

อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

“ไฟดี ไฟรู้ สู่งาน”

เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

“เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาตะวันออก
บนพื้นที่ภาคตะวันตก”

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

46 หมู่ 3 ต.จอมบึง อ.จอมบึง จ.ราชบุรี 70150 โทรศัพท์. 032-261790 โทรสาร. 032-261078

<http://www.mcru.ac.th>

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ
ระดับชาติ 2
ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2

“สร้างองค์ความรู้
มุ่งสู่อาเซียน”

ภาคบรรยาย

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ
ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2

ภาคบรรยาย

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สารจากอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2
“สร้างองค์ความรู้ มุ่งสู่อาเซียน”

โลกปัจจุบันอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความคาดหวังและความท้าทายใหม่ๆ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สังคมมีความคาดหวังจากสถาบันอุดมศึกษามากมายหลายประการ อาทิเช่น การถ่ายทอดความรู้ที่ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม การวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในด้านการวิจัย สังคมคาดหวังให้สถาบันอุดมศึกษาสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้สนับสนุนคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพราะยึดมั่นว่า “สถาบันอุดมศึกษาต้องเป็นปัญญาของสังคม” การที่ผลงานวิจัยจะได้รับการยอมรับในระดับชาติและนานาชาติได้นั้น นักวิจัยจะต้องมีเวทีในการเผยแพร่องค์ความรู้ของตน นับเป็นโอกาสอันดีที่สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้จัดการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2 ขึ้น นับเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่มีความสำคัญอันจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและงานวิจัยของคณาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตลอดจนพัฒนาองค์ความรู้จากการวิจัยให้มีคุณภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งต่อองค์กร สังคม และประเทศชาติ

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นอีกก้าวหนึ่งที่เปิดโอกาสให้กับอาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่างๆ ตลอดจนผู้สนใจทุกท่านได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเป็นเครือข่ายการสร้างสรรคงานวิจัยและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริงกับสังคมและประเทศชาติ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อูสายพันธ์)

รักษาราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

คำนำ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้จัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2 “สร้างองค์ความรู้ มุ่งสู่อาเซียน” ในวันเสาร์ที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2557 เพื่อเปิดโอกาสให้คณาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นักวิจัยและผู้สนใจได้นำเสนอผลงานวิจัยที่ดี และมีคุณภาพ เป็นการสร้างเครือข่ายของการวิจัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ของ การทำงานวิจัย

การจัดประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดงานครั้งที่ 2 ของมหาวิทยาลัย ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยจัดให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี บริหารการศึกษา การศึกษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และบริหารธุรกิจ ทั้งในภาคบรรยาย และภาคโปสเตอร์ และมีการแสดงปาฐกถาพิเศษเรื่อง ประชาคมอาเซียนกับวาระงานวิจัย โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัต กลิ่นงาม ประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง และ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

สถาบันวิจัยและพัฒนา ได้รวบรวมบทความวิจัยของผู้นำเสนอผลงานวิจัยทั้งภาคบรรยายและ ภาคโปสเตอร์ไว้ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceeding) ทั้งในรูปแบบเอกสาร แผ่นซีดี และเว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยไปสู่สาธารณชนอย่างทั่วถึงและกว้างขวาง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และผู้สนใจ ทั่วไปและนำไปพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

สถาบันวิจัยและพัฒนาขอขอบพระคุณอธิการบดีที่ให้เกียรติเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุม วิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัต กลิ่นงาม อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และประธานที่ประชุม อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง ที่ให้เกียรติแสดงปาฐกถาพิเศษเรื่อง ประชาคมอาเซียนกับวาระ งานวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารและคณาจารย์จากคณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยที่ให้ความร่วมมือใน การดำเนินงานจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัย และ เจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยและพัฒนาทุกคนที่ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ขอขอบคุณผู้สนับสนุนการจัดงานทุกท่านและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้ร่วมมือกันพัฒนาการทำวิจัย ของคณาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยให้ก้าวหน้าและพัฒนาต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชฎาพร โปทัยสวรรค์)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

พิจารณาบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในรายงานสืบเนื่องจากการประชุม
วิชาการราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจนศักดิ์ เอกบุรณะวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์นารถ นาถวรานันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพงษ์ แก้วขาว
อาจารย์ ดร.จันทนา นนทิกกร
อาจารย์ ดร.วรรณรัตน์ วัฒนานิมิตกุล
อาจารย์ ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ
อาจารย์ ดร.โกมล ไพศาล
อาจารย์ ดร.นิพนธ์ วรรณเวช
อาจารย์ ดร.รัตนา ศรีทัศน์
อาจารย์ ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ
อาจารย์ ดร.บุญจง วสุรีย์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

พิจารณาบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในรายงานสืบเนื่องจากการประชุม
วิชาการราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ยมดิษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ตรีสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อุสายพันธ์
อาจารย์ ดร.อาคม เจริญสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชฎาพร โพคัยสุวรรณค์
อาจารย์ทรงเกียรติ อิงคามระธร

กำหนดการ
การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2
“สร้างองค์ความรู้ มุ่งสู่อาเซียน”
วันเสาร์ที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2557
ณ อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

เวลา	รายการ	กิจกรรม
08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน (ชั้น 1 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์)	• การนำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย
08.30 – 09.00 น.	พิธีเปิดโดยอธิการบดี (ห้องประชุม ชั้น 4)	
09.00 – 11.00 น.	ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “ประชาคมอาเซียนกับการวิจัย” โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัต กลั่นงาม อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และประธานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง	• การนำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ • ปาฐกถาพิเศษ
11.00 – 12.00 น.	นำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย (ห้อง training room 1-5 ชั้น 3 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์) - สาขาวิศวกรรมศาสตร์ - สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สาขาบริหารการศึกษา - สาขาการศึกษา - สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ - สาขาบริหารธุรกิจ นำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ (ชั้น 1 และ ชั้น 4 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์) - สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สาขาบริหารการศึกษา - สาขาการศึกษา - สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ - สาขาบริหารธุรกิจ	
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน (ชั้น 2 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์)	
13.00 – 17.00 น.	นำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย (ห้อง training room 1-5 ชั้น 3 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์) - สาขาวิศวกรรมศาสตร์ - สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สาขาบริหารการศึกษา - สาขาการศึกษา - สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ - สาขาบริหารธุรกิจ นำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ (ชั้น 1 และ ชั้น 4 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์) - สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สาขาบริหารการศึกษา - สาขาการศึกษา - สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ - สาขาบริหารธุรกิจ	

หมายเหตุ : รับประทานอาหารเครื่องดื่ม/อาหารว่าง เวลา 10.30 – 10.45 น. , 14.30 – 14.45 น.

ชั้น 2 อาคารศูนย์ภาษาฯ

: การรับประทานอาหารกลางวันและอาหารว่างใช้คูปองอาหารที่แจกไว้ในกระเป๋าเอกสารแลกรับอาหาร

สารบัญ

	หน้า
สารจากอธิการบดี	(1)
คำนำ	(2)
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	(3)
กำหนดการ	(4)
สารบัญ	(5)

การนำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย

สาขาวิศวกรรมศาสตร์

ประสิทธิภาพของระบบสัญญาณไฟจราจรเมนูภาษาไทย อลงกรณ์ พรหมที จุไรรัตน์จินดา อรรถนิตย์ ปองพล แสนสอน สมบูรณ์ อีรวินิจพงศ์	1
การบำบัดน้ำเสียด้วยโอโซนโดยใช้โคโรนาดีสชาร์จ จุไรรัตน์จินดา อรรถนิตย์ อลงกรณ์ พรหมที	10
การปรับปรุงค่าความแม่นยำและพัฒนาโปรแกรมการแสดงผล สำหรับอุปกรณ์ตรวจวัดค่าปัจจัยในแปลงการเพาะปลูก โชติพงศ์ กาญจนประโชติ ขนิษฐา เนียมพุ่มพวง นภาพร อินทรสมัย	20
การออกแบบและพัฒนาเครื่องปอกกระเทียม สำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อม เปรมชัย มูลหล้า เกียรติชายชาติมาลากร	29
การออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสบู่อุ่นไพร เปรมชัย มูลหล้า ณัชชา สมจันทร์	39
การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขปัญหาดังด้วยวิธีพีเอสและวิธีกลุ่มอนุภาค สำหรับปัญหาต้นทุนการผลิตที่ต่ำที่สุดในปัญหาการกลิ้งชิ้นงาน ภาสุระ อังกุลานนท์ ลักขณา ฤกษ์เกษม	49
โรงอบยางพาราพลังงานความร้อนร่วมแสงอาทิตย์ – เชื้อเพลิงกลีเซอรอล ในระดับอุตสาหกรรม อนุสรณ์ ชิตบุญศรี สุรจิตร พระเมือง วีรศักดิ์ ซอมขุนทด	56
การศึกษาวิเคราะห์ส่วนผสมทางเคมีของแร่เหล็กและการทดลอง ถลุงแร่จากพื้นที่จังหวัดเลยด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็ก วันชาติ สุพรมพิทักษ์ เปรมชัย มูลหล้า	61

สารบัญ (ต่อ)

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การพัฒนาแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที่สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต

ดารารวรรณ ญาณะนันท์ 69

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุพรรณบุรี
กำธร ไพจิตต์

78

การพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์
นวรรตน์ วิทยาคม ปิยะวดี พงษ์สวัสดิ์

90

สาขาบริหารการศึกษา

แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
ปรางค์ทิพย์ ศรีสนธิ์

100

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
ณิชวารรณ รอดเจริญ

111

แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก
กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
อุไรพร กระระกล

121

แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
สมยศ กาญจนะ

131

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
กลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสამัคคี อำเภอบรรพตพิสัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2
ปัญญา สระทองแยง

140

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2
ชญาดา มั่นศรี

150

แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอำเภอปางศิลาทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
สิทธิินนท์ ห้อยพรมราช

161

สารบัญ (ต่อ)

สาขาการศึกษา

ระบบการเรียนรู้มีเดียรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบจำลองสถานการณ์ กาญจนา ปรีดาร์ตัน กรวรรณ กลิ่นวงศ์ ดลใจ ฆารเรือง	171
ผลของวิธีการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดกะโสม จังหวัดนครศรีธรรมราช สุพรรณษา ชลสาคร	179
การพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์โดยใช้กิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนวิทยาศาสตร์ ภูมิภาคแห่งหนึ่ง เพ็ญประภา เอี่ยมเพชร พงศ์ประพันธ์ พงศ์โสภณ กฤษณ์ วันอินทร์	184
ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ สำหรับครูเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ศิริรัตน์ หาญเวช	193
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD กนิษฐา คุณมี สิริมา บุรณ์กุลศล	201
ประสิทธิภาพการให้บริการเรื่องเทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับ วิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี กนิษฐา คุณมี กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์	208
การศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ที่สถานประกอบการคาดหวัง ชัยยศ คำมี ประภาสิต ปราบพาล	214
On Gamma-Primary and Quasi Gamma-Primary Ideals in Gamma-AG-Groupoids Pairote Yiarayong Ruangurai Tanjaroenrat	218
เพลงขอทาน : กรณีศึกษาครูประทีป สุขโสภา จังหวัดสุโขทัย วชิรพงศ์ ยนตรกิจ	227
การสร้างชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดเรื่องลิมิตและ ความต่อเนื่องของฟังก์ชันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภองาว จังหวัดลำปาง บรรเจิด สระปัญญา	234

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาแบบจำลองทางความคิดเรื่องการแบ่งเซลล์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐาน ปานิสรา ไม้รอด พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ พรรณนา ศักดิ์สูง	243
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริม ความสามารถในการเชื่อมโยงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศิริทิพย์ อิศาระ บุญญา เพียรสวรรค์ สำราญ มีแจ่ม	254
ระบบนำทางการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ จันทร์ตา ลายคล้ายดอก พิชญ์สินี พุทธิวิศรี	261
ปัญหาและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านศิลปะของครูผู้สอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี ปรียาพร บุชบา	267
ผลของการเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการที่มีต่อสมรรถภาพ ทางกลไกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง วัฒนพงศ์ อ่อนนุ่ม	272
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยวน กรณีศึกษา : การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ชัชวาล แอร่มหล้า	281
สภาพบังคับทางกฎหมายอายุในกฎหมายตราสามดวง เขาวลิต สมพงษ์เจริญ	291
วิเคราะห์พฤติกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ อุทัย สติมัน	301
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้พินอินในการสอน ประไพพร จันทะบัณฑิต	310
การพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงาน อุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ปณัยกร บุญกอบ	321
การวิเคราะห์สารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย GANG SHI	330
พฤติกรรมกรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ธีระศักดิ์ แสงสัมฤทธิ์	340

สารบัญ (ต่อ)

ตำบลสร้างสุข: การจัดการความรู้ชุมชนสุขภาวะสู่แหล่งปฏิบัติการเรียนรู้ ชุตินา น้อยนารถ	349
ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมาย ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์ ชัยพิรุณมิ หิรัญโชติปรีชา ชดาทิพ ชูจิตร สนิรัตน์ ศรีสุวรรณภรณ์ สมชาติ เกตุพันธ์ ยุพยงค์ วิงวร	358
คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ : วรรณคดีไทยในมิติพิธีกรรม รัตนพล ชื่นคำ	366
ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้ม ประสิทธิภาพสูงบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ธงชัย พาบุ สุภาพรรณ พาบุ ศิริรักษ์ ธิจิตตัง ฟอสเตอร์ และอัญชนา มาลาคำ	376
บริบทการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเพลงรำไท่น บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ไตรตรีงษ์ พลอยม่วง	386
ประสิทธิผลของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ชัยเดช แสงทองฟ้า	396
การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอน แบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศลิษา คนขยัน รพีพร สร้อยน้ำ นภาพรทรัพย์ เลิศปรีดากร	403
การออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง บ้านบึงเหนือ ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ปรียาพร บุชบา	412
ปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรสา แพน้อย	420
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงาน บริษัท ไทยเจแปน แก๊ส จำกัด พินิจกัญญา รักการงาน จันทนา แสนสุข	435

สารบัญ (ต่อ)

สาขาบริหารธุรกิจ

พฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์ของบริษัท ไทย กรู๊ปปอน จำกัด ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานคร นคร พิมพากรณ์	443
ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว ของธุรกิจร้านค้าปลีกในเขตจังหวัดอุดรธานี อาภร สุทรชัย ศิริศักดิ์ โพธิ์แดง พัชริดา บรรจง	453
การพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี วรรณมา โชคบรรดาลสุข กุลยา อนุโลก วรลักษณ์ ทองประยูร	461
รูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ทัศนีย์ นาคเสนีย์	471
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ เลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์ในจังหวัดอุบลราชธานี ธนาศักดิ์ ช่างกระโทก สิริมา บุรณ์กุศล และกนิษฐา คุณมี	481
ประเพณีสงกรานต์มอญจังหวัดราชบุรีในมุมมองของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สัจจา ไกรศรรัตน์	489
ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระ : พ่อค้าเร่ตลาดนัด อัจฉริยา โชติกลาง สัจจา ไกรศรรัตน์	498
การวิจัยปฏิบัติการด้านการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและ สร้างความเข้มแข็งให้กับตลาดชุมชนเจ็ดเสมียน อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ชุตีรัตน์ เจริญสุข อาคม เจริญสุข	506

บุบสนน

ประสิทธิภาพของระบบสัญญาณไฟจราจรเมนูภาษาไทย The Efficiency of Traffic Lights System Thai Language Menu

อลงกรณ์ พรหมที¹ จุไรรัตน์จินดา อรรคนิตย² ปองพล แสนสอน³ สมบูรณ์ ธีรวิสิษฐพงศ์⁴

^{1,2} สาขาวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และวิศวกรรมไฟฟ้า คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{3,4} สาขาครุศาสตร์อิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

E-Mail: promtee@gmail.com, churairatchida@yahoo.com, somboon.email@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้กล่าวถึงการออกแบบและพัฒนาระบบสัญญาณไฟจราจรและเครื่องนับเวลาถอยหลัง (Countdown) จุดสำคัญของงานวิจัยนี้คือ 1) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของระบบสัญญาณไฟจราจร 2) เป็นงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้งานสู่ประเทศในกลุ่มอาเซียน (ASEAN) 3) เครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจรสามารถรองรับการเชื่อมต่อกับตัวตรวจจับยานพาหนะแบบใหม่ได้และมีเมนูภาษาไทย จากการติดตั้งจริงที่อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี และเขตนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ.2556 ผลการทดสอบการทำงานของระบบพบว่าสามารถใช้งานได้ถูกต้อง 100% และมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ระบบสัญญาณไฟจราจร เครื่องนับเวลาถอยหลัง เมนูภาษาไทย

Abstract

This paper mentions the design and development of traffic lights system and countdown. The focus of this research are 1) test efficiency of traffic lights system 2) The research can be used country of ASEAN 3) the controller of traffic lights can be connected to new vehicle detector and consist of Thai language menu. Therefore, actually installation of traffic lights at Maung and Banphau in Udonthani province and Vientiane in Laos. The system has been used since 2554 up to 2556. The system testing are the accuracy 100% and good efficiency.

Keywords : Traffic Lights System, Countdown, Thai Language Menu

บทนำ

ตั้งแต่เดือน เมษายน พ.ศ.2554 ประเทศไทยได้เสียดุลการค้าให้กับต่างประเทศประมาณ 30,904 ล้านบาท [1] ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่าวิตก การลดสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ และการส่งสินค้าที่ผลิตภายในประเทศไปขายยังต่างประเทศ ถือว่าเป็นการช่วยชาติและอาจเป็นทางออกอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับประเทศอีกทางหนึ่งด้วย การติดตั้งระบบสัญญาณไฟจราจรทั้งระบบต่อหนึ่งจุด เฉลี่ยจุดละ 1 ล้านบาท [2], [3], [8] ซึ่งทุกปีประเทศไทยมีการติดตั้งระบบสัญญาณไฟจราจรคิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาท [4]-[6] สินค้าส่วนหนึ่งถูกนำเข้าจากต่างประเทศ เช่น เครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจรซึ่งมีราคาประมาณ 200,000 บาท [7] โคมสัญญาณไฟจราจร เครื่องนับเวลาถอยหลัง (Countdown) นอกจากนี้เมื่อเครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจรเสียหายการซ่อมบำรุงก็เกิดความล่าช้าทำให้เกิดปัญหาจราจรติดขัด จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานของรัฐเช่นเทศบาล และแขวงทางหลวงว่าระบบเดิมมีข้อบกพร่องอย่างไรซึ่งได้ข้อเสนอนี้คือ ต้องการเครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจรที่มีเมนูเป็นภาษาไทย ราคาไม่แพง และซ่อมบำรุงง่าย จึงได้ออกแบบและพัฒนาระบบสัญญาณไฟจราจรได้แก่ เครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจร เครื่องนับเวลาถอยหลัง โคมจราจรแบบหลอดแอลอีดี และระบบโครงสร้างของเสาไฟจราจร

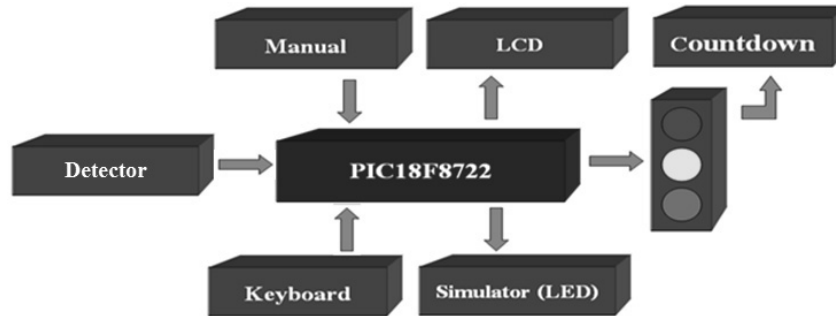

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การออกแบบและสร้างระบบสัญญาณไฟจราจร มี 4 ส่วน

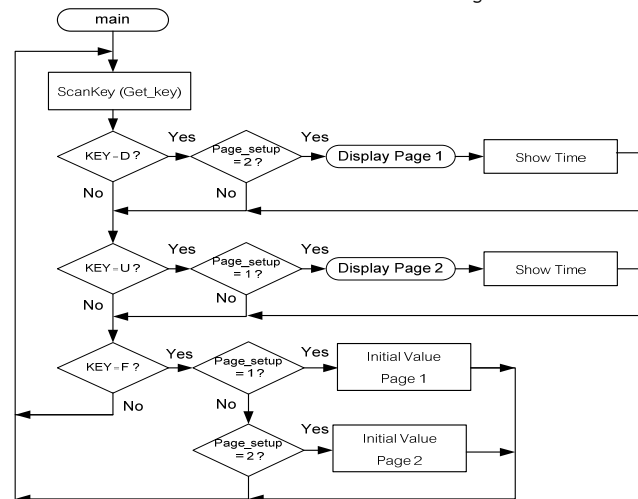
1.1 เครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจร รุ่นเมนูภาษาไทย

สิ่งสำคัญของเครื่องควบคุมคือไมโครคอนโทรลเลอร์ ผู้วิจัยใช้เบอร์ PIC18F8722 ของบริษัท ไมโครชิพ (Microchip) มีแผนผังการทำงานดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แผนผังการทำงานของเครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจร

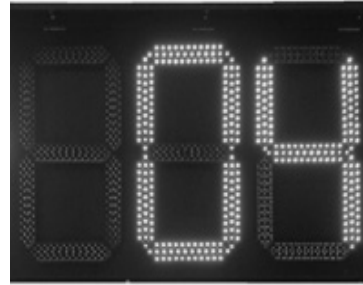
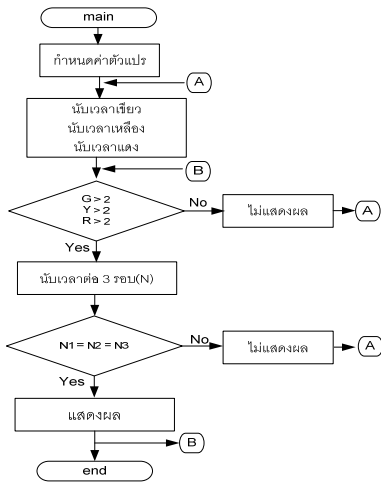
คีย์บอร์ด (Keyboard) ทำหน้าที่ป้อนข้อมูลเวลาของแต่ละเฟส แผงควบคุมด้วยมือ (Manual) ทำหน้าที่ควบคุมการปล่อยรถแต่ละด้านและการกะพริบ แผงจำลองการทำงาน (Simulation) ทำหน้าที่แสดงสถานะของสัญญาณไฟจราจรแต่ละด้าน จอแอลซีดี (LCD Monitor) ทำหน้าที่แสดงผลแบบกราฟฟิค (Graphic) เป็นเมนูภาษาไทย โคมจราจร (Traffic Lights) ทำหน้าที่แสดงผล เครื่องนับเวลาถอยหลัง (Countdown) แสดงเวลาที่เหลือของโคมจราจรสีแดง/เขียว และสิ่งสำคัญคือการเขียนโปรแกรมซึ่งเขียนโดยโปรแกรมภาษาเบสิก (BASIC Program) มีแผนผังการทำงานดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 แผนผังการทำงานของโปรแกรม

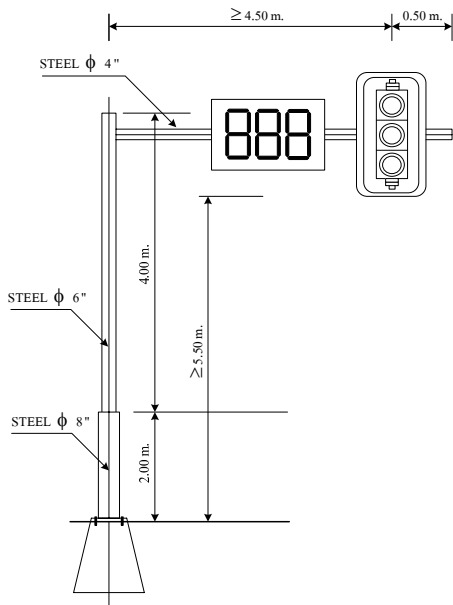
เครื่องนับเวลาถอยหลัง (Countdown) ทำหน้าที่แสดงเวลาที่เหลืออยู่ของสัญญาณไฟสีเขียว/แดง ซึ่งใช้ไมโครคอนโทรลเลอร์ PIC16F877 แสดงแผนผังการทำงานดังรูปที่ 8 และ รูปที่ 9

รูปที่ 8 แผนผังการทำงานของเครื่องนับเวลาถอยหลัง (Countdown) รูปที่ 9 เครื่องนับเวลาถอยหลัง (Countdown)

เสาสัญญาณไฟจราจร

เป็นส่วนรับเครื่องนับเวลาถอยหลังและคอมพิวเตอร์สัญญาณไฟจราจร แสดงดังรูปที่ 10 และรูปที่ 13

รูปที่ 10 รายละเอียดเสาสัญญาณไฟจราจร

รูปที่ 11 สัญญาณไฟจราจรที่ติดตั้งจริงที่ สปป.ลาว

รูปที่ 12 บริเวณติดตั้งที่อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 13 บริเวณติดตั้งที่อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย

ผลการทดสอบ

จากการติดตั้งจริง 3 จุด คือ ที่อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี, อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี และ เขตนครเวียงจันทน์ ประเทศลาว แบ่งผลการทดสอบออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การสอบเวลาสัญญาณไฟของแต่ละเฟส 2) การทดสอบเวลาการกระพริบ 3) การทดสอบเวลาช่วงเวลาที่เร่งด่วน ผลที่ได้แสดงดังตารางที่ 1-8

ตารางที่ 1 การสอบเวลาสัญญาณไฟของแต่ละเฟส อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (สี่แยกถนนวัฒนธรรมตัดถนนอธิบดี)

ครั้งที่ทดสอบ	วันที่ทดสอบ	เวลาที่ทดสอบ	เฟสที่ 1 (25วินาที)	เฟสที่ 2 (25วินาที)
1	18/3/54	13.00-14.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
2	19/3/54	13.00-14.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
3	21/3/54	15.00-16.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
4	11/3/55	13.00-14.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
5	12/3/55	13.00-14.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
6	13/3/55	15.00-16.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
7	1/2/56	13.00-14.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
8	2/2/56	13.00-14.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
9	3/2/56	15.00-16.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง

ตารางที่ 2 การสอบเวลาการกระพริบ ที่อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (สี่แยกถนนวัฒนธรรมตัดถนนอธิบดี)

ครั้งที่ทดสอบ	วันที่ทดสอบ	เริ่มกระพริบ 20.00 น	หยุดกระพริบ 5.00 น
1	18/3/54	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
2	19/3/54	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
3	21/3/54	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
4	11/3/55	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
5	12/3/55	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
6	13/3/55	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
7	1/2/56	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
8	2/2/56	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
9	3/2/56	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา

ตารางที่ 3 การทดสอบเวลาช่วงเวลาเร่งด่วน ที่อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (สี่แยกถนนวัฒนธรรมตัดถนนอธิปัต)

ครั้งที่ทดสอบ	วันที่ทดสอบ	ช่วงเวลาที่ 1 (7.30-9.00)		ช่วงเวลาที่ 2 (11.30-13.30)		ช่วงเวลาที่ 3 (15.30-17.00)	
		เพลสที่ 1 20 วินาที	เพลสที่ 2 20 วินาที	เพลสที่ 1 20 วินาที	เพลสที่ 2 20 วินาที	เพลสที่ 1 20 วินาที	เพลสที่ 2 20 วินาที
1	22/3/54	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
2	23/3/54	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
3	24/3/54	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
4	2/4/55	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
5	3/4/55	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
6	4/4/55	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
7	3/5/56	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
8	4/5/56	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
9	5/5/56	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง

ตารางที่ 4 การสอบเวลาสัญญาณไฟของแต่ละเพลส ที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี (สี่แยกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านถ่อน)

ครั้งที่ทดสอบ	วันที่ทดสอบ	เวลาทดสอบ	เพลสที่ 1 (25วินาที)	เพลสที่ 2 (25วินาที)
1	10/6/54	10.00-11.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
2	11/6/54	10.00-11.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
3	12/6/54	10.00-11.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
4	1/6/55	13.00-14.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
5	3/6/55	10.00-11.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
6	4/6/55	10.00-11.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
7	3/6/56	10.00-11.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
8	4/6/56	10.00-11.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง
9	5/6/56	10.00-11.00	เวลาถูกต้อง	เวลาถูกต้อง

ตารางที่ 5 การสอบเวลาการกระพริบ ที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี (สี่แยกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านถ่อน)

ครั้งที่ทดสอบ	วันที่ทดสอบ	เริ่มกระพริบ 19.30 น	หยุดกระพริบ 5.00 น
1	10/6/54	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
2	11/6/54	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
3	12/6/54	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
4	1/6/55	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
5	3/6/55	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
6	4/6/55	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
7	3/6/56	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
8	4/6/56	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
9	5/6/56	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา

ตารางที่ 6 การทดสอบเวลาช่วงเวลาเร่งด่วน ที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี (สี่แยกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านถ่อน)

ครั้งที่ ทดสอบ	วันที่ ทดสอบ	ช่วงเวลาที่ 1 (7.30-9.00)		ช่วงเวลาที่ 2 (12.00-13.00)		ช่วงเวลาที่ 3 (15.00-17.00)	
		เฟสที่ 1 20วินาที	เฟสที่ 2 20วินาที	เฟสที่ 1 20วินาที	เฟสที่ 2 20วินาที	เฟสที่ 1 20วินาที	เฟสที่ 2 20วินาที
1	10/6/54	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
2	11/6/54	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
3	12/6/54	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
4	1/6/55	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
5	3/6/55	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
6	4/6/55	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
7	3/6/56	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
8	4/6/56	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
9	5/6/56	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง

ตารางที่ 7 การสอบเวลาสัญญาณไฟของแต่ละเฟส ที่เวียงจันทน์ ประเทศลาว (สี่แยกโพนต้อง)

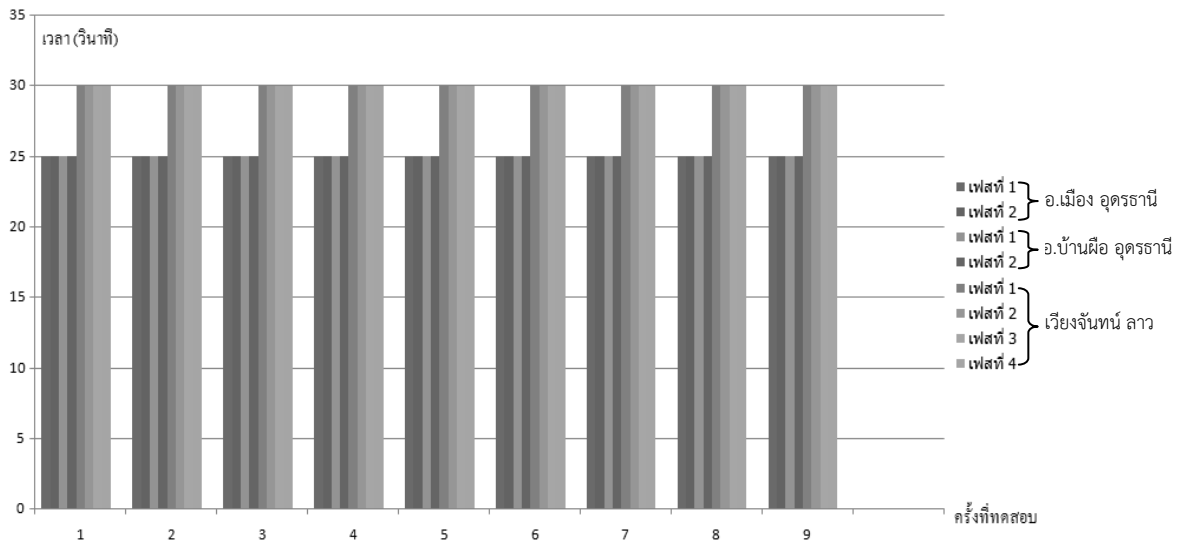
ครั้งที่ ทดสอบ	วันที่ ทดสอบ	เวลาทดสอบ	จังหวะของไฟจราจรแบบ 4 เฟส			
			เฟสที่ 1 30 วินาที	เฟสที่ 2 30 วินาที	เฟสที่ 3 30 วินาที	เฟสที่ 4 30 วินาที
1	20/7/54	11.00-12.00	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
2	21/7/54	11.00-12.00	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
3	27/7/54	11.00-12.00	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
4	10/7/55	11.00-12.00	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
5	11/7/55	13.00-14.00	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
6	12/7/55	13.00-14.00	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
7	10/8/56	10.00-11.00	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
8	11/8/56	10.00-11.00	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
9	12/8/56	10.00-11.00	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง

ตารางที่ 8 การสอบเวลาการกระพริบ ที่เวียงจันทน์ ประเทศลาว (สี่แยกโพนต้อง)

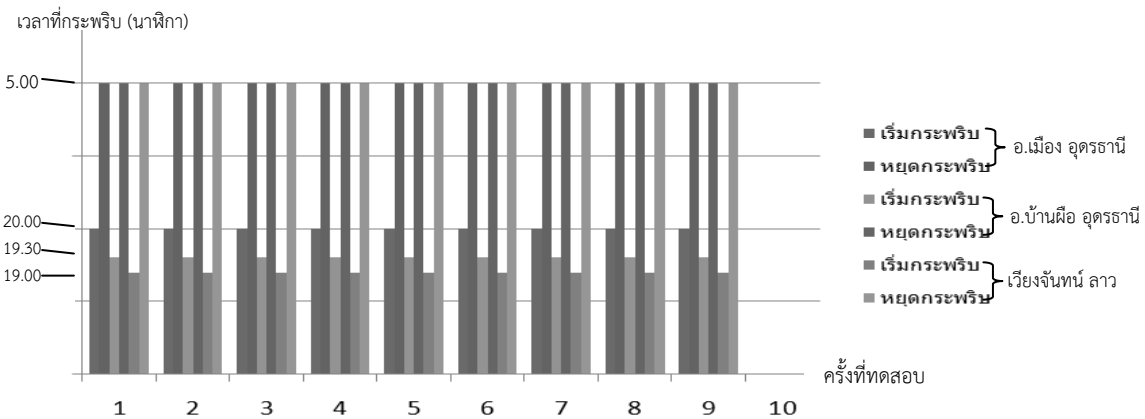
ครั้งที่ ทดสอบ	วันที่ทดสอบ	เริ่มกระพริบ 19.00 น	หยุดกระพริบ 5.00 น
1	20/7/54	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
2	21/7/54	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
3	27/7/54	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
4	10/7/55	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
5	11/7/55	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
6	12/7/55	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
7	10/8/56	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
8	11/8/56	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา
9	12/8/56	กระพริบตรงเวลา	หยุดกระพริบตรงเวลา

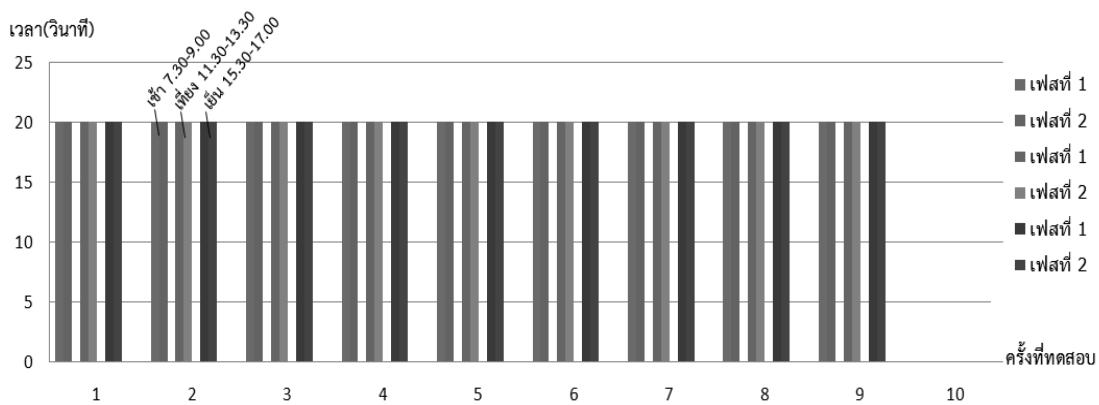
ซึ่งแสดงเป็นกราฟการทดสอบ ดังรูปที่ 15-17

รูปที่ 15 ผลการทดสอบเวลาสัญญาณไฟของแต่ละเฟส

รูปที่ 16 ผลการทดสอบเวลาการกระพริบ

รูปที่ 17 ผลการทดสอบเวลาช่วงเวลาเร่งด่วน

รูปที่ 18 เครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจร

รูปที่ 19 แผงควบคุมเครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจร

สรุปและอภิปรายผล

จากการทดสอบการทำงานของระบบสัญญาณไฟจราจรทั้ง 3 จุดที่ติดตั้งใช้งานจริงตั้งแต่ พ.ศ.2554 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ.2556 พบว่าการทดสอบเวลาสัญญาณไฟของแต่ละเฟส ,การทดสอบเวลาการกระพริบ และการทดสอบเวลาช่วงเวลาเร่งด่วน มีความถูกต้องทั้งหมด คิดเป็น 100% และสามารถใช้งานได้มาถึงปัจจุบัน จากใช้งานจริงที่ประเทศลาวที่บริเวณ 4 แยกดังกล่าวไม่มีการทดสอบเวลาช่วงเวลาเร่งด่วนเนื่องจากผู้ใช้ไม่ต้องการ อย่างไรก็ตามจากการดูสภาพหน้างานจริงพบปัญหาอีกหลายประการ เช่น การป้องกันมด และป้องกันความชื้น

งานวิจัยระบบสัญญาณไฟจราจรนี้ยังสามารถประยุกต์และต่อยอดได้อีกหลายงาน เช่น ระบบบันทึกภาพไว้ที่เครื่องควบคุมสัญญาณไฟจราจร, การควบคุมผ่านสายใยแก้วนำแสง (Fiber Optic), ระบบตรวจจับยานพาหนะขณะฝนตก เครื่องตรวจจับและบันทึกภาพเมื่อมีผู้ฝ่าสัญญาณไฟจราจร หรือ ระบบความปลอดภัยต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาแล้วส่วนใหญ่ยังไม่ผลิตในประเทศและมีราคาที่สูง ผู้วิจัยจะได้นำเสนอในปีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพาณิชย์. สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย. <http://www.moc.go.th>.
- อรุณ เตียวพานิช, จินดา มงคลสวัสดิ์, วรสิทธิ์ ประดิษฐ์บาทูภา และวีระเดช ชีวาพัฒนานวงค์. 2542. งานติดตั้งไฟสัญญาณจราจรตามรูปแบบ และ Special Provision ที่ปรับปรุงใหม่. กระทรวงคมนาคม. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานจราจรและขนส่ง. 2537. รายการมาตรฐานการติดตั้งระบบสัญญาณไฟจราจร. กระทรวงคมนาคม. กรุงเทพฯ.
- ชญาณนท์ มินเสน, วฐา มินเสน และสุพัตรา น้อยบุญลือ. 2551. การพัฒนาระบบสัญญาณไฟ แบบตรวจจับยานพาหนะบนท้องถนนเพื่อตัดสินใจในการกำหนดสัญญาณไฟที่เหมาะสม. กรุงเทพฯ.
- อลิสสา จันทร์เรือง. 2545. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับซึ่รถจักรยานยนต์ ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ.
- กานต์ เฉลิมวงศ์พันธ์. 2554. ระบบควบคุมสัญญาณไฟจราจรแบบเป็นพื้นที่. กรุงเทพฯ.
- อรอนงค์ แสงผ่อง. 2553. การศึกษาความยาวจังหวะสัญญาณไฟเขียวที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากความจุที่สูญเสียช่วงเริ่มและจบจังหวะสัญญาณไฟ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมขนส่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- Hunt P. B., Robertson D. I., and Bretherton R. D. 1982. The SCOOT On-Line Traffic Signal Optimization Technique, Traffic Engineering and Control, Vol.23, no.4.

การบำบัดน้ำเสียด้วยโอโซนโดยใช้โคโรนาดิสชาร์จ

Wastewater Treatment with Ozone by Using Corona Discharge

จุไรรัตน์จินดา อรรคนิตย์¹ อลงกรณ์ พรหมที²

^{1,2} สาขาวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และวิศวกรรมไฟฟ้า คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี

64 ถนนทหาร ต.หมากแข้ง อ.เมือง อุตรธานี 41000 โทรศัพท์ : 0-42211-040

E-mail: churairatchinda@yahoo.com

บทคัดย่อ

การบำบัดน้ำเสียด้วยโอโซนโดยใช้วิธีโคโรนาดิสชาร์จมีส่วนประกอบดังนี้ ส่วนจ่ายไฟฟ้าแรงสูงและความถี่สูง ส่วนการควบคุมปริมาณอากาศภายในท่อโดยใช้ปั๊มลม และ หลอดผลิตโอโซนซึ่งทำจากท่อสแตนเลส 2 ชั้น มีแท่งแก้วไพเร็กซ์ระหว่างท่อสแตนเลสทั้งสองทำหน้าที่เป็นสารไดอิเล็กทริก จากการศึกษาพบว่าวงจรกำเนิดความถี่สามารถผลิตแรงดันไฟฟ้าขาออกได้ 3.52 kV ความถี่ 1.99 kHz ค่าความเข้มข้นของก๊าซโอโซนที่ผลิตขึ้นได้มีค่า 2.7 g/h ที่อัตราการไหลของอากาศ 25 l/m นำน้ำเสียตัวอย่างจากคลองหมากแข้งปริมาณ 100 ลิตร มาทำการบำบัดโดยใช้โอโซน และทำการวัดค่าบีโอดีทุกๆ 30 นาที พบว่าในช่วง 30 นาทีแรก ได้ค่า BOD 11.25 mg/l ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากอาคารโดยสามารถปล่อยลงสู่ลำคลองได้

คำสำคัญ : โอโซน ไพเร็กซ์ ไดอิเล็กทริก โคโรนาดิสชาร์จ บีโอดี

Abstract

Wastewater treatment with ozone by using corona discharge structure had three main parts: Part 1 was high voltage and high frequency supply, Part 2 was the control of the amount of air inside the tube using an air pump, and Part 3 was ozone tube made of 2 stainless steel casing with a glass Pyrex pipe in between the two stainless steel cases acting as a dielectric. The study discovered that the frequency generator could produce a voltage output at 3.52 kV , frequency at 1.99 kHz, measurement of the concentration of ozone produced by the 2.7 g / h at the flow rate of air 25 l / m . By using 100 liters of water from Markkang canal as a sample to try the treatment by ozone and to measured BOD every 30 min, the result was found that the treatment could treat wastewater at BOD 11.25 mg / l during the first 30 minutes, which was lower than the standard of effluent from buildings but could be released to the canal.

Keywords : Ozone, pyrex, dielectric, corona discharge, BOD

บทนำ

ปัจจุบันน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนต่างๆมีปริมาณมากขึ้นตามจำนวนประชากร ปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นในแต่ละวันจะมีประมาณร้อยละ 80-90 ของปริมาณน้ำที่แต่ละคนใช้ (ค่าเฉลี่ยการใช้น้ำในกิจกรรมประจำวันคือ 200 ลิตรต่อคนต่อวัน) การบำบัดน้ำเสียสามารถทำได้หลายวิธี เช่นใช้สารเคมี หรือการใช้โอโซนเพื่อบำบัดน้ำเสียในชุมชนให้มีคุณภาพดีขึ้น และสามารถระบายสู่แหล่งน้ำธรรมชาติได้ โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมจากปัญหาดังกล่าว โอโซน เป็นโมเลกุลที่ประกอบไปด้วยออกซิเจนสามอะตอม มีสัญลักษณ์ทางเคมีเป็น O₃ โอโซนเป็นก๊าซที่ไม่เสถียรและสลายได้ด้วยตัวเอง โดยปกติโอโซนจะเกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติจากการที่รังสีอัลตราไวโอเล็ตในแสงอาทิตย์ทำให้

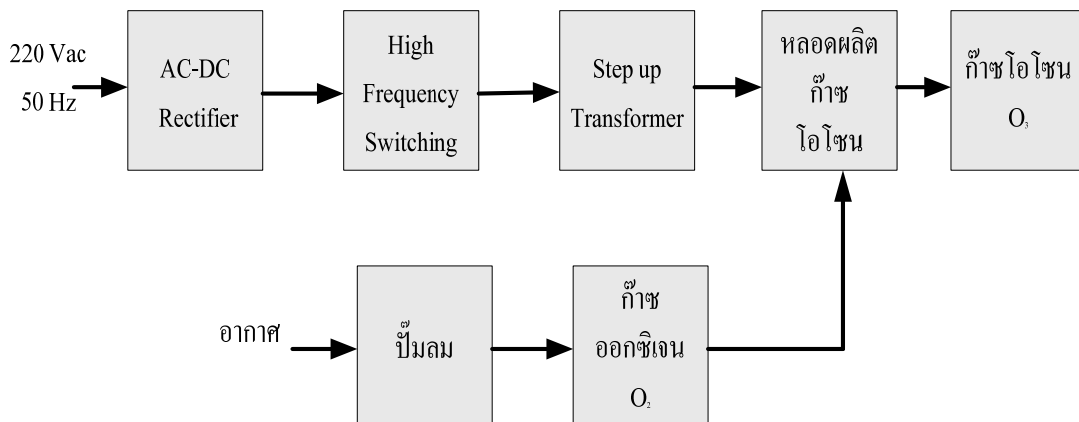

โมเลกุลของออกซิเจนในบรรยากาศชั้นสตราโตสเฟียร์ ที่ระดับความสูง 15-50 กิโลเมตรเหนือระดับน้ำทะเลแตกตัวออกเป็นอะตอมของออกซิเจนและไปทำปฏิกิริยารวมตัวกับออกซิเจนกลายเป็นโอโซน (O₃) ธนวัฒน์ ฉลาดสกุล ได้สร้างเครื่องกำเนิดโอโซนแรงดันสูง 20 kV จากคอลลอยด์ระเบิดถยนต์และจ่ายแรงดันสูงให้กับชุดเข็มไดอิเล็กทริกเพื่อสร้างสนามไฟฟ้าเพื่อทำให้อากาศบริเวณโดยรอบแตกตัวจากออกซิเจนเป็น O และเกิดการรวมตัวให้เป็นโอโซน ส่วน ศิศิโรตม์ เกตุแก้ว ได้ศึกษาการผลิตก๊าซโอโซนด้วยวิธีดิสชาร์จบางส่วนและประยุกต์ใช้เทคนิคการสวิตซ์แรงดันความถี่สูง สำหรับการออกแบบเครื่องกำเนิดโอโซนนั้นจะใช้หลักการของโคโรนาดิสชาร์จเพื่อนำเอาโอโซนไปใช้ในการบำบัดน้ำเสีย ลักษณะการสร้างโอโซนจะอัดอากาศที่มีออกซิเจนไหลผ่านช่องว่างไดอิเล็กทริกในสภาวะที่มีความเครียดสนามไฟฟ้าสูงทำให้ออกซิเจน (O₂) เกิดการแตกตัวเป็น (O) และเมื่อมีอากาศผ่านเข้ามาก็จะเกิดการรวมตัวกันกลายเป็นโอโซน บทความวิจัยนี้ได้ใช้วิธีโคโรนาดิสชาร์จในการสร้างโอโซนด้วยความถี่ต่ำสุดที่สามารถสลายพันธะออกซิเจนได้คือ 2 kHz และแรงดันที่ใช้ในการสลายพันธะอยู่ที่ 3 kV ซึ่งใช้แรงดันและพลังงานน้อยในการกำเนิดโอโซนและชุดกำเนิดโอโซนสามารถเคลื่อนย้ายและติดตั้งได้ง่ายและสะดวกในพื้นที่แคบๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 ออกแบบและสร้างเครื่องผลิตโอโซนโดยใช้วิธีโคโรนาดิสชาร์จ
- 2.2 ทดสอบการทำงานของเครื่องผลิตโอโซนโดยใช้วิธีโคโรนาดิสชาร์จ
- 2.3 ทำการบำบัดน้ำเสียโดยใช้โอโซนและวัดปริมาณออกซิเจนในน้ำ

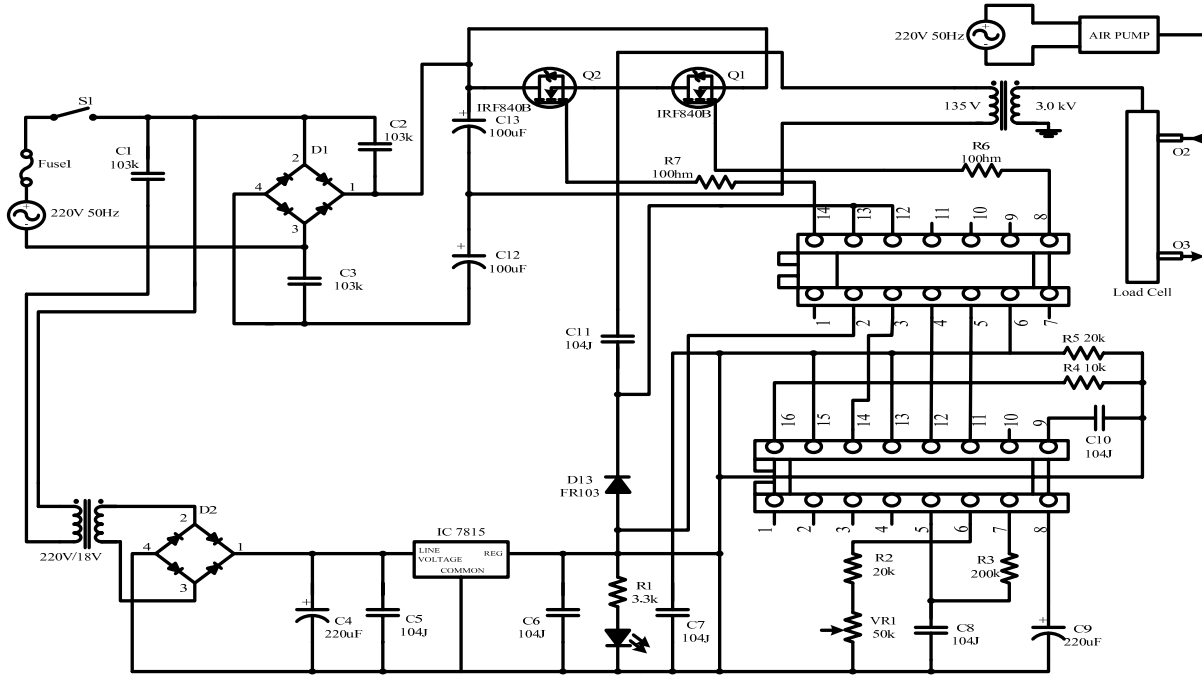
อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

รูปที่ 1 การกำเนิดโอโซนโดยวิธีโคโรนาดิสชาร์จ

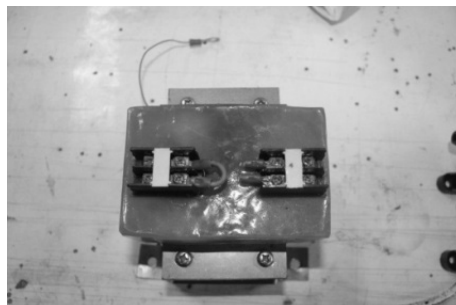
การกำเนิดโอโซนโดยวิธีโคโรนาดิสชาร์จตามรูปที่ 1 ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนจ่ายไฟหรือแปลงไฟโดยต่อเข้ากับหม้อแปลงไฟฟ้าซึ่งจะเปลี่ยนแรงดันไฟสลับจากแรงดัน 220 V_{AC} ให้เป็นแรงดันไฟสลับ 18 V_{AC} แล้วผ่านวงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์เพื่อให้ได้แรงดันไฟตรงคงที่ 15 V เพื่อจ่ายเลี้ยงไปยังส่วนที่ 2 คือส่วนการสร้างความถี่สูง และส่วนที่ 3 คือภาคจ่ายไฟกำลังสูงที่จ่ายกระแสไปยังหม้อแปลงเพื่อแปลงแรงดันให้สูงขึ้น จากนั้นจะจ่ายกระแสไฟฟ้าที่ได้นี้เข้าไปในหลอดกำเนิดก๊าซโอโซนเพื่อเปลี่ยน ก๊าซออกซิเจนที่ได้รับมาจากปั๊มลมให้เป็นก๊าซโอโซน

วงจรกำเนิดความถี่สูง จากรูปที่ 2 แรงดันไฟสลับจากแรงดัน 220 V_{AC} จะต่อเข้าสู่วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์เพื่อให้เป็นแรงดันไฟสลับ 18 V_{AC} รักษาแรงดันไฟตรงคงที่ 15 V เพื่อเข้าสู่ส่วนการสร้างความถี่สูงซึ่งมี IC KA3525 เป็นตัวสร้างรูปคลื่นสัญญาณสี่เหลี่ยมความถี่สูง โดยสามารถปรับเปลี่ยนความถี่ได้จากตัวต้านทาน R₁ โดยความถี่นั้นจะถูกส่งผ่านไปยัง IR2110 เพื่อขับแรงดันให้สูงพร้อมไปกับไปขับ IRF840 และส่วนที่ 3 คือภาคจ่ายไฟกำลังสูงที่จ่ายกระแสไปยังหม้อแปลงเพื่อแปลงแรงดันให้สูงขึ้น จากนั้นจะจ่ายกระแสไฟฟ้าที่ได้นี้เข้าไปในหลอดกำเนิดก๊าซโอโซนเพื่อเปลี่ยนก๊าซออกซิเจนที่ได้รับมาจากปั๊มลมให้เป็นก๊าซโอโซน

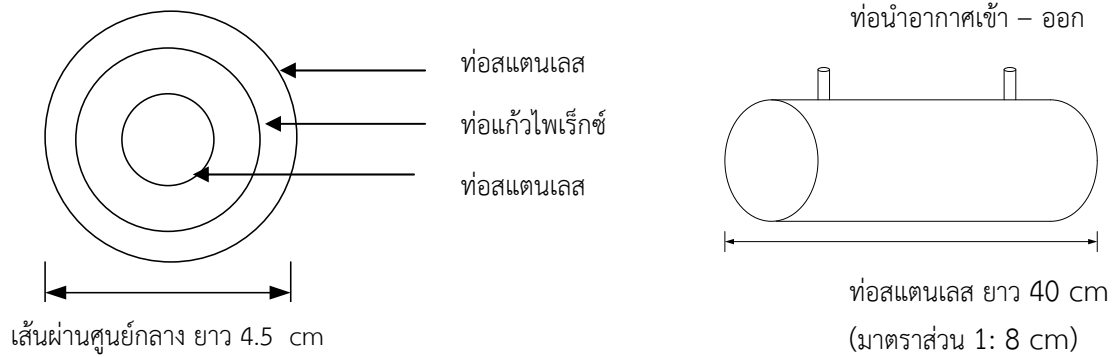
รูปที่ 2 วงจรกำเนิดความถี่สูง

หม้อแปลงแรงสูง ใช้ขดลวดปฐมภูมิ พันด้วยทองแดง จำนวน 310 รอบ ขดทุติยภูมิ พันด้วยทองแดง จำนวน 7100 รอบ โดยใช้แกนเหล็กรูปตัว E และรูปตัว I ขนาด 25 มิลลิเมตร ตามรูปที่ 3

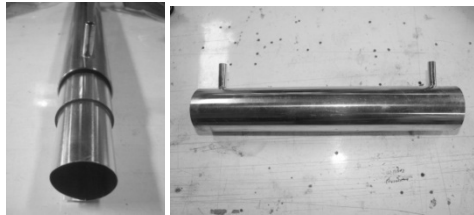

รูปที่ 3 หม้อแปลงแรงสูงแกน EI

หลอดกำเนิดก๊าซไอโซน เป็นท่อทรงกระบอก 3 ชั้น ชั้นนอกสุดทำจากสแตนเลสขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4.5 cm หนา 3.5 mm ยาว 30 cm ชั้นที่ 2 เป็นท่อแก้วไพเร็กซ์ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางภายนอก 4.0 cm หนา 1.7 mm ยาว 30 cm และทรงกระบอกชั้นที่ 3 เป็นชั้นที่อยู่ด้านในสุดทำจากอะลูมิเนียมบางขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางภายนอก 3.5 cm ยาว 20 cm ที่ปลายทั้งสองข้างของท่อสแตนเลสจะเจาะรูและสวมท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 mm เพื่อให้รูด้านหนึ่งเป็นด้านที่อากาศจากปั๊มลมส่งผ่านเข้ามายังหลอดผลิตไอโซน ซึ่งจะได้รับพลังงานจากสนามไฟฟ้าความเข้มสูง ทำให้โมเลกุลออกซิเจนแตกตัว ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นด้านให้ไอโซนที่เกิดขึ้นในหลอดผ่านออกมา หลอดผลิตไอโซนจะมีคุณสมบัติทางไฟฟ้าเป็นเสมือนตัวเก็บประจุ โดยมีทรงกระบอกสแตนเลสภายนอกและท่อสแตนเลสภายในเป็นขั้วไฟฟ้า ส่วนแก้วและอากาศที่อยู่ระหว่างขั้วไฟฟ้าทำหน้าที่เป็นไดอิเล็กทริกในขณะที่ทำการสร้างไอโซน

รูปที่ 4 การออกแบบหลอดกำเนิดไอโซน

รูปที่ 5 หลอดไอโซนแบบทรงกระบอก

สนามไฟฟ้าในทรงกระบอกแกนร่วม เมื่ออิเล็กโทรดมีลักษณะเป็นทรงกระบอกซ้อนแกนร่วม เส้นฟลักซ์ไฟฟ้าจะอยู่ในแนวรัศมี และพื้นผิวของทรงกระบอกก็คือพื้นผิวดักยไฟฟ้าเท่านั้น ดังนั้นโดยอาศัย อินทิกรัลสมการของแมกเวลล์

$$Q = \int_S \vec{D}dA$$

สำหรับทรงกระบอกซ้อนแกนร่วม มีความยาว l รัศมี $r_1 < r_2 \leq r_3$ ดังรูปที่ 4 จะหาค่าสนามไฟฟ้าที่มีรัศมี r ได้คือ

$$E_r = \frac{Q}{2\pi\epsilon r} \times \frac{1}{r} \tag{1}$$

$$w = \frac{1}{2} \int v\epsilon E^2 dv$$

$$E = \frac{\sqrt{2w}}{\epsilon v} \tag{2}$$

ในการผลิตก๊าซไอโซนจากก๊าซ O_2 จำเป็นต้องใช้พลังงานในการสลายพันธะของโมเลกุลดังสมการ $O-O \rightarrow O_2$ พลังงานพันธะระหว่าง $O-O$ มีค่าเป็น 493.2 kJ/mol-682.8kJ/mol ซึ่งเมื่อแปลงหน่วยมาเป็นหน่วยทางไฟฟ้าจะมีค่าเป็น 5.58 kW-h/m³ - 7.73 kW-h/m³ แต่เนื่องจากในอากาศมี O_2 อยู่ประมาณ 21% ดังนั้นคิดเทียบแล้วพลังงานจำเป็นต้องใช้คือ 1.172 kW-h/m³ - 1.62 kW-h/m³ จึงเพียงพอต่อการเกิดไอโซนในแกป

การคำนวณหาค่าชุดอิเล็กโทรด ที่มีความยาว 40 cm $r_1=3.5$ cm $r_2=4$ cm $r_3=4.5$ cm ϵ_1 (แก้ว) = 8 , ϵ_2 (อากาศ) = 1 ย่านพลังงานที่ใช้คือ 1.172 kW-h/m³-1.62 kW-h/m³

$$\begin{aligned} \text{ปริมาตรของทรงกระบอก} &= \pi(r_3^2 - r_2^2)l \\ &= \pi(4.5^2 - 4^2) \times 40 = 533.8 \text{ cm}^3 \end{aligned}$$

ที่ย่าน 1.172 kW-h/m³ พลังงานที่ได้มีค่า

$$W = 1.172 \times 10^3 \times 533.8 \times 10^{-6} = 0.6256 \text{ W-h}$$

ที่ย่าน 1.62 kW-h/m³ พลังงานที่ได้มีค่า

$$W = 1.62 \times 10^3 \times 533.8 \times 10^{-6} = 0.8647 \text{ W-h}$$

หาค่าสนามไฟฟ้าต่ำสุด ตามสมการที่ 2 เมื่อค่าพลังงานที่ได้มีค่า 0.6256 W-h

$$E_{\min} = \sqrt{\frac{2 \times 0.6256}{8.854 \times 10^{-12} \times 533.8}} = 16.27 \frac{\text{kv}}{\text{cm}}$$

หาค่าสนามไฟฟ้าสูงสุด ตามสมการที่ 2 เมื่อค่าพลังงานที่ได้มีค่า 0.8647 W-h

$$E_{\max} = \sqrt{\frac{2 \times 0.8647}{8.854 \times 10^{-12} \times 533.8}} = 19.138 \frac{\text{kv}}{\text{cm}}$$

หาค่าแรงดันของทรงกระบอกแค้นร่วมจากสมการที่ 3

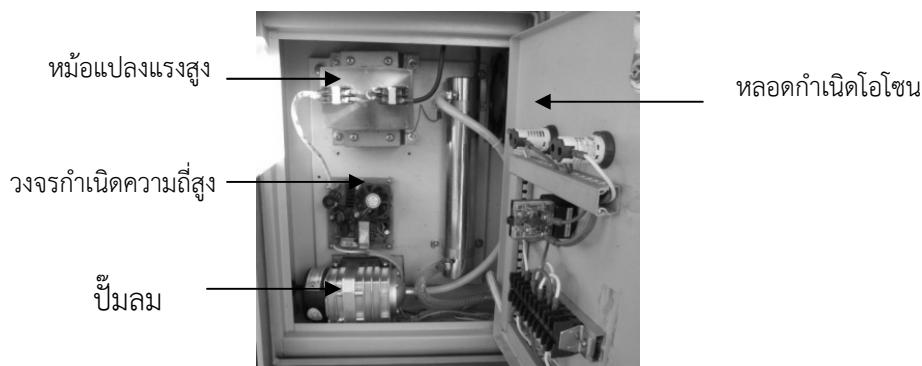
$$V = \frac{E r_2 \epsilon_2 (\epsilon_1 \ln \frac{r_3}{r_2} + \epsilon_2 \ln \frac{r_2}{r_1})}{\epsilon_1 \epsilon_2} \quad (3)$$

เมื่อ $E_{\min} = 16.27 \text{ kv/cm}$ $r_1 = 3.5 \text{ cm}$ $r_2 = 4 \text{ cm}$ $r_3 = 4.5 \text{ cm}$ ϵ_1 (แก้ว) = 8, ϵ_2 (อากาศ) = 1

$$V = \frac{16.27 \times 4 \times 1 \left(8 \ln \frac{4.5}{4} + 1 \ln \frac{4}{3.5} \right)}{8 \times 1} = 8.459 \text{ kv}$$

เมื่อ $E_{\max} = 19.138 \text{ kv/cm}$ $r_1 = 3.5 \text{ cm}$ $r_2 = 4 \text{ cm}$ $r_3 = 4.5 \text{ cm}$ ϵ_1 (แก้ว) = 8, ϵ_2 (อากาศ) = 1

$$V = \frac{19.138 \times 4 \times 1 \left(8 \ln \frac{4.5}{4} + 1 \ln \frac{4}{3.5} \right)}{8 \times 1} = 10.2876 \text{ kv}$$

รูปที่ 6 วงจรควบคุมการกำเนิดไอออนด้วยวิธีโคโรน่าดิสชาร์จ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ปรับค่าความถี่ของวงจรกำเนิดความถี่สูง ให้มีค่าประมาณ 2 kHz ใช้มัลติมิเตอร์วัดค่าความถี่ของวงจรตามรูปที่ 7 (ก) จากนั้นทำการปรับปริมาณลมจากปุ่มลมโดยใช้มิเตอร์วัดอัตราการไหล โดยให้อัตราการไหลของอากาศอยู่ที่ปริมาณ 25 ลิตรต่อนาที ก่อนจ่ายลมไปยังหลอดกำเนิดก๊าซไอออน ตามรูปที่ 7 (ข)

(ก) การปรับค่าความถี่ของวงจรกำเนิดความถี่

(ข) การวัดอัตราการไหล

รูปที่ 7 การปรับค่าความถี่และปริมาณอากาศ

วัตถุประสงค์ของวงจรกำเนิดความถี่สูง โดยใช้ข้อสซิลิโคนโคปัดรูปคลื่นของวงจรกำเนิดความถี่ก่อนเข้าหม้อแปลงแรงสูง และใช้มัลติมิเตอร์วัดค่ากระแสไฟฟ้าและแรงดันไฟฟ้าของวงจรกำเนิดความถี่สูง

วัดหาค่าความเข้มข้นของก๊าซโอโซน ต่อสายโอโซนเข้ากับ เครื่องโอโซนแมท (Ozonemat) และเครื่องวัดอัตราการไหลของก๊าซ เข้ากับเครื่องโอโซนแมทเพื่อวัดหาค่าอัตราการไหลของก๊าซเปรียบกับค่าความเข้มข้นของก๊าซโอโซน แล้วนำมาคำนวณเพื่อหาค่าความเข้มข้นของก๊าซโอโซนที่มากที่สุดและเหมาะสมที่สุดการวัดปริมาณความเข้มข้นของก๊าซโอโซนด้วยเครื่องวัดปริมาณโอโซนโดยต่อสายโอโซนออกจากเครื่องเข้าเครื่องวัดโอโซนซึ่งเครื่องจะแสดงค่าออกมาเป็นตัวเลขโดยมีหน่วยเป็นกรัม/ลูกบาศก์เมตร ซึ่งต้องทำการแปลงหน่วยให้เป็น กรัม/ชั่วโมง ได้ค่าดังนี้ คือ ค่าที่อ่านได้ \times ปริมาณลม \times 0.06 เมื่อค่าที่อ่านได้เท่ากับ 1.8 ดังนั้นค่าความเข้มข้นของโอโซนมีค่าเป็น $1.8 \times 25 \times 0.06 = 2.7$ กรัม หรือ 2700 มิลลิกรัม/ชั่วโมง

(ก) เครื่องวัดปริมาณโอโซนรุ่น GM-6000-OEM

(ข) อัตราการไหลของก๊าซ

รูปที่ 8 การวัดค่าความเข้มข้นของก๊าซโอโซนและอัตราการไหลของก๊าซ

ทำการบำบัดน้ำเสีย โดยนำน้ำตัวอย่างจากคลองหมากแข้งจำนวน 100 ลิตร มาบำบัดโดยใช้โอโซนเป็นเวลา 30 นาที จากนั้นเพิ่มเวลาในการบำบัดเป็น 60 นาที จนกระทั่งถึงเวลา 3 ชั่วโมง 30 นาที

(ก) เก็บตัวอย่างน้ำเสีย

(ข) ตัวอย่างของน้ำที่นำมาทดลอง

รูปที่ 9 เก็บตัวอย่างน้ำเสียจากและตัวอย่างน้ำเสียจากคลองหมากแข้ง

หาค่า DO0 และ DO5 นำน้ำที่ผ่านการบำบัดทุกๆเวลา 30 นาที จำนวน 100 มิลลิลิตร มาทำการเจือจางกับน้ำกลั่นบริสุทธิ์ ด้วยอัตรา 10 ml : 90 ml และที่อัตรา 40 ml : 60 ml จะเท่ากับ 100 มิลลิลิตร แล้วนำไปหาค่า DO และ DO5 เพื่อวาดกราฟค่า BOD กับเวลา

(ก) นำน้ำตัวอย่างมาทำการเจือจาง

(ข) นำตัวอย่างขวดละ 100 มิลลิลิตร

รูปที่ 10 ทำการเจือจางน้ำเสียในอัตราส่วน 10 % และ 15% อย่างละ 3 ขวด ขวดละ 100 มิลลิลิตร

รูปที่ 11 นำเครื่องกำเนิดโอโซนไปบำบัดกับน้ำ 100 ลิตร

หาค่า BOD นำขวดบีโอดีขวดที่หนึ่งมาหาค่า DO0 ของจุดเริ่มต้นส่วนขวดบีโอดีขวดที่ 2 นำไปบ่มที่ตู้บ่มบีโอดี 20 ± 1 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 5 วัน แล้วนำมาหาค่า DO ของวันที่ 5 (DO5) นำค่าที่ได้มาคำนวณหาค่าบีโอดีโดยใช้สูตร $BOD_5 = DO_0 - DO_5$

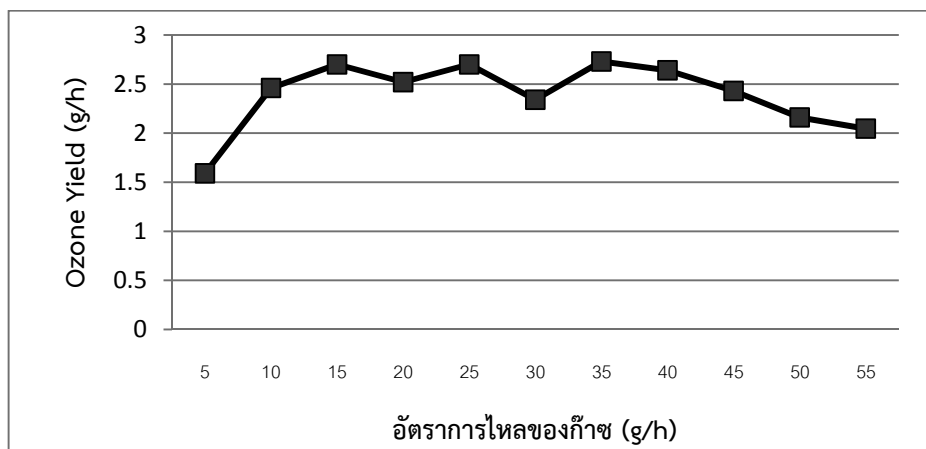
รูปที่ 12 การวัดค่า DO นำตัวอย่างเสียเข้าตู้บ่มที่อุณหภูมิ 20°C เพื่อใช้วิเคราะห์หาค่า BOD

ผลการวิจัย

การวัดค่าความเข้มข้นของก๊าซโอโซน โดยเครื่องโอโซนแมทได้ค่าความเข้มข้น 1.8 g/m³ ปริมาณลม 25 (l/m)

ตารางที่ 1 อัตราการไหลของก๊าซและอัตราการผลิตโอโซน

ค่าความถี่ (khz)	อัตราการไหลของก๊าซ(l/m)	ค่าความเข้มข้นของโอโซน (g/m ³)	อัตราการผลิตโอโซน (Ozone Yield) (g/h) =อัตราการไหล x ค่าความเข้มข้น x0.06
2.0	5	5.3	1.59
2.0	10	4.1	2.46
2.0	15	3.0	2.7
2.0	20	2.1	2.52
2.0	25	1.8	2.7
2.0	30	1.30	2.34
2.0	35	1.30	2.73
2.0	40	1.10	2.64
2.0	45	0.9	2.43
2.0	50	0.72	2.16
2.0	55	0.62	2.04

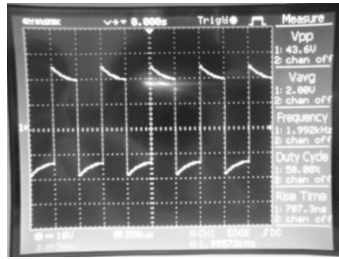

รูปที่ 13 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการไหลกับอัตราการผลิตโอโซน

จากรูปที่ 13 เมื่อปริมาณของก๊าซที่ไหลผ่านหลอดผลิตโอโซนมีค่ามากกว่า 25 g/h ทำให้แรงดันไฟฟ้าที่จะทำการสลายพันธะของออกซิเจนไม่เพียงพอเนื่องจากความเข้มข้นของก๊าซน้อยจึงทำให้ค่าอัตราการผลิตโอโซนลดลง อัตราการไหลของอากาศที่เหมาะสมคือ 25 g/h ซึ่งสามารถผลิตโอโซนได้ 2.7 g/h

วงจรกำเนิดความถี่สูงสามารถสร้างความถี่ได้ 1.9926 kHz Vpp 43.6 V

รูปที่ 14 รูปคลื่นขาออกของวงจรสร้างวงจรกำเนิดความถี่สูง

เมื่อใช้มัลติมิเตอร์วัดค่าแรงดันไฟฟ้าและกระแสไฟฟ้าของวงจรกำเนิดความถี่สูง ก่อนเข้าหม้อแปลงแรงสูงได้ค่าแรงดันไฟฟ้า 153.8 V กระแสไฟฟ้า 7.0 A จำนวนรอบของขดลวดหม้อแปลงแรงสูง มีอัตราส่วน 310 รอบ/7100 รอบ ดังนั้นสามารถคำนวณค่าแรงดันด้านทุติยภูมิของหม้อแปลงได้เป็น 3,522.51 V หรือ 3.52 kV

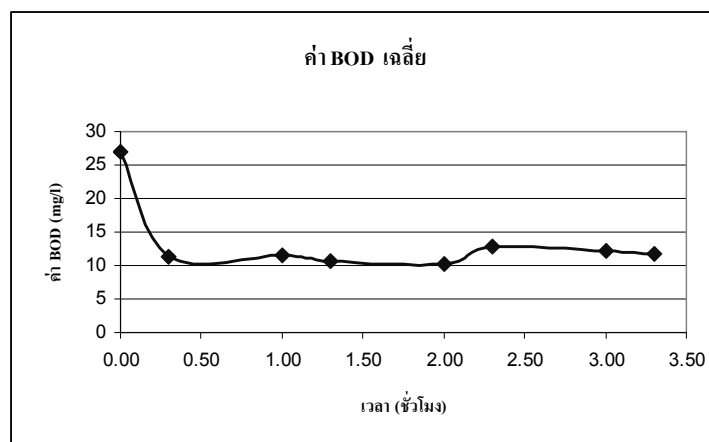
(ก) ค่ากระแสไฟฟ้าขาออก

(ข) แรงดันไฟฟ้าขาออก

รูปที่ 15 การวัดกระแสไฟฟ้าขาออกและแรงดันไฟฟ้าขาออกของวงจรกำเนิดความถี่สูง

ทำการคำนวณหาค่า BOD นำค่าที่ได้มาคำนวณหาค่าบีโอดีโดยใช้สูตร $BOD_5 = DO_0 - DO_5$ และทำการวาดรูปกราฟ BOD เทียบกับเวลา

รูปที่ 16 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยการทดลองบำบัดน้ำเสียเสียจากคลองหมากแข้งที่เจือจาง 10 % ปริมาตร 100 ลิตร

จากรูปที่ 16 ในช่วงเวลา 30 นาทีแรกค่า BOD จะลดลงจาก 28 mg/l เป็น ได้ค่า BOD 11.25 mg/l ซึ่งจะลดลงอย่างรวดเร็วในช่วง 30 นาทีแรกเนื่องจากการเพิ่มปริมาณโอโซนในน้ำทำให้มีออกซิเจนเพิ่มขึ้นมากในช่วงแรก ซึ่งการ

เปลี่ยนแปลงของ BOD จะมีลักษณะเป็นแบบเอ็กโปเนนเชียล ตามสมการของ $L = L_0 10^{-kt}$ และเมื่อทำการทดลองให้ก๊าซโอโซนเป็นเวลาประมาณ 3 ชั่วโมง 30 นาที ค่า BOD มีค่าคงที่อยู่ระหว่าง 10 -15 mg/l ปริมาณออกซิเจนคงที่ ซึ่งข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งมีค่า BOD ไม่เกิน 20 มก./ล. ที่เวลาในการบ่ม 5 วัน อุณหภูมิ 20 °C

สรุปและอภิปรายผล

วงจรกำเนิดความถี่สูงสร้างความถี่ได้ 1.9926 kHz แรงดันอินพุทของหม้อแปลง 153.8 V แรงดันเอาพุทของหม้อแปลงมีค่า 3.52251 kV ซึ่งสามารถทำให้ก๊าซออกซิเจนในท่อแตกตัวเป็นก๊าซโอโซนได้ ซึ่งการผลิตโอโซนโดยวิธีโคโรนาดีสชาร์จใช้อัตราการไหลของอากาศ 25 g/h ผลิตโอโซนได้ 2.7 g/h ซึ่งเป็นปริมาณที่เหมาะสมในการใช้งาน และเมื่อนำก๊าซโอโซนที่ได้ไปทำการบำบัดน้ำเสียโดยใช้น้ำตัวอย่างจากคลองหมากแข้ง ปริมาณ 100 ลิตร ก่อนบำบัดมีค่า BOD 26.9 mg/l เมื่อทำการบำบัดเป็นเวลา 30 นาทีค่า BOD มีค่า 11.25 mg/l ซึ่งค่า BOD ลดลง 58.17 %

กิตติกรรมประกาศ

ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี

เอกสารอ้างอิง

- ชาติชาย ศักดิ์อารี บุญมี ตั้งขยัน ดนัย ป้อมสูง และ ณัฐพงศ์ พันธุ์ชะ. 2556. **บทความวิจัย : การออกแบบและสร้างชุดกำเนิดโคโรนาดีสชาร์จสำหรับเครื่องบำบัดน้ำเสีย**. ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. การประชุมวิชาการเครือข่ายวิศวกรรมไฟฟ้า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 5 .หน้า 485 –488.
- ธนวัฒน์ ฉลาดสกุล. 2553. **บทความวิจัย : เครื่องผลิตโอโซนเพื่อการบำบัดน้ำเสีย**. กรุงเทพฯ .ปีที่ 36 ฉบับที่ 204. หน้า 77- 83 : TPA Publisher.
- ศิศิโรตม์ เกตุแก้ว และ วีระศักดิ์ วงศ์วิวัฒน์ . 2547. **วิศวกรรมลาดกระบัง : การศึกษาผลของการเปลี่ยนความถี่สวิตซ์ิ่งในฟลูออโรอินเวอร์เตอร์ต่อปริมาณการผลิตก๊าซโอโซน**. ปีที่ 21 ฉบับที่ 4 เดือนธันวาคม 2547. คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. หน้า 72-76.
- พรพิมล รัตน์วิเชียรวิทยานิพนธ์. 2540. **ปริญญาานิพนธ์ : เครื่องผลิตก๊าซโอโซนพลังงานแสงอาทิตย์**. กรุงเทพฯ . ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้ากำลัง คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สำรวย สังข์สะอาด. 2528. **วิศวกรรมไฟฟ้าแรงสูง**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- K. Yan, E.J.M. van Heesch, A.J.M. Pemen, S.A. Nair, P.A.A.F. Wouters .2002. **Transmission line transformers for up to 100 kW pulsed power generation**. Proc. of the 25th IEEE Int. Power Modulator Symposium. pp. 420-423.
- N.A. Yavorovski, S.S. Peltsman, J.I. Kornev, Yu.V. Volkov- **Technology of water treatment using pulsed electric discharges**, private communication.
- P.W. Smith .2002. **Transient electronics ; pulsed circuit technology**. John Wiley & Sons UK . ISBN 0-71-97773 -X.

การปรับปรุงค่าความแม่นยำและพัฒนาโปรแกรมการแสดงผลสำหรับอุปกรณ์ตรวจวัดค่า

ปัจจัยในแปลงการเพาะปลูก

Accuracy Improvement of Agricultural Sensors and Development of Monitoring Software

โชติพงศ์ กาญจนประโชติ¹ ขนิษฐา เนียมพุ่มพวง² นภาพร อินทรสมย์³

^{1,2,3} คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

E-mail: choatpong_k@hotmail.com โทรศัพท์: 086 630 6733 โทรสาร: 053 498 902

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้อุปกรณ์ตรวจวัดอิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ที่มีราคาไม่แพงมากนักมาปรับปรุงความแม่นยำสำหรับใช้ในงานทางการเกษตรเพื่อยกระดับการทำการเกษตรของเกษตรกรในประเทศ เป็นหัวข้อที่กำลังได้รับความสนใจสำหรับนักวิจัยในประเทศ ในบทความวิจัยนี้จึงได้ทำการสอบเทียบความแม่นยำของอุปกรณ์ตรวจวัดทางการเกษตรแบบไร้สายยี่ห้อ PCE Inst. ตลอดจนพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการแสดงผล โดยทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพืชในแปลงเพาะปลูกซึ่งประกอบด้วย พารามิเตอร์ 5 ชนิด ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น ความเร็วลม ความดันอากาศ และปริมาณน้ำฝน ทำการสอบเทียบข้อมูลจากชุดอุปกรณ์ตรวจวัด 2 ชนิด คือ อุปกรณ์ PCE Inst. และอุปกรณ์มาตรฐาน พบว่า ค่าที่วัดได้นั้นมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการหาสมการแบบจำลองการปรับแก้ค่าเพื่อให้อุปกรณ์ PCE Inst. มีความแม่นยำมากขึ้น (Empirical model) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสมการถดถอย (Regression analysis) โดยใช้ความสัมพันธ์ของตัวแปรค่าปัจจัย correlation coefficient “r” (r-square) และ ค่ารากที่สองของความคาดเคลื่อนเฉลี่ยกำลังสอง The Root Mean Square Error (RMSE) เป็นค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเพื่อหาสมการแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งพบว่า สมการที่ใช้สำหรับปรับแก้ค่าของทุกพารามิเตอร์มีความสัมพันธ์ในรูปแบบของสมการเส้นตรง และจากการวิเคราะห์ค่าความผิดพลาดของสมการแบบจำลองที่ใช้ในการปรับแก้ค่าจากอุปกรณ์ PCE Inst. กับอุปกรณ์มาตรฐานพบว่า ค่าอุณหภูมิ ค่าความชื้น ค่าความเร็วลม ค่าความดันอากาศ และค่าปริมาณน้ำฝนสะสม มีความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยเท่ากับ 0.6649 °C, 1.2470 %RH, 0.0509 m/s, 0.2407 hPa และ 0.3333 mm/hr. ตามลำดับ

คำสำคัญ : อุปกรณ์ตรวจวัดทางการเกษตรแบบไร้สายยี่ห้อ PCE Inst. ปัจจัยที่มีผลต่อพืชในแปลงเพาะปลูก

Abstract

The application of wireless sensors was an important approach for monitoring accuracy of the weather. Currently, the study on the area of sensor networks came to researchers' interests wildly, due to the potential of their applications. In this study, we calibrated the accuracy of the weather wireless sensor, PCE Inst., using five parameters, which were the factors affected plant crops, such as temperature, humidity, wind speed, air pressure and rainfall. The data from those five parameters had slightly different values when compared with standard devices. The researcher used a regression analysis method for development the equations model to optimize the accuracy. The R-squared and the root-mean-square error (RMSE) were at two values for deciding the most suitable model. The result of regression analysis was presented that all adjustment parameters of the linear equations was the most appropriate equation. Accordingly, the results of measurement error compared between the equations model and the standard

equipments of temperature, humidity, wind speed, air pressure and rainfall were at 0.6649 °C, 1.2470 %RH, 0.0509 m/s, 0.2407 hPa and 0.3333 mm/hr. respectively.

Keywords : the weather wireless sensor, PCE Inst., the parameters affecting plant crops.

บทนำ

การประกอบอาชีพเกษตรกรรมถือได้ว่าเป็นอาชีพหลักของประชากรในประเทศ โดยเฉพาะการเพาะปลูกพืช ซึ่งระบบการทำการเพาะปลูกพืชในบ้านเรา ยังเป็นรูปแบบการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมซึ่งอาศัยการถ่ายทอดความชำนาญจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งยังเป็นการทำการเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ผลผลิตส่วนใหญ่เพื่อการยังชีพและรองลงมาเพื่อการค้า

ธีรเกียรติ์ (2550) และกรกัญญา (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การทำการเกษตรแบบแม่นยำ (Precision Agricultural) เป็นการทำการเกษตรสมัยใหม่ โดยหลักการคือ การทำการเกษตรในลักษณะที่ใช้ปัจจัยการผลิตด้านต่างๆอย่างพอเพียงในปริมาณที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตของพืชเท่านั้น (Low-External Input Agricultural; LEIA) กล่าวคือ การใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งข้อมูลด้านปัจจัยพื้นฐานต่างๆ ในแปลงเพาะปลูกที่มีความเที่ยงตรง นำเชื่อถือ สามารถส่งถ่ายข้อมูลด้วยความรวดเร็วทันที (real-time) คือ หัวใจสำคัญสำหรับการทำระบบเกษตรแม่นยำ ดังนั้นการศึกษาและพัฒนาอุปกรณ์ตรวจวัดแบบต่างๆ (Sensor system) รวมไปถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการแสดงผลค่าปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการเพาะปลูกในแปลงจะช่วยให้การเฝ้าระวัง การควบคุมและจัดการแปลงเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงที่จะทำให้ผลผลิตเสียหายและความไม่สม่ำเสมอของผลผลิต ซึ่งส่งผลทำให้ได้ผลผลิตปริมาณสูงและมีคุณภาพ โดยปัจจัยต่างๆ อาทิเช่น ค่าปริมาณน้ำฝน ค่าอุณหภูมิและความชื้นอากาศ ค่าความกดดันอากาศ ค่าความเร็วและทิศทางของกระแสลม ค่าความชื้นในดิน ค่าความเป็นกรดและด่างของดิน และปริมาณแร่ธาตุในดิน เป็นต้น ในปัจจุบันได้มีนักวิจัยในประเทศให้ความสนใจทำการศึกษาและพัฒนาอุปกรณ์ตรวจวัดค่าปัจจัยทางการเกษตรอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น ภาคภูมิ มโนยุทธ และคณะ (2553) ทำการวิจัยและพัฒนาระบบเครือข่ายเซ็นเซอร์ไร้สาย และการต่ออุปกรณ์เสริมเพื่อใช้ในสวนยางพารา และในปี 2555 ธีรเกียรติ์ เกิดเจริญ และมหาวิทยาลัยมหิดลและศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติได้ทำการพัฒนาระบบอุปกรณ์ตรวจวัดค่าปัจจัยทางการเพาะปลูกในแปลงปลูกองุ่นในโครงการไร่องุ่นไวน์อัจฉริยะ-กรานมอนเต้ (GranMonte Smart Vineyard) โดยอุปกรณ์ที่พัฒนาขึ้นถูกนำไปทดลองติดตั้งและใช้งานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปีถัดมา พรนรินทร์ ต้นกระหาด และทรงวุฒิ แสงจันทร์ (2556) ทำการศึกษาและพัฒนาโครงข่ายเซ็นเซอร์สำหรับตรวจวัดความชื้นในดินเพื่อควบคุมการให้น้ำพืชโดยใช้ไมโครคอนโทรลเลอร์ในการประมวลผล

ในสภาพการณ์ปัจจุบันการส่งเสริมให้เกษตรกรนำอุปกรณ์ตรวจวัดไปใช้งานจริงยังมีอุปสรรคบางประการเช่น ค่าอุปกรณ์ตรวจวัดที่มีราคาสูง และเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ซับซ้อน ดังนั้นหากทำให้ราคาอุปกรณ์ต่ำลงและมีการใช้งานที่ง่ายขึ้นก็อาจทำให้การนำอุปกรณ์ตรวจวัดค่าปัจจัยในการเพาะปลูกมีความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายและจะเป็นผลดีต่อระบบการเกษตรในระดับภูมิภาคดังที่กล่าวมาข้างต้น จากแนวความคิดนี้คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบและทำการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพความแม่นยำตลอดจนพัฒนาระบบการแสดงผลที่ง่ายต่อการใช้งาน โดยประยุกต์ใช้อุปกรณ์ตรวจวัดทางการเกษตรราคาถูกที่ผลิตจากประเทศจีนยี่ห้อ PCE Inst. นำมาทำการสอบเทียบความแม่นยำของอุปกรณ์ตรวจวัดกับอุปกรณ์ตรวจวัดมาตรฐานชนิดต่างๆ เพื่อทำการสร้างสมการ เพื่อปรับปรุงให้ค่าผลลัพธ์มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยทำการศึกษาและปรับปรุงความแม่นยำของกรวัดค่าปัจจัยที่มีผลต่อพืชในแปลงเพาะปลูกซึ่งประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น ความเร็วลม ความดันอากาศ และปริมาณน้ำฝน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทำการหาสมการความสัมพันธ์ของค่าผลลัพธ์ (Output) ที่วัดได้ ระหว่างค่าที่วัดได้จากอุปกรณ์ PCE Inst. และอุปกรณ์ตรวจวัดมาตรฐานในทุกๆ ค่าปัจจัยที่ทำการศึกษาเพื่อสร้างสมการในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการปรับปรุงความถูกต้องของข้อมูล ให้มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือมากขึ้น ตลอดจนพัฒนาโปรแกรมการแสดงผลค่าที่ตรวจวัดได้ในหน้าจอบคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานง่ายและง่ายต่อการเข้าใจ

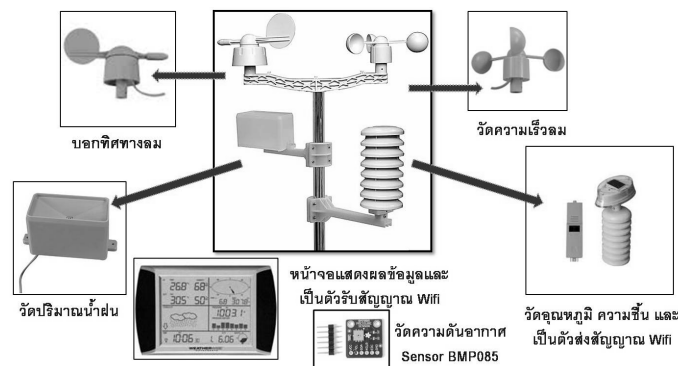
อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการทดลอง

อุปกรณ์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบประกอบด้วย อุปกรณ์มาตรฐานสำหรับการสอบเทียบค่าปัจจัยชนิดต่างๆ ดังนี้

- 1) Humidity temperature meter ยี่ห้อ Center รุ่น CENTER 315 สำหรับสอบเทียบค่าความชื้นและอุณหภูมิของอากาศ
- 2) Anemometer weather wizard III ยี่ห้อ DAVIS สำหรับสอบเทียบค่าความเร็วและทิศทางของกระแสลม
- 3) บารอมิเตอร์ ยี่ห้อ Barigo outdoor weather station สำหรับสอบเทียบค่าความกดตันอากาศ
- 4) ชุดตรวจวัดปริมาณน้ำฝนมาตรฐาน จากสถานีตรวจวัดของสถานีวิจัยพืชไร่แม่โจ้ สำหรับสอบเทียบค่าปริมาณน้ำฝน

อุปกรณ์ทั้งหมดที่กล่าวมา ถูกนำมาสอบเทียบค่าปัจจัยต่างๆ กับชุดอุปกรณ์ตรวจวัดสภาพอากาศ Wireless sensor PCE Inst. (ประเทศจีน) แสดงรูปที่ 1

รูปที่ 1 ส่วนประกอบของชุดอุปกรณ์ Wireless Sensor PCE Inst.

วิธีการดำเนินการทดลอง

ติดตั้งอุปกรณ์ Wireless sensor PCE Inst. ในบริเวณที่โล่งแจ้ง โดยอุปกรณ์รับสัญญาณ (receiver) และหน้าจอแสดงผลถูกติดตั้งไว้ในระยะที่สัญญาณ Wireless สามารถเชื่อมต่อกันได้ (ไม่เกิน 100 เมตรจากชุดอุปกรณ์ตรวจวัด) จากนั้นเชื่อมต่อสายแลนเปลี่ยนข้อมูลจากอุปกรณ์รับสัญญาณเข้ากับคอมพิวเตอร์ ผ่านช่องทางเชื่อมต่อภายนอก (USB port) คอมพิวเตอร์ซึ่งจะสามารถบันทึกข้อมูลในรูปแบบไฟล์ text.dat ทำการตั้งช่วงเวลาในการบันทึกผล (Interval) ให้บันทึกผลทุกๆ 30 นาที การสอบเทียบค่าปัจจัยต่างๆ ทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

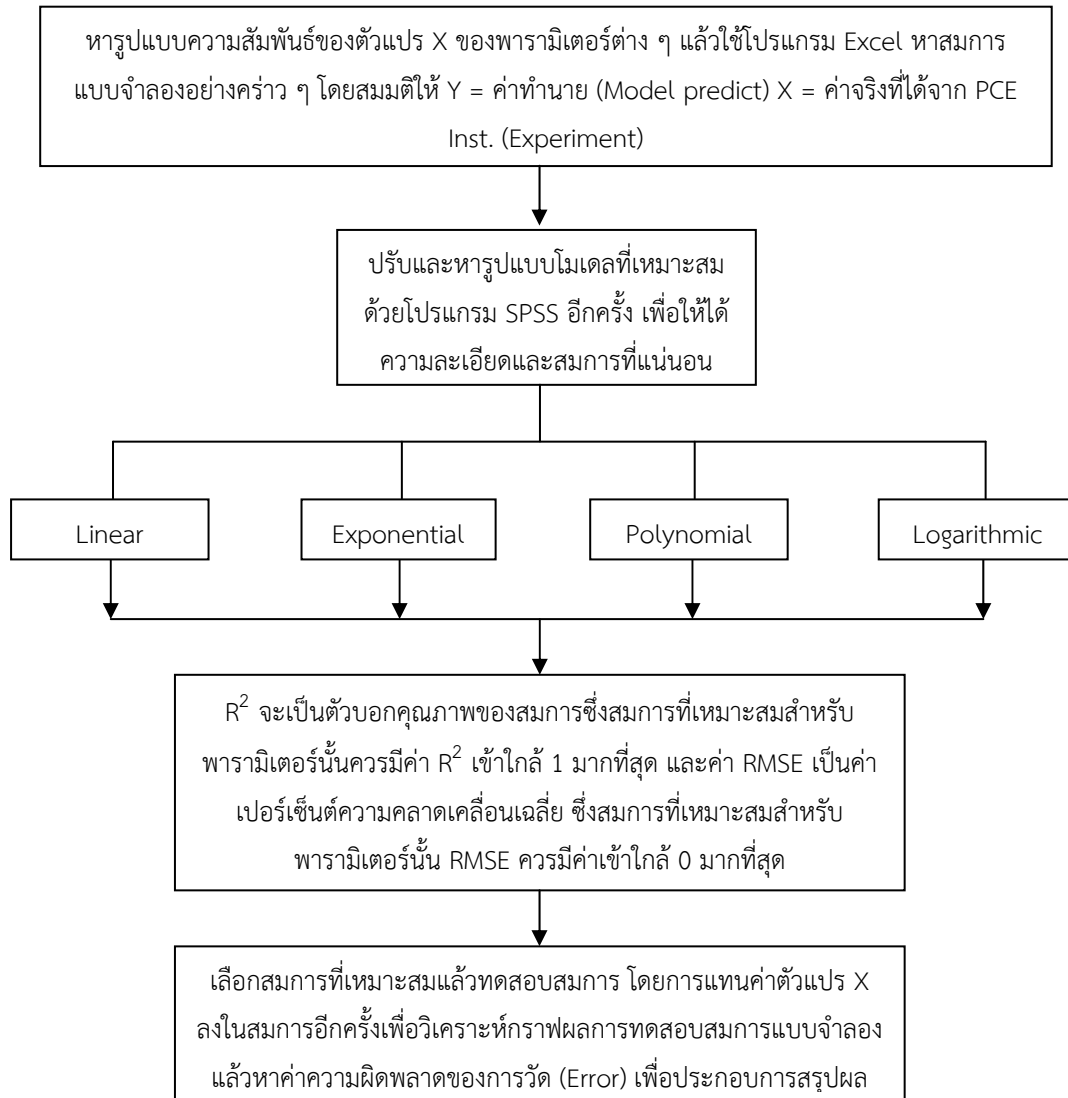
- 1) ค่าอุณหภูมิและค่าความชื้นในอากาศ ใช้อุปกรณ์ Humidity temperature meter รุ่น CENTER ติดตั้งจุดเดียวกับอุปกรณ์ Wireless sensor PCE Inst. บันทึกผลด้วยการจดค่าทุกๆ 30 นาที โดยทำการอ่านค่าในเวลาเดียวกันกับอุปกรณ์ Wireless sensor PCE Inst. ทำการทดลองทั้งสิ้น 36 ชั่วโมง
- 2) ค่าความเร็วและทิศทางของกระแสลม ใช้อุปกรณ์แอนนิมิเตอร์ Weather wizard III ยี่ห้อ DAVIS ติดตั้งใกล้เดียวกับอุปกรณ์ Wireless sensor PCE Inst. ที่ระดับความสูงเดียวกัน บันทึกผลด้วยการจดค่าทุกๆ 30 นาที โดยทำการอ่านค่าในเวลาเดียวกันกับอุปกรณ์ Wireless sensor PCE Inst. ทำการทดลองทั้งสิ้น 31 ชั่วโมง
- 3) ค่าความกดตันอากาศ ใช้อุปกรณ์บารอมิเตอร์ ยี่ห้อ Barigo outdoor weather station ติดตั้งจุดเดียวกับอุปกรณ์ Wireless sensor PCE Inst. บันทึกผลด้วยการจดค่าทุกๆ 4 ชั่วโมง ทำการทดลองทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง
- 4) ค่าปริมาณน้ำฝนสะสม ทำการเปรียบเทียบอุปกรณ์ Wireless sensor PCE Inst. กับสถานีตรวจวัดปริมาณน้ำฝนมาตรฐาน ของสถานีวิจัยพืชไร่แม่โจ้ ในช่วงเวลาที่ฝนตกในระยะเวลา 2 ชั่วโมง 15 นาที บันทึกผลทุกๆ 15 นาที

หลังจากการทดลองเก็บข้อมูลค่าปัจจัยในทุกๆ ปัจจัยครบทั้งห้าปัจจัยแล้ว ทำการหาสมการแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (Empirical model) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของชุดข้อมูลระหว่างพารามิเตอร์ต่างๆ ที่ตรวจวัดจากชุดอุปกรณ์ PCE Inst. และชุดอุปกรณ์มาตรฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ผลข้อมูลทางสถิติเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรค่าปัจจัย ความสัมพันธ์ correlation coefficient "r" (r-square) และ The Root Mean Square Error (RMSE) ด้วยโปรแกรม SPSS เพื่อหารูปแบบของสมการความสัมพันธ์ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับใช้เป็นตัวแทนของสมการที่ใช้สำหรับปรับปรุงค่าความแม่นยำของปัจจัยแต่ละชนิด จากนั้นรูปแบบของสมการที่ถูกเลือกจะถูกนำไปสร้างเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการ

ปรับปรุงค่าความแม่นยำของอุปกรณ์ Wireless sensor PCE Inst. ตลอดจนภาคการแสดงผล โดยโปรแกรมจะถูกพัฒนาขึ้น จาก Visual basic 6.0

ขั้นตอนสุดท้ายทำการทดสอบโปรแกรมแสดงผลข้อมูลแบบ Real - time ที่สร้างขึ้นมาอีกครั้งและทำการปรับแก้ ให้เหมาะสม ในรูปที่ 2 แสดงแผนผังการหาแบบจำลองรูปแบบสมการความสัมพันธ์ที่เหมาะสมทางคณิตศาสตร์

รูปที่ 2 แผนผังการหาแบบจำลองรูปแบบสมการความสัมพันธ์ที่เหมาะสมทางคณิตศาสตร์

ผลการวิจัย

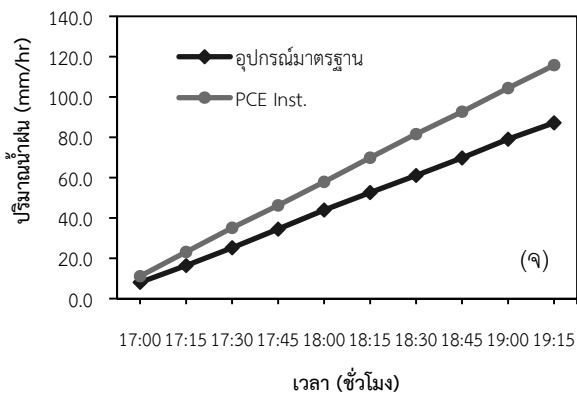
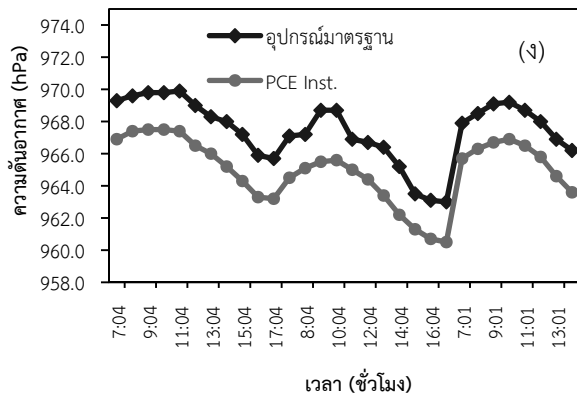
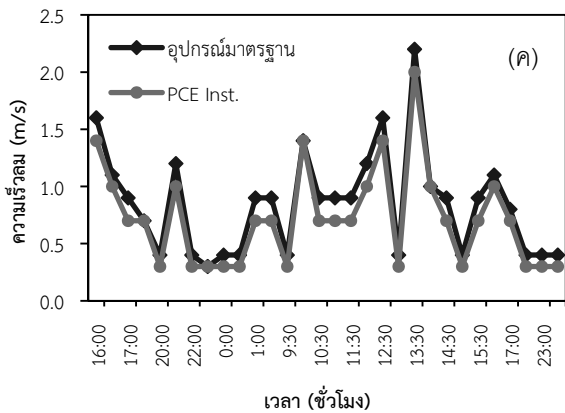
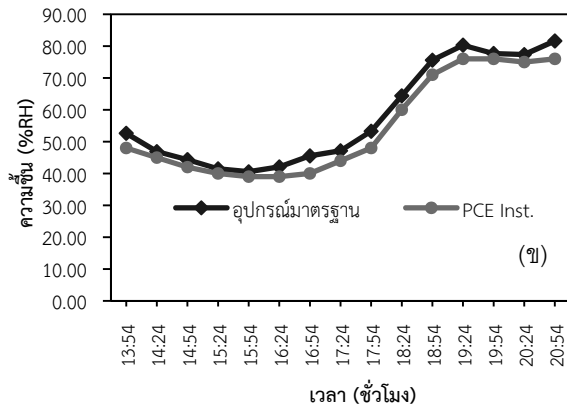
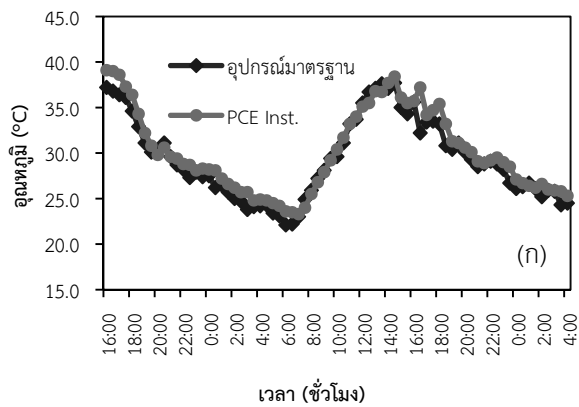
จากการศึกษาและการสอบเทียบค่าปัจจัยทั้ง 5 ชนิด ประกอบด้วย ค่าอุณหภูมิ (Temperature; °C) ค่าความชื้น (Humidity; %RH) ค่าความเร็วและทิศทางของกระแสลม (Wind speed and direction; m/s) ค่าความดันอากาศ (Air pressure; hPa) และค่าปริมาณน้ำฝนสะสม (Rainfall; mm/hr) ตามลำดับ ด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. รุ่น FWS20 และชุดอุปกรณ์มาตรฐาน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบสมการถดถอยแบบไม่เชิงเส้น (Nonlinear regression) เพื่อหาสมการแบบจำลองที่เหมาะสมกับแต่ละปัจจัย ซึ่งจะนำไปใช้ในการปรับแก้ค่าข้อมูลให้เหมาะสมกับงานวิจัยมากขึ้น และพัฒนาโปรแกรมแสดงผลข้อมูลแบบ Real - time ด้วยโปรแกรม Visual basic เวอร์ชัน 6.0 ได้ผลการทดลองดังต่อไปนี้

เมื่อทำการเก็บบันทึกข้อมูลครบทั้ง 5 ปัจจัยแล้ว ทำการสร้างกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างชุดข้อมูลที่ตรวจวัด ด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. และชุดอุปกรณ์มาตรฐาน ดังแสดงใน รูปที่ 3(ก) ถึง รูปที่ 3(จ)

จากรูปที่ 3(ก) ถึง รูปที่ 3(ง) สังเกตเห็นว่า แนวโน้มการขึ้นลงของปัจจัยการทดสอบจากทั้งสองอุปกรณ์มีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน ช่วงความแตกต่างระหว่างค่าปัจจัยจากชุดอุปกรณ์ทั้ง 2 ชนิด มีค่าใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกันน้อยมาก ในบางช่วงเส้นกราฟมีการซ้อนทับกัน แสดงให้เห็นว่า ชุดอุปกรณ์ PCE Inst. สามารถตรวจวัดค่าได้ใกล้เคียงกับอุปกรณ์มาตรฐาน แต่ยังมีคลาดเคลื่อนของการวัดปรากฏให้เห็น

รูปที่ 3(จ) สังเกตเห็นว่า ค่าพารามิเตอร์ (ปริมาณน้ำฝน) จากชุดอุปกรณ์ทั้ง 2 ชนิด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นไปในทางเดียวกันและมีช่วงความแตกต่างของข้อมูลไม่เท่ากันแต่จะมีค่าความแตกต่างของข้อมูลเป็นแบบสะสมและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งหมายความว่า ชุดอุปกรณ์ PCE Inst. ที่ใช้ตรวจวัดค่าปริมาณน้ำฝนสะสม จะมีความคลาดเคลื่อนสะสมเมื่อเปรียบเทียบกับอุปกรณ์มาตรฐาน และยิ่งใช้เวลาในการตรวจวัดนานเพิ่มขึ้น ค่าความคลาดเคลื่อนสะสมก็จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ เช่นกัน

รูปที่ 3 (ก) ความสัมพันธ์ของอุณหภูมิที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. และชุดอุปกรณ์มาตรฐาน (ข) ความสัมพันธ์ของความชื้นที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. และชุดอุปกรณ์มาตรฐาน (ค) ความสัมพันธ์ของความเร็วลมที่ตรวจวัดด้วย ชุดอุปกรณ์ PCE Inst. และชุดอุปกรณ์มาตรฐาน (ง) ความสัมพันธ์ของความดัน ที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์

PCE Inst. และชุดอุปกรณ์มาตรฐาน (จ) ความสัมพันธ์ของปริมาณน้ำฝน ที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. และชุดอุปกรณ์มาตรฐาน

การหาสมการแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (Empirical model) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของชุดข้อมูลระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ตรวจวัดจากชุดอุปกรณ์ PCE Inst. และชุดอุปกรณ์มาตรฐาน ได้ผลดังต่อไปนี้

1) การหาสมการแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมของค่าอุณหภูมิ จากการพล็อตกราฟหาความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างค่าอุณหภูมิจากอุปกรณ์ PCE Inst. (แกน x) และอุปกรณ์มาตรฐาน (แกน y) แสดงช่วงการกระจายของข้อมูล เมื่อลากเส้นผ่านจุดสามารถสังเกตเห็นว่า ชุดข้อมูลมีแนวโน้มเป็นเส้นตรง และเมื่อพิจารณาค่า R^2 และ RMSE พบว่า สมการเส้นตรง (Linear) มีค่า R^2 สูงที่สุดหรือเข้าใกล้ 1 มากที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.9569 และค่า RMSE น้อยที่สุดหรือมีค่าเท่ากับ 0.9083 เมื่อเปรียบเทียบกับสมการแบบจำลองอื่นๆ

2) การหาสมการแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมของค่าความชื้น จากการพล็อตกราฟหาความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างค่าอุณหภูมิจากอุปกรณ์ PCE Inst. (แกน x) และอุปกรณ์มาตรฐาน (แกน y) แสดงช่วงการกระจายของข้อมูล เมื่อลากเส้นผ่านจุดสามารถสังเกตเห็นว่า ชุดข้อมูลมีแนวโน้มเป็นเส้นตรง และเมื่อพิจารณาค่า R^2 และ RMSE พบว่า สมการเส้นตรง (Linear) มีค่า R^2 สูงที่สุดหรือเข้าใกล้ 1 มากที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.9915 และค่า RMSE น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1.4347 เมื่อเปรียบเทียบกับสมการแบบจำลองอื่นๆ

3) การหาสมการแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมของค่าความเร็วลม จากการพล็อตกราฟหาความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างค่าอุณหภูมิจากอุปกรณ์ PCE Inst. (แกน x) และอุปกรณ์มาตรฐาน (แกน y) แสดงช่วงการกระจายของข้อมูล พบว่า สมการเส้นตรง (Linear) มีค่า R^2 สูงที่สุดหรือเข้าใกล้ 1 มากที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.9782 และค่า RMSE น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.0660 เมื่อเปรียบเทียบกับสมการแบบจำลองอื่นๆ

4) การหาสมการแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมของค่าความดันอากาศ จากการพล็อตกราฟหาความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างค่าอุณหภูมิจากอุปกรณ์ PCE Inst. (แกน x) และอุปกรณ์มาตรฐาน (แกน y) แสดงช่วงการกระจายของข้อมูล พบว่า สมการเส้นตรง (Linear) มีค่า R^2 สูงที่สุดหรือเข้าใกล้ 1 มากที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.9747 และค่า RMSE น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.3040 เมื่อเปรียบเทียบกับสมการแบบจำลองอื่นๆ

5) การหาสมการแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมของค่าปริมาณน้ำฝน จากการพล็อตกราฟหาความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างค่าอุณหภูมิจากอุปกรณ์ PCE Inst. (แกน x) และอุปกรณ์มาตรฐาน (แกน y) แสดงช่วงการกระจายของข้อมูล พบว่า สมการเส้นตรง (Linear) มีค่า R^2 สูงที่สุดหรือเข้าใกล้ 1 มากที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.9998 และค่า RMSE น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.3899 เมื่อเปรียบเทียบกับสมการแบบจำลองอื่นๆ

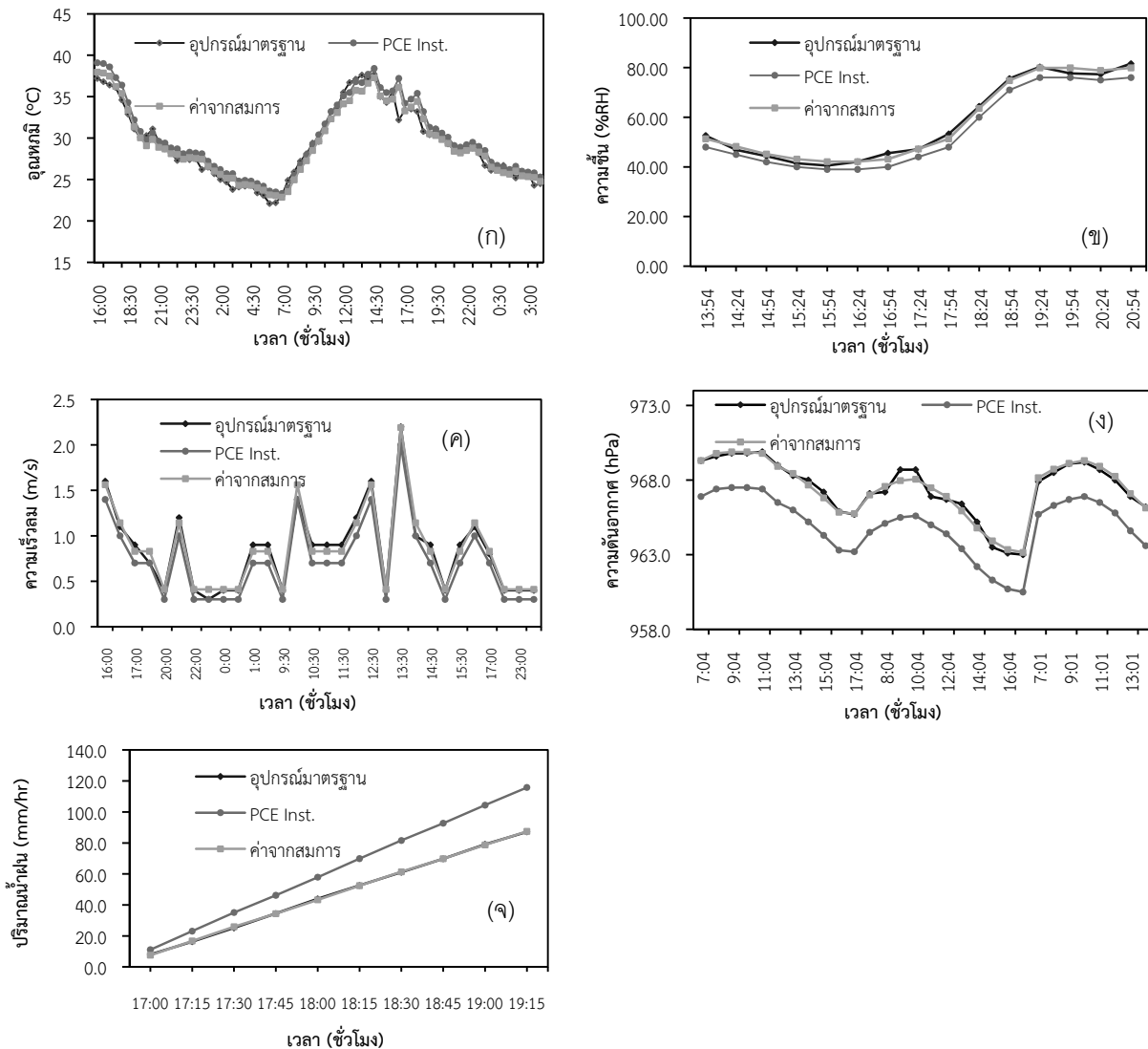
จากการทดสอบสมการแบบจำลองโดยการพล็อตกราฟแสดงความสัมพันธ์ของค่าปัจจัยที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. ชุดอุปกรณ์มาตรฐาน และจากค่าผลลัพธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ได้จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับปรับปรุงค่าความแม่นยำ แสดงในรูปที่ 4(ก) ถึง รูปที่ 4(จ) พบว่า เส้นกราฟค่าปัจจัยจากสมการแบบจำลองมีแนวโน้มเข้าใกล้เส้นกราฟค่าพารามิเตอร์จากชุดอุปกรณ์มาตรฐานมากกว่าที่จะเข้าใกล้เส้นกราฟค่าพารามิเตอร์จากอุปกรณ์ PCE Inst. ซึ่งสามารถยืนยันผลการทดสอบจากกราฟด้วยค่า e_1 และ e_2 (ตารางที่ 1.) เมื่อ e_1 คือ ค่าความผิดพลาดระหว่างค่าพารามิเตอร์จากสมการแบบจำลองและอุปกรณ์มาตรฐานและ e_2 คือ ค่าความผิดพลาดระหว่างค่าพารามิเตอร์จากสมการแบบจำลองและอุปกรณ์ PCE Inst. โดยอุณหภูมิมีค่า $e_1 = 0.6649$ และ $e_2 = 0.7442$ ความชื้นมีค่า $e_1 = 1.2470$ และ $e_2 = 3.4513$ ความเร็วลมมีค่า $e_1 = 0.0509$ และ $e_2 = 0.1300$ ความดันอากาศ มีค่า $e_1 = 0.2407$ และ $e_2 = 2.4836$ และปริมาณน้ำฝน มีค่า $e_1 = 0.3333$ และ $e_2 = 16.0137$ ซึ่งจะสังเกตเห็นว่า ค่า e_1 จะน้อยกว่าค่า e_2 ในทุกๆ พารามิเตอร์ แสดงให้เห็นว่า สมการแบบจำลองสามารถปรับแก้ข้อมูลจากชุดอุปกรณ์ PCE Inst. ให้มีค่าเท่ากับหรือใกล้เคียงกับค่าข้อมูลจากอุปกรณ์มาตรฐาน

ตารางที่ 1 ค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของปัจจัยต่างๆ

ปัจจัย	ความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของปัจจัย	
	e_1	e_2
อุณหภูมิอากาศ	0.6649	0.7442
ความชื้นอากาศ	1.2470	3.4513
ความเร็วลม	0.0509	0.1300
ความกดดันอากาศ	0.2407	2.4836
ปริมาณน้ำฝนสะสม	0.3333	16.0137

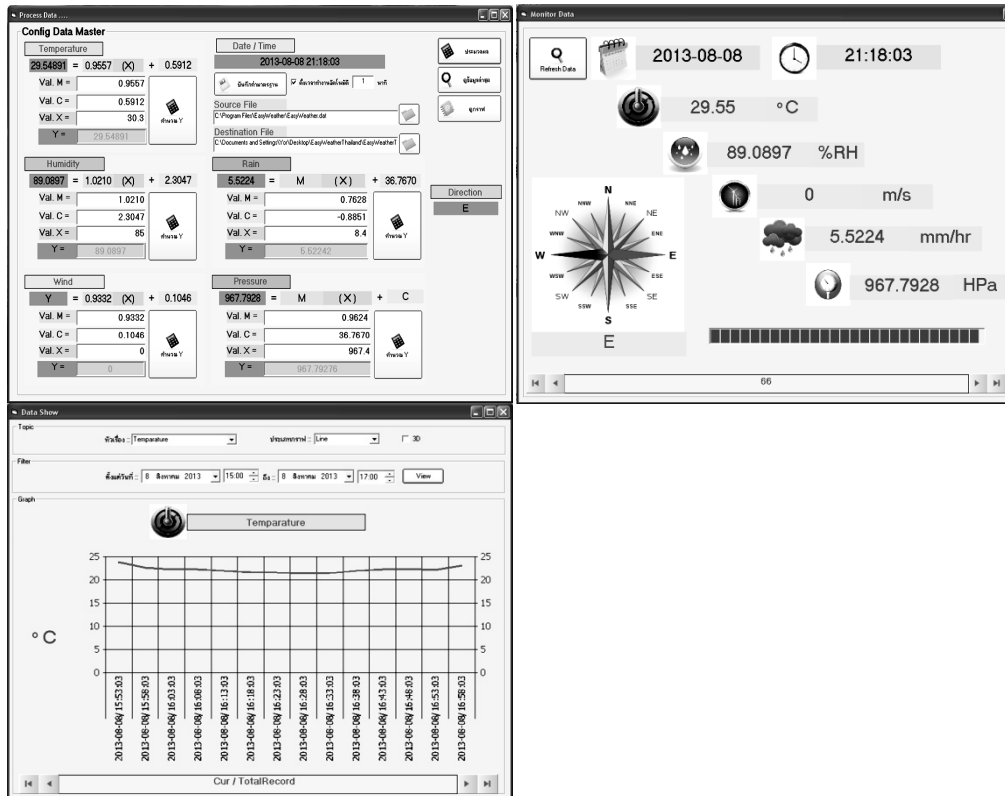
หมายเหตุ : e_1 คือ ค่าความผิดพลาดเฉลี่ยระหว่างค่าปัจจัยจากสมการแบบจำลองและอุปกรณ์มาตรฐาน
 e_2 คือ ค่าความผิดพลาดเฉลี่ยระหว่างค่าปัจจัยจากสมการแบบจำลองและอุปกรณ์ PCE Inst.

รูปที่ 4 (ก) ความสัมพันธ์ของอุณหภูมิที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. ชุดอุปกรณ์มาตรฐาน และค่าความดันอากาศจากสมการแบบจำลอง (ข) ความสัมพันธ์ของความชื้นที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. ชุดอุปกรณ์มาตรฐาน และค่าความดันอากาศจากสมการแบบจำลอง (ค) ความสัมพันธ์ของความเร็วลมที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. ชุดอุปกรณ์

มาตรฐาน และค่าความดันอากาศจากสมการแบบจำลอง (ง) ความสัมพันธ์ของความดันที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst. ชุดอุปกรณ์มาตรฐาน และค่าความดันอากาศจากสมการแบบจำลอง (จ) ความสัมพันธ์ของปริมาณน้ำฝนที่ตรวจวัดด้วยชุดอุปกรณ์ PCE Inst.ชุดอุปกรณ์มาตรฐาน และค่าความดันอากาศจากสมการแบบจำลอง

ผลการทำงานของโปรแกรมแสดงผล ตั้งแต่เริ่มการรับข้อมูลนำเข้า (Input) จนกระทั่งได้ข้อมูลค่าปัจจัยใหม่ที่ถูกปรับปรุงแล้ว จะแสดงผลออกมาผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์แบบ Real - time ทั้งในรูปแบบตัวเลขและกราฟ โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกบันทึกแบบอัตโนมัติลงในคอมพิวเตอร์ และสามารถเรียกข้อมูลย้อนหลังกลับมาดูได้โดยแสดงผลออกมาในรูปแบบกราฟ ดังแสดงในรูปที่ 5

รูปที่ 5 หน้าจอแสดงผลค่าปัจจัยต่างๆหลังจากการปรับปรุงค่าความถูกต้องแล้ว

สรุปและอภิปรายผล

1. การสอบเทียบข้อมูลเพื่อหาสมการแบบจำลอง เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การเปรียบเทียบทางสถิติ ซึ่งใช้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ R^2 และค่ารากที่สองของความคาดเคลื่อนเฉลี่ยกำลังสอง (RMSE) ดังแสดงในตารางที่ 3 ช่วยในการเปรียบเทียบความแม่นยำของแบบจำลอง จะได้สมการแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดกับทั้ง 5 ปัจจัยที่ทดสอบเป็นสมการเส้นตรง : $y = mx + c$ โดยสมการแบบจำลองค่าอุณหภูมิมีค่า $m = 0.9557$ และ $c = 0.5912$ สมการแบบจำลองค่าความชื้นมีค่า $m = 1.0210$ และ $c = 2.3047$ สมการแบบจำลองค่าความเร็วลมมีค่า $m = 1.0476$ และ $c = 0.0959$ สมการแบบจำลองค่าความดันอากาศมีค่า $m = 0.9624$ และ $c = 38.7670$ สมการแบบจำลองค่าปริมาณน้ำฝนมีค่า $m = 0.7628$ และ $c = -0.8851$

ตารางที่ 3 ค่าคงที่ตัวแปรของสมการแบบจำลองแต่ละพารามิเตอร์

ปัจจัย	รูปแบบสมการ	Empirical predictions model constants	Analytical parameters	
			R ²	RMSE
อุณหภูมิอากาศ	เส้นตรง	m=0.9557, c=0.5912	0.9569	0.9083
ความชื้นอากาศ	เส้นตรง	m=1.0210, c=2.3047	0.9915	1.4347
ความเร็วลม	เส้นตรง	m=1.0476, c=0.0959	0.9782	0.0660
ความกดดันอากาศ	เส้นตรง	m=0.9624, c=38.7670	0.9747	0.304
ปริมาณน้ำฝนสะสม	เส้นตรง	m=0.7628, c=-0.8851	0.9998	0.3899

- ค่าความผิดพลาดเฉลี่ยระหว่างค่าปัจจัยจากสมการแบบจำลองและอุปกรณ์มาตรฐานอยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- รูปแบบการใช้งานอุปกรณ์และโปรแกรมแสดงผลสามารถใช้งานได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาเพื่อการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ตรวจวัดอิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ที่มีราคาไม่แพงมากนัก มาปรับปรุงความแม่นยำสำหรับใช้ในงานทางการเกษตรเพื่อยกระดับการทำการเกษตรของเกษตรกรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอุปกรณ์ตรวจวัดสามารถส่งข้อมูลออกมาจากพื้นที่การเพาะปลูกโดยอาศัยคลื่นวิทยุและนำมาแสดงผลในหน้าจอคอมพิวเตอร์ที่อยู่นอกพื้นที่ ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนาในอนาคต คือ ทำการพัฒนา ระบบการแสดงผลที่สามารถเข้าถึงได้จากอุปกรณ์โมบาย เช่น สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต เป็นต้น เพื่อที่เกษตรกรสามารถติดตามและวางแผนการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวได้อย่างแม่นยำ

เอกสารอ้างอิง

- กรกัญญา อักษรเนียม. 2555. **เปลี่ยนเกษตรกรไทยสู่เกษตรกรอัจฉริยะ**. เคหการเกษตร. หน้า 82-101.
- พรนรินทร์ ต้นกระหาด และ ทรงวุฒิ แสงจันทร์. 2556. **โครงการเขนเซอร์ความชื้นในดินสำหรับควบคุมการให้น้ำพืช: การประชุมวิชาการสมาคมวิศวกรรมเกษตรแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 14**. 1-4 เมษายน 2556 ประจวบคีรีขันธ์.
- ธีรเกียรติ์ เกิดเจริญ. 2550. **ศูนย์นาโนศาสตร์และนาโนเทคโนโลยีคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล**.
Access on 24 กรกฎาคม 2555. http://nanotech.sc.mahidol.ac.th/i-sense/precision_farming.html.
- มหาวิทยาลัยมหิดลและศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค). แนวคิดของ GranMonte Smart Vineyard.
Access on 24 กรกฎาคม 2555. <http://nanotech.sc.mahidol.ac.th/isense/smartvineyardconcept.html>.
- ภาคภูมิ มโนยุทธ, มัลลิกา อุณหวิวรรณ และวรรณรัช สันตอมรทัต. 2553. **ระบบเครือข่ายเซ็นเซอร์ไร้สาย และการต่ออุปกรณ์เสริมเพื่อใช้ในสวนยางพารา: ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555. **AEC เรื่องใกล้ตัวเกษตรกร**. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์. <http://www2.oae.go.th/FTA/PDF/Seminar/2.ppt>.

การออกแบบและพัฒนาเครื่องปอกกระเทียมสำหรับอุตสาหกรรมขนาดย่อม Design and Development of a Garlic Peeling Machine for SMEs

เปรมชัย มูลหล้า¹ เกียรติชาย ขาติมาลากร²

¹ สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมการผลิต คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนาเครื่องปอกกระเทียมมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของเครื่องที่ได้ออกแบบขึ้นมา โดยตั้งสมมติฐานเครื่องปอกกระเทียมสามารถปอกกระเทียมออกได้ 80 เปอร์เซ็นต์ ทำการศึกษาข้อมูลของผู้ประกอบการที่มีการใช้กระเทียมในกระบวนการผลิต เช่น ผู้ประกอบการทำน้ำพริก ผู้ประกอบการร้านอาหาร เป็นต้น ส่วนมากมีการปอกกระเทียมด้วยมือ มีความล่าช้า มีการซื้อกระเทียมมาใช้ในการผลิตราคาค่อนข้างแพง การสร้างต้นแบบปัญหาที่พบ มอเตอร์มีกำลังขับไม่พอกรณีที่ต้องการปอกกระเทียมจำนวนมาก มอเตอร์มีการดัดแปลงมาจากเครื่องซักผ้าทำให้ยากต่อกระบวนการสร้างเครื่อง อีกทั้งขนาดถังมีขนาดใหญ่เกินความจำเป็น จากนั้นทำการศึกษาทฤษฎีที่และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาออกแบบเครื่องปอกกระเทียมด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งเครื่องปอกกระเทียมขนาดกว้าง×ยาว×สูง 60 × 120 × 80 เซนติเมตรตามลำดับ ถังทำด้วยสแตนเลส ขนาดถัง 40 ลิตร ซึ่งมีการประมาณค่ากำลังของมอเตอร์และหาแรงบิดขนาดของมอเตอร์เท่ากับ 0.33 แรงม้า ทางกลุ่มผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้มอเตอร์ขนาด 1/2 แรงม้า ไฟฟ้ากระแสสลับ 220 โวลต์ ใช้พลูเลย์และสายพานเป็นตัวขับเคลื่อนมีการทดรอบจาก 1450 รอบต่อนาทีเป็น 145 รอบต่อนาที มีการใช้น้ำเป็นตัวกลางและออกแบบใบพัดจำนวน 8 ใบในหนึ่งชุดเพื่อช่วยตีกระเทียมให้หลุดออกจากเปลือก

ผลจากการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องปอกกระเทียมจากการใช้ชุดใบพัดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 120 มิลลิเมตร ที่ความเร็วรอบ 145 รอบต่อนาที ปอกกระเทียม 5 กิโลกรัม ในน้ำ 10 ลิตรใช้เวลาในการปอกเฉลี่ย 30 นาที กระเทียมที่ปอกออก คิดเป็น 90.60 เปอร์เซ็นต์ กระเทียมที่ปอกไม่ออก คิดเป็น 9.40 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ : เครื่องปอกกระเทียม การออกแบบและพัฒนา

Abstract

The project on design and development of the garlic peeler was to examine the efficiency of the machine. The hypothesis was set on the assumption that the garlic peeler had the capacity to peel off the garlic about 80 percent. Data was collected from those entrepreneurs who used the garlic in the production process, such as the chili sauce entrepreneur, grilled-meat entrepreneur. Normally, they peeled off the garlic by using their hands. That was time consuming. Also, the cost of garlic supply was rather high. In the past years, there were problems occurring on building a prototype model since the motor had not enough power to peel a lot of the garlic, the motor was adapted from the washing machine which making it difficult to build and the tank size was larger than necessary. From the review of those previous studies on the related theories and research, the useful data was applied to design a new model by using a computer program to peel off the garlic. The peeler garlic dimension's (width × length × height) was 60 × 120 × 80 cm. The tank made of stainless steel with the size of 40 liters, which contained the power of the motor and

the torque of the motor at 0.33 hp. The researcher used motor 1/2 hp AC 220 volts, the track layout and the belt was the drive having been tested around from 1450 rpm to 145 rpm. The water was brought as a medium. The design of propeller and Cockspur included 8 cards in one set to hit the garlic out of the peels.

The results showed that the performance testing of garlic peeler from the propeller Cockspur diameter of 120 mm at a speed of around 145 rpm had capacity to peeled off garlic about 5 kilograms by using 10 liters, in 30 minutes average. There was 90.53 percent of the garlic peeled and only 10.93 percent unpeeled.

Keywords : Design and Development , Garlic Peeling Machine

บทนำ

กระเทียมเป็นไม้ล้มลุก สูง 30-60 เซนติเมตร มีกลิ่นแรง มีหัวใต้ดินแบบลักษณะกลมแบน เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-4 เซนติเมตร มีแผ่นเยื่อสีขาวหรือสีม่วงอมชมพูหุ้มอยู่ 3-4 ชั้น ซึ่งลอกออกได้แต่ละหัวมี 6-10 กลีบ กลีบเกิดจากตาของใบของ ใบอ่อน ลำต้นลดรูปลงไปมากใบเดี่ยวขึ้นมาจากดิน เรียงซ้อนสลับ แบนเป็นแถบแคบ กว้าง 0.5-2.5 เซนติเมตร ยาว 30-60 เซนติเมตร ปลายแหลมแบบขอบเรียบและพับทบเป็นสันตลอดความยาวของใบโคนแผ่เป็นแผ่นและเชื่อมติดกันเป็นวงหุ้มรอบใบที่อ่อนกว่าและก้านช่อดอกทำให้เกิดเป็นลำต้นเทียม ปลายใบสีเขียวและสีจะค่อยๆ จางลงจนกระทั่งถึงโคนใบส่วนที่หุ้มหัวอยู่มีสีขาวหรือขาวอมเขียว ช่อดอกแบบช่อซี่ร่มประกอบด้วยตะเกียงรูปไข่เล็กๆจำนวนมากอยู่ปะปนกับดอกขนาดเล็กซึ่งมีจำนวนน้อย ลักษณะบาง ใส แห้ง เป็นจะงอยแหลมหุ้มช่อดอกขณะที่ยังตูมอยู่แต่เมื่อช่อดอกบานใบประดับจะเปิดออกรับและห้อยลงรองรับช่อดอกไว้ก้านช่อดอกเป็นก้านโศด เรียบ รูปทรงกระบอกตัน ยาว 40-60 เซนติเมตร ดอกสมบูรณ์เพศกลีบรวม 6 กลีบ แยกจากกันหรือติดกันที่โคน รูปใบหอกปลายแหลม ยาวประมาณ 4 มิลลิเมตร สีขาวหรือขาวอมชมพู เกสรเพศผู้ 6 อัน ติดที่โคนกลีบรวม อับเรณูและก้านเกสรเพศเมียยื่นขึ้นมาสูงกว่าส่วนอื่นๆ ของดอก รังไข่ 3 ช่อง ผลเล็กเป็นกระเปาะสั้นๆ รูปไข่หรือค่อนข้างกลมมี 3 พู เมล็ดเล็ก สีดำในประเทศไทยปลูกมากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือแต่กระเทียมที่มีชื่อเสียงว่าเป็นกระเทียมคุณภาพดี กลิ่นฉุน ได้แก่ กระเทียมจากจังหวัดศรีสะเกษ

กระเทียมถือว่าเป็นอาหารประจำครัวเรือนโดยเฉพาะชาวไทยๆแต่การปลูกกระเทียมทำให้หลายคนไม่ชอบเพราะเสียเวลาโดยเฉพาะกระเทียมหัวเล็กๆ บางคนเกิดอาการแสบตาจากกระเทียมติดมือและกลิ่นติดมือแต่คนหาวิธีทำอย่างไรจะปลูกกระเทียมได้รวดเร็วบางคนแกะกระเทียมเป็นกลีบแล้วใช้มีดใหญ่บุพอแหลกเปลือกจะล่อนหลุดหลายสถาบันการศึกษาคิดค้นเครื่องทุ่นแรงปลูกกระเทียมแต่ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องจักรขนาดใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมมีราคาค่อนข้างสูงเพราะใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วย ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับเครื่องปลูกกระเทียมด้วยระบบต่าง อาทิเช่น

สมชาย แซ่ลีและคณะ (2546) ได้ศึกษาเครื่องแกะกระเทียม ซึ่งได้ออกแบบเครื่องโดยมีระยะห่างระหว่างแกนบี้อัด ทั้ง 4 แกนกับแป้นบีบของเครื่องแกะกระเทียมผลการทดสอบพบว่าระยะที่เหมาะสมที่จะทำให้ได้กลีบกระเทียมที่สมบูรณ์ไม่ซ้ำไม่แตกของแกนบี้อัดที่ 1 2 3 และ 4 กับแป้นบีบได้ผลตามลำดับดังนี้คือ 3 2.5 2 และ 1 เซนติเมตร การใช้วัสดุที่เหมาะสมในการรองแป้นบีบและพันรอบแกนบีบสามารถป้องกันการชำรุดการถลอกเป็นผลตรงกลีบกระเทียมได้ซึ่งจากการทดลองพบว่ายางพาราให้ผลการทดลองที่ดีที่สุดโดยการใช้สภาวะที่เหมาะสมดังกล่าวเครื่องแกะกระเทียมสามารถแกะกระเทียมได้ด้วยอัตราเร็วประมาณ 2 กิโลกรัมต่อนาทีและได้กลีบกระเทียมสมบูรณ์ ร้อยละ 97.8 ของกลีบกระเทียมที่ได้ทั้งหมดเมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพโดยรวมเครื่องแกะกระเทียมต้นแบบที่ประดิษฐ์ได้สามารถแกะกระเทียมได้เร็วกว่าการแกะด้วยมือประมาณ 9 เท่าโดยกลีบกระเทียมที่ได้มีลักษณะเหมาะสมในการนำไปขยายพันธุ์

วิสุทธิ นวลเจริญ ได้สร้างเครื่องปลูกกระเทียมและหอมแดงใช้หลักการการเสียดสีของกระเทียมและหอมแดงบนแผ่นปลูกที่เจาะเป็นรูหมุนด้วยความเร็ว 50 รอบต่อนาทีและอาศัยน้ำเป็นตัวนำเศษผิวที่ปลูกออกทางด้านล่างของถังในลักษณะการหมุนวนหลังจากสร้างเครื่องปลูกได้สาธิตการทำงานของเครื่องให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่านประเมินคุณภาพใน 3 ด้านคือด้าน

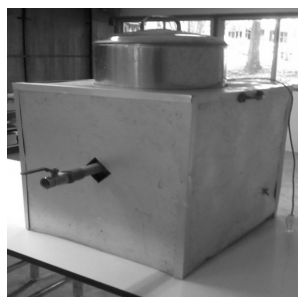
โครงสร้างด้านการใช้งานและด้านคุณภาพของกระเทียมและหอมแดงที่ผ่านการปกผลการประเมินพบว่าเครื่องที่สร้างขึ้นนั้นมีคุณภาพระดับดี (ค่าเฉลี่ย 4.38) ในทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.68) จากการเปรียบเทียบระหว่างการใช้คนปกและใช้เครื่องปกกระเทียมและหอมแดงครั้งละ 2 กิโลกรัม (กระเทียมประมาณ 340 กิโลกรัม หอมแดงประมาณ 260 หัว) จำนวน 5 ครั้งๆ ละ 30 นาทีได้จำนวนผลผลิตที่ดีตามเกณฑ์ดังนี้ 1.) การปกด้วยคนกระเทียมมีค่าเฉลี่ย 86.40 กิโลกรัม (คิดเป็นร้อยละ 25.41) หอมแดงมีค่าเฉลี่ย 83 หัว (คิดเป็นร้อยละ 31.29) 2.) การปกด้วยเครื่องกระเทียมมีค่าเฉลี่ย 276.20 กิโลกรัม (คิดเป็นร้อยละ 81.24) หอมแดงมีค่าเฉลี่ย 216 หัว (คิดเป็นร้อยละ 83.08) เมื่อนำผลจากการทดลองมาเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นได้ว่าเครื่องปกมีประสิทธิภาพในการปกมากกว่าการปกด้วยคนไม่ว่าจะเป็นการปกกระเทียมหรือหอมแดงจึงอาจสรุปได้ว่าเครื่องปกที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่พร้อมจะนำไปใช้งานได้จริง

สุวรรณ คงสาคร โดยเลือกใช้วิธีป้อนกระเทียมให้เข้าไปบีบอยู่ในช่องว่างระหว่างลูกกลิ้งที่หุ้มด้วยยางและแผ่นเหล็ก รongหุ้มด้วยแผ่นยางที่สามารถปรับระยะห่างช่องว่างระหว่างลูกกลิ้งกับแผ่นรองได้ลูกกลิ้งได้รับกำลังงานจากมอเตอร์ไฟฟ้า จากนั้นจะแยกเปลือกแกนกลางและรากออกจากกลีบกระเทียมโดยการตีและใช้ลมเป่าแล้วจึงผ่านเครื่องคัดขนาดที่มีต่างกัน 4 ขนาดสามารถทำงานได้ตามวัตถุประสงค์คือได้อัตราการผลิตตามสูงตามกำหนดคือมากกว่า 100 กิโลกรัมต่อชั่วโมงได้ผลผลิตที่มีความขี้มีตำหนิน้อยจึงทำการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพการทำงานสูงสุดของเครื่อง

อติชาติ จิรัฐติยางกุลและคณะ (2551) โดยสร้างเครื่องขึ้นเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเสียหายระหว่างกลีบกระเทียมไทย และกลีบกระเทียมจีนกับแผ่นยางที่ประกบแฉกวนและล่างของกลีบกระเทียมจนได้ค่าความเสียหายที่เหมาะสมที่สามารถนำไปประยุกต์ในการออกแบบและสร้างเครื่องปกเปลือกกลีบกระเทียมด้วยมือ ผลการทดลองสามารถปกเปลือกกระเทียมจีน 100 กรัม ใช้เวลาเหมาะสมใน 4 นาที กลีบกระเทียมจีนสมบูรณ์เต็มเม็ด 86.18 เปอร์เซ็นต์ และกระเทียมที่เนื้อฉีกแตก 10.34 เปอร์เซ็นต์ ที่ระยะห่างระหว่างแผ่นยาง 20 มิลลิเมตร ปกเปลือกกระเทียมไทย 100 กรัม ใช้เวลา 4 นาที ได้กระเทียมที่สมบูรณ์ 52.70 เปอร์เซ็นต์และกระเทียมที่เนื้อฉีกแตก 26.35 เปอร์เซ็นต์ที่ระยะห่างระหว่างแผ่น 9 มิลลิเมตร

ชานนท์และคณะ (2545) เครื่องกะกระเทียมออกแบบและสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเสียดสีกันของแผ่นยาง 2 แผ่น เป็นแบบกรวยหมุน ซึ่งเส้นผ่าศูนย์กลางที่กว้างที่สุดของกรวย 20 เซนติเมตร และเส้นผ่าศูนย์กลางที่เล็กที่สุด 12 เซนติเมตร กระเทียมจะถูกป้อนเข้าเครื่องทางด้านบนจากนั้นกระเทียมจะถูกเสียดสีโดยการหมุนของลูกสี ซึ่งใช้แรงงานคนในการส่งกำลังจากนั้นเปลือกกระเทียมจะเริ่มหลุดออกจากกระเทียมและเปลือกจะร่วงลงสู่ภาชนะที่รองรับตามแรงโน้มถ่วงของโลก ซึ่งจากการทดสอบพบว่าเมื่อใช้กระเทียมกลีบที่มีขนาดใหญ่โดยใช้ระยะห่างระหว่างลูกสีกับกรวยนอก 13 มิลลิเมตรจะได้เปอร์เซ็นต์กระเทียมที่สมบูรณ์ 51.61 เปอร์เซ็นต์ เมื่อใช้กระเทียมกลีบที่มีขนาดเล็กโดยใช้ระยะลูกสีกับกรวยนอก 8 มิลลิเมตร จะได้เปอร์เซ็นต์กลีบกระเทียมที่เปลือกออกออกหมดที่สุด 36.26 เปอร์เซ็นต์

จากการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย ปัญหาที่พบของเครื่องปกกระเทียมต้นแบบที่ใช้ในกระบวนการผลิตของผู้ประกอบการ มอเตอร์มีกำลังขับไม่พอในกรณีที่ต้องการปกกระเทียมจำนวนมาก มอเตอร์มีการดัดแปลงมาจากเครื่องซักผ้ายังไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน ประสิทธิภาพการทำงานยังไม่ดีเท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดระบบความปลอดภัยในกรณีที่เกิดกระแสไฟฟ้ารั่ว ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังนั้น ทางคณะผู้วิจัยจึงได้สังเกตเห็นปัญหาดังกล่าวนำมาปรับปรุงพัฒนาเครื่องปกกระเทียมเพื่อช่วยในกระบวนการผลิตของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมขนาดย่อม

ภาพที่ 1 เครื่องปกกระเทียมต้นแบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาเครื่องปอกกระเทียม
2. เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของเครื่องปอกกระเทียม

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในการออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสุญได้ทำการศึกษาเอกสารและตำราต่างๆ โดยแบ่งขั้นตอนการศึกษาที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับงานวิจัยที่จัดทำ โดยทางคณะผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาดังนี้

1.การศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การออกแบบและเครื่องปอกกระเทียม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของกระเทียม

กระเทียม เป็นพืชล้มลุกที่มีลำต้นใต้ดิน เรียกว่าหัว หัวมีกลีบย่อยหลายกลีบติดกันแน่น เนื้อสีขาว มีกลิ่นฉุนเฉพาะ บางครั้งในหัวมีกลีบเดียว เรียกว่ากระเทียมโทน หัวค่อนข้างกลมใบยาวแบน ปลายแหลม ภายในกลวง ดอกรวมกันเป็นกระจุกที่ปลายก้านช่อ ดอกสีขาวเหลืองอมชมพูมีขนาดเล็กกระเทียมนั้นเป็นพืชที่มีประโยชน์ในหลายๆ ด้านในด้านการใช้ประกอบอาหารถึงกระเทียมจะมีคุณค่าทางอาหารไม่มากนักแต่ในตัวของกระเทียมตัวยาและสารเคมีและสารประกอบมากมายที่เด่น เช่น เป็นสารที่ช่วยในการป้องกันและรักษาโรคบางชนิดได้ นอกจากกระเทียมจะเป็นพืชสมุนไพรในการรักษาโรคต่างๆ แล้วยังใช้เป็นยาฆ่าแมลงและยังใช้แปรรูปของกระเทียมอยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์ในด้านต่างๆ

2.การออกแบบและพัฒนาเครื่องปอกกระเทียม

2.1 การคำนวณหาการทดความเร็วรอบของล้อสายพาน

การคำนวณหาอัตราส่งกำลังของสายพาน สายพานมีอัตราความเร็วรอบ เรียกว่า อัตราส่งถ่าย (i) สามารถประมาณค่าการทดรอบมอเตอร์ที่ใช้งานเบื้องต้น 415 รอบต่อนาที สามารถคำนวณได้จากสมการ

$$i = \frac{n_1}{n_2} = \frac{d_2}{d_1} \quad \dots\dots\dots (1)$$

โดยที่

- i = อัตราการส่งถ่าย
- n₁ = ความเร็วรอบของฟลูเลย์ตัวขับ (รอบต่อนาที)
- n₂ = ความเร็วรอบของฟลูเลย์ตัวตาม (รอบต่อนาที)
- d₁ = ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของฟลูเลย์ตัวขับ (เมตร)
- d₂ = ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของฟลูเลย์ตัวตาม (เมตร)

2.2 การประมาณค่ากำลังของมอเตอร์และหาแรงบิด

การประมาณค่ากำลังของมอเตอร์จากสมการ มีการคำนวณหาค่ากำลังของมอเตอร์ซึ่งมีการเลือกใช้มอเตอร์ขนาด 0.33 แรงม้า (1/2 แรงม้า) มาใช้งานตัวแปรประกอบการคำนวณดังภาพที่ 2 ซึ่งคำนวณได้จากสมการดังนี้

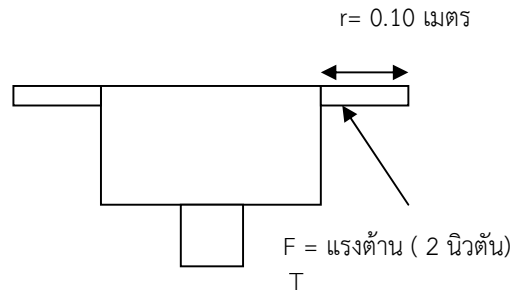
$$P = T (\omega) \quad \dots\dots\dots (2)$$

$$T = F \times r \quad \dots\dots\dots (3)$$

$$\omega = 2\pi f \quad \dots\dots\dots (4)$$

โดยที่

- P = กำลังของมอเตอร์ (แรงแม่)
- T = แรงบิดที่เกิดขึ้นกับเพลานิวตัน.เมตร
- ω = ความเร็วรอบหน่วย (เรเดียน/วินาที)
- f = ความถี่ (รอบต่อวินาที)
- F = แรงต้าน (นิวตัน)
- r = รัศมี (เมตร)
- 1 แรงแม่ = 764 วัตต์
- ใบพัด = 8 ใบ

ภาพที่ 2 ตัวแปรประกอบการคำนวณการหากำลังของมอเตอร์

2.3 แรงเหวี่ยง

การแยกของเหลวออกจากของเหลวที่มีความหนาแน่นต่างกัน หรือการแยกอนุภาคของแข็งออกจากของไหลซึ่งของไหลอาจเป็นของเหลวหรือก๊าซ โดยวิธีการตกตะกอน (sedimentation) ซึ่งอาศัยแรงโน้มถ่วงของโลกจะใช้เวลาในการแยกนานและการแยกอาจไม่สมบูรณ์ เพราะความหนาแน่นระหว่างของเหลว หรือความหนาแน่นของอนุภาคของแข็งกับของไหล ที่ต้องการแยกมีค่าใกล้เคียงกันมาก ทำให้ความเร็วในการเคลื่อนที่ของอนุภาคหรือความเร็วในการแยกต่ำ การแยกดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพดีขึ้นถ้านำแรงหมุนเหวี่ยงหรือแรงหนีศูนย์กลางมาใช้แทนแรงโน้มถ่วงของโลก เพราะแรงหมุนเหวี่ยงมีค่ามากกว่าแรงโน้มถ่วงของโลกและสามารถกำหนดความเร็วในการแยกได้โดยการปรับความเร็วในการหมุนเหวี่ยง หลักการของการเหวี่ยงแยกเป็นแรงที่ทำให้อนุภาคของแข็งและอนุภาคของเหลวเคลื่อนที่เป็นวงกลมผ่านชั้นของเหลวในแนวหนีศูนย์กลาง ซึ่งกระทบกับขอบภาชนะก่อให้เกิดการตั้งอนุภาคลงในแนวตั้งแรงเหวี่ยงที่กระทำต่ออนุภาคให้เคลื่อนที่ในแนวแรงหนีศูนย์กลางมีลักษณะทำให้อนุภาคเคลื่อนที่เป็นวงกลม สร้างสมการความสัมพันธ์ดังสมการที่ 6 และ 7

$$F_C = ma_C \quad \dots\dots\dots (5)$$

ปกติความเร่งหนีศูนย์กลาง (a_C) ขึ้นกับรัศมี, ความเร็วเชิงมุม และความเร็วเชิงเส้น ดังนั้น

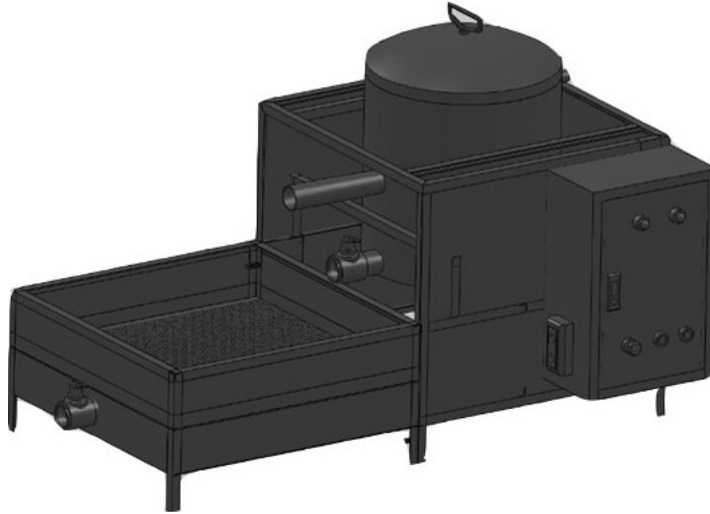
$$F_C = mr\omega^2 = \frac{mv^2}{r} \quad \dots\dots\dots (6)$$

- เมื่อ F_C = แรงเหวี่ยงที่กระทำต่อเนื้อกระเทียมเพื่อให้อยู่ในทางเดินวงกลม (N)
- a_C = ความเร่งหนีศูนย์กลาง (m/s^2)
- r = รัศมี (m)
- m = มวลของอนุภาค (kg)
- ω = ความเร็วเชิงมุมของอนุภาค (rad/s)
= $2\pi N$
- v = ความเร็วเชิงเส้นสัมผัส (m/s)
- N = ความเร็วการหมุน (rpm)

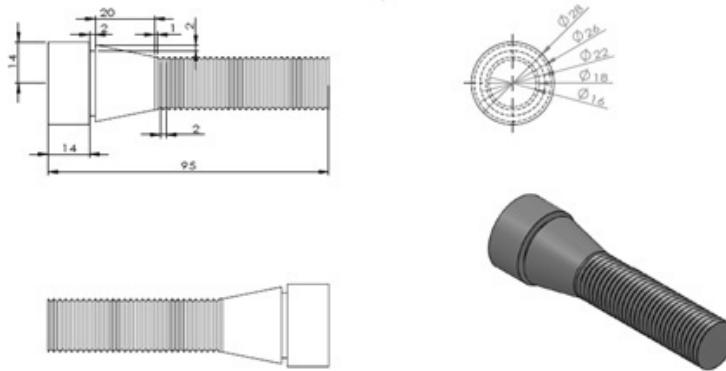

3.การออกแบบและเขียนแบบ

เมื่อได้ทำการศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมปัญหาและทำการออกแบบเครื่องปอกกระเทียมโดยมีขนาด ความกว้างยาวxสูง เท่ากับ 60 x 120 x 80 เซนติเมตร ตามลำดับ ดังภาพที่ 3 และออกแบบใบพัดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 120 มิลลิเมตรใช้ในการตีกระเทียมจำนวน 8 ใบ ดังภาพที่ 4 แกนเพลามอเตอร์ขนาด 10 มิลลิเมตร ใช้พลูเลย์ขนาด 1 นิ้ว พลูเลย์ตามขนาด 7 นิ้ว

ภาพที่ 3 แบบร่างเครื่องปอกกระเทียม

ภาพที่ 4 แบบร่างใบพัดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 120 มิลลิเมตร

4.การสร้างเครื่องปอกกระเทียม

ดำเนินการสร้างเครื่องปอกกระเทียม ผู้วิจัยได้ทำแผนการสร้างโดยเป็นลำดับขั้นตอน โดยการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ตรวจสอบจำนวนและตรวจสอบคุณสมบัติของวัสดุอุปกรณ์ เช่น ตรวจสอบขนาด ชนิด และคุณภาพ เป็นต้น ทำการสร้างโครงและชิ้นส่วนของเครื่อง ประกอบด้วยชิ้นส่วนหลัก โดยโครงสร้างของเครื่องปอกกระเทียม ทำจากเหล็กฉากโดยตัดเหล็กเป็นชิ้นส่วนให้ได้ตามแบบที่กำหนด เสร็จแล้วทำการเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน จากนั้นทำการเจาะรูเพื่อสำหรับการขันยึดกับชิ้นส่วนอื่นๆ ดังภาพที่ 5 และ 6

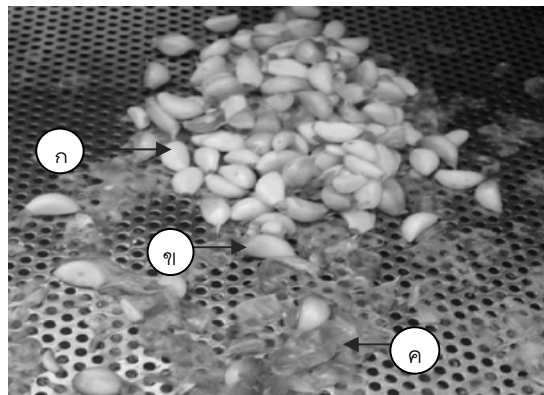
ภาพที่ 5 ด้านหน้าของเครื่องปอกกระเทียม

ภาพที่ 6 ด้านข้างของเครื่องปอกกระเทียม

ผลการวิจัย

ทำการทดลองเพื่อปอกกระเทียมจำนวน 3 ครั้ง ในทุกผลการทดลองทำการแช่กระเทียมในน้ำเพื่อให้เปลือกกระเทียมอ่อนตัว 30 นาที ใช้น้ำเป็นตัวกลางในการทำให้เปลือกกระเทียมหลุดออก ลักษณะกระเทียมที่ปอกเปลือกออก ปอกเปลือกไม่ออก และเปลือกกระเทียม ดังแสดงในภาพที่ 7 ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 1 การทดสอบประสิทธิภาพเครื่องปอกกระเทียมเบื้องต้น มีน้ำหนักในการทดสอบจำนวน 3 ค่า คือ 1, 5, 10 กิโลกรัม ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 2 การหาเวลาที่เหมาะสมในการปอกกระเทียม เพื่อให้เปลือกหลุดออกจากเนื้อกระเทียม และเนื้อกระเทียมไม่ช้ำมากจนเกินไป เวลาในการทดสอบเบื้องต้น คือ 20, 30, 40 นาที ข้อมูลในการทดสอบแสดงผลในตารางที่ 3 ทำการหาประสิทธิภาพของเครื่องปอกกระเทียม หลังจากทราบจำนวนน้ำหนักที่เหมาะสมต่อการปอกของเครื่องจากผลการทดสอบครั้งที่ 1 และทราบเวลาการปอกในผลการทดสอบครั้งที่ 3

ภาพที่ 7 (ก) กระเทียมที่ปอกออก (ข) กระเทียมที่ปอกไม่ออก (ค) เปลือกกระเทียม

ตารางที่ 1 การทดสอบประสิทธิภาพเครื่องปอกกระเทียมเบื้องต้น

ครั้งที่	น้ำหนัก (กก.)	เวลาแช่ (นาท)	น้ำ (ลิตร)	ปอกออก (กก.)	ปอกไม่ออก (กก.)	% ปอกออก	% ไม่ปอกออก
1	1	30	10	0.62	0.38	62.00 %	38.00 %
2	5	30	10	3.57	1.43	71.40 %	28.60 %
3	10	30	10	6.55	3.45	65.50 %	34.50 %
เฉลี่ย				3.58	1.75		

จากตารางที่ 1 การปอกกระเทียมทำการเปรียบเทียบน้ำหนักที่เครื่องปอกกระเทียมสามารถปอกได้ เปรียบเทียบน้ำหนัก 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 น้ำหนัก 1 กิโลกรัม กระเทียมสามารถปอกออก 0.62 กิโลกรัม คิดเป็น 62.00 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 0.38 กิโลกรัม คิดเป็น 38.00 เปอร์เซ็นต์ ครั้งที่ 2 น้ำหนัก 5 กิโลกรัม กระเทียมสามารถปอกออก 3.57 กิโลกรัม คิดเป็น 71.40 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 1.43 กิโลกรัม คิดเป็น 28.60 เปอร์เซ็นต์ ครั้งที่ 3 น้ำหนัก 10 กิโลกรัม กระเทียมสามารถปอกออก 6.55 กิโลกรัม คิดเป็น 65.50 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 3.45 กิโลกรัม คิดเป็น 34.50 เปอร์เซ็นต์

ผลการทดสอบการปอกกระเทียมการทดสอบครั้งที่ 2 น้ำหนัก 5 กิโลกรัม กระเทียมสามารถปอกออก 3.57 กิโลกรัม คิดเป็น 71.40 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 1.43 กิโลกรัม คิดเป็น 28.60 เปอร์เซ็นต์ โดยน้ำหนัก 5 กิโลกรัมเป็นน้ำหนักมีความเหมาะสมกับประสิทธิภาพของเครื่องและนำไปสู่การทดสอบเพื่อหาเวลาในการปอกที่เหมาะสมต่อไป ดังแสดงในภาพที่ 8

ภาพที่ 8 กระเทียมหลังจากการปอกเปลือกที่น้ำหนัก 5 กิโลกรัม

ตารางที่ 2 การหาเวลาที่เหมาะสมในการปอกกระเทียม

ครั้งที่	น้ำหนัก (กก.)	เวลา แช่ (นาท)	น้ำ (ลิตร)	เวลาปอก (นาท)	ปอกออก (กก.)	ปอกไม่ ออก (กก.)	% ปอก ออก	% ปอกไม่ ออก
1	5	30	10	20	3.38	1.62	67.60%	32.40%
2	5	30	10	30	3.93	1.07	78.60%	21.40%
3	5	30	10	40	3.92	1.08	78.40%	21.60%
ค่าเฉลี่ย					3.74	1.26	74.87%	25.13%

จากตารางที่ 2 การหาเวลาที่เหมาะสมในการปอกกระเทียม 3 ครั้ง โดย ครั้งที่ 1 น้ำหนัก 5 กิโลกรัม เวลา 20 นาที กระเทียมสามารถปอกออก 3.38 กิโลกรัม คิดเป็น 67.60 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 1.62 กิโลกรัม คิดเป็น 32.40 เปอร์เซ็นต์ ครั้งที่ 2 น้ำหนัก 5 กิโลกรัม เวลา 30 นาที กระเทียมสามารถปอกออก 3.93 กิโลกรัม คิดเป็น 78.60 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 1.07 กิโลกรัม คิดเป็น 21.40 เปอร์เซ็นต์ ครั้งที่ 3 น้ำหนัก 5 กิโลกรัม เวลา 40 นาที กระเทียมสามารถปอกออก 3.92 กิโลกรัม คิดเป็น 78.40 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 1.08 กิโลกรัม คิดเป็น 21.60 เปอร์เซ็นต์

ผลการทดสอบการปอกกระเทียมการทดสอบครั้งที่ 2 น้ำหนัก 5 กิโลกรัม เวลา 30 นาที กระเทียมสามารถปอกออก 3.93 กิโลกรัม คิดเป็น 78.60 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 1.07 กิโลกรัม คิดเป็น 21.40 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นผลการทดสอบที่ดีที่สุด ดังแสดงในภาพที่ 9

ภาพที่ 9 กระเทียมหลังจากการปอกเปลือกที่น้ำหนัก 5 กิโลกรัม เวลา 30 นาที

ตารางที่ 3 การหาประสิทธิภาพของเครื่องปอกกระเทียม

ครั้งที่	น้ำหนัก (กก.)	เวลาแช่ (นาที)	น้ำ (ลิตร)	เวลาปอก (นาที)	ปอกออก (กก.)	ปอกไม่ออก (กก.)	% ปอกออก	% ปอกไม่ออก
1	5	30	10	30	4.24	0.76	84.80%	15.20%
2	5	30	10	30	4.80	0.20	96.00%	4.00%
3	5	30	10	30	4.54	0.46	90.80%	9.20%
ค่าเฉลี่ย					4.53	0.47	90.60%	9.40%

จากตารางที่ 3 การหาประสิทธิภาพของเครื่องปอกกระเทียม 3 ครั้ง โดย ครั้งที่ 1 น้ำหนัก 5 กิโลกรัม เวลา 30 นาที กระเทียมสามารถปอกออก 4.24 กิโลกรัม คิดเป็น 84.80 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 0.76 กิโลกรัม คิดเป็น 15.20 เปอร์เซ็นต์ ครั้งที่ 2 น้ำหนัก 5 กิโลกรัม เวลา 30 นาที กระเทียมสามารถปอกออก 4.80 กิโลกรัม คิดเป็น 96.00 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 0.20 กิโลกรัม คิดเป็น 4.00 เปอร์เซ็นต์ ครั้งที่ 3 น้ำหนัก 5 กิโลกรัม เวลา 30 นาที กระเทียมสามารถปอกออก 4.54 กิโลกรัม คิดเป็น 90.80 เปอร์เซ็นต์ ปอกไม่ออก 0.46 กิโลกรัม คิดเป็น 9.20 เปอร์เซ็นต์

ผลการทดสอบเครื่องปอกกระเทียมที่น้ำหนัก 5 กิโลกรัม แช่น้ำ 30 นาที เวลาในการปอก 30 นาที สามารถปอกออก น้ำหนักเฉลี่ย 4.53 กิโลกรัม คิดเป็น 90.60 เปอร์เซ็นต์ กระเทียมที่ปอกไม่ออกเฉลี่ย 0.47 กิโลกรัม คิดเป็น 9.40 เปอร์เซ็นต์ ดังแสดงในภาพที่ 10

ภาพที่ 10 กระเทียมหลังจากการปอกเปลือก

สรุปและอภิปรายผล

1. เครื่องปอกกระเทียม

ขนาดของเครื่องปอกกระเทียม มีขนาด (กว้าง x ยาว x สูง) 60 x 120 x 80 เซนติเมตร ตามลำดับ ใช้ใบพัดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 120 มิลลิเมตร ใช้สายพานร่อน A เบอร์ 33 ใช้มอเตอร์ 1/2 แรงม้า แกนเพลามอเตอร์ขนาด 10 มิลลิเมตร ใช้พลูเลย์ซ์ขนาด 1 นิ้ว พลูเลย์ซ์ตามขนาด 7 นิ้ว

2. ประสิทธิภาพของเครื่องปอกกระเทียม

หาประสิทธิภาพของเครื่องปอกกระเทียม ขนาดของกระเทียม เป็นกลีบปานกลางถึงกลีบใหญ่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.75 เซนติเมตร ความยาว (1.8 - 2.3 ซม.) ทำการทดลอง 3 ครั้ง ผลการทดสอบเครื่องปอกกระเทียมที่น้ำหนัก 5 กิโลกรัม แชน้ำ 30 นาที เวลาในการปอก 30 นาที สามารถปอกออกน้ำหนักเฉลี่ย 4.53 กิโลกรัม คิดเป็น 90.60 เปอร์เซ็นต์ กระเทียมที่ปอกไม่ออกเฉลี่ย 0.47 กิโลกรัม คิดเป็น 9.40 เปอร์เซ็นต์

อย่างไรก็ดีกระเทียมที่ปอกได้ซึ่งใช้น้ำเป็นตัวกลางเพื่อที่จะทำให้เปลือกหลุดออกจากกระเทียม ซึ่งหลังจากกระบวนการปอกกระเทียมทุกครั้งต้องนำไปล้างด้วยน้ำเพื่อแยกเปลือก ทำให้ยังมีความยุ่งยากในการทำงาน และกระเทียมที่ได้ต้องนำไปใช้ในกระบวนการผลิตทันทีซึ่งยังไม่เหมาะสำหรับการปอกแล้วนำไปเก็บไว้ เพราะกระเทียมจะช้ำหลังจากการใช้เครื่อง ทางคณะผู้วิจัยเห็นควรให้พัฒนาเพื่อลดการช้ำของกระเทียมหลังจากการปอกต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้บริหารอาจารย์ และบุคลากรในคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ความรู้และคำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานวิจัยและให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

ชานนท์ และคณะ เครื่องปอกกระเทียมหนึ่งในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2555 จาก

<http://www.baanmaha.com/community/thread 17043.htm>.

วิสุทธิ นวลเจริญ. เครื่องปอกกระเทียมและหอมแดง. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2555

จาก http://www.rdi.rmutsy.ac.th/ebook/comtent_Engi/703.pdf

สมชาย แซ่ลี่ และคณะ. เครื่องแกะกระเทียม. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2555

จาก http://www.vcharkarn/project/upload/01555_1.pdf

สุวรรณ คงสาร. เครื่องแกะและคัดแยกขนาดกลีบกระเทียม. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2555

จาก http://www.ttc.most.go.th/online/techlist/techlist_display.asp?tid=307

อริชาติ จิรัฐติยางกูร. 2547. เครื่องปอกกระเทียมจีน. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

การออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสบู่สมุนไพร Design and Development of Soap Agitator Machine

เปรมชัย มุลท้าว¹ ณัชชา สมจันทร์²

¹ สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมการผลิต คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสบู่สมุนไพรมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบพัฒนาและหาประสิทธิภาพของเครื่องกวนสบู่ มีขั้นตอนในการดำเนินงานโดยการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลผู้ผลิตสบู่สมุนไพร บ้านห้วยเป่า อำเภopakchom จังหวัดเลย ปัญหาที่พบเครื่องต้นแบบมีปัญหา เช่น เครื่องกวนสบู่ไม่เป็นเนื้อเดียวกันตามที่ต้องการ ถึงทำความสะอาดยาก ตัวถังมีขนาดใหญ่เกินไปสายพานของเครื่องมีเสียงดัง จากนั้นทำการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลมาออกแบบเครื่องด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งเครื่องกวนสบู่มีขนาด กว้าง×ยาว×สูง เท่ากับ 70×60×120 เซนติเมตร ถึงทำด้วยแตนเลสขนาด 40 ลิตร ทำการประมาณค่ากำลังของมอเตอร์ หาแรงบิด ขนาดของมอเตอร์เท่ากับ 0.22 แรงม้า ทางกลุ่มผู้วิจัยได้เลือกใช้มอเตอร์ขนาด 1/4 แรงม้า ไฟฟ้ากระแสสลับ 220 โวลต์ ใช้พลูเลย์ที่มีการออกแบบพิเศษเพื่อใช้ในการทดลองหาความเร็วรอบและใช้สายพานเป็นตัวขับเคลื่อนมีการทดรอบจาก 1450 รอบต่อนาที เป็น 200 รอบต่อนาที และได้มีการออกแบบใบกวนมี 3 แบบคือ 1.ใบกวนสบู่แบบใช้แรงเหวี่ยงจากศูนย์กลาง (Centrifugal Stirrer) 2.ใบกวนแบบรูปร่างคล้ายสมอ (Anchor stirrer) 3.ใบกวนแบบกังหันแบน (Flat blade turbine)

ผลการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่อง จากการใช้ใบกวน 3 แบบ ที่ความเร็วรอบ 200 รอบต่อนาที พบว่าใบกวนแบบกังหันแบน (Flat blade turbine) พบพูนหรือฟองอากาศภายในเนื้อน้อยมาก แสดงให้เห็นว่าเนื้อสบู่เข้ากันได้ดี ใช้เวลาในการกวนเฉลี่ย 20 นาที การหาประสิทธิภาพของเครื่องกวนสบู่เครื่องต้นแบบปริมาณ 10 กิโลกรัม ใช้เวลาเฉลี่ย 28.33 นาที หลังจากเปลี่ยนมาใช้เครื่องที่พัฒนากวนสบู่ปริมาณ 16 กิโลกรัม ใช้เวลาเฉลี่ย 20 นาที การกวนสบู่ด้วยเครื่องต้นแบบได้สบู่เฉลี่ย 5.44 ก้อนต่อนาที หลังจากใช้เครื่องที่พัฒนากวนสบู่ได้สบู่เฉลี่ย 12.32 ก้อนต่อนาที หลังจากการปรับเปลี่ยนการกวนสบู่ด้วยเครื่องต้นแบบมาเป็นเครื่องที่พัฒนาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้ 55.84 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ : การออกแบบและพัฒนา เครื่องกวนสบู่สมุนไพร

Abstract

The project was design and development of soap agitator machine. The purpose of the project aimed to develop an efficient soap agitator machine. Procedure started from field data collection, done with herbal soap manufactures at Baan Huipao, Amper Pakchom, Loei Province. From the study of the prototypes, there were some problems encountered. For examples, the soap agitator was unable to blend compatible soap texture, the tank design was difficult to be cleaned because it was too big and the belt worked nosily. Therefore, those data were brought in to design a new model by using computer design with the dimension of length and height as 70x60x120 cm. Stainless tank size was 40 liters. The motor power and impetus motor was containing 0.22 horse power. The researcher decided to use the motor ¼ horse power, alternating current 220 volt. Pulley had special design to reduced cycle speed from 1,450 cycles per minute

to 200 cycles per minute. There were three types of agitator designs that 1.Centrifugal stirrer 2.Anchor stirrer 3.Flat blade turbine.

The results showed the performance of the three types of mixing speed 200 cycles per minute as follows: the using of flat blade turbine made no air bubbles inside soap compatibility, with 20 minutes time spent. From estimation the blending capacity of prototype, the rate was at the quantity of 10 kg within the of time 28.33 minute. Later, the used a new developed design with the capacity of the machine at the quantity soap 16 kg, within the time of 20 minutes, which could produce 5.44 pieces of soaps per minute. After trying the use of the new designed machine, getting better capacity, it revealed that the production of more soap at the rate of 12.32 pieces per minute, calculated as 55.84% increased.

Keywords : Design and Development , Soap Agitator Machine

บทนำ

การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี 2558 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยการเปิดเสรีการค้าเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิก ด้วยเป้าหมายสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน งานวิจัยนี้ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการผลิตสบู่สมุนไพรในชุมชนในการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

สบู่เป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสบู่มีหลายประเภทแล้วแต่ความต้องการของผู้บริโภค สบู่สมุนไพร ซึ่งทำจากวัตถุดิบสมุนไพรหลายชนิด เช่น สบู่มะขาม สบู่ขิง เป็นต้น การผลิตสบู่สมุนไพรส่วนมากผลิตจากชุมชนหรือกลุ่มผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จากการสำรวจข้อมูลได้ลงพื้นที่สำรวจจากผู้ผลิตสบู่สมุนไพรบ้านห้วยเป่า อำเภอปากชม จังหวัดเลย พบว่ายอดจำหน่ายสบู่สมุนไพรอย่างต่อเนื่องในปี 2553 มียอดจำหน่ายสบู่สมุนไพรรวมทุกชนิดเฉลี่ย 7,000 ก้อนต่อเดือน ปี 2554 มียอดจำหน่ายประมาณ 8,000 ก้อนต่อเดือน มีการจำหน่ายทั่วประเทศ และมีการจัดส่งจำหน่ายในต่างประเทศ เช่น ลาว พม่า กัมพูชา มาเลเซีย และเวียดนามโดยตัวแทนจำหน่าย ทำให้ผู้ประกอบการจึงต้องมีการควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เป็นมาตรฐานในการผลิตทุกครั้ง

กระบวนการผลิตสบู่เริ่มจากการเตรียมส่วนผสมจากนั้นกวนส่วนผสม 40-50 นาทีต่อครั้ง เพื่อให้ได้เนื้อสบู่ที่เข้ากัน จากนั้นนำไปเทลงในแบบพิมพ์ การผลิตสมัยก่อนทำโดยการใช้แรงงานคน ทำให้เกิดความเมื่อยล้าของผู้ผลิตและทำให้ส่วนผสมไม่เข้ากันตามที่ต้องการ จากการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลได้ทำการออกแบบและสร้างเครื่องกวนสบู่ต้นแบบขึ้นมา แต่ยังไม่พบว่าเครื่องต้นแบบนั้นยังมีข้อปรับปรุงด้านเทคนิคและวิศวกรรม จากการสอบถาม นายมนโณภย์ พงษ์สัมพันธ์ ผู้ผลิตสบู่สมุนไพรพบว่าเครื่องต้นแบบมีปัญหาหลายอย่าง เช่น เครื่องยังกวนสบู่ไม่เป็นเนื้อเดียวกันตามที่ต้องการ ตัวเครื่องทำความสะอาดยาก ตัวถังมีขนาดใหญ่เกินไป สายพานของเครื่องมีเสียงดัง เป็นต้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีผู้ศึกษาการพัฒนาเครื่องกวนดังนี้

ดารุณี ภูงค์ (2553) ทำการศึกษาเครื่องกวนเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเครื่องกวนเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร ศึกษาประสิทธิภาพเครื่องกวนเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารและเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้เครื่องกวนเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร

สุเทพ อมรรังสิโรจน์ ใช้เครื่องกวนอัตราเขื่อนสูงการลดขนาดสารเคมีโดยใช้น้ำเป็นตัวกลางเพื่อป้องกันการเกิดปฏิกิริยา

สุวัฒน์ วงษ์จำปา (2546) มีการวิจัยการพัฒนาเครื่องกวนสารเคมีด้วยแรงแม่เหล็กสำหรับปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการพัฒนาเครื่องกวนสารเคมีจากแบบเดิมที่ใช้วิธีการกวนด้วยมือ มาใช้วิธีการกวนอัตโนมัติ แม่เหล็กตัวหนึ่งอยู่ด้านในตัวเครื่องเป็นตัวขับ ส่งแรงด้วยมอเตอร์ไฟฟ้าระบบควบคุมเวลาการทำงานและระบบควบคุมอุณหภูมิทั้ง 3 ระบบควบคุมการทำงานอิเล็กทรอนิกส์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ภาษาเบสิกสำหรับสั่งการระบบทำงานเครื่องทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านจะทำการประเมินใน 3 ด้าน 1) ด้านความเที่ยงตรงของระบบการทำงานกวนสารเคมี 2) ด้านสมรรถนะเครื่องกวนสารเคมี 3) ด้านการกายภาพทั่วไปของเครื่องกวนสารเคมี

จากปัญหาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสบู่ ให้ทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ การกวนสบู่ให้เป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้น การทำความสะอาดถังได้ง่าย ระบบส่งกำลังไม่รบกวนการทำงานของผู้ผลิต อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตสบู่สมุนไพรให้เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสบู่สมุนไพร
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องกวนสบู่สมุนไพร

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในการออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสบู่ได้ทำการศึกษาเอกสารและตำราต่างๆ โดยแบ่งขั้นตอนการศึกษาที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับงานวิจัยที่จัดทำ โดยทางคณะผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

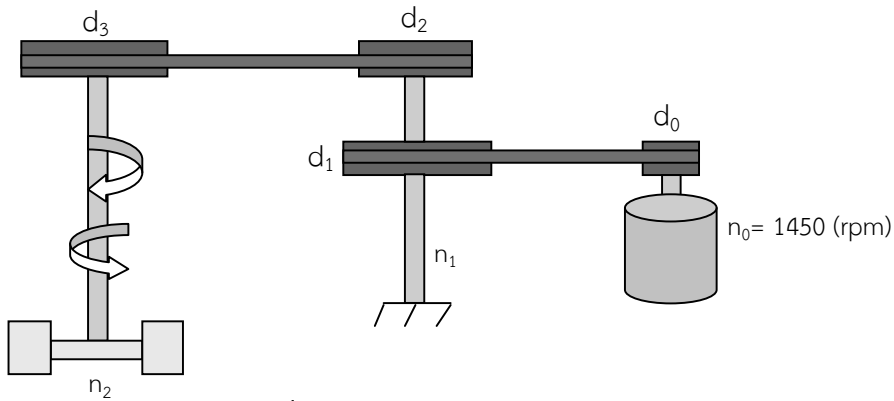
ข้อมูลทั่วไปของสบู่

ไขมันหรือน้ำมันจากไขมันหรือน้ำมันจากทั้งสัตว์และจากพืชหลากหลายชนิดสามารถนำมาเป็นส่วนผสมในการผลิตสบู่ได้ ในกรดไขมันนี้จะรวมตัวกับสารอื่นอยู่ในรูปของกลีเซอไรด์เมื่อนำมาผสมและทำปฏิกิริยากับกรดไขมันจะหลุดออกมาจากกลีเซอไรด์มารวมตัวกันเป็นสบู่ สารที่เกาะอยู่กับกรดไขมันก็จะออกมาเป็นกลีเซอริน น้ำมันแต่ละชนิดก็จะให้สบู่ที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป กรดไขมันแต่ละชนิดเมื่อรวมตัวกับด่างแล้วจะให้สบู่ที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันเช่น กรดลอริก (Lauric acid) มีมากในน้ำมันมะพร้าว เป็นกรดไขมันที่ทำปฏิกิริยากับด่างแล้วให้สารที่มีฟองมาก เป็นต้น คุณสมบัติของสบู่ที่ได้จากไขมันต่างชนิดกัน เช่น น้ำมันมะกอก สบู่ที่ได้จะเป็นก้อนแข็ง มีฟองครีมนุ่มนวล มีคุณค่าในการบำรุงผิวมากกว่าสามเดือน น้ำมันงา สบู่ที่ได้จะมีเนื้อนิ่มมีค่าการชำระล้างปานกลางแต่มีวิตามินอีสูงมาก และอาจมีกลิ่นที่บางคนไม่ชอบ น้ำมันมะพร้าว สบู่ที่ได้จะมีก้อนแข็งมีฟองครีมนุ่มนวลจำนวนมาก แต่ไม่ควรใช้เกิน 30 เปอร์เซ็นต์ เพราะมีค่าการชำระล้างสูงอาจทำให้ผิวแห้ง น้ำมันรำข้าว สบู่ที่ได้จะนิ่ม มีค่าการชำระล้างปานกลางแต่มีวิตามินอีมากเหมาะสำหรับบำรุงผิว น้ำมันถั่วเหลือง สบู่ที่ได้จะนิ่ม ค่าการชำระล้างปานกลางแต่มีวิตามินอีมาก มีคุณสมบัติช่วยให้ผิวยืดหยุ่นได้ดี เป็นน้ำมันอายุสั้น ทำสบู่แล้วควรใช้ให้หมดภายในสามเดือน น้ำมันเมล็ดทานตะวัน สบู่ที่ได้จะนิ่มค่าการชำระล้างปานกลาง มีวิตามินอีมากเป็นน้ำมันอายุสั้นทำสบู่แล้วควรใช้ให้หมดภายในสามเดือน น้ำมันปาล์ม สบู่ที่ได้จะเป็นก้อนแข็งมีปานกลาง ค่าการชำระล้างสูงควรใช้ไม่เกิน 30 เปอร์เซ็นต์ เพราะอาจทำให้ผิวแห้ง ไขมันวัว ค่าการชำระล้างสูงเหมาะสำหรับทำสบู่สำหรับการซักล้าง ไขมันหมู สบู่ที่ได้จะมีสีขาวและนิ่มมีฟองน้อย ค่าการชำระล้างปานกลาง มีคุณสมบัติในการบำรุงผิว ชนิดของด่างที่ใช้มี 2 ชนิด คือ โซเดียมไฮดรอกไซด์ หรือโซดาไฟ (Sodium Hydroxide) ใช้สำหรับทำสบู่ก้อนโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ (Potassium Hydroxide) ใช้สำหรับทำสบู่เหลวแสดงปริมาณด่างที่ใช้ต่อไขมัน 100 กรัม ภายหลังทำปฏิกิริยาจะมีไขมันเหลือประมาณร้อยละ 5 ถึง 8 อย่างไรก็ตามอาจมีการผิดพลาดเนื่องจากการใช้มาตราชั่ง ตวง วัด และปัจจัยผลิตอื่นๆ หรือวิธีการผลิตอื่น ที่ทำให้ปริมาณด่างเหลือมากกว่าที่คำนวณไว้จึงจำเป็นต้องควบคุมคุณภาพโดยการวัดค่า pH ทุกครั้งที่ผลิตและหลังจากทำสบู่แข็งตัวแล้ว

2. การออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสบู่

2.1 การคำนวณหาการทดความเร็วยรอบของล้อสายพาน

การเลือกใช้อัตราทดเครื่องกวนสบู่จากความเร็ว (n_0) 1,450 รอบ ต่อ นาที ล้อสายพานตัวขับ (d_0) 42 มิลลิเมตร ล้อสายพานตัวตามี่ 1 (d_1) ขนาด 92 มิลลิเมตร ล้อสายพานตัวตามี่ 2 (d_2) ขนาด 42 มิลลิเมตร และล้อสายพานตัวตามี่ 3 (d_3) ขนาด 140 มิลลิเมตร ในการทดรอบให้ช้าลง เพื่อการกวนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยคำนวณจากสูตรการทดความเร็วยรอบ (n_2) 200 รอบต่อนาที ตัวแปรประกอบการคำนวณการทดความเร็วยรอบของล้อสายพาน การประมาณค่ากำลังของมอเตอร์และหาแรงบิด ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแปรประกอบการคำนวณการทดความเร็วรอบของล้อยาสายพาน

$$n_2 = n_1 \times \frac{d_0}{d_1} \times \frac{d_2}{d_3} \quad \dots\dots\dots (1)$$

โดยที่

- n_1 = ความเร็วรอบมอเตอร์ตัวขับ (รอบต่อนาที)
- n_2 = ความเร็วรอบมอเตอร์ตัวตาม (รอบต่อนาที)
- d_0 = เส้นผ่าศูนย์กลางล้อยขับ (มิลลิเมตร)
- d_1 = เส้นผ่าศูนย์กลางล้อยตามที่ 1 (มิลลิเมตร)
- d_2 = เส้นผ่าศูนย์กลางล้อยตามที่ 2 (มิลลิเมตร)
- d_3 = เส้นผ่าศูนย์กลางล้อยตามที่ 3 (มิลลิเมตร)

2.2 การประมาณค่ากำลังของมอเตอร์และหาแรงบิด

การประมาณค่ากำลังของมอเตอร์จากสมการ มีการคำนวณหาค่ากำลังของมอเตอร์ซึ่งมีการเลือกใช้มอเตอร์ขนาด 0.22 แรงม้า (1/4 แรงม้า) มาใช้งาน ซึ่งคำนวณได้จากสมการดังนี้

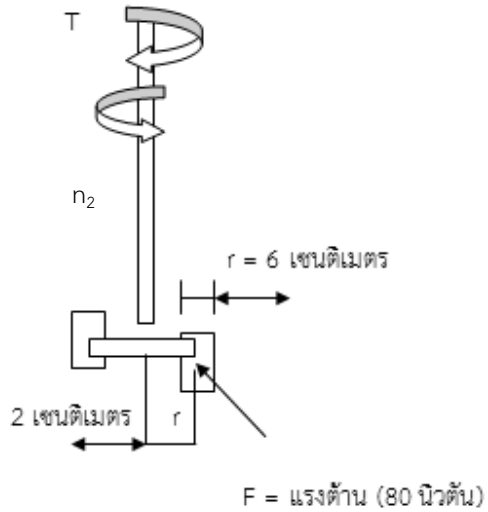
$$P = T (\omega) \quad \dots\dots\dots (2)$$

$$T = 2 \times (F \times r) \quad \dots\dots\dots (3)$$

$$\omega = 2\pi f \quad \dots\dots\dots (4)$$

โดยที่

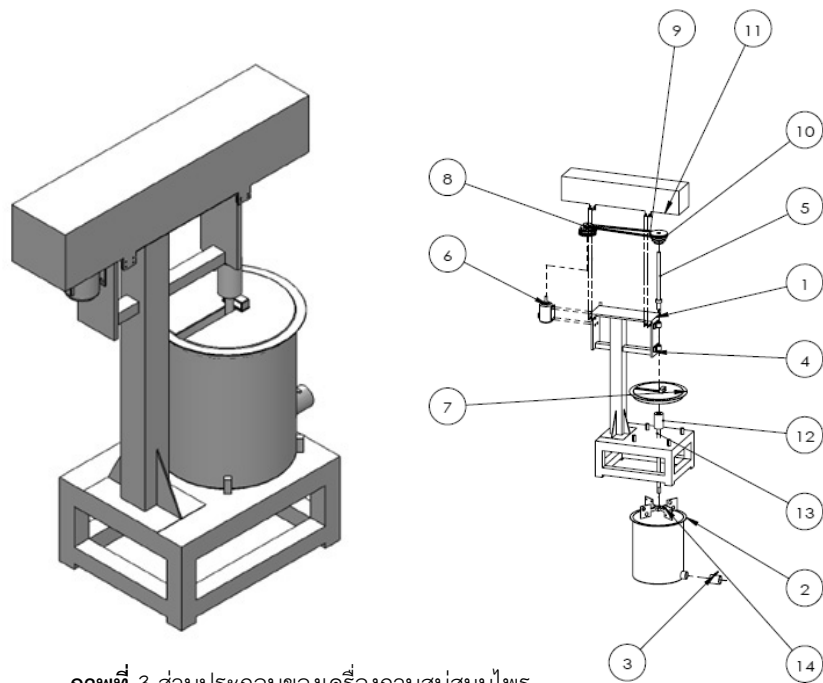
- P = กำลังของมอเตอร์ (แรงม้า)
- T = แรงบิดที่เกิดขึ้นกับเพลา (นิวตัน.เมตร)
- ω = ความเร็วรอบหน่วย (เรเดียนต่อวินาที)
- f = ความถี่ (รอบต่อวินาที)
- F = แรงต้าน (นิวตัน)
- r = รัศมี (เซนติเมตร)
- n_2 = ความเร็วรอบมอเตอร์ตัวตาม (รอบต่อวินาที)
- 1 แรงม้า = 764 วัตต์

ภาพที่ 2 ตัวแปรประกอบการคำนวณการหากำลังของมอเตอร์

3. การออกแบบและเขียนแบบ

เมื่อได้ทำการศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมปัญหาและทำการออกแบบเครื่องกวนสุญญากาศ โดยมีขนาดกว้าง×ยาว×สูง เท่ากับ 70×60×120 เซนติเมตร ตามลำดับ ถึงทำด้วยแตนเลสขนาด 40 ลิตร ใช้ฟลูอีย์ที่มี การออกแบบพิเศษเพื่อใช้ในการทดลองหาความเร็วรอบและใช้สายพานเป็นตัวขับเคลื่อน ดังแสดงในภาพที่ 3 และได้ทำการ ออกแบบใบกวน 3 แบบ ประกอบไปด้วย 1) ใบกวนแบบใช้แรงเหวี่ยงจากศูนย์กลาง (centrifugal stirrer) 2) ใบกวนแบบ รูปร่างคล้ายสมอ (Anchor stirrer) 3) ใบกวนแบบกังหันแบน (Flat blade turbine) ดังแสดงดังภาพ 4, 5, 6 ตามลำดับ

ภาพที่ 3 ส่วนประกอบของเครื่องกวนสุญญากาศ

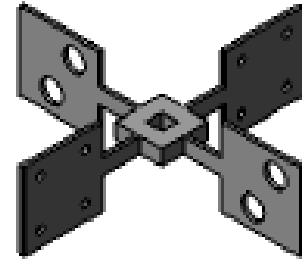
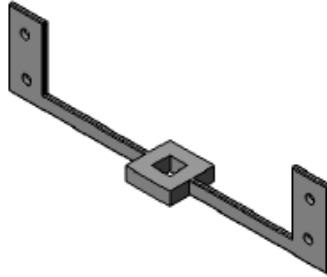
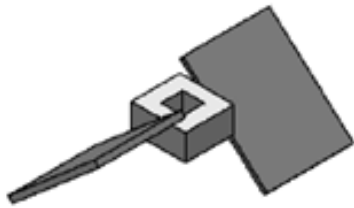

หมายเลข

1. โครงสร้างของเครื่องกวนสบู
2. ถังกวนสบู
3. ที่เปิด-ปิด
4. แบริ่ง
5. เฟลา
6. มอเตอร์ไฟฟ้า
7. ฝาปิดถัง

หมายเลข

8. พลุเลย์ซี่บ
9. พลุเลย์ซี่ตาม
10. สายพาน
11. ฝาครอบสายพาน
12. บูท
13. เฟลาใบกวน
14. ใบกวน

ภาพที่ 4 ใบกวนแบบใช้แรงเหวี่ยงจากศูนย์กลาง
(Centrifugal Stirrer)

ภาพที่ 5 ใบกวนแบบรูปร่างคล้ายสมอ
(Anchor stirrer)

ภาพที่ 6 ใบกวนแบบกังหันแบน
(Flat blade turbine)

4. การดำเนินการสร้างเครื่องกวนสบูและทดสอบ

ดำเนินการสร้างเครื่องกวนสบู ผู้วิจัยได้ทำแผนการสร้างโดยเป็นลำดับขั้นตอน โดยการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ตรวจสอบจำนวนและตรวจสอบคุณสมบัติของวัสดุอุปกรณ์ เช่น ตรวจสอบขนาด ชนิด และคุณภาพ เป็นต้น ทำการสร้างโครง และชิ้นส่วนของเครื่อง ประกอบด้วยชิ้นส่วนหลัก โดยโครงสร้างของเครื่องกวนสบูทำจากเหล็กฉากโดยตัดเหล็กเป็นชิ้นส่วนให้ได้ตามแบบที่กำหนด เสร็จแล้วทำการเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน จากนั้นทำการเจาะรูเพื่อสำหรับการขันยึดกับชิ้นส่วนอื่นๆ ในการเชื่อม จำเป็นต้องมีการจับระดับฉาก เพื่อเป็นรูปแบบของโครงเหล็กที่ออกมาให้ได้ฉาก และมีความเที่ยงตรงตามขนาดที่ออกแบบ และสร้างชุดใบกวนสบูจากเหล็กแบนและเหล็กเฟลา สร้างชุดส่งกำลังโดยมีส่วนประกอบ คือ แกนเฟลา พลุเลย์ซี่ มอเตอร์และสายพาน สร้างชุดสวิตซ์ปิด-เปิด มีส่วนประกอบ คือ สวิตซ์ปิด - เปิด และสายพานสำหรับต่อเข้ากับมอเตอร์ เครื่องกวนสบูสมุนไพรดังแสดงในภาพที่ 7 และ 8

ภาพที่ 7 ด้านหน้าของเครื่องกวนสปูสมุนไพโร

ภาพที่ 8 ด้านข้างของเครื่องกวนสปูสมุนไพโร

5.การคำนวณหาประสิทธิภาพเครื่องกวนสปู

การคำนวณหาประสิทธิภาพของเครื่องกวนสปูเปรียบเทียบกับเครื่องต้นแบบซึ่งเป็นกระบวนการก่อนการนำเครื่องกวนสปูที่พัฒนานำไปใช้ในกระบวนการผลิต โดยคำนวณจากจำนวนของก้อนสปูที่ได้จากเครื่องกวนสปูที่พัฒนาเปรียบเทียบกับเครื่องต้นแบบ มีประสิทธิภาพคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ซึ่งคำนวณได้จากสมการ

$$\% \text{ ประสิทธิภาพ} = \frac{(\text{หลังปรับปรุง} - \text{ก่อนปรับปรุง}) \times 100}{\text{หลังปรับปรุง}} \dots\dots\dots (5)$$

ผลการวิจัย

ผลการทดลองของเครื่องกวนสปู เมื่อนำส่วนผสมของสปูมาทดลองจำนวน 3 ครั้ง 1) ใบกวนใบกวนสปูแบบใช้แรงเหวี่ยงจากศูนย์กลาง (Centrifugal stirrer) ทำการทดลองกวนสปู 25 นาที ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าเนื้อสปูเข้ากันได้ดี 2) การใช้ใบกวนแบบรูปร่างคล้ายสมอ (Anchor stirrer) 3) การใช้ใบกวนแบบกังหันแบน (Flat blade turbine) ทำการทดลองกวนสปู 20 นาที หลังจากการกวนสปูทำการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าส่วนผสมเข้ากันได้ดี ดังแสดงในตารางที่ 1

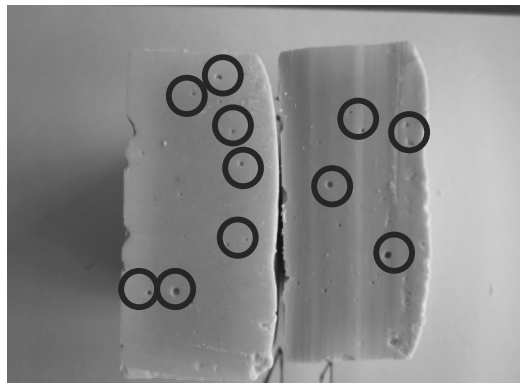
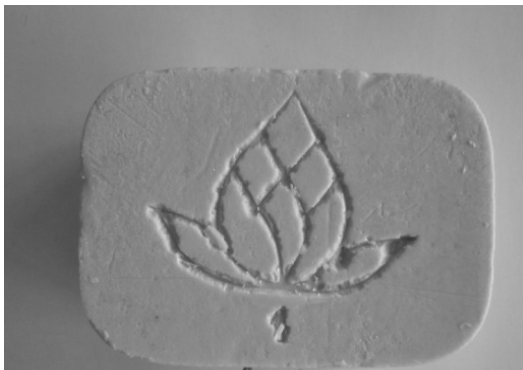

ภาพที่ 9 การเทสบูหลังการกวนลงในแม่แบบ

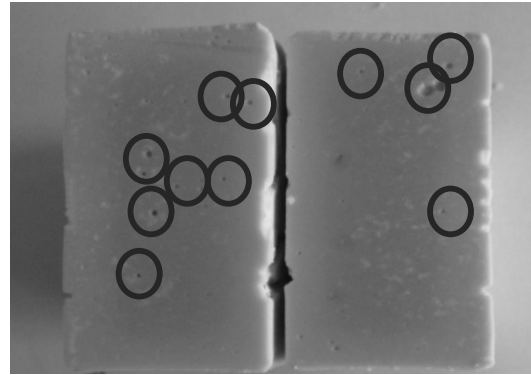
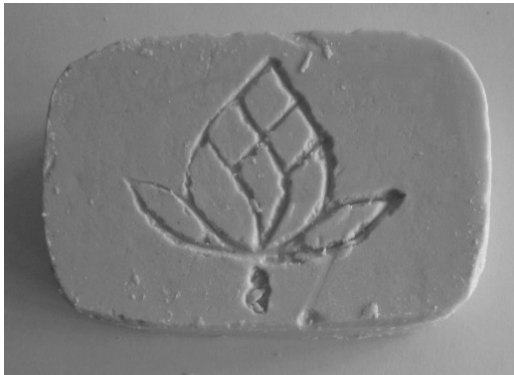
ตารางที่ 1 ผลการทดลองการกวนสบูสมุนไพร

ใบกวน ระดับความเร็ว (200 rpm)	เวลาดทดลอง (นาที)	ปริมาณเนื้อสบู (กก.)
ใบกวนสบูแบบใช้แรงเหวี่ยงจากศูนย์กลาง (Centrifugal stirrer)	25	16
ใบกวนแบบรูปร่างคล้ายสมอ (Anchor stirrer)	20	16
ใบกวนแบบกังหันแบน (Flat blade turbine)	20	16
ผลรวม	65	48

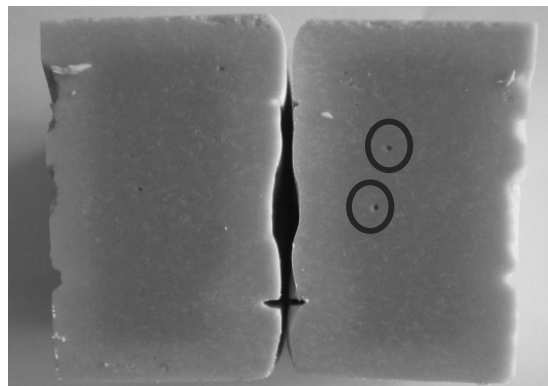
จากการตรวจสอบเนื้อสบูหลังการกวน การใช้ใบกวนสบูแบบใช้แรงเหวี่ยงจากศูนย์กลาง (Centrifugal stirrer) ใบกวนแบบรูปร่างคล้ายสมอ (Anchor stirrer) พบรูพรุนหรือฟองอากาศภายในเนื้อสบูจำนวนมาก ส่วนการใช้ใบกวนแบบกังหันแบน (flat blade turbine) พบรูพรุนหรือฟองอากาศภายในเนื้อสบูจำนวนน้อยมาก ดังแสดงในภาพที่ 10, 11 และ 12 ตามลำดับ

ภาพที่ 10 เนื้อสบูใบกวนสบูแบบใช้แรงเหวี่ยงจากศูนย์กลาง (centrifugal stirrer)

ภาพที่ 11 เนื้อสบูใช้ใบกวนแบบรูปร่างคล้ายสมอ (Anchor stirrer)

ภาพที่ 12 เนื้อสบูใช้ใบกวนแบบกังหันแบน (Flat blade turbine)

คำนวณหาประสิทธิภาพของเครื่องกวนสบู่เปรียบเทียบจากการกวนด้วยเครื่องต้นแบบซึ่งเป็นกระบวนการก่อนการนำเครื่องกวนสบู่ไปพัฒนา การกวนด้วยเครื่องต้นแบบปริมาณเนื้อสบู่ 10 กิโลกรัม ทำการผลิตได้ก้อนสบู่ 154 ก้อน ใช้เวลาเฉลี่ยในการกวนสบู่ 28.33 นาที การกวนสบู่ด้วยเครื่องต้นแบบสามารถผลิตสบู่เฉลี่ย 5.44 ก้อนต่อหน้าที่ หลังจากปรับปรุงได้ทำการออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสบู่ขึ้นมาใหม่ ปริมาณเนื้อสบู่ 16 กิโลกรัม ทำการผลิตสบู่ได้ 246.40 ก้อน ใช้เวลาเฉลี่ยเท่ากับ 20 นาที การกวนสบู่ด้วยเครื่องพัฒนาสามารถผลิตสบู่เฉลี่ย 12.32 ก้อนต่อหน้าที่ หลังจากเปลี่ยนการกวนสบู่ด้วยเครื่องต้นแบบมาเป็นการกวนด้วยเครื่องที่พัฒนาใหม่ประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้นเป็น 55.84 เปอร์เซ็นต์

สรุปและอภิปรายผล

1.เครื่องกวนสบู่

จากการออกแบบและพัฒนาเครื่องกวนสบู่ ซึ่งมีขนาดกว้าง×ยาว×สูง 70×60×120 เซนติเมตร ใช้มอเตอร์เป็นเครื่องต้นกำลัง 1/4 แรงม้า ไฟฟ้ากระแสสลับ 220 โวลต์ ใช้ฟลูเลี่ยนและสายพานเป็นตัวขับเคลื่อนและมีใบกวนเนื้อสบู่ 3 ใบ จากการทดลองสามารถกวนส่วนผสมของสบู่ ซึ่งได้เนื้อสบู่ที่มีคุณภาพประหยัดเวลาในการทำงานและแรงงานคน สามารถส่งเสริมการผลิตในชุมชนและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

2.ประสิทธิภาพของเครื่องกวนสบู่

การกวนสบู่ด้วยเครื่องต้นแบบปริมาณ 10 กิโลกรัม ใช้เวลาเฉลี่ย 28.33 นาที หลังจากเปลี่ยนมาใช้เครื่องที่พัฒนา กวนสบู่ปริมาณ 16 กิโลกรัม ใช้เวลาเฉลี่ย 20 นาที ซึ่งเลือกใช้ใบกวนแบบกังหันแบน (flat blade turbine) พบรูพรุนหรือ

ฟองอากาศภายในเนื้อสปูจำนวนมาก การกวนสปูด้วยเครื่องต้นแบบสามารถผลิตสปูเฉลี่ย 5.44 ก้อนต่อนาที หลังจากใช้เครื่องที่พัฒนาสามารถผลิตสปูเฉลี่ย 12.32 ก้อนต่อนาที หลังจากการปรับเปลี่ยนการกวนสปูด้วยเครื่องต้นแบบมาเป็นเครื่องที่พัฒนาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้ 55.84 เปอร์เซ็นต์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้บริหารอาจารย์ และบุคลากรในคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ความรู้และคำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานวิจัยและให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

ดารุณี ภูคอง. 2553. เครื่องกวนผลไม้. สำนักวิทยบริการบริการและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สืบค้นวันที่ 26 กันยายน 2555 จาก <http://www.thailis.or.th>.

สุวัฒน์ วงษ์จำปา. 2546. การพัฒนาเครื่องกวนเคมีด้วยแรงแม่เหล็กสำหรับปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สืบค้นวันที่ 26 กันยายน 2555 จาก <http://www.thairis.or.th>.

สุเทพ อมรรังสีโรจน์. การแตกของเมล็ดก้ามะถันโดยใช้เครื่องกวนอัตราเฉลี่ยสูง. สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. สืบค้นวันที่ 26 กันยายน 2555 จาก <http://www.thailis.or.th>.

การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีบีส์และวิธีกลุ่มอนุภาค
สำหรับปัญหาด้านทุนการผลิตที่ต่ำที่สุดในปัญหาการกลึงชิ้นงาน

A Comparative Study of Bee Algorithm and Particle Swarm Optimization
for Minimize Cost of Machining Problems

ภาสุระ อังกุลานนท์¹ ลักขณา ฤกษ์เกษม²
^{1,2} คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทคัดย่อ

ปัจจุบัน ปัญหาต่างๆทางวิศวกรรมมีความซับซ้อน และ คำตอบของปัญหา ที่เกิดขึ้นนี้มีอยู่หลากหลายและหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากปัญหานั้นมีขนาดใหญ่ ที่มีตัวแปร และเงื่อนไขของตัวแปรที่ซับซ้อนมาก วิธีแก้ปัญหามาแบบ เมตาฮิวริสติก เป็นวิธีการหนึ่ง สำหรับการค้นหาคำตอบซึ่งเป็น เทคนิคการค้นหาคำตอบรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆให้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แนวคิดแก้ไขปัญหามาแบบเมตาฮิวริสติก จึงเป็นวิธีการที่ประสบความสำเร็จมากในปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้ได้นำเสนอ วิธีแบท และ วิธีกลุ่มอนุภาค มาทำการแก้ไขปัญหาด้านทุนการผลิตที่ต่ำที่สุดในปัญหาการกลึงชิ้นงาน ซึ่งพบว่า วิธีกลุ่มอนุภาคสามารถหาค่าได้ดีกว่า ทั้งในส่วนของ ค่าเฉลี่ยของคำตอบ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบ และ เวลาการประมวลผล

คำสำคัญ : เมตาฮิวริสติก วิธีบีส์ วิธีกลุ่มอนุภาค การปัญหาการกลึงชิ้นงาน

Abstract

Currently, the arisen engineering problems were more complicated. Effective methods for solving these problems using a finite sequence of instructions could be categorized into optimization and meta-heuristics algorithms. A well-known meta-heuristic, Bee Algorithm (BA) was compared with Particle swarm optimization (PSO). We modeled the machining problems to minimize total production cost by comparing Bee Algorithm (BA) to Particle swarm optimization (PSO). Based on the experimental results, PSO was more effective than BA in terms of superiority of solution and required CPU time.

Keywords : Meta-Heuristic, Bee Algorithm ,Particle Swam Optimization, Machining problems

บทนำ

เมตาฮิวริสติก (Meta-Heuristics) เป็นวิธีการหนึ่งใน การหาคำตอบที่เหมาะสมโดยการประมาณ ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมากในการหาคำตอบในปัญหาต่างๆมากมายในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีความรวดเร็วในการประมวลผล สำหรับปัญหาที่มีความซับซ้อน E. Elbeltagi ในปี 2005 วิธีเมตาฮิวริสติกที่มีความนิยมแพร่หลายประกอบด้วย วิธีชิมู เลทเต็ดแอนนิลลิง (Simulated Annealing, SA), วิธีทาบูเสิร์ช (Taboo Search, TS), วิธีนิวรอลเน็ตเวิร์ค (Neural

Network, NN), วิธีทางพันธุกรรม (Genetic Algorithm, GA) และวิธีฝูงมด (Ant Colony Optimization, ACO), วิธีดิฟเฟอเรนเชียลเอฟวอลูชัน (Differential Evaluation Algorithms, DE), วิธีหาค่าเหมาะสมแบบกลุ่มอนุภาค (Particle Swarm Optimization, PSO), วิธีบีส์ (The Bees Algorithm), วิธีฮาร์โมนีเสิร์ช (Harmony Search Algorithm) และวิธีการอื่นๆ อีกมากมายในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

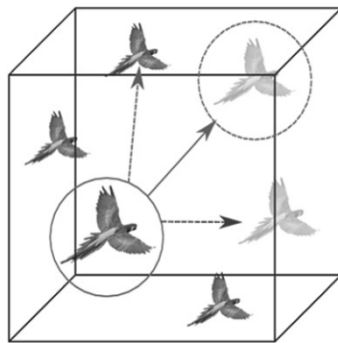
เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะการหาค่าตอบของวิธีกลุ่มอนุภาค (PSO) และ วิธีบีส์ (BA) ในปัญหาต้นทุนการผลิตที่ต่ำที่สุดในปัญหาการกลึงชิ้นงาน

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการ

ศึกษาวิธีการเมตาฮิวริสติก

วิธีกลุ่มอนุภาค (Particle Swarm Optimisation, PSO)

วิธีกลุ่มอนุภาค ถูกพัฒนาโดย Kennedy และ Eberhart ในปี 1995 ซึ่งเลียนแบบพฤติกรรมเคลื่อนที่หรือการอพยพเพื่อหาอาหารของฝูงนกไปสู่อื่นๆ เพื่อหาแหล่งอาหารใหม่ที่ไม่สามารถระบุได้แน่นอน โดยการเคลื่อนที่แบ่งออกเป็นสองแบบ คือ การเคลื่อนที่ขององค์ประกอบย่อยๆ ที่เคลื่อนที่ไปด้วยกันอย่างประสานเวลา (Synchronous) เช่น ปลาหรือนกสามารถเคลื่อนที่ไปเป็นฝูง และการเคลื่อนที่ที่สามารถแยกตัวออกจากฝูงแล้วรวมตัวกลับเข้ามาในฝูงอีกครั้ง การเคลื่อนที่ของกลุ่มอนุภาคนี้สามารถพิจารณาเป็นพฤติกรรมทางสังคมได้ โดยใช้ค่าพารามิเตอร์ของผลตอบสนองด้วยจำนวนของนก หรือกลุ่มอนุภาค (Particle) ซึ่งเปรียบเทียบกับการคำนวณเชิงวิวัฒนาการเช่น วิธีทางพันธุกรรมซึ่งกลุ่มอนุภาคในแต่ละอนุภาค จะต้องหาจุดหมายในทิศทางต่างๆ หลังจากสื่อสารกันในฝูงแล้วจะสามารถระบุตำแหน่งของนกที่ดีที่สุดได้ หลังจากได้รับทราบข้อมูลนี้ นกตัวอื่นๆ จะบินไปหาทิศทางที่ดีที่สุดซึ่งขึ้นอยู่กับตำแหน่งและความเร็วของนกแต่ละตัว กระบวนการนี้ถูกทำซ้ำจนกระทั่งถึงจุดหมายและสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การเลือกทิศทางการบินของนก

กำหนดให้ปริภูมิการค้นหาเป็น d มิติ และอนุภาคตัวที่ i ในฝูงสามารถแทนด้วย $X_i = (x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{id})$ ความเร็วของอนุภาคสามารถแทนได้ด้วยเวกเตอร์ $V_i = (v_{i1}, v_{i2}, \dots, v_{id})$ กำหนดให้ตำแหน่งของคำตอบที่ดีที่สุดที่ถูพบก่อนหน้านี้เป็น $P_i = (p_{i1}, p_{i2}, \dots, p_{id})$ ถ้าอนุภาคตัวที่ g เป็นอนุภาคที่ดีที่สุดในรอบการค้นหาปัจจุบัน ฝูงอนุภาคจะถูกปรับโดยอาศัย (3) และ (4) เมื่อ w คือ น้ำหนักการหน่วง (Inertia Weight), c_1 และ c_2 คือ ตัวประกอบการเร่ง (Acceleration Factor), r_1 และ r_2 คือ ค่าสุ่มที่มีการกระจายแบบสม่ำเสมอในช่วง $(0, 1)$ สำหรับ w จะถูกคำนวณจาก (5) เมื่อ w_r คือ ฟังก์ชันน้ำหนักความเร็วของอนุภาคตัวที่ i , w_{min} และ w_{max} คือน้ำหนักต่ำสุดและสูงสุด, k คือรอบการค้นหาปัจจุบัน และ k_{max} คือ รอบการค้นหาสูงสุด กระบวนการหาค่าตอบของวิธีกลุ่มอนุภาค

$$v_{id}^{n+1} = wv_{id}^n + c_1r_1^n(p_{id}^n - x_{id}^n) + c_2r_2^n(p_{gd}^n - x_{id}^n) \quad (3)$$

$$x_{id}^{n+1} = x_{id}^n + v_{id}^{n+1} \quad (4)$$

$$w_l = w_{max} - \left(\frac{w_{max} - w_{min}}{k_{max}} \right) \cdot k \quad (5)$$

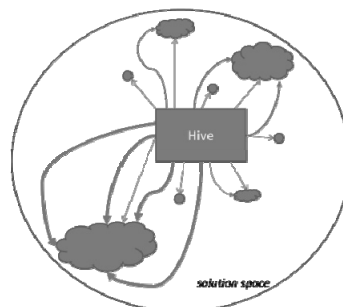
โดยสรุปขั้นตอนกระบวนการทำงานของวิธีกลุ่มอนุภาคมีดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1: กำหนดค่าพารามิเตอร์การค้นหา (k), รอบการค้นหาเริ่มต้น ($k = 0$), รอบการค้นหาสูงสุด (k_{max})
- ขั้นตอนที่ 2: สุ่มประชากรอนุภาคเริ่มต้นพร้อมทั้งตำแหน่งและความเร็วเริ่มต้นของแต่ละอนุภาคภายใน (v)
- ขั้นตอนที่ 3: คำนวณค่าฟังก์ชันวัตถุประสงค์ (J) ของอนุภาคเริ่มต้น กำหนดให้ค่าตอบเริ่มต้นเป็น $pbest$
- ขั้นตอนที่ 4: คำนวณค่าฟังก์ชันวัตถุประสงค์ของทุกอนุภาค กำหนดให้อนุภาคที่ให้ค่าฟังก์ชันวัตถุประสงค์น้อยที่สุด ($J1$) มีค่าตอบเป็น $pbest1$
- ขั้นตอนที่ 5: ถ้า $J1 < J$ ปรับค่า $pbest = pbest1$
- ขั้นตอนที่ 6: เลือกอนุภาคที่ให้ค่า $pbest$ น้อยที่สุดจากทุกอนุภาคเพื่อทำการปรับค่า $gbest = pbest$
- ขั้นตอนที่ 7: ปรับค่าความเร็วและตำแหน่งของแต่ละอนุภาคโดยใช้ (3) และ (4) ตามลำดับ
- ขั้นตอนที่ 8: ถ้า $k \geq k_{max}$ ให้ยุติกระบวนการค้นหา ไม่เช่นนั้นให้ปรับค่า $k = k + 1$ แล้ววนกลับไปยังขั้นตอนที่ 2 เพื่อดำเนินกระบวนการค้นหาในรอบต่อไป

วิธีบีส์ (Bees Algorithm, BA)

วิธีบีส์ได้ถูกนำเสนอโดย Pham และคณะ (2006) โดยวิธีดังกล่าวเป็นกระบวนการในการหาค่าที่เหมาะสมที่สุดที่เลียนแบบมาจากพฤติกรรมในการหาอาหารของฝูงผึ้ง และเป็นอัลกอริทึมชนิดหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มของอัลกอริทึมที่มีแนวคิดมาจากการเลียนแบบพฤติกรรมของฝูงแมลง (Swarm Based Optimization Algorithm) โดยลักษณะเด่นของอัลกอริทึมในกลุ่มนี้จะใช้หลักการในการสุ่มค่าตัวแปรของประชากรจำนวนหนึ่งและทำการคำนวณผลลัพธ์จากสมการวัตถุประสงค์ของปัญหาที่พิจารณาสนใจ การคัดเลือกและการปรับค่าของประชากรภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดทางด้านจำนวนรอบที่เหมาะสมจนกระทั่งได้รับคำตอบที่เหมาะสมที่สุด

กระบวนการในการหาอาหารของผึ้งเริ่มต้นจากการส่งผึ้งสังเกตการณ์ (Scout Bees) ไปสำรวจหาแหล่งดอกไม้ผึ้งสังเกตการณ์จะบินสุ่มไปยังที่หนึ่งและสุ่มย้ายไปยังที่อื่นๆ ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวอาหาร ผึ้งฝูงจะสำรวจหาแหล่งอาหาร เมื่อผึ้งสังเกตการณ์บินกลับมาที่รัง ผึ้งตัวที่พบแหล่งอาหารที่มีคุณภาพสูงกว่ามาตรฐานเช่น มีส่วนประกอบของน้ำตาลสูงจะนำน้ำหวานมาเก็บแล้วไปยังลานเต้น (Dance Floor) เพื่อทำการเต้นที่เรียกว่า “การเต้นแกว่ง” (Waggle Dance) การเต้นนั้นมีความสำคัญสำหรับการสื่อสารของผึ้งฝูงเป็นอย่างมาก เนื่องจากผึ้งจะใช้การช่วงระหว่างการเต้นสื่อสารข้อมูลสามชุดที่เกี่ยวกับแหล่งของดอกไม้ นั่นคือ ทิศทางของดอกไม้ ระยะทางที่ห่างจากรังและระดับคุณภาพของน้ำหวาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ผึ้งตัวอื่นบินออกไปหาแหล่งดอกไม้ได้อย่างแม่นยำโดยไม่ต้องมีแผนที่กำหนดทิศทาง

ภาพที่ 2 การหาอาหารของผึ้ง

ฝูงผึ้งจะนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภายนอกแต่ละชุดมาสื่อสารระหว่างกันในช่วงที่ทำการเดินแกว่ง แล้วเปรียบเทียบทั้งในด้านของคุณภาพของอาหารและพลังงานที่จะต้องใช้ในการออกไปหาอาหาร หลังจากการเดินแกว่งในลานเดิน ผึ้งสังเกตการณ์ก็จะกลับไปยังแหล่งดอกไม้ร่วมกับผึ้งตัวอื่นๆ ซึ่งอยู่ในรัง ผึ้งจำนวนมากกว่าจะถูกส่งไปยังบริเวณที่เชื่อว่าจะมีอาหารที่มีคุณภาพสูงกว่า และในทำนองเดียวกันผึ้งจำนวนน้อยกว่าก็จะถูกส่งไปยังพื้นที่ๆ เชื่อว่ามีอาหารคุณภาพต่ำกว่า อย่างไรก็ตามอัลกอริทึมดังกล่าวนี้จะประกอบไปด้วยกลุ่มของพารามิเตอร์ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของคำตอบของปัญหาที่สนใจพิจารณาซึ่งประกอบด้วย

1. จำนวนของผึ้งสังเกตการณ์ (Number of Scout Bees, n) ตามธรรมชาติซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับขนาดหรือจำนวนของคำตอบเริ่มต้นที่ใช้ในการพัฒนาระบบปัญหาที่สนใจ
2. จำนวนพื้นที่ที่ถูกคัดเลือกจาก n พื้นที่ที่ผึ้งสำรวจ (Number of Sites Selected out of n Visited Sites, m) ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับจำนวนคำตอบที่เหมาะสมที่สุดเริ่มต้นที่ถูกคัดเลือกจำนวน m คำตอบจากจำนวนคำตอบเริ่มต้นจำนวน n คำตอบ
3. จำนวนพื้นที่ที่เหมาะสมที่สุดจาก m พื้นที่ที่ถูกเลือก (Number of Best Sites out of m Selected Sites, e) ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับจำนวนคำตอบที่เหมาะสมที่สุดจำนวน e คำตอบจากจำนวนคำตอบที่เหมาะสมที่สุดเริ่มต้นจำนวน m คำตอบ
4. จำนวนผึ้งที่ส่งไปในพื้นที่ (e) ที่เหมาะสมที่สุด (Number of Bees Recruited for Best e Sites, nep) ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับจำนวนคำตอบใหม่ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาผ่านชุดคำตอบเดิมที่เหมาะสมที่สุดจำนวน e คำตอบ
5. จำนวนผึ้งที่ส่งไปที่พื้นที่ ($m-e$) ที่เหลือจากกลุ่มที่เหมาะสมที่สุด (Number of Bees Recruited for the other $m-e$ Selected Sites, nsp) ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับจำนวนคำตอบใหม่ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาผ่านชุดคำตอบเดิมที่เหมาะสมที่สุดจำนวน $m-e$ คำตอบ
6. ขนาดตั้งต้นของแหล่งอาหารซึ่งประกอบด้วยแหล่งอาหารและพื้นที่ใกล้เคียง (Initial Size of Patches, ngh) ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับขนาดตั้งต้นของแหล่งคำตอบซึ่งประกอบด้วยพื้นที่คำตอบที่เหมาะสมที่สุดและพื้นที่ใกล้เคียง
7. เกณฑ์ในการหยุด (Stopping Criteria)

ปัญหาที่มีเงื่อนไขข้อจำกัดทางทรัพยากรที่ถูกใช้ในงานวิจัย

ปัญหาในระดับอุตสาหกรรม เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด โดยรูปแบบของปัญหาที่นำมาทดสอบ คือ ปัญหาต้นทุนที่ต่ำที่สุดในการกลึงของฮาติและราโอ ซึ่งปัญหานี้ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น ความเร็วในการกลึง อัตราการป้อนชิ้นงาน ความลึก และ แรงที่ใช้ในการตัดชิ้นงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีเงื่อนไขข้อจำกัดทางทรัพยากร โดยมีค่าวัดประสิทธิภาพที่ใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้ประกอบด้วย ค่าผลตอบสนอง (Yield) ค่าจำนวนครั้งในการได้รับคำตอบสุดท้าย (Design Points) และเวลาในการประมวลผลโปรแกรม (Execution Time) ซึ่งสามารถระบุความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ออกมาในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงคณิตศาสตร์ แบบมีข้อจำกัด (Constraints) ต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแบบปัญหาในการกลึงของฮาติและราโอ โดย Z. Khan และคณะ ในปี 1997

$$\text{Min. Cost} = n(3141.59V^{-1} f^{-1} d^{-4} + 2.879 \times 10^{-8} V^4 f^{0.75} d^{-0.025} + 10)$$

โดยมีสมการข้อจำกัดดังนี้:

- (i) ความเร็วในการตัดมากที่สุด และ น้อยที่สุด

$$50 \leq V \leq 400 \text{ m/min}$$

- (ii) อัตราการป้อนชิ้นงานสูงสุด และ ต่ำสุด

$$0.30 \leq f \leq 0.75 \text{ mm/rev}$$

- (iii) ความลึกในการตัด

$$1.20 \leq d \leq 2.75 \text{ mm}$$

- (iv) แรงในการตัด

$$F_c \leq 85 \text{ kg}$$

โดยที่

$$F_c = (28.10V^{0.07} - 0.525V^{0.5})d \times f \left(1.59 + 0.946 \frac{(1+x)}{\sqrt{(1-x)^2 + x}} \right)$$

และ

$$x = \left(\frac{V}{142} \exp(2.21f) \right)^2$$

(v) กำลังในการตัด

$$P_c \leq 2.25 \text{ kW}$$

โดยที่

$$P_c = \frac{0.746 F_c V}{4500}$$

(vi) อายุงานของเครื่องมือ

$$25 \leq TL \leq 45 \text{ min}$$

โดยที่

$$TL = 60 \left(\frac{10^{10}}{V^5 f^{1.75} d^{0.75}} \right)$$

(vii) อุณหภูมิ

$$T \leq 1000 \text{ }^\circ\text{C}$$

โดยที่

$$T = 132V^{0.4} f^{0.2} d^{0.105}$$

(viii) ความลึกในการตัด ‘n’ ครั้ง (จากการทดสอบที่ความลึก (A) 5 มม. ครั้งละ (d) 2.5 มม.)

$$\frac{A}{d} = n$$

โปรแกรมที่ใช้ในการประมวลผล

โดยทำการเปรียบเทียบสมรรถนะข้อดีข้อเสียของทั้ง 2 วิธีผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ชนิด Visual C# 2008

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งประเด็นที่จะทำศึกษาวิธีกลุ่มอนุภาค (PSO) และ วิธีบีส์ (BA) ในปัญหาต้นทุนการผลิตที่ต่ำที่สุดในปัญหาการกลิ้งชิ้นงาน โดยทำการทดลองทั้งหมด 15 ครั้ง เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละวิธี ดังตารางที่ 1 โดย โดยวิธีกลุ่มอนุภาค (PSO ประกอบด้วยจำนวนวนซ้ำ (Iteration) มีค่าเท่ากับ 150 จำนวนอนุภาค (n) = 40 น้ำหนักการหมุน (W_{max}, W_{min}) มีค่าเท่ากับ 0.4 และ 0.01 ตัวประกอบการเร่ง c_1 และ c_2 (Acceleration Factor) มีค่าเท่ากับ 2 ความเร็วของอนุภาค (v) มีค่าเท่ากับ 2 และ ค่าพารามิเตอร์ (Parameters) ของวิธีบีส์ คือจำนวนวนซ้ำ (Iteration) เท่ากับ 120 จำนวนของผึ้งสังเกตการณ์ (Number of Scout Bees, n) เท่ากับ 40, จำนวนพื้นที่ ๆ เลือกจาก n พื้นที่ ๆ ผึ้งสำรวจ (Number of Sites Selected out of n Visited Sites, m) เท่ากับ 10, จำนวนพื้นที่ ๆ ดีที่สุดจาก m พื้นที่ ๆ เลือก (Number of Best Sites out of m Selected Sites, e) เท่ากับ 5, จำนวนผึ้งที่ส่งไปที่พื้นที่ e พื้นที่ที่ดีที่สุด (Number of Bees Recruited for Best e Sites, nep) เท่ากับ 5, จำนวนผึ้งที่ส่งไปที่พื้นที่ m-e ที่เหลือจากกลุ่มที่ดีที่สุด (Number of Bees Recruited for the other m-e Selected Sites, nsp) เท่ากับ 10, ขนาดตั้งต้นของแหล่งอาหารซึ่งประกอบด้วยแหล่งอาหารและพื้นที่ใกล้เคียง (Initial Size of Patches, ngh) เท่ากับ 0.1

ตารางที่ 1 ผลตอบสนองของวิธีปี่ส์และวิธีกลุ่มอนุภาค

	Constrained Hati and Rao model			
	PSO		BA	
	Yield	Time	Yield	Time
Average	39.247	1403.054	40.194	1653.567
Std. Dev.	0.100	142.543	0.675	121.546
Max	39.478	1567.962	42.014	1765.879
Min	39.013	1397.765	39.345	1465.873

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ทางด้านสถิติ ในตารางที่ 1 เพื่อ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของทั้ง 2 วิธีการ โดย ค่าเฉลี่ย (Sample Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลตัวอย่าง (Sample Standard Deviation) ค่ามากที่สุด (Maximum) และค่าน้อยที่สุด (Minimum) วิธีกลุ่มอนุภาค (PSO) และ วิธีปี่ส์ (BA) วิธีกลุ่มอนุภาคมีความสามารถในการหาค่าที่เหมาะสมที่สุดมากที่สุด และใช้เวลาในการค้นหาค่าตอบที่ดีกว่า ทั้งในกรณีของปัญหาต้นทุนการผลิตที่ต่ำที่สุดในปัญหาการกลิ้งชิ้นงาน วิธีกลุ่มอนุภาคมีความสามารถในการหาค่าที่เหมาะสมที่สุดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า จากการพิจารณาวิธีการทั้งหมดจะพบว่า ทุกวิธีการอาศัยหลักการที่สิ่งมีชีวิตซึ่งใช้หลักการในการร่วมมือกันแทนที่จะแข่งขันกัน และมีการสื่อสารภายใน เพื่อแก้ไขปัญหาของพฤติกรรมต่างๆในธรรมชาติของแต่ละระบบ นำมาประยุกต์ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและประสิทธิผลของคำตอบมีมากขึ้น ในกรณีของวิธีการปรับปรุงคำตอบพบว่า วิธีกลุ่มอนุภาคมีวิธีการปรับปรุงคำตอบจากค่าเริ่มต้นโดยพัฒนาคำตอบจากทุกคำตอบที่มี ระบบการปรับปรุงใช้ การเคลื่อนที่ขององค์ประกอบย่อยๆ ที่เคลื่อนที่ไปด้วยกันอย่างประสานเวลา และการสื่อสารกัน ในกลุ่มเป็นวิธีการปรับปรุงคำตอบที่ดีกว่า วิธีการค้นหาอาหารของวิธีปี่ส์ซึ่งใช้รังสี ในการค้นหาอาหาร และทำการสุ่มค่าเข้ามาในระบบเพิ่มเติม ซึ่งเป็นระบบที่ทำให้ การปรับปรุงคำตอบ จะไม่เกิดขึ้นกับ ค่าเริ่มต้น (Initial Solution) เท่านั้น แต่ ยังมีการหาค่าตอบโดยการสุ่มเพิ่มเติมเข้ามาอีก ซึ่งแตกต่างกับจาก วิธีวิธีกลุ่มอนุภาค (PSO) ที่พัฒนาคำตอบโดยใช้ระบบพฤติกรรมของแต่ละวิธีจากค่าเริ่มต้น (Initial Solution) โดยไม่มีการสุ่มตัวแปรและค่าของผลลัพธ์เข้ามาเพิ่มเติมในกรณีศึกษา นี้ ยังพบว่าค่าพารามิเตอร์ของกระบวนการแต่ละวิธี มีผลต่อการหาค่าตอบของปัญหา ดังนั้น ถ้าพารามิเตอร์ที่เลือกใช้ถ้ามีการเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการหาค่าตอบของทุกวิธี ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรจะทดลองกับปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการวางแผนการผลิตรวม หรือปัญหาการขนส่ง เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพด้านอื่นเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- E. Elbeltagi, T. Hegazy and D. Grierson. 2005. Comparison among five evolutionary based optimization algorithms. **Advanced Engineering Informatics**. 19: 43–53.
- J. Kennedy and R. Eberhart. 1995. Particle Swarm Optimisation, **Proceedings of the IEEE International Conference on Neural Networks**. Perth, Australia. 1942–1948.
- Yang, X.S. 2010, **A New Metaheuristic Bat-Inspired Algorithm in Nature Inspired Cooperative Strategies for Optimisation**. 284 : 65-74.
- D.T. Pham, A. Ghanbarzadeh, E. Koc, S. Otri, S. Rahim and M. Zaidi, “The Bees Algorithm. Technical Note”. **Manufacturing Engineering Centre**, Cardiff University, UK, 2005.
- D.T. Pham, Ghanbarzadeh A., Koc E., Otri S., Rahim S., and M. Zaidi, “The Bees Algorithm - A Novel Tool for Complex Optimisation Problems”, **Proceedings of IPROMS 2006 Conference**, 2006, pp. 454-461.
- Z. Khan, L.B. Prasad and T. Singh, “Machine Condition Optimisation by Genetic Algorithms and Simulated”, **Computers Ops Res**. vol. 24, no. 7, 1997, pp. 647-657.

โรงอบยางพาราพลังงานความร้อนร่วมแสงอาทิตย์-เชื้อเพลิงกลีเซอรอล ในระดับอุตสาหกรรม Para-Rubber Drying Plant by Solar Energy-Glycerol Fuel at an Industrial Scale

อนุสรณ์ ชิตบุญศรี¹ สุรจิตร พระเมือง² วีรศักดิ์ ขอมขุนทด³

¹สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ฟิสิกส์) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

²สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาและพัฒนาโรงอบยางพาราพลังงานความร้อนร่วมแสงอาทิตย์ - เชื้อเพลิงกลีเซอรอลในระดับอุตสาหกรรม โดยสร้างโรงอบยางพาราชนิดเรือนกระจก ขนาด 5 m × 7 m × 4.5 m ความจุ 2,000 แผ่น หลังคาทรงโค้งทำด้วยแผ่นเมทัลชีท ซึ่งใช้เป็นตัวรับรังสีในตอนกลางวันผนังทุกด้านเป็นแผ่นโพลีคาร์บอเนต เพื่อเป็นฉนวนกันความร้อนด้านหน้ากับด้านหลังทำเป็นประตูทั้งสองด้าน พื้นโรงอบเทด้วยคอนกรีตขัดเรียบ และวางท่อเหล็กนำความร้อนขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 15.24 cm. เพื่อเป็นตัวนำความร้อนจากลมร้อนที่ได้จากของเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอลเข้าสู่ภายในโรงอบแผ่นยางพาราในตอนกลางคืน ตัวเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอลทำจากเหล็ก ที่มีความยาว 1.20 m. สูง 1.05 m หัวเตาเป็นรูปทรงกระบอก ปากปล่องมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 13 cm เจาะรูอากาศขนาด 0.7 cm ท่อหุ้มด้วยฉนวนกันความร้อนให้ความร้อนสูงสุด 945 °C อัตราการไหลของเชื้อเพลิงและอากาศเท่ากับ 0.003 kg/s และ 0.041 ตามลำดับ พบว่าอุณหภูมิภายในโรงอบเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 38.72-45.80 °C โดยอุณหภูมิภายในโรงอบและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันคงที่เฉลี่ย 12.56 °C และมีความชื้นสัมพัทธ์อากาศภายในเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 37.15 % - 45.55 % โดยมีความชื้นสัมพัทธ์อากาศภายในและภายนอกของโรงอบยางพาราแตกต่างกันเฉลี่ย 35.38% และยางพาราแผ่นมีความชื้นมาตรฐานเปียกก่อนอบ 27.5 % ความชื้นมาตรฐานเปียก หลังอบเหลือ 1.86 % ใช้เวลาอบ 96 ชั่วโมง ใช้พลังงานความร้อนในการอบแห้งจากเชื้อเพลิงกลีเซอรอลและพลังงานแสงอาทิตย์โดยเฉลี่ย 0.28 MJ/แผ่น มีประสิทธิภาพทางความร้อนของโรงอบยางพารา เท่ากับ 14.67 %

คำสำคัญ : โรงอบยางพารา เตากลีเซอรอล พลังงานแสงอาทิตย์

Abstract

The study investigated and developed a para-rubber drying plant by solar co-energy, using solar energy and glycerol fuel at an industrial scale. A green house para-rubber drying plant was constructed with dimension of 5 m. × 7 m. × 4.5 m. by capacity of 2,000 drying sheets. The curved roof was designed by using the metal sheets as the solar collectors in day-time. The wall panel casting was by the clear polycarbonate sheet as the heat insulation. The front and the back were both designed to be doors with the width of 5 m. The drying plant floor was poured with polished concrete and laid the zigzag iron tube which designed as heat conduction with diameter of 15.24 cm. It transferred the heat energy from hot air produced from a glycerol of store into the para-rubber drying plant at night-time. The glycerol store was made of the iron sheet with the length of 105 cm and the height of 120 cm. The burning chamber was the cylindrical shape diameter of 13 cm. and the cyclone air hole of 0.7 cm rounded by the insulation. The burning temperature obtained was at 945 °C for the fuel flow rate of 0.003 kg/s. The internal air temperatures of the para-rubber drying plant were ranged from 38.72 °C to

43.52 °C with 12.56 °C above the ambient temperature constantly, and the internal relative humidity were ranged from 37.15 %Rh to 45.55 %Rh with 33.38 %Rh different. The initial moisture content of the para-rubber sheets was about 27.5%wb and then the final moisture content was 1.80 %wb with in the drying duration of 96 hours. The drying energy consumption of the co-energy sources for para-rubber sheets was averaged of 0.28 MJ/sheet. The thermal efficiency for the para-rubber dryer was 14.67%

Keywords : Para-rubber Dryer, glycerol store, solar energy

บทนำ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญในหลายจังหวัดของภาคอีสานมีพื้นที่การเพาะปลูก ทั้งหมดกว่า 3,477,303 ไร่ โดยเฉพาะในจังหวัดอุดรธานีมีพื้นที่การปลูกยางพาราถึง 332,383ไร่ [1] ที่ผ่านมากเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมขายยางพาราแผ่นมากกว่าการขายน้ำยางดิบ จึงมีการสร้างโรงอบยางพาราตามแบบที่สำนักงานสนับสนุนการทำ สวนยาง (สกย.) ออกแบบไว้ แต่มีปัญหาด้านราคา และต้องการพื้นที่ในการก่อสร้าง ต่อมาสุรจิตร ธรรมเมือง และคณะ ได้ออกแบบและก่อสร้างโรงอบยางพาราพลังงานแสงอาทิตย์ชนิดเรือนกระจก สำหรับเกษตรกรรายย่อย ขนาดความจุ 600,800 และ 1,000 แผ่น ในราคาต่ำกว่าแบบของ สกย. ในขณะที่มีประสิทธิภาพทางความร้อนใกล้เคียงกัน [5] จึงได้รับความนิยมจากเกษตรกรในจังหวัดเลยและจังหวัดใกล้เคียง แต่เนื่องด้วยในบางครั้งต้องประสบกับปัญหาฝนตกทำให้พลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์แหล่งเดียวไม่เพียงพอต่อการอบแห้งของแผ่นยางและต้องใช้เวลาหลายวันในการอบแผ่นยางพารา ขณะเดียวกัน อุบลศักดิ์ คงโนนกอก และคณะ ได้พัฒนาเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอล โดยเป็นเตาเชื้อเพลิงที่มีอุณหภูมิการลุกไหม้สูง [6] ซึ่งกลีเซอรอลเป็นของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตไบโอดีเซลชนิดเอสเตอร์ ด้วยปัญหาและข้อจำกัดของพลังงานจากแสงอาทิตย์ อีกทั้งมีการพัฒนาเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอล จึงนำพลังงานความร้อนจากเชื้อเพลิงกลีเซอรอลไปใช้เป็นแหล่งความร้อนให้กับโรงอบยางพาราร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์ ทดแทนการใช้เชื้อเพลิง อื่นๆ เช่น ฟืน ถ่าน และแก๊สธรรมชาติ ซึ่งมีต้นทุนสูงได้เป็นอย่างดี

การวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาและพัฒนาโรงอบยางพาราพลังงานแสงอาทิตย์ชนิดเรือนกระจก ขนาดเล็กระดับชุมชนที่ได้ศึกษาวิจัยแลนำมาขยายขนาดให้อยู่ในระดับอุตสาหกรรม โดยเพิ่มแหล่งความร้อนจากเตาเชื้อเพลิงที่ได้ศึกษาและพัฒนาไว้ ให้สามารถอบยางพาราได้ทั้งวัน โดยเวลากลางวันใช้พลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ และในเวลากลางคืนใช้ความร้อนจากเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอล เพื่อที่จะช่วยลดเวลาการอบแห้งยางพาราให้สั้นลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโรงอบยางพาราประสิทธิภาพสูงพลังงานความร้อนร่วมจากพลังงานแสงอาทิตย์กับเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอลในระดับอุตสาหกรรม
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพทางความร้อนของโรงอบยางพาราพลังงานความร้อนร่วม
3. เพื่อศึกษาขนาดของโรงอบยางพาราที่เหมาะสมกับกำลังการผลิตยางพาราแผ่นดิบ

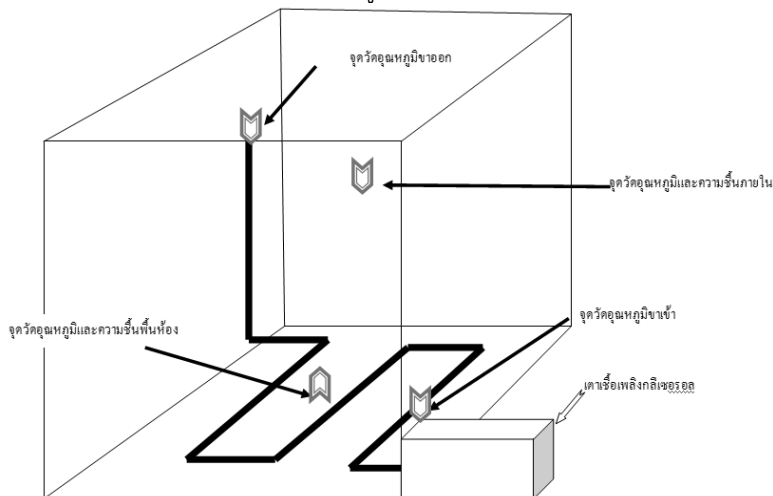
อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

โรงอบยางพาราพลังงานความร้อนร่วมสร้างที่สวนยางทองคำ บ้านโนนฐานะ ต.สร้างก่อ อ.กุดจับ จ.อุดรธานี มีขนาด 5 m × 7 m × 4.5 m ความจุ 2,000 แผ่น ทำการทดลองอบแผ่นยางพาราจำนวน 2,000 แผ่น โดยตอนกลางวันหลังคาทรงโค้งจะเป็นตัวรับรังสีจากดวงอาทิตย์นำความร้อนเข้าสู่โรงอบ และตอนกลางคืนลมร้อนจากหัวเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอลที่เป่าเข้าไปในท่อเหล็กนำความร้อนที่วางขดไปมาที่พื้นโรงอบ จะเป็นตัวนำความร้อนเข้าสู่ภายในโรงอบ (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 ภาพการอบแผ่นยางพาราในโรงอบยางพาราพลังความร้อนร่วม

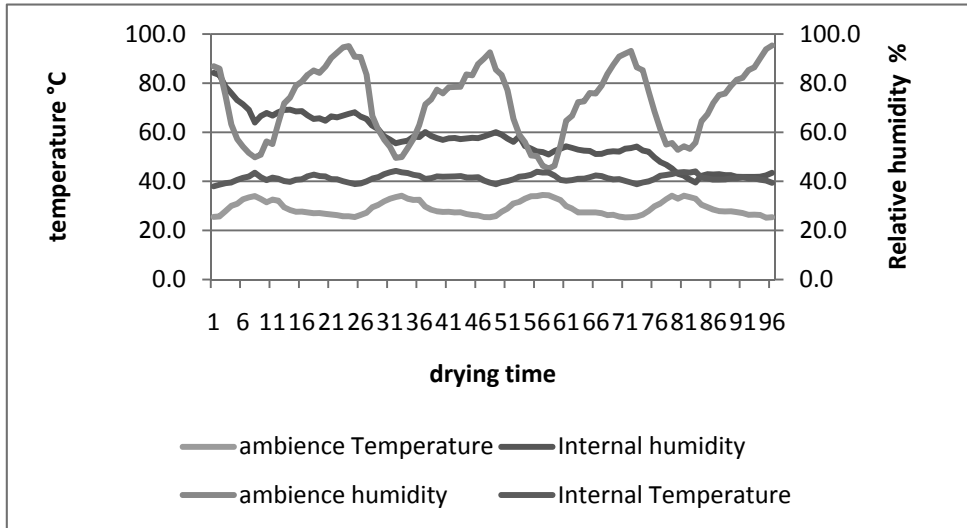
ที่กึ่งกลางโรงอบติดตั้งเครื่องวัดและบันทึกค่าอุณหภูมิ Data Logger รุ่น Testo 176-H1 ค่าความละเอียด 0.1 °C, 0.1 %RH ช่วงการวัด ตั้งแต่ -20 ถึง +70 องศาเซลเซียส และ ความชื้นตั้งแต่ 0 ถึง 100 %RH วัดอุณหภูมิอากาศภายในโรงอบ ความชื้นสัมพัทธ์อากาศภายในโรงอบ อุณหภูมิอากาศสิ่งแวดล้อม ความชื้นสัมพัทธ์อากาศสิ่งแวดล้อม และค่าพลังงานแสงอาทิตย์ ทำการบันทึกข้อมูลทุก 1 ชั่วโมง และชั่งน้ำหนักแผ่นยางพาราด้วยเครื่องชั่งดิจิทัล รุ่น Glass electronic kitchen scale VAVO model :ec-305 ชั่งน้ำหนักได้สูงสุด 5 kg ต่ำสุด 1 g ความละเอียด 0.01 ทุก 12 ชั่วโมงและวัดค่าปริมาณเชื้อเพลิงกลีเซอรอลที่ใช้จากสเกลบอกปริมาตรที่ถึงบรรจุเชื้อเพลิงของเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอล โดยทำการทดลองในลักษณะเดียวกับงานวิจัยของธวัฒน์ชัย เทพนวลคณะ [4] ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 แผนภาพการวางจรรยาการทำงานของโรงอบยางพาราและการติดตั้งอุปกรณ์การวัดค่า

ผลการวิจัย

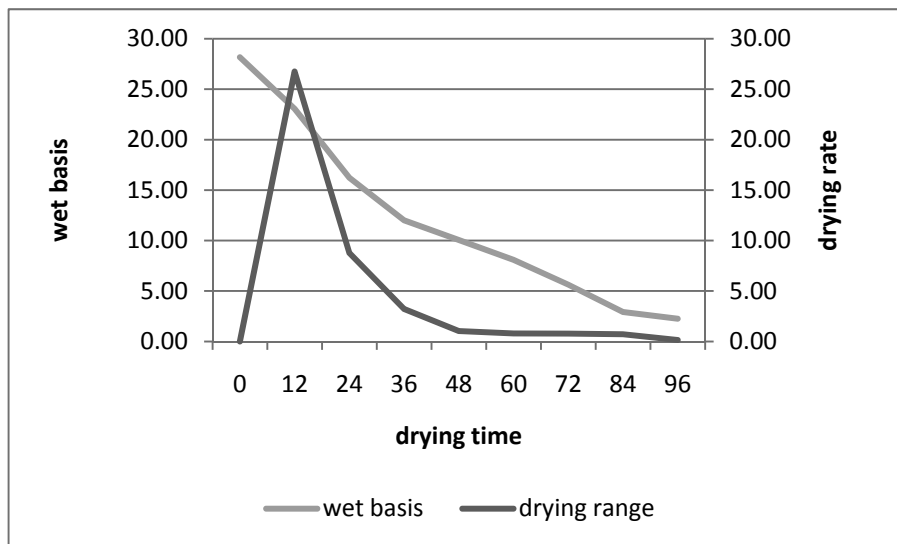
ผลการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิอากาศและความชื้นสัมพัทธ์อากาศทั้งภายในโรงอบและสิ่งแวดล้อม ตลอดระยะเวลาในการอบ 96 ชั่วโมง (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิและความชื้นของการอบ

พบว่าอุณหภูมิอากาศภายในและภายนอกแตกต่างกันค่อนข้างคงที่ เฉลี่ยเท่ากับ 12.56 °C โดยมีอุณหภูมิอากาศภายใน สูงสุด 45.8 °C และอุณหภูมิต่ำสุด 38.72 °C และค่าความชื้นสัมพัทธ์ภายในมีการลดลงตามระยะเวลาการอบจาก 84.2 % ลดลงเหลือ 39.5 % ในเวลาการอบ 96 ชั่วโมง โดยค่าความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศเริ่มจะคงที่ ตั้งแต่ชั่วโมงที่ 86 สาเหตุที่เป็น เช่นนี้เพราะ ปริมาณน้ำที่มีอยู่ในแผ่นยางพาราได้รับพลังงานความร้อนและระเหยออกหมด ส่งผลให้ความชื้นสัมพัทธ์ภายใน ของโรงอบยางพาราคงที่

ผลจากการศึกษาอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์อากาศ และน้ำหนักของแผ่นยางพารา เมื่อนำมาคำนวณหาค่าความชื้น มาตรฐานเปียก [7] จะได้กราฟอัตราการการเปลี่ยนแปลงของค่าความชื้นมาตรฐานเปียก และอัตราการแห้ง (รูปที่ 4)

รูปที่ 4 กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของความชื้นมาตรฐานเปียกและอัตราการแห้งของแผ่นยาง

จากกราฟจะพบว่าการลดลงของความชื้นมาตรฐานเปียกใน 24 ชั่วโมงแรก มีการลดลงอย่างรวดเร็ว สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะความชื้นของละอองน้ำที่สะสมภายในแผ่นยางพารา เกิดการระเหยตัวเมื่อได้รับความร้อน จากชั่วโมงที่ 24 - 84 อัตรา การระเหยของน้ำและค่าความชื้นมาตรฐานเปียกตกลงอย่างช้าๆ เพราะปริมาณไอน้ำส่วนใหญ่ที่ผิวยางพาราได้ระเหยไปแล้ว คงเหลือเพียงปริมาณน้ำที่แทรกอยู่ในเนื้อยางซึ่งค่อยๆระเหยเมื่อได้รับความร้อน และจะเริ่มคงที่ในชั่วโมงที่ 84 - 96 โดยมี

อัตราการแห้งของแผ่นยางเปลี่ยนแปลงในลักษณะเช่นเดียวกับความชื้นมาตรฐานเปียก โดยมีอัตราการแห้งเฉลี่ยเท่ากับ $7.91 \text{ kg}_{\text{water}}/\text{h}$ เมื่อทำการคำนวณค่าพลังงานที่ใช้ในการอบยางพาราแผ่นโดยใช้การคำนวณเช่นเดียวกับซูลิกิพลี กาชอ พรศักดิ์ สมประสงค์ และคณะ [3] พบว่าค่าพลังงานความร้อนที่ใช้ในการอบยางพาราในครั้งนี้เท่ากับ $0.28 \text{ MJ}/\text{แผ่น}$ ค่าพลังงานความร้อนที่ได้จาก พลังงานแสงอาทิตย์ เท่ากับ 2835 MJ ค่าพลังงานความร้อนที่ได้จากเชื้อเพลิงกลีเซอรอล เท่ากับ 957.60 MJ โรงอบยางพาราพลังงานความร้อนรวมทั้งที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพทางความร้อนเท่ากับ 14.76%

สรุปผลการวิจัย

ในการพัฒนาโรงอบยางพาราพลังงานความร้อนร่วมแสงอาทิตย์ - เชื้อเพลิงกลีเซอรอลในระดับอุตสาหกรรมได้ทำสร้างโรงอบยางพาราชนิดเรือนกระจกขนาด กว้าง \times ยาว \times สูง เท่ากับ $5 \text{ m} \times 7 \text{ m} \times 4.5 \text{ m}$ ความจุยางพาราแผ่นได้ $2,000$ แผ่น หลังคาทรงโค้งตัวรับรังสีในตอนกลางวัน มีท่อเหล็กนำความร้อนขดไปมา เพื่อเป็นตัวนำความร้อนจากลมร้อนของเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอลในตอนกลางคืน ตัวเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอลทำจากเหล็ก ที่มีความยาว 120 cm สูง 105 cm หัวเตาเป็นรูปทรงกระบอก มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 13 cm เจาะรูอากาศขนาด 0.07 cm ท่อหุ้มด้วยฉนวนกันความร้อนให้ความร้อน $945 \text{ }^\circ\text{C}$ ซึ่งสามารถคำนวณหาค่าความร้อนสูงสุดได้จากคำนวณในเอกสารอ้างอิง [2] และมีอัตราการไหลของเชื้อเพลิง 0.003 kg/s เมื่ออบแผ่นยางพาราจำนวน $2,000$ แผ่น ซึ่งมีความชื้นมาตรฐานเปียกก่อนอบ 27.5% หลังอบเหลือ 1.86% ใช้เวลา 96 ชั่วโมง อุณหภูมิอากาศภายในโรงอบและอุณหภูมิอากาศสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันคงที่เฉลี่ย $12.56 \text{ }^\circ\text{C}$ มีอุณหภูมิอากาศภายในโรงอบเฉลี่ยระหว่าง $38.72 \text{ }^\circ\text{C} - 43.55 \text{ }^\circ\text{C}$ มีความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศภายในเฉลี่ยระหว่าง 37.15% - 45.55% และมีความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศภายในและภายนอกของโรงอบยางพาราแตกต่างกันเฉลี่ย 35.38% ค่าพลังงานที่ใช้ในการอบแห้งทั้งหมด 556.44 MJ เฉลี่ย $0.28 \text{ MJ}/\text{แผ่น}$ และโรงอบยางพารามีประสิทธิภาพทางความร้อน เท่ากับ 14.67%

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. 2554. **พื้นที่การปลูกยางพาราภาคอีสาน**. กรุงเทพฯ.
- ค่าพลังงานความร้อนสูงสุด. 2556. ค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2556 จาก www.engineeringtoolbox.com/fuels-higher-calorific-values-d_169.html
- ซูลิกิพลี กาชอ พรศักดิ์ สมประสงค์ และคณะ. 2551. **การเปรียบเทียบอุณหภูมิภายในโรงอบยางพาราแบบทั่วไป และโรงอบยางพาราแผ่นดิบพลังงานความร้อนร่วมแสงอาทิตย์ชีวมวล**. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 18. มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา.
- รัชนีชัย เทพนวล. 2553 . **การใช้พลังงานของโรงอบยางแผ่นดิบพลังงานร่วมแสงอาทิตย์และชีวมวล**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอป่าพะยอม พัทลุง 93110
- สุรจิตร พระเมือง พงษ์พิพัฒน์ สาสาสุตา และมานิตดา สาสุตา. 2552. **โรงอบยางพาราพลังงานแสงอาทิตย์ชนิดเรือนกระจก**. รายงานการประชุมวิชาการเครือข่ายพลังงานแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 5. 29 เมษายน - 1 พฤษภาคม 2552 มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก.
- อุบลศักดิ์ คงโนนกกอก สุรจิตร พระเมือง และวีระศักดิ์ ชอมขุนทด. 2554. **การศึกษาและพัฒนาเตาเชื้อเพลิงกลีเซอรอล สำหรับการให้ความร้อนในระบบการผลิตไบโอดีเซล**. รายงานการประชุมวิชาการวิจัยวิทยาศาสตร์ ครั้งที่ 3. 17 - 18 มีนาคม 2554 มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก.
- Prototo, A., Daguinet, M., Zeghmatt, B., Hirunlanh, J. and Abdurrachim, H. 1995. **A simplified method for sizing a solar dryer for natural rubber sheet**. [Online]. Available: http://dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=60160 (28 June 2007).

การศึกษาวิเคราะห์ส่วนผสมทางเคมีของแร่เหล็กและการทดลองถลุงแร่
จากพื้นที่จังหวัดเลยด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็ก

The Study of the Analysis of Chemical Composition and Experiment of
Iron Ore and Iron Making with Electric Furnace in Loei

วันชาติ สุพรรณพิทักษ์¹ เปรมชัย มูลหล้า²

¹สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมการผลิต คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษา ส่วนประกอบทางเคมีของแร่เหล็ก ที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดเลย และเพื่อศึกษาการทดลองถลุงแร่เหล็กด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็กโดยการเติมสารผสมเพิ่ม (additions) ที่มีอัตราส่วน ที่แตกต่างกันหลังจากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ผลลการทดลองด้วยเทคนิคเอกซเรย์ฟลูออเรสเซนส์และเทคนิคเอกซเรย์ดิฟแฟรคชัน

จากผลการวิเคราะห์ตัวอย่างแร่เหล็ก เพื่อศึกษาส่วนประกอบทางเคมีปรากฏว่าตัวอย่างแร่เหล็กคือแร่เหล็กชนิดฮีมาไทต์เป็นเหล็กออกไซด์ในรูป Fe_2O_3 มีปริมาณสูงถึง 90.24 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก ในส่วนการทดลองถลุงแร่เหล็กด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็กพบว่าตัวอย่างที่ไม่ผสมแคลเซียมคาร์บอเนต จะไม่เกิดปฏิกิริยารีดักชันในระหว่างการถลุงและพบว่าอัตราส่วนผสมโดยน้ำหนักเหมาะสมในการทดลองถลุงแร่ฮีมาไทต์ด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็กได้แก่ ฮีมาไทต์ 47.06-57.15 เปอร์เซ็นต์ คาร์บอน 28.57-41.8 เปอร์เซ็นต์ และ แคลเซียมคาร์บอเนต 11.76-17.64 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ : แร่เหล็ก ถลุงแร่เหล็ก ฮีมาไทต์

Abstract

The objective of the research was to study the chemical composition of iron ore in Loei and the experiment of Iron Ore and Iron making with electric furnace, by trying to put different proportion of chemical additions. From the experiment, the data was analyzed by using the techniques of X-ray fluorescence (XRF) and X-ray diffraction (XRD).

From the chemical analysis result of the composition from the samples, which performed to determine the compounds constituting in the ore, it was found that iron ore was a rich hematite grade with Fe_2O_3 content above 90.24% by weight. According to the result of Iron Ore and Iron making with electric furnace, it indicated the mass ratios composition without $CaCO_3$. There was no reduction reaction and the weight ratio was appropriate. For the utilization ratio of reduction mixtures, there was Hematite 47.06-57.15%, carbon 28.57-41.8% and $CaCO_3$ 11.76-17.64% by weight.

Keywords : iron ore, Iron Making, Hematite.

บทนำ

ปัจจุบันในประเทศไทยมีการสำรวจพบแร่เหล็กอยู่หลายบริเวณ เช่น แหล่งแร่เหล็กเขาทับควาย จังหวัดลพบุรี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย เขาค้อ อิมคริม จังหวัดกาญจนบุรี เขาเหล็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช แร่ที่พบส่วนใหญ่เป็นแร่ฮีมาไทต์ และแมกนีไทต์ ปริมาณแร่บางแห่งพอที่จะทำเป็นอุตสาหกรรมถลุงเหล็กหรืออุตสาหกรรมผลิต

เหล็กได้ แต่ยังคงขาดเงินลงทุน เพราะอุตสาหกรรมถลุงเหล็กเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุนสูง(สาธารณูปโภคไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในเขตพื้นที่จังหวัดเลยได้มีการค้นพบแร่เหล็กอยู่หลายแหล่ง ซึ่งส่วนมาก จะทำการแต่งแร่ โดยการผ่านกระบวนการทำความสะอาดและการบดให้มีขนาดเล็กลง แล้วทำการขนส่งต่อไปเพื่อที่จะส่งออกไปทำการถลุงยังต่างประเทศ ซึ่งถ้าสามารถนำแร่ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำนวนมากในพื้นที่และมีราคาถูกมาทำการถลุงแร่ด้วยวิธีการอย่างง่ายโดยใช้วัตถุดิบที่สามารถหาได้ในประเทศเพื่อเป็นแนวทางเพิ่มมูลค่าและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้เพิ่มมากขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

ดังนั้น ถ้าได้ทำการศึกษางานประกอบทางเคมีของแร่ที่มีอยู่ในพื้นที่ และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหาแนวทางทำการถลุงแร่ในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการทำงานฝีมือท้องถิ่นที่ทำจากเหล็กที่ถลุงได้ ซึ่งเป็น การนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่าได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาส่วนประกอบทางเคมีของแร่เหล็ก ที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาการทดลองถลุงแร่เหล็กที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดเลย ที่วิเคราะห์ส่วนผสมแล้วด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็ก โดยการเติมสารผสมเพิ่ม (Additions) ที่มีอัตราส่วนที่แตกต่างกัน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุดิบที่ใช้ในงานวิจัย

1. แร่เหล็กฮีมาไทต์ มีลักษณะคล้ายผลึกมันวาวผสมกับเนื้อสีน้ำตาลแดง เป็นก้อนขนาดใหญ่ เก็บตัวอย่างแร่ในเขตพื้นที่ที่มีการค้นพบแร่เหล็กและมีการขุดนำมาขายให้แก่โรงแต่งแร่ในเขต อ.เชียงคาน และ อ.เมือง จ.เลย โดยตัวอย่างแร่ที่เก็บมายังไม่ผ่านการแต่งแร่
2. ผงถ่านคาร์บอน มีลักษณะเป็นผงละเอียด สีดำ มีขนาดอนุภาคเล็กกว่า 177 ไมครอน เป็นผลิตภัณฑ์ของบริษัท อินเตอร์เอดดูเคชั่น ซัพพลายส์ จำกัด มีส่วนประกอบทางเคมี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ส่วนประกอบทางเคมีของผงถ่านคาร์บอน

ธาตุ	เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก
C	68.65
H	0.92
N	0.01

3. แคลเซียมคาร์บอเนต ลักษณะเป็นผงสีขาว ขนาดอนุภาคประมาณ 44 -74 ไมครอน และมีส่วนประกอบทางเคมีดังที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ส่วนประกอบทางเคมีของผงแคลเซียมคาร์บอเนต

สารประกอบ	เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก
CaCO ₃	97
Al ₂ O ₃	1
SiO ₂	1
Fe ₂ O ₃	0.004
Mn	0.002

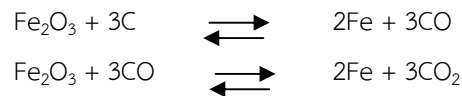

อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. เต้าไฟฟ้าขนาดเล็ก
2. ถ้วยชนิดอลูมิน่า
3. เครื่องวิเคราะห์เอกซเรย์ดิฟแฟรกชัน (XRD)
4. เครื่องวิเคราะห์เอกซเรย์ฟลูออเรสเซนส์ (XRF)

วิธีการวิจัย

1. ขั้นตอนการเตรียมส่วนผสมและการผสมวัตถุดิบ ทำการชั่งส่วนผสมซึ่งประกอบด้วย ผงแร่เหล็ก ผงคาร์บอน และ ผงแคลเซียมคาร์บอเนต จากการคำนวณสัดส่วนอ้างอิงจากสมการการเกิดปฏิกิริยาของเหล็กออกไซด์กับคาร์บอน ดังสมการ

แคลเซียมคาร์บอเนต เป็นสารตั้งต้นในการทำให้เกิดการแตกตัวเป็นคาร์บอนมอนนอกไซด์ ดังสมการ

พร้อมทั้งกำหนดหมายเลขตัวอย่างในการทดลองดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ส่วนผสมวัตถุดิบในการทดลอง

หมายเลข	แร่เหล็ก (กรัม)	ผงคาร์บอน (กรัม)	ผงแคลเซียมคาร์บอเนต (กรัม)
4-20-00	4.0	2.0	0.0
4-25-00	4.0	2.5	0.0
4-10-10	4.0	1.0	1.0
4-20-10	4.0	2.0	1.0
4-25-10	4.0	2.5	1.0
4-30-10	4.0	3.0	1.0
4-35-10	4.0	3.5	1.0
4-30-05	4.0	3.0	0.5
4-30-15	4.0	3.0	1.5

หลังจากทำการชั่งน้ำหนักแล้วทำการผสมส่วนผสมด้วยการใช้แรงทางกลเขย่าผสมเป็นเวลา 10 นาที แล้วจึงเทลงในเข้าหลอมอลูมินาความบริสุทธิ์สูง แล้วนำเข้าเตาเผาในขั้นตอนต่อไป

2. ขั้นตอนการถลุงด้วยเต้าไฟฟ้า ทำการให้ความร้อนด้วยเต้าไฟฟ้าด้วยอัตราการเพิ่มอุณหภูมิจนถึงอุณหภูมิที่ 1250 องศาเซลเซียสแล้วคงไว้เป็นเวลา 20 นาทีเนื่องจากเข้าตัวอย่างมีขนาดเล็ก เพื่อให้อุณหภูมิสม่ำเสมอและเกิดปฏิกิริยาสมบูรณ์ แล้วจึงปล่อยให้เย็นตัวในเตาเนื่องจากเตาไม่สามารถเปิดที่อุณหภูมิสูงเพื่อเทส่วนผสมออกมาได้ นำเข้าที่ผ่านการทดลองถลุงมาทำการสกัดแยกเนื้อแร่ออกจากเข้าหลอม นำแร่ที่ผ่านการถลุงแล้วไปทำการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค XRF และ เทคนิค XRD ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาส่วนประกอบทางเคมีของแร่เหล็ก

จากการดำเนินการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีของแร่เหล็กด้วยเทคนิค XRF ปรากฏผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ส่วนประกอบทางเคมีของตัวอย่างแร่เหล็กที่พบในเขตจังหวัดเลย

สารประกอบ	เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก
Fe ₂ O ₃	90.24
SiO ₂	7.57
MgO	0.07
V ₂ O ₅	0.07
SO ₃	0.13
TiO ₂	0.04
K ₂ O	0.53
CaO	0.04

จากผลการทดลองพบว่าในแร่เหล็กมีเหล็กออกไซด์ในรูปของ Fe₂O₃ ปริมาณ 90.24 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก และสารประกอบที่มีปริมาณรองลงมาได้แก่ SiO₂ มีปริมาณ 7.57 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก ที่เหลือเป็นสารประกอบอื่นได้แก่ MgO ปริมาณ 0.07 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก V₂O₅ ปริมาณ 0.07 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก SO₃ ปริมาณ 0.13 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก K₂O ปริมาณ 0.53 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก โดยมี TiO₂ และ CaO มีปริมาณที่น้อยที่สุดเพียง 0.04 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก

2. ผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีการทดลองถลุงแร่เหล็กด้วยเทคนิค XRF

ตัวอย่างที่ผ่านการทดลองถลุงเมื่อทำการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีของตัวอย่างด้วยเทคนิค XRF ได้แสดงในตารางที่ 5 โดยทำการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ปริมาณแร่เหล็กและแคลเซียมออกไซด์ เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มส่วนผสมของตัวอย่างใดที่เกิดปฏิกิริยาออกซิเดชันมากกว่ากัน

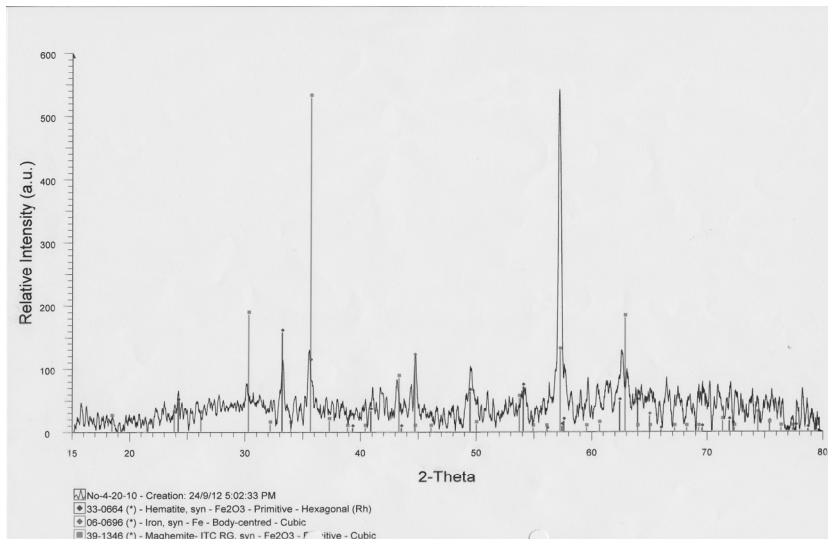
ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีการทดลองถลุงแร่เหล็กด้วยเทคนิค XRF

หมายเลข	แร่เหล็ก (Fe ₂ O ₃) (เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก)	แคลเซียมออกไซด์ (CaO) (เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก)
4-20-00	72.7	0.373
4-25-00	71.9	0.326
4-10-10	61.9	10.8
4-20-10	58.9	12.20
4-25-10	64.5	9.78
4-30-10	58.4	11.20
4-35-10	62.3	12.8
4-30-05	65.5	8.75
4-30-15	50.9	15.8

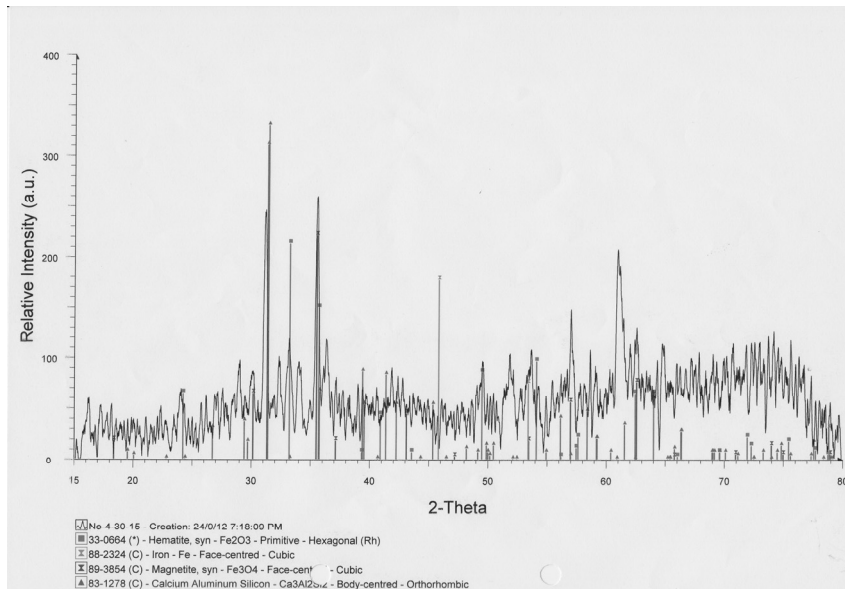
จากผลการทดลองตามตารางที่ 5 ผลปรากฏว่า ส่วนผสมของตัวอย่างหมายเลข 4-30-15 มีปริมาณแร่เหล็กที่เหลือน้อยที่สุดคือ 50.9 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก แต่มีปริมาณของแคลเซียมออกไซด์ที่เหลือน้อยที่สุดคือ 15.8 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก ตัวอย่างที่มีปริมาณแร่เหล็กที่เหลือน้อยที่สุดคือตัวอย่างหมายเลข 4-30-10 และ 4-20-10 มีแร่เหล็กที่เหลือน้อย 58.4 และ 58.9 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักตามลำดับและมีปริมาณของแคลเซียมออกไซด์ที่เหลือน้อยใกล้เคียงกันคือ 12.8 และ 12.2 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักตามลำดับซึ่งน้อยกว่าตัวอย่างหมายเลข 4-30-15 ตัวอย่างที่มีปริมาณแร่เหล็กที่เหลือน้อยที่สุดคือ 4-10-10, 4-35-10, 4-25-10 และ 4-30-05 มีแร่เหล็กที่เหลือน้อย 61.9, 62.3, 64.5 และ 65.5 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักตามลำดับและมีปริมาณของแคลเซียมออกไซด์ที่เหลือน้อยคือ 10.8, 12.8, 9.78 และ 8.75 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักตามลำดับ และตัวอย่างที่มีปริมาณแร่เหล็กที่เหลือน้อยที่สุดคือตัวอย่างหมายเลข 4-25-00 และ 4-20-00 โดยมีปริมาณแร่เหล็กที่เหลือน้อย 71.9 และ 72.7 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก แต่มีปริมาณของแคลเซียมออกไซด์ที่เหลือน้อยที่สุดคือ 0.326 และ 0.373 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก แคลเซียมออกไซด์ที่มีค่าสูงขึ้นไปในขั้นตอนการถลุงเนื่องจากที่ก่อนหน้านำมาทดลองถลุงมีแคลเซียมออกไซด์ที่สูงกว่า ก่อนตัวอย่างแร่ที่ทำกรวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมี

3. ผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีการทดลองถลุงแร่เหล็กด้วยเทคนิค XRD

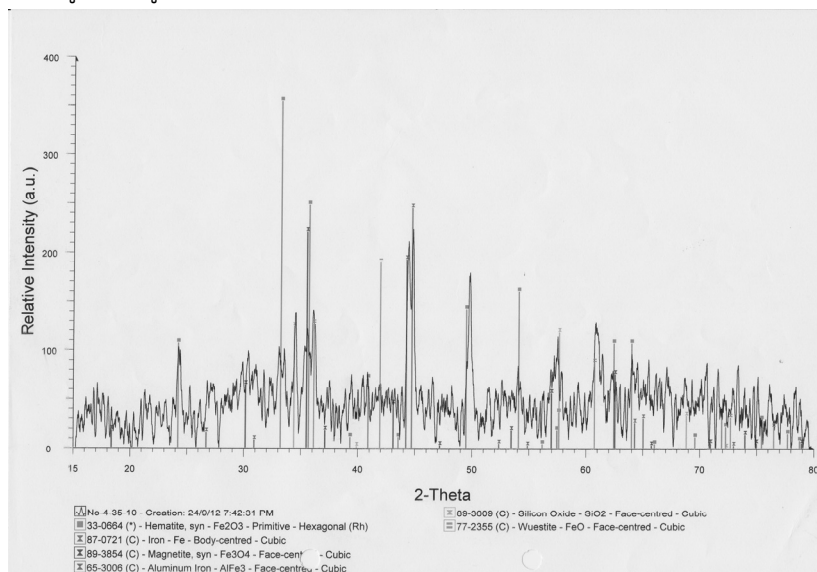
จากการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค XRD ทุกตัวอย่างปรากฏเฟสของเหล็กออกไซด์ในรูปแบบของฮีมาไทต์ โดยเฉพาะในตัวอย่างหมายเลข 4-10-10 4-20-00 และ 4-25-00 พบเพียงเฟสฮีมาไทต์เพียงอย่างเดียว ตัวอย่างหมายเลข 4-25-10 และ 4-30-05 พบเฟสสารประกอบเหล็กออกไซด์ในรูปแบบของฮีมาไทต์และแมกนีไทต์เกิดผสมกันหลังจากการทดลองถลุง เนื่องจากฮีมาไทต์เกิดปฏิกิริยารีดักชันเป็นแมกนีไทต์บางส่วน ตัวอย่างหมายเลข 4-30-10 ปรากฏสารประกอบเหล็กออกไซด์ในรูปแบบของฮีมาไทต์ แมกนีไทต์ และ วูสไทต์ ซึ่งเป็นเหล็กออกไซด์ที่มีโครงสร้างผลึกแบบ Face-center-Cubic ตัวอย่างหมายเลข 4-20-10 4-30-15 และ 4-35-10 ปรากฏเฟสของโลหะเหล็กซึ่งมีโครงสร้างผลึกเป็นแบบ Body-center-Cubic และเหล็กออกไซด์ในรูปแบบแมกนีไทต์ ดังแสดงในรูปที่ 1-3

รูปที่ 1 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของตัวอย่างหมายเลข 4-20-10

รูปที่ 2 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของตัวอย่างแรมหมายเลข 4-30-15

รูปที่ 3 รูปแบบการเลี้ยวเบนรังสีเอกซ์ของตัวอย่างแรมหมายเลข 4-35-10

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาส่วนประกอบทางเคมีของแร่เหล็ก

จากผลการวิเคราะห์ตัวอย่างแร่เหล็กด้วยเทคนิค XRF ผลที่ได้ปรากฏว่าพบสารประกอบเหล็กออกไซด์ในรูปของ Fe_2O_3 ในปริมาณ 90.24 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของแร่เหล็กชนิดฮีมาไทต์ ซึ่งมีรูปแบบการเกิดเป็นสารประกอบระหว่างเหล็กกับออกซิเจนที่ปรากฏในสภาวะแวดล้อมธรรมชาติมีสูตรทางเคมี Fe_2O_3 มีลักษณะภายนอกสีแดง (Wolska, Emilia. 1981)

2. ผลจากการศึกษาการทดลองถลุงแร่เหล็ก

จากผลการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค XRD ทุกตัวอย่างปรากฏเฟสของเหล็กออกไซด์ในรูปของฮีมาไทต์ เป็นผลมาจากเกิดปฏิกิริยารีดักชัน คือปฏิกิริยาลดออกซิเจน ออกจากเหล็กออกไซด์(ฮีมาไทต์) ไม่เพียงพอ เนื่องจากการทดลองถลุงภายในเตาไฟฟ้าที่มีอัตราการไหลของออกซิเจนเพื่อเข้าทำปฏิกิริยากับคาร์บอนที่อยู่ในส่วนผสมที่น้อยเกินไป ดังสมการ

ซึ่งมีผลให้ปริมาณคาร์บอนมอนนอกไซด์ ซึ่งทำหน้าที่ทำปฏิกิริยากับออกซิเจนที่อยู่ในเหล็กออกไซด์ ดังสมการอย่างง่าย

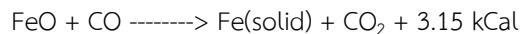
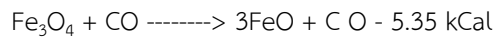
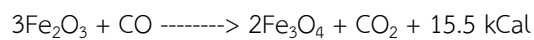
ซึ่งจากสมการจะได้ผลผลิตสุดท้ายคือ โลหะเหล็ก และ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

โดยเฉพาะในตัวอย่างหมายเลข 4-20-00 และ 4-25-00 พบเพียงเฟสฮีมาไทต์เพียงอย่างเดียวและจากผลการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค XRF ตัวอย่างหมายเลข 4-20-00 และ 4-25-00 ปรากฏปริมาณเฟสฮีมาไทต์สูงกว่าตัวอย่างอื่น เนื่องจากตัวอย่างหมายเลข 4-20-00 และ 4-25-00 ไม่มีการผสมแคลเซียมคาร์บอเนตลงในตัวอย่าง ซึ่งแคลเซียมคาร์บอเนตเป็นสารตั้งต้นในการทำให้เกิดการแตกตัวเป็นคาร์บอนมอนอกไซด์ ดังสมการ (แม้น อมรสิทธิ์ และ สมชัย อัครทิวา. 2541: 147 ; สุรสิทธิ์ แก้วพระอินทร์ .2541: 74-99)

ดังนั้น เมื่อไม่เกิดคาร์บอนออกไซด์ จึงส่งผลให้อัตราการเกิดปฏิกิริยารีดักชันลดลง เพราะฉะนั้นในตัวอย่างหมายเลข 4-20-00 และ 4-25-00 จึงเกิดปฏิกิริยาน้อยมากทำให้แร่ฮีมาไทต์เหลืออยู่จำนวนมากกว่าตัวอย่างอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพที่ส่วนผสมยังคงมีสภาพเป็นเม็ดอนุภาคร่วนไม่เกิดการหลอมตัว มีสีมันวาวคล้ายกับในขั้นตอนก่อนทำการทดลองถลุง ในกรณีของตัวอย่างหมายเลข 4-10-10 ปรากฏเพียงเฟสฮีมาไทต์เช่นกันเนื่องจากปริมาณของส่วนผสมที่เป็นผงคาร์บอน และ ผงแคลเซียมคาร์บอเนตซึ่งเป็นสารประกอบที่มีผลให้เกิดปฏิกิริยามีอยู่น้อยจึงส่งผลให้อัตราการเกิดปฏิกิริยารีดักชันต่ำลงเช่นกัน

ในตัวอย่างแร่หมายเลข 4-20-10 4-30-15 และ 4-35-10 ปรากฏเฟสของโลหะเหล็กซึ่งมีโครงสร้างผลึกเป็นแบบ Body-center-Cubic และเหล็กออกไซด์ในรูปแมกนีไทต์อีกด้วย และจากผลการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค XRF ปรากฏว่าปริมาณสารประกอบในรูปฮีมาไทต์ที่พบมีค่าน้อย เนื่องจากเกิดปฏิกิริยารีดักชันดังสมการ

การเกิดปฏิกิริยารีดักชันเหล็กออกไซด์ในรูป ฮีมาไทต์ (Fe_2O_3) จะเกิดปฏิกิริยากับคาร์บอนมอนอกไซด์ที่เกิดจากการแตกตัวของ แคลเซียมคาร์บอเนตและผงคาร์บอนทำปฏิกิริยากับออกซิเจนในบรรยากาศภายในเตา ขั้นตอนนี้ฮีมาไทต์จะทำปฏิกิริยากลายเป็นแมกนีไทต์ (Fe_3O_4) จึงปรากฏเฟสแมกนีไทต์ ในตัวอย่างทั้งสาม ในปฏิกิริยาลำดับถัดมาแมกนีไทต์ทำปฏิกิริยากับคาร์บอนมอนอกไซด์อีกครั้งเกิดเป็นเหล็กออกไซด์ (FeO) จนถึงปฏิกิริยาขั้นสุดท้ายเหล็กออกไซด์จึงเกิดปฏิกิริยารีดักชันกับคาร์บอนมอนอกไซด์และได้ผลผลิตสุดท้ายคือ โลหะเหล็ก และ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จึงปรากฏเฟสของโลหะเหล็กในตัวอย่างทั้งสามเนื่องจากมีปริมาณของส่วนผสมคือ ผงคาร์บอนและผงแคลเซียมคาร์บอเนตที่เหมาะสมในการเกิดปฏิกิริยากับแร่เหล็กที่สมบูรณ์ (แม้น อมรสิทธิ์ และ สมชัย อัครทิวา. 2541: 147 ; สุรสิทธิ์ แก้วพระอินทร์ .2541: 74-99)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ตัวอย่างแร่เหล็กด้วยเทคนิค XRF ผลที่ได้ปรากฏว่าตัวอย่างแร่เหล็กคือแร่เหล็กชนิดฮีมาไทต์มีปริมาณ 90.24 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก

จากผลการวิเคราะห์ตัวอย่างแร่ที่ทำการทดลองถลุงแร่ฮีมาไทต์ด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็ก จากลักษณะทางกายภาพภายนอก การวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค XRF และการวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีเทคนิค XRD พบว่าในการให้ความร้อนที่อุณหภูมิ 1250 องศาเซลเซียส ตัวอย่างที่ไม่ผสมแคลเซียมคาร์บอเนตจะไม่เกิดปฏิกิริยารีดักชันในระหว่างการถลุง อัตราส่วนผสมโดยน้ำหนักในการทดลองถลุงแร่ฮีมาไทต์ด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็ก ที่เกิดปฏิกิริยารีดักชันในการถลุง ได้แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 อัตราส่วนผสมเปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนักของการทดลองถลุงแร่ฮีมาไทต์ด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็ก

ฮีมาไทต์	คาร์บอน	แคลเซียมคาร์บอเนต
57.15	28.57	14.28
47.06	35.30	17.64
47.06	41.18	11.76

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการทดลองเพิ่มอัตราการใช้ของอากาศภายในเตาขณะให้ความร้อนเพื่อเพิ่มอัตราการเกิดปฏิกิริยา
2. ควรมีการทดลองหาอัตราส่วนผสมในการถลุงแร่ฮีมาไทต์ด้วยเตาไฟฟ้าขนาดเล็กที่ละเอียดกว่าโดยเพิ่มจำนวนส่วนผสมให้มากกว่าในการทดลองนี้เพื่อหาส่วนผสมในการถลุงที่เหมาะสมที่สุด
3. ควรทดลองกับวัตถุดิบที่มีส่วนประกอบของคาร์บอนที่สูงกว่าในการทดลองนี้เพื่อเพิ่มอัตราการเกิดปฏิกิริยาให้สูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานวิจัยและให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการต่างๆ ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำหรับทุนสนับสนุนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- แมน อมรสิทธิ์ และ สมชัย อัครทิวา. 2541. **วัสดุวิศวกรรม**. กรุงเทพฯ : Mc Graw Hill. หน้า 147.
- สุรสิทธิ์ แก้วพระอินทร์. 2541. **โลหวิทยา (Metallurgy)**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น. หน้า 74-99.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. "อุตสาหกรรม". **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 2**. กรุงเทพฯ.
- Blake, R. L. and Hessevick, R. E. (1966, January-February). "Refinement of the hematite structure" **The American Mineralogist**. Vol. 51. p 123-129.
- Wolska, Emilia. 1981. "The structure of hydrohematite" **Zeitschrift fUr Kristallographie**. Vol.154. Akademische Verlagsgesellschaft, Poznan : Magnetochemii. p 69-75.

การพัฒนาแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาทีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต

Pasa-Patee Android Application Development for Prathomsuksa 1 Students on Tablet Computer

ดราวรรณ ญาณะนันท์

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแอนดรอยด์แอปพลิเคชันด้านการศึกษา (วิชาภาษาไทย-ภาษาพาที) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต ศึกษาประสิทธิภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที และทั้งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที รวมทั้งศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแอปพลิเคชันภาษาพาที บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 384 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต แบบประเมินคุณภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติเปรียบเทียบ T-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาทีโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที มีประสิทธิภาพที่ 80.32/88.03 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70

คำสำคัญ : แอปพลิเคชัน แอนดรอยด์แอปพลิเคชัน แท็บเล็ต นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

Abstract

The purposes of the study were 1) to develop the Android Educational Application for Prathomsuksa 1 Students on Tablet Computers, 2) to measure the efficiency of the Android Educational Application for Prathomsuksa 1 Students on Tablet Computers, 3) to compare students' achievement from learning through the Android Educational Application for Prathomsuksa 1 Students on Tablet Computer with the conventional method.

A sample of 384 students was chosen by Probability sampling, Stratified random sampling and Purposive sampling from Prathomsuksa 1 Students in Ratchaburi Province.

The instruments used for data collecting consisted of an Android Educational Application for Prathomsuksa 1 Students, an evaluation form for measuring the application efficiency, and an achievement test. The statistics used for analyzing data were mean, standard deviation, and t-test.

The results showed that, 1) the evaluation of the Pasa-patee Android application quality, classified into 3 categories: content, design, was evaluated by experts and found the result at excellent level by the mean of 4.81., 2) the efficiency of the Pasa-patee Android application was at 80.32/88.03, which considered higher than the standard of 80/80., 3) For the students' achievement that occurring during before and after learning through the Pasa-patee Android application, it was found that the students' score after learning was higher than that of before learning, at a level of 0.01 statistically significant, and 4) the mean value of students' satisfaction was rather high at 4.70.

Keywords: Application, Android Application, Tablet, Prathomsuksa 1 Students

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology หรือ ICT) ได้มีการพัฒนาและนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การบริการสังคม สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และการศึกษาซึ่งการนำไอซีทีมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทแต่ละด้านนั้น ได้มีการใช้ผ่านช่องทางการสื่อสารในระบบเครือข่ายและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ต่างๆ ทำให้ผู้ส่งสารสามารถส่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย (ไพฑูริย์ ศรีฟ้า, 2555) ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากขึ้น การเรียนการสอนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงสภาพไปมากทั้งผู้เรียนและครู/อาจารย์ผู้สอนล้วนต้องการอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ประกอบการเรียนการสอนทั้งสิ้น การเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเน้นให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ตามการชี้แนะ โดยผู้เรียนต้องเป็นตัวของตัวเองในการแสวงหาความรู้ มีความคิดริเริ่มในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ผู้เรียนต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนของตัวเองจากการที่นั่งเรียนเฉยๆ มาเป็นการเรียนรู้ที่ต้องมีการใช้ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบ มีการใช้เทคโนโลยีประกอบ และยังคงสร้างบทบาทที่ให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเองได้ สำหรับผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้สอนอย่างเดียวมาเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ สามารถนำเอาองค์ความรู้จากที่ต่างๆ มาประกอบรวมกันสร้างบทเรียนที่ทันสมัยต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้

วอลเลซ แจคสัน (Wallace Jackson, 2013) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากมายที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วโลกมีลักษณะเป็นระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ซึ่งเป็นเหตุผลให้นักพัฒนาแอปพลิเคชันมีความสนใจและตื่นตัวในการแอปพลิเคชันให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างยิ่ง กอปรกับนโยบายการแจกแท็บเล็ต (Tablet) ประจำตัวนักเรียนของรัฐบาลชุดปัจจุบันที่มีแนวคิดที่จะนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อการศึกษา มาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ของนักเรียนรูปแบบใหม่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนยุคใหม่ที่สนับสนุนให้เด็กไทยได้ใช้แท็บเล็ตเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาหาความรู้ ผึกปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีแอปพลิเคชันด้านการศึกษาที่ถูกพัฒนาขึ้น เพื่อให้ใช้กับอุปกรณ์แท็บเล็ตด้วยระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่แอปพลิเคชันด้านการศึกษาที่เป็นภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยยังมีอยู่ไม่มากนัก เนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนด้วยการใช้อุปกรณ์แท็บเล็ตยังมีอยู่จำนวนน้อยมาก ในขณะที่ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียน

การเรียนการสอนทุกวิชานักเรียนจะต้องมีการสื่อสารด้วยการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนอยู่เสมอ สำหรับการเรียนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นนั้นมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ครูประถมศึกษาส่วนมากอาจต้องสอนแทบทุกวิชาในชั้นหนึ่งๆ ประกอบกับมีภาระงานอื่นที่สนับสนุนการสอนอีกมาก จึงทำให้ครูไม่มีเวลาแก่นักเรียนที่มีปัญหาได้อย่างรวดเร็วและจริงจัง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนจะต้องได้รับการแก้ไขข้อบกพร่องตั้งแต่เริ่มต้น ส่วนหนึ่งของปัญหาที่ทำให้นักเรียนไม่บรรลุตามจุดประสงค์ด้านการเรียนวิชาภาษาไทยเป็นเพราะว่านักเรียนขาดสื่อสนับสนุนที่เหมาะสมในการฝึกทักษะ นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ยาก น่าเบื่อ เข้าใจได้ยาก ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ครูไม่มีนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงต้องการที่จะพัฒนาแอปพลิเคชันภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ตที่ใช้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) ที่บรรจุเนื้อหาของรายวิชาภาษาไทย (ภาษาพาที) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในห้องเรียนรูปแบบใหม่ที่ใช้อุปกรณ์แท็บเล็ต ที่ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแอนดรอยด์แอปพลิเคชันด้านการศึกษา (วิชาภาษาไทย-ภาษาพาที) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันด้านการศึกษา (วิชาภาษาไทย-ภาษาพาที) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แอนดรอยด์แอปพลิเคชันด้านการศึกษา (วิชาภาษาไทย-ภาษาพาที) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแอนดรอยด์แอปพลิเคชันด้านการศึกษา (วิชาภาษาไทย-ภาษาพาที) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของงานวิจัยนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ ส่วนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 384 คน โดยได้จากวิธีการเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต
2. แบบประเมินคุณภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. แอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1. ศึกษาหลักสูตรรายวิชาภาษาไทย (ภาษาพาที) และมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา วิธีการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วพัฒนาแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที ที่จะใช้บนคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ต
2. นำแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาทีที่พัฒนาเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินคุณภาพ จากนั้นนำไปแก้ไขส่วนที่บกพร่องก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง
3. นำแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาทีที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบประเมินคุณภาพของแอปพลิเคชัน

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. วิเคราะห์คุณลักษณะที่จะประเมินของบทเรียน เพื่อให้ทราบว่าจะประเมินในเรื่องใดบ้าง
3. สร้างแบบประเมินแอปพลิเคชันสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ข้อความที่มีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของแอปพลิเคชัน
5. นำผลจากประเมินมาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลของผลการประเมิน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ศึกษาสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ภาษาพาที) ทฤษฎี หลักการ วิธีการสร้างแบบทดสอบ การเขียนและการวิเคราะห์ข้อสอบ
2. วิเคราะห์เนื้อหารายวิชาภาษาไทย (ภาษาพาที) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเขียนผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก
4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
5. นำแบบทดสอบที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเคยเรียนเนื้อหา นี้มาแล้ว เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน
6. นำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบเป็นรายข้อ เพื่อคำนวณหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)
7. เลือกแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป เพื่อใช้ในการทดลอง
8. นำแบบทดสอบที่เลือกไว้มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR - 20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson)

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
4. ค่าสถิติเปรียบเทียบ คือ T-test เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาแอนดรอยด์แอปพลิเคชัน

แอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาทีที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้กับคอมพิวเตอร์พกพาแบบแท็บเล็ตนี้ ได้แบ่งเนื้อหาบทเรียน แบบฝึกทักษะ และเกมการศึกษา ให้ตรงตามเนื้อหาของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย (ภาษาพาที) ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยแบ่งออกเป็น 12 บท มีหน้าจอหลักแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 หน้าจอหลักของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที

ผลการประเมินคุณภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชัน

ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินคุณภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา และด้านวัตถุประสงค์และประเมินผลประเมินคุณภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชัน ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของแบบประเมินแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
		Mean	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านเนื้อหา				
1.1	เนื้อหาที่มีการแสดงวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างชัดเจน	4.78	0.44	ดีมาก
1.2	เนื้อหาที่มีความถูกต้องชัดเจนตามหลักวิชาและหลักการใช้ภาษา	4.89	0.33	ดีมาก
1.3	เนื้อหาที่มีการให้ผู้เรียนได้เลือกปรับใช้ตามความต้องการ	5.00	0.00	ดีมาก
1.4	เนื้อหาที่มีความน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย	4.89	0.33	ดีมาก
1.5	เนื้อหาที่นำมาสร้างข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	4.78	0.44	ดีมาก
1.6	เนื้อหาที่นำมาสร้างการฝึกทักษะการเขียนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	4.89	0.33	ดีมาก
1.7	เนื้อหาที่นำมาสร้างเกมการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	4.67	0.50	ดีมาก
2. ด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน				
2.1	รูปแบบและขนาดของตัวอักษรมีความชัดเจน อ่านง่าย กะทัดรัด	4.89	0.33	ดีมาก
2.2	สีพื้นหลัง สีตัวอักษร และสีภาพประกอบที่ใช้ มีความเรียบง่าย สบายตา	4.89	0.33	ดีมาก
2.3	การจัดองค์ประกอบด้านกราฟิกของสี ตัวอักษร และภาพ มีความน่าสนใจ ชัดเจน โดดเด่น และสวยงาม	4.67	0.50	ดีมาก
2.4	เสียงบรรยายประกอบมีการสื่อความหมายที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.78	0.44	ดีมาก
2.5	รูปแบบของการนำเสนอมีความน่าสนใจ	4.78	0.44	ดีมาก
2.6	การอธิบายวิธีการใช้งานมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.78	0.44	ดีมาก
2.7	มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้เรียนอย่างเหมาะสม	5.00	0.00	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน		4.83	0.35	ดีมาก
3. ด้านการวัดผลและประเมินผล				
3.1	ข้อความมีความเหมาะสมและเป็นไปตามลักษณะสำคัญขององค์ประกอบด้านข้อความ	4.78	0.44	ดีมาก
3.2	การนำเสนอภาพมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวัยของผู้เรียน	4.67	0.50	ดีมาก
3.3	เสียงประกอบมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและระดับผู้เรียน	4.67	0.50	ดีมาก
3.4	คำถามในแบบฝึกทักษะมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้	4.89	0.33	ดีมาก
3.5	คำถามในแบบฝึกทักษะมีความชัดเจนเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4.67	0.50	ดีมาก

3.6	การกำหนดเส้นทางเดินและการทำงานแต่ละหน้าจามีความง่าย สะดวก และคงเส้นคงวา ไม่สร้างความยุ่งยากและสับสนให้กับผู้เรียน	4.78	0.44	ดีมาก
3.7	การสรุปและประเมินผลการทำแบบฝึกทักษะมีความถูกต้องและชัดเจน	4.78	0.44	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านการวัดผลและประเมินผล		4.74	0.45	ดีมาก

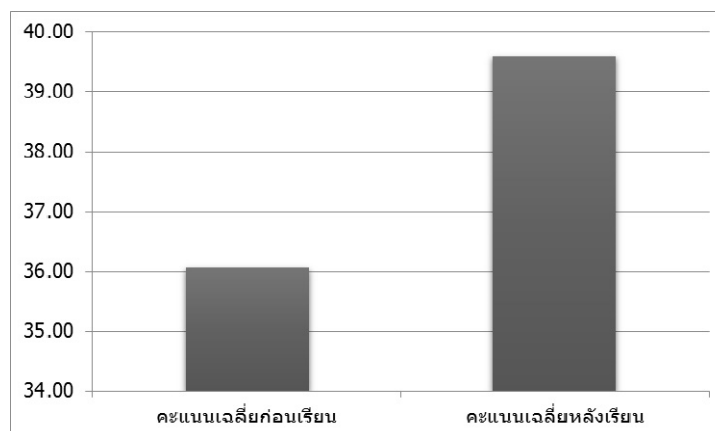
ผลการประเมินประสิทธิภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชัน

1. ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบ

ผู้วิจัยวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากทำการ Try Out กับกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน จากแบบทดสอบทั้งหมด จำนวน 90 ข้อ แล้วคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ ซึ่งจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ค่าความยากง่าย (p) เป็นรายข้อ จะต้องมียุ่ระหว่าง 0.20-0.80 แล้วคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 45 ข้อ นำมาหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.71

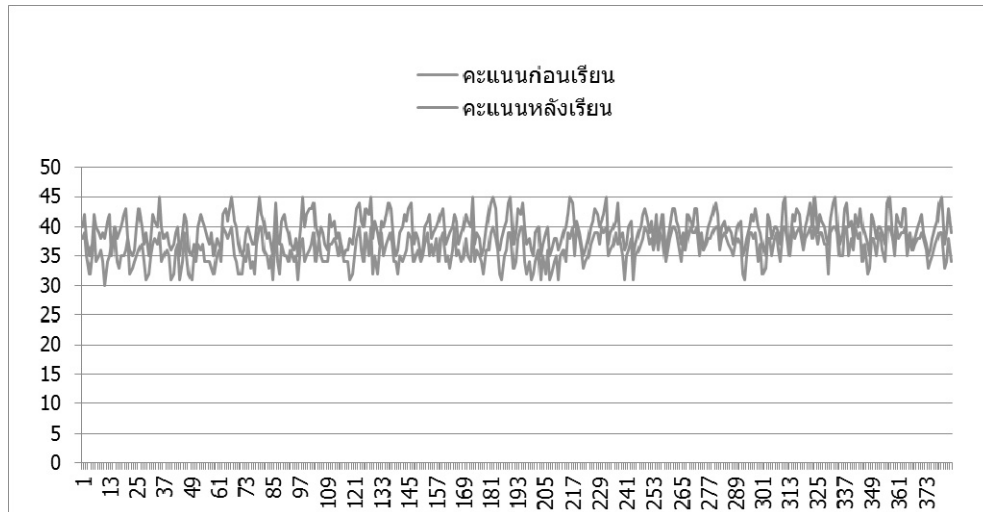
2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชัน

การประเมินประสิทธิภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน ซึ่งเป็นการให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน แล้วให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนด้วยแอนดรอยด์แอปพลิเคชัน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งผลการประเมินประสิทธิภาพ พบว่า ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนได้ถูกต้อง เฉลี่ยร้อยละ 80.32 และผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนหลังเรียนได้ถูกต้อง เฉลี่ยร้อยละ 88.03 สามารถแสดงกราฟเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงกราฟเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน (E_1/E_2)

ส่วนคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียน สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายบุคคล แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงกราฟเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นรายบุคคล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (Paired Samples Test)

แบบทดสอบ	N	Mean	S.D.	t-test	Sig.
แบบทดสอบก่อนเรียน	384	36.14	2.53	-3.65*	.000
แบบทดสอบหลังเรียน	384	39.61	2.64		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแอนดรอยด์แอปพลิเคชัน

หลังจากที่ผู้เรียนจำนวน 384 คนได้เรียนรู้ด้วยแอนดรอยด์แอปพลิเคชันที่สร้างขึ้นจากงานวิจัยนี้แล้ว และได้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที ผลของความพึงพอใจของผู้เรียน มีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแอนดรอยด์แอปพลิเคชัน

รายการประเมิน	Mean	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ความสวยงามของภาพประกอบ และภาพเคลื่อนไหว	4.76	0.60	มากที่สุด
2. ขนาดของภาพพอดีกับหน้าจอ มองเห็นได้ชัดเจน	4.71	0.66	มากที่สุด
3. ขนาดของตัวอักษรพอดีกับหน้าจอ อ่านง่าย และชัดเจน	4.68	0.72	มากที่สุด
4. รูปภาพสามารถสื่อความหมายที่เข้าใจได้	4.69	0.60	มากที่สุด
5. เสียงเพลงและเสียงพูดประกอบ มีเสียงดังฟังชัด เข้าใจง่าย	4.64	0.68	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.70	0.65	มากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยนี้ สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินคุณภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีทั้งหมด 3 ด้าน ดังนี้ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน และด้านการวัดผลและประเมินผล ผลการประเมินโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 แสดงว่าแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาทีนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เพื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณิชวรรณ จันอ้น (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีคุณภาพของบทเรียนทั้งด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วารุณี กีเอียน (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่องการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน มีคุณภาพของบทเรียนทั้งด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ และคณะ (2554) ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ดีมากและคุณภาพด้านการนำเสนออยู่ในเกณฑ์ดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิไลพร ไชยสิทธิ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของแอปพลิเคชันฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับดี

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของแอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (E_1) ที่ร้อยละ 80.32 และเมื่อทดสอบหลังเรียน (E_2) ที่ร้อยละ 88.03 ซึ่งมีประสิทธิภาพที่ 80.32/88.03 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากแอปพลิเคชันสร้างขึ้นได้พัฒนา และออกแบบให้น่าสนใจเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน เนื้อหาของแบบทดสอบเรียงจากง่ายไปหายาก อีกทั้งยังผ่านการตรวจสอบและได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ มีการดำเนินการทดลองตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวารุณี กีเอียน (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่องการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน มีประสิทธิภาพ 86.45/90.95 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัจฉราพร ศิริสวัสดิ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Flip Album V.6 ม.2 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยโปรแกรม Flip Album V.6 มีประสิทธิภาพ 85.74/84.37 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุมาลี รามฤทธิ์ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องชนิดของคำในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานเป็น 84.63/85.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียน โดยใช้แอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาทีนี้ จะทำให้มีความเข้าใจในเนื้อหาของวิชาภาษาไทยมากขึ้น เพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณิชวรรณ จันอ้น (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทักษะพื้นฐานด้านการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังใช้บทเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุมาลี รามฤทธิ์ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องชนิดของคำในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสูงกว่าก่อนเรียน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรประภัสสร บริญญาญกุล, และมณฑล สนธิไชย (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบบจำลองสถานการณ์ “วิชาการจัดแสง” ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแอปพลิเคชันภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 แสดงว่าผู้เรียนมีความชอบที่จะเรียนได้อย่างมีความสุขโดยใช้แอนดรอยด์แอปพลิเคชันภาษาพาทีนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิไลพร ไชยสิทธิ์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องโครงสร้างข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.37 และยิ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ และคณะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบบฝึกปฏิบัติ เรื่อง การเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38

สรุปได้ว่าแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นนี้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน และสามารถที่จะนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาตามต้องการ ช่วยลดข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ของการเรียน และสามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ เสกสรร แยมพิณีจ และชัมย์พร บัวทอง. 2554. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิเล็กทรอนิกส์ 2554. โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย, 9-10 สิงหาคม 2554. หน้า 166-173.
- ณิชาวรรณ จันอ้น. 2551. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรประภัสสร ปริญญาญกุล มงคล สนธิไชย. 2554. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบบจำลองสถานการณ์ “วิชาการจัดแสง”. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิเล็กทรอนิกส์ 2554. โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย, 9-10 สิงหาคม 2554. หน้า 481-488.
- ไพฑูริย์ ศรีฟ้า. 2555. แท็บเล็ต (Tablet) กับการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการบรรยาย. วันที่ 22 กรกฎาคม 2555. มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วารุณี กี่เอียน. 2552. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลพร ไชยสิทธิ์. 2554. การพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (เอกสารทางวิชาการ). ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้าน จอมบึง.
- สุมาลี รามฤทธิ์. 2554. การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องชนิดของคำในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2556, จาก http://kroobannok.com/board_view.php?b_id=51320&bcat_id=16.
- อัคราพร ศิริสวัสดิ์. การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Flip Album V.6 ม.2. ค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.thaigoodview.com/node/59830>.
- Jackson W. 2013. Learn Android App Development. Englewood Cliffs, Los Angeles : Apress.

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุพรรณบุรี
Factors Associated with Effective Operational Control Dengue
among Health District Level : A Case Study of Suphanburi Province

กัธร ไพจิตต์

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการบริหาร งบประมาณการบริหารจัดการ และปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่รับผิดชอบงานไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่ง จำนวน 174 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson's Product Moment Correlation

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลอยู่ในระดับควรปรับปรุง (ร้อยละ 52.4) ทรัพยากรการบริหารด้านบุคลากร และด้านเงินอยู่ในระดับต่ำ ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับสูง งบประมาณการบริหารจัดการในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยองค์ประกอบของงบประมาณบริหารด้านการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านการวางแผนการอำนวยการบริหารงานบุคคลและการควบคุมกำกับอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านวิชาการและกำลังขวัญ อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ งบประมาณการบริหารจัดการด้านการวางแผนการบริหารงานบุคคลและการควบคุมกำกับปัจจัย ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ ทรัพยากรการบริหารทุกด้าน ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานทุกด้าน และงบประมาณการบริหารจัดการด้านการจัดการและการอำนวยการ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการดำเนินงานควบคุม โรคไข้เลือดออก เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ทรัพยากรการบริหาร งบประมาณการบริหารจัดการ ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน

Abstract

This study was a survey research. The objective was to study the performance and operational control of dengue fever by the public health officers working at sub-district level in Suphanburi, and to study the relationship between resource, process and operational management, and supporting factors on the operation, with the effectiveness of dengue fever controlling operation at sub-district level by public health officers in Suphanburi. The populations in this study consisted of 174 public health officers who working at sub-district level, and being in charge of dengue fever care from Sub-district Health Promoting Hospital. The tools used for data collection was a questionnaire constructed by the researcher. Data was analyzed by using percentage, mean, standard deviation, minimum, maximum, and the correlation coefficient: Pearson's Product Moment Correlation.

The results showed that the performance and operational control of dengue fever by public health officers at sub-district level was evaluated at the level of required improvement (52.4 percent). For management resources of personnel and finance factor, it was at low level. In terms of medical equipments and tools, the result was at high level. The overall management process considered at medium level. If considering on the element of the management process toward the organization management, it was at medium level, in contrast to the planning of the personnel administration, supervision and control, which came out at low level. The factors supporting the operation on working environment management was at high level. The academic and morale factor was at medium level. With statistical significance, the factor that was associated with effective operational control of the dengue fever was the management process, in terms of personnel management planning, supervision and control. For the factors that were not associated with the performance and operational control of dengue fever, it included the management resource for all aspects, the factors supporting all aspects, as well as the management process of organizational administration.

Suggestions from the study implied that every health promoting hospitals should provide a written plan to effectively control the dengue fever, organize training for health-care teachers and health-care volunteers, probably by defining the specific number of training frequency and appropriate lesson contents that enabled them to apply and put the knowledge into practice. Also, the hospitals should establish a possible procedure for a clear tracking monitor.

Keywords : . Operational Control Dengue, Suphanburi Province

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Denque Hemorrhagic Fever) เป็นโรคติดเชื้อไวรัสที่มียุงลายบ้าน (AedesAegypti) เป็นพาหะนำโรคที่สำคัญพบการระบาดครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2501 ที่กรุงเทพมหานคร จากนั้นได้แพร่กระจายไปตามจังหวัดต่างๆ จนในที่สุดมีรายงานผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจากทุกจังหวัด และสถานการณ์โรคไข้เลือดออกของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ข้อมูล พ.ศ. 2555 มีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกสะสม 74,250 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 116 ต่อประชากร 1 แสนคน เสียชีวิตมี 79 ราย คิดเป็นอัตรากาตาย 0.12 ต่อประชากร 1 แสนคน พบทุกจังหวัด นพ.ประดิษฐ์ สินธวณรงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กล่าวถึง สถานการณ์ของประเทศไทยที่ยังพบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลในปี 2555 ของกรมควบคุมโรค พบว่า ไทยมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกสะสม 74,250 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 116 ต่อประชากร 1 แสนคน เสียชีวิตมี 79 ราย คิดเป็นอัตรากาตาย 0.12 ต่อประชากร 1 แสนคนโดยภาคกลางพบผู้ป่วยมากที่สุดคือ 30,562 ราย เสียชีวิต 30 ราย และหากแยกเป็นจังหวัดพบผู้ป่วยมากที่สุดที่กรุงเทพฯคือ 9,569 ราย เสียชีวิต 10 รายทั้งนี้ หากเทียบกับปี 2554 ที่มีจำนวนผู้ป่วยไข้เลือดออกทั่วประเทศ 68,386 ราย เสียชีวิต 62 ราย จะพบว่าปี 2555 มีผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มมากขึ้น คาดว่าในปี 2556 นี้สถานการณ์การระบาดของอาจจะมากขึ้นจึงนับได้ว่า โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทยที่รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขได้พยายามหาแนวทางแก้ไขมาอย่างต่อเนื่องด้วยการพัฒนาการดำเนินงานควบคุมโรคทั้งในด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการวินิจฉัยและรักษาโรค รวมทั้งเทคโนโลยีและวิธีการในการป้องกันและควบคุมโรคซึ่งบทบาทสำคัญในการควบคุมโรคส่วนหนึ่งอยู่ที่เจ้าหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุขและอีกส่วนหนึ่งอยู่ที่ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอันได้แก่บ้านโรงเรียนชุมชนวัดหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวมทั้งความร่วมมือของประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการควบคุมโรค (กระทรวงสาธารณสุข, 2555: 5)

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออก โดยจะเห็นได้ว่าการระบาดอย่างต่อเนื่อง จากการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบว่า ในปี 2550-2555 จังหวัดสุพรรณบุรีพบผู้ป่วย 609, 741, 1076, 673, 1056 และ 649 ราย ตามลำดับ ไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต คิดเป็นอัตราป่วย 72.22, 87.87, 127.70, 72.39, 111.38 และ 76.71 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2555 พบว่า นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2555 ถึงวันที่

31 ธันวาคม 2555 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวนทั้งสิ้น 649 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 76.71 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิตซึ่งพบมากในกลุ่มอายุ 10-14 ปี ซึ่งเป็นเด็กวัยเรียน ซึ่งนับว่ามีอัตราป่วยสูงเกินกว่าเป้าหมายที่กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ให้ลดอัตราป่วยลงเหลือไม่เกิน 50 ต่อประชากรแสนคน

จากสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การควบคุมโรคไข้เลือดออกในภาพรวมที่ผ่านมาของจังหวัดสุพรรณบุรียังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายหน่วยบริการระดับตำบลกลับพบว่า บางแห่งสามารถดำเนินการได้เป็นผลดี โดยไม่พบผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกติดต่อกันหลายปี ขณะที่บางแห่งพบผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเกือบทุกปี ทั้งๆ ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่งได้ถูกกำหนดบทบาทหน้าที่เหมือนกันให้จัดทำแผนป้องกันโรคล่วงหน้า การจัดรณรงค์ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย การควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และการดำเนินการควบคุมการระบาดของเชื้อโรคให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งความสำคัญอยู่ที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ได้รับมอบหมาย ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นจึงเป็นประเด็นที่นักศึกษาวิจัยว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ในระดับใด และทรัพยากรการบริหารที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้รับปัจจัยทางด้านกระบวนการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่ และการได้รับการสนับสนุนในด้านวิชาการ สภาพแวดล้อม และขวัญกำลังใจ มีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการควบคุมโรคไข้เลือดออก ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานควบคุมโรคไข้เลือดออกให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุพรรณบุรี” ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการบริหารกระบวนการบริหารจัดการและปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

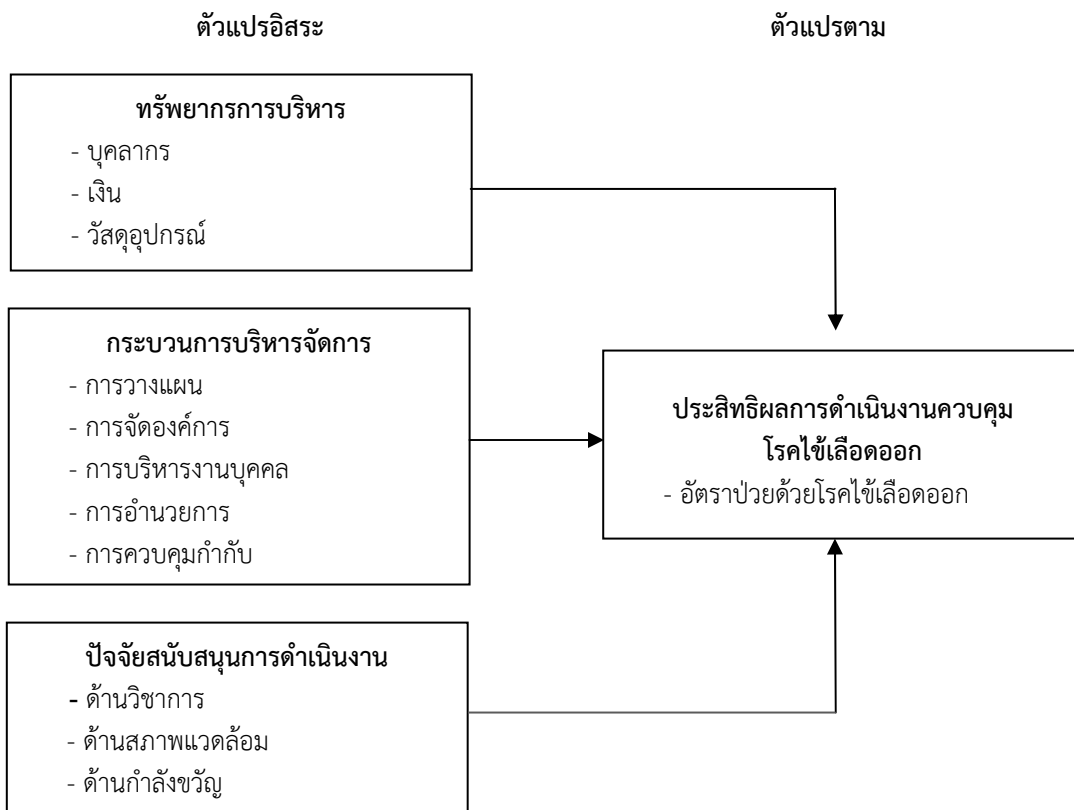
1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่
 - 1.1 ทรัพยากรการบริหารประกอบด้วยบุคลากร, เงิน และวัสดุอุปกรณ์
 - 1.2 กระบวนการบริหารจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมกำกับ
 - 1.3 ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกำลังขวัญ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งประเมินจากอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการอธิบาย และเป็นแนวทางในการศึกษา ที่ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ทั้งในด้านการจัดทำแผนการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก การดำเนินการป้องกันโรคล่วงหน้า และการควบคุมโรคเมื่อมีการระบาด รวมทั้งได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ (กระบวนการบริหารจัดการ

ทรัพยากรในการบริหาร ปัจจัยด้านกำลังคน และปัจจัยด้านกำลังเงิน) และกำลังขวัญของบุคลากร ซึ่งได้นำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว มาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงเป็นแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ทรัพยากรการบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ดังนี้

- 1.1 ทรัพยากรการบริหารด้านบุคลากรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 1.2 ทรัพยากรการบริหารด้านเงินมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 1.3 ทรัพยากรการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก

สมมติฐานที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ดังนี้

- 2.1 การวางแผนงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 2.2 การจัดองค์การมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 2.3 การบริหารงานบุคคลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 2.4 การอำนวยความสะดวกมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 2.5 การควบคุมกำกับมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลดังนี้

- 3.1 การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 3.2 สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 3.3 กำลังขวัญในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่ปฏิบัติงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่งในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 174 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากคู่มือวิชาการและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา และส่วนหนึ่งปรับใช้แบบสอบถามการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดสระบุรีของ กาญจนา อินทร์ชัย (2549, 104-108) มีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพตำแหน่งที่ปฏิบัติราชการ อายุราชการ และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทรัพยากรการบริหาร ประกอบด้วย ข้อคำถามด้านบุคลากรด้านเงิน และด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความรวม 8 ข้อ ดังนี้

ด้านบุคลากร จำนวน 2 ข้อ (ข้อที่ 1-2) ได้แก่ จำนวนเจ้าหน้าที่ และความเพียงพอของเจ้าหน้าที่

ด้านเงิน จำนวน 3 ข้อ (ข้อที่ 3-5) ได้แก่ ความเพียงพอของเงินจากทางราชการ ความทันเวลาต่อการใช้งาน และการได้รับการสนับสนุนเงินจากแหล่งอื่น

ด้านวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 3 ข้อ (ข้อที่ 6-8) และมีข้อคำถามย่อยอีกข้อละ 3 ข้อย่อย ได้แก่ ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ ความทันเวลาของวัสดุอุปกรณ์ และความสอดคล้องตรงกับความต้องการของพื้นที่

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการงานควบคุมโรคไข้เลือดออกจำนวน 30 ข้อประกอบด้วย ข้อคำถามด้านการวางแผน 6 ข้อ (ข้อที่ 1-6) การจัดองค์การ 6 ข้อ (ข้อที่ 7-12) การบริหารงานบุคคล 6 ข้อ (ข้อที่ 13-18) การอำนวยการ 6 ข้อ (ข้อที่ 19-24) และการควบคุมกำกับ 6 ข้อ (ข้อที่ 25-30) โดยลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก คือ ไม่มีหรือไม่ได้ทำ มีแต่น้อย มีและทำปานกลาง มีและทำมาก และมีและทำอย่างสมบูรณ์

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย ข้อคำถามด้านวิชาการ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกำลังขวัญ โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความรวม 18 ข้อ ดังนี้

ด้านวิชาการ จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ การฝึกอบรม และการนิเทศงาน โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ

ด้านสภาพแวดล้อม จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ การคมนาคม การมีไฟฟ้าใช้ การมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ รายได้/ความเพียงพอในรายได้ของครัวเรือน และการจัดตั้งกลุ่มและสถาบันต่างๆ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ด้านกำลังขวัญ จำนวน 8 ข้อ เป็นคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการทำงานความพึงพอใจในงาน และระบบการบริหารลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเป็นข้อคำถามเชิงบวกจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, และ 4, และเป็นข้อคำถามเชิงลบจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ 5, 6, 7, และ 8

ส่วนที่ 5 เป็นแบบเก็บข้อมูลจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจำนวนประชากรในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก เป็นอัตราต่อประชากรแสนคนแล้วแบ่งระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำเครื่องมือดังกล่าวไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านงานควบคุมโรคไข้เลือดออกจำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้แก่ นายแพทย์วรงค์ รุ่งเรือง นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี นายแพทย์นิติ ประจักษ์การ นายแพทย์

เชี่ยวชาญ (ด้านกุมารเวชกรรม) โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยมราช และนางคะนิงนิจ สมบูรณ์ผล นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ (ด้านส่งเสริมพัฒนา) สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดสุพรรณบุรี พิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาความชัดเจนของภาษาที่ใช้และตรงกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ต้องการจะวัดแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลที่ปฏิบัติงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9062 จากนั้นได้ปรับปรุงข้อคำถามอีกเล็กน้อยในด้านของภาษาแล้วจึงนำไปใช้จริงกับประชากรที่กำหนด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

1. ชี้แจงให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และแจ้งระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมีนาคม 2556

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้องตามที่กำหนดไว้
2. ทำการบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) โดยวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ในการพรรณนาลักษณะของประชากรและตัวแปรต่างๆ
2. สถิติอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson's Product Moment Correlation

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ที่ปฏิบัติงานควบคุมโรคไข้เลือดออกในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่ง จำนวน 174 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมีนาคม 2556 ทั้งนี้ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 168 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.6 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson's Product Moment Correlation

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.2) เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในกลุ่ม 30 – 39 ปี ร้อยละ 41.1 (อายุเฉลี่ย 33.6 ปี) สถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 64.9 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 64.3 มีสถานภาพตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ร้อยละ 46.4 ซึ่งมีอายุราชการอยู่ในกลุ่ม 5 – 9 ปี ร้อยละ 31.5 และมีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานควบคุมโรคไข้เลือดออก นาน 5 – 9 ปี ร้อยละ 38.7

2. ทรัพยากรการบริหาร

จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลส่วนใหญ่ทรัพยากรการบริหารด้านบุคลากร อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 58.9 ทรัพยากรการบริหารด้านการเงิน อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 63.1 และทรัพยากรการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 46.4

3. กระบวนการบริหารจัดการ

ภาพรวมการบริหารจัดการในการควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.2 และเมื่อพิจารณากระบวนการบริหารจัดการจำแนกตามองค์ประกอบ 5 ด้าน พบว่า ด้านการจัดองค์การ อยู่ในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 50.0 ส่วนด้านการอำนวยความสะดวก การควบคุมกำกับ การบริหารงานบุคคล และการวางแผน อยู่ในระดับต่ำ คือ ร้อยละ 67.8, 50.6, 50.0 และ 46.4 ตามลำดับ

4. ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ส่วนใหญ่ มีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 52.4) ทรัพยากรการบริหารด้านวิชาการ และมีกำลังขวัญ อยู่ในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 64.3 และ 63.1 ตามลำดับ

5. ประสิทธิภาพการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก

ประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล อยู่ในระดับควรปรับปรุง ร้อยละ 52.4 และ ระดับดี ร้อยละ 47.6

6. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ทรัพยากรการบริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ซึ่งจำแนกออกเป็นสมมติฐานย่อย 3 ข้อ มีผลการทดสอบ ดังนี้

1.1 ทรัพยากรการบริหารด้านบุคลากร ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 1.1

1.2 ทรัพยากรการบริหารด้านเงิน ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 1.2

1.3 ทรัพยากรการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 1.3

สมมติฐานที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จำแนกออกเป็นสมมติฐานย่อย 5 ข้อ มีผลการทดสอบ ดังนี้

2.1 การวางแผนงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2.1

2.2 การจัดองค์การ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2.2

2.3 การบริหารงานบุคคล มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2.3

2.4 การอำนวยความสะดวก ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2.4

2.5 การควบคุมกำกับ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2.5

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จำแนกออกเป็นสมมติฐานย่อย 3 ข้อ มีผลการทดสอบ ดังนี้

3.1 การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 3.1

3.2 สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 3.2

3.3 กำลังขวัญในการปฏิบัติ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 3.3

7. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก

7.1 ปัญหาอุปสรรค ที่พบ ส่วนใหญ่ เห็นว่า ประชาชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญ และขาดการมีส่วนร่วมในการควบคุมโรคไข้เลือดออก รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลมีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก แต่มีจำนวนเจ้าหน้าที่น้อย และเครื่องพ่นหมอกควัน และน้ำยาเคมีที่ใช้ในการควบคุมโรคไม่เพียงพอ

7.2 ข้อเสนอแนะในการควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลเห็นว่า ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนให้มากขึ้น รองลงมาคือ ควรจัดเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลให้เพียงพอกับปริมาณงานหรือจัดตามกรอบอัตรากำลัง และควรสนับสนุนน้ำยาเคมีที่ใช้ในการพ่นหมอกควันให้เพียงพอ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงระดับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก

ผลศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล อยู่ในระดับควรปรับปรุง (ร้อยละ 52.4) ซึ่งหมายถึง การที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก เท่ากับหรือสูงเกินกว่า 50 ต่อประชากรแสนคน อาจเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลได้รับรายงานการป่วยของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้า ทำให้การดำเนินงานเพื่อทำลายพาหะนำโรคได้ไม่ทันเวลา เป็นผลให้มีผู้ป่วยรายใหม่เกิดขึ้นในพื้นที่เดียวกัน นอกจากนี้ จากการสำรวจเครื่องพ่นสารเคมีที่ใช้ในการทำลายยุงระยะตัวเต็มวัยพบว่า มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และบางครั้งเครื่องพ่นสารเคมีดังกล่าวชำรุดเหล่านี้ล้วนทำให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางแห่งมีอัตราป่วยสูงเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยณรงค์ สุระชัยปัญญา (2548:70-111) ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดเลย โดยพบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับต่ำต้องแก้ไข แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา อินทรักษ์ (2549: 88-90) ที่พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับดีและการศึกษาของ กาญจนา ปภาทสี (2541:120-125) ที่พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานรวมทุกด้าน ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับสูง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก

1. ทรัพยากรการบริหาร

ผลการศึกษา พบว่า ทรัพยากรการบริหารด้านบุคลากร ด้านเงิน และด้านวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก กับทรัพยากรการบริหารรายด้าน

ทรัพยากรการบริหาร	จำนวน	r	P
ด้านบุคลากร	168	0.114	0.141
ด้านเงิน	168	- 0.073	0.345
ด้านวัสดุอุปกรณ์	168	- 0.044	0.574

ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ถึงแม้ว่าทรัพยากรการบริหารจะมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ก็ตาม ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลมีทรัพยากรการบริหารด้านบุคคล และด้านเงินอยู่ในระดับต่ำ ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์นั้นอยู่ในระดับสูง ซึ่งโดยรวมแล้วถือว่าไม่อยู่ในสภาพที่ขาดแคลน แต่เนื่องจากภารกิจในการควบคุมโรคไข้เลือดออกนั้น เป็นบทบาทสำคัญของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลทุกแห่ง ที่จะต้องร่วมมือกันดำเนินการเพื่อลดอัตราป่วยไม่ให้สูงเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ไม่เกิน 50 ต่อประชากรแสนคนโดยเป็นนโยบายเร่งรัดของกระทรวงสาธารณสุขด้วย ดังนั้น ไม่ว่าทรัพยากรการบริหารของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแต่ละแห่งจะเป็นอย่างไร ก็อาจจะมีความสัมพันธ์การประสิทธิผลไม่มากนัก การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ศราวุฒิ หิมท่วง (2542:97-100) ที่พบว่า ปัจจัยด้านกำลังคนในภาพรวม และปัจจัยด้านการเงินในภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี แต่ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ ประทวน สัตย์เชื้อ (2548:49-83) ที่พบว่า ทรัพยากรการบริหาร ซึ่ง ได้แก่ บุคลากร เงิน และวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดกาญจนบุรี แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยณรงค์ สุระชัยปัญญา (2548:70-111) ที่พบว่า ทรัพยากรบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดเลย และการศึกษาของผ่องพักตร์ ชูศรี (2540: 81-120) ที่พบว่า ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรการเงินมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริการผ่าตัดโรคต่อกระຈกของโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

2. กระบวนการบริหารจัดการ

กระบวนการบริหารจัดการของการวิจัยครั้งนี้ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมกำกับ ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า องค์ประกอบด้านวางแผน การบริหารงานบุคคล และการควบคุมกำกับ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเป็นความสัมพันธ์ทางลบ ส่วนการจัดองค์การ และการอำนวยการ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก กับกระบวนการบริหารจัดการรายด้าน

กระบวนการบริหารจัดการ	จำนวน	r	P
การวางแผน	168	- 0.157*	0.042
การจัดองค์การ	168	- 0.116	0.135
การบริหารงานบุคคล	168	- 0.171*	0.027
การอำนวยการ	168	- 0.136	0.079
การควบคุมกำกับ	168	- 0.231**	0.003

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในปีงบประมาณ 2554-55 จังหวัดสุพรรณบุรีได้กำหนดโครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการระบบที่มีประสิทธิภาพ การติดตาม ควบคุมกำกับ และประเมินผล รวมทั้งการกำหนดโครงการประกวด "บ้านนี้ปลอดลูกน้ำยุงลาย" จังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2554-55 ดังนั้น ในการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแต่ละแห่ง หากได้ดำเนินการตามแนวทางที่จังหวัดกำหนดแล้ว จะส่งผลให้ไม่มีผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก หรือถ้ามีก็สามารถควบคุมโรคให้สงบโดยเร็ว ซึ่งจากการประมวลเอกสารจะเห็นว่าทุกองค์ประกอบของกระบวนการบริหารจัดการ ล้วนแต่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานในทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่มีขนาดใหญ่ แต่สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้น

เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก ที่มีบุคลากรโดยเฉลี่ยเพียง 1.9 คน เท่านั้น ทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในด้านการจัดการ และการอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ เพราะความสัมพันธ์ในหน่วยงานที่มีลักษณะเป็นแบบพี่น้อง ส่วนองค์ประกอบในด้านการวางแผน การบริหารงานบุคคล และการควบคุมกำกับ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังคงให้ความสำคัญเนื่องจากต้องได้รับการนิเทศงาน รวมทั้งการติดตามจากหน่วยงานในระดับอำเภอ และจังหวัด จึงทำให้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกดังกล่าว ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษา ของ นภา วงษ์ศิลป์ (2537: บทคัดย่อ) ที่พบว่า องค์ประกอบด้านการบริหารทั้งหมด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์ของหัวหน้างานสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์ โรงพยาบาลทั่วไปของกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ การศึกษาของ วรวิรัตน์ สุนทรสุข (2548: 62-97) ที่พบว่า กระบวนการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็ก ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดกำแพงเพชร และการศึกษาของ กาญจนา อินทรักษ์ (2549: 88-90) ที่พบว่า กระบวนการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดสระบุรี แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ศราวดี หิมิหวง (2542: 97-100) ที่พบว่า กระบวนการบริหารจัดการภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี

3. ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยด้านวิชาการ สภาพแวดล้อม และกำลังขวัญ ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก กับปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานรายด้าน

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน	จำนวน	r	P
การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการ	168	- 0.056	0.473
สภาพแวดล้อม	168	- 0.007	0.928
กำลังขวัญ	168	0.039	0.619

ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ในด้านวิชาการเรื่องการควบคุมโรคไข้เลือดออก เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลอาจเห็นว่า การควบคุมโรคไข้เลือดออกมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนอยู่แล้ว และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลส่วนใหญ่ปฏิบัติงานควบคุมโรคไข้เลือดออกมานานเฉลี่ย 7.8 ปี ส่วนด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล อยู่ในระดับสูงและปานกลาง เนื่องจากจังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึง

สำหรับในด้านกำลังขวัญ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลมีกำลังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง และระดับสูง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากแนวทางของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรีที่ให้ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการอย่างเหมาะสม รวมทั้งการพิจารณาความดีความชอบที่ได้รับความเป็นธรรมตามแนวทางที่ ก.พ.กำหนด อย่างเสมอภาค และไม่ว่ากำลังขวัญจะเป็นเช่นไร เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลก็ต้องปฏิบัติงานเพื่อควบคุมโรคไข้เลือดออก ด้วยจิตสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่ และการถูกควบคุมกำกับด้วยวินัยของข้าราชการพลเรือน จึงทำให้ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกำลังขวัญ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องการศึกษาของ กาญจนา ปภาทสี (2541: 120-125) ที่พบว่า ปัจจัยด้านกำลังขวัญ มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานกับระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ควรจะมีการพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังนี้

1. จากการศึกษาที่พบว่า กระบวนการบริหารจัดการ ด้านวางแผน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ควรกำหนดเป็นมาตรการที่ชัดเจน ให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่งจัดทำแผนงานควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นลายลักษณ์อักษร โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้จะต้องจัดอบรมความรู้ในด้านการจัดทำแผนอย่างเป็นรูปธรรม

2. ในส่วนของกระบวนการบริหารจัดการ ด้านบริหารงานบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังนั้น หน่วยงานระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ควรกำหนดให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่ง จัดอบรมความรู้ให้แก่ ครูอนามัย และ อสม. โดยพิจารณาจัดเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการนำความรู้ไปปฏิบัติ รวมทั้งระบุจำนวนครั้งในการจัดอบรมความรู้ด้วย

3. สำหรับกระบวนการบริหารจัดการ ด้านการควบคุมกำกับ ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ผู้บริหารจะต้องกำหนดแนวทางการติดตามควบคุมกำกับที่ชัดเจน พร้อมกับการกำหนดตัวบุคคลและอำนาจหน้าที่ของผู้ติดตามกำกับ ซึ่งอาจพิจารณานำมาตรการด้านการให้ทุนให้โทษมาใช้ด้วย

4. จากข้อเสนอแนะที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลให้ไว้ ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ควรเน้นแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนให้มากขึ้น ควรพิจารณาจัดจำนวนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลให้เหมาะสม ควรสนับสนุนน้ำยาเคมีที่ใช้ในการพ่นหมอกควันให้เพียงพอ และควรพัฒนาระบบการแจ้งการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรับทราบโดยเร็ว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีประสิทธิผลการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกแตกต่างกัน

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย โดยการสัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรมการทำงานมาประกอบเพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลที่เป็นจริงมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. 2542. **โครงการพัฒนาระบบบริการของสถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุขในส่วนภูมิภาค.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กาญจนา ปภาทสี. 2541. **"ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดสุพรรณบุรี"**วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กาญจนา อินทร์กษ. 2549. **"ประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดสระบุรี"** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยณรงค์ สุระชัยปัญญา. 2548. **"การประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดเลย"**วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทองหล่อ เดชไทย. 2537. **"แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข"** การบริหารสาธารณสุขทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 9)
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นภา วงษ์ศิลป์. 2537. **"องค์ประกอบการบริหารที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์ของหัวหน้างานสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์ กระทรวงสาธารณสุข"**วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ประทวน สัตย์ชื่อ. 2548. "ประสิทธิผลการปฏิบัติงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในเด็กอายุ 0-5 ปีของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลจังหวัดกาญจนบุรี"วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรวิรัตน์ สุนทรสุข. 2548. "ประสิทธิผลการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็ก ของสถานอนามัยในจังหวัดกำแพงเพชร" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศราวุฒิ หงิมห้วง. 2542. "ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานสาธารณสุขของสถานอนามัยในจังหวัดสุพรรณบุรี"วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

การพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์ Development of Information for Tourism in Eight Ethnic Group

นวรรตน์ วิทยาคม¹ ปิยะวดี พงษ์สวัสดิ์²

¹สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษา 2) เพื่อพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์ ในกลุ่มของไท-ยวน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ชั้นปีที่ 2 จำนวน 11 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 25 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินทักษะการเขียนวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวัดทักษะการเขียนวิจัยของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทักษะการเขียนวิจัยของนักศึกษาทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้น การสังเคราะห์ข้อมูลด้านการเปรียบเทียบเพื่อจัดระบบข้อมูล ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.07 อยู่ในระดับมาก ทักษะการใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับมากทักษะด้านการอ้างอิงข้อมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ทักษะการสืบค้นข้อมูลด้านการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาที่ผ่านกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการและนำทักษะที่ได้รับไปต่อยอด จนได้เป็นรูปเล่มรายงานโครงการวิจัยที่สมบูรณ์นั้นมีเพียง 1 กลุ่มจำนวน 2 คน นักศึกษาได้ทำการศึกษาและทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวไท-ยวน จังหวัดราชบุรี 2) สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์ ในกลุ่มของ ไท-ยวน ที่นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและจัดทำเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์นั้น แบ่งออกเป็น ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พัก กิจกรรมท่องเที่ยว ร้านอาหาร สินค้าที่ระลึก และแผนที่การเดินทางในจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับชาวไท-ยวน ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งจัดทำสารสนเทศเป็นลักษณะของเว็บไซต์ชื่อว่า tai-yuan-Ratchaburi.com ซึ่งภายในเว็บไซต์จะบอกถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชาวไท-ยวนในจังหวัดราชบุรีได้แก่ พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านไท-ยวน (วัดนาหนอง) พิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑ์สถานบ้านคูบัว โบราณสถานหมายเลข ๑๘ (วัดโฆลงสุวรรณคีรี) วัดทุ่งหญ้าคมบาง วัดคูบัว วัดใหญ่อ่างทอง วัดดอนตะโก วัดรางบัว เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าประเพณีวัฒนธรรมของชาวไท-ยวนได้เลือนหายไปตามกาลเวลาแต่สิ่งที่ยังคงอยู่และเห็นอย่างเด่นชัดก็คือ วัฒนธรรมทางภาษา การแต่งกาย การละเล่น และอาหารพื้นบ้านบางชนิด ที่สืบทอดต่อๆ กันมาจนถึงรุ่นลูก รุ่นหลาน

คำสำคัญ : การพัฒนาสารสนเทศ การท่องเที่ยว 8 ชาติพันธุ์

Abstract

The purposes of the research were 1.) to develop the students' research skills from local problems, 2 develop information for tourism in Eight Ethnic groups of the Thai - Yuan. The sample was 11 of second year students and 25 of third year students from computer science program at Chombueng University, selected by purposive sampling (Purposive sampling). The tools was the evaluation form on research skills. The statistics used in this research were arithmetic mean and standard deviation.

The results showed that, 1.) the research skills of the students, in the overall, was at the average of 3.52. When considering all the skills of research, the students had the average at medium level, except data synthesis on the comparison data to systemize information with the average at 4.07 considered as high level. In terms of skills in using information technology to collect information, it was found at the mean of 3.80 considered as high level. Referencing Skill was at average of 3.67 was consider very low. Information retrieval on data relation was found at the average of 3.20 which considered as medium level. There were 31 students who participated and underwent the process, but there were only one group, for 2 participants were able to continue the research construction and finally completed writing a project report on the development of information system for travel to Thai - Yuan Ratchaburi.

Keywords : The development of Information, tourism, eight ethnic groups

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แนวการจัดการศึกษามาตร 22 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเสมอว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และมาตรา 24 ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน ทำให้เกิดการใฝ่รู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ มาตรา 27 ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542:12-14) จากสภาพปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบันนั้นไม่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ขาดการใฝ่รู้และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนที่เน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนกระบวนการ การฝึกปฏิบัติ ฝึกคิด มีน้อย ผู้เรียนขาดคุณลักษณะการใฝ่รู้ ขาดความคิดสร้างสรรค์ ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พระมหาดรณรงค์ พร้อมบัวป่า, 2554) จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นซึ่งเราสามารถนำการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ได้ เนื่องจากผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหาทำให้ คิดเป็น ทำเป็น และทำให้เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องด้วย นอกจากนี้เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็เป็นสิ่งจำเป็นที่เราสามารถนำมาสร้างสื่อเพื่อประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียน การเผยแพร่ ข้อมูลจากองค์ความรู้ที่ได้มีการเรียบเรียงจากกระบวนการวิจัยเพื่อถ่ายทอดไปยังผู้อื่นได้อีกด้วย ในขณะเดียวกันจากผลการวิจัยของกรมวิชาการ (2540) เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความสุข มีความพอใจในผลงาน เห็นคุณค่าในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความสนใจในท้องถิ่นมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนได้ ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้กรณีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชชาติพันธุ์ เนื่องจาก 8 ชชาติพันธุ์เป็นชาติพันธุ์พื้นเมืองที่ตั้งรกรากในจังหวัดราชบุรีมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีประวัติศาสตร์ มีภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำงานวิจัยย่อยเรื่อง การพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชชาติพันธุ์ ซึ่งอยู่ภายใต้โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ซึ่งผู้วิจัยเน้นศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มของไท-ยวน เพื่อพัฒนาความสามารถของนักศึกษาให้สามารถใช้กระบวนการวิจัยในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่วิชาชีพตามศาสตร์ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษา
2. เพื่อพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์ ในกลุ่มของไทย-ยวน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษา และเพื่อพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์ โดยเลือกชุมชนชาวไทย-ยวน ในจังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่กรณีศึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับและอาศัยอยู่ในชุมชนชาวไทย-ยวนในจังหวัดราชบุรี ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และเพื่อพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์ : กรณีศึกษาไทย-ยวน

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษา สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ในปีการศึกษา 2555

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษา สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ชั้นปีที่ 2 จำนวน 11 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 25 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีการสำรวจความต้องการเข้าร่วมโครงการของนักศึกษาแต่ละชั้นปี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินทักษะการเขียนวิจัย และแบบวัดความรู้ความเข้าใจทักษะระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ให้คำนิยามของคำว่า ทักษะการวิจัย หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดปัญหาวิจัย นวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลการเขียนรายงานการวิจัยได้จากการประเมินตนเองของนักศึกษาโดยใช้แบบประเมินความรู้ความเข้าใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือผู้วิจัยใช้ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (index of item – objective congruence: IOC) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2544 : 154-155)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. คำนวณจากการประเมินทักษะการเขียนวิจัยนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายถึง	มีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายถึง	มีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายถึง	มีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายถึง	มีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.00 - 1.49 หมายถึง	มีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิธีการดำเนินงานมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานมีขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานของมหาวิทยาลัย ภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีในกลุ่มไทย-ยวน
- 1.2 สัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลผู้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มไทย-ยวน
- 1.3 สอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาต่อความสำคัญในการพัฒนาทักษะการวิจัย
- 1.4 สรุปรวบรวมวิเคราะห์หลักสูตรและการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ในกลุ่มไทย-ยวน สู่ชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

2.1 ประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 เข้าร่วมโครงการโดยเปิดรับจำนวน 30 คน หลักเกณฑ์การคัดเลือกจะพิจารณาจากความสมัครใจ การมีเวลาเพื่อการพัฒนาทักษะ โดยไม่พิจารณาจากความรู้และความเข้าใจในเรื่องการวิจัย ผลปรากฏว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 เข้าร่วมโครงการจำนวน 31 คน

2.2 ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการวิจัยของนักศึกษา

2.3 จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 31 คน เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจ และปฏิบัติการเพื่อการทำงานวิจัย ตั้งแต่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงร่างงานวิจัย โดยศึกษาระเบียบวิธีวิจัย ฝึกสร้างโจทย์ การตั้งสมมติฐาน การกำหนดตัวแปร การสร้างแผนดำเนินงาน จากกรณีศึกษาปัญหาภูมิปัญญา ๘ ชาติพันธุ์

2.4 นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ร่วมกันค้นคว้า บอกรประวัติ ความสำคัญของภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์ ในกลุ่มไท-ยวน และสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในกลุ่มไท-ยวน โดยการกำหนดโครงสร้างความรู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้า โดยใช้แนวคิด การสร้างสถาปัตยกรรม ข้อมูล โดยใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่มุ่งพัฒนา นักศึกษาให้เกิดเรียนรู้แบบองค์รวม การทำงานและการแก้ปัญหาร่วมกัน

2.5 นักศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาสรุป วิเคราะห์ อภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และสรุปเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์ ในกลุ่มไท-ยวน

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างโจทย์วิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

3.1 นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ฝึกสร้างโจทย์วิจัย จากกรณีศึกษาปัญหาภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์ ในกลุ่มไท-ยวน โดยนักศึกษาร่วมกันศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์ในกลุ่มไท-ยวน แล้ววิเคราะห์โจทย์ปัญหาการวิจัย ทั้งในด้านของปัญหาในชุมชน การอยู่ร่วมกันในสังคม การอนุรักษ์ภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มคนเชื้อสายไท-ยวน และอื่นๆ

3.2 นักศึกษาสรุปโจทย์ปัญหาที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการดำรงอยู่โดยอนุรักษ์วัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ ของกลุ่มคนเชื้อสายไท-ยวนไว้ในสังคมปัจจุบัน

3.3 นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของปัญหาผลกระทบจากปัญหา พร้อมทั้งให้นักศึกษาร่วมกันเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาตามความคิดเห็นของนักเรียน

3.4 ให้ความรู้และความเข้าใจ และปฏิบัติการเพื่อทำการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยและการสร้างรายงาน ผลการวิจัย จากวิทยากรภายนอก ซึ่งเป็นการให้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อเสริมทักษะในการเขียนงานวิจัยและการสรุปผลงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 การลงพื้นที่ปฏิบัติโดยนักศึกษาลงพื้นที่ปฏิบัติการวิจัย โดยใช้โจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 นักศึกษาเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดหน้าที่และวันเวลาในการลงพื้นที่ปฏิบัติการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามสถานที่ต่างๆ ในชุมชน

4.2 ให้นักศึกษาสร้างและออกแบบการวิจัยโดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากข้อ 4.2 รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการพื้นฐานแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์ ของกลุ่มคนเชื้อสายไท-ยวน สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาและทดลองใช้แนวทางการแก้ไขปัญหานั้น จากนั้นจึงสรุปผลการแก้ปัญหานั้นในรูปแบบรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวัดทักษะการเขียนวิจัยของนักศึกษา แสดงผลได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ทักษะการเขียนวิจัย

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา			
1.1 การตั้งชื่อหัวข้อวิจัย	3.27	0.74	ปานกลาง
1.2 การกำหนดสารสนเทศที่ต้องการ	3.60	0.77	ปานกลาง
2. ทักษะการสืบค้นข้อมูล			
2.1 การหาความสัมพันธ์ของข้อมูล	3.20	0.70	ปานกลาง
2.2 การค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.40	0.70	ปานกลาง
3. ทักษะการระบุแหล่งข้อมูล			
3.1 การอ้างอิงข้อมูล	3.67	0.62	มาก
3.2 การค้นหาข้อมูล	3.33	0.56	ปานกลาง
4. ทักษะการใช้ข้อมูลสารสนเทศ			
4.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.80	0.62	มาก
4.2 การตรวจสอบข้อมูล	3.47	0.72	ปานกลาง
5. ทักษะการสังเคราะห์ข้อมูล			
5.1 การเปรียบเทียบเพื่อจัดระบบข้อมูล	4.07	0.64	มาก
5.2 การสรุปและอภิปรายผล	3.60	0.52	ปานกลาง
6. ทักษะการประเมินผล			
6.1 การประเมินผลรายงานการวิจัย	3.40	0.51	ปานกลาง
6.2 การประเมินและปรับปรุงกระบวนการ	3.40	0.64	ปานกลาง
รวม	3.52	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 การวัดทักษะการเขียนวิจัยของนักศึกษาพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทักษะการเขียนวิจัยของนักศึกษาทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อยกเว้น การสังเคราะห์ข้อมูลด้านการเปรียบเทียบเพื่อจัดระบบข้อมูล ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.07 อยู่ในระดับมาก ทักษะการใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับมากทักษะด้านการอ้างอิงข้อมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ทักษะการสืบค้นข้อมูลด้านการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 อยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษาที่ผ่านกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการและนำทักษะที่ได้รับไปต่อยอดจนได้เป็นรูปเล่มรายงานโครงการวิจัยที่สมบูรณ์นั้นมีเพียง 1 กลุ่มจำนวน 2 คน นักศึกษาได้ทำการศึกษาและทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวไทย-ยวน จังหวัดราชบุรี ซึ่งจำนวนนักศึกษาที่อยู่ร่วมกระบวนการวิจัยจนถึงสิ้นสุดกระบวนการจำนวน 15 คน มีคะแนนความรู้ความเข้าใจ หลังเข้าร่วมกระบวนการ เฉลี่ยรวมอยู่ที่ 21 อยู่ในระดับดีมาก คะแนนสูงสุดอยู่ที่ 24 คะแนน และคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 18 คะแนน นักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 10 คน และระดับดี จำนวน 5 คน

2.สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์ ในกลุ่มของไทย-ยวน ที่นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและจัดทำเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์นั้น แบ่งออกเป็น ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พัก กิจกรรมท่องเที่ยว ร้านอาหาร สินค้าที่ระลึก และแผนที่

การเดินทางในจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับชาวไทย-ยวน ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งจัดทำสารสนเทศเป็นลักษณะของเว็บไซต์ชื่อว่า tai-yuan-Ratchaburi.com ซึ่งภายในเว็บไซต์จะบอกถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชาวไทย-ยวนในจังหวัดราชบุรี ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานบ้านไทย-ยวน (วัดนาหนอง) พิพิธภัณฑสถานบ้านคูบัว โบราณสถานหมายเลข 18 (วัดโฆลงสุวรรณคีรี) วัดทุ่งหญ้าคมบาง วัดคูบัว วัดใหญ่อ่างทอง วัดดอนตะโก วัดรางบัว เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทย-ยวนได้เลือนหายไปตามกาลเวลาแต่สิ่งที่ยังคงอยู่และเห็นอย่างเด่นชัดก็คือ วัฒนธรรมทางภาษา การแต่งกาย การละเล่น และอาหารพื้นบ้านบางชนิด ที่สืบทอดต่อกันมาจนถึงรุ่นลูกหลาน

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับชุมชน ไทย-ยวน ซึ่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป ประวัติและความเป็นมาของชุมชนไทย-ยวน รวมไปถึงสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่สำคัญต่างๆ ของชุมชน ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และการดำรงชีวิตของชาวไทย-ยวน ที่มาอาศัยอยู่ในจังหวัดราชบุรี

ภาพที่ 1 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชนไทย-ยวน

ชุมชนชาวไทย-ยวน ได้มีการปรับแต่งวัฒนธรรมดั้งเดิมให้เหมาะกับยุคสมัย การผสมผสานวัฒนธรรมเดิมกับสังคมใหม่ ให้เป็นวัฒนธรรมสากล เป็นต้น วัฒนธรรมไทย-ยวนก็ต้องปรับตัวเช่นกันเพื่อให้ส่วนรวมยอมรับและผสมผสานกับวัฒนธรรม วัฒนธรรมอื่น ในระยะแรกชาวไทย-ยวนราชบุรียังคงรักษาวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมของตนไว้ได้ ต่อมาได้ผสมผสานวัฒนธรรมของตน กับวัฒนธรรมของชุมชนภาคกลางซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของราชบุรี แม้เวลาผ่านไปเพียง 191 ปี ปัจจุบันเกือบไม่มีเอกลักษณ์แสดง ความเป็นไทย-ยวนในอดีตให้เห็นนอกจากภาษาพูดและศิลปะการทอผ้าจากที่ยังคงเหลือในตำบลคูบัว ดอนแร่ ห้วยไผ่ และรางบัว จากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน วัฒนธรรมชาวไทย-ยวนราชบุรี นั้นชาวไทย-ยวน ถือเอาวัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนิน ชีวิตของมนุษย์ความแตกต่างทางวัฒนธรรมในสังคมต่างๆ เป็นผลมาจากการมีวิถีชีวิตที่ต่างกันไปทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมของ แต่ละกลุ่มชน ชาวไทย-ยวนมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองลักษณะทางวัฒนธรรมเหล่านั้นประกอบด้วยด้านการแต่งกายของหญิง ไทย-ยวน ในระยะแรก ๆ ของการตั้งถิ่นฐานคงแต่งกายแบบดั้งเดิมตามเอกลักษณ์ของชาวไทย-ยวน จากเมืองเชียงแสน แต่ระยะหลัง ตั้งแต่ พ.ศ.2470 เป็นต้นมา

ผู้หญิงไทย-ยวน ได้รับอิทธิพลของการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนบทมากขึ้น จึงได้ปรับเปลี่ยนการ แต่งกายจากดั้งเดิมมาสู่ความทันสมัยมากขึ้นอย่างไรก็ตาม การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้หญิงไทย-ยวน ก็พอหลงเหลือเป็น หลักฐานบอกร่องที่มรดกจากโยนกเชียงแสน เช่น แม่อ้อย

นุ่งผ้าซิ่นตีนจก ซิ่นตา ซิ่นข้าว ซิ่นแล และเคียนอก ด้วยผ้าแถบเมืองทำงานหรือทอผ้าอยู่ภายในบ้านผู้หญิงที่มีฐานะจะมี เครื่องประดับ เช่น สร้อยทอง ที่เรียกเป็นภาษาพื้นบ้านว่า “สร้อยถั่วแปบ” เป็นเครื่องประดับใช้สวมคอหรือบางครั้งใช้สะพายแล่ง ผู้หญิงเวลาออกไปทำงานหรือธุระนอกบ้าน บางครั้งจะแต่งกายด้วยชุดเสื้อแลบแดง ซึ่งเป็นเสื้อพื้นบ้านของชาวไทย-ยวนราชบุรี แต่โบราณนิยมใส่กันมากที่สุดที่ตำบลดอนแร่และตำบลคูบัว ชาวไทย-ยวนจะทอผ้าไว้ใช้เอง

ภาพที่ 2 การสัมภาษณ์ชาวบ้านไท-ยวนเกี่ยวกับความเป็นมาของผ้าจก

ในสมัยก่อนชาวไท-ยวนจะทอผ้าเป็นโสร่งให้ผู้ชายนุ่ง ต่อมานำผ้าด้ายดิบซึ่งเป็นผ้าสีขาวที่ใช้ลูกมะเกลือมาผสมย้อมให้เป็นสีดำ เพื่อนำไปตัดเป็นกางเกงจับหูเป็นเครื่องแต่งกายของชาวไท-ยวน คนสมัยก่อนไม่นุ่งกางเกงใน จะใช้ผ้าโสร่งทบอีกที และไม่ค่อยใส่เสื้อกัน หากจะใส่เสื้อก็ตัดเป็นม่อฮ่อมแบบเสื้อของชาวเหนือทำเป็นผ้าริ้วๆ มีห่วงคล้องกระดุม ไม่ได้เจาะรังกระดุม ผู้หญิงใส่เสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าแดงๆ ที่เรียกว่าผ้าตาหมู ผ้าชิ้นชีวบางคนอาจนุ่งโสร่งหรือโจงกระเบนก็ได้ หากไปงาน เช่น งานบุญ งานสงกรานต์ก็นุ่งผ้าไหม เป็นต้น

ภาพที่ 3 การแต่งกายและการทอผ้าด้วยกี่ของชาวไท-ยวน

การแต่งกายของชาว ไท-ยวน โดยส่วนใหญ่จะแต่งกายด้วยผ้าชิ้น ผ้าจก ที่เน้นสีส้น โดยเฉพาะสี ดำ แดง และ เขียว โดยในปัจจุบัน จะมีแต่ผู้เฒ่าผู้แก่ที่นิยมแต่งกายตามแบบไท-ยวน แท้ๆ ด้วยผ้าจก มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นและในงานบุญจะนิยมแต่งกายด้วยชุดนุ่งขาวห่มขาว หรือนุ่งดำห่มขาว

ชาวไท-ยวนมีความเชื่อในเรื่องผีซึ่งอาจให้คุณหรือโทษได้ ผีที่ชาวไท-ยวนให้ความสำคัญได้แก่ พิธีทำขวัญข้าวสรวง (เลี้ยงผี) ผีเรือน หรือ ผีประจำตระกูล หรือ ผีบรรพบุรุษ คนยวนเรียก ผีปู่ย่า คนยวน 1 ตระกูลจะมีศาลผีหรือหิ้งผีอยู่ที่บ้านของคนใดคนหนึ่ง เมื่อลูกหลานในตระกูลนี้ เมื่อลูกหลานคนใดแต่งงานก็จะพากันมาไหว้ผีปู่ย่าที่บ้านนี้ หรือในช่วง เทศกาลสงกรานต์ก็จะพากันมาไหว้ผีปู่ย่าเช่นกันชาวไท-ยวน มีการบวชตามประเพณี

ปัจจุบันความเชื่อของชาวไทย-ยวน ได้เปลี่ยนแปลงจากการยึดมั่นในวิถีชีวิตอย่างเคร่งครัดไปสู่ความหย่อนยาน การนับถือผีบรรพชนได้รับการละเว้น และในที่สุดในปัจจุบันความเชื่อในคติดั้งเดิมอาจจะหายไปจากวิถีชีวิตของชาวไทย-ยวน

ภาพที่ 4 การสัมภาษณ์ข้อมูลจากคนในชุมชนตอนแรกเกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของ ชาวไทย-ยวน

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี ที่อยู่ในเขตพื้นที่ของชาวไทย-ยวน อาศัยอยู่ เช่น จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว พิพิธภัณฑสถานร่วมสมัยสโตนไทย-ยวน ตั้งอยู่หมู่ 6 ตำบลคูบัว บริเวณวัดโขลงสุวรรณคีรี เป็นพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นของชุมชนบ้านคูบัว ด้วยความริเริ่มของชุมชนหลายองค์กรในพื้นที่ ตั้งขึ้นด้วยความริเริ่มขององค์กร อาทิ วัดโขลงสุวรรณคีรี มูลนิธิพัฒนาประชากร ตำบลคูบัว สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนวัดแคทราย ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจากราชบุรี ชมรมชาวไทย-ยวน ราชบุรี

โบราณสถานหมายเลข 18 (วัดโขลงสุวรรณคีรี) ภายในวัดมีพระบรมสารีริกธาตุ ให้ผู้มาเที่ยวเข้าไปสักการะ ภายในบริเวณวัดโขลง มีโบราณสถานหมายเลข 18 ตั้งอยู่กลางเมืองคูบัวเมืองโบราณคูบัว

วัดทุ่งหญ้าคมบาง ตั้งอยู่ที่ บ้านห้วย ต.คอนแร่ อ.เมืองราชบุรี เป็นศูนย์วัฒนธรรมของชาวไทย-ยวน ในชุมชนตอนแร่อสร้างขึ้นราวสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นวัดของชาวไทย-ยวนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในราชบุรีตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มีศาลาการเปรียญขนาดใหญ่ อายุนับร้อยปี ช่างชาวจีนเป็นผู้สร้าง บนชั้น 2 มีภาพจิตรกรรมที่ยังคงสภาพสมบูรณ์ โดยสีที่ใช้เป็นสีตามธรรมชาติที่ได้มาจากภูมิปัญญาชาวบ้านเช่นแก่นไม้ การใช้ใบสักมาทำสี

วัดคูบัว และเมืองโบราณคูบัวในอดีต "เมืองคูบัว" คือศูนย์กลางความรุ่งเรืองของอาณาจักรทวารวดีในอดีตกาล หรือ "อำเภอเมืองราชบุรี"ในปัจจุบัน ชาวบ้านส่วนใหญ่สืบเชื้อสายไทย-ยวนและมีอาชีพทางด้านเกษตรกรรมภายใต้ชนบทนิยมประเพณีดั้งเดิมอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับชาวล้านนา โดยเฉพาะภาษาพูดและการแต่งกาย ประเพณีงานบุญการแสดงความเชื่อต่างๆ ภายในบริเวณวัดคูบัว มีโบราณสถาน หมายเลข 8 ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว เป็นโบราณสถานที่ขุดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีหลายอย่าง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าดินแดนราชบุรีแห่งนี้ เคยเป็นเมืองท่าที่เจริญรุ่งเรืองในยุคทวารวดี

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ บ้านใต้ ชาวบ้านใต้ หมู่ที่ 4 ตำบลคูบัว ได้ริเริ่มทำกั้วเล็กๆ ขึ้นมาไม่กี่ตัว เพื่อเป็นแหล่งแสดงผ้าจก แสดงวิธีการทอผ้าจก ของชาวไทย-ยวน

ภาพที่ 5 แสดงผ้าจากแท่งที่ทอโดยชาวไทย-ยวน ในชุมชนคูบัว ราชบุรี

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไท-ยวน วัดนาหนอง เกิดจากความร่วมมือของวัดนาหนอง สภาวัฒนธรรมจังหวัด และประชาชนเชื้อสายไทยยวนที่อาศัยอยู่ในตำบลคอนแร่ อ.เมืองราชบุรี โดยใช้อาคารของวัดที่สร้างไว้ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2541 โดยภายในจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ แสดงวัตถุโบราณ อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน ในสมัยก่อน

ภาพที่ 6 พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไท-ยวน ภายในแสดง วัตถุโบราณ อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน ในสมัยก่อน

วัดนาหนอง ศูนย์รวมของชาวไทย-ยวน ในการประกอบพิธีบุญภายในบริเวณ วัดนาหนอง ยังมีศูนย์ทอผ้าเพื่อเป็นศูนย์กลางให้กับชาวบ้านในการทอผ้าเพื่อเป็นรายได้ให้กับชุมชนไท-ยวน

สรุปและอภิปรายผล

ทักษะด้านการเขียนวิจัยของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 3.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทักษะการเขียนวิจัยของนักศึกษาทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อยกเว้น การสังเคราะห์ข้อมูลด้านการเปรียบเทียบเพื่อจัดระบบข้อมูล ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.07 อยู่ในระดับมาก ทักษะการใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับมากทักษะด้านการอ้างอิงข้อมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 อยู่ในระดับมากตามลำดับส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือทักษะการสืบค้นข้อมูลด้านการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจาก การที่นักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความกระตือรือร้นในการเรียนและการทำงานที่ยังไม่มีระบบ ผู้วิจัยจึงต้องหาวิธีในการพัฒนาทักษะด้านการหาความสัมพันธ์ของข้อมูลของนักศึกษาต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ เรื่อง การพัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาโดยใช้กระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม 4 P พบว่าการสอนวิชาการวิจัยทางภาษาไทยโดยใช้กระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม 4 P ทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้จำนวนนักศึกษาที่อยู่ร่วมกระบวนการวิจัยจนสิ้นสุดกระบวนการจำนวน 15 คน

มีคะแนนความรู้ความเข้าใจ หลังเข้าร่วมกระบวนการ เฉลี่ยรวมอยู่ที่ 21 อยู่ในระดับ ต่ำมาก คะแนนสูงสุดอยู่ที่ 24 คะแนน และคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 18 คะแนน นักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับต่ำมาก จำนวน 10 คน และระดับดี จำนวน 5 คน แสดงว่า นักศึกษามีทักษะและความรู้ความเข้าใจด้านการวิจัยเพิ่มขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 จากผลการวิจัยพบว่าการสนทนเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์ ในกลุ่มของไท-ยวน ที่นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและจัดทำเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์นั้น นักศึกษาได้ทำการศึกษาและทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการสนทนเพื่อการท่องเที่ยวไท-ยวน จังหวัดราชบุรี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดม เขยกิจวงศ์ (2545 : 6-7) ที่ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเองมีชีวิตในโรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้ทำการวิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถสร้างความเข้าใจถึงวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมไท-ยวนรวมถึงแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมต่างๆ คนในชุมชนหรือคนท้องถิ่นสามารถเข้าใจถึงที่มาที่ไปประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตนเองได้อย่างถ่องแท้สามารถนำเรื่องการถ่ายทอดประเพณีต่างๆ ถ่ายทอดสู่ลูกหลานเพื่อปลูกฝังให้ลูกหลานรุ่นต่อไปได้เข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของคนไท-ยวน และควรมีการวิจัยและพัฒนาต่อยอด การพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในชาติพันธุ์ อื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2547. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
- สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์. 2554. การพัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาโดยใช้กระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม 4 P. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2555. เว็บไซต์.
- http://edu.nstru.ac.th/edunstru_thai/research/fileresearch/1_040712_143127.pdf.
- พระมหาณรงค์ พร้อมบัวป่า. 2554. สภาพปัญหา วิกฤตการณ์ การศึกษาไทย เป็นอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2555. เว็บไซต์ : <http://www.slideshare.net/Narongdaeng/ss-26909106>.
- พิชิต ฤทธิจรณ . 2544. หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ นพคุณ. 2545. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอบรมการพัฒนาโดยการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- อุดม สมพร. 2547. ไท-ยวน 8 ชาติพันธุ์ในราชบุรี. สำนักวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรีและสภาวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- อุดม เขยกิจวงศ์. 2545. หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.

แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

Guidelines for Operation of Early Childhood Development Centers of Local
Government Organizations in Pho Thale District, Phichit Province

ปรารักษ์ทิพย์ ศรีสนธิ์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และนำเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประจำปีการศึกษา 2556 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 13 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 127 คน จากการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเท่ากับ .89 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การนำเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมมีสภาพปัญหาการดำเนินงานสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ต่ำสุดได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้อะไร และ 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

คำสำคัญ : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The research aimed to investigate the problems occurring in operating early childhood development centers, and to propose the guidelines for operation of early childhood development centers, for local government organizations, in Phothale District, Phichit Province. The research was conducted in two stages.

Stage 1 was studying the operation problems of early childhood development centers. The sample group, according to Krejcie and Morgan Tables, comprised 127 committee members of early childhood development centers, from 13 local government organizations in Pho Thale District, Phichit Province during the academic year of 2013. The tool used for collecting the data was a rating scale questionnaire on the operation problems, with reliability coefficient of .89. The statistics used were mean and standard deviation. Stage 2 was proposing the guidelines for the operation of early childhood development centers, by using focus group discussion and content analysis techniques.

The research results were as follows:

1. Overall, the operation problems of early childhood development centers were at low level. When considered each aspect, it was found that the problem regarding arrangement of learning environment was the highest level problem, followed by the problem on building relationship with students' parents, whereas the arrangement of learning and instruction activities was at the lowest level.
2. The operational guidelines of early childhood development centers of the local government organizations in Phothale District, Phichit Province comprised the aspects as follows: 1) arranging learning environment, arranging learning and instruction activities, 3) evaluating learning progress, and 4) building relationship with students' parents.

Keywords : Early Childhood Development Centers of Local Government Organizations

บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาเด็กจะต้องเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงวัยก่อนเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา นั่นคือจะต้องพัฒนาตั้งแต่หลังคลอดจนถึง 6 ปี ทั้งนี้เนื่องจากเด็กในวัยดังกล่าวโดยเฉพาอย่างยิ่งช่วง 2 ปีแรก เป็นช่วงที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน จึงควรได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาการ สติปัญญา อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ ตลอดจนคุณลักษณะนิสัยพื้นฐานต่างๆ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวของเด็กจะต่อเนื่องมาจนถึงวัยก่อนเข้าเรียนคือช่วง 3 - 5 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มออกจากบ้านไปสู่สถานศึกษา

การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงเป็นการจัดการศึกษาในระยะเริ่มต้นของชีวิต เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปูพื้นฐานชีวิตที่ดีให้เด็กได้รับการเสริมสร้างพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เด็กทุกคนจึงควรได้รับการเลี้ยงดู ส่งเสริมการเรียนรู้ และการวัดประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งจะนำพามาสู่คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้เด็กไทยเป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยพัฒนาคนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีปกติสุข (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549, น. 11) และการพัฒนาคนในชาติให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยระบบการจัดการศึกษาที่ดี และมีประสิทธิภาพในทุกๆ ระดับโดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ทั้งนี้เพราะเป็นวัยเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้ เป็นวัยที่มีพัฒนาการทุกด้านอย่างรวดเร็ว ซึ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้การยอมรับว่าเด็กในวัยนี้จะต้องมีความเจริญเติบโตทางสมองถึงร้อยละ 80 ของสมองผู้ใหญ่ หากเด็กในวัยนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและจะประสบการณ์เรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้วก็จะเป็นการเตรียมบุคคลให้เข้าสู่สังคมยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้เท่าทันโลก รัฐบาลจึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 โดยเน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ

เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน พ่อแม่ผู้ปกครองต้องทำงานนอกบ้านจึงต้องนำบุตรหลานของตนเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใกล้บ้าน จึงทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกลายเป็นบ้านหลังที่สองที่ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่และผู้ปกครองในเตรียมความพร้อมในทุกๆ ด้านแก่เด็กให้มากที่สุด โดยมุ่งหวังให้เด็กที่เข้ามาเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เป็นภาระต่อครูอาจารย์ เมื่อเติบโตขึ้นสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งปลูกฝังนิสัยความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นแก่เด็กจนติดเป็นนิสัยในอนาคต อีกทั้งยังสร้างทัศนคติเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ที่สำคัญคือช่วยปลูกฝังความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เน้นการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ให้กับเด็กตามความต้องการและตามธรรมชาติของเด็ก ด้วยการอบรมเลี้ยงดูให้เด็กมีความสุขและปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีต่างๆ ให้แก่เด็กได้เรียนรู้โดยผ่านการเล่น ซึ่งเด็กจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยโดยผู้ดูแลเด็กมีบทบาทในการจัดการกิจกรรม จัดประสบการณ์การเรียนรู้และการอบรมเลี้ยงดูเด็กในการส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้ได้รับการพัฒนาสูงสุด (สำนักประสานและพัฒนารจัดการศึกษาท้องถิ่น, 2547, น. 6-7)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์และส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็ก ได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสม ตามวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมเพื่อให้เด็กเล็กได้รับการศึกษาและพัฒนา เป็นไปตามวัยแต่ละช่วงอายุ สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้เด็กเล็กพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ปี พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเห็นว่า มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดทำขึ้นใน ปี พ.ศ. 2547 นั้น ควรจะปรับปรุงเนื้อหาหลักเกณฑ์ หรือ หนังสือสั่งการต่างๆ ให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับนวัตกรรมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้ดำเนินการ ปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานการดำเนินงานใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่าง ครอบคลุม กว้างขวาง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ตลอดจนเป็นการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับอำเภอ โดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็กเล็ก เสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 46ก, 1)

ดังนั้นการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนให้ภารกิจของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบรรลุตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ กลุ่มเครือข่ายผู้ดูแลเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ได้มีการจัดตั้งตามระเบียบกฎหมายที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาพุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล จำนวน 13 แห่ง ในเขตอำเภอโพทะเล เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ให้ดียิ่งขึ้น และมีมาตรฐานเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จำนวน 13 แห่ง เป็นกลุ่มเครือข่าย ประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซมั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลท่าบัว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลโพทะเล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลท่าม่วง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลพะนง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลท่ายี่น้ำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลท่าเสา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโพทะเล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบางคลาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลทุ่งน้อย ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็จะมีวิธีการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่แตกต่างกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และที่สำคัญการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีความรู้ในเรื่องการบริหารและการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ ไม่กล้าเสนอความคิดเห็นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบศูนย์พัฒนา เด็กเล็กขาดการนิเทศติดตามตรวจสอบ และประเมินผล การปฏิบัติงานซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นอย่างมาก ประกอบกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการศึกษาที่จะคอยชี้แนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ทำให้มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนั้นภาระหน้าที่งานที่รับผิดชอบอื่นนอกเหนือจากการสอนมากเกินไป จึงไม่สามารถทุ่มเท

ให้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ และในปัจจุบันเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบันมีจำนวนมากที่จะต้องดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดเรียนการสอนที่กำหนดไว้ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยแบ่งการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละพื้นที่ที่มีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานงานก็ต้องมีความแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลสามารถนำข้อมูลไปเป็นพื้นฐานในการวางแผนการพัฒนาดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพได้มาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประจำปีการศึกษา 2556 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 13 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 185 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประจำปีการศึกษา 2556 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 13 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 127 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเครซีและมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชุด คือ แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ชุดที่ 1 แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำแหน่งในปัจจุบัน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ชุดที่ 2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มซึ่งมีลักษณะเป็นแบบบันทึกการสนทนา ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร สูงสุด 3 อันดับ ใน 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม
- 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) ด้านการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้
- 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อจัดประชุมสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ (Focus group discussion)

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ชุดที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามและเทคนิคการตั้งคำถาม แบบสอบถาม

3. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามในการจัดเก็บข้อมูลโดยกำหนดขอบข่ายของแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

4. ร่างแบบสอบถามตามกรอบความคิดและให้ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

6. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงความเห็น ว่า ข้อคำถามแต่ละข้อ วัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นไว้ดังนี้ เกณฑ์การพิจารณาของอนูวัติ คุณแก้ว (2545, น. 48)

7. นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) โดยจะนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

8. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปใช้กับ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่ใกล้เคียง และมีบริบทที่คล้ายคลึงกันไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

ตรวจสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พิชญ พงศรี, 2549, น. 143) พบว่ามีค่าความเที่ยง 0.89

9. นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 2 ร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าทฤษฎีแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลในการยกร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเลจังหวัดพิจิตร ซึ่งพิจารณา 3 ด้านสูงสุด

2. นำร่างแนวทางเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. จัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus group discussion) จำนวน 7 คน ที่เข้าร่วมประชุม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

3.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาไทย

3.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารกลุ่มเครือข่าย

3.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

3.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

4. นำผลจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

5. นำผลการประชุมสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เพื่อเสนอเป็นแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ชุดที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงนายกองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงนายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ใน 13 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลบางคลาน เทศบาลตำบลโพทะเล เทศบาลตำบลท่าเสา เทศบาลตำบลทุ่งน้อยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา องค์การบริหารส่วนตำบลท่าบัว องค์การบริหารส่วนตำบลท่าขมิ้น องค์การบริหารส่วนตำบลโพทะเล องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง องค์การบริหารส่วนตำบลทะนง องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายน้ำ

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกลับคืนมาและตรวจสอบความถูกต้อง

4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เพื่อหาประเด็น เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน

5. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมพิจารณาร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ชุดที่ 2 จากการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือก เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำชี้แนะและขอความเห็นชอบ
2. ประสานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมการสนทนากลุ่มซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน ประกอบด้วย ซึ่งมีรายนามดังต่อไปนี้

1) นายฉนวน ศรีอินทร์	นายกเทศมนตรีตำบลทุ่งน้อย
2) นายภัทรพงษ์ ขุนเพ็ง	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งน้อย
3) นายประสิทธิ์ อะภัย	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดคงคาราม
4) นางสาวสุวรรณี ศรีสมฤทัย	ผู้ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สพป. พิจิตร เขต 2
5) นางพัลลภา โห้จ้วประสิทธิ์	ปลัดเทศบาลตำบลทุ่งน้อย
6) นางวรินทร์ มัชฌิมา	ครูชำนาญการพิเศษ สาขาปฐมวัย โรงเรียนวัดโพทะเล
7) นายมานิชย์ คุ่มเวช	หัวหน้าส่วนกองการศึกษา สังกัดเทศบาลตำบลทุ่งน้อย

3. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมพิจารณาร่างแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

4. จัดการประชุมการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ในวันที่ 26 ธันวาคม 2556 เวลา 09.30 น. – 11.30 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งน้อย “พัฒนโสภณวิทยา”

5. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะและเขียนรายงานการวิจัย ตลอดจนจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มพร้อมส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ชุดที่ 1 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. ออกแบบและลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถามกับเครื่องคอมพิวเตอร์
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์
4. แปลความหมายของปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, น. 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จุดที่ 2 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
 - 1.1 ค่าความเที่ยง (Reliability)
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมมีสภาพปัญหาการดำเนินงานสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับน้อย รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ซึ่งอยู่ในระดับน้อย สภาพปัญหาการดำเนินงานต่ำสุดได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่มีระดับสภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุดเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม มีแนวทางในการดำเนินงานดังต่อไปนี้ ห้องพยาบาลสำหรับเด็กป่วยแยกเป็นส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น ส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติมห้องพยาบาลให้เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะใช้สอยอย่างเพียงพอ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความช่วยเหลือมีแนวทางปฏิบัติด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉินตลอดเวลา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีการวางแผนและดำเนินการเตรียมความพร้อม โดยให้ชุมชนและส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประสานความร่วมมือกับชุมชนและบุคลากร เพื่อให้มีส่วนร่วมโดยอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง มีแนวทางปฏิบัติด้านการป้องกันความปลอดภัยสำหรับเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และสาธิตการปฏิบัติการป้องกันอุบัติเหตุและอุบัติเหตุให้กับเด็ก เช่นขออาสาสมัครมาเป็นวิทยากร ติดตามและตรวจรายงานเพื่อทราบพร้อมประสานงานกับผู้บริหาร

2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางในการดำเนินงานดังต่อไปนี้ การประเมินพัฒนาการของเด็ก โดยการสังเกตนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาเส้นทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใช้เครื่องมือวัดผลประเมินผลตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใช้แบบประเมินผลพัฒนาการของเด็กให้หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและท้องถิ่น จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และยืดหยุ่นตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับตัวเด็ก การจัดประสบการณ์ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีของเด็ก ทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมและสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม มีการเสนอแผนการจัดประสบการณ์ก่อน - หลังการจัดประสบการณ์เพื่อให้ผู้บริหารอนุมัติเห็นชอบและมีการนิเทศกำกับติดตาม

3) ด้านการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ มีแนวทางในการดำเนินงานดังต่อไปนี้ มีการประเมินพฤติกรรมทุกครั้งหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อดูพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคล ให้มีการประเมินพฤติกรรม

ทุกครั้งหลังการจัดประสบการณ์ เพื่อดูความก้าวหน้าพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมของเด็ก เพื่อประเมินพฤติกรรมของเด็กทุกครั้งหลังการจัดประสบการณ์ใช้แบบประเมินผลการจัดประสบการณ์ให้เด็กเลือกตอบ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของเด็กเรียนรู้ประเด็นที่สำคัญ โดยเฉพาะที่ครูต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้น สร้างแบบประเมินพฤติกรรม ด้วยวิธีการสังเกตและซักถามกับเด็ก โดยการซักถามระหว่างการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ ใช้แบบบันทึกการตอบคำถาม / ใต้ตอบสนทนาของเด็ก ใช้วิธีการสังเกตและบันทึกเข้าร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สามารถระบุพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในการร่วมกิจกรรม ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก จัดทำแบบประเมินพฤติกรรม โดยใช้วิธีการสังเกตมาใช้ในกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเด็ก (สัปดาห์ / ทุกวัน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องใช้วิธีการสังเกตและบันทึกเข้าร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สามารถระบุพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในการร่วมกิจกรรม ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก

4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง มีแนวทางในการดำเนินงานดังต่อไปนี้ มีการอุดหนุนงบประมาณเพิ่มเติมแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นอกเหนือจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนในการวางแผนร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ และโครงการนโยบายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ปกครองและชุมชน เช่น การบริจาคทรัพย์สินวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องขอความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ปกครองและชุมชน เช่น การบริจาคทรัพย์สินวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กจัดทำโครงการระดมทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ที่เหลือใช้จากผู้ปกครองเชิญชวนผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ตามหน่วยการเรียนรู้ มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดให้มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะต้องดำเนินงานตามแนวนโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดไว้ในแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559 (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2544 : 2-13) ซึ่งได้เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 นอกจากนี้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ เพื่อเป็นแนวทางให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสมโดยได้จัดทำเป็นมาตรฐานการดำเนินงานจำแนกไว้เป็น 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น,ม.ป.ป.ง. 1-28) ซึ่งในแต่ละด้านจะได้รับกำหนดรายละเอียดเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน และในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีนโยบายที่จะสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินงานให้ได้เกณฑ์มาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน จึงได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อการนี้ไว้ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเป็นประจำทุกปี อาทิ เงินอุดหนุนอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) ค่าจ้างผู้ดูแลเด็กเล็กค่าวัสดุการศึกษา ทุนการศึกษา และค่าพัฒนาผู้ดูแลเด็กเล็กเป็นต้น ประกอบกับในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งก็ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือเพื่อดำเนินการอีกส่วนหนึ่งและในการดำเนินการนั้น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นด้วย โดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำข้อตกลงกับสถาบันราชภัฏสวนดุสิตเป็นผู้ประเมิน ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 และได้การประกาศผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สามารถดำเนินงานได้ตามเกณฑ์มาตรฐานได้ดีเด่น เข้ารับรางวัลจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นไปแล้ว จึงทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งตื่นตัวและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงได้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ชลพรพรช โภคสมบัติ (2547 : 85) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมอยู่

ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สุชาติ สมสวนจิต (2547 : 53-55) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพิมายจังหวัดนครราชสีมาผลการศึกษาพบว่าปัจจัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับนโยบายระเบียบ วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับ สมานด้วงพรหม (2545 : 57-58) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา กับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสระแก้ว พบว่าการบริหารการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา กับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับ อัครเดช วรหาญ (2548 : 53) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ระดับสูงและยิ่งสอดคล้องกับศราวุธ สังกะเทศ (2551 : 54) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมอยู่ในระดับดี

2. แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ในรายด้านการจัดสภาพแวดล้อม มีปัญหาการดำเนินงานสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทำเลที่ตั้งเหมาะสมอยู่ใกล้ชุมชนแต่อยู่ใกล้แหล่งมลพิษ (หลุมขยะ) และในเรื่องของขนาดพื้นที่ใช้สอยที่คับแคบมาก โดยเกณฑ์มาตรฐานกำหนดไว้คือ อาคารเรียนต้องมีพื้นที่ใช้สอยอย่างน้อย 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน อีกทั้งศูนย์มีสภาพแวดล้อมภายในภายนอกอาคารไม่เป็นสัดส่วนเท่าที่ควร ไม่มีการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วนชัดเจน ไม่มีการแยกพื้นที่ของห้องเรียน ห้องกิจกรรม ห้องนอน ห้องปฐมพยาบาล ออกจากกัน และเครื่องเล่นสนามต้องให้มีความเหมาะสม สะอาด สะอาด ปลอดภัย เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ ศูนย์ควรปรับปรุงเพิ่มเติมอาคารเรียนให้ มีพื้นที่ใช้สอยตามเกณฑ์มาตรฐานคือ พื้นที่ใช้สอยเฉลี่ย 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน จัดพื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วนที่ชัดเจนตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด โดยให้มีทั้งห้องครัว ห้องกิจกรรม ห้องนอน ห้องปฐมพยาบาล ห้องนำห้องส้วมที่มีอ่างล้างมือและที่แปรงฟัน และการดูแลสภาพอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามทั้งหมดให้อยู่ในสภาพที่ดีที่เหมาะสม สะอาด สะอาด และปลอดภัยแก่เด็ก รวมทั้งการจัดหาสถานที่จัดตั้งศูนย์ให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด จัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็ก จัดหาสื่ออุปกรณ์สนามให้ได้มาตรฐาน จัดจำนวนนักเรียนต่อครูผู้สอนให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน การปรับปรุงพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีที่ตั้งอย่างเป็นเอกเทศมีรั้วรอบขอบชิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ สมสวนจิต (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามความคิดเห็นของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ในรายด้านการกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหาการดำเนินงานต่ำสุด ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ดูแลเด็กบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ในงานด้านวิชาการ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การจัดทำหลักสูตร และการผลิตสื่อ สำหรับการเรียน การสอน ส่งผลให้ผลของการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครองเท่าที่ควร ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาหลายอย่าง เช่น ครูผู้สอนบางคนไม่ได้จบการศึกษาวิชาปฐมวัยโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ดูแลเด็กขาดประสบการณ์และทักษะ ในการทำงาน จึงต้องเข้ารับการศึกษาเพิ่มเติม และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัส (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ของอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามตารางกิจกรรมประจำวัน และครูที่เลี้ยงขาดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก และได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคือ จัดส่งเอกสารหลักสูตรให้ไปเป็นคู่มือการปฏิบัติงาน ครูที่เลี้ยงควรจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามตาราง เพื่อให้เด็กได้รับพัฒนาการครบทุกด้าน และให้มีहारอบรมเกี่ยวกับการดูแลเด็กและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่ครูที่เลี้ยงก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

4. ปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ในรายด้านการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ มีสภาพปัญหาการดำเนินงานต่ำสุด ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ และมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตาม

เกณฑ์คือ ไม่มีแบบประเมินพัฒนาการเด็กในสมุดบันทึกสุขภาพให้ผู้ปกครองทราบ ซึ่งแบบประเมินพัฒนาการเด็ก ผู้ปกครองจะารู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กด้านการเรียนรู้และความประพฤติ ตลอดจนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ผู้ปกครองพอใจกับการบริหารงานด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก ทั้งนี้เพื่อความครบถ้วนในด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กควรเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน เพื่อจะได้จัดหาสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย แก่นโมก[8] ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับน้อย

5. ปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ในรายด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง มีสภาพปัญหาการดำเนินงานสูง ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้รับบริการส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานทุกภาคส่วนไม่ให้ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอัมพร (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา ได้แก่ การระดมการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชนน้อย และการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง และส่วนใหญ่มีความต้องการให้ชุมชนให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมทั้งการให้การสนับสนุน ช่วยบริจาคสิ่งของวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของลือชัย (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ มีการประชาสัมพันธ์สื่อสารกับผู้ปกครองน้อยเกินไป ผู้ปกครองให้เวลาดูแลช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 จากการศึกษา พบว่าการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านการจัดสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการแก้ไขโดยอาจนำแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยเสนอไว้ไปทดลองใช้

1.2 จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรด้านการจัดสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรนำผลการวิจัยไปจัดแผนพัฒนาการศึกษาในระยะปานกลาง (3ปี) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ และควรจัดทำแผนผังกำหนดการขยายการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ (master plan) จากผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรในรายด้าน 4 ด้าน พบว่าด้านที่มีปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมกับด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และอีก 2 ด้าน คือ การประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้กับด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (การจัดประสบการณ์) มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทที่จะนำแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 ในการนำเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรที่ผู้วิจัยนำเสนอไว้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรชี้แจงทำความเข้าใจให้กับผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาวิจัยการนำการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองท้องถิ่น มาใช้ในระดับจังหวัด และประเทศ เป็นต้น
- 2.2 ควรศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาใช้ในระดับที่สูงขึ้น
- 2.4 ควรศึกษาศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน
- 2.5 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 . หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2548. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กระทรวงมหาดไทย. 2553. มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
กรุงเทพฯ:กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2547. กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. 2545. การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาใน
รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

**แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2**
**Guidelines for the Implementation of Internal Quality Assurance in Schools
under the Office of Phichit Primary Educational Service Area 2**

ณิชาวรรณ รอดเจริญ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 และนำเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน และครู จำนวน 146 คน รวมทั้งสิ้น 169 คน จาก 23 โรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สาม โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางเครชีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การนำเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่ำสุดได้แก่ ด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) ด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) ด้านการมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The purposes of the research were to study the state of internal quality assurance implementation in schools under the Office of Phichit Primary Educational Service Area 2, and to propose the guidelines for implementing internal quality assurance of these schools. The research was conducted in two phases. Phase 1 was studying the state of internal quality assurance implementation in schools under the Office of Phichit Primary Educational Service Area 2. The sample group, according to Krejcie and Morgan Tables, comprised 23 school administrators and 146 teachers, totaling 169 people

from 23 schools under the Office of Phichit Primary Educational Service Area 2, which had passed the third round of external quality assurance evaluation. The tool used was a rating scale questionnaire constructed by the researcher with reliability coefficient of .98. The statistics used were mean and standard deviation. Phase 2 was proposing the guidelines for implementing internal quality assurance of schools under the Office of Phichit Primary Educational Service Area 2 by using focus group discussion and content analysis techniques.

The research results were as follows:

1. The state of internal quality assurance implementation in schools under the Office of Phichit Primary Educational Service Area 2, as a whole, was at high level. When considered each aspect, the annual internal quality evaluation report preparation was at the highest level, followed by the arrangement for educational plan preparation focusing on quality according to school educational standards. The lowest level was on the aspect of arrangement to develop consistent internal quality assurance.

2. The guidelines for internal quality assurance of schools under the Office of Phichit Primary Educational Service Area 2 comprised 1) setting school educational standards, 2) planning of educational preparations focused on quality, according to school educational standards, 3) setting administration and information system, 4) operating in accordance with the school development plan on educational management, 5) assessing educational quality, 6) assessing internal quality according to the school educational standard, 7) writing annual report for internal quality assessment, and 8) developing consistent internal quality.

Keywords : Internal Quality Assurance of Schools

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่ง ที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพและมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กร สถานประกอบการที่รับช่วงเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงานมีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐานแม้ไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถมีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่สถานศึกษา (ซึ่งหมายถึง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา) ต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรง และโดยอ้อม นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554, น. 2)

ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (Internal quality assurance) เป็นระบบที่สถานศึกษาสร้างความมั่นใจ (Assure) แก่ผู้รับบริการทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมคาดหวัง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัวและชุมชนตามความเหมาะสม ด้วยการบริหารจัดการที่มีคุณภาพทั้งองค์กร โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม บุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูและผู้บริหารตระหนักถึงเป้าหมายคือ ผลประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้และถูกกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้อง

ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และประกาศกฎกระทรวงดังกล่าว (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2554, น. 9)

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นการทำงานที่มีเป้าหมาย และเป็นการกำหนดแผนการทำงานที่ชัดเจน โดยดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ เพื่อให้ได้ผลเป็นไปตามเป้าหมายนั้น ก็จะต้องมีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นการประเมินตนเอง ตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงโดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในรอบที่สาม สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จำนวน 23 โรงเรียน ในตัวบ่งชี้ที่ 8 พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด นั้นปรากฏว่า มีสถานศึกษาที่ได้ระดับดีขึ้นไปจำนวน 18 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.26 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2, 2556, 30)

ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจนำเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายในรอบสาม ทั้ง 8 ด้าน เพื่อนำแนวทางไปวางแผนการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายในรอบที่สาม จำนวน 23 คน ครูสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายในรอบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จำนวน 275 คน รวมทั้งสิ้น 298 คน จาก 23 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายในรอบที่สาม จำนวน 23 คน ครูสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายในรอบสาม จำนวน 146 คน รวมทั้งสิ้น 169 คน จาก 23 โรงเรียนโดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชุด คือ แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 และ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 ด้าน ได้แก่ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ชุดที่ 2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มซึ่งมีลักษณะเป็นแบบบันทึกการสนทนา ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีระดับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 3 ลำดับ ใน 8 ด้าน คือ

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
5. จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
6. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
7. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
8. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เพื่อจัดประชุมสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ (Focus group discussion)

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ชุดที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับในหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 ด้าน ได้แก่ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามและเทคนิคการตั้งข้อคำถาม แบบสอบถาม

3. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและปรับปรุงแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิดภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. ร่างแบบสอบถามตามกรอบความคิดและให้ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตรา

ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

6. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงความเห็น ว่า ข้อคำถามแต่ละข้อ วัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นไว้ดังนี้ เกณฑ์การพิจารณาของ พิสนุ พงศ์ศรี (2549, น. 139)

7. นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) โดยจะนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

8. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับ ผู้บริหารและครูโรงเรียน ในเขตพื้นที่ใกล้เคียง และมีบริบทที่คล้ายคลึงกันที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด

ตรวจสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2549, น. 143) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.98

9. นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 2 ร่างแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลใน

การยกเว้นแนวทางทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 2 ซึ่งพิจารณา 3 ด้านต่ำสุด

2. นำร่างแนวทางเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. จัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus group discussion) จำนวน 7 คน ที่เข้าร่วมประชุม โดยมีเกณฑ์ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สพป. พิจิตร เขต 2 และมีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

3.2 ครูผู้สอนในที่มีตำแหน่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สพป.พิจิตร เขต 2 และมีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

4. นำผลจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแนวทางทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

5. นำผลการประชุมสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เพื่อเสนอเป็นแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ชุดที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกลับคืนมา และตรวจสอบ ความถูกต้อง

4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 เพื่อหาประเด็น เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน

5. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมกันพิจารณาร่างแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ชุดที่ 2 จากการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือก เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำชี้แนะและขอความเห็นชอบ

2. ประสานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมการสนทนากลุ่มซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน ประกอบด้วย ซึ่งมี รายชื่อดังต่อไปนี้

1) นายประจวบ ชูจิตร์	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดบ้านพังน้อย
2) นางสุรินทร์ สังข์วิสุทธิ์	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดบ้านห้วยยาว
3) นายจักรกฤษณ์ รอดเจริญ	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนหนองบ้านไร่
4) นางสาวมณี อ้วนหงวน	ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดบ้านห้วยยาว
5) นางประกอบกุล จัตร์ส	ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดบ้านท่าขมิ้น
6) นางนิทรา เณรหล้า	ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนวัดบ้านห้วยยาว
7) นางอนุชิตา ชุ่มมัน	ครูชำนาญการโรงเรียนวัดบ้านท่ามะไฟ

3. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมพิจารณา ร่างแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

4. จัดการประชุมการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ในวันที่ 24 ธันวาคม 2556 เวลา 09.30 น.-11.30 น. ณ ห้องสมุด โรงเรียนวัดบ้านท่าขมิ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

5. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ และเขียนรายงานการวิจัย ตลอดจนจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มพร้อมส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ชุดที่ 1 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. ออกแบบและลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถามกับเครื่องคอมพิวเตอร์
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์

4. แปลความหมายของระดับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, น. 100)

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง มีสภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
 - 1.1 ค่าความเที่ยง (Reliability)
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ต่ำสุดได้แก่ ด้านการจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา แต่อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 รายงาน พบว่า

- 1) ด้านการกำหนด มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้

แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วม บันทึกการประชุมคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีการกำหนดค่าเป้าหมายมาตรฐาน และตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการประกาศค่าเป้าหมายมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษามีแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา/แผนกลยุทธ์ระยะ 3-5 ปี โดยการมีส่วนร่วม แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยการมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย

และตัวชี้วัดความสำเร็จ กำหนดบทบาทหน้าที่/แนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือชุมชน จัดทำเอกสาร แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3-5 ปี เอกสารแผนปฏิบัติการ

3) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ มีแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้ จัดทำโครงสร้างการบริหาร ที่ระบุภารกิจและโครงสร้างการบริหารที่ระบุผู้รับผิดชอบ แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในที่มีส่วนร่วม ประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง จัดทำทะเบียนข้อมูลการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรใน สถานศึกษา จัดทำข้อมูลพื้นฐาน จำนวนครู บุคลากร ผู้เรียน ชุมชนภาคีเครือข่าย กรรมการสถานศึกษา จัดทำข้อมูลผู้เรียน รายบุคคล จัดทำข้อมูลสารสนเทศผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาย้อนหลัง 3 ปี

4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบกิจกรรม / โครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี จัดประชุมคณะครู/ผู้รับผิดชอบวางแผนดำเนินกิจกรรม/ โครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี จัดทำข้อมูลระดมทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี จัดทำเครื่องมือประเมินผลความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี จัดทำสรุปผลการ ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ครึ่งปี/ระหว่างปี จัดทำสรุปผล/ประเมินโครงการ

5) ด้านการจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้ แต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา จัดทำเครื่องมือการติดตามตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา จัดทำปฏิทินการดำเนินงาน ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อมูลการตรวจสอบ วิสัยทัศน์ ภารกิจ/พันธกิจของ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา/แผนปฏิบัติการประจำปี จัดทำข้อมูลปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเนื่องจากการติดตามตรวจสอบ ทบทวน

6) ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวทางการ ดำเนินงานดังต่อไปนี้ จัดทำแบบสรุปผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาที่แสดงจุดเด่น/จุดที่ควรพัฒนา ข้อมูลสารสนเทศผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) เปรียบเทียบ 3 ปี จัดทำรายงานประเมิน /สรุปโครงการ/ กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี 3 ปี ย้อนหลัง

7) ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน มีแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปี จัดทำเอกสารรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปี บันทึกเสนอความเห็นชอบรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา บันทึกเสนอรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปี ต่อหน่วยงานต้นสังกัด ผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

8) ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้ แต่งตั้ง คณะกรรมการจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สืบเนื่องจากการประเมินคุณภาพภายใน / ภายนอก ครึ่งสุดท้าย ประชุมพิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการจัดทำแนวทาง จัดทำข้อมูล/บันทึก/ แนวทางการปรับปรุง/พัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อมูล/บันทึก/แนวทางการปรับปรุง/พัฒนาในปีต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักทดสอบทางการศึกษา (2554 น. 8) ได้จัดระบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการ และการทำงานของ บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และไม่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษา ต้องวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน มีการทำตามแผน มีการตรวจสอบ ประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบที่มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน และ การประเมินคุณภาพภายในเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และ บุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษาโดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา พัฒนา ปรับปรุง ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกัน ผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สังคม และเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สังคม และประเทศชาติ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพโรจน์ เนตรแสง (2552) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสี่แยกเขาดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า การประเมินแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสี่แยกเขาดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 ในภาพรวมทุกส่วนอยู่ในระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมกำหนดให้มีการดำเนินการวางแผนเพื่อควบคุมคุณภาพ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดผู้รับผิดชอบ ระยะเวลางบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ชัดเจน ส่งเสริมการดำเนินการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจของบุคลากร กำหนดเครื่องมือสำหรับตรวจสอบให้หลากหลาย กำหนดผู้ทำหน้าที่ติดตามให้ชัดเจน วางแผนนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาจัดทำเป็นสารสนเทศตามภาพรวมของโรงเรียนให้ชัดเจนครอบคลุมทุกข้อมูลโดยดูจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นให้ทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพ จัดทำคู่มือการประเมินคุณภาพ เผยแพร่ผลการประเมินให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง จัดทำรายงานประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานประเมินตนเอง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุไรรัตน์ หลักชุม (2553) ได้วิจัยเรื่องการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอบุรฉาน เขต 1 พบว่า สภาพการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอบุรฉาน เขต 1 ทั้ง 8 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก

ซึ่งสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ระดับมากนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรของสถานศึกษา มีการให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งเป็นการประเมินที่รองรับคุณภาพของสถานศึกษาที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการประเมินคุณภาพของผู้บริหารและครู จึงทำให้สถานศึกษาต้องกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจนตามมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครูทำงานอย่างมีอาชีพ มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จากการดำเนินการสนทนากลุ่ม พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำมาตรฐานตัวบ่งชี้ และค่าเป้าหมายของสถานศึกษา ประกาศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ มีการตรวจสอบและประเมินที่เหมาะสม นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานใหม่ ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสถานศึกษา ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมวางแผนโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ในการใช้ทรัพยากรให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้ชัดเจน ประมวลผลข้อมูลเพื่อใช้เป็นปัจจุบัน ด้านการดำเนินงานตามแผนด้านการติดตาม สถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ดำเนินงานตามแผน มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน ด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ผู้บริหาร และครูควรจัดทำเครื่องมือตรวจสอบความก้าวหน้าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่หลากหลาย สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และคุณภาพผู้เรียน ด้านการประเมินคุณภาพภายใน ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายใน โดยจัดทำเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย และนำผลมาวิเคราะห์สรุปอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดทำรายงานประจำปีเสนอบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาควรจัดทำรายงานประจำปีที่สะท้อนกับคุณภาพผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการ ครอบคลุมการดำเนินงานของสถานศึกษาและเผยแพร่ต่อหน่วยงานต้นสังกัด และด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพอยู่เสมอ สอดคล้องกับ เจมรีนิ ใจเรื่อน (2555) ได้วิจัยเรื่องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา คือ การให้สถานศึกษาได้จัดอบรม ให้ความรู้ในเรื่องมาตรฐานการศึกษา ระดมความคิดจากทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันกำหนดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรจัดการอบรมให้ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและควรกำหนดเกณฑ์หรือ

เป้าหมายความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อความเป็นเอกภาพ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ สถานศึกษาควรให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ควรจัดหาคอมพิวเตอร์ที่มีความเร็วสูง สำหรับการเก็บข้อมูลสารสนเทศและการเรียนการสอน จัดอบรมให้ความรู้ด้านทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานในแต่ละโครงการ/กิจกรรมที่ชัดเจน สนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน ด้านจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานและนำผลการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทาวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการคิด วิเคราะห์ การใช้เหตุผล ควรจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดทำแบบทดสอบออกประเมินนักเรียนทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดทำรายงานประจำปี สถานศึกษาควรจัดทำรูปแบบการจัดทำรายงานประจำปีให้สอดคล้องกับการจัดทำรายงานเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก จัดประชุมคณะกรรมการและผู้ปกครองนักเรียนเพื่อรายงานผลการดำเนินงานและรับฟังความคิดเห็น และด้านจัดทำให้มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรร่วมกันวางแผน วิเคราะห์การดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงานทุกโครงการ/กิจกรรม สถานศึกษาควรนำผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 จากการศึกษา พบว่าแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้านการจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการแก้ไขโดยอาจนำแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ผู้วิจัยเสนอไว้ไปทดลองใช้

1.2 จากการศึกษา พบว่าแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 รายด้าน 8 ด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และในรายข้อ ของทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนในลำดับสุดท้ายในแต่ละด้านควรใช้แนวทางที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้ไปปรับปรุงแก้ไข

1.3 สถานศึกษาควรพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในทั้งในระดับห้องเรียนและรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหลังจากการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สามจากสำนักรับรองมาตรฐานการศึกษาแล้ว มีส่วนกระตุ้นให้สถานศึกษา ร่วมกันพัฒนาไปสู่การมีมาตรฐานในการจัดการศึกษาหรือไม่

2.2 ควรศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบ ว่าในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบริบทต่างกัน จะส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือไม่

2.3 ควรศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบว่าสถานศึกษาที่จัดระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในที่อยู่ในระดับดี จะผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับใด

เอกสารอ้างอิง

- จุไรรัตน์ หล้าชุม. 2553. การใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- เจมรีณี ใจเรื่อน. 2555. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- พิสนุ พองศรี. 2549. การประเมินทางการศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทียมฝาการพิมพ์.
- ไพโรจน์ เนตรแสง. 2552. แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสี่แยกเขาดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. กำแพงเพชร.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2554. การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. 2554. แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. 2556. ระเบียบวาระการประชุมผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ครั้งที่ 2/2556.

แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก
กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
Good Governance Principles as Guidelines for Teachers to Manage
Child Care Centers: A Case Study of the Early Childhood Development
Center in Pho Thale District, Phichit Province

อุไรพร กระระกล

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพหลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอโพทะเลจังหวัดพิจิตร และนำเสนอแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพหลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ทั้งหมดจำนวน 55 คน ปีการศึกษา 2556 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .82 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การนำเสนอแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยพบว่า

1.สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ มีสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาล สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมา ด้านคุณธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม

2.แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม และ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The research aimed at studying the current state of good governance principles in administration of child care centers in Pho Thale District, Phichit Province and to propose the guidelines for early childhood teachers to apply good governance principles in administrating the Early Childhood Development Center, in Pho Thale District, Phichit Province. The research was conducted in two stages. Stage 1 was studying the current state of good governance principles in administration of child care centers in Pho Thale District, Phichit The population in the study comprised all 55 child care teachers of the center conducted during the academic year of 2013. The tool used for collecting the data was a rating scale questionnaire constructed by the researcher, with reliability coefficient of .82. The statistics

used were mean and standard deviation. Stage 2 was proposing the guidelines for child care teachers in using good governance principles in administrating the Early Childhood Development Center of Pho Thale District, Phichit Province by using focused group discussion and content analysis techniques.

The research results were as follows:

1. Overall, the current state of good governance principles in administrating the Early Childhood Development Center of Pho Thale District, Phichit Province was at a high level. When considered each aspect, it was found that the principles on responsibility was at the highest level, followed by the principle on worth, whereas the principle on legal justice was at the lowest level. followed by the principle on morality and on participation respectively.

2. The guidelines for child care teachers in using good governance principles in administrating the Early Childhood Development Center of Pho Thale District, Phichit Province comprised the aspects of 1) the principle on legal justice, 2) the principle on morality, 3) the principle on transparency, 4) the principle on participation, 5) the principle on responsibility, and 6) the principle on worth.

Keywords : Good Governance , Child care center

บทนำ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549, น. 18) ได้กำหนดให้จัดการศึกษาในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น และมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมแก่เด็กเล็กอย่างเหมาะสมตามวัย และพร้อมเข้ารับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานต่อไป ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงแต่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แนวทางหนึ่งที่ควรนำมาถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการด้านต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ การใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กเล็กถือว่าเป็นตัวจักรที่สำคัญของการบริหารจัดการศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว ดังนั้น ภาระหน้าที่อันสำคัญ คือ การบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายด้วยเหตุนี้ ครูผู้ดูแลเด็กเล็กจึงต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดีจะส่งผลให้ได้รับ ความศรัทธาน่าเชื่อถือจากนักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชน ซึ่ง อีระ รุญเจริญ (2548, น. 108 -109) ได้กล่าวว่า การบริหารงานในศูนย์พัฒนา เด็กเล็กขึ้นอยู่กับครูผู้ดูแลเด็ก การจะบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องมีการบริหารรูปแบบใหม่ จัดหาทรัพยากรทางวิชาการและข้อมูลสารสนเทศ เน้นการบริหารโดยองค์คณะบุคคล ฟังตนเอง มุ่งประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งต้องทำงานด้วยความรับผิดชอบมีอิสระ มีการประสานร่วมมือกับองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีการประเมินตรวจสอบเป็นระยะๆ อย่างโปร่งใส ส่วน ชาวจินสมจาร (2548, น. 2) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในฐานะขององค์กรว่าองค์กรและระบบขององค์กรก็เหมือนกับคนที่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปคุณลักษณะตามกาลเวลา มีความแตกต่างกัน การจะนำหลักการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพต้องสามารถดัดแปลง การเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็เป็นองค์กรหนึ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้ศึกษาเห็นว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นหลักการที่สามารถทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้น ครูผู้ดูแลเด็กเล็กจะต้องมีสมรรถภาพหรือศักยภาพทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถ มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการบริหารงานและการจัดการศึกษาเพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กเล็กสามารถพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวปฏิบัติ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็กและเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไปปรับปรุง และพัฒนาการบริหารของครูผู้ดูแลเด็กให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพหลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ทั้งหมดจำนวน 55 คน ปีการศึกษา 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ชุดที่ 1 แบบสอบถามแบบสอบถามสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็ก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ ครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มซึ่งมีลักษณะเป็นแบบบันทึกการสนทนา ประกอบด้วยคำถามที่มีระดับแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร 3 ลำดับ ใน 6 ด้านคือ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ชุดที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องมากำหนดขอบข่ายเนื้อหาและกรอบแนวคิดในการศึกษา
3. กำหนดกรอบเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และรับการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความเชี่ยวชาญในด้านเนื้อหา ดังต่อไปนี้

- 5.1 นายบุญนำ จัตุรัส ตำแหน่ง ครู ชำนาญการ โรงเรียนวัดโพทะเล
- 5.2 นายสุรพล ทองอ่อน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดบ้านท่าขมิ้น
- 5.3 นายจักรกฤษณ์ รอดเจริญ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางพล้อย่างหลวง

6. หากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงความเห็น ว่า ข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นไว้ดังนี้

- ให้คะแนน +1 หมายถึง เห็นด้วย
- ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- ให้คะแนน -1 หมายถึง ไม่เป็นด้วย

7. นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อเกณฑ์การตัดสิน IOC มีค่า .50 ขึ้นไป มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

8. ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.93 และข้อคำถามในแบบสอบถามใช้ได้ทั้งหมด 42 ข้อ

9. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายแล้ว ไปตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยทดสอบกับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้ดูแลเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน

10. นำแบบสอบถามที่ได้ทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient) ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

11. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มประชากร

ชุดที่ 2 ขั้นตอนการเสนอแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก 6 คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยนำผลสรุปการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่อยู่ในระดับต่ำที่สุด 3 อันดับ มาเป็นข้อมูลในการยกร่างแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

2. ทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน เพื่อเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) ท้องถิ่นอำเภอ 2) ปลัดเทศบาลตำบล 3) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 4) หัวหน้าส่วน/หัวหน้ากองการศึกษา 5) นักวิชาการศึกษา 6) ผู้อำนวยการโรงเรียน 7) ครูชำนาญการ

3. ดำเนินการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) เปิดประเด็นปัญหา 2) ระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างประเด็นปัญหาใหม่ๆ ให้มากที่สุด 3) การยอมรับประเด็นปัญหา 4) ระดมความคิดเห็นเพื่อหาวิธีขจัดปัญหา 5) คัดเลือกความคิดเห็นที่ใช้แก้ไขปัญหาคือ 6) ประเมินแนวทางขจัดปัญหา 7) กำหนดรายละเอียดของทางแก้ปัญหา 8) เขียนแผนปฏิบัติการ และ 9) นำไปปฏิบัติ

4. นำผลที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ของผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์เพื่อเสนอเป็นแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็กเล็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ชุดที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอหนังสือจากประธานคณะกรรมการบัณฑิตประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาเพื่อขอความร่วมมือไปยังนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้ดูแลเด็กเล็ก

2. ผู้ศึกษาประสานงานกับนายกขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรเพื่อนำแบบสอบถามให้ครูผู้ดูแลเด็กเล็กตอบแบบสอบถาม

3. รวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. ทำหนังสือขอบคุณถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลังการเก็บข้อมูล

5. ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล ชุดที่ 2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมพิจารณาร่างแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็กเล็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรโดยทำการบันทึกการประชุมสนทนากลุ่มด้วยแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน ประกอบด้วย ซึ่งมีรายนามดังต่อไปนี้

1. นายกิตติศักดิ์ ดวงปัญญาสว่าง	นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโพทะเล อ.โพทะเล จ.พิจิตร
2. นายสกล เกิดเชื้อ	ปลัดเทศบาลตำบลโพทะเล อ.โพทะเล จ.พิจิตร
3. นายธนโชติ มณฑลสิน	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโพทะเล อ.โพทะเล จ.พิจิตร
4. นางภินดา เสือกิ้น	ท้องถิ่นอำเภอโพทะเล อ.โพทะเล จ.พิจิตร
5. นางนงเยาว์ กรณีย์	ครูชำนาญการโรงเรียนวัดบ้านท่าขมิ้น สพป.พิจิตร เขต 2
6. นางจันทร์แรม จูแพ	หัวหน้ากองการศึกษา อ.โพทะเล จ.พิจิตร
7. นางสาวบุษดี ศรีเพ็ญ	นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลท่าน้ำ

จัดการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน ในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2556 เวลา 10.00–11.30 น.

ณ ห้องประชุมสภาเทศบาลตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ชุดที่ 1 ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามด้วยด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและประสบการณ์ในการทำงาน ผู้วิจัยใช้ร้อยละ (Percentage)

1.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ชุดที่ 2 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอ จังหวัดพิจิตร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

- สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
 - 1.1 ค่าความเที่ยง (Reliability)
- สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ผลสรุปดังนี้

1. ระดับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ มีสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตามลำดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม แต่มีสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม

2. นำเสนอแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครู ผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีดังนี้

2.1 ด้านหลักนิติธรรม ในรายการที่มีสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ตำบล 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้ มีการจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดขึ้นเพื่อใช้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการประชุม อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการนำพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ มาใช้ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2 ด้านหลักคุณธรรม ในรายการที่มีสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ตำบล 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้ การให้ความเป็นธรรมกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่าเทียมกัน มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีการปลูกฝังให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความรักความสามัคคีและครูผู้ดูแลเด็กมีการรับฟังข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะจากผู้ปกครองและมีการชี้แจงอย่างชัดเจน

2.3 ด้านความโปร่งใส ในรายการที่มีสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ตำบล 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้ มีการแจ้งผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนหรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและประชาชนทราบเป็นระยะ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้บริหารได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ และมีการควบคุมการปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบข้อบังคับของทางราชการ

2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ในรายการที่มีสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ตำบล 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วม มีส่วนร่วมกับการศึกษาออกกฎ ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดนโยบายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดระบบเครือข่ายเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้ปกครอง และประชาชน และครูผู้ดูแลเด็กมีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ

2.5 ด้านความรับผิดชอบ ในรายการที่มีสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ตำบล 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้ มีการจัดสายงานการบังคับบัญชาและการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบให้กับครูผู้ดูแลเด็กอย่างเหมาะสม ชัดเจน มีการประชุมวางแผนการนิเทศติดตามผลการศึกษาของเด็กนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และมีการกระจายงานแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามความถนัด ความสามารถ ความสนใจและเต็มใจ

2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ในรายการที่มีสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ตำบล 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้ มีการนำเอาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครูผู้ดูแลเด็กได้นำหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในหมวด 4 การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจภาครัฐมาประยุกต์ใช้ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยกำหนดให้ส่วนราชการต้องปฏิบัติตามหลักการ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม ได้แก่การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล 2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้

เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริตใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบวิชาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ 3) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก มีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ 4) หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นสำหรับการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็นการได้สวน สาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่นๆ 5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่รวมถึงความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน และ 6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน สอดคล้องกับ เกษม วัฒนชัย (2546, น. 25-27) ได้กล่าวถึงหลักแห่งธรรมาภิบาลในโรงเรียนว่า หลักแห่งธรรมาภิบาลมี 3 ข้อ ดังนี้ 1) เป้าหมายสอดคล้องต่อความต้องการหรือความจำเป็นของสังคมหรือชุมชน คือ โรงเรียนจะมีกิจกรรมใดๆ ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและชุมชน 2) มีความโปร่งใส คือ ไม่ว่าโรงเรียนจะบริหารอย่างไร กระบวนการบริหารต้องมีความโปร่งใส คือ ตรวจสอบได้ อธิบายได้และ 3) ทุกขั้นตอนต้องมีผู้รับผิดชอบ หมายถึง ความคาดหวังหรือมุ่งหวังว่าจะรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตน สอดคล้องกับ ปาริชาติ เทพอารักษ์ (2550, น. 50) ได้แสดงความเห็นว่า ธรรมาภิบาลเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการพัฒนา คือ ส่วนที่เป็นวิธีการ หมายถึง เครื่องมือหรือกลไกของการบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนา ในส่วนที่เป็นเป้าหมาย หมายถึง ระบบบริหารจัดการที่มีองค์ประกอบสำคัญคือ มีความเป็นประชาธิปไตยประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเคารพสิทธิมนุษยชนและยึดมั่นในความสุจริต ความถูกต้องดีงาม และโปร่งใส ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความสำนึกรับผิดชอบ การนำแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิจิตร ในรายด้านหลักนิติธรรม พบว่า การจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดขึ้นเพื่อใช้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยคณะกรรมการศูนย์ ผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งครูผู้ดูแลเด็กอาจจะยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบ และข้อบังคับดีพอทำให้การประชุมประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกฎหมายไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มลิตา มะอักษร (2550) ได้ศึกษาภูมิหลังและจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมด้านหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ พบว่า หลักนิติธรรม มีปัญหาในด้านระบบโครงสร้างบริหารจัดการไม่ชัดเจน กฎหมายไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ระเบียบไม่ยืดหยุ่นหรือกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเท่าที่ควร การปฏิบัติตามหลักนิติธรรมมีหลายขั้นตอนทำให้ทำงานล่าช้า ขาดความคล่องตัว รวมทั้งบุคลากรส่วนใหญ่ไม่จริงจังในการทำงานไม่ยึดระเบียบ กฎหมาย

2. แนวทางการนำทางการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิจิตร จากการดำเนินการสนทนากลุ่ม พบว่า ด้านหลักนิติธรรม พบว่า มีการจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดขึ้นเพื่อใช้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับต่ำสุด แต่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยคณะกรรมการศูนย์ ผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่ง ครูผู้ดูแลเด็กอาจจะยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบ และข้อบังคับดีพอทำให้การประชุมประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกฎหมายไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของมลิตา มะอักษร (2550) ได้ศึกษาภูมิหลังและจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมด้านหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ พบว่า หลักนิติธรรม มีปัญหาในด้าน ระบบโครงสร้างบริหารจัดการไม่ชัดเจน กฎหมายไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ระเบียบไม่ยืดหยุ่นหรือกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเท่าที่ควร การปฏิบัติตามหลักนิติธรรมมีหลายขั้นตอน ทำให้ทำงานล่าช้า ขาดความคล่องตัว รวมทั้งบุคลากรส่วนใหญ่ไม่จริงจังในการทำงาน ไม่ยึดระเบียบ กฎหมาย และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของปริญญาดา กาพย์คุ้ม (2555) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน

กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ท่าผา-เทพพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า สถานศึกษาได้ใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรมได้บริหารงานตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

ด้านหลักคุณธรรม พบว่า การให้ความสำคัญธรรมาภิบาลกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เท่าเทียมกัน อยู่ในระดับต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมลิตา มะอักษร (2550) ได้ศึกษาภูมิหลังและจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมด้านหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล พบว่าหลักความโปร่งใส มีปัญหาดังนี้ การแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและพวกพ้อง การปฏิบัติงานไม่ดำเนินการตาม ขั้นตอนให้ครบถ้วน และบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการงบประมาณการนำทางการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ด้านความโปร่งใส พบว่า มีการแจ้งผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนหรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและประชาชนทราบเป็นระยะ อยู่ในระดับต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการจัด กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และครูผู้ดูแลเด็กแจ้งผลการเรียนแล้วแต่บุคคลข้างต้นไม่เห็นความสำคัญของการแจ้งผล การเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของชรินทร์ แผงดี (2551) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพินาสสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า ไม่สามารถ ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาโดยมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงาน ตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครูผู้ดูแลเด็ก ส่วนใหญ่จะเป็นผู้คอยกำหนดนโยบายด้วย ตนเองเป็นส่วนใหญ่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชรินทร์ แผงดี (2551) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วย หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพินาสสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า จัดบุคลากรรับผิดชอบงานไม่เหมาะสมกับศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน และไม่สามารถสร้างความสำนึกความรับผิดชอบให้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งยังไม่สามารถสร้างสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาโรงเรียน และยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุจิตรา มีจำรัส (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอท่ามะกา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครูและชุมชน เข้ามาช่วยคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ตลอดจนมีการแต่งตั้งคณะทำงาน และผู้รับผิดชอบการทำงานชัดเจน มีการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานของโรงเรียนแก่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ พบว่า มีการกระจายงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตาม ความถนัด ความสามารถ ความสนใจและเต็มใจ อยู่ในระดับต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่ ผู้บริหารจะให้ครูผู้ดูแลเด็กปฏิบัติงานในด้านการดูแลเด็กอย่างเดียวไม่มีการกระจายงานให้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานใน ด้านอื่นๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชรินทร์ แผงดี (2551) ได้ศึกษาการนำเสนอ รูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพินาสสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า จัดบุคลากรรับผิดชอบงานไม่เหมาะสมกับศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน และไม่สามารถสร้างความสำนึก ความรับผิดชอบต่อให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งยังไม่สามารถสร้างสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาโรงเรียน ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับต่ำสุด แต่อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่ผู้บริหารจะจัดซื้อวัสดุ และอุปกรณ์ในการประกอบการจัดการเรียนการสอนและไม่ค่อยให้ ความสำคัญในการนำวัสดุที่อยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสอดคล้อง กับผลการศึกษาของ ชรินทร์ แผงดี (2551) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพินาสสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า หลักความคุ้มค่า พบว่า มีปัญหา คือ ไม่สามารถควบคุมการเบิกจ่ายโครงการต่างๆ อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมา คือ ไม่สามารถ ควบคุมการใช้สื่ออุปกรณ์อย่างคุ้มค่าได้ประโยชน์สูงสุดและยังไม่สามารถบริหารให้นักเรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยุทธนา ชุตทองม้วน (2550) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการ บริหารของ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนโปลีเทคนิคลานนา เชียงใหม่ พบว่าด้านความคุ้มค่าควรมีการรักษา และซ่อมแซม ครุภัณฑ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดีเสมอ

ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า มีการนำเอาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับต่ำสุด แต่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่ผู้บริหารจะจัดซื้อวัสดุ และอุปกรณ์ในการประกอบการจัดการเรียนการสอนและไม่ค่อยให้ความสำคัญในการนำวัสดุที่อยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของชรินทร์ แผงดี (2551) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า หลักความคุ้มค่าพบว่า มีปัญหา คือ ไม่สามารถควบคุมการเบิกจ่ายโครงการต่างๆ อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมา คือ ไม่สามารถควบคุมการใช้สื่ออุปกรณ์อย่างคุ้มค่าได้ประโยชน์สูงสุดและยังไม่สามารถบริหารให้นักเรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะ

- 1.1 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องหลักนิติธรรม เช่น กฎ ระเบียบข้อบังคับ มติ กฎหมาย ประกาศกระทรวงศึกษาธิการในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.2 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน ในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.3 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องความโปร่งใส เช่น มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร มีความไว้วางใจในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.4 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วม เช่น มีความเสนอความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.5 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบ เช่น มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง ในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.6 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องความคุ้มค่า เช่น การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.7 ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผนการปฏิบัติงานพัฒนาบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรให้มีการจัดการประชุมสัมมนาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการอธิบายผลจากการวัดเชิงปริมาณร่วมด้วยเพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีการใช้หลักธรรมาภิบาลเหมือนหรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้
- 2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร
- 2.3 ศึกษาประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือให้มีทัศนคติกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจะได้เป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการพัฒนาการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. 2546. **ธรรมาภิบาลกับบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา. อัมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ชรินทร์ แผงดี. 2551. **การนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. 2548. **เทคนิคการพัฒนาทีมงาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการนิเทศการสอน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- ธีระ รุญเจริญ. 2548. **สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

- ปาริชาติ เทพอารักษ์. 2550. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 1,44 (ม.ค.-มี.ค. 2550) : 48-55.
- ปुरुณญาตา กาพย์ตุ้ม. 2555. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ท่าผา-เทพพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มลีดา มะอักษร. 2550. ภูมิหลังและจิตลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมด้านหลัก
ธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศตูล. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุจิตรา มีจำรัส. 2550. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอท่ามะกา สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุทธนา ชุตทองม้วน. 2550. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียนโปลีเทคนิค
ลานนา เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
Guidelines on Academic Administration by Using Quality Control Cycle
for Schools under the Office of Phichit Primary Education
Service Area Office 2

สมยศ กาญจนะ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและครูวิชาการ จำนวน 113 โรงเรียนในปีการศึกษา 2556 รวมทั้งสิ้น 339 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยง .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 คือ เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ตามความคิดของผู้เชี่ยวชาญ โดยการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการบริหารงานวิชาการ โดยใช้วงจรคุณภาพสูงที่สุดคือ ด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านงานวัดผลและประเมินผล ส่วนด้านที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพต่ำที่สุดคือ ด้านหลักสูตรและการบริหาร ซึ่งอยู่ในระดับมากตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพประกอบด้วย 6 แนวทางคือ 1) ด้านงานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน 3) ด้านงานนิเทศภายใน 4) ด้านงานการจัดการเรียนการสอน 5) ด้านงานการวัดและประเมินผล 6) ด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ วงจรคุณภาพ

Abstract

The research aimed to study status and recommend the guidelines the use of quality control circle of academic administration in school under the office of phichit primary education service area office 2. The sample group comprised director, associate director of academic and academic teacher of school 113 in the 2013 total 339 people. The research instrument was a 5 level rating scale questionnaire with a reliability coefficient of .98. The data were statistically analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation. The second plase was to form guidelines the use of quality control circle in academic administration of school under the office of phichit primary education service area office 2 follow comment expert by group.

The research results are as follows :

1. Status of the use of quality control circle of academic administration in school under the office of phichit primary education service area office 2 were at the most level. When considered by aspect the lowest level was curriculum and curriculum administration aspect. Next to that were classroom research, measurement and evaluation, supervision, teaching and learning, and quality assurance

2. The guidelines the use of quality control circle of academic administration in school under the office of phichit primary education service area office 2 consisted of 6 methods: 1) Guidelines for curriculum and curriculum administration aspect. 2) Guidelines for classroom research aspect. 3) Guidelines for supervision aspect. 4) Guidelines for teaching and learning aspect. 5) Guidelines for measurement and evaluation aspect. 6) Guidelines for quality assurance aspect.

Keywords : Guidelines , Academic Administration , Quality Control Cycle

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 43 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุไว้ว่าการจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 6) ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานมีพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม เหมาะสมกับวัย มีความรู้คู่คุณธรรม ที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุขบนพื้นฐานความเป็นไทยอย่างมีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจ สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะที่จะแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะเบื้องต้นในการประกอบ อาชีพ มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลพอที่จะรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมโลก มีจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีความมุ่งมั่นในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาของไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 16)

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนและสังคมภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 111) และเพื่อให้การจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามกฎหมายการศึกษา ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดขอบข่ายงานสถานศึกษาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานสถานศึกษา โดยแบ่งงานออกเป็น 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และ งานบริหารทั่วไป

งานวิชาการถือว่เป็นการกิจที่สำคัญสูงสุดและเป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผลผลิตของสถานศึกษาจะมีคุณภาพเพียงใด งานวิชาการจะเป็นเครื่องบ่งชี้ (ประนอมศรี จันทนวงษ์, 2547, น. 37) และไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษานั้นสามารถพิจารณาได้จากผลงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น. 163) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 6 งาน คือ งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร งานวิจัยในชั้นเรียน งานจัดการเรียนการสอน งานนิเทศภายใน งานวัดผลและประเมินผล งานประกันคุณภาพการศึกษา และการบริหารงานวิชาการจะให้สัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานและบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดความพร้อมอย่างทั่วถึงก่อน ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและปฏิบัติงานอย่างจริงจังบรรลุตามวัตถุประสงค์

การปฏิรูปการศึกษา นวัตกรรมในการบริหารงานเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเป็นอย่างดีก็คือกระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ เนื่องจากวงจรคุณภาพเป็นทั้งปรัชญา นวัตกรรมและเป็นต้นธารภูมิปัญญา หรือเป็นศาสตร์ใหญ่ของวงจรกิจการบริหารในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะเครื่องมือการบริหารที่มีนัยร้อย พัน หรือหมื่นรูปแบบนั้นล้วนแต่มีแกนร่วมที่สำคัญบนพื้นฐานเดียวกัน นั่นคือ วงจรคุณภาพ

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2546, น. 16) กระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรกิจกรรม ที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 12) หลักการบริหารงานอย่างมีระบบและขั้นตอนตามแนวคิดของเดมมิ่ง (Deming in Lillrank & Kano, 1989, p. 21-22) ที่กล่าวว่า การบริหารงานด้วยวงจรกิจกรรม จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบ อันประกอบด้วย การวางแผน (plan) การดำเนินการตามแผน (do) การตรวจสอบ (check) และการปรับปรุงแก้ไข (act) โดยมี การวางแผน นำแผนที่จะวางไว้มาปฏิบัติ มีการตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่ ทำตามวงจรกิจกรรมซ้ำอีก เมื่อวงจรกิจกรรมหมุนซ้ำไปเรื่อยๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อยๆ

จากผลการวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่าสถานศึกษามีศักยภาพในด้านการบริหารงานวิชาการจัดเป็นลำดับสุดท้ายของงานทั้ง 4 งาน (ธีระ รุญเจริญ, 2545, น. 120-122) อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งจัดเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการจัดการศึกษา พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ปีการศึกษา 2554 มีคะแนนการสอบในระดับชาติ (โอเน็ต) เฉลี่ยรายวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ ไม่ถึงร้อยละ 50 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2, 2554, น. 6)

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้วงจรกิจกรรมซึ่งเป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างมีระบบและขั้นตอน อันประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบในการบริหารงานวิชาการแล้วย่อมจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและพัฒนาเยาวชนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาตามความคาดหวังของสังคม และเพื่อให้ทราบแนวทางการใช้วงจรกิจกรรมในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ยังไม่มีการศึกษาแนวทางการใช้วงจรกิจกรรมในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรกิจกรรม ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เพื่อที่จะนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรกิจกรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรกิจกรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการ 157 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 157 คน และครูวิชาการ 157 คน รวมทั้งสิ้น 471 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในปีการศึกษา 2556

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์โดยใช้ตารางสำเร็จรูปสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน(Krejcie and Morgan) และสุ่มอย่างง่าย รวมทั้งสิ้น 339 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 และแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 จำนวน 72 ข้อ

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นแบบบันทึกการประชุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขออนุมัติการเก็บข้อมูลตามลำดับ ขั้นตอนและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เพื่อออกหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พร้อมแบบสอบถามการวิจัยจัดส่งไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองระหว่างวันที่ 4-18 กรกฎาคม 2556

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกลับคืนมาด้วยตนเองและตรวจสอบความถูกต้อง โดยได้รับกลับคืนมาจำนวน 339 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ร่วมประชุมสนทนากลุ่ม

5. จัดประชุมกลุ่มและบันทึกการสนทนากลุ่ม ในวันที่ 6 สิงหาคม 2556 ณ ห้องประชุมสมาคมผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละและการแจกแจงความถี่

2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

แล้วนำไปแปลผลตามเกณฑ์ดังนี้ (สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์. 2542.น.122) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถานศึกษามีการบริหารงาน วิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพสูงสุด คือด้านงานการประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ ด้านงานการจัดการเรียน การสอน ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านงานวัดผลและประเมินผล และต่ำสุดคือ ด้านงานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านงานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร สภาพที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพสูงสุด คือการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ อยู่ในระดับมาก ส่วนที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพต่ำสุดคือการ ตรวจสอบการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน สภาพที่มีการบริหารงานวิชาการ โดยใช้วงจรคุณภาพสูงสุดคือการวางแผนให้มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก และส่วนที่มีการบริหารงานวิชาการ โดยใช้วงจรคุณภาพต่ำสุด การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู อยู่ในระดับปานกลาง ด้านงานจัดการเรียนการสอน สภาพที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอนสูงสุดคือ การดำเนินการสนับสนุนงบประมาณ ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร ส่วนที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพต่ำสุด คือการปรับปรุงแก้ไข การจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้ทุกชั้น และทุกกลุ่มประสบการณ์ให้เหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านงานนิเทศภายใน สภาพที่มีการบริหารงาน วิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านงานนิเทศภายในสูงสุดคือ การวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน ส่วนที่มี การบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพต่ำสุดคือ การดำเนินการประเมินผลการนิเทศภายใน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านงานวัดผลและประเมินผล สภาพที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านงานวัดผลและประเมินผลสูงสุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการ วางแผน การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือวัดผลให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ ส่วนที่มี การบริหารงานวิชาการโดยวงจรคุณภาพต่ำสุด คือ การนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงการเรียนการสอนและการตัดสินใจ การอยู่ในระดับปานกลาง ด้านงานประกันคุณภาพ สภาพที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ด้านงานประกัน คุณภาพการศึกษาสูงสุดคือการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ติดตามการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนที่ มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพต่ำสุด 3 คือ การปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับ ปานกลาง

2. การนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ประกอบด้วยแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ดังนี้

ด้านงานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนำหลักสูตรไปใช้ และ กำกับติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จากนั้นนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และวางแผนการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานวิจัยในชั้นเรียนสถานศึกษาควร มีการจัดประชุมครูเพื่อหา ข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู หาแนวทางแก้ไขปัญหาและวางแผนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ใน ภาครเรียนต่อไป ด้านงานนิเทศภายในสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการสอนของครู และนำผลการนิเทศมา อภิปรายหาข้อสรุปการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ บรรลุ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้านงานจัดการเรียนการสอนสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการนำผลการนิเทศ มาสรุปปัญหาและหาแนวทางแก้ไข วางแผนการนิเทศในภาคเรียนต่อไป ด้านงานวัดผลและ ประเมินผลสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผล นำผลการนิเทศมา สรุปปัญหาและหาแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาและปรับปรุง เครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพในการนำไปตัดสิน ผลการเรียน ในภาคเรียนต่อไป ด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศกำกับ ติดตาม การจัดทำระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในระหว่างภาคเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุง แก้ไข ระบบประกันคุณภาพ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อจัดทำรายงานเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มีประเด็นอภิปรายดังนี้

1.1 ด้านงานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพต่ำสุด คือ การตรวจสอบการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ รองลงมาคือการนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และการนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบขาดการนิเทศ กำกับติดตาม การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และไม่ได้ทำความเข้าใจร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา เกี่ยวกับการตรวจสอบและนำผลการตรวจสอบการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้มาปรับปรุงแก้ไขการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชระ สุยะลังกา (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติ งานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารไม่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้กับครู ครูไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร ผู้บริหารไม่ติดตามการใช้

1.2 ด้านงานวิจัยในชั้นเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพต่ำสุด คือ การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู รองลงมา คือ การนำผลการประเมินไปวางแผนในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนต่อไป และการจัดลำดับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประเมินผลการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนได้รับมอบหมายให้ทำงานอื่นมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียนน้อย ครูไม่ให้ความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารขาดการนิเทศกำกับ ติดตามอย่างจริงจัง ครูไม่ได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วไลยา ภูริปัญญา (2546) ได้ศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูและกระบวนการบริหารของผู้บริหารเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ในด้านนโยบายและแผนปฏิบัติงาน การนิเทศติดตาม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ การจัดให้ครูเข้ารับการอบรมและการพิจารณาความดีความชอบแก่

1.3 ด้านงานจัดการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพต่ำสุดคือ การปรับปรุงแก้ไข การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกชั้น และทุกกลุ่มประสบการณ์ให้เหมาะสมรองลงมา คือ การปรับปรุงแก้ไข การจัดทำจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ และการปรับปรุงแก้ไข กระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนได้รับมอบหมายให้ทำงานอื่นมากกว่างานการเรียนการสอน ครูมีแผนการสอนสำเร็จที่ใช้ประกอบการสอนหรือส่งผู้บริหารทราบ ซึ่งบางครั้งไม่ได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริง ครูไม่มีการประเมินผลการใช้แผนการสอน มีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนน้อย ไม่นำผลการประเมินมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรเชษฐ์ จันทร์ภิรมย์ (2545) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านการเรียนการสอน สถานศึกษาขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น

1.4 ด้านงานนิเทศภายใน จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพต่ำสุดคือ การดำเนินการประเมินผลการนิเทศภายใน รองลงมาคือ การนำผลการประเมินไปวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ในระยะต่อไป และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร และหัวหน้าฝ่าย ไม่ได้ทำการนิเทศติดตามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผู้บริหารไม่มีเวลา และไม่ได้ให้ความสำคัญในการนิเทศ ติดตามและนำผลการนิเทศมาปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชระ สุยะลังกา (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารไม่สนใจการนิเทศภายใน ไม่มีเวลา ไม่นำผลการนิเทศมาจัดการเรียนการสอน

1.5 ด้านงานวัดผล และประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่าข้อที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านงานวัดผลและประเมินผลต่ำสุด คือ การนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงการเรียนการสอนและการตัดสินผลการเรียน รองลงมา คือ การตรวจสอบการสร้างและปรับปรุง เครื่องมือวัดผลให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ และ การปรับปรุงแก้ไข การจัดทำเอกสารการวัดผลและประเมินผลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวัดผลและประเมิน และไม่มีตรวจสอบการสร้างเครื่องมือในการวัดผล และการนำผลของการตรวจสอบไปปรับปรุงเครื่องมือวัดผลและประเมินให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดชะ ธีระตระกูล (2548) ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่าด้านการวัดผลประเมินผล ผู้บริหารและครูไม่เข้าใจเรื่องการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตร

1.6 ด้านงานประกันคุณภาพ จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ด้านงานประกันคุณภาพต่ำสุดคือ การปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือการติดตาม ประเมินผล การปรับปรุงการดำเนินงานประกันคุณภาพ และการนำผลการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล มาปรับปรุงงานประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษา ขาดการติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิณิจ ภาควิมิ (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วงจรคุณภาพ ในมาตรฐานด้านกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบ ติดตามประเมินผลงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ใน ระดับต่ำสุด

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พิจิตรเขต 2 มีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านงานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนำหลักสูตรไปใช้ และกำกับติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง จากนั้นนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และวางแผนการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ใน ระยะต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรทิพย์ เจริญวัย (2546) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนในโครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครราชสีมา ได้ให้แนวทางในการบริหารงานด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรไว้ว่า งานหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้ควรมีการวางแผน ตรวจสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรนั้นมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านงานวิจัยในชั้นเรียนสถานศึกษาควร มีการ จัดประชุมครูเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู หาแนวทางแก้ไขปัญหาและวางแผนการทำวิจัยใน ชั้นเรียนของครู ในภาคเรียนต่อไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนม์นิภา วรรมไพบูลย์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานสถานศึกษาโพทะเล 01 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 2 ได้ให้ แนวทางในการบริหารงานวิชาการด้านงานวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า สำรวจบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยใน ชั้นเรียน สร้างความตระหนักให้ครูถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน จัดประชุม เชิญวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับกาวิจัย ในชั้นเรียน ตลอดจนกำกับติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านงานนิเทศภายในสถานศึกษาแต่งตั้ง คณะกรรมการนิเทศการสอนของครู และนำผลการนิเทศมาอภิปรายหาข้อสรุปการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้ครู นำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนม์นิภา วรรมไพบูลย์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานสถานศึกษา โพทะเล 01 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 2 ให้แนวทางในการบริหารงานวิชาการด้านงานนิเทศภายใน ไว้ว่า ควร วางแผนจัดระบบการนิเทศโดยการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงานนิเทศในรูปคณะกรรมการ ประชุมชี้แจงให้ครูทราบบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบ ดำเนินการนิเทศภายในตามปฏิทินการนิเทศ นิเทศอย่างสม่ำเสมอ แจ้งผลการนิเทศเพื่อนำไป ปรับปรุงแก้ไข

2.4 แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านงานจัดการเรียนการสอนสถานศึกษาจัด ให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการนำผลการนิเทศ มาสรุปปัญหาและหาแนวทางแก้ไข วางแผนการ นิเทศในภาคเรียนต่อไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนม์นิภา วรรมไพบูลย์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานสถานศึกษาโพทะเล 01 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 2 ได้ให้แนวทางใน การบริหารงานวิชาการด้านงานจัดการเรียนการสอน ไว้ว่าควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดส่งบุคลากรเข้ารับการ อบรมสำรวจแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ท้องถิ่น จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน และกำกับ ติดตามผล

2.5 แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านงานวัดผลและประเมินผลสถานศึกษาควรมี การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผล นำผลการนิเทศมาสรุปปัญหาและหาแนวทางแก้ไข เพื่อพัฒนาและปรับปรุง เครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพในการนำไปตัดสินผลการเรียน ในภาคเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรทิพย์ เจริญวัย (2546) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหาร งานวิชาการ ของโรงเรียนในโครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้ให้

แนวทางในการบริหารงานวิชาการด้านงานวัดผลและประเมินผล ไว้ว่าควรมีการวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับเกณฑ์ เครื่องมือ ระยะเวลาในการวัดผลและประเมินผลและควรมีการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละประเภท

2.6 แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศกำกับติดตาม การจัดทำระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในระหว่างภาคเรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุง แก้ไข ระบบประกันคุณภาพให้มีประสิทธิภาพเพื่อจัดทำรายงานเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวาท นาคเสน (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 1 มีการบริหารและการจัดการอย่างเป็นระบบ พบว่า ระบบการติดตาม ตรวจสอบ ทบทวน และนิเทศให้มีคณะกรรมการดำเนินการและจัดทำรายงานเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนำหลักสูตรไปใช้ และกำกับติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จากนั้นนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร และวางแผนการจัดทำหลักสูตร รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้ต่อไป
2. สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมครูเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู หาแนวทางแก้ไขปัญหาและวางแผนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู
3. สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการสอนของครู มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ และนำผลการนิเทศมาอภิปรายหาข้อสรุปการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. สถานศึกษาควรมีการจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการนำผลการนิเทศ มาสรุปปัญหา และหาแนวทางแก้ไข
5. สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามในการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลและการจัดทำระบบประกันคุณภาพ ของครูอย่างสม่ำเสมอและนำผลการนิเทศมาสรุปปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขและนำไปพัฒนาและปรับปรุง เครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพในการนำไปตัดสินผลการเรียนของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สถานศึกษา ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารวิชาการ ของสถานศึกษาในด้านอื่นนอกจาก 6 ด้านนี้ จะทำให้ได้แนวทางที่หลากหลายเพื่อเป็นคู่มือในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดต่อไป
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพนี้ไปทำวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล งานบริหารทั่วไป และงานบริหารงบประมาณ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2545. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแนวทาง การบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา ลำดับที่ 3. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____ . 2545. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชนมณีภา วรณไพบุลย์. 2554. แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์ประสานงานสถานศึกษา โททะเล 01 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์. : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เดชะ ชีระตระกูล. 2548. ศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในโครงการเด็กพิเศษ เรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

- ถวัลย์ มาศจรัส. 2546. PDCA: นวัตกรรมเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเขียนหนังสือสำหรับครูและผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่.
- ธีระ รุญเจริญ. 2545. รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- เนตรทิพย์ เจริญวัย. 2546. ศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในโครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- พินิจ ภาคภูมิ. 2545. การใช้วงจรคุณภาพในมาตรฐานด้านกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- วรเชษฐ์ จันทร์ภิรมย์. 2545. ศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ท่า จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชระ สุษะลังกา. 2545. การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัลภา ภูริปัญญา. 2546. การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูและกระบวนการบริหารของผู้บริหารเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สวาท นาคเสน. 2546. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2544-2545. สำนักงานบัณฑิตศึกษา. สถาบันราชภัฏเลย.
- สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์. 2542. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา. กาญจนบุรี. : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2. 2555. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555. พิจิตร : กลุ่มนโยบายและแผน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547. เอกสารประกอบการศึกษาดำเนินการหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
กลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสამัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2
Guidelines to Develop Academic Leadership for School
Administrators in Bungphimpha Samakkhi School Group,
Banphot Phisai District under the Office of Nakhon Sawan Primary
Educational Service Area 2

ปัญญา สระทองแยง

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 และเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ซึ่งได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี จำนวน 106 คน จาก 12 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน 2) ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน 3) ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน 4) ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร 5) ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 6) ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน 7) ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน 8) ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู 9) ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ 10) ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ 11) ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ

Abstract

The research aimed to study the state of academic leadership of school administrators in Bungphimpha Samakkhi School Group, Banphot Phisai District under the Office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 2, and to propose guidelines to develop academic leadership for the school administrators within the school group. The research was conducted in two stages. Stage 1 was studying the state of academic leadership of school administrators. The population of the study

comprised all 106 school teachers from 12 schools in Bungphimpha Samakkhi School Group. The research tool used was a rating scale questionnaire, with reliability coefficient of .93. The statistics used were percentage, mean and standard deviation. Stage 2 was proposing guidelines to develop academic leadership for the school administrators within the school group in Bungphimpha Samakkhi School Group, by using focus group discussion and content analysis techniques.

The research results were as follows:

1. The state of academic leadership of school administrators in Bungphimpha Samakkhi School Group, Banphot Phisai District under the Office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Area 2, as a whole, was at a high level. When considered each aspect, the provision for learning and instructional support was at the highest level, followed by goal setting of the school, whereas supervision and teaching evaluation was at the lowest level

2. To develop academic leadership of the school administrators in this school group comprised the aspects of 1) goal setting of the school, 2) communicating the goals of the school, 3) supervision and teaching evaluation, 4) co-ordination of curriculum implementation, 5) monitoring of student's progress, 6) controlling of teaching time, 7) caring and encouraging teachers and students, 8) providing motives for teachers, 9) promoting professional development, 10) developing and creating academic standards, and 11) providing facilities that could promote learning conditions.

Keywords : Academic Leadership

บทนำ

ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญต่อการบริหารและการจัดการศึกษาผลงานของโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่สถานศึกษาที่นักเรียนมีคุณภาพดีมักจะเป็นโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ผู้บริหารสนใจงานวิชาการและอยู่ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ ณ โรงเรียนหรือสถานศึกษามาก (ธีระ รุณเจริญ, 2546, น. 17) อาจกล่าวได้ว่าคุณภาพของคนในชาติขึ้นอยู่กับคุณภาพของโรงเรียน คุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและครู (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2545, น. 4) ซึ่งสอดคล้องกับ (สงบ ประเสริฐพันธ์, 2543, น. 14) กล่าวว่า “ผู้บริหารโรงเรียนและครูเป็นบุคลากรภายในโรงเรียนที่อาจสร้างคุณภาพโรงเรียนได้อย่างน่ายกย่อง และในขณะเดียวกันบุคลากรภายในโรงเรียนที่อาจเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวิกฤตการณ์ในโรงเรียนได้” จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายในที่สำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครู เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนที่สำคัญ

กลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสამัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษาถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อนุบาล-มัธยมศึกษาตอนต้น) ซึ่งอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งยังมีระดับคุณภาพของผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาโดยทั่วไปยังอยู่ในระดับไม่น่าพอใจและยังมีความแตกต่างกันทั้งคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของการจัดบริการทางการศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาในการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาเพื่อให้เด็กเรียนมีคุณภาพอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการศึกษาและการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนจึงส่งผลให้ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ซึ่งได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนบึงพินาสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 106 คน จาก 12 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชุด คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 และ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ชุดที่ 1 แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนบึงพินาสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตัวเลือกสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนบึงพินาสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 3 องค์ประกอบ 11 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน 2) ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน 3) ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน 4) ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร 5) ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 6) ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน 7) ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน 8) ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู 9) ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ 10) ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ 11) ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน 2 ชุด ดังต่อไปนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

1. ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับในหลักเกณฑ์และแนวทางการพัฒนา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน 11 ด้าน

2. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและปรับปรุงแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามรอบความคิดภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

4. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงความเห็น ว่า ข้อคำถามแต่ละข้อ วัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่

5. นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) โดยจะนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูโรงเรียน ในเขตพื้นที่ใกล้เคียง และมีบริบทที่คล้ายคลึงกันที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด

7. ตรวจสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2549, น. 143) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.93

8. นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 2 ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลในการยก
ร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งพิจารณาอันดับต่ำสุด ใน 11 ด้าน

2. นำร่างแนวทางการเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. จัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus group discussion) จำนวน 7 คน ที่เข้าร่วมประชุม
โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาปริญญาโทขึ้นไปโดยมีประสบการณ์บริหารโรงเรียนมาแล้ว
ไม่น้อยกว่า 10 ปี

3.2 กลุ่มศึกษานิเทศก์ ระดับการศึกษาปริญญาโทขึ้นไปโดยมีประสบการณ์ในการนิเทศภายในโรงเรียน
ไม่น้อยกว่า 10 ปี

3.3 กลุ่มครู ระดับการศึกษาปริญญาโทขึ้นไปโดยมีประสบการณ์สอน ไม่น้อยกว่า 10 ปี

4. นำผลจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

5. นำผลการประชุมสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เพื่อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ
ผู้บริหารโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อ
ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในกลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงประชากร
ทั้งหมด ซึ่งได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์
เขต 2 จำนวน 106 ชุด จาก 12 โรงเรียน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้ 1) โรงเรียนวัดหนองตางู 2) โรงเรียนวัดจิกลาด
3) โรงเรียนวัดคลองจินดา 4) โรงเรียนบ้านโคกกว้าง 5) โรงเรียนวัดหนองปลาไหล 6) โรงเรียนวัดด่านช้าง

7) โรงเรียนบ้านหนองละมาน 8) โรงเรียนบ้านทุ่งท่าเสา 9) โรงเรียนวัดดวงซ้อง(ราษฎร์สุริยศึกษา) 10) โรงเรียนบ้านหนอง
คล้า 11) โรงเรียนวัดหนองมะขาม 12) โรงเรียนราษฎร์ร่วมสามัคคี

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากประชากรทั้งหมดกลับคืนมา และตรวจสอบความถูกต้อง

4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อร่างประเด็นแนว
ทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและขอความเห็นชอบ

5. นำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือก เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำชี้แนะและขอความเห็นชอบ

6. ประสานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมการสนทนากลุ่มซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน

7. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญจำนวน
7 คน เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมกันพิจารณาสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
โรงเรียน

8. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ และเขียนรายงาน
การวิจัย ตลอดจนจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มพร้อมส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา

2. ออกแบบและลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถามกับเครื่องคอมพิวเตอร์

3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์

4. แปลความหมายของระดับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้(บุญชม ศรีสะอาด,2543,น.100)

5. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่มเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
 - 1.1 ค่าความเที่ยง (Reliability)
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน แต่อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 รายด้าน มีดังนี้

1) ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ต่ำสุด มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรจัดทำแบบสอบถามความต้องการพัฒนาวิชาการของครู วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลความต้องการพัฒนาวิชาการของครู จัดประชุมคณะครูในโรงเรียนแจ้งนโยบายให้ครูทราบเป็นประจำทุกเดือน จัดทำโครงการพัฒนาเป้าหมายวิชาการ

2) ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ต่ำสุด มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรประชุมคณะครูเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นและให้เขียนสรุปโครงการทุกปี

3) ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอนในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ต่ำสุด มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ จัดทำโครงการนิเทศภายในและควรให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูด้วยวิธีการที่หลากหลายการ

4) ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตรในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ต่ำสุด มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรจัดหา/ทำหลักสูตรของสถานศึกษา/หลักสูตรท้องถิ่นอย่างเพียงพอ และ จัดประชุมคณะครูเกี่ยวกับหลักสูตร การใช้หลักสูตร

5) ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ต่ำสุด มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรให้ความสำคัญของการวิเคราะห์แบบทดสอบ และให้กำหนดแนวทางนโยบาย/เป้าอย่างชัดเจน

6) ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอนในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ต่ำสุด มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรประชุมคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดตารางสอน กำหนดปฏิทินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของโรงเรียนประจำภาคเรียน และประชุมคณะครูเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมต่างๆ

7) ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตำบล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้) ควรนิเทศตามชั้นเรียนและจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน/บ้านครู

8) ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครูในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตำบล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรประกาศเกียรติคุณ/ยกย่องชมเชยในโอกาสที่สมควร

9) ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตำบล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรจัดอบรมโดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่ครู ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้หาความรู้จากวิทยากรภายนอก และจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงาน

10) ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตำบล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรประชุมครูและผู้ปกครองนักเรียนเป็นประจำ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง เกี่ยวกับเกณฑ์ต่าง ๆ ด้านวิชาการ ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้ผู้ปกครองทราบ และจัดทำวารสารประชาสัมพันธ์โรงเรียน

11) ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ในรายที่มีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตำบล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างหลากหลาย ติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จัดให้มีกิจกรรมทัศนศึกษาทั้งภายในและนอกสถานที่จากแหล่งเรียนรู้ และนำปราชญ์ชาวบ้าน/ภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอ บรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็น เพราะการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนนั้นมีความชัดเจนโดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยให้ทีมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียนซึ่งจะต้องรวมถึงความรับผิดชอบของคณะครูเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สูงสุด เป้าหมายในด้านการปฏิบัติงานจะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปริ ฉัตรเล็กดวง (2554) ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับได้แก่ ด้านการประสานงานด้านหลักสูตร การตรวจสอบความก้าวหน้า ของนักเรียนการนิเทศและการประเมินผลการสอน การสื่อสารเป้าหมายโรงเรียน และกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัตน์ ปานแก้ว (2552) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็กระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพส่วนตัวแตกต่างกันพบว่าระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านแผนงานวิชาการ ด้านการจัดการ เรียนการสอนด้านหลักสูตรพัฒนาการและส่งเสริมการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลด้านเอกสารทางวิชาการอยู่ ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัย พบว่า การกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนโดยให้กลุ่มบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนนั้นจะต้องมีความชัดเจน โดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน โดยให้ทีมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียนซึ่งจะต้องรวมถึงความ รับผิดชอบของคณะครู เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด เป้าหมายในด้านการปฏิบัติงานจะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ สามารถวัดได้ นอกจากนี้ เป้าหมายของโรงเรียนจะต้องมีลักษณะที่ง่ายต่อครูในการที่จะนำไปสอนได้ตรงตามจุดประสงค์ใน ห้องเรียน การวางแผนงานทางวิชาการในสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑา วิญญูโสภิต (2547) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูและผู้บริหารผลการวิจัยพบว่าในภาพรวม ผู้บริหารมี

พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ตามการรับรู้ของครูและผู้บริหารพบว่าในพฤติกรรมทุกด้านโดยผู้บริหารรับรู้ว่าตนมีพฤติกรรมในทุกด้านสูงกว่าที่ครูรับรู้ ผลการวิจัยตามวิธีการจัดลำดับค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในแต่ละด้านพบว่าผู้บริหารรับรู้ว่ามีพฤติกรรมด้านการอยู่พร้อมใน โรงเรียนเพื่อเป็นหลักแก่ครูและนักเรียนสูงที่สุดในขณะที่ครูมีการรับรู้ว่ามีพฤติกรรมปฏิบัติด้านการกำหนดเป้าหมายของ โรงเรียนสูงที่สุด

3. จากผลการวิจัยพบว่าการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูในการพัฒนาเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ของโรงเรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนนั้นผู้บริหารจะต้องจัดขึ้นเพื่อให้ครู ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบทั่วกันทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการเช่นการประชุมคณะครู การชี้แจงในหนังสือคู่มือของ โรงเรียนฯลฯ และโดยรูปแบบที่ไม่เป็นทางการเช่น การพูดคุยกับครูเป็นต้นการติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการที่สำคัญในการ บริหารการอำนวยความสะดวกทุกขั้นตอนของการบริหารย่อมมีการติดต่อสื่อสารเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอการติดต่อสื่อสารทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีมีเหตุผลและเป็นการปลูกฝังความสามัคคีในองค์การการจัดให้มีระบบการสื่อสารที่ดีในองค์การเป็นหน้าที่ ของผู้บริหารและสิ่งที่จะสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วีรชาติ วิชาศรี (2549) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมพบว่า มีความ คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารเป้าหมายของ โรงเรียนด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนด้านการควบคุมการใช้ เวลาในการสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครูและด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพ การเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่างกัน

4. จากผลการวิจัยพบว่า การกำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร จะทำงานร่วมกับครูในด้านหลักสูตรและการสอนผลงานของผู้บริหารจะต้องมั่นใจว่าเป้าหมายของโรงเรียนได้ถูกถ่ายทอด ไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนซึ่งรวมถึงการประสานเป้าหมายของโรงเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนในห้องเรียนให้การ สนับสนุนครูด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ควบคุมการสอนในห้องเรียนโดยการเยี่ยมเยียนอย่างไม่เป็นทางการ การ ให้ผลย้อนกลับแก่ครูทั้งทางด้านนิเทศและการประเมินผลโดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้เป็นรูปธรรมและให้ครูเป็นผู้นำวิธี สอนที่เฉพาะเจาะจงไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรีเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ได้แก่ ด้านการประสานงานด้านหลักสูตร การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน การนิเทศและการประเมินผลการสอน การสื่อสารเป้าหมายโรงเรียน และกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน

5. จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรซึ่ง อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการประสานงานกับ ครูในด้านการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยจะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอนในห้องเรียน และคะแนนการทดสอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรง ผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่สร้างความเข้าใจกับครู ในโรงเรียนในด้านการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลโดยครูสามารถทำการสอนได้ผลตามความมุ่งหมาย และเนื้อหาสาระใน หลักสูตรให้มากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรีเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ได้แก่ ด้านการประสานงานด้านหลักสูตร การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน การนิเทศและการประเมินผลการสอน การสื่อสารเป้าหมายโรงเรียน และกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน

6. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดระบบให้มีการแจ้งผลการทดสอบทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบซึ่ง อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารใช้ผลจากคะแนนทดสอบในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมิน หลักสูตรการประเมินด้านการสอนและการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของโรงเรียนนักเรียนซึ่งมีแนวทาง ดังนี้ คือ 1) ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย 2) กำกับดูแลการเรียนของนักเรียนผ่านการสังเกตอย่างไม่ เป็นทางการและการสัมผัสโดยตรง 3) การพัฒนาและใช้วิธีการต่างๆ จากการทำงานประจำในการรวบรวม การสรุป และ รายงานข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ 4) การสำรวจนักเรียนที่

เรียนก่อนทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มโดยดูจากข้อมูลและคะแนนในห้องเรียน รวมทั้งระดับผลการเรียนเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนโดยใช้เวลานานอกเหนือไปจากเวลาเรียนในห้องเรียน5)ใช้ผลที่ได้จากการประเมินความต้องการของคณะครูในการประเมินวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู 6) ให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริฉัตร เล็กดวง (2554) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับได้แก่ ด้านการประสานงาน ด้านหลักสูตรการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน การนิเทศและการประเมินผลการสอน การสื่อสารเป้าหมายโรงเรียน และกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน

7. จากผลการวิจัยพบว่า การควบคุมดูแลเกี่ยวกับการสอนแทนเมื่อครูประจำชั้น/ประจำวิชาไม่มาทำการสอนซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะเวลาที่ใช้ในการสอนของครูในห้องเรียน มักจะสูญเสียไปกับการแนะนำกฎเกณฑ์ในการเรียนให้กับเด็กที่เรียนซ้ำรวมทั้งคำขอร้องต่างๆจากฝ่ายสำนักงานของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารต้องหาทางควบคุมกิจกรรมเหล่านี้ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดโดยผลักดันให้เป็นนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จในการนำนโยบายนี้ไปใช้ในการกำจัดสิ่งต่างๆ ที่จะทำให้การสอนในห้องเรียนหยุดชะงักลงได้ ก็จะสามารถเพิ่มเวลาในการเรียนอย่างมีศักยภาพ และนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระชาติวิลาศศรี (2549) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวม พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการนิเทศและการประเมินผล ด้านการสอนด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอนด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู และด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

8. จากผลการวิจัย พบว่าการประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่มีผลงานด้านวิชาการหรือมีพฤติกรรมในชั้นเรียนดีเด่นซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งกับครูและนักเรียนทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีและเพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการที่ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิดเป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับนักเรียนและกับครูซึ่งปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการแบบนี้ผู้บริหารจะได้รับข้อมูลมากมายในด้านความต้องการของนักเรียนและครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชาติวิลาศศรี (2549) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนและด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

9. จากผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองด้วยการอบรมศึกษาดูงานซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การสร้างบรรยากาศเชิงบวกด้านการเรียนรู้ รวมทั้งการให้รางวัล และการให้การยอมรับการทำงานของครู นับเป็นบทบาทที่สำคัญส่วนหนึ่งของผู้บริหารในการที่ทำให้โครงสร้างของการทำงานดีขึ้น รางวัลที่ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูอาจารย์ อาจไม่ใช่เงินเพียงอย่างเดียว หากแต่อาจเป็นคำชมเชย ทั้งโดยส่วนตัวหรือการให้สังคมยอมรับ โดยการมอบใบประกาศเกียรติคุณและการให้รางวัลอย่างเป็นทางการการสร้างแรงจูงใจเพื่อชักจูงหรือผลักดันให้ครูมีพฤติกรรมในการทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ การยกย่องเชิดชูเกียรติและการให้ผลตอบแทนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชาติ วิลาศศรี (2549) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู และด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้รองลงมา คือ ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตรและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

10. จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะต่างๆที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้โอกาสแก่ครูในการพัฒนาวิชาชีพ โดยการจัดให้มีการ

ฝึกอบรมขณะประจำการ รวมทั้งการช่วยเหลือครูได้เรียนรู้ถึงการผสมผสานทักษะต่าง ๆ ตามโครงการพัฒนาบุคลากรและช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรุฬห์ จิตใบลี (2547) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1-2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1-2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู รองลงมา ได้แก่ ด้านการประเมินนักเรียน และด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

11. จากผลการวิจัย พบว่า กำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งบรรยากาศในทางบวกในที่ซึ่งครูทำงานและในที่ซึ่งนักเรียนเรียน กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีดังนี้ 1) จัดตั้งคณะกรรมการทางด้านวิชาการขึ้น ลักษณะของคณะกรรมการอาจจัดรวมเป็นคณะครูที่สอนวิชาเดียวกันร่วมกันทำงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 2) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรมสมาคมทางวิชาการเพื่อปรึกษาและเผยแพร่งานวิชาการให้กว้างขวาง 3) ส่งเสริมให้มีการจัดทำหนังสือวารสารเผยแพร่หรือมีการประชุมสัมมนาค้นคว้าวิจัยอยู่เสมอ 4) ส่งเสริมให้ครูได้มีความรู้ และคุณวุฒิสูงขึ้นเช่น ให้โอกาสในการศึกษาต่อหรือเข้าอบรมเพื่อเลื่อนวิทยฐานะและเพื่อจะได้นำความรู้ไปเผยแพร่แก่นักเรียน 5) การเรียนในห้องเรียน ควรจัดให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวภัทร์ อุทัยรัตน์, มารุต รื่นรวย และอัญชลิตา ดอนดง (2551) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลกโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าภาวะผู้นำด้านการจัดให้มีส่งเสริมสภาพการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือ มีภาวะผู้นำด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือภาวะผู้นำด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน

12. จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการจัดการดูแลห้องเรียนห้องปฏิบัติการให้สะอาดปลอดภัยซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมบรรยากาศด้านการเรียนรู้อันดีของนักเรียนโดยการให้รางวัลและการยอมรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการสูง เป็นคนดี และนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน วิธีการพัฒนาและประเมินความเจริญงอกงามของนักเรียนอย่างเป็นลำดับ การให้รางวัล และผลตอบแทนเป็นแรงเสริมและแรงจูงใจ มีโปรแกรมและกิจกรรมของนักเรียนที่ดีพอเพียงมีบริการด้านแนะแนวการศึกษาและอาชีพในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวภัทร์ อุทัยรัตน์, มารุต รื่นรวย และอัญชลิตา ดอนดง (2551) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายได้พบว่า มีภาวะผู้นำด้านการจัดให้มีส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มากที่สุด รองลงมา คือ มีภาวะผู้นำด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ภาวะผู้นำด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน

13. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จากการดำเนินการสนทนากลุ่มพบว่า ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดทำแบบสอบถามความต้องการพัฒนาวิชาการของครู ควรวิเคราะห์ข้อมูลสรุปความต้องการพัฒนาวิชาการของครู จัดประชุมคณะครูในโรงเรียนแจ้งนโยบายให้ครูทราบเป็นประจำทุกเดือนและจัดทำโครงการพัฒนาเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรประชุมคณะครูเพื่อระดมความคิดเห็น ควรให้ครูเขียนสรุปโครงการทุกปี ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดทำโครงการนิเทศภายใน ควรให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน ควรจัดหา/ทำหลักสูตรสถานศึกษา/หลักสูตรท้องถิ่นอย่างเพียงพอ ควรประชุมคณะครูเกี่ยวกับหลักสูตร /การใช้หลักสูตร ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญของการวิเคราะห์แบบทดสอบ ควรกำหนดแนวทางนโยบาย/เป้าหมายอย่างชัดเจน ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรให้มีการกำหนดปฏิทินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประจำภาคเรียน ควรประชุมคณะกรรมการเกี่ยวกับเรื่องการจัดตารางสอน ควรประชุมเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรเข้านิเทศตามชั้นเรียน ควรเยี่ยมบ้านนักเรียน/เยี่ยมบ้านครู ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจ

ให้กับครู ผู้บริหารโรงเรียนควรให้มีการประกาศเกียรติคุณ ส่งเสริมในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารโรงเรียนควรจัดอบรมโดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้หาความรู้จากวิทยากรภายนอก ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนควรประชุมครูและผู้ปกครองนักเรียนเป็นประจำ ภาคเรียนละ 1 ครั้งเกี่ยวกับเกณฑ์ต่างๆด้านวิชาการ ควรประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้มีการรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้ผู้ปกครองทราบ และควรจัดทำวารสารประชาสัมพันธ์ โรงเรียน และด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างหลากหลาย ควรติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ควรจัดกิจกรรมทัศนศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานที่จากแหล่งเรียนรู้ และควรนำปราชญ์ชาวบ้าน/ภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 จากการศึกษา พบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการพัฒนาโดยอาจนำแนวทางการพัฒนาที่ผู้วิจัยเสนอไว้ไปทดลองใช้

1.2 จากการศึกษา พบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 รายด้าน

11 ด้าน พบว่า ทุกด้านมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และในรายข้อ ของทุกด้านมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนในลำดับสุดท้ายในแต่ละด้านควรใช้แนวทางที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้เป็นแนวทางในการพัฒนา

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการทุกด้านอย่างหลากหลาย จริงจังและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริมต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบึงพินาศสามัคคี อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2.2 ควรศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบ ว่าในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบริบทต่างกัน จะส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน หรือไม่

2.3 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเฉพาะในส่วนที่เป็นกรอบแนวคิดของฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy) เท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบกับแนวคิดของท่านอื่นบ้าง

เอกสารอ้างอิง

ซัชวี เถาว์ขาลี. 2535. การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานวิจัย 1990. เอกสารประกอบ

คำบรรยายการประชุมสัมมนาผลภานินเทศภายใน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปริฉัตร เล็กดวง. 2554. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วรารภรณ์ วัฒนกุลเจริญ. 2543. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา) นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิชัย บุญบันดาล. 2538. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิรัตน์ ปานแก้ว. 2552. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจิตรเขต 1 และ เขต 2 . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2
The Guidelines in Developing Desired Characteristics of
School Administrators from Schools under the Office of
Uthai Thani Primary Educational Service Area 2

ชญาดา มั่นศรี

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 296 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ มีสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์สูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม
2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 3) ด้านความรู้ความสามารถ 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 5) ด้านภาวะผู้นำ

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of the research were to study the current state of the desired characteristics of school administrators, and to propose the guidelines to help administrators to meet the desired characteristics. Those administrators were from the schools under the Office of Uthai Thani Primary Educational Service Area 2.

The research was conducted in two phases, that were: Phase 1) to study the current state of the desired characteristics of schools administrators. The sample group was 296 teachers from schools under the Office of Uthai Thani Primary Educational Service Area 2, in academic year 2013. The research instrument was a 5 point rating scale questionnaire, with a reliability coefficient of .98. The data were statistically analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation., Phase 2) to propose the guidelines to help administrators from schools under the Office of Uthai Thani Primary Educational Service

Area 2 to meet the desired characteristics by using focus group discussion and content analysis techniques.

The research results were as follows:

1. The current state of the desired characteristics of schools administrators from the schools under the Office of Uthai Thani Primary Educationl Service Area 2, as a whole, was at high level. When considered each aspect, personality was at the highest level, followed by knowledge and ability. The lowest level was on the morality and ethics.
2. Guidelines to help administrators from schools under the Office of Uthai Thani Primary Educational Service Area 2 to meet the desired characteristics comprised 1) personality, 2) morality and ethics, 3) knowledge and ability, 4) human relationship and 5) leadership

Keywords : Desired Characteristics, School Administrators

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญหรือความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นกับการจัดการศึกษาของพลเมืองเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของมนุษย์ให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด คุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ตลอดทั้งประกอบอาชีพได้ตามควรแก่สภาพ ถ้าพลเมืองของประเทศมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ประเทศชาติก็สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว จึงถือได้ว่าการศึกษาคือหัวใจของการพัฒนามนุษย์ การพัฒนาที่ยั่งยืนและทำให้สังคมไทยสงบสุขอย่างแท้จริงนั้น ต้องเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้น “การพัฒนาคน” เป็นสำคัญ ซึ่งภาระหน้าที่ดังกล่าวเป็นบทบาทโดยตรงของสถาบันการศึกษาที่จะให้ทิศทางการพัฒนาประเทศเป็นไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ (ชัยรัตน์ ปรานี, 2549, น. 5) นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการจัดการระบบการศึกษา การบริหารจัดการมาตรฐานและการประกันคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งด้านเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2545, น. 45) มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถม ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยมีสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งมีสภาพแตกต่างกัน โดยสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนดด้วยตนเอง ดังนั้นการตัดสินใจโดยสมบูรณ์ในการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป ที่เป็นส่วนของสถานศึกษาจึงเบ็ดเสร็จอยู่ที่สถานศึกษา อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้บริหารสถานศึกษา (สุจิต ศรีทอง, 2543, น. 3)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะชี้วัดความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การในการปฏิรูประบบการศึกษาไทย เป็นกุญแจสำคัญในการเปิดมิติใหม่ของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งการบริหารจะมีประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับคณะครู และชุมชนมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญมากในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะผู้บริหารต้องเผชิญกับการต่อต้านของบุคลากรทางการศึกษาไม่มากนักน้อย ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องระลึกรู้ได้เสมอ คือ การใช้ความอดทนในการแก้ปัญหา และสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในการทำงาน (ชัยเสถียร พรหมศรี, 2550, น. 41-48)

จากสภาพปัญหา ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในด้านต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการปรับปรุงตนเองด้านบริหาร และเป็นประโยชน์ที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านภาวะผู้นำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีสถานศึกษาจำนวน 128 โรง จำนวนข้าราชการครูทั้งสิ้น 1,250 คน ปัญหาในการจัดการศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-NET) ปีการศึกษา 2555 ค่อนข้างต่ำทั่วประเทศ รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ด้วย ส่วนปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาคือ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการของครู และชุมชนไม่ต้องการผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์บางประการ เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนตาม

หลักธรรมาภิบาล และความไม่โปร่งใสทางการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีการกระทำความผิดต่างๆ ยังไม่ถูกลงโทษ ก่อให้เกิดความไม่พอใจจากครูผู้ปฏิบัติการสอน และชุมชน เป็นผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาบางคนไม่สามารถปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ได้ จำต้องไปช่วยราชการที่สำนักงานเขตพื้นที่ หรือย้าย หรือสับเปลี่ยนสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2, 2556, น.76)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ทันยุคทันเหตุการณ์ เป็นต้นแบบให้กับเพื่อนครูด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดการบูรณาการด้านความคิด บุคลิกภาพนำไปสู่การพัฒนาพร้อมกันอย่างมีเป้าหมาย ส่งผลถึงคุณภาพนักเรียนอันเป็นเป้าหมายสำคัญตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ
3. หาประสิทธิภาพของแบบสอบถามและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
4. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์
5. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
6. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และจัดเตรียมผลการวิเคราะห์ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการหา

แนวทางต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เสนอผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ระดับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตำบล 3 อันดับแรกของแต่ละด้าน
2. ผู้วิจัยร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดยนำอันดับ ตำบล 3 อันดับ ในแต่ละด้าน เป็นข้อมูลที่สำคัญในการร่างแนวทาง
3. นำร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ
4. นำร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน
5. นำข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2556 จาก 128 โรงเรียน ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหนองฉาง อำเภอบ้านไร่ อำเภอลานสัก และอำเภอห้วยคต จำนวน 1,250 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2556 จาก 128 โรงเรียน ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหนองฉาง อำเภอบ้านไร่ อำเภอลานสัก และอำเภอห้วยคต จำนวน 296 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 296 คน
2. ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มตามสัดส่วน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ด้านการสอน จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ จำนวน 10 ข้อ 2) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำนวน 10 ข้อ 3) ด้านความรู้ความสามารถ จำนวน 10 ข้อ 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 10 ข้อ และ 5) ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามตาม ขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามในการจัดเก็บข้อมูล โดยกำหนดขอบข่ายของแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม
3. ร่างแบบสอบถามตามกรอบความคิดและให้ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
4. นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC)
5. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงความเห็นว่าคุณคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นไว้ดังนี้ เกณฑ์การพิจารณาของ อนุวัติ คุณแก้ว (2545,น. 48)

ให้คะแนน +1 หมายถึง เห็นด้วย

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ให้คะแนน -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

6. นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่าอยู่ระหว่าง .66 - 1.00 ทุกข้อ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50

7. ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ

8. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) โดยให้ครูผู้สอน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อ

ตรวจสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยง 0.99

9. นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษา
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ตอบกลับคืนด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 16 – 20 ธันวาคม 2556 ได้ข้อมูลรับกลับคืนมาจำนวน 296 ฉบับ ครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด
4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ สรุป

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาจัดกระทำข้อมูลตามลำดับดังนี้
- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
 - ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ด้วยวิธี สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
 - 1.1 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์/เนื้อหา กับข้อคำถามใช้สูตร อนุวัติ คุณแก้ว (2545, น. 48)
 - 1.2 สถิติในการวิเคราะห์หาค่าคุณภาพของแบบสอบถามหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามสูตรครอนบาค (Cronbach) อนุวัติ คุณแก้ว (2545, น. 56)
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 2.1 ความถี่ (Frequency) 2.2 ค่าร้อยละ (Percentage) 2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

เสนอคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจะต้องสามารถพูดคุยได้ตอบในรูปแบบของการสนทนากลุ่ม ในการที่จะแสดงทัศนะสะท้อนถึงประสบการณ์รอบๆ ตัวได้ดี และต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

1. เป็นผู้บริหารการศึกษา 1 คน
2. เป็นศึกษานิเทศก์ มีประสบการณ์ในการนิเทศภายในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี 1 คน
3. เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โดยบริหารสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี 4 คน
4. เป็นผู้บริหารกลุ่มบริหารงานบุคคล 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบความเหมาะสม ของร่างแนวทางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 3) ด้านความรู้ความสามารถ 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) ด้านภาวะผู้นำ โดยนำระดับสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต่ำสุด 3 อันดับมาจัดทำเป็นร่าง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบใน 2 ลักษณะคือ 1) ร่างที่ผู้วิจัยนำเสนอหากเหมาะสมให้พิจารณาว่าคงเดิมกับ 2) ร่างแนวทางที่ผู้วิจัยนำเสนอหากไม่เหมาะสมให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในร่างเพื่อการปรับปรุงต่อไป

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ วิธีการการออกแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

2. ออกแบบบันทึกการสนทนากลุ่มและนำเสนอร่างแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอข้อเสนอแนะรูปแบบการบันทึกการสนทนากลุ่ม และแนวทาง

4. นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุง และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อจัดทำการสนทนากลุ่มต่อไป

1. นำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำชี้แนะและขอความเห็นชอบ

2. ประสานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมการสนทนากลุ่มซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน

3. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมพิจารณาร่างแนวทาง

4. จัดการประชุมสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ในวันที่ 17 มกราคม 2557 เวลา 13.30 น.– 16.30 น. ณ ห้องวีดีโอ คอนเฟอเรนซ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

5. นำข้อมูลที่ได้รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ และเขียนรายงานการวิจัย ตลอดจนจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มพร้อมส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ผลสรุปดังนี้

1. สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลิกภาพ มีระดับสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์สูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม แต่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

1.1 ด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่าผู้บริหารมีอากัปกริยา ท่าทาง ตลอดจนการแต่งกายดีและปฏิบัติตนเหมาะสมกับกาลเทศะสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ และผู้บริหารมีความกล้าในการตัดสินใจ กล้าคิดและกล้าทำ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารรู้จักผ่อนคลายอารมณ์เครียด มีอารมณ์ขันอยู่เสมอ ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย และผู้บริหารมีความสุขรอบคอบและเอื้อกันในการทำงานแต่อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ในหน้าที่การงาน และผู้บริหารมีความจริงจังกับงานและจริงจังต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความยุติธรรม มีเหตุผล และวางตัวเป็นกลางเสมอ ผู้บริหารมีการปฏิบัติตนตามศีล 5 เป็นพื้นฐานของชีวิต และผู้บริหารรู้จักให้อภัย ไม่มีจิตใจอาฆาตพยาบาท อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เหตุผลสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีความสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และผู้บริหารมีนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆอยู่เสมอ ผู้บริหารมีความสามารถกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความมั่นใจในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และผู้บริหารมีความสามารถในการจัดหาและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีความยิ้มแย้มแจ่มใส และผู้บริหารใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ส่วนต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความใส่ใจในหน้าที่การงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารมีการให้ขวัญกำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และผู้บริหารมีการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อพบว่า ผู้บริหารมีความโอปอ้อมอารี รู้จักเสียสละไม่เอาัดเอาเปรียบผู้ใต้บังคับบัญชาสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา ชุมชน และองค์กรต่างๆ และ ผู้บริหารให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติงานตามที่เหมาะสม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความสามารถในการชักจูงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคล้อยตามได้ ผู้บริหารรู้จักติชมผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสมกับสถานที่และโอกาส และผู้บริหารมีความสามารถสร้างทีมงานภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 มีดังนี้

2.1 ด้านบุคลิกภาพ ควรดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารควรคิดเชิงบวกและคิดอย่างมีเหตุผล 2) ผู้บริหารควรมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข 3) ผู้บริหารควรมีกระบวนการทำงานร่วมกัน 4) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 5) ผู้บริหารควรรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง 6) ผู้บริหารควรมีความคิด และไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล

2.2 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ควรดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารควรปฏิบัติโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า 2) ผู้บริหารควรประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา 3) ผู้บริหารควรสร้างสรรคกิจกรรมทางสังคมตามภูมิสังคมนั้นๆ อาทิ ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม 4) ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาจิตใจอย่างต่อเนื่อง 5) ผู้บริหารควรรู้จักประนีประนอมและยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานร่วมกัน

2.3 ด้านความรู้และความสามารถควรดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) ผู้บริหารควรมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้บริหารควรมีวิธีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา 5) ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารงานวิชาการ 6) ผู้บริหารควรใช้กระบวนการนิเทศภายใน

2.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบต่อ ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และตรงต่อเวลา 2) ผู้บริหารควรให้คำปรึกษาผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน 3) ผู้บริหารควรมีความเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใส 4) ผู้บริหารควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ใต้บังคับบัญชา 5) ผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา 6) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อประกอบการตัดสินใจ

2.5 ด้านภาวะผู้นำ ควรดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารควรประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ผู้บริหารควรมีเทคนิคในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ 3) ผู้บริหารควรใช้ทักษะการพูดยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อมีโอกา 4) ผู้บริหารควรเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสุภาพเหมาะสมกับสถานที่และโอกาส 5) ผู้บริหารควรปฏิบัติงานอย่างมีระบบ 6) ผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ให้มีการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ด้านการบริหารงานแก่ผู้บริหารทุกคน โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเข้าสู่ตำแหน่งต้องมีการสอบคัดเลือก เพื่อให้ได้ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารได้รับการอบรมตามหลักสูตรผู้บริหารเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาของสถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และต้องผ่านเกณฑ์ตามกำหนด ซึ่งในหลักสูตรประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเป็นการเสริมสร้างและเพิ่มพูน ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์ ในการบริหารให้กับผู้บริหารทั้งด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านภาวะผู้นำ นอกจากนี้ในภาวะปัจจุบันผู้บริหารไม่ว่าจะอยู่องค์การประเภทและระดับใดก็ตาม

จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง จากผลที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ข่าวสารข้อมูล สภาวะการแข่งขันที่ไร้พรมแดน ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ผู้บริหารจึงต้องมีความยืดหยุ่น มีความสามารถในการใช้เทคนิควิธีการใหม่ๆ กระตุ้น แนะนำ ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดีโดยใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้ครูผู้สอนทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และผู้นำต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยการเข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศเพื่อนำความรู้มาพัฒนาองค์กร พัฒนาสถานศึกษาที่สังกัดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม (2553) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านภาวะผู้นำ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภรณ์ จิวขันธ์ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูอำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านภาวะผู้นำ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลิกภาพของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญ ในฐานะที่เป็นผู้บริหารการมีบุคลิกภาพที่ดีจะสร้างความเชื่อถือ ความศรัทธา ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะต้องแต่งกายสุภาพ มีความสุภาพอ่อนโยน กล้าคิดกล้าตัดสินใจ สุขุมรอบคอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะนั้น จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความเชื่อถือศรัทธา และความเต็มใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพิ่มศักดิ์ เพิ่มประยูร (2552) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านบุคลิกภาพสูงสุดอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม (2553) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านบุคลิกภาพสูงสุดอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเข้าสู่ตำแหน่ง จะต้องผ่านการสอบคัดเลือก โดยการสอบข้อเขียนและประเมินคุณลักษณะของบุคคลเพื่อพิจารณาความเหมาะสมกับตำแหน่ง โดยพิจารณาจากความประพฤติ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ในการบริหารงาน สอดคล้องกับ สุทิน ลีปิยะชาติ (2545, น.47-53) กล่าวว่า ผู้บริหารที่ดีควรมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างต่อให้บรรลุประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองในหลายๆ ด้านอย่างต่อเนื่องและจริงจัง และสอดคล้องกับ ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ (2550, น.20) อ้างถึงพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงพระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือนเนื่องในวันข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2549 ว่า “ข้าราชการผู้ปฏิบัติบริหารงานแผ่นดินจะต้องมุ่งปฏิบัติภาระทั้งปวงด้วยความอุตสาหะ เพ่งพินิจ ใฝ่ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด และความรู้ผิดชอบชีวิต เป็นเครื่องวิจัย วิจัยจน ปรับปรุงตัว ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ งานที่ทำจึงจะเสร็จสมบูรณ์ และก่อให้เกิดประโยชน์พึงประสงค์ เป็นความเจริญมั่นคงทั้งแก่ตนและแก่ส่วนรวมพร้อมทุกส่วน” เพื่อเป็นเครื่องเตือนให้ผู้บริหารและข้าราชการทุกคนตั้งใจปฏิบัติงานเต็มที่โดยยึดหลักจริยธรรมเป็นที่ตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุดพิงค์ มนต์วิทย์ (2551) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภมนต์ จรณะเลิศ (2552) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอโคกสูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิรูปการศึกษา รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษา แสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยวิธีการให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือจัดอบรมสัมมนาศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีบางส่วนจบการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้บริหารควรมีความรู้ ความสามารถในการบริหาร เพราะในการปฏิบัติงานทุกอย่ำนั้น การบริหารจัดการ การทำงาน การปฏิบัติ ถ้าหากมีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี จะสามารถนำพาองค์กร สังคม ชุมชนและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคง และยังสามารถสร้างคนที่มีคุณภาพ สร้างงานที่มีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม (2553) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

ด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภรณ์ จิวชาน (2554) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูอำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องถือปฏิบัติอยู่แล้ว เพื่อให้เกิดความรักและความศรัทธา สร้างขวัญกำลังใจให้ครูรักการทำงาน นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงาน ฉะนั้น งานด้านมนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาเกิดผลดี สอดคล้องกับ ชยจิต ภัณฑุหา (2544, น.82) กล่าวว่า เมื่อคนเราเกิดความเข้าใจที่ต่อกันแล้ว ก็จะอยู่ร่วมกันด้วยความรักความศรัทธา พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือร่วมมือ สนับสนุนด้วยความจริงใจและเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อเนก ไชโย (2550) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภรณ์ จิวชาน (2554) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูอำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ รวมทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหารเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม และเปลี่ยนแปลงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุพล วังสินธ์ (2545, น.16) กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ คือ การบริหารการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะใช้ความเป็นผู้นำให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม (2553) ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภรณ์ จิวชาน (2554) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูอำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำสูงสุดอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จากการดำเนินการสนทนากลุ่ม พบว่า

2.1 ด้านบุคลิกภาพ มีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารควรมีกระบวนการทำงานร่วมกัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อาทิ การอภิปรายและการประชุมร่วมกัน การยอมรับความแตกต่างทางความคิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารควรใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และอยู่ท่ามกลางความแตกต่างทางความคิดให้ได้ พร้อมทั้งประสานงานต่างๆ นั้นให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพิ่มศักดิ์ เพิ่มประยูร (2552) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารควรมีความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีความคิดริเริ่ม มีทักษะการบริหาร นำความรู้ความเข้าใจตลอดจนหลักทฤษฎีทางการบริหารมาจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความราบรื่น

2.2 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารควรปฏิบัติโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารควรฝึกใจตนเองให้อดทน อดกลั้น และมีความเพียรพยายามมุ่งมั่นทำความดีต่อไป การทำความดีจึงเปรียบเสมือนเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งในการฝึกตนเองให้พร้อมที่จะเป็นคนที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภมนต์ จรรย์เลิศ (2552) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอโคกสูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ในด้านความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง

2.3 ด้านความรู้ความสามารถ มีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน อาทิ การพัฒนาตนเองทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การฝึกอบรมทางด้านวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้เป็นกลยุทธ์สำคัญและจำเป็นต่อการบริหารองค์กรยุคใหม่เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางมนุษย์ให้มีความเชี่ยวชาญและมีความเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริงด้วยการมุ่งเน้นให้ทุกคนมีการพัฒนา

ตนเอง โดยการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ต่างๆอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ จิวชาน (2554) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูอำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหารควรมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ร่วมงาน และมีนโยบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน โดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องใหม่ๆ ให้ครูในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง

2.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตรงต่อเวลาและให้คำปรึกษาผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน อาทิ การจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานร่วมกัน การส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญและมีบทบาทต่อผู้บริหารเป็นอย่างมาก เนื่องจากมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะของชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิต ผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะเป็นผู้นำที่ได้เปรียบเพราะสามารถประสานงานสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นบรรลุถึงเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม (2553) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารควรพูดคุย พบปะกับผู้ร่วมงานเป็นประจำ ยกย่องให้เกียรติ ใส่ใจเรื่องของหน้าที่การงาน รับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ร่วมงาน ยิ้มแย้มแจ่มใส และรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา

2.5 ด้านภาวะผู้นำ มีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารควรปฏิบัติงานอย่างมีระบบ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน อาทิ การทำงานเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความตระหนักของความเป็นผู้นำที่พึงปรารถนาและมีความสามารถหรือคุณสมบัติและลักษณะที่สังเกตได้ของผู้บริหารที่สามารถจูงใจ ประสานงานให้บุคคลอื่นๆ ปฏิบัติตามจนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ จิวชาน (2554) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูอำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารควรควบคุมอารมณ์ของตน มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน ชุมชน องค์กร และเป็นที่ยกย่องและนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยสร้างความสัมพันธ์อันดีกับครูและชุมชนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการศึกษาพบว่า ระดับสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีระดับต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการแก้ไข โดยอาจนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ที่ผู้วิจัยนำเสนอไว้ไปทดลองใช้

1.2 จากผลการศึกษาระดับสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในรายด้าน 5 ด้าน พบว่าทุกด้านมีระดับสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก และในรายข้อบางด้านมีระดับสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด มาก และปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหาวิธีหรือกลยุทธ์การธำรงรักษาไว้ ส่วนรายการที่เป็นลำดับสุดท้ายในแต่ละด้านควรใช้กลยุทธ์แก้ไข ปรับปรุง

1.3 ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยนำเสนอไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจอันดีและยึดปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทัศนะของบุคคลอื่นๆ ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น นักเรียน และ ศึกษานิเทศก์

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารยุคใหม่ที่ครูต้องการหรือพึงประสงค์ หรือการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารดีเด่นที่ได้รับการยกย่องระดับชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2527. **คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2541. **เกณฑ์มาตรฐานเฉพาะตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน**.
กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา.
- คณะกรรมการคุรุสภา. 2549. **แนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา**.
กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. 2539. **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : ประชาชน.
- ชัยเสถียร พรหมศรี. 2550. **การบริหารสถานศึกษาแนวใหม่ในรูปแบบหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ**. วารสารการศึกษาไทย,
3(21),28-32.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2540. **คู่มือการปฏิบัติงานของผู้บริหาร**. โรงเรียน. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอำเภอปางศิลาทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
The Guideline on Academic Administration for School in
Phangsilathong District, under Kamphaeng Phet Education
Service Area Office 2

สิทธิรินทร์ ห้อยพรมราช

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ประชากรในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) หาแนวทางในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เรื่อง การหาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยการนำข้อชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ทั้ง 5 งาน คือ งานการดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตามการจัดทำหลักสูตร การดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนรู้ การนำผลการประเมินไปวางแผนการวัดผลและประเมินผลในระยะต่อไป การดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การนำผลการประเมินไปวางแผนการนิเทศภายใน ในระยะต่อไป 2) แนวทางในการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยใช้วงจรคุณภาพในการดำเนินงานทั้ง 5 งานประกอบด้วย คือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานบริบทรอบๆ สถานศึกษา จัดประชุมผู้มีส่วนในการจัดการศึกษา ศึกษาดูงานวิชาการกับโรงเรียนที่มีความพร้อม จัดหางบประมาณ เอกสาร เครื่องมือรองรับการทำงาน แต่งตั้งผู้ดำเนินงานตามหน้าที่อย่างชัดเจนดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ นิเทศ ติดตาม ร่วมกันสรุปผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ผลสรุป และนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนต่อไป

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the academic administration state of schools in Phangsilathong district under Kamphaengphet education service area office 2, and 2) to find academic administration guidelines of schools in Phangsilathong district under Kamphaengphet education service area office 2. The research was divided into 2 steps, namely,

1) studying the academic administration problems of schools in Phangsilathong district under Kamphaengphet education service area office. The population were 118 administrators and teachers of schools in Phangsilathong district under Kamphaengphet education service area office 2. The research tool was a questionnaire surveying on the ideas of guidelines for academic administration for schools in Phangsilathong district, under Kamphaengphet education service area office 2. The statistics used were mean and standard deviation.

2) Finding academic administration guidelines on academic administration for schools in Phangsilathong district, under Kamphaengphet education service area office 2. Data was derives from a focus group discussion of 7 experts and analyzed by using content analysis technique. The tool used was a group discussion recording form.

Research result revealed that, 1) there were 5 academic administration states of schools in Phangsilathong district under Kamphaengphet education service area office 2, which included supervising, mentoring, monitoring, tracking, as well assessing the curriculum construction, and instruction. The assessment result was taken to design the plan of next time supervision., 2) the academic administration guidelines of schools in Phangsilathong district under Kamphaengphet education service area office 2 consisted of following aspects: making the data base survey of context around the school, arranging meetings of educational stake holders, bringing the obtained data to improve the school curriculum, providing knowledge for teachers in all aspects of academic work, making study visits, signing MOUs and creating a network for academic co-operation with neighboring schools, finding the budget, document resources and tools for work, appointing the people to conduct the work with clear scope of duties, appointing the people responsible for educational assurance work, implementing all according to the plan, appointing committees to monitor, supervise and follow-up the implementation, summarizing the implementation together with analyzing the summary results, and bringing the obtained data into consideration to plan for the next year.

Keywords : Guideline , Academic Administration

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดในโลกถ้าคนมีคุณภาพสูงสุดแล้ว คนเองจะเป็นผู้สร้างโลก รักษาโลก และทำให้โลกเจริญมั่นคง (ภิรมยา อินทรกำแหง, 2544, น. 28) ดังนั้น นโยบายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 10 จึงได้เปลี่ยนแปลงเป้าหมายหลักในการพัฒนา มาเป็นเน้นพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานที่เข้มแข็งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551, น.5) เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จัก คิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (รุ่ง แก้วแดง, 2544, น. 1)

จากรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีการบริหารงานตามภารกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน พบว่า โรงเรียนในกลุ่มอำเภอปางศิลาทอง มีการบริหารงานงานทั่วไปอยู่ในระดับดีมาก ด้านการบริหารงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับดี ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับพอใช้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2, 2555, น. 7) ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2555 ผลการประเมินผลของกลุ่มโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองมีค่าเฉลี่ย 43.03 ซึ่งต่ำกว่าระดับชาติ 45.26 ระดับ สพป.กำแพงเพชร เขต 2 43.49 และต่ำกว่าระดับ สพฐ. 43.35 จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ กลุ่มโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง ในด้านการบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการ

สอน การวัดผลประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษาของบุคลากร ว่ามีการบริหารงานวิชาการอย่างไร เพื่อที่จะนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้บริหาร 20 คน และครูจำนวน 98 คน จาก 20 โรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 รวมทั้งสิ้น 118 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชุด คือ แบบสอบถามแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 และ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ชุดที่ 1 แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ(Checklist)ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตร 2) กระบวนการเรียนการสอน 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) งานนิเทศการศึกษาลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ตามภารกิจการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน คือ การบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการนิเทศการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือในงานวิจัย ปริญญาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ รับข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆให้สมบูรณ์
2. ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆให้สมบูรณ์ เพื่อการวิจัย และหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ
3. นำเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพ โดยหาความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยง (Reliability)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือนำจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บแบบสอบถามจากผู้อำนวยการ ครู
3. นำแบบสอบถามที่รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. จัดทำหนังสือจากโรงเรียนขอความร่วมมือในการจัดประชุมสนทนากลุ่มถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความร่วมมือในการประชุมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 7 คน

5. จัดประชุมการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยนำประเด็นปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ของแต่ละด้าน เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยตั้งไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการแจกแจงความถี่(Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, น. 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง	มีสภาพการบริหารงานมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง	มีสภาพการบริหารงานมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง	มีสภาพการบริหารงานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง	มีสภาพการบริหารงานน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง	มีสภาพการบริหารงานน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากการบันทึกการสนทนากลุ่มโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์และนำเสนอแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

4. นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการสนทนากลุ่มมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เป็นสภาพการบริหารงานวิชาการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุด 3 อันดับของแต่ละด้านมาจัดหัวข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการนิเทศการศึกษา

4.2 นำระดับสภาพที่มีการดำเนินการน้อยที่สุด 3 อันดับแรกเสนอเป็นร่างแนวทาง

4.3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ

4.4 นำร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเพื่อจัดการสนทนากลุ่ม

4.5 นำข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.1 ค่าความเที่ยง (Reliability)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าความถี่ (f)

2.2 ค่าร้อยละ (%)

2.3 ค่าเฉลี่ย (μ)

2.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สรุปผลการวิจัย

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยสุดอันดับที่ 1 คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยสุดอันดับที่ 2 คือ ด้านงานนิเทศการศึกษา และสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยสุดอันดับที่ 3 คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและด้านกระบวนการเรียนการสอน

สภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุด 3 อันดับแรกของงานวิชาการทั้ง 5 งาน คือ

1 การบริหารหลักสูตร ประกอบไปด้วย อันดับที่ 1 คือ การดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตามการจัดทำหลักสูตร สภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 2 คือ การปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดทำหลักสูตร และสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 3 คือ การวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการประเมินผลการจัดทำหลักสูตร

2 กระบวนการเรียนการสอนสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 1 คือ การดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม การจัดการเรียนรู้ สภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 2 คือ การวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 3 คือ การปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก การจัดการเรียนรู้

3 การวัดผลประเมินผลสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 1 คือ การนำผลการประเมินไปวางแผนการวัดผลและประเมินผลในระยะต่อไป สภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 2 คือ การดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับติดตามการวัดผล และประเมินผล และสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 3 คือ การวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการประเมินผลการวัดผลและประเมินผล

4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 1 คือ การดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน สภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 2 คือ การวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการประเมินผลการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน และสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 3 คือ การนำผลการประเมินไปวางแผนการทำวิจัยในชั้นเรียนในครั้งต่อไป

5 งานนิเทศการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 1 คือ การนำผลการประเมินไปวางแผนการนิเทศภายใน ในระยะต่อไป สภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 2 คือการวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการนิเทศภายใน และสภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุดอันดับที่ 3 คือการประเมินผลการนิเทศภายในตามแผนที่กำหนด

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอแนะนำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 สภาพการบริหารงานวิชาการระดับน้อยที่สุด ของงานวิชาการทั้ง 5 งาน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 การบริหารหลักสูตร คือ การวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุ ที่เกี่ยวข้องจากการประเมินผลการจัดทำหลักสูตร และการใช้หลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีจำนวนน้อย ครูมีภาระงานที่มากมายทำให้ต้องใช้เวลามากไปกับการทำงานเฉพาะหน้าที่มีมา หรือผู้บริหาร และครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร หรือหลังจากสรุปผล การใช้หลักสูตรแล้วก็คิดว่าจบขั้นตอนในการทำงานไม่ได้คิดที่จะนำผลการสรุปที่ได้มาวิเคราะห์ปัญหาต่อ เพื่อที่จะนำไปสู่การวางแผนการสอนในปีถัดไป หรืออาจจะเป็นนโยบายของสถานศึกษาที่ยังไม่ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรจึงยังไม่ได้มีการนำผลสรุปของการใช้หลักสูตรมาวิเคราะห์ต่อ หรือผู้บริหารสถานศึกษาไม่ค่อยสนใจงานวิชาการจึงไม่ได้สนใจในงานของหลักสูตรสถานศึกษา หรือครูผู้สอนอาจคิดว่าหลักสูตรไม่จำเป็นต้องสนใจซักเท่าไร สอนตามหนังสือก็พอ จึงไม่ได้คิดที่จะมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อที่จะปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประยูร ชินสุวรรณ (2546) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจหลักสูตรหลักสูตรท้องถิ่น และการนำหลักสูตรไปใช้ ควรแก้ไขปัญหาโดยจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการและให้ศึกษาเอกสาร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เดชะ ธีระตระกูล (2548) ที่พบว่า

ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหาร และครูผู้สอนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา ไม่เพียงพอ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ใช้วิธีการประยุกต์ และพัฒนาจากโรงเรียนอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย พงสุพันธ์ (2552) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการให้ความสำคัญต่องานวิชาการน้อยเกินไป บุคลากรที่ทำการสอนขาดความกระตือรือร้นในการทำความเข้าใจหลักสูตร

1.2 กระบวนการเรียนการสอน คือ การจัดทำแผนตามเป้าหมายการจัดการเรียน การสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีจำนวนน้อย ครูมีภาระงานสอนที่มากมาย สอนในวิชาที่ไม่ถนัดรับผิดชอบประจำชั้นมากกว่า 1 ชั้น มีการหยุดชะงักในการสอนบ่อย เนื่องจากมีทั้งกิจกรรม จากภายใน และภายนอก ประชุม อบรมประจำปี หรือการที่ครูร่วมโรงเรียนขาดหรือลา จึงต้องรับหน้าที่แทน เลยไม่สามารถที่จะสอนตามแผนที่กำหนดได้ จึงไม่สนใจที่จะมีการจัดทำแผนตามเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน หรือ ครูทำงานจำเจมาเป็นเวลานาน จึงติดนิสัยการสอนแบบเดิมๆ ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงไม่คิดที่จะมีการจัดทำแผนตามเป้าหมายการจัดการเรียน การสอนใหม่ หรือผู้บริหาร และครูวิชาการก็ไม่ค่อยมีเวลาดูด้วยเช่นกัน จึงไม่ได้มีการกำกับติดตาม จึงละเลยเรื่องการจัดทำแผนตามเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน หรือแม้จะมีการจัดทำแผน ก็ไม่สามารถที่จะสอนได้จริงตามแผนเนื่องจาก ปัญหาทั้งจากครูผู้สอน ตัวนักเรียนที่ศักยภาพไม่เท่าเทียมกัน หรือแม้แต่สื่อการเรียนการสอน ก็เป็นผลทำให้การสอนไม่เป็นไปตามแผนจึงละเลยการจัดทำแผนตามเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน หรือผู้บริหารไม่ค่อยสนใจงานด้านวิชาการ จึงไม่ได้กำกับติดตามการจัดทำแผนตามเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร ชินสุวรรณ (2546) ที่พบว่า ปัญหาทางการเรียนการสอน ครูใช้วิธีสอนแบบเดิมมากกว่า ใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง ผู้บริหารและครูผู้สอนมีเวลาน้อย ทำงานหลายด้าน ครูไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชะ ธีระตระกูล (2548) ที่พบว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ครูยังมีไม่เพียงพอต่อชั้นเรียน และมีภาระงานอื่นอีกหลายด้าน สอดคล้องกับ ธวัชชัย สิงห์จันทร์ (2551) ที่พบว่า ครูสอนไม่ตรงกับวิชาเอก จึงไม่ถนัดในด้านการสอนหลายๆ วิชา เป็นผลให้การสอน ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมภีร์ สุดแท้ (2552) ที่พบว่า ครูไม่สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ การทุ่มเทพัฒนางานวิชาการอย่างเดียวไม่ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย พงสุพันธ์ (2552) ที่พบว่า การสอนประจำชั้นเรียนทำให้การสอนไม่ตรงตามวิชาเอก และความถนัดของตนเอง และผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการให้ความสำคัญต่องานวิชาการน้อยเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Murphy (2002) ที่พบว่า การเป็นผู้บริหารมีอาชีพต้องมีกฎของความเป็นผู้นำ มีพื้นฐานความมีวินัย มีพื้นฐานความรู้ของอาชีพและสนใจเทคนิค เนื้อหาสาระเกี่ยวกับงานวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brophy (2006) ที่พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นเพราะว่าครูมีงานในหน้าที่หลายอย่างนอกเหนือ จากการสอนมีเวลาที่จะเตรียมจัดทำสื่อ นวัตกรรม และไม่มีเวลาหาเรื่อง จัดหาสื่อจากคอมพิวเตอร์

1.3 งานวัดผล และประเมินผล คือ การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากรในการวัดผล และประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร และครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในการวัดผล และประเมินผล มองการวัดผลเป็นเพียงแค่การทำข้อสอบก็วัดได้แล้ว ไม่ได้มีการวัดตามสภาพจริง ทำให้มองงานวัดผล และประเมินผล ไม่ค่อยมีความสำคัญ ผู้บริหารจึงไม่ค่อยที่จะจัดสรรงบประมาณ และบุคลากรมาสนับสนุนในด้านวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชะ ธีระตระกูล (2548) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูไม่เข้าใจในเรื่องการวัดผลและประเมินผล ตามหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย สิงห์จันทร์ (2551) ที่พบว่า ควรสร้างความตระหนักให้กับครูถึงความสำคัญของงานวัดผลและประเมินผล ส่งเสริมให้ครูวัดและประเมิน ผลการเรียนตามสภาพจริง จัดทำเอกสารรายงานผลการประเมินแสดงความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างเหมาะสม และ ปรับปรุงพัฒนางานวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมภีร์ สุดแท้ (2552) ที่พบว่า ครูขาดความเข้าใจในการวัดผล และประเมินผล ทำให้ครูไม่สามารถพัฒนาเครื่องมือวัด และประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ครบทุกสาระการเรียนรู้ได้

1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การประเมินผลการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ตามแผน ที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีจำนวนน้อย ครูมีภาระงานที่มากมายทำให้ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานเฉพาะหน้าที่มีมา ลำพังเฉพาะการสอนอย่างเดียวก็สอนไม่ทันแล้ว จึงไม่สามารถ ที่จะไปทำงานอื่นๆ ได้ โดยเฉพาะงานวิจัยในชั้นเรียน หรือผู้บริหาร และครูอาจคิดว่า งานวิจัย ในชั้นเรียนเป็นงานที่ยาก ต้องใช้เวลามาก และไม่ค่อยสำคัญซักเท่าไร ไม่ทำก็สอนนักเรียนได้ จึงไม่ค่อยมีใครสนใจที่จะทำ หรือ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานวิจัย เขียนสรุปงานวิจัยไม่ได้ จึงไม่ได้สนใจที่จะทำงานวิจัย หรือครูที่ได้รับมอบหมายในการนิเทศติดตามเกี่ยวกับ การทำงานวิจัย และครูไม่ค่อยมีเวลา ทำให้การกำกับติดตามการประเมินผลการจัดทำวิจัย ในชั้นเรียน ไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด หรือผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเป็นผู้นำ

ทางวิชาการ ให้ความสำคัญต่องานวิชาการน้อยเกินไป จึงไม่ได้มีการกำกับ ติดตามงานด้านการวิจัยในชั้นเรียน หรือ อาจเป็นเพราะงานวิจัยในชั้นเรียนจัดเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษามองว่างานวิจัยในชั้นเรียนจัดเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน จึงทำให้ ขาดการสนับสนุน และส่งเสริม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย พงสุพันธ์ (2552) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการให้ความสำคัญต่องานวิชาการน้อยเกินไป สนใจด้านอาคารสถานที่มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ MacDonal (อ้างถึงใน สุชาติ พลศักดิ์, 2548) ที่พบว่า ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brophy (2006) ที่พบว่า ปัญหาในการดำเนินการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน คือ ครูมีภาระงานอื่นมากจนไม่มีเวลามาทำการวิจัยในชั้นเรียน

1.5 งานนิเทศการศึกษา คือ การนำผลการประเมินไปวางแผนการนิเทศภายใน ในระยะต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน ไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศภายใน และไม่ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้มีการกำหนดแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจนทำให้กระบวนการนิเทศไม่ครบถ้วนเท่าที่ควร ทำให้ครูไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ ครูขาดความเข้าใจในการนิเทศ คิดว่าการนิเทศเป็นการตรวจวิธีการสอนเท่านั้น เลยคิดว่าตนสอนดีแล้ว ดังนั้นผลที่ได้หลังจากการนิเทศจึงมีเพียงแต่ประเมินว่าสอนดีแล้วเพียงเท่านั้น จึงไม่ได้มีการนำผลการนิเทศไปวางแผนการนิเทศในครั้งต่อไป หรือผู้บริหารและครูมีงานรับผิดชอบมากเกินไปจึงมองข้ามการนิเทศ คิดว่าการนิเทศไม่ใช่งานที่สำคัญเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร ชินสุวรรณ (2546) ที่พบว่า ปัญหาการนิเทศภายใน คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีเวลาน้อย ทำงานหลายด้าน ครูไม่เพียงพอ ควรแก้ไขปัญหามาโดยจัดปฏิทินตารางเวลาทำงาน จัดลำดับความสำคัญของงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชะ ธีระตระกูล (2548) ที่พบว่า ปัญหาด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารและครูยังขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนิเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย สิงห์จันทร์ (2551) ที่พบว่า แนวทางการบริหารการนิเทศ คือ ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการนิเทศภายใน ใช้กิจกรรมการนิเทศภายในเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน นำข้อมูลการนิเทศภายในมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

2. จากแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ของงานวิชาการทั้ง 5 งาน ที่ผู้วิจัยนำเสนอได้ใช้แนวทางในกระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) เนื่องจากวงจรคุณภาพเป็นทั้งปรัชญา นวัตกรรมและเป็นต้นธารภูมิปัญญา หรือเป็นศาสตร์ใหญ่ของวงจรกิจกรรมบริหารในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารงานอย่างมีระบบ และขั้นตอนตามแนวคิดของเดมมิ่ง (Deming in Lillrank & Kano, 1989, pp. 21-22) สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารหลักสูตร มีแนวทางในการบริหารคือ

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกันนำเสนอหรือร่วมกันวิเคราะห์ ประเมินผล การใช้หลักสูตร โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ในด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร มาให้ความรู้กับคณะครูในโรงเรียนประเมินผลหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจกับคณะครู ศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านการใช้หลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรคณะครูร่วมกันจัดทำการวิเคราะห์ผลจากการใช้หลักสูตร ประชุมครูเพื่อร่วมกันปรับปรุงหลักสูตร โดยอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญ มาคอยเป็นที่ปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงหลักสูตร ประชุมปรับปรุงวิธีการวัด และประเมินหลักสูตรให้เป็นแนวทางเดียวกัน และง่ายต่อการทำ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูวิชาการ กำกับนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการแก้ไขหลักสูตรเพื่อติดตามงานให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540ก, น. 37-38) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทผู้บริหารต่อการจัดการหลักสูตร คือ จัดให้มีหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แผนการสอน กำหนดการสอน คู่มือครู ให้เพียงพอและครบถ้วนทุกชั้นเรียน พัฒนาตนเอง และครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอยู่เสมอโดยเข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรม ฟังการอภิปราย หรือสนทนาร่วมกับผู้มีความรู้ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารและครูควรทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน ตั้งแต่หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ ตลอดจนจนถึงการวัดผลและประเมินผล วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง และครูผู้สอนเพื่อชี้แจง แนะนำ ทบทวนหลักสูตร ก่อนเปิดภาคเรียนหรือก่อนลงมือสอน นิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลการนำหลักสูตร ไปใช้โดยพิจารณาจากรายงานต่าง ๆ เช่น บันทึกการสังเกตการสอน แผนการสอน คุณภาพ และความรู้ความสามารถของนักเรียน ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร โดยการวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุทั้งในส่วนของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร ชินสุวรรณ (2546) ที่พบว่า ปัญหาทางด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารและครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจหลักสูตรหลักสูตรท้องถิ่น และการนำหลักสูตรไปใช้ ควรแก้ไขปัญหา โดยจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และให้

ศึกษาเอกสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชะ ธีระตระกูล (2548) ที่พบว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนา ให้ความสนใจและปฏิบัติงานด้านวิชาการให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย สิงห์จันทร์ (2551) ที่พบว่า ผู้บริหารควรแนะนำส่งเสริมให้ครูดำเนินการตามหลักสูตร กำหนดการสอน แผนการสอน เอกสารคู่มือครู จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพบริบท ของโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนจัดให้มีเอกสารประกอบหลักสูตรอย่างเพียงพอและทันต่อการใช้งาน

2.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน มีแนวทางในการบริหาร คือ

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ในด้านการวางแผน และการกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน มาให้ความรู้กับคณะครู ในโรงเรียน ประเมินผลหลังการประชุม เพื่อทดสอบความเข้าใจในการปฏิบัติการ ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการวางแผนการทำงานตามเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน จัดเครือข่ายภายในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการในการเรียนการสอน ประชุมครูเพื่อจัดทำแผนตามเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน ประชุมครูเพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนประชุมครูเพื่อแบ่งหน้าที่ในการทำงาน และจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ต่อการเรียนการสอนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ร่วมกันประชุมเพื่อพัฒนาระบบนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลนำผลการประเมินผลแบบใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน โดยอาจให้ทุกๆ คน ทั้ง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มาช่วยกันวัดผลการเรียนของนักเรียน จัดระบบนิเทศใหม่ๆ โดยยึดการมีส่วนร่วม และความ ต้องการของทุกฝ่าย มาช่วยในการเรียนการสอน คิดนวัตกรรมเพื่อวัดผลการเรียนการสอนให้ง่ายและสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนผู้อำนวยการโรงเรียน และครูวิชาการ กำกับ นิเทศ ติดตามการเรียนการสอนและประเมินผล ให้สอดคล้องกับแผนที่ตั้งไว้

สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540ก) ได้ให้บทบาทของผู้บริหาร กับงานจัดการเรียนการสอน คือ จัดให้มีแผนการสอนให้ครบถ้วนทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและกระตุ้นให้ครูจัดทำ และติดตามการนำไปใช้ สอดคล้องกับ อรทัย มูลคำ, และสุวิทย์ มูลคำ (2544) ได้ให้บทบาทของผู้บริหาร กับงานจัดการเรียนการสอน คือ สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางตามที่คณะครูต้องการ สนใจ และร้องขอมาให้ความรู้ตามควร แก่โอกาส สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร ชินสุวรรณ (2546) ที่พบว่า การแก้ปัญหา งานการเรียนการสอน ควรแก้ไข้ปัญหาโดยจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวิธีจัดทำแผนการสอนที่ใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง การเขียนแผนให้ตรงกับตัวชี้วัด สอดคล้องกับงานวิจัยของเดชะ ธีระตระกูล (2548) ที่พบว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนา ให้ความสนใจและปฏิบัติงาน ด้านวิชาการให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย สิงห์ จันทร์ (2551) ที่พบว่า แนวทาง ในการแก้ไข้ปัญหางานจัดการเรียนการสอน โดยสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีโอกาสเข้ารับการ ประชุม อบรม และสัมมนาจากหน่วยงานอื่น นำข้อมูลสารสนเทศด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนมาใช้ ในการพัฒนาการ จัดการเรียนการสอน และจัดให้มีการประชุมอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง จัดครูประจำชั้น ครูประจำวิชา โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถประสบการณ์ และความถนัดของครู จัดทำข้อมูล สารสนเทศด้านการจัดการเรียน การสอน และนำข้อมูลสารสนเทศด้านการจัดการเรียนการสอนมาใช้ในการพัฒนาการเรียน การสอน

2.3 ด้านงานวัดผล และประเมินผล มีแนวทางในการบริหาร คือ

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ในด้านการวัดผล และประเมินผล มาให้ความรู้กับคณะครูในโรงเรียน ประเมินผลหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ กับคณะครู นำ คณะครูไปศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่มีความพร้อม ด้านงานวัดผลประเมินผล เพื่อนำแนวทางมาใช้กับโรงเรียนของตนประชุม ครูเพื่อร่วมกันวางแผนในการจัดสรรงบประมาณ และบุคลากร ให้เพียงพอต่องานด้านวัดผลและประเมินผล ประชุมครูเพื่อ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจาก การวัดผล และประเมินผล ประชุมครูเพื่อร่วมกันนำผลการประเมินไปวางแผนในการวัดผล ประเมินผลในปีต่อไป นำระบบการวัดผลประเมินผลแบบใหม่ๆ มาใช้ จัดระบบการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง จัดระบบ การวัดผลประเมินผลโดยการนำทุกภาคส่วนมาร่วมด้วย ในการวัดผลประเมินผล เช่น ผู้ปกครอง หรือตัวนักเรียน มาร่วมใน การให้คะแนนในการทำงานแบบต่างๆ คิดนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการวัดผล และประเมินผล ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู วิชาการ กำกับ นิเทศ ติดตามการดำเนินงาน และประเมินผล ภายหลังจากที่ประชุม เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามแผนที่ ตั้งไว้ สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (อ้างถึงใน ปรีดา บุญยะโทษะ, 2539) ได้ให้บทบาทของผู้บริหารกับงานวัดผล และ ประเมินผล คือกำหนดให้การประเมินผลการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมของทุกฝ่าย และทุกคนในสถานศึกษา สร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับการวัดผล และการประเมินผลให้เกิดขึ้นกับคณะครูทุกคน วางระบบเครือข่ายงานและมอบหมายงาน

ดำเนินการประเมินโดยใช้แบบประเมิน สรุปผลการประเมินของผู้ปฏิบัติงาน นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540ก) ได้ให้บทบาทของผู้บริหารกับงานวัดผลและประเมินผล คือ ศึกษาและทำความเข้าใจระเบียบวัดผลให้ละเอียดถี่ถ้วน สามารถอธิบายหรือชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจและปฏิบัติได้ จัดให้มีการประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอน วางแผนกำหนดระยะเวลาการวัดผลและประเมินผล และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหลักสูตร และเวลาเรียน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์ม เครื่องมือที่จำเป็นเพื่อใช้ดำเนินงานวัดผลและประเมินผลให้พร้อมและเพียงพอจัดสร้างเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพ ปรับปรุงการสร้างข้อสอบของครูให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ โดยการอบรมให้ความรู้ ประชุมปฏิบัติการจัดสร้างข้อสอบ จัดให้มีการวัดผล และประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ระเบียบกำหนดไว้ จัดให้มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ ทุกระดับชั้นเรียนและนำผลการวิเคราะห์ มาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ติดตามและตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผล ประเมินผล อย่างสม่ำเสมอ เช่น สมุดประจำชั้น สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน จัดทำผลการประเมินแสดงความก้าวหน้าของนักเรียนทุกชั้น ทุกคนและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียน สามารถตรวจสอบความสามารถของตนเองได้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย พงสุพันธ์ (2552) ที่พบว่า แนวทางแก้ปัญหาด้านวัดผลและประเมินผล คือ กลุ่มตัวอย่างได้เสนอจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา เพื่อครูจะใช้เป็นแนวทางในการวัดผลประเมินผลแก่ผู้เรียน

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางในการบริหาร คือ

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ในด้านการวิจัยในชั้นเรียน มาให้ความรู้กับคณะครูในโรงเรียนให้ครูได้ฝึกทดลองทำวิจัยในชั้นเรียน และลองประเมินผลการทำวิจัย ให้ครูฝึกหางานวิจัยจากเว็บไซต์ไทยريس เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการทำงานวิจัยของตน โดยอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้คำชี้แนะ ประเมินผลหลังการประชุม เพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีความพร้อมในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน หรือประชุมแลกเปลี่ยนแนวคิดในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนภายในโรงเรียน ร่วมกันฝึกวิพากษ์งานวิจัยในชั้นเรียน หรืองานวิจัยอื่นๆ ร่วมกันฝึกวิเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียนของคนอื่นๆ ประชุมครู แต่งตั้งมอบหมายหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม การนิเทศ การทำวิจัยในชั้นเรียนให้ชัดเจนจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูวิชาการควรหมั่นกำกับติดตาม และประเมินผล การทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นระยะ โดยอาจมีการนิเทศการวิจัยในชั้นเรียนตามปฏิทินที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ บัญชา อึ้งสกุล (อ้างถึงใน ศักดิ์ดา อุบลชาติ, 2544) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทผู้บริหารต้องงานวิจัยในชั้นเรียน คือ จัดให้มีนโยบายหรือข้อกำหนดเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยที่ชัดเจน ประชุมชี้แจงคณะครูเพื่อให้ทราบนโยบาย สนับสนุนให้มีการจัดสรรงบประมาณ หาอุปกรณ์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำวิจัย ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการจัดหาเอกสาร ตำรา จัดให้มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศการวิจัย ติดตามดูแลการทำวิจัยของครูให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชะ ธีระตระกูล (2548) ที่พบว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนา ให้ความสนใจและปฏิบัติงานด้านวิชาการให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ MacDonald (อ้างถึงใน สุชาติ พลศักดิ์, 2548) ที่พบว่า ครูให้การสนับสนุนปรัชญา และกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษา แต่จะต้องมีการถ่วงรอก่อนเพื่อให้มั่นใจได้ว่าสมาชิกคณะครู ทุกคนมีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่นำมาตั้งเป็นเงื่อนไข

2.5 ด้านการนิเทศการศึกษา มีแนวทางในการบริหาร คือ

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ในด้านการนิเทศภายใน มาให้ความรู้กับคณะครูในโรงเรียนประเมินผลหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ กับคณะครู นำคณะครูไปศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านงานนิเทศภายใน เพื่อนำแนวทางมาใช้กับโรงเรียนของตน ประชุมครูเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่เกี่ยวข้อง จากการนิเทศภายใน ประชุมครูเพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการนิเทศภายใน ประชุมครูเพื่อร่วมกันนำผลการประเมินไปวางแผนการนิเทศภายใน พัฒนาระบบการนิเทศติดตามให้ง่าย และสะดวกต่อการกำกับติดตาม จัดระบบการนิเทศแบบใหม่ โดยยึดปัญหาและความต้องการของผู้ที่ถูกละเลยระบบสารสนเทศ และระบบอินเทอร์เน็ตมาช่วยในการนิเทศ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูวิชาการ กำกับ นิเทศ ติดตามการดำเนินงาน และประเมินผล ภายหลังจากที่ประชุม เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540ข) ได้ให้บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายใน คือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ประสานงานในด้านต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทักษะทางสังคม เช่น ประสานงานวิทยากร ประสานแหล่งความรู้ วิทยากรต่างๆ ผู้บริหารต้องร่วมประชุมวางแผนกับคณะครูที่จะร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารต้องดำเนินการนิเทศภายใน เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนทักษะ ทางสังคม ด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ผู้บริหารต้องติดตาม

ประเมินผล การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความสมบูรณ์ ถูกต้องและมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้ประสบผลอย่างดี สอดคล้องกับ จันทรานี สงวนนาม (2545) ได้ให้บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในว่า การที่จะนำวิธีการใดมาใช้ควรคำนึงถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา แต่ละแห่ง เช่น การประชุม อบรม ปฐมนิเทศ การสังเกตการสอนในชั้นเรียน การศึกษาเอกสาร ทางวิชาการ ตำรา การให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล การสนทนาทางวิชาการ การสาธิตการสอน การพาไปศึกษานอกสถานที่ การสัมมนา การจัดนิทรรศการ การเยี่ยมชั้นเรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ฯลฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย สิงห์จันทร์ (2551) ที่พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการนิเทศ คือ มีการนิเทศ ติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างสม่ำเสมอ ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการนิเทศภายใน ใช้กิจกรรมการนิเทศภายในเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน นำข้อมูลการนิเทศภายใน มาปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษา ในปีต่อไป

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 จากการศึกษา พบว่าสภาพการบริหารงานวิชาการมีต้นเหตุมาจาก ขาดการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม บุคลากร ขาดความรู้ในงาน ดังนั้นสถานศึกษาควรให้ความรู้แก่บุคลากรด้านวิชาการ โดยนำแนวทางการดำเนินงานการบริหารวิชาการที่ผู้วิจัยนำเสนอไว้ไปทดลองใช้

1.2 จากการศึกษาพบว่า ระบบการบริหาร ไม่มีการวางแผนในการทำงาน ขาดการกำกับติดตาม และประเมินผล เพื่อวางแผนการดำเนินงานต่อไป ดังนั้นควรแก้ไขโดยใช้กระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA)

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 5 ด้าน ของโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านงานนิเทศการศึกษา มีสภาพในการบริหารงานน้อยที่สุด ดังนั้น ควรที่จะมีการทำการวิจัยในส่วนการบริหารงาน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านงานนิเทศการศึกษา

2.2 จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในอำเภอปางศิลาทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรที่จะศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของแนวทางที่ได้ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กมล ภูประเสริฐ. 2545. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เมธีทิพย์.

กรมวิชาการ. 2545. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2533. ชุดอบรมศึกษานิเทศก์ การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. 2546ก. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2).

พ.ศ. 2545 พร้อมกฎหมายกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับพ.ศ. 2545.

กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____. 2546ข. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ช่อรัตดา เกสทอง. 2550. การนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

ระบบการเรียนรู้มัลติมีเดียรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบจำลองสถานการณ์
Multimedia Learning Systems in a Science Course of Prathomsuksa 1
by Using Science Simulations Learning

กาญจนา ปรีดาร์ตน์¹ กรวรรณ กลิ่นวงศ์² ดลใจ ฆารเรือง³

^{1,2,3} สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้มัลติมีเดีย รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบจำลองสถานการณ์ โดยมีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างจากระบบการเรียนรู้อื่น คือ เน้นเนื้อหาและการจัดกิจกรรมในรูปแบบจำลองสถานการณ์ ระบบการเรียนรู้แบบจำลองสถานการณ์ จึงเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นการจำลองสถานการณ์การทดลองจริง ผู้สอนได้รู้พัฒนาการของผู้เรียนโดยเป็นไปตามความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริงโดยหมวดวิทยาศาสตร์ถือเป็นวิชาที่มีความจำเป็นและสำคัญมากสำหรับการเรียนรู้วิชาหนึ่ง เป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง การทำระบบการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ที่เป็นไปตามความสามารถ และมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : มัลติมีเดีย ระบบการเรียนรู้แบบจำลองสถานการณ์

Abstract

The research examined and developed a Multimedia Learning in a science course of Prathomsuksa 1 by using the model of event simulations on activities. The development of the learning system was different from other learning methods in the way that it emphasized on the lesson contents and class activities conducted as a model of event simulations. Learning system of the simulation model was a way to enable students to see the imitation of realistic experiments in simulations. It helped teachers to know how to improve the students according to their real abilities. Science subject was one of the subjects that was necessary and very important for the students. The course provided the opportunity for students to try experiments by themselves. The learning system also promoted learners to gain more knowledge and ability in Science according to their own ability, as well as, to better understand the lesson contents more.

Keywords: Multimedia, Learning system simulation

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในสมัยใหม่ ได้นำเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเรียนรู้วิธีการทดลองต่างๆผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเพราะระบบอินเทอร์เน็ตเข้าถึงทุกพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและที่

สำคัญระบบอินเทอร์เน็ตสามารถเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแหล่งหาความรู้สร้างการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วทั่วถึง ได้ทุกเวลาสถานที่ตามความสนใจของผู้เรียน โดยไม่มีขีดจำกัดด้านการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องเรียน

เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนในอดีตเป็นการเรียนการสอนแบบตามบทเรียนโดยไม่มี การจองสถานที่เรียนจำลอง ประกอบสื่อการเรียนยังขาดความน่าสนใจยังไม่สามารถดึงดูดให้ผู้เรียนมีความสนใจสื่อการเรียนจึงควรมีการพัฒนาโดยใช้รูปแบบสื่อที่ทันสมัยไม่ว่าจะเป็น VDO แอนิเมชัน กราฟิกที่ทำให้การเรียนน่าสนใจและเข้าใจบทเรียนได้ง่ายคือ มีการพัฒนาสื่อการเรียนที่ทันสมัยและน่าสนใจอยู่ตลอดเวลาไม่ซ้ำซาก

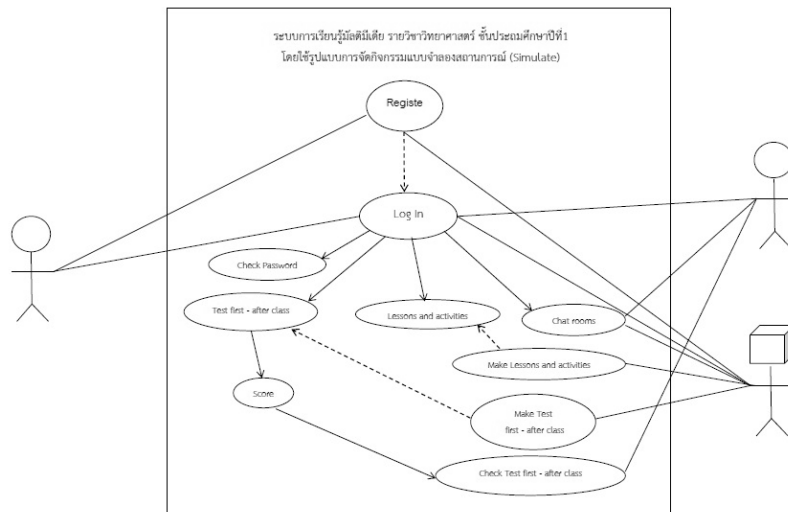
ระบบการเรียนรู้แบบsimulateจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นการจำลองสถานการณ์การทดลองจริง ผู้สอนได้รู้พัฒนาการของผู้เรียนโดยเป็นไปตามความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริงโดยหมวดวิทยาศาสตร์ถือเป็นวิชาที่มีความจำเป็นและสำคัญมากสำหรับการเรียนรู้วิชาหนึ่งเป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง การทำระบบการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ที่เป็นไปตามความสามารถ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้มัลติมีเดีย รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยมัลติมีเดียโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบจำลองสถานการณ์

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

1. ภาพรวมของระบบ

ภาพที่ 1 การออกแบบ Use Case Diagram ของระบบการเรียนรู้มัลติมีเดีย รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบจำลองสถานการณ์

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้ ระบบการเรียนรู้ที่นักเรียนจะสามารถสมัครสมาชิกได้ นักเรียนที่สมัครสมาชิกแล้วสามารถใช้งานระบบได้ แต่สำหรับครู ทางระบบจะเป็นผู้สมัครสมาชิกให้ และครูสามารถเช็คคะแนนการสอบของนักเรียนได้

ระบบจะเป็นผู้ควบคุม การเพิ่ม ลบ แก้ไข และจัดการเนื้อหาข้อมูลทั้งหมด นักเรียน ครู และผู้ดูแลระบบ สามารถใช้ห้องสนทนา รวมกันเพื่อปฏิสัมพันธ์ได้

2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1) การจำลองสถานการณ์ (Simulation) เป็นการรวบรวมวิธีการต่างๆ ที่ใช้จำลองสถานการณ์จริงหรือพฤติกรรมของระบบต่างๆ มาไว้บนคอมพิวเตอร์โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Software) เข้ามาช่วย เพื่อที่จะศึกษาการไหลของกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยมีการเก็บข้อมูล และทำการวิเคราะห์หารูปแบบที่ถูกต้องจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อปรับปรุงในอนาคต เนื่องจากในการปฏิบัติงานจริงไม่สามารถที่จะทำการทดลองหรือปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานได้จนกว่าจะมองเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ อาทิเช่น การขจัดปัญหาที่อยู่นอกเหนือความคาดหมายที่เกิดขึ้น ทำให้กระบวนการผลิตช้าลง ดังนั้นการจำลองสถานการณ์ (Simulation) จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของระบบ และช่วยหาแนวทางหรือทางเลือกที่เหมาะสม ก่อนนำไปใช้กับสถานการณ์หรือการปฏิบัติงานจริง ซึ่งจะช่วยให้ลดความเสี่ยงในการเกิดความผิดพลาดหรือความล้มเหลวได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ประหยัดทั้งค่าใช้จ่าย และเวลาได้อีกทางด้วย

2) มัลติมีเดีย (multimedia) หรือ สื่อประสม หรือ สื่อหลายแบบ เป็นการใช้สื่อในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นข้อความ เสียง รูปภาพ หรือ ภาพเคลื่อนไหว สำหรับให้ข้อมูลความรู้หรือให้ความสำราญต่อผู้ชม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) สุรภี เทพานวล (2550) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานประดิษฐ์ เป็นงานวิจัยที่เน้นการนำการจำลองการทดลองมาเป็นตัวอย่าง และมีโปรแกรมบทเรียนสถานการณ์จำลองนี้ใช้โปรแกรมบทเรียนย่อยแทรกอยู่ด้วย ซึ่งในการทำโปรเจกต์มีความเกี่ยวข้องในเรื่องการทำรูปแบบจำลองสถานการณ์ ทางเราจึงนำงานวิจัยนี้มาเป็นกรณีศึกษา เพื่อพัฒนาระบบ

2) วิภาพรรณ ทศยาพันธ์ (2551) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง งานทัศนศิลป์และพุทธมณฑล ในงานวิจัยนี้เป็นการสอนเนื้อหาผ่านสื่อมัลติมีเดีย และมีการทำข้อสอบเพื่อวัดผลผู้เรียน ซึ่งงานวิจัยนี้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการประเมินผลการวัดผลนักเรียน ทางเราจึงนำมาเป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาในเรื่องการทำข้อสอบการวัดผลนักเรียนต่างๆ เพื่อให้โปรเจกต์เรามีความเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

3) ลัดดา สุขปรีดี (2548) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง แสงและสี เป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นทางด้านคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในเรื่องแสงและสี ในเรื่องแสงและสี ประกอบด้วย เนื้อหา 4 หน่วย คือ เรื่อง ลักษณะและธรรมชาติของแสงและสี แม่สี เชิงบวกและแม่สีเชิงลบ การมองเห็นแสงและสี ของมนุษย์และแสงกับการถ่ายภาพสี เสนอเนื้อหาด้วยข้อความ ภาพถ่าย ภาพนิ่งกราฟิก ภาพเคลื่อนไหวกราฟิก วิดีทัศน์และเสียง ซึ่งให้ประโยชน์ในการทำโปรเจกต์โปรเจกต์

4) ลักษณะสุภา บัวบางพลู (2552) การจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกปฏิบัติท้ายบทเรียน และการมอบหมายงานเดี่ยว ในรายวิชาโปรแกรมประยุกต์ด้านการควบคุมสินค้าศึกษาเฉพาะนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำเป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติท้ายบทเรียน และการสร้างชิ้นงานเดี่ยวในรายวิชาโปรแกรมประยุกต์ด้านการควบคุมสินค้า ซึ่งให้ประโยชน์ในการทำโปรเจกต์

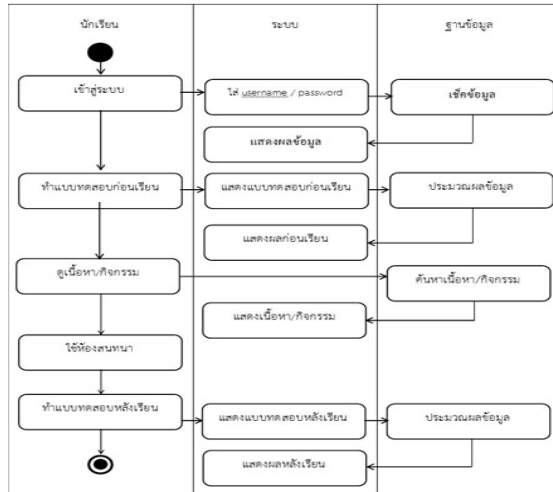
5) จีรวรรณ ชูริรัง (2553) การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สารนิพนธ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษาเป็นงานวิจัยที่ ทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนและเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนซึ่งให้ประโยชน์ในการทำโปรเจกต์

3. การออกแบบและพัฒนาระบบ

ระบบการเรียนรู้มีเดีย รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการกิจกรรมแบบจำลองสถานการณ์ (Simulate) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนของนักเรียน 2) ส่วนของครู และ 3) ส่วนของระบบ โดยขั้นตอนการทำงานแสดงได้ดังนี้

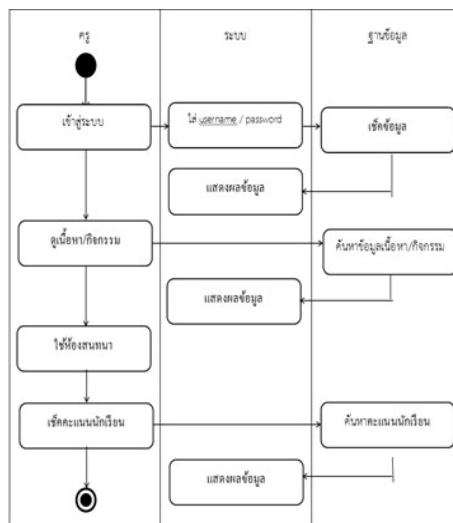
1) การทำงานส่วนของนักเรียน

ภาพที่ 2 Activity Diagram การทำงานส่วนของนักเรียน

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ดังนี้ แสดงการเข้าใช้งานภายในระบบของนักเรียนที่ทำการสมัครสมาชิก เรียบร้อยแล้ว โดยผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบก่อนเรียน ดูเนื้อหา/กิจกรรม ใช้ห้องสนทนา และทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

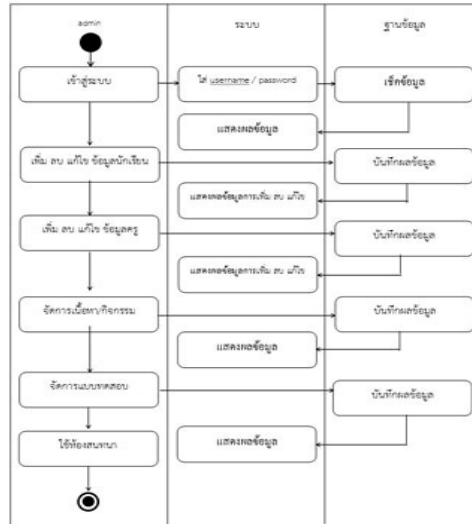
2) การทำงานส่วนของครู

ภาพที่ 3 Activity Diagram การทำงานส่วนของครู

จากภาพที่ 3 สามารถอธิบายได้ดังนี้ แสดงการทำงานของการทำงานของการเข้าใช้งานของครูภายในระบบ ซึ่งครูสามารถดูเนื้อหา / กิจกรรม ใช้ห้องสนทนา ตรวจสอบคะแนนผู้เรียน

3) การทำงานส่วนของระบบ

ภาพที่ 4 Activity Diagram การทำงานส่วนของระบบ

จากภาพที่ 4 สามารถอธิบายได้ดังนี้ แสดงการเข้าใช้งานของผู้ดูแลระบบ ควบคุม เพิ่ม ลบ แก้ไข ข้อมูลต่างๆภายในระบบ และสามารถในห้องสนทนาได้

ผลการวิจัย

จากการทดสอบ พบว่า ระบบสามารถทำงานได้ตามที่กำหนด โดยระบบสามารถแบ่งการทำงานหลักๆ ได้ 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 หน้าจอการทำงานส่วนนักเรียน

a. เป็นหน้าจอหลักเพื่อให้นักเรียนทำการเข้าสู่ระบบได้ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงหน้าจอนักเรียนเข้าสู่ระบบ

b. เป็นหน้าจอหลักโดยแสดงแสดงหน้าจอหน้าเมนูของนักเรียน ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แสดงหน้าจอหน้าเมนูของนักเรียน

c. เป็นหน้าจอ แสดงเนื้อหาบทเรียน เรื่อง ท้องฟ้าในเวลากลางวันและกลางคืน ในรูปแบบสถานการณ์จำลอง ดังภาพที่ 7

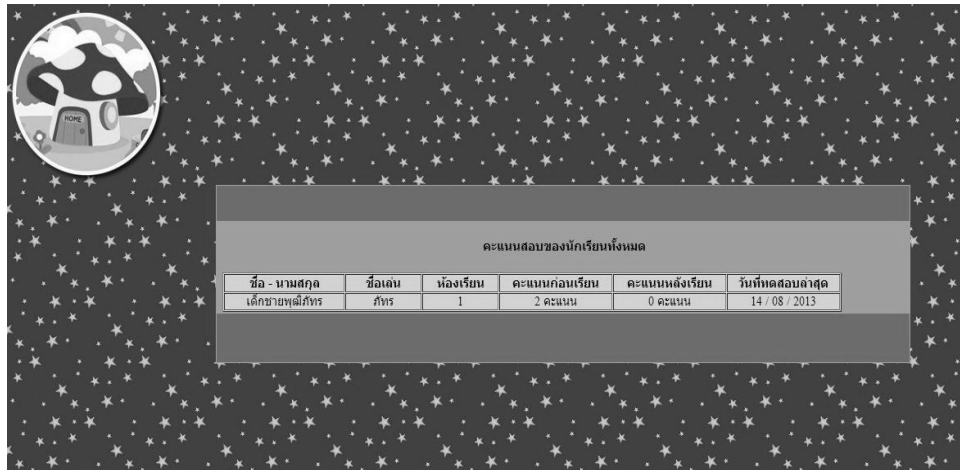

ภาพที่ 7 แสดงเนื้อหาบทเรียน เรื่อง ท้องฟ้าในเวลากลางวันและกลางคืน

ส่วนที่ 2 หน้าจอการทำงานส่วนครู

ในส่วนของการทำงานของครูแสดงผลการทำงานเหมือนกับนักเรียนทุกอย่าง มีส่วนที่ครูสามารถจัดการเพิ่มเติมได้ คือส่วนของการดูแลคะแนนการเรียนรู้ของนักเรียนได้

d. เป็นหน้าจอ เพื่อให้ครูตรวจสอบคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียน ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แสดงหน้าจอผลคะแนนการเรียนรู้ของนักเรียน

ส่วนที่ 3 หน้าจอการทำงานส่วนระบบ

e. เป็นหน้าจอ เพื่อให้ผู้ดูแลระบบเข้ามาทำการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 แสดงหน้าจอหน้าเมนูของผู้ดูแลระบบ

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้ได้พัฒนาระบบระบบการเรียนรู้มัลติมีเดีย รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบจำลองสถานการณ์ ซึ่งระบบการเรียนรู้นี้ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้สถานการณ์จำลองเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มเติมและฝึกทักษะที่นอกเหนือจากในหนังสือเรียน และครูได้มีการตรวจสอบผลการเรียนในระบบมัลติมีเดียว่าพัฒนาการของนักเรียนเป็นอย่างไร

อย่างไรก็ตาม ระบบที่ได้พัฒนานี้หากมีการพัฒนาระบบให้สามารถใช้งานในส่วนของหน่วยการเรียนรู้ในหน่วยอื่นของรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และมีการพัฒนาระบบต่อยอดไปยังในรายวิชาอื่นๆ ก็จะมีส่งผลให้ระบบดังกล่าวมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- จิรวรรณ ชูริรัง. 2553. การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลักษณะสุภา บัวบางพลู. 2552 . การจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกปฏิบัติท้ายบทเรียน และการมอบหมายงานเดี่ยว. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ลัดดา สุขปรีดี . 2548. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง แสงและสี. วารสารศึกษาศาสตร์. ปีที่ 17 (ฉบับที่1) เดือนมิถุนายน – ตุลาคม.
- วิภาพรรณ ทศยาพันธุ์ . 2551. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง งานทัศนศิลป์และพุทธมณฑล สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 . สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรณี เทพานวล . 2550. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานประดิษฐ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่3. สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผลของวิธีการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์
เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนวัดกะโสม จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Effects of Teaching with the Use of Graphic Mapping on Learning
Achievement and Analytical Thinking Skill in the Topic of Buddhist
Dhamma Principles of Upper Primary Students at WatKasom School in
Nakhon Si Thammarat Province

สุพรรณษา ชลสาคร

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนและ (2) เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนวัดกะโสม ตำบลกะปาง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาคเรียนที่ 2 การศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกมีทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : วิธีการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิก ทักษะการคิดวิเคราะห์

Abstract

The purposes of the research were (1) to compare the pre-learning and post-learning achievements on Buddhist Dhamma Principles of upper primary students, who were taught with the use of graphic mapping; and (2) to compare the pre-learning and post-learning analytical thinking skills on Buddhist Dhamma Principles of upper primary students who were taught with the use of graphic mapping. The research sample consisted of 27 upper primary students in an intact classroom of WatKasom School, Kapang Sub-district, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province during the second semester of the 2012 academic year. The employed research instruments comprised learning management plans based on the teaching method with the use of graphic mapping, a learning achievement test, and an analytical thinking skill test. Data was analyzed with the calculation of the mean, standard deviation, and t-test. Research findings revealed that (1) the post-learning achievement on Buddhist Dhamma Principles of the students who were taught with the use of graphic mapping was significantly higher than their pre-learning achievement at the .05 level; and (2) the post-analytical skills

on Buddhist Dhamma Principles of the students who were taught with the use of graphic mapping were significantly higher than their pre-learning skills at the .05 level.

Keywords : Teaching method with the use of graphic mapping, Analytical thinking skill

บทนำ

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มนุษย์ได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมถ่ายทอดสืบกันมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่สมัยโบราณต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน สามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ตลอดจนสามารถป้องกันและแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างสะดวกและหลากหลาย มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สะดวกสบายยิ่งขึ้น (บุญชม ศรีสะอาด.2537:1) ยิ่งในโลกปัจจุบันที่มีกระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตต้องเปลี่ยนไป การศึกษายังมีบทบาทและความ จำเป็นมากขึ้นด้วย (พนม พงษ์ไพบูลย์ 2545:1-3)

ในระบบการจัดการศึกษานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมประชากรของประเทศให้พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาใน ทุกด้านวิชาสังคมศึกษาถือได้ว่ามีความสำคัญ กล่าวคือเป็นรายวิชาที่ให้ผู้เรียนได้รู้ถึงสภาพความเป็นไปที่แท้จริงของสังคม นั้น ทั้งมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักปรับตนเองให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้อง มีความตื่นตัวต่อปัญหาของสังคม เข้าใจปัญหา มองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆขณะเดียวกันเน้นให้ผู้เรียนได้สำนึกว่าสภาพของสังคมไทยยังมีปัญหา อื่นๆอีก อะไรบ้าง เพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักสังเกตและมองเห็นปัญหาจากสิ่งรอบตัว (วารี ธีระจิต.2543:3-4)

ในปัจจุบันมีรูปแบบวิธีการสอนแบบเน้นปัญหาให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในการสร้างความรู้อยู่หลายรูปแบบ และรูปแบบหนึ่งที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ได้ คือ การสอนโดยใช้ผังกราฟิก

เทคนิคกราฟิกเป็นเครื่องมือหรือแผนภาพที่ได้จากการนำข้อมูลดิบ หรือจากแหล่งต่างๆ มาทำการจัดกระทำข้อมูล และนำเสนอข้อมูล โดยอาศัยทักษะการคิดต่างๆ ในการจัดกระทำข้อมูล ได้แก่การคิดวิเคราะห์ การสังเกต เปรียบเทียบจัด เรียงลำดับ จัดประเภท และการใช้ตัวเลข เพื่อให้เกิดความจำ และความเข้าใจในเนื้อหา จากการศึกษาพบว่า นักเรียน สามารถเข้าใจเนื้อหาแต่ละตอนของเรื่องโดยไม่สามารถเข้าใจภาพรวมของเรื่องทั้งหมดได้ การทำผังกราฟิกเป็นวิธีการที่มี ประสิทธิภาพที่จะช่วยให้นักเรียนมองเห็นว่า ความคิดย่อยของแต่ละส่วนมีความเชื่อมโยงกันเป็นเรื่องใหญ่อย่างไร นอกจากนี้ ยังช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดอย่างมีเหตุผลอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2548:97-110)

การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติพุทธศักราช 2530 (2530: 492) คำว่า คิด หมายถึง นึกคิด ระลึก ตรึกตรอง ส่วนคำว่า วิเคราะห์หมายถึงว่า ดู สังเกต ใคร่ครวญ อย่างละเอียดรอบครอบใน เรื่องราวต่างๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาส่วนดี ส่วนบกพร่อง หรือจุดเด่นจุดด้อยของเรื่องนั้นๆ แล้ว เสนอแนะสิ่งที่ดีที่ที่ เหมาะสมอย่างยุติธรรม มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการคิดไว้ดังนี้ Bloom (1956) (อ้างถึงใน ล้วน สาย ยศและอังคณา สายยศ, 2539 : 41-44) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อย ของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไรอะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผลและที่เป็นอย่าง นั้นอาศัยหลักการของอะไร Dewey (1933) (อ้างถึงในชำนาญ เอี่ยมสำอาง, 2539 : 51) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การคิดอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง โดยอธิบายขอบเขตการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการคิดที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความ ยุ่งยากและสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน Russel (1956) (อ้างถึงใน วิไลวรรณ ปิยปรกรณ์, 2540 : 25) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหาชนิดหนึ่งโดยผู้คิดจะต้องใช้การพิจารณาตัดสินในเรื่องราวต่างๆว่าเห็น ด้วยหรือไม่เห็นด้วย การคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการประเมินหรือการจัดหมวดหมู่โดยอาศัยเกณฑ์ที่เคยยอมรับกันมาแต่ ก่อนๆ แล้วสรุปหรือพิจารณาตัดสิน Ennis. (1985:83) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ เป็นการประเมินข้อความได้ ถูกต้อง เป็นการคิดแบบตรรกตรงและมีเหตุผลเพื่อการตัดสินใจก่อนที่จะเชื่อหรือก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ

จากเหตุผลข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกและทักษะการคิดวิเคราะห์หากนำมาสร้างกิจกรรมให้ นักเรียนได้ฝึกน่าจะมีส่วนเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะนำผลการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกและทักษะการคิดวิเคราะห์ มาทดลองใช้ในการปรับปรุงการเรียน การสอน เพื่อศึกษาผลการสอนและส่งเสริมสุขภาพด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในวิชา สังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับเนื้อหาที่จะนำมาทดลองเป็นเนื้อหาที่พิจารณาแล้วว่าเป็นสาระที่

เหมาะสมที่จะนำมาคิดวิเคราะห์โดยนำเนื้อหาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
2. เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในวิจัยนี้ คือ นักเรียนชั้นเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดกะโสม ตำบลกะปาง อำเภอบางบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 84 คน คณะความสามารถกัน การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้กำหนดวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดกะโสม จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 27 คน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองที่โรงเรียนวัดกะโสม อำเภอบางบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาฉบับก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที และทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 40 นาที
2. หลังจากผู้วิจัยได้ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างแล้ว จึงได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้เทคนิคการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกกับกลุ่มตัวอย่างสัปดาห์ละ 1 แผน รวม 8 สัปดาห์ ใช้เวลาสอนแผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง และในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้สังเกตการทำกิจกรรมและสนทนากับนักเรียนในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการสอนด้วย
3. หลังจากทำการสอนจบครบทั้ง 8 แผนแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาฉบับหลังเรียน ซึ่งมีลักษณะคู่ขนานกับฉบับก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที และทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 40 นาที

4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิก เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
3. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ทางสถิติ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกและทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยการใช้คะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาทดสอบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยคำนวณค่าเฉลี่ยด้วยการใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent

เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิก และทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยการใช้คะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาทดสอบจากแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยคำนวณค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยด้วยการใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและสนทนากับนักเรียน โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิก ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ตารางการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	\bar{X}	S.D.	T
ก่อนเรียน	27	17.70	1.88	7.48
หลังเรียน	27	26.41	2.00	29.56

*P<.05

จากตาราง แสดงว่าค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน หลังเรียนค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (T = 29.56)

จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ตาราง การเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิก

ทักษะการคิดวิเคราะห์	N	\bar{X}	S.D.	T
ก่อนเรียน	27	17.78	2.28	6.34
หลังเรียน	27	25.15	2.18	24.20

** P<.05

จากตารางแสดงว่าค่าเฉลี่ยของทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน หลังเรียนค่าเฉลี่ยของทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (T= 24.20)

จากผลการทดลอง แสดงให้เห็นว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนการคิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเทคนิคกราฟิกจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม และเทคนิคกราฟิกยังเป็นเครื่องมือที่นักเรียนสามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

2. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบ เทคนิคกราฟิกมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การจัดการเรียนรู้เทคนิคการสอนโดยใช้ผังกราฟิกที่เน้นให้นักเรียนสร้างผังกราฟิกเพื่อใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้นและสามารถจดจำความรู้ที่ได้นั้นได้นาน

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและช่วยให้เกิดการเรียนรู้
2. เมื่อนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคกราฟิกมาใช้ร่วมกับวิธีการคิดวิเคราะห์ ทำให้เป็นวิธีการสอนที่เน้นให้นักเรียนรู้จักคิดรู้จักวิเคราะห์หาเหตุผลตลอดจนเงื่อนไขของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคกราฟิกและทักษะการคิดวิเคราะห์ไปวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ซึ่งในการแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มดังกล่าวควรแบ่งตามระดับความสามารถทางสติปัญญา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2552. การจัดการเรียนรู้อุทธศาสตร์พระพุทธรูปศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัญจนนา ลินทรัตนศิริกุล. 2546. “การวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน”. ในประมวลชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนมหาวิทยาลัย.
- โกศล มีคุณ , กัญจนนา ลินทรัตนศิริกุล. 2537. “การประเมินผล การเรียนการสอน” ในประมวล ชุดวิชาการวิจัยและวิทยวิธีทางการศึกษาหน่วยที่ 14 หน้า 105-119 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เชาวฤทธิ์ จงเกษภรณ์. 2528. “ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต ภาควิชาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทิตนา แชมมณี. 2545. ศาสตร์การสอน :องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร ด้านสุนธาการพิมพ์.
- บุญฤทธิ์ คงคาเพชร. 2529. ทักษะกราฟิกเบื้องต้น. ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปานรวี ยงยุทธพิชัย. 2548. นวัตกรรมการศึกษาชุด การอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.
- พจนารถ บัวเขียว. 2535. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยการสอนแบบแก้ปัญหาที่ใช้วิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการ” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พระธรรมปิฎก. 2547. วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสาร.
- Arends. 1989. Learning to teach. New York: McGraw-Hill.
- Dwyer. 1996. Experience and daucation. New York:Macmillan Publishing.
- Jones et al. 1989. “Teaching students to construct grsphic organizers.”. Educational Leadership,46 (4) ; 20-25.
- Joyce et al. 1992. Models of teaching.Boston:Allyn and Bacon.

การพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์โดยใช้กิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์

วิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคแห่งหนึ่ง

The Promotion of Views of Nature of Science by Activities in History of Science Club : A Case Study of a Regional Science School

เพ็ญประภา เอี่ยมเพชร¹ พงศ์ประพันธ์ พงศ์โสภณ² กฤษณ์ วันอินทร์³

¹ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ ภาควิชาวิทยาศาสตร์พื้นพิภพ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบชัดเจนในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ (มีนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมจำนวน 28 คน) จัดกิจกรรมในโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคแห่งหนึ่ง รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยสำรวจมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์โดยใช้แบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ซึ่งปรับจากแบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ VNOS-C ของ Lederman *et al.* (2002) และ DAST ของ David Wade Chambers (1983) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มคำตอบออกเป็น 3 กลุ่มและหาค่าร้อยละ ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกการสอนของครู ใบงาน อนุทินสะท้อนการเรียนรู้ และแบบสังเกตการสอนศึกษาผลของการจัดกิจกรรมโดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่าการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบชัดเจนสามารถพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ได้ทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงการสอนของตนอย่างต่อเนื่อง สะท้อนความคิด อภิปรายและสรุปผลของการจัดกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ในการพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ : ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ ชุมชนวิทยาศาสตร์ การสอนแบบชัดเจน

Abstract

This research aimed to promote students' views toward the nature of science by using inquiry and explicit approach. The treatment was done with 28 upper secondary students who joined the activities with science history club (N=28), in a regional science school. The research design was classroom action research. In the survey on the views toward nature of science, the researcher employed the form of science nature assessment, which was adapted and adjusted from Thai version of View of Nature of Science (VNOS-C), developed by Lederman *et al.* (2002), and that of Draw a scientist test, developed by David Wade Chambers (1983). Data analysis was done first by categorizing the responses into 3 different levels of understanding, then measured the mean values, and finally analyzed the data from teachers' logs, students' worksheets, students' journals and observation records. In other words, the retrieval data was triangulated from teacher's reflection, student journals, and classroom. The result indicated that the teaching on nature of science by using inquiry and explicit approach was able to promote the views on all aspects of nature of science. observation data and compare means between before and after the intervention with the set criteria. However, the researcher still continued

to improve their teaching, reflection, discussion and conclusion in science history club activities as to promote the views of nature of science as the best practices possible.

Keywords : Nature of science, History of science, Science club, Explicit approach

บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์ควรพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมที่มีความซับซ้อน และองค์ประกอบที่สำคัญของผู้รู้วิทยาศาสตร์คือความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ (Abd-El-Khalick, F., and Bou Jaoude, S.1997) ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์คืออะไร นักวิทยาศาสตร์มีการทำงานอย่างไร (AAAS,2012) และทราบถึงขอบเขตและข้อจำกัดของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และสามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (Driver *et al.*,1996) อีกทั้งยังสามารถอธิบายได้ว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีผลกระทบต่อวิทยาศาสตร์อย่างไรบ้าง เป็นส่วนช่วยให้นักเรียนสามารถพิจารณาในข้อถกเถียงหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง (กาญจนา มหาลี และชาติรี ฝ่ายคำตา, 2553)

นักวิทยาศาสตร์ศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ โดยการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบชัดแจ้ง (Explicit Approach) เช่น Abd-El-Khalick and Lederman (2000) Khishfe and Abd-El-Khalick (2002) กาญจนา มหาลีและชาติรี ฝ่ายคำตา, 2553 และ ลือชา และ ลฎาภา (2555) ซึ่งเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เทียบเท่ากับการสอนเนื้อหาในสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมมีการอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบชัดแจ้งสามารถจัดการเรียนรู้ได้ทั้งแบบบูรณาการเข้ากับเนื้อหาในบทเรียน มีการอภิปรายถึงประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ร่วมกันและแบบไม่บูรณาการเข้ากับเนื้อหาตามหลักสูตร ซึ่งจะทำการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์โดยไม่อิงเนื้อหาตามหลักสูตร สามารถจัดการสอนในเวลาว่าง หรือนอกเวลาเรียนก็ได้ โดยจัดการเรียนการสอนแยกออกจากรายวิชาตามหลักสูตร (Shapiro,1996)

ทั้งนี้ โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคได้ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์โดยจัดให้มีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์เข้ากับเนื้อหาตามหลักสูตร และจัดให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาภาคบังคับของหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการสืบเสาะ พัฒนาระบวนการคิด และกระบวนการสืบเสาะค้นคว้าองค์ความรู้ หากคำตอบของข้อสงสัยของปัญหาที่อยากรู้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Methods) อีกทั้งเป็นการพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

ข้อค้นพบจากการเรียนการสอนแบบบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค พบว่านักเรียนมีการพัฒนาระบวนการคิด และกระบวนการสืบเสาะค้นคว้าองค์ความรู้ หากคำตอบของข้อสงสัยของ ปัญหาที่อยากรู้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Methods) แต่นักเรียนมีความเข้าใจธรรมชาติวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ ไม่ถูกต้อง หรือบางคนอาจไม่เกิดความเข้าใจ ส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้ เจตคติที่ดีทางวิทยาศาสตร์ ไม่สามารถนำความรู้ และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

การสอนธรรมชาติของ วิทยาศาสตร์โดยใช้ประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ (Historical approach) เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาถึงการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้นักเรียนได้เห็นถึงกระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ของนักวิทยาศาสตร์ในอดีต การพัฒนาองค์ความรู้ ลักษณะการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบในการพัฒนาองค์ความรู้ เช่น ความเชื่อ ศาสนาและสังคม เป็นต้น ทำให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์มากขึ้น (Yip,2006) และการใช้เรื่องสั้นที่กล่าวถึงชีวประวัติของนักวิทยาศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือสำคัญอันหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในแนวคิดวิทยาศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น (Michael P. Clough, 2011)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนามุมมองธรรมชาติวิทยาศาสตร์โดยทำการจัดกิจกรรมแบบไม่บูรณาการกับเนื้อหาในหลักสูตร ในลักษณะของกิจกรรมชุมนุมวิชาการ (กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) โดยทำการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบขัดแย้งโดยใช้ประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ (Historical approach) นอกเวลาเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ต่อมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและศึกษาผลของการจัดกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ต่อมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ โดยมีรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทกรณีศึกษา (Case Study Research) ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ อีกทั้งในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิจัยในโรงเรียนที่เน้นพัฒนาความรู้และความสามารถของนักเรียนด้านวิทยาศาสตร์ที่มีหลักสูตรการศึกษาโดยเฉพาะและมีบริบทต่างจากโรงเรียนทั่วไป จึงไม่สามารถอ้างอิงข้อมูลจากการวิจัยนี้กับบริบทอื่นได้

กลุ่มที่ศึกษา

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคแห่งหนึ่ง ที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ จำนวน 28 คน เป็นนักเรียนชาย 2 คน และนักเรียนหญิง 26 คน อายุเฉลี่ย 16 ปี โดยทำการศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

บริบทการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคแห่งหนึ่ง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ในลักษณะโรงเรียนประจำ เพื่อพัฒนานักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ให้เป็นนักวิจัย นักประดิษฐ์ นักคิดค้นด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ซึ่งออกแบบและพัฒนาขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ตอบสนองต่อความสามารถและความต้องการของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ซึ่งปรับจากแบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ VNOS-C ซึ่งพัฒนาโดย Lederman *et al.* (2002) และจาก Draw -A-Scientists Test ซึ่งพัฒนาโดย David Wade Chambers (1983) เป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 11 ข้อ VNOS-C วัดความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์โดยให้นักเรียนอธิบายสถานการณ์ที่กำหนด ส่วน DAST วัดมุมมองของนักเรียนกับภาพลักษณ์ของนักวิทยาศาสตร์โดยกำหนดให้นักเรียนวาดภาพนักวิทยาศาสตร์ตามการรับรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยแปลแบบวัดต้นฉบับและให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและภาษา และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น ม.4 ที่ไม่ใช่กลุ่มที่ศึกษา จำนวน 10 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์ปรับแก้ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มที่ศึกษา ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ใช้กับกลุ่มที่ศึกษา

กิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์

ในการจัดกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยจะใช้กิจกรรมแบบสืบสวนสอบสวนทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับการอภิปรายและสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จากเรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติของนักวิทยาศาสตร์ เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์และแทรกองค์ประกอบของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จำนวน 6 เรื่อง ซึ่งเรื่องสั้นนี้ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากเรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ซึ่งพัฒนาโดย Associate Professor Dr. Michael P. Clough. และคณะ จากมหาวิทยาลัยไอโอวา (อ้างอิงจากเว็บไซต์ <http://www.storybehindthescience.org>) เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนเพื่อสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ กำหนดให้มีเนื้อหาครอบคลุมในทุกสาขาวิชาของวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ดาราศาสตร์ ธรณีวิทยา และใช้กรอบแนวคิดธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของ Lederman และคณะ (2002) และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งหมด 9 องค์ประกอบ

ผู้วิจัยจัดการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบชัดเจน การจัดการเรียนรู้ใช้กิจกรรมแบบสืบสวนสอบสวนร่วมกับการใช้เรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติของนักวิทยาศาสตร์ เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์และแทรกองค์ประกอบของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ การอภิปรายและสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 แผน รวมทั้งสิ้น 12 คาบคาบละ 50 นาที โดยทำบ่งชี้องค์ประกอบธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จากเรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ 4-5 องค์ประกอบต่อเรื่อง โดยเลือกองค์ประกอบที่ทำการบ่งชี้ตามความเหมาะสม ของบริบทของเนื้อหาจากเรื่องสั้น มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบการจัดกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์

เรื่อง	องค์ประกอบของธรรมชาติวิทยาศาสตร์ที่								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
การพัฒนาตารางธาตุ				✓		✓		✓	✓
การเคลื่อนที่ของเปลือกทวีป	✓	✓	✓		✓			✓	
การเดินทางของคาร์บอนกับทฤษฎีวิวัฒนาการ		✓	✓		✓			✓	✓
พันธุศาสตร์กับความน่าจะเป็น			✓	✓			✓	✓	
การแกว่งของลูกตุ้ม		✓		✓			✓	✓	
การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับจักรวาลจากการอภิปรายครั้งสำคัญ	✓	✓		✓		✓			

หมายเหตุ องค์ประกอบของวิทยาศาสตร์ที่ 1-9 ได้แก่ ความเป็นพลวัต การตั้งอยู่บนประจักษ์พยาน ความเป็นอัตนัย การสร้างสรรค์ มิติทางสังคมและวัฒนธรรม การสังเกตและการตีความหมายข้อมูล ทฤษฎีและกฎ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และคุณลักษณะของนักวิทยาศาสตร์ ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วัตถุประสงค์ของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนร่วมกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้เวลาในการทำแบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ 80 นาที
2. รวบรวมข้อมูลระหว่างการจัดการกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ โดยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกการสอนของครู ใบงาน อนุทินสะท้อนการเรียนรู้ และแบบสังเกตการสอน
3. วัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์เสร็จสิ้น โดยใช้แบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้เวลาในการทำแบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ 80 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์คำตอบจากแบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนทั้งก่อนและหลังการจัดการกิจกรรมชุมนุมฯ โดยการจัดกลุ่มคำตอบออกเป็น 3 กลุ่ม คือ มุมมองไม่สอดคล้องกับประชามณ์นักวิทยาศาสตร์ (Naïve View) มุมมองบางส่วนไม่สอดคล้องกับประชามณ์วิทยาศาสตร์ (Transitional View) และมุมมองสอดคล้องกับประชามณ์วิทยาศาสตร์ (Informed View) โดยให้คะแนนของคำตอบตามลักษณะมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในประเด็นนั้นๆ คือ 1 2 และ 3 คะแนน ตามลำดับ จากนั้นหาความถี่และค่าร้อยละของคำตอบในแต่ละกลุ่ม และทำการเปรียบเทียบมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบชัดเจนในทุกองค์ประกอบของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

เพื่อความเที่ยงตรงในการจัดกลุ่มคำตอบ ผู้วิจัยได้หาความเที่ยงตรงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater reliability) โดยร่วมกับครูที่กำลังทำการวิจัยมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียน 2 คน ซึ่งมีความรู้และความสามารถในการวิเคราะห์คำตอบจากแบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเพื่อดูความสอดคล้องของการตีความ ทำการตรวจแบบวัดร้อยละ 25 จากจำนวนแบบวัดทั้งหมด กรณีที่ผลการวิเคราะห์ไม่ตรงกันจะนำมาอภิปรายใหม่อีกครั้งจนได้ข้อสรุปในแนวทางเดียวกันและนำกรอบของคำตอบไปวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดต่อไป

ผลการวิจัย

จากการตรวจสอบมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียน มีดังนี้
ตารางที่ 2 ค่าร้อยละมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในแต่ละองค์ประกอบ (n=28)

องค์ประกอบธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ : (คำถามข้อที่)	ร้อยละของคำตอบในแต่ละกลุ่มมุมมองธรรมชาติของ วิทยาศาสตร์ของนักเรียน						คะแนนเฉลี่ยราย องค์ประกอบ	
	NV		TV		IV			
	pre	post	pre	post	pre	post	pre	post
ความเป็นพลวัต:(Q.4)	0.00	0.00	35.71	7.14	64.29	92.86	2.64	2.93
การตั้งอยู่บนประจักษ์พยาน:(Q.1)	28.57	0.00	32.14	10.71	39.29	89.29	2.11	2.89
ความเป็นอัตนัย:(Q.8)	71.43	14.29	28.57	50.00	0.00	35.71	1.29	2.21
การสร้างสรรค์:(Q.10)	7.14	0.00	60.71	53.57	32.14	46.43	2.25	2.46
มิติทางสังคมและวัฒนธรรม:(Q.9)	64.29	35.71	7.14	0.00	28.57	64.29	1.64	2.29
การสังเกตและการตีความหมายข้อมูล: (Q.6)	10.71	0.00	32.14	0.00	57.14	100.00	2.25	2.88
(Q.7)	35.71	7.14	25.00	10.71	39.29	82.14		
ทฤษฎีและกฎ:(Q.5)	71.43	14.29	28.57	17.86	0.00	67.86	1.29	2.54
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์:(Q.2)	3.57	0.00	57.14	0.00	39.29	100.00	2.36	3.00
(Q.3)	25.00	0.00	14.29	0.00	60.71	100.00		

หมายเหตุ NV คือ มุมมองไม่สอดคล้องกับประชาคมนักวิทยาศาสตร์ (Naïve View)

TV คือ มุมมองบางส่วนไม่สอดคล้องกับประชาคมนักวิทยาศาสตร์ (Transitional View) และ

IV คือ มุมมองสอดคล้องกับประชาคมนักวิทยาศาสตร์ (Informed View)

ตารางที่ 3 ค่าร้อยละของภาพลักษณ์ของนักวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏในภาพวาดของนักเรียน (n=28)

ตัวชี้วัด	ร้อยละของตัวชี้วัดที่ปรากฏในภาพวาดของนักเรียน	
	pre	post
1. ลักษณะของนักวิทยาศาสตร์		
1.1 เพศ	ชาย (67.86) หญิง (32.14)	ชาย (67.86) หญิง (32.14)
1.2 เชื้อชาติ	ยุโรป (21.43) อเมริกา (25.00) เอเชีย (53.57)	ยุโรป (10.71) อเมริกา (10.71) เอเชีย (71.43)
1.3 สาขาวิชา	ฟิสิกส์ (14.29) เคมี (46.43) ชีววิทยา (42.86) ดาราศาสตร์ (10.71) ระบุไม่ได้ (0.00)	ฟิสิกส์ (10.71) เคมี (21.43) ชีววิทยา (50.00) ดาราศาสตร์ (3.57) ระบุไม่ได้ (7.14)
1.4 อุปนิสัย	ร่าเริง/สนุกกับการทำงาน (60.71) ขรึม/เคร่งเครียด (39.29)	ร่าเริง/สนุกกับการทำงาน (82.14) ขรึม/เคร่งเครียด (10.71)
1.5 สถานที่ทำการทดลอง	ห้องปฏิบัติการ (60.71) นอกห้องปฏิบัติการ (39.29)	ห้องปฏิบัติการ (32.14) นอกห้องปฏิบัติการ (67.86)
2. เอกลักษณ์ของ นักวิทยาศาสตร์	เสื้อกราว (67.86) แว่น (32.14) หนวดเครา (14.29) ผมฟู (42.86)	เสื้อกราว (25.00) แว่น (17.86) หนวดเครา (10.71) ผมฟู (14.29)

ตารางที่ 3 คำร้อยละของภาพลักษณ์ของนักวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏในภาพวาดของนักเรียน (n=28) (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ร้อยละของตัวชี้วัดที่ปรากฏในภาพวาดของนักเรียน	
	pre	post
3. สัญลักษณ์ในงานวิจัย	หลอดทดลอง (64.29) ปีกเกอร์ (42.86) ขวดรูปชมพู่ (53.57) สารเคมี (60.71) ตะเกียงแอลกอฮอล์ (17.86) พีช (25.00) กล้องจุลทรรศน์ (14.29) สัตว์ทดลอง (14.29) ลูกตุ้ม(3.57) กล้องโทรทรรศน์ (3.57)	หลอดทดลอง (21.43) ปีกเกอร์ (21.43) ขวดรูปชมพู่ (14.29) สารเคมี (25.00) ตะเกียงแอลกอฮอล์ (17.86) พีช (42.86) กล้องจุลทรรศน์ (10.71) สัตว์ทดลอง (32.14) ลูกตุ้ม(3.57) กล้องโทรทรรศน์ (7.14)
4. สัญลักษณ์ของการเรียนรู้	หนังสือ (17.86) ตู๊เก็บเอกสาร (21.43) ชั้นวางสารเคมี/ตัวอย่างสิ่งที่ศึกษา (21.43) รูปภาพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (3.57) กระดานดำ (3.57)	หนังสือ (17.86) ตู๊เก็บเอกสาร (7.14) ชั้นวางสารเคมี/ตัวอย่างสิ่งที่ศึกษา (7.14) รูปภาพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (14.29) กระดานดำ (7.14)
5. สัญลักษณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยี	คอมพิวเตอร์ (3.57) เครื่องจักร/เครื่องมือวิทยาศาสตร์ (14.29)	คอมพิวเตอร์ (10.71) เครื่องจักร/เครื่องมือวิทยาศาสตร์ (7.14)

มุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์

ผลจากการวิเคราะห์แบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมฯ พบว่านักเรียนมีมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์บางส่วนไม่สอดคล้องกับประชาคมวิทยาศาสตร์ (คะแนนเฉลี่ยทุกองค์ประกอบ 1.98 คะแนน) ในองค์ประกอบความเป็นอัตนัย ทฤษฎีและกฎ และมิติทางสังคมและวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ย 1.29 1.29 และ 1.64 คะแนน ตามลำดับ โดยมีตัวอย่างมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในองค์ประกอบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับประชาคมวิทยาศาสตร์ ดังนี้

ความเป็นอัตนัยในองค์ประกอบนี้นักเรียนส่วนใหญ่มีมุมมองว่า การที่นักวิทยาศาสตร์สองกลุ่มใช้ข้อมูลหลักฐานเดียวกันแต่ตั้งสมมติฐานต่างกัันนั้น เป็นเพราะนักวิทยาศาสตร์ต่างคาดเดาแตกต่างหลากหลาย ทำให้มีหลายสมมติฐานแต่สมมติฐานนั้นๆ ต้องมีหลักฐานอธิบายได้

ทฤษฎีและกฎ นักเรียนส่วนใหญ่มีมุมมองว่า กฎ เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่ทฤษฎีเปลี่ยนแปลงได้ กฎ เป็นสิ่งที่ตายตัว มีระเบียบแบบแผน ทฤษฎีเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้วิทยาศาสตร์ (N24) ทฤษฎีได้รับการยอมรับน้อยกว่ากฎ (N12)

มิติทางสังคมและวัฒนธรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีมุมมองว่า วิทยาศาสตร์กับศาสนา สังคม และวัฒนธรรมนั้นแตกต่างกัน และไม่มีความเชื่อมโยงกัน โดยให้เหตุผลว่า วิทยาศาสตร์มีความเป็นอิสระจากความเชื่อและค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรม สามารถสร้างองค์ความรู้โดยไม่มีขีดจำกัด (N27) ต้องการเหตุผล ไม่ขึ้นอยู่กับความเชื่อ (N06) มีความแตกต่างจากศาสนาเพราะยึดหลักความจริง และต้องผ่านการทดลองมาแล้วซ้ำๆ (N10) ไม่มีกรอบความคิดเหมือนศาสนาสามารถต่อยอดได้

ทั้งนี้ มีนักเรียนบางส่วนตอบคำถามโดยไม่สามารถยกตัวอย่างหรืออธิบายได้อย่างชัดเจน

ส่วนภาพลักษณ์ของนักวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏในภาพวาดของนักเรียนนั้น ผู้วิจัยแบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะของนักวิทยาศาสตร์ ด้านเอกลักษณ์ของนักวิทยาศาสตร์ ด้านสัญลักษณ์ในงานวิจัย ด้านสัญลักษณ์ของการเรียนรู้ และด้านสัญลักษณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยี โดยมีผลการวิเคราะห์รูปภาพที่นักเรียนวาด ดังนี้

จากตารางที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่มีมุมมองด้านลักษณะของนักวิทยาศาสตร์เป็นเพศชายมากถึงร้อยละ 67.86 คิดเป็น 2.11 เท่าของนักวิทยาศาสตร์เพศหญิง มีเชื้อชาติเอเชีย (ร้อยละ 53.57) และเป็นนักเคมี (ร้อยละ 46.43) มีอุปนิสัยร่าเริง สนุกสนานกับการทำงาน (ร้อยละ 60.17) และทำงานในห้องปฏิบัติการ (ร้อยละ 60.71) และมีมุมมองด้านเอกลักษณ์ของการเป็นนักวิทยาศาสตร์ว่านักวิทยาศาสตร์นั้นต้องใส่เสื้อกราว (ร้อยละ 67.86) ไว้ผมฟู (ร้อยละ 42.86) ใส่แว่น (ร้อยละ 32.14) และไว้หนวดเครา (ร้อยละ 14.29) ด้านสัญลักษณ์ในงานวิจัย มีภาพวาดที่แสดงถึง หลอดทดลอง

(ร้อยละ 64.29) และอุปกรณ์อื่นๆ ในสาขาเคมี มีชั้นวางสารเคมี/ตัวอย่างที่ต้องการศึกษา และตู้เก็บเอกสาร (ร้อยละ 21.43) ที่แสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์ของการเรียนรู้ของนักวิทยาศาสตร์ และปรากฏภาพของเครื่องจักรและเครื่องมือวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 14.29) ที่เป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยี

มุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์มีการพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ดีขึ้นในทุกองค์ประกอบ นักเรียนตอบคำถามได้อย่างชัดเจน สามารถอธิบายและยกตัวอย่างเพื่อแสดงถึงความเข้าใจในลักษณะขององค์ประกอบนั้นๆ และสามารถเชื่อมโยงลักษณะของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกันได้ดี ดังตัวอย่างคำตอบดังต่อไปนี้

กฎและทฤษฎีแตกต่างกัน คือ กฎ เป็นการบอกถึงความสัมพันธ์ของตัวแปร สามารถเขียนออกมาในรูปของสมการ หรือสูตรได้ ทฤษฎีเป็นคำอธิบายข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และมีหลักฐานมาสนับสนุนทำให้น่าเชื่อถือ แต่กฎและทฤษฎีสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (N03) เมื่อมีหลักฐานหรือความรู้ใหม่ที่น่าเชื่อถือมากกว่า(N06)

นักวิทยาศาสตร์มีความเชื่อความรู้พื้นฐานที่ต่างกันทำให้การนำเสนอความคิดหรือการตั้งสมมติฐานแตกต่างกัน (N04)

อย่างไรก็ตาม ในองค์ประกอบมิติทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น มีนักเรียนบางส่วนมีมุมมองที่คลาดเคลื่อน โดยเข้าใจว่าศาสนา สังคม และวัฒนธรรมนั้นมีอิทธิพลกับการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์เฉพาะในอดีตเท่านั้น แต่ในปัจจุบันไม่มีอิทธิพลต่อวิทยาศาสตร์ (N25)

นอกจากนี้ยังพบว่าภายหลังจากนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมฯ นักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน สามารถยกตัวอย่างและอธิบายเพิ่มเติมได้อย่างถูกต้อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในแต่ละองค์ประกอบ

ส่วนภาพลักษณ์ของนักวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏในภาพวาดของนักเรียนนั้น จากตารางที่ 3 พบว่าแม้หลังนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมฯแล้ว นักเรียนยังคงมีมุมมองว่านักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 67.86 เท่ากับมุมมองก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ด้านเชื้อชาติเอเชีย อุปนิสัยสำเร็จสนุกสนานกับการทำงานนั้น นักเรียนส่วนใหญ่มีมุมมองเช่นเดิม แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 71.43 และ 82.14 ตามลำดับ ด้านสัญลักษณ์ของนักวิทยาศาสตร์ที่มีมุมมองว่าต้องใส่เสื้อกราวใส่แว่น ไว้ผมฟูและมีหนวดเครานั้น มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ด้านสัญลักษณ์ของการวิจัยมีแนวโน้มของการแสดงถึงสัญลักษณ์เกี่ยวกับสาขาเคมีลดลง มีการวาดภาพเกี่ยวกับสาขาชีววิทยามากขึ้น เช่น พืชและสัตว์ทดลอง ร้อยละ 42.86 และ 32.14 ตามลำดับ และวาดภาพสัญลักษณ์ของการเรียนรู้และสัญลักษณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยี เช่น ชั้นวางสารเคมีหรือตัวอย่างเครื่องจักรหรือเครื่องมือวิทยาศาสตร์ลดลง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ นักเรียนนั้นมีพื้นฐานมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ค่อนข้างดีในหลายองค์ประกอบ ตัวอย่างเช่น ความเป็นพลวัตของความรู้วิทยาศาสตร์ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การสร้างสรรค์และการสังเกตและตีความหมายข้อมูล แต่ยังมีนักเรียนที่มีมุมมองฯ บางส่วนไม่สอดคล้องกับประชาคมวิทยาศาสตร์ (กาญจนา มหาลี และชาติรี ฝ่ายคำตา, 2553) โดยนักเรียนมีมุมมองว่าความรู้วิทยาศาสตร์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่มีนักเรียนเพียง ร้อยละ 64.29 ที่มีมุมมองที่ถูกต้องว่า การเปลี่ยนแปลงของความรู้ทางวิทยาศาสตร์นั้น เกิดขึ้นได้เมื่อมีหลักฐานใหม่ หรือมีการตีความหลักฐานเดิมใหม่ด้วยแนวคิดใหม่ ด้านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีมุมมองว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้มาจากหลายวิธีการขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการศึกษา แต่มีนักเรียน ร้อยละ 57.14 ที่ไม่สามารถตอบความหมายของการทดลองได้อย่างสมบูรณ์ ตัวอย่าง เช่น นักเรียนยังมีมุมมองว่าการทดลองนั้นเป็นแนวปฏิบัติมีขั้นตอนแน่นอนตายตัว มีระเบียบแบบแผนในการทำงาน เป็นต้น ด้านการสร้างสรรค์ นักเรียนมีมุมมองว่านักวิทยาศาสตร์นั้นมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาองค์ความรู้ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าใช้ความคิดสร้างสรรค์นั้นอย่างไร ในขั้นตอนใดบ้าง (ร้อยละ 60.71) ด้านการสังเกตและตีความหมายข้อมูลสามารถบอกได้ว่า นักวิทยาศาสตร์สังเกตข้อมูลและใช้การตีความว่าข้อมูลเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และเป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อให้นักเรียนวาดภาพนักวิทยาศาสตร์ที่กำลังทำงานอยู่นักเรียนมักจะมีถึงนักวิทยาศาสตร์ชาย ที่ไว้ผมฟู ใส่แว่น ไว้หนวดเครารุงรัง (David Wade Chambers, 1983) เป็นชาวเอเชีย กำลังสนุกกับการทำงานด้านเคมีเป็นส่วนใหญ่

จากผลการวิจัย แม้ว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมฯ นักเรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานมุมมองฯ มาบ้างแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอในอีกหลายองค์ประกอบ จากผลการวิเคราะห์คำตอบจากแบบวัดมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์พบว่านักเรียนควรได้รับการพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในทุกองค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในองค์ประกอบความเป็นอัตโนมัติทางสังคมและวัฒนธรรม ทฤษฎีและกฎ และคุณลักษณะของนักวิทยาศาสตร์

ในระหว่างการทำนิตกิจกรรมชุมนุมฯ นักเรียนสามารถอภิปรายประเด็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ทั้งจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์และกิจกรรมสืบสวนสอบสวนประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง และจากการสังเกตการสอนร่วมกับอนุทินของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการทำกิจกรรมสืบสวนสอบสวนประวัติศาสตร์ มีความชื่นชอบการอ่านเรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ โดยให้เหตุผลว่า ไม่เคยทราบถึงการพัฒนาองค์ความรู้ในอดีต เมื่อได้อ่านแล้วทำให้เกิดความซาบซึ้งถึงการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ที่สามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้ดีขึ้นในปัจจุบัน เกิดแรงบันดาลใจในการเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ดี

ภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีการพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ในทุกองค์ประกอบอย่างชัดเจน และเป็นมุมมองฯ ที่สอดคล้องกับประชาคมวิทยาศาสตร์ ซึ่งนักเรียนสามารถคำถามได้อย่างชัดเจน และอธิบายธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ได้สมบูรณ์มากขึ้น มีแนวโน้มการปรับเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักวิทยาศาสตร์ดีขึ้น (ภาพวาดของนักเรียนสื่อถึงตัวชี้วัดคุณลักษณะของนักวิทยาศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องน้อยลง) จากผลการวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบชัดเจนช่วยพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Abd-El-Khalick and Lederman (2000) Khishfe and Abd-El-Khalick (2002) กาญจนา มหาลีและชาติรี ฝ่ายคำตา (2553) และ ลือชา และ ลฎาภา (2555) ทั้งนี้ นักเรียนได้สะท้อนความคิดในอนุทินของนักเรียนว่า การอ่านเรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ ช่วยทำให้เข้าใจการพัฒนาความรู้ของนักวิทยาศาสตร์ ทราบถึงกระบวนการทำงานของนักวิทยาศาสตร์ ทำให้ทราบถึงธรรมชาติของวิทยาศาสตร์จากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นจากเรื่องสั้น และรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมชั้น (Michael P. Clough, 2011) และยังเกิดความประทับใจถึงความพยายามในการพัฒนาองค์ความรู้ของนักวิทยาศาสตร์ในอดีต ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะ

กิจกรรมชุมนุมประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ถือเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนามุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี การสอนมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์แบบชัดเจนด้วยการบ่งชี้ประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบมุมมองธรรมชาติของวิทยาศาสตร์นั้นช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงลักษณะสำคัญของวิทยาศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น การจัดการเรียนการสอนแบบไม่บูรณาการเข้ากับหลักสูตรวิทยาศาสตร์ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลินในการทำกิจกรรม ซึ่งครูสามารถมอบหมายให้นักเรียนนำเรื่องสั้นกลับไปอ่านนอกเวลาได้ เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ช่วยส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนต้องกำหนดสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ให้นักเรียนเข้าใจในองค์ประกอบธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และใช้คำถามนำไปสู่การอภิปรายโดยอาจขยายความเพิ่มเติมจากเนื้อหาในเรื่องสั้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถสร้างความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา มหาลี และชาติรี ฝ่ายคำตา. 2553 . ความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ .16(5) .795-809.
- ขวัญฤทัย เทียงจันทราทิพย์ . 2553 . การพัฒนาแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับต่อมไร้ท่อและความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ . วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ลือชา ลดาชาติและลฎาภา สุทธิกุล . 2555 . “การสำรวจและพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4”. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒิศาสตร์. 4(2).73-90.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2546. คู่มือวัดประเมินผลวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

- _____. 2548. เอกสารประกอบการเผยแพร่ขยายผลและอบรม รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (inquiry cycle). กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- Abd-El-Khalick, F., and S. BouJaoude, S. 1997. An exploratory study of the knowledge base for science teaching. *Journal of Research in Science Teaching*, 34, 673-699.
- Abd-El-Khalick, F., and Lederman, N. G. 2000. The influence of history of science courses on students' views of nature of science. *Journal of Research in Science Teaching*, 37(10), 1057-1095.
- Akerson, V. L., F. Abd-El-Khalick and N. G. Lederman. 2000. Influence of a reflective explicit activity based approach on elementary teachers' conceptions of nature of science. *Journal of Research in Science Teaching* 37 (4):295-371
- American Association for the Advancement of Science. 2012. **Project 2061 : Science for all Americans**. Washington, D.C. : Author.
- Clough, M.P. 2011. The story behind the science: Bringing science and scientists to life in post-secondary science education. *Journal of Research in Science & Education*. 20 (7-8) : 701-717.
- David Wade Chambers . 1983. Stereotypic images of the scientist: The draw-a-scientist test . *Journal of Research in Science Education*. 67(2) : 255-265.
- David Winston Vanderlinder . 2007. **Teaching the content and context of science: The effect of using historical narratives to teach the nature of science and science content in an undergraduate introductory geology course** . Iowa : Iowa State University.
- Driver,R.,J.Leach,R.Millar, and P.Scott. 1996. **Young People's Images of Science**. Buckingham : Open University Press.
- Khishfe, R. and F. Abd-El-Khalick. 2002. Influence of Explicit and Reflective versus Implicit Inquiry Oriented Instruction on Sixth Graders' Views of Nature of Science. *Journal of research in Science Teaching*. 39 (7):551-578.
- Kruse, J.W., M.P. Clough, J.K. Olson, and J. Colbert. 2009. Investigating college biology majors' struggles to understand the nature of science from historically accurate short stories. **Paper presented at the Tenth International History, Philosophy, and Science Teaching (IHPST) Conference**, Notre Dame, Indiana. June 24-28.
- Kruse, J.W. 2010. **Historical short stories in the post-secondary biology classroom: Investigation of instructor and student use and views**. Doctoral Dissertation, Iowa State University.
- Lederman,N.G. 2002. "Views of nature of science questionnaire: toward valid and meaningful assessment of learners' conception of nature of science." *Journal of Research in Science Teaching* 39 (6):497-518.
- Shapiro, B.L. 1996. A case study of change in elementary student teacher thinking during an independent investigation in science : Learning about the "Face of science that does not yet know." *Journal of Research in Science Education*, 80, 535-560.
- Yip,Din-yan. 2006. "Using History to Promote Understanding of Nature of Science in Science Teacher." *Journal of Research in Teaching Education* 17 (2) :157-166.

ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา
เรื่องงานสารบรรณสำหรับครูเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
Experience-Based Training Packages for the Course on Documentary
and Filing Work for Teachers in the School in Chaiyaphum Primary
Education Service Area 1

ศิริรัตน์ หาญเวช

แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ สำหรับครูเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (2) ศึกษาความก้าวหน้าของผู้รับการฝึกอบรมจากการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ และ (3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่อง งานสารบรรณ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2556 จำนวน 50 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ จำนวน 3 หน่วยประสบการณ์ ประกอบด้วยหน่วยประสบการณ์ที่ 5 การเขียนหนังสือราชการ หน่วยประสบการณ์ที่ 6 การรับและการส่งหนังสือราชการ และหน่วยประสบการณ์ที่ 7 การเก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ (2) แบบทดสอบก่อนและหลังเผชิญประสบการณ์แบบคู่ขนาน (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 การทดสอบค่าที ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัยพบว่า (1) ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 3 หน่วยประสบการณ์ มีประสิทธิภาพ 81.89/80.00, 80.06/80.24 และ 80.91/81.95 ตามลำดับ เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 (2) ผู้รับการฝึกอบรมที่เรียนด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ผู้รับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

คำสำคัญ : ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ งานธุรการในสถานศึกษา งานสารบรรณ ครูประถมศึกษา

Abstract

The purposes of the research were (1) to develop experience-based training package for the course of Documents and Filing work, for teachers from the schools in Chaiyaphum Primary Education Service Area 1, based on the set efficiency criterion; (2) to study the learning progress of the trainees who were undergone with the experience-based training packages in the course of Documents and Filing Work, and (3) to study the opinions of trainees toward the experience-based training packages in the course of Document and Filing Work.

The research sample consisted of 50 teachers who were working in schools under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1, in the 2013 academic year, drawn by cluster sampling. The research instruments were (1) experience-based training packages for the course of Documents and Filing Work, which provided three experience units, namely, Experience Unit 5: Writing Official Documents; Experience Unit 6: Receiving and Sending out Official Documents; and Unit 7: Filing

and Destroying Official Documents, (2) two parallel forms of an achievement test for pre-testing and post-testing, and (3) a questionnaire on trainee's opinions toward the experience-based training packages. Statistics employed for data analysis were the E_1/E_2 efficiency index, t-test, mean, and standard deviation.

Research findings revealed that (1) the developed three experience units of experience-based training packages were efficient at 81.89/80.00, 80.06/80.24, and 80.91/81.95 respectively, thus they met the set 80/80 efficiency criterion; (2) teachers who were trained with the experience-based training packages significantly achieved learning progress at the .05 level, and (3) opinions of the trainees toward the experience-based training packages were at the "most agreeable" level.

Keywords : Experience-based training package, Administrative Work in School , Documents and Filing Work, Primary school teacher

บทนำ

งานธุรการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานการเงิน การบัญชี งานพัสดุ งานบุคลากร และงานอื่นๆ ตามสภาพความเหมาะสมของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบและระบบของทางราชการ ซึ่งการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องเป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย รวดเร็วในการสนับสนุนส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้แก่ทุกฝ่ายในโรงเรียนและบุคคลภายนอกที่มาติดต่อราชการ อันจะบังเกิดผลดี ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร งานธุรการเป็นภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนที่สนับสนุนให้งานการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และงานด้านอื่นๆ ได้ผลดียิ่งขึ้น งานธุรการจึงเป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างและซับซ้อน จะต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบ และปฏิบัติให้ถูกต้อง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ซื่อสัตย์ เสียสละ อุทิศตน พร้อมทั้งจะอำนวยความสะดวกให้บริการแก่ผู้ร่วมงานและผู้ที่มาติดต่อราชการ (อุมพรพรรณ วัฒนรัตน์, 2545 : 2)

งานสารบรรณเป็นงานส่วนหนึ่งของงานธุรการ ซึ่งนับว่าเป็นงานที่สำคัญที่จะเอื้ออำนวยเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานด้านอื่นๆ ให้ดำเนินไปสุภาพเรียบร้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แต่เนื่องจากเป็นงานที่ต้องปฏิบัติอยู่ในกรอบของกฎระเบียบและข้อบังคับตลอดจนคู่มือปฏิบัติงานซึ่งมักจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขอยู่เป็นประจำจึงจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานต้องติดตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ตลอด (เตือนใจ ดลประสิทธิ์ 2540 : 56) ดังนั้น ครูที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานธุรการของสถานศึกษา จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้งานธุรการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความคล่องตัวทำให้หน่วยงานประสบผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ได้

ในการฝึกอบรมหลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในปัจจุบัน ใช้วิธีการฝึกอบรมที่เน้นวิทยากรเป็นศูนย์กลาง คือ วิทยากรจะเป็นผู้บรรยายประกอบเอกสารตลอดหลักสูตรการฝึกอบรม ผู้รับการฝึกอบรมจะเป็นผู้ฟังและจดบันทึกสาระสำคัญตามคำบรรยายของวิทยากร ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้รับการฝึกอบรมซักถามปัญหาและข้อสงสัยในช่วงท้ายของการบรรยาย สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม เป็นสื่อประเภทสิ่งพิมพ์เพียงอย่างเดียว ได้แก่ เอกสารประกอบการบรรยายเกี่ยวกับระเบียบที่เกี่ยวข้องงานธุรการในสถานศึกษา ไม่มีสื่อการฝึกอบรมที่หลากหลาย ตลอดจน ไม่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการฝึกอบรม เป็นเพียงห้องประชุม ขาดบรรยากาศในการฝึกอบรม ไม่มีมุมหนังสือ และมุมแสดงผลงาน เป็นต้น จึงส่งผลให้ผู้รับการฝึกอบรมไม่เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ จากสภาพปัญหาดังกล่าว ได้มีความพยายามในการแก้ปัญหาในหลายรูปแบบและหลากหลายหน่วยงาน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า การนำชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์มาใช้ในการฝึกอบรมหลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา จะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความสนใจกระตือรือร้นที่อยากจะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่อง งานสารบรรณ สำหรับครู เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ สำหรับครู ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.2 เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของผู้รับการฝึกอบรมจากการฝึกอบรมด้วยชุดการฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรม ที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการ ในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จาก 258 โรงเรียน จำนวน 3,290 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีการศึกษา 2556 จำนวน 50 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ประเภท ได้แก่ (1) ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการ ในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ ครอบคลุมหน่วยประสบการณ์ที่ 5 การเขียนหนังสือราชการ หน่วยประสบการณ์ที่ 6 การรับและการส่งหนังสือราชการ และหน่วยประสบการณ์ที่ 7 การเก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ (2) แบบทดสอบก่อนเผชิญประสบการณ์และหลังเผชิญประสบการณ์ เป็นแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยแบบคู่ขนาน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก แบ่งเป็นแบบทดสอบก่อนเผชิญประสบการณ์ จำนวน 10 ข้อ และแบบทดสอบหลังเผชิญประสบการณ์ จำนวน 10 ข้อ รวม 3 หน่วยประสบการณ์ จำนวน 60 ข้อ และแบบทดสอบภาคปฏิบัติ จำนวน 1 ข้อ รวม 3 หน่วยประสบการณ์ จำนวน 3 ข้อ แบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.33-0.77 ซึ่งแปลความหมายได้ว่าแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมคือตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.73 ซึ่งแปลความหมายได้ว่าแบบทดสอบนี้ถือว่าใช้ได้คือ มีค่าเป็นบวกอยู่ระหว่าง 0.20-1.00 และค่าความเที่ยงระหว่าง 0.70-0.83 และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่าจำนวน 19 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด 1 ข้อคำถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 ประเภท ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ ไปทดสอบหาค่าประสิทธิภาพเบื้องต้นคือ การทดลองแบบเดียวกับผู้รับการฝึกอบรม จำนวน 3 คน การทดลองแบบกลุ่มกับผู้รับการฝึกอบรม จำนวน 6 คน หลังจากนั้นทำการสัมภาษณ์ผู้รับการฝึกอบรมที่เป็นกลุ่มทดลองแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม เพื่อนำข้อบกพร่องต่างๆ มาปรับปรุงชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ จากนั้นทำการทดลองแบบภาคสนาม จำนวน 41 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ (1) เตรียมสถานที่ คือ ห้องประชุม มุมหนังสือ และมุมแสดงผลงาน (2) ระยะเวลาในการทดสอบประสิทธิภาพทั้ง 3 หน่วยประสบการณ์ ใช้เวลาหน่วยประสบการณ์ละ 3 ชั่วโมง ใช้เวลาตั้งแต่ 08.00 – 17.00 นาฬิกา หน่วยที่ใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพ คือ หน่วยประสบการณ์ที่ 5 การเขียนหนังสือราชการ หน่วยประสบการณ์ที่ 6 การรับและการส่งหนังสือราชการ และหน่วยประสบการณ์ที่ 7 การเก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ (3) ขั้นตอนการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ มี 7 ขั้นตอน คือ ประเมินก่อนเผชิญประสบการณ์ ปฐมนิเทศประสบการณ์ เผชิญประสบการณ์ รายงานความก้าวหน้า รายงานผลการเผชิญประสบการณ์ สรุปผลการเผชิญประสบการณ์ และประเมินหลังเผชิญประสบการณ์ (4) ผู้วิจัยรวบรวมคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังเผชิญประสบการณ์ คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างเผชิญ

ประสบการณ์ของผู้รับการฝึกอบรม แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าประสิทธิภาพ และ (5) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้รับการฝึกอบรมในการทดสอบแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแจกแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ในการทดสอบภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล 3 ประเด็น คือ (1) วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ โดยใช้สูตร E_1/E_2 (2) วิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้รับการฝึกอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ โดยการทดสอบค่าที และ (3) วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ สำหรับครูเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การทดลองแบบเดี่ยว การทดลองแบบกลุ่ม และการทดลองแบบภาคสนาม

1.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ จากการทดลองแบบเดี่ยว ผู้วิจัยนำชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ไปทดลองกับผู้รับการฝึกอบรม จำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้รับการฝึกอบรมที่มีผลการเรียนระดับเก่ง จำนวน 1 คน ปานกลาง จำนวน 1 คน และอ่อนจำนวน 1 คน โดยใช้สูตรหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 พบว่าการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยวของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หน่วยประสบการณ์ที่ 5, 6 และ 7 มีประสิทธิภาพ 70.00/68.33, 68.33/66.67 และ 69.17/68.33 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ จากการทดลองแบบกลุ่ม ผู้วิจัยนำชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ไปทดลองกับผู้รับการฝึกอบรม จำนวน 6 คนประกอบด้วยผู้รับการฝึกอบรมที่มีผลเรียนระดับเก่ง จำนวน 2 คน ปานกลาง จำนวน 2 คน และอ่อนจำนวน 2 คน พบว่าการทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หน่วยประสบการณ์ที่ 5, 6 และ 7 จากการทดลองแบบกลุ่มมีประสิทธิภาพ 70.83/71.67, 70.41/70.83 และ 70.41/70.00 ตามลำดับ

1.3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ จากการทดลองแบบภาคสนาม ผู้วิจัยนำชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ไปทดลองกับผู้รับการฝึกอบรม จำนวน 41 คน ประกอบด้วยผู้รับการฝึกอบรมที่มีผลการเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน คละกัน พบว่า ผลการทดสอบประสิทธิภาพแบบภาคสนามของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หน่วยประสบการณ์ที่ 5, 6 และ 7 มีประสิทธิภาพ 81.89/80.00, 80.06/80.24 และ 80.91/81.95 ตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด

2. ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้รับการฝึกอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้รับการฝึกอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ จากการทดลองแบบภาคสนามจำนวน 41 คน โดยการทดสอบค่าที (t-dependent) พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบก่อนและหลังเผชิญประสบการณ์ของผู้รับการฝึกอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หน่วยประสบการณ์ที่ 5, 6 และ 7 จากการทดสอบแบบภาคสนามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้รับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยหลังเผชิญประสบการณ์สูงกว่าคะแนนก่อนเผชิญประสบการณ์ทั้ง 3 หน่วยประสบการณ์ ผู้รับการฝึกอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05.

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ พบว่า โดยเฉลี่ยความคิดเห็นในภาพรวมของผู้รับการฝึกอบรมที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ มีความเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

($\bar{X} = 4.64$, $SD = 0.62$) ในรายข้อพบว่าผู้รับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด จำนวน 17 ข้อ จากรายการทั้งหมด 19 ข้อ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.85$, $SD = 0.42$) คือ การเรียนกับเพื่อนช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่มโดยมีการช่วยเหลือซึ่งกัน และในส่วนที่เหลืออีก 2 ข้อที่มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก คือ การเรียนด้วยตนเองช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.37$, $SD = 0.76$) และ วิธีการเผชิญประสบการณ์ด้วยตนเองช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถเดินตามเส้นทางการเรียนได้ ($\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.70$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ สำหรับครู เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพ พบว่า ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษาเรื่องงานสารบรรณ ที่ผลิตขึ้นทั้ง 3 หน่วยประสบการณ์มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 ดังนี้ (1) หน่วยประสบการณ์ที่ 5 การเขียนหนังสือราชการ มีประสิทธิภาพ 81.89/80.00 (2) หน่วยประสบการณ์ที่ 6 การรับและการส่งหนังสือราชการ มีประสิทธิภาพ 80.06/80.24 และ (3) หน่วยประสบการณ์ที่ 7 การเก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ มีประสิทธิภาพ 80.91/81.95 ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ ทั้ง 3 หน่วยประสบการณ์มีประสิทธิภาพ 80/80 เป็นไปตามเกณฑ์

1.2 ผลความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้รับการฝึกอบรม พบว่า ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ ที่ผลิตขึ้นทั้ง 3 หน่วยประสบการณ์ ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ผลความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรม พบว่าในภาพรวม ผู้รับการฝึกอบรมที่เรียนด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ สำหรับครู ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ทั้ง 3 หน่วยประสบการณ์ตามลำดับ ดังนี้ 81.89/80.00, 80.06/80.24 และ 80.91/81.95 ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบของชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์มีดังนี้

2.1.1 ภารกิจและงาน ผู้วิจัยได้ออกแบบให้ผู้รับการฝึกอบรมได้ประสบการณ์ทางอ้อม คือ การได้อ่านประมวลสาระ ชมสไลด์คอมพิวเตอร์ แล้วนำไปสู่ภารกิจและงาน รวมถึงการเผชิญประสบการณ์ตรง เช่น ผู้รับการอบรมได้เผชิญประสบการณ์ ดูตัวอย่างหนังสือราชการ สร้างแบบหนังสือราชการ ผจญประสบการณ์ คือ เขียนหนังสือราชการ และ เผด็จประสบการณ์ นำเสนอหนังสือราชการ มุ่งเน้นให้ผู้รับการฝึกอบรมทำได้ ผู้วิจัยได้ออกแบบภารกิจและงาน ที่เน้นให้ผู้รับการฝึกอบรมทำได้ มากกว่าให้ความรู้ ในประเด็นนี้สอดคล้องกับชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545 : 151-152) ได้กล่าวว่าผลการสอบแบบอิงประสบการณ์ส่งผลให้นักเรียนได้รับประสบการณ์สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตโดยมุ่งให้ “มุ่งให้รู้” มากกว่า “ทำได้” ไม่มีเป้าหมายเด่นชัดที่จะนำความรู้ไปทำอะไร จากการสังเกตพบว่า ผู้รับการอบรมสามารถปฏิบัติภารกิจและงานได้ครบถ้วน ตามที่กำหนด และจากการตรวจสอบผลงานและตรวจแบบฝึกหัด ผู้รับการอบรมสามารถปฏิบัติภารกิจและงาน ได้ตามระยะเวลา สอดคล้องกับแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, $SD = 0.47$) ว่าภารกิจและงานช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมทำงานได้

2.1.2 บริบทในการเผชิญประสบการณ์ ผู้วิจัยได้จัดมุมหนังสือไว้สำหรับช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้ศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลา มุมแสดงผลงานซึ่งช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้มีโอกาสนำผลงานของตนเองมาแสดงให้เพื่อนได้ดู ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองมากยิ่งขึ้น และมุมวัสดุอุปกรณ์ที่มีไว้บริการผู้รับการฝึกอบรมทำให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและต่อเนื่อง สอดคล้องกับชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2548: 6-7) กล่าวว่าการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนแบบอิงประสบการณ์ จำเป็นต้องยึดหลักการสร้างแรงจูงใจ สะอาดสะอ้านเป็นระเบียบเรียบร้อย การประหยัด เป็นประโยชน์ สะดวกต่อการใช้สอย สวยงาม การจัดมุมหนังสือ จะทำให้ครูและนักเรียนได้แหล่ง

ความรู้ที่ครูและนักเรียน จะใช้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ได้ แหล่งความรู้เหล่านี้จะปลูกฝังนิสัยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนไม่ไปทำสิ่งที่ครูไม่ต้องการ จากการสังเกตพบว่า ผู้รับการฝึกอบรมให้ความสนใจกับมูมหนังสือ มุมแสดงผลงาน และมุมวัสดุอุปกรณ์ที่ ผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้ โดยผู้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับมุมแสดงผลงาน สอดคล้องกับแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, $SD = 0.51$) ว่ามุมแสดงผลงานช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้มีโอกาสนำผลงานที่สร้างเสร็จแล้วมาแสดงให้เพื่อนได้ดูทำให้เกิดความภาคภูมิใจมากขึ้น

2.1.3 สไลด์คอมพิวเตอร์ประกอบการเผชิญประสบการณ์ ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 เรื่อง คือ (1) หน่วยประสบการณ์ที่ 5 การเขียนหนังสือราชการ รายการที่ 1 เรื่อง โครงสร้างหนังสือราชการภายในและภายนอก (2) หน่วยประสบการณ์ที่ 6 การรับและการส่งหนังสือราชการ รายการที่ 2 เรื่อง การลงทะเบียนรับและส่งหนังสือราชการ และ (3) หน่วยประสบการณ์ที่ 7 การเก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ รายการที่ 3 เรื่อง การลงทะเบียนหนังสือเก็บและหนังสือขอทำลาย ความยาวประมาณเรื่องละ 5 นาที ซึ่งเสนอในรูปแบบสารคดี บรรยายประกอบ โดยมีข้อความ ภาพ และเสียง นำเสนอเนื้อหาสาระอธิบายโครงสร้างหนังสือราชการภายในและภายนอก การลงทะเบียนรับและส่งหนังสือราชการ การลงทะเบียนหนังสือเก็บและหนังสือขอทำลาย สไลด์คอมพิวเตอร์ใช้หลังจากอ่านประมวลสาระ เพื่อให้ผู้รับการอบรมเข้าใจในหลักการ และเนื้อหามากยิ่งขึ้น เป็นการย้ำเนื้อหาสาระในประมวลสาระให้เข้าใจดียิ่งขึ้น และเพื่อนำไปสู่การเผชิญประสบการณ์ จากการสังเกต พบว่า ผู้รับการฝึกอบรมตั้งใจชมสไลด์คอมพิวเตอร์ประกอบการเผชิญประสบการณ์และบันทึกสาระสำคัญจากการชมสไลด์คอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมมีความเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, $SD = 0.59$) ว่าสไลด์คอมพิวเตอร์ประกอบการเผชิญประสบการณ์ช่วยให้ผู้รับการอบรมเข้าใจขั้นตอนการสร้างชิ้นงาน ได้แก่ การเขียนหนังสือราชการ การรับและการส่งหนังสือราชการ และการเก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ

2.1.4 รูปแบบการเรียนรู้จากเพื่อน ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการเรียนกับเพื่อน ในหน่วยที่ 5 วิเคราะห์โครงสร้างของหนังสือราชการ และนำเสนอ หน่วยประสบการณ์ที่ 6 ลงทะเบียนรับและส่งหนังสือราชการ และนำเสนอ หน่วยประสบการณ์ที่ 7 ลงทะเบียนหนังสือเก็บและหนังสือขอทำลาย และนำเสนอ การเรียนกับเพื่อนทำให้ผู้รับการฝึกอบรมได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน มีการตัดสินใจร่วมกัน และผู้รับการฝึกอบรมที่เรียนอ่อนได้รับความช่วยเหลือจากผู้รับการฝึกอบรมที่เรียนเก่ง ในประเด็นนี้สอดคล้องกับประศักดิ์ หอมสนิท (2539:254) กล่าวว่า การเรียนกับเพื่อน ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น ผู้เรียนมีบทบาทต่างๆ ช่วยให้นักเรียนเกิดความพร้อม กระตือรือร้นและเรียนอย่างมีชีวิตชีวา จากการสังเกตพบว่า ผู้รับการอบรมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการตัดสินใจร่วมกัน และแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ทำให้งานที่ได้มีคุณภาพ สอดคล้องกับแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, $SD = 0.42$) ว่ารูปแบบการเรียนรู้กับเพื่อนช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.1.5 วิธีการเผชิญประสบการณ์ด้วยการฝึกปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการเผชิญประสบการณ์ด้วยการฝึกปฏิบัติ โดยให้ผู้รับการอบรมลงมือปฏิบัติทั้งรายบุคคล และทำงานกลุ่ม ในส่วนทำงานกลุ่ม ได้แก่ หน่วยประสบการณ์ที่ 5 ให้ผู้รับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติวิเคราะห์และแยกโครงสร้างของหนังสือราชการภายในและภายนอก หน่วยประสบการณ์ที่ 6 ให้ผู้รับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติลงทะเบียนรับและส่ง หน่วยประสบการณ์ที่ 7 ให้ผู้รับการอบรมฝึกปฏิบัติลงทะเบียนหนังสือขอเก็บและหนังสือขอทำลาย และส่วนงานเดี่ยวหรือรายบุคคล ได้แก่ หน่วยประสบการณ์ที่ 5 การเขียนหนังสือราชการ หน่วยประสบการณ์ที่ 6 การรับและการส่งหนังสือราชการและหน่วยประสบการณ์ที่ 7 การเก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ จากการสังเกตพบว่า การฝึกปฏิบัติช่วยให้ผู้รับการอบรมสามารถทำได้จริง ผู้รับการอบรมฝึกปฏิบัติอย่างตั้งใจ และให้ความสนใจการฝึกปฏิบัติ จากการตรวจภารกิจและงาน ทำให้ผู้รับการอบรมได้คะแนนสูง สอดคล้องกับแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้รับการอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $SD = 0.50$) ว่าวิธีการเผชิญประสบการณ์ด้วยการฝึกปฏิบัติช่วยทำให้ผู้รับการอบรมสามารถทำได้

2.2 ความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้รับการอบรมที่เรียนจากชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ มีคะแนนแบบทดสอบหลังเผชิญประสบการณ์ สูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเผชิญประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก

2.2.1 รูปแบบและวิธีการเผชิญประสบการณ์ ที่กำหนดให้มีรูปแบบการเผชิญประสบการณ์การทำงานเป็นกลุ่ม เรียนกับเพื่อน และเรียนด้วยตนเอง เช่น ให้ผู้รับการอบรมวิเคราะห์ตัวอย่างผลงานที่ทำแล้ว วิเคราะห์โครงสร้างของหนังสือราชการภายนอกหนังสือราชการภายใน ฯลฯ การเผชิญประสบการณ์แบบกลุ่ม การเผชิญประสบการณ์แบบรายบุคคล จะเห็นได้ว่า สไลด์คอมพิวเตอร์ ประมวลสาระภารกิจและงาน รูปแบบการเรียนรู้จากเพื่อน และวิธีการเผชิญประสบการณ์ด้วยการฝึกปฏิบัติ ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมทำภารกิจและงานได้อย่างมีขั้นตอนและถูกต้อง งานที่กำหนดให้ทำเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่งผลให้ผู้รับการฝึกอบรมทำคะแนนทดสอบหลังเผชิญประสบการณ์ได้ คือ ให้ออกมาทำการเขียนหนังสือราชการภายนอกและหนังสือราชการภายใน ลงทะเบียนรับและส่งหนังสือราชการ และลงทะเบียนหนังสือเก็บและหนังสือขอทำลาย วิธีการเผชิญประสบการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้รับการฝึกอบรมทำได้ เพราะผู้รับการฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติจริง เมื่อทำได้จริงรายบุคคลย่อมทำแบบทดสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติหลังเผชิญประสบการณ์ ได้คะแนนสูงกว่าก่อนเผชิญประสบการณ์

2.2.2 แผนเผชิญประสบการณ์ ประกอบด้วย ภารกิจและงาน ซึ่งกำหนดในแผนเผชิญประสบการณ์ ช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรม (1) ได้เผชิญประสบการณ์ที่กำหนดให้ เมื่อผู้รับการฝึกอบรมเผชิญประสบการณ์ที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน ผู้รับการฝึกอบรมเกิดประสบการณ์และนำไปใช้ในการทำแบบทดสอบหลังเผชิญประสบการณ์ และ (2) ผู้รับการฝึกอบรมเกิดความมั่นใจในการเรียนว่าทำในทิศทางที่ถูก จึงเป็นแรงเสริมให้ผู้รับการฝึกอบรมเขียนหนังสือราชการภายนอกและหนังสือราชการภายใน ลงทะเบียนรับและส่งหนังสือราชการ และลงทะเบียนหนังสือขอเก็บและหนังสือขอทำลายได้

2.2.3 ประมวลสาระ เป็นสื่อที่ให้ประสบการณ์ทางอ้อม (1) ช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมเผชิญประสบการณ์ได้ (2) ช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมทราบหลักการ ทฤษฎี เพื่อเป็นเครื่องมือนำไปสู่การเผชิญประสบการณ์ (3) ช่วยทำให้ ผู้รับ การฝึกอบรมอยากเผชิญประสบการณ์ การเขียนหนังสือราชการ การรับและการส่งหนังสือราชการ การเก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ นำมาสู่ความมุ่งมั่นที่จะทำได้และ (4) ช่วยทำให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเผชิญประสบการณ์ด้วยตนเอง นำมาสู่ความรู้

2.2.4 สไลด์คอมพิวเตอร์เผชิญประสบการณ์ เป็นสื่อที่ให้ประสบการณ์ทางอ้อมแก่ผู้รับการฝึกอบรม ช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้ ทางอ้อม (1) เพิ่มความสนใจอยากเผชิญประสบการณ์ (2) สร้างความเชื่อมั่นในการเผชิญประสบการณ์ (3) ต่อยอดในประสบการณ์ทางอ้อมที่ได้

จะเห็นได้ว่ารูปแบบและวิธีการเผชิญประสบการณ์ แผนเผชิญประสบการณ์ ประมวลสาระ และสไลด์คอมพิวเตอร์มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมทำคะแนนทดสอบหลังเผชิญประสบการณ์ได้สูงกว่าคะแนนก่อนเผชิญประสบการณ์ แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่าคะแนนของหน่วยประสบการณ์ที่ 6 สูงกว่าหน่วยประสบการณ์ที่ 5 และหน่วยประสบการณ์ที่ 7 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยประสบการณ์ที่ 6 เรื่อง การรับและการส่งหนังสือราชการ มีเนื้อหาสาระง่าย ภารกิจและงานสั้น ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมเข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งต่างจากหน่วยประสบการณ์ที่ 5 เรื่อง การเขียนหนังสือราชการ มีเนื้อหาสาระมากอ่านแล้วเข้าใจยาก และหน่วยประสบการณ์ที่ 7 เรื่อง การเก็บรักษาและการทำลายหนังสือราชการ เนื้อหาสาระยากที่สุดเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่

2.3 ความคิดเห็นของผู้รับการอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ โดยภาพรวม ผู้รับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, $SD = 0.62$) คือมีข้อที่น่าสังเกตผู้รับการฝึกอบรมมีความเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.85$, $SD = 0.42$) ว่าการเรียนกับเพื่อนช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่มโดยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในประเด็นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการเผชิญประสบการณ์ในการวิจัยครั้งนี้ มีรูปแบบการเผชิญประสบการณ์เน้นการเรียนรู้กับเพื่อน ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปฏิบัติภารกิจและงานได้ตามที่กำหนดครบถ้วน ผู้รับการอบรมจึงมีความเห็นด้วยมากที่สุดในการเรียนกับเพื่อน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การใช้ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา เรื่องงานสารบรรณ

สำหรับครูเขตพื้นที่การศึกษาประถมชัยภูมิ เขต 1 โรงเรียนในเขตพื้นที่สามารถนำชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ชุดนี้ไปใช้ได้ เพราะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 และผู้รับการฝึกอบรมที่เรียนด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น

1.2 การใช้ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ วิทยากรควรใช้ชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 7 ขั้นตอน (1) ประเมินก่อนเผชิญประสบการณ์ (2) ปฐมนิเทศก่อนเผชิญประสบการณ์ (3) เผชิญประสบการณ์ (4) รายงานความก้าวหน้า (5) รายงานผลการเผชิญประสบการณ์ (6) สรุปผลการเผชิญประสบการณ์ และ (7) ประเมินหลังเผชิญประสบการณ์

1.3 การจัดเตรียมคู่มือเผชิญประสบการณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ต้องแจกคู่มือเผชิญประสบการณ์ให้ผู้รับการฝึกอบรมทุกคน ต้องเตรียมคู่มือเผชิญประสบการณ์ให้มีจำนวนเพียงพอกับผู้รับการฝึกอบรม

1.4 การจัดเตรียมเครื่องโปรเจคเตอร์ และจอภาพ ควรจัดให้มีเครื่องโปรเจคเตอร์และจอภาพ หน้าห้องประชุม เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถชมสไลด์คอมพิวเตอร์ได้อย่างทั่วถึง

1.5 ในการวิจัยครั้งนี้ สื่อที่ใช้ในชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์มีสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ประมวลสาระ แบบฝึกปฏิบัติ และสื่อเสริมได้แก่ สไลด์คอมพิวเตอร์ ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสำเนาสื่อดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ถ้านำชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ไปใช้ หากสามารถแปลงเป็นแผ่นซีดี ได้จะทำให้สะดวกต่อการนำไปใช้และทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการผลิตสื่อได้มาก โดยต้องคำนึงถึงความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ และความพร้อมด้านทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ของผู้รับการฝึกอบรมด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้รับการฝึกอบรมชอบเรียนด้วยชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.80$, $SD = 0.45$) น่าจะมีการวิจัยเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรงานธุรการในสถานศึกษา ในเรื่องอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2545. **มิติที่ 3 : สถานฝันสู่ความเป็นจริง**. กรุงเทพมหานคร : เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์. 2548. **การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา**. เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- เตือนใจ ดลประสิทธิ์. 2540. **สภาพและปัญหาการบริหารงานธุรการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา 10**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- ประศักดิ์ หอมสนิท. 2539. **วิธีการสอน**. ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีการสอน ประสบการณ์วิชาชีพ มหาบัณฑิต แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- อุมาพรรณ วัฒนรัตน์. 2545. **การบริหารงานธุรการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์. น่าน.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD
The Effect of Thai Learning on Orthographic Spelling Patterns for
Prathom Suksa 2 Students Using Exercises with Cooperative Learning
Techniques STAD

กนิษฐา คุณมี¹ สิริมา บุรณกุล²
¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี
²สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยราชธานี
Angel_tukta@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะ และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านนาโพธิ์ อำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 รวมนักเรียนจำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 5 แผน แบบฝึกทักษะภาษาไทย จำนวน 5 ชุด และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชนิดเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.32 ถึง 0.91 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test (Dependent Sample)

ผลการวิจัยพบว่า

- 1.ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีประสิทธิภาพ 86.28/82.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้
- 2.ดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีค่าเท่ากับ 0.6641 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 66.41
- 3.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกทักษะ ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะ คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา กลุ่มร่วมมือแบบ STAD

Abstract

The research aimed to examine the efficiency of Thai lesson plan on orthographic spelling patterns for Prathom Suksa 2 students by using exercises, based on cooperative learning techniques STAD within the set criteria of 80/80, to find the effectiveness index of Thai lesson plan by using exercises, and to compare the Thai learning achievement of students before and after learning. Twenty-five Prathom Suksa 2 students in academic semester 2-2012 at Ban Na Poh Community School, Buntharik District under the Jurisdiction of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5,

were selected randomly as the target group. The instrument for collecting data were 5 Thai lesson plans, 5 Thai exercises and 30 multiple choice items of achievement test on orthographic spelling patterns with the discrimination index of .32 to .91 and the reliability of the whole test showed the values of .92. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, arithmetic mean, standard deviation, effectiveness index and the statistics used for testing hypotheses were t-test (Dependent Sample).

The results showed that:

1. the efficiency of Thai lesson plan on orthographic spelling patterns for Prathom Suksa 2 students by using exercises based on cooperative learning techniques STAD were at 86.28/82.26 according to the criteria set forth 80/80.
2. the effectiveness index of Thai lesson plan on orthographic spelling patterns for Prathom Suksa 2 students by using exercises based on cooperative learning techniques STAD was at 0.6641, which indicated that students had higher marks after learning at 66.41 percent
3. the learning achievement of Prathom Suksa 2 students who learned from Thai lesson plans on orthographic spelling patterns by using exercises based on cooperative learning techniques STAD after learning was considered higher than before learning, with statistically significance level of .05.

Keywords: Lesson plan, Exercise, Orthographic Spelling Patterns, Cooperative Learning Techniques STAD

บทนำ

ภาษามีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา เพราะมนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ใช้ในการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ภาษาเป็นศาสตร์และศิลป์ที่จะต้องอาศัยทักษะ 5 ทักษะ คือ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการดูและพูด ทักษะการใช้ภาษา ทักษะวรรณคดีและวรรณกรรมที่เด็กควรได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ความสำคัญของภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้โดยมุ่งสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและใช้ภาษาไทยในการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาของสังคม

สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย โรงเรียนชุมชนบ้านนาโพธิ์ อำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า นักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง เขียนหนังสือไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะปัญหาการอ่าน การเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกด ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญ เพราะ นักเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสะกดคำในมาตราตัวสะกดเป็นอย่างดี เพราะการอ่าน การเขียนเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษา สาระการเรียนรู้ภาษาไทย เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และความก้าวหน้ามีแนวโน้มลดลง ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลดลง เนื่องมาจากขาดทักษะกระบวนการคิด ทักษะการอ่านและการเขียน ประกอบกับครูมีวิธีสอนและสื่อไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้คือร้อยละ 75

การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ STAD (Student Teams Achievement Divisions) เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกันโดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการจัดการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการแบ่งปันทรัพยากรทางการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่ละรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือ ความสำเร็จของกลุ่ม

แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนเสริมสำหรับให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งในหนังสือส่วนใหญ่จะมีแบบฝึกหัดอยู่ที่ท้ายบทเรียน และในบางวิชาแบบฝึกหัดจะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ

หรือเป็นแบบฝึกที่ครูสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะทำให้ นักเรียนมีความเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น เพราะการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเป็นการเรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองเป็นการฝึกง่ายๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับครูภาษาไทย ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราโดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ระหว่างก่อนและหลังเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เรื่องที่ 1 คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา แม่กน

เรื่องที่ 2 คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา แม่กก

เรื่องที่ 3 คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา แม่กต

เรื่องที่ 4 คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา แม่กบ

เรื่องที่ 5 คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา แม่กน แม่กก แม่กต และแม่กบ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านนาโพธิ์ อำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 3 ห้อง นักเรียนจำนวน 79 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนชุมชนบ้านนาโพธิ์ อำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 25 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเป็นหน่วยการสุ่ม

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้แผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD จำนวน 5 แผน

2. แบบฝึกทักษะ เรื่องคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 ชุด

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ในการดำเนินการสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80 ถึง 1 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนชุมชนบ้านนาโพธิ์ อำเภอบุณฑริก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 25 คน ซึ่งผ่านการทดลองใช้แผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะแล้ว แล้ววิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สูตร B-Index วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.32 ถึง 0.91 จำนวน 30 ข้อ และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ใช้แผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design

2. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองหาประสิทธิภาพครั้งนี้ ดังนี้

2.1 ปฐมนิเทศ

2.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ

2.3 ดำเนินการสอน ตามแผนการเรียนรู้ ควบคู่กับการใช้แบบฝึกทักษะที่ละแผนการเรียนรู้จนครบ 5 แผน เมื่อสอนจบแต่ละแผน ผู้วิจัยทำการประเมินนักเรียนโดยประเมินพฤติกรรมประเมินผลงานที่ต้องการและทดสอบย่อยใช้เวลาสอนแผนละ 2 ชั่วโมง จนครบ 5 แผน

2.4 ทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ตามเกณฑ์ 80/80 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ 80 ตัวแรก (E1) ได้จากคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมกลุ่ม ประเมินผลงานที่ต้องการ และทดสอบย่อยหลังเรียนด้วยแผนการเรียนรู้ โดยคิดเป็นร้อยละ และ 80 ตัวหลัง (E2) ได้จากคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) คิดเป็นร้อยละ

2. วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ตามวิธีของกูดแมน, เพรทเซอร์ และชไนเดอร์

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ทดสอบค่า t แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่าประสิทธิภาพ กระบวนการ (E1) เท่ากับ 86.28 และ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 82.26 ดังนั้น แผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 86.28/82.26 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD พบว่ามีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6641 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 66.41

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=24.109$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. **ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย** เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.28/82.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะคำที่สะกดไม่ตรงมาตรา ประกอบการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นได้ผ่านกระบวนการ ขั้นตอนในการจัดทำอย่างมีระบบและวิธีที่เหมาะสมโดยศึกษาหลักสูตร คู่มือครู เนื้อหา เทคนิคการสร้างจากตำราที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เชื่อถือได้ แล้วจึงดำเนินการสร้าง และได้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะเกี่ยวกับลักษณะการสร้างแบบฝึกทักษะที่ดีของ ชันธชัย มหาโพธิ์ ลักษณะการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีของ รุจิร ภูสาระ รวมทั้งเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ที่ดีของวิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ ที่อธิบายว่าต้องเป็นการสอนที่ให้แนวทางการสอนแก่ผู้สอนอย่างชัดเจน ทั้งด้านจุดประสงค์การสอน เนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะแนวทางการจัดกิจกรรม ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหา และได้เกิดทักษะกระบวนการ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คมขำ แสนกล้า ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนคำควบกล้ำวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า แผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 87.50/83.13 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิรัชฎาภรณ์ มีบุญ ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านและการเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย มีประสิทธิภาพ 92.46/89.40 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และไพรวรรณ ปชญานันท์ พบว่า แผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีประสิทธิภาพ 90.89/91.10 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. **ดัชนีประสิทธิผล** ของแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 66.41 ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเข้ากลุ่มเล็กๆ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม โดยให้นักเรียนเรียนรู้จากการช่วยกันฝึก และทำงานร่วมกัน มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่มจึงทำให้การเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพรวรรณ สัมปชญานันท์ ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7810 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 78.10 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปราณี ธิสูงเนิน ที่ศึกษาผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดฝึกประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ TAI พบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6738 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 67.38

ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่เหมาะสมในการพัฒนาสติปัญญาให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมีความสามารถในการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น

3. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน** หลังจากเรียนด้วยแผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะ ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะ

ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาหลักสูตรศึกษานวัตกรรมการศึกษาวิธีเขียนแผน แล้วจึงนำมาสร้างแผนการเรียนรู้ และแบบฝึกทักษะ นอกจากนี้ยังผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมกลุ่มนักเรียนที่เก่งได้ช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนอ่อน ให้สามารถเรียนรู้ด้วยกัน ทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ สามารถเขียนคำให้ถูกต้อง รวมทั้งสามารถใช้คำได้ถูกความหมาย จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับทิพย์สุดา จงกล ที่ได้พัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำยาก วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับไพรวรรณ สัมปชัญญานนท์ ที่พัฒนาแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่ตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่ตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มีประสิทธิภาพ 86.28/82.26 นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 66.41 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปปรับปรุงใช้ในสาระการเรียนรู้อื่น และระดับชั้นอื่นๆ ได้

2. การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ละความสามารถโดยใช้คะแนนเป็นเกณฑ์นั้น ครูจะต้องตรวจดูพฤติกรรมกลุ่มของนักเรียนให้ดี เพราะนักเรียนที่เข้ามาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ถ้าเคยทะเลาะกันมาก่อนจะไม่ยอมช่วยเหลือกัน ครูต้องคอยสังเกตพฤติกรรมกลุ่มและกระตุ้นให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกันมากที่สุด เพื่อละลายพฤติกรรมของนักเรียน

3. การอธิบายเป้าหมายของกลุ่มและบทบาทของนักเรียนในกลุ่มให้เข้าใจและแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มเดิมในการเรียนรู้ จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสามัคคี ช่วยให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการสอนด้วยกิจกรรมกลุ่มแบบ STAD ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหาอื่นๆ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ขึ้น เพราะเป็นรูปแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก มีความสามัคคี มีน้ำใจต่อกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2541. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จันทร์ชัย มหาโพธิ์. 2535. รายงานการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำกับการเขียนตามคำบอก. อุดรธานี : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี.

คมขำ แสนกล้า. 2547. การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จิรัญญาญญ มีบุญ. 2556. ผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านและการเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชธานี.

ทิพย์สุดา จงกล. 2541. การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียน สะกดคำยาก วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- ปราณี ถีสุงเนิน. 2556. ผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดฝึกประกอบกลุ่ม
ร่วมมือแบบ TAI. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชธานี.
- เผชัญ กิจระการ และสมนึก ภัทธรณี. 2545. “ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.)”. วารสารการวัดผล
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 8 (2) : 31-35 : กรกฎาคม.
- ไพรวรรณ สัมปชัญญานนท์. 2556. การพัฒนาแผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 โดยแบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม.
อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชธานี
- รุจิรี ภูสาร. 2545. การเขียนแผนการเรียนรู้ Daily Lesson Planning. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2550. นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้. มหาสารคาม ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. 2549. เอกสารประกอบการสอนวิชา 0506711 สัมมนาหลักสูตรและการสอนวิชาภาษาไทย. มหาสารคาม:
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน : คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประสิทธิภาพการให้บริการเรื่องเทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู
ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี
The Effectiveness in Service on Techniques Used for Conducting Academic
Works for Teachers' Profession and Educational Personnel, under the
Jurisdiction of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office

กนิษฐา คุณมี¹ กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์²

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี

²สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยราชธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการ เรื่อง เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่เข้ารับการฝึกอบรมที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี จำนวน 79 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพการให้บริการเรื่อง เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.76, SD = .50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.33, SD = .71) เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี (\bar{X} = 4.05, SD = .71) ด้านคุณภาพการให้บริการ (\bar{X} = 3.89, SD = .55) ด้านหลักสูตรการอบรม (\bar{X} = 3.84, SD = .57) ด้านรูปแบบการอบรม (\bar{X} = 3.83, SD = .60) ด้านห้องที่ใช้ปฏิบัติการ (\bar{X} = 3.63, SD = .67) และด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการ (\bar{X} = 3.33, SD = .71)

2. ผู้เข้ารับการอบรมที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการให้บริการเรื่องเทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างกันคือมีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี กับ 11 ปีขึ้นไป

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการให้บริการ เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการ วิชาชีพครู

Abstract

This research aimed to study and compare the effectiveness in service of academic work technique for teacher profession and educational personnel under the jurisdiction of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area. Subjects in the study are 79 teachers and educational personnel training at Graduate School of Ratchathani University, using simple random sampling technique. The instrument for collecting data was five type rating scale questionnaire. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, arithmetic mean, standard deviation, and F-test.

The results showed that:

1.the effectiveness in service of academic work technique for teachers profession and educational personnel under the jurisdiction of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office was found at high level as a whole (\bar{X} = 3.76, SD=.50) and each dimension was found at high level except that the knowledge of making academic work was found at medium level (\bar{X} = 3.33, SD=.71). Ranging from the highest to the lowest mean scores, were the transferring of technology (\bar{X} = 4.05, SD=.71), the quality of service (\bar{X} = 3.89, SD=.55), the training curriculum (\bar{X} = 3.84, SD=.57), the type of training (\bar{X} = 3.83, SD=.60), the room of training (\bar{X} = 3.63, SD=.67), and the knowledge of making academic work (\bar{X} = 3.33, SD=.71).

2.the opinion of trainees who have different experience about the effectiveness in service of academic work technique were rated no different as a whole and each dimension, except that the knowledge of making academic work was different in trainee who have 5 years and more than 11 years of experience at the significant level of .05.

Keywords : Effectiveness in Service,Academic Work Technique, Teacher Profession

บทนำ

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณภาพของประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นวิชาชีพทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 จึงกำหนดให้เป็นวิชาชีพที่ควบคุมที่ต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเป็นการเฉพาะไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น เป็นวิชาชีพที่มีผลกระทบต่อผู้รับบริการและสาธารณชน จึงต้องมีการควบคุมการประกอบอาชีพเป็นพิเศษ เพื่อให้วิชาชีพทางการศึกษามีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มืองค์กรวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพโดยมี ก.ค.ศ. ทำหน้าที่ส่งเสริมให้ครูอยู่ในวิชาชีพได้อย่างมั่นคง ส่งเสริมขวัญกำลังใจของครูที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น และส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องที่ผูกโยงกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา จากการศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จะเลื่อนวิทยฐานะได้จะต้องมีการพัฒนาผลงานทางวิชาการที่ครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มี ความรู้ ความเข้าใจ และมีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน คลอบคลุมทั้งในเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการวิจัย ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผลงานวิชาการเป็นผลที่เกิดจากการทำงานที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบน่าเชื่อถือ เพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อการพัฒนาผู้เรียน และเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น ครูต้องทุ่มเทความรู้ ความสามารถและเวลาให้กับการทำงานและการวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์

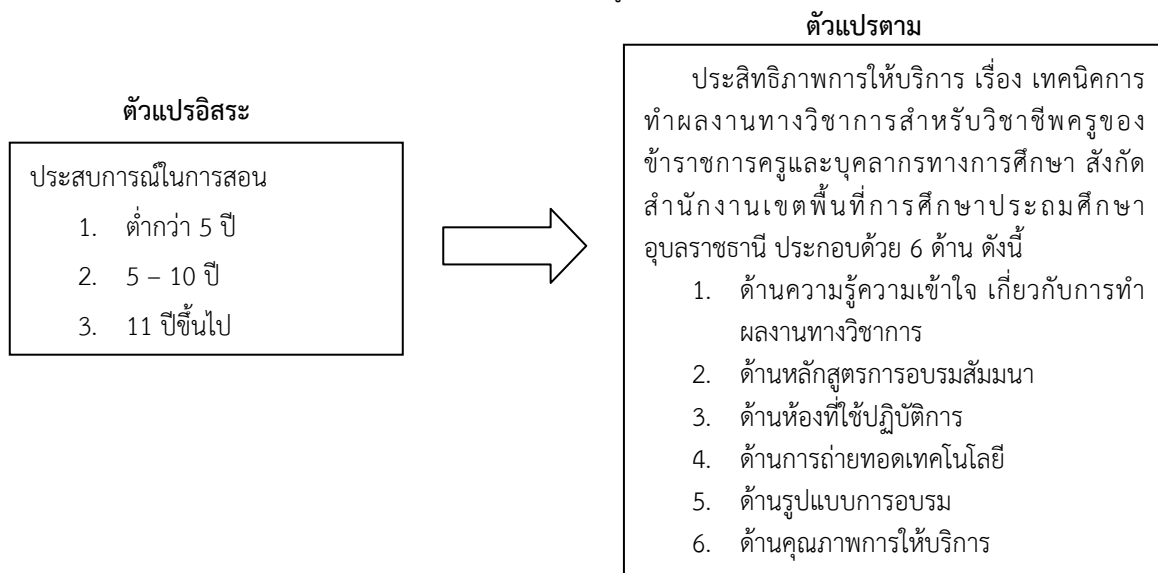
ผลงานทางวิชาการ หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานที่จัดทำขึ้นจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้จัดทำ โดยการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย และการนำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือการพัฒนางานในหน้าที่ จนเกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ แต่ยังคงพบว่ามีปัญหาและข้อบกพร่องของการทำผลงานทางวิชาการยังมีอีกมาก เช่น ผลงานทางวิชาการไม่ตรงกับสาขาที่ขอ การวางแผนเรื่องไม่เหมาะสมตามลำดับเหตุผลทางวิชาการ และไม่ครบตามหลักสูตร เนื้อหาไม่ทันสมัย ไม่มีรายละเอียดเพียงพอในแต่ละเรื่อง ขาดการอ้างอิง การใช้ภาษาอังกฤษมากเกินไป หรือ การใช้ภาษาไม่คงที่ หรือแม้กระทั่งการใช้ภาพก็ไม่สอดคล้อง ไม่ชัดเจน ไม่สมจริง ขาดข้อความที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาของภาพ ไม่มีคำอธิบายภาพ ไม่บอกที่มา การอ้างอิงไม่ทันสมัย ไม่เป็นระบบ ไม่สมบูรณ์หรือไม่มีการบรรณานุกรม เป็นต้น

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย ได้ดำเนินการให้บริการและการส่งเสริมการทำงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู เพื่อเป็นการบริการวิชาการแก่ข้าราชการครูจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า ครูจำนวนมากขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักเกณฑ์และวิธีการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าการบริการวิชาการโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครูให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดอุบลราชธานีมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดเพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆ และผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการเรื่อง เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี
- 2 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการเรื่องเทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้เข้ารับการอบรมที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการเรื่องเทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครูแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ความสำคัญของการวิจัย

ส่งเสริมความก้าวหน้าในการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรในการวิจัย คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้สนใจเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี เกี่ยวกับเทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู ระหว่างวันที่ 15 -16 ธันวาคม 2555 จำนวน 100 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้สนใจเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี จำนวน 79 คน โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ประสบการณ์ในการสอน จำแนกเป็น

2.1.1 ต่ำกว่า 5 ปี

2.1.2 5-10 ปี

2.1.3 11 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการเรื่อง เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการ สำหรับวิชาชีพครูตามกรอบแนวคิดของการวิจัย 6 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการ ด้านหลักสูตรการอบรม ด้านห้องที่ใช้ปฏิบัติการ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านรูปแบบการอบรมและด้านคุณภาพการให้บริการ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการเทคนิคการทำงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการ ด้านหลักสูตรการอบรม ด้านห้องที่ใช้ปฏิบัติการ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านรูปแบบการอบรม และด้านคุณภาพการให้บริการ การหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง .80 ถึง 1.00

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้อบรมเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะในการอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างได้ทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธี Scheffe'

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 54.43) รองลงมาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 45.57) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี (ร้อยละ 55.70) รองลงมา 11 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 26.60) และส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมการอบรมการทำผลงานทางวิชาการ (ร้อยละ 59.50)

2. ประสิทธิภาพการให้บริการเรื่องเทคนิคการทำผลงานทางวิชาการ

ประสิทธิภาพการให้บริการเรื่องเทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.76, SD = .50) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.33, SD = .71) เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี (\bar{X} = 4.05, SD = .71) ด้านคุณภาพการให้บริการ (\bar{X} = 3.89, SD = .55) ด้านหลักสูตรการอบรม (\bar{X} = 3.84, SD = .57) ด้านรูปแบบการอบรม (\bar{X} = 3.83, SD = .60) ด้านห้องที่ใช้ปฏิบัติการ (\bar{X} = 3.63, SD = .67) และด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการ (\bar{X} = 3.33, SD = .71)

2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการ พบว่าประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.33, SD = .71) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณสมบัติข้าราชการครูและมีเลื่อนวิทยฐานะครูชำนาญการ (\bar{X} = 3.46, SD = .99) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ (\bar{X} = 3.41, SD = .70) และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ (\bar{X} = 3.40, SD = .94)

2.2 ด้านหลักสูตรการอบรมสัมมนา พบว่าประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.84, SD = .57) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ เนื้อหาในหลักสูตรเป็นประโยชน์ต่องานในหน้าที่และสามารถพัฒนางานได้ (\bar{X} = 3.96, SD = .60) หลักสูตรมี

การจัดลำดับการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจอย่างเหมาะสม (\bar{X} = 3.86, SD=.65) และหลักสูตรมีความทันสมัย(\bar{X} = 3.84, SD =.68)

2.3 ด้านห้องที่ใช้ปฏิบัติการ พบว่าประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.63, SD=.67) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ ขนาดห้องปฏิบัติการมีความเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการอบรมสัมมนา (\bar{X} = 3.72, SD=.73) รูปแบบการจัดห้องใช้ปฏิบัติการและใช้บรรยายมีความเหมาะสม (\bar{X} = 3.70, SD=.75) และระบบเสียง แสงสว่างและอุณหภูมิของห้องปฏิบัติการเหมาะสม (\bar{X} = 3.67, SD=.77)

2.4 ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่า ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.05, SD=.71) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ วิทยากรมีความรอบรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่บรรยายและอธิบาย (\bar{X} = 4.17, SD=.74) วิทยากรมีบุคลิกภาพและน้ำเสียงในการถ่ายทอดน่าสนใจ (\bar{X} = 4.08, SD=.73) และวิทยากรมีการจัดลำดับเนื้อหาและเทคนิคในการถ่ายทอดน่าสนใจ (\bar{X} = 4.07, SD=.81)

2.5 ด้านรูปแบบการอบรม พบว่า ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.83, SD=.60) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรกคือ การบรรยายประกอบการใช้สื่อ (\bar{X} = 3.92, SD=.63) กระบวนการในการดำเนินการอบรม (\bar{X} = 3.88, SD =.69) และ การบรรยายประกอบการฝึกปฏิบัติ (\bar{X} = 3.83, SD=.72)

2.6 ด้านคุณภาพการให้บริการ พบว่า ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.89, SD=.55) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การให้บริการอาหาร (\bar{X} = 3.97, SD=.69) การลงทะเบียน (\bar{X} = 3.94, SD=.73) และอาหารว่างและเครื่องดื่ม (\bar{X} = 3.93, SD=.65)

3. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการเรื่อง เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู ตามความเห็นของครู ที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่ต่างกัน ยกเว้น ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ($F=5.491$) เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') พบว่าคู่ที่แตกต่างกันคือ คู่ที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี กับ 11 ปีขึ้นไป โดยผู้ที่มีประสบการณ์ 11 ปีขึ้นไปไม่มีความรู้ความเข้าใจดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ที่ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้การทำผลงานทางวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่

4.1 ผู้อบรมไม่มีพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 สถานที่อบรมไกลเกินไป เดินทางไม่สะดวก ผู้อบรมจึงเสนอแนะให้จัดอบรมในโรงแรมจะสะดวกทั้งที่พักและอาหาร

4.3 ควรเพิ่มจำนวนวันในการอบรมให้มากกว่านี้ และขณะปฏิบัติการวิทยากรและผู้ช่วยควรเดินแนะนำ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการให้บริการ เรื่อง เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นสำคัญควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ประสิทธิภาพการให้บริการ เรื่อง เทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรการฝึกอบรมใช้การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และกิจกรรมที่ใช้ในการอบรมสัมมนา โดยใช้ศึกษานินเทศก์ อาจารย์พิเศษ จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มาทำการสอนให้แก่ นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้ร่วมปรึกษาหารือกัน นอกจากนี้บัณฑิตวิทยาลัย ได้คัดเลือกวิทยากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาข้าราชการครู เพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะมาเป็นผู้ให้การอบรม จึงทำให้การจัดอบรมสัมมนาครั้งนี้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกันกับคำกล่าวของอรพรรณ พรสิมร (2537) ว่าวิทยากรเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการฝึกอบรมให้ประสบความสำเร็จตรงตามเครือข่าย ล้อมอภิชาติ (2531) ที่กล่าวว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากร ตลอดจนการยอมรับวิทยากรของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่ามีประโยชน์และคุณค่าล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่รับผิดชอบ และเป็นบุคคลที่ใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชัย สมितिโกร (2542) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมที่ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ ความพร้อมหรือความสามารถในการฝึกอบรมและแรงจูงใจที่จะ

เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งพັນนา สุขประเสริฐ, 2540. ก็เห็นว่า การฝึกอบรมจะช่วยพัฒนาให้ครูมีคุณภาพสูงขึ้น หากการฝึกอบรมนั้นมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และการวางแผนที่ดีก็จะเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครูให้ดีขึ้น

2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการเรื่องเทคนิคการทำผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพครู ตามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคู่ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันคือ ผู้เข้ารับการอบรมที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี กับ 11 ปีขึ้นไป ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการทำผลงานทางวิชาการ เป็นผลที่เกิดจากการทำงานที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบน่าเชื่อถือ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ดำเนินการอย่างมีเหตุมีผล ในการดำเนินงานมีร่องรอยหรือหลักฐานเชิงประจักษ์ เชื่อถือได้ ตรวจสอบได้ จึงจะทำให้ผลงานวิชาการนี้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางาน และใช้ประกอบในการพิจารณาข้อกำหนดตำแหน่งหรือเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี ย่อมมีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่าผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 11 ปี

เอกสารอ้างอิง

- เครือวัลย์ ลีมอภิชาติ. 2531. **หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามศิลป์.
- ชูชัย สมิทธิไกร. 2542. **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พັນนา สุขประเสริฐ. 2540. **กลยุทธ์ในการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : มปป. **คู่มือหลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อมีหรือเลื่อนวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ**.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2549. **กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อรพรรณ พรสิมร. 2537. **เทคนิคการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ที่สถานประกอบการคาดหวัง

A Study of Desirable Characteristics of the Graduates in Electronic Engineering from the Business Entrepreneurs' Views

ชัยยศ คำมี¹ ประภาสิต ปราบพาล²

^{1,2}สาขาวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 42000

E-mail: eeono555@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอการศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิต สาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ที่สถานประกอบการคาดหวัง เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ตามที่คนคิดของผู้ใช้บัณฑิตในสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ สืบมาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าของสถานประกอบการที่ใช้บัณฑิตสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 50 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ข้อมูลประปรุณภูมิ ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการสำหรับเก็บข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่าจำนวน 5 ระดับ คะแนนตามวิธีของ Likert สำหรับเก็บข้อมูลลักษณะของบัณฑิตวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่สถานประกอบการต้องการ ข้อมูลทุติยภูมิ ค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง และค้นคว้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรม SPSS โดยแบ่งออกได้ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร กลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการหาความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์ความต้องการลักษณะของบัณฑิตวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่สถานประกอบการต้องการ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความสามารถและสมรรถนะในการทำงานด้านวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ความต้องการผู้ใช้งานบัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตในวิชาที่อยู่ในสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ตามที่คนคิดของผู้ใช้บัณฑิต พบว่าด้านความรู้ความสามารถทางวิชาชีพวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, $SD = 0.72$) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, $SD = 0.58$) ด้านความสามารถและสมรรถนะในการทำงานด้านวิศวกรรม ด้านความสามารถและสมรรถนะในการทำงานด้านวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.70$) และเมื่อพิจารณาผลการศึกษาความต้องการบัณฑิตในสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ตามทัศนคติของผู้ใช้บัณฑิต พบว่าสถานประกอบการที่มีบัณฑิตเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีความต้องการเข้าปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 86 และมีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความสนใจรับบัณฑิตจากสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์เข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการเป็นร้อยละ 88

คำสำคัญ : คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การคาดหวัง และสถานประกอบการ

Abstract

The paper was to present the study of characteristics of the electronic engineering graduates of which the entrepreneurs expected. It aimed to study the desirable characteristics of the electronic engineering graduates from the users' views. The sample was 50 business owners of in the field of electronic engineering.

The results showed that the desirable characteristics of graduates of the electronic engineering from the attitude of the users were, 1) the proficiency in the profession on electronic engineering at high level of ($\bar{x} = 3.81$), 2) the moral, ethnics and interpersonal characteristics at the highest level of ($\bar{x} = 4.72$), and the capabilities and performance of electronic engineering was also at the highest level of ($\bar{x} = 4.56$). When considering the personnel requirement of from the attitude of relevant stakeholders, it revealed that graduates from industrial technology were most required, averaged at 86 percent. Enterprises needed electronic engineer to work at 86 percent. The majority of respondents were interested in receiving a graduate of electronic engineering to join working in the enterprises at the average of 88 percent.

Keywords : Characteristics of the Bachelor of Electronic Engineering, expected, and entrepreneurs

บทนำ

ปัจจุบันแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานนั้นจะมีการผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งโอกาสและทางเลือกที่เป็นไปได้ของเศรษฐกิจไทยและสังคมไทยในอนาคต คืออาจเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIC : Newly Industrializing Country) หรือประเทศเกษตรอุตสาหกรรมใหม่ (NAIC : Newly Agro Industrializing Country) (กุศล สุนทรธาดา และคณะ, 2539) การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบศูนย์กลาง รวมทั้งภูมิภาคเอเชียซึ่งทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ อาทิเช่น ฮองกง เกาหลี สิงคโปร์ ไต้หวันและกลุ่มประเทศอาเซียน ส่งผลให้เศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียจะขยายโตเฉลี่ยร้อยละ 8.9 ต่อปี ตลอดจนการรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่นและอินเดียและเป็นการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ซึ่งประเทศไทยต้องมีการเตรียมพร้อมในหลายด้าน อาทิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งทางด้านการศึกษา ทักษะภาษา และทักษะฝีมือแรงงาน (กฤตยา ฐานวรภัทร์ อ้างถึงในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สุวะณา ศิลปรัตน์, 2551) เพื่อให้ทันต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จากความมุ่งมั่นของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่จะผลิตบัณฑิตด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมสนองความต้องการกำลังคนของภาคอุตสาหกรรมในอนาคต ให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และการสร้างปัจจัยแวดล้อม เพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าและบริการในภูมิภาค บนพื้นฐานแนวคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมด้านวิศวกรรม รวมทั้งต่อยอดองค์ความรู้ให้สามารถสนับสนุนการสร้างมูลค่าในการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการในทุกขั้นตอนตลอดห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) การสร้างเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐาน ด้านโลจิสติกส์ และอุตสาหกรรมภายในที่เชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่จังหวัดเลยเป็นแหล่งอุตสาหกรรมต้นน้ำ ด้านวัตถุดิบคุณภาพสูงที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ ประกอบกับพื้นที่จังหวัดเลยมีชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งจะเป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้านตั้งแต่ประเทศจีนตอนใต้และประเทศพม่าอันจะก่อให้เกิดการคมนาคม การค้า การลงทุน อุตสาหกรรม การขนส่งและการท่องเที่ยว อย่างมากมายในอนาคต ต่อการเตรียมพร้อมเข้าสู่การเปิดประชาคมอาเซียน ใน ปี พ.ศ. 2558

ดังนั้นจากความต้องการด้านทรัพยากรบุคคล ด้านวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์(มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย,2552) ผู้วิจัยต้องการศึกษาความต้องการบัณฑิตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตตามทัศนคติของผู้ใช้บัณฑิต เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายด้านการผลิตบัณฑิต ปรับกระบวนการผลิตบัณฑิต พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ สู่หลักสูตรวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการบุคลากรด้านอุตสาหกรรมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตตามทัศนคติของผู้ใช้บัณฑิตด้านวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อศึกษาความต้องการบัณฑิตในสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ตามทัศนคติของผู้ใช้บัณฑิต

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้สำรวจข้อมูลตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบการเกี่ยวกับโรงงานที่เกี่ยวข้องกับอิเล็กทรอนิกส์และสถานประกอบการทั่วไปที่รับบัณฑิตสาขาอิเล็กทรอนิกส์เข้าทำงาน ในจังหวัดเลย ขอนแก่น และอุดรธานี ในระหว่างปี 2554 – 2555

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา ของผู้ประเมิน ขนาดของสถานประกอบการ วิธีคัดเลือกคนเข้าทำงานในหน่วยงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ลักษณะของบัณฑิตวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่สถานประกอบการต้องการ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความสามารถและสมรรถนะในการทำงานด้านวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ความต้องการผู้ใช้งานบัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตในวิชาที่อยู่ในสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่มีการใช้งานบัณฑิตในสาขาในวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตพื้นที่จังหวัดเลย จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุดรธานี จำนวน 18 คน

2.เจ้าของสถานประกอบการที่มีการใช้งานบัณฑิตในสาขาในวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตพื้นที่จังหวัดเลย จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุดรธานี จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1.ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สร้างตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัยที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ(Check list) สำหรับเก็บข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า(Rating scale) จำนวน 5 ระดับ คำนวณตามวิธีของ Likert สำหรับเก็บข้อมูลลักษณะของบัณฑิตวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่สถานประกอบการต้องการ

2.ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง และค้นคว้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรม SPSS โดยแบ่งออกได้ดังนี้

- 1.การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร กลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการหาความถี่และร้อยละ
- 2.การวิเคราะห์ความต้องการลักษณะของบัณฑิตวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่สถานประกอบการต้องการ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความสามารถและสมรรถนะในการทำงานด้านวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงพรรณนา

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามของหัวหน้าหน่วยงานและเจ้าของสถานประกอบการที่ใช้บัณฑิตสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งหมด 50 คน เป็นเพศชาย 33 คน และเพศหญิง 17 คน มีอายุ 25-30 ปี เป็นร้อยละ 60 ของจำนวนตัวอย่าง ประสบการณ์ทำงานอายุ 1-3 ปี ร้อยละ 40 ระดับการศึกษานุปริญญา/ปริญญาตรี ร้อยละ 86 ขนาดของสถานประกอบการขนาดเล็ก (พนักงานน้อยกว่า 50 คน) ร้อยละ 56 และการรับเข้าทำงานโดยมีวิธีการขอเขียนและสัมภาษณ์ร่วมในการตอบคำถาม ร้อยละ 50 ตามลำดับ

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต

ผลการศึกษาด้านการคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ตามทัศนคติของผู้ใช้บัณฑิต ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 50 คน พบว่ามีความต้องการด้านความรู้ความสามารถทางวิชาชีพวิศวกรรม

อิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับดีค่าเฉลี่ย 3.81 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับดีมากค่าเฉลี่ย 4.72 ด้านความสามารถและสมรรถนะในการทำงานด้านวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับดีมากค่าเฉลี่ย 4.56 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต

ผลการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	\bar{X}	SD
1.ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์	50	3.81	0.72
2.ด้านคุณธรรม จริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์	50	4.72	0.58
3.ด้านความสามารถและสมรรถนะในการ ทำงานด้านวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์	50	4.56	0.70

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานความต้องการลักษณะของบัณฑิตวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่สถานประกอบการต้องการ ต่อบัณฑิตสาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จะมีความแตกต่างกันตาม เพศ ภูมิภาค โดยทดสอบสมมติฐานภายในจังหวัดเลย ขอนแก่น และอุดรธานี

1. ผลทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความต้องการลักษณะของบัณฑิตวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่สถานประกอบการต้องการ ของประชากรกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเลย ขอนแก่น และอุดรธานี เพศชาย 33 คน และ เพศหญิง 17 คน พบว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 นั้นความคาดหวังระหว่างเพศนั้น ไม่มีนัยสำคัญ
2. ผลทดสอบความต้องการลักษณะของบัณฑิตวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่สถานประกอบการต้องการ ของประชากรกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเลย ขอนแก่น และอุดรธานี จำนวน 50 คน พบว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 นั้นความคาดหวังระหว่างเพศนั้น ไม่มีนัยสำคัญและไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความต้องการคุณลักษณะของบัณฑิตวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่สถานประกอบการต้องการ ต่อบัณฑิตสาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวม มีความคาดหวังต่อ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาชีพวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับดีค่าเฉลี่ย 3.81 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับดีมากค่าเฉลี่ย 4.72 ด้านความสามารถและสมรรถนะในการทำงานด้านวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับดีมากค่าเฉลี่ย 4.56 สมมติฐานด้านความแตกต่างระหว่างเพศ ภูมิภาค ระดับการศึกษา พบว่าไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน โดยอยู่ในระดับปานกลาง งานวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

เอกสารอ้างอิง

- กุลศล สุนทรธาดา และคณะ. 2539. การตอบสนองความต้องการของตลาด. ม.ป.ท.
- กฤตยา ฐานุรักษ์. 2555. การศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการในสถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกงาน สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.2552. ความต้องการและการขาดแคลนแรงงานด้านวิศวกรรมศาสตร์ในนิคมอุตสาหกรรมของประเทศไทย. 3(29). กรกฎาคม-กันยายน. วารสารวิชาการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559).

On Gamma-Primary and Quasi Gamma-Primary Ideals in Gamma-AG-Groupoids

Pairote Yiarayong¹ Ruangurai Tanjaroenrat²

¹Faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University, 156 Moo 5,
Tambon Phlaichumphon, Muang District, Phitsanuloke 65000, Thailand

*E-mail address: pairote0027@hotmail.com

²Faculty of Science and Technology, Muban Chombueng Rajabhat University, 46 Moo 3,
Tambon Chombueng, Chombueng District, Ratchaburi 70150, Thailand

Abstract

The purpose of the paper was to introduce the notion of a Γ -primary ideals in Γ -AG-groupoids, we studied Γ -ideals, Γ -primary and quasi Γ -primary ideals in Γ -AG-groupoids. Some characterizations of Γ -primary and quasi Γ -primary ideals were obtained. Moreover, we investigated relationships between Γ -primary and quasi Γ -primary ideals in Γ -AG-groupoids. Finally, we obtained necessary and sufficient conditions of a Γ -primary ideals to be a quasi Γ -primary ideals in Γ -AG-groupoids.

Keywords : Γ -AG-groupoid, Γ -LA-semigroup, Γ -ideal, quasi Γ -primary ideal, Γ -primary ideal

INTRODUCTION

Abel-Grassmann's groupoid (AG-groupoid) is the generalization of semigroup theory with wide range of usages in theory of flocks (Naseeruddin, 1970). The fundamentals of this non-associative algebraic structure were first discovered by Kazim and Naseeruddin (1972). AG-groupoid is a non-associative algebraic structure mid way between a groupoid and a commutative semigroup. It is interesting to note that an AG-groupoid with right identity becomes a commutative monoid (Mushtaq and Yousuf, 1978). This structure is closely related with a commutative semigroup because if an AG-groupoid contains a right identity, then it becomes a commutative monoid [5]. A left identity in an AG-groupoid is unique [5]. It is a mid structure between a groupoid and a commutative semigroup with wide range of applications in theory of flocks [6]. Ideals in AG-groupoids have been discussed in [5] and [4]. In 1981 the notion of Γ -semigroups was introduced by M. K. Sen [8] and [12]. A groupoid S is called a Γ -AG-groupoid if it satisfies the left invertive law:

$$(a\gamma b)\delta c = (c\gamma b)\delta a$$

for all $a, b, c \in S$ and $\gamma, \delta \in \Gamma$ (See [3]). This structure is also known as left almost semigroup (LA-semigroup). In this paper we are going to investigate some interesting properties of newly discovered classes of namely; Γ -AG-groupoid S always satisfies the Γ -medial law:

$$(a\gamma b)\beta(c\delta d) = (a\gamma c)\beta(b\delta d)$$

for all $a, b, c, d \in S$ and $\gamma, \beta, \delta \in \Gamma$ (See [3]), while a Γ -AG-groupoid S with left identity e always satisfies Γ -paramedial law:

$$(a\gamma b)\beta(c\delta d) = (d\gamma c)\beta(b\delta a)$$

for all $a, b, c, d \in S$ and $\gamma, \beta, \delta \in \Gamma$ (See[3]).

In this paper we characterize the Γ -AG-groupoid. We investigate relationships between Γ -primary and quasi Γ -primary ideals in Γ -AG-groupoids.

BASIC RESULTS

In this section we refer to [11, 12] for some elementary aspects and quote few definitions and examples which are essential to step up this study. For more detail we refer to the papers in the references.

Example 2.1.[11] (1). Let S be an arbitrary AG-groupoid and Γ any non-empty set. Define a mapping $S \times \Gamma \times S \rightarrow S$; by $a\gamma b = ab$ for all $a, b \in S$ and $\gamma \in \Gamma$. It is easy to see that S is a Γ -AG-groupoid.

(2). Let $\Gamma = \{1, 2, 3\}$. Define a mapping $\square \times \Gamma \times \square \rightarrow \square$ by $a\gamma b = b - \gamma - a$ for all $a, b \in \square$ and $\gamma \in \Gamma$ where "-" is a usual subtraction of integers. Then \square is a Γ -AG-groupoid.

Lemma 2.2.[12] Every Γ -AG-groupoid is Γ -medial.

Proof. Same as [12]. □

Lemma 2.3. [10, 12] Let S be a Γ -AG-groupoid with a left identity, then $a\gamma(b\alpha c) = b\gamma(a\alpha c)$

for all $a, b, c \in S$ and $\gamma, \alpha \in \Gamma$.

Proof. Same as [10, 12]. □

Definition 2.4.[11] Let S be a Γ -AG-groupoid. A nonempty subset A of S is called a sub Γ -AG-groupoid of S if $A\Gamma A \subseteq A$.

Definition 2.5. [11] A sub Γ -AG-groupoid A of S is called a left (right) Γ -ideal of S if $S\Gamma A \subseteq A$ and is called a Γ -ideal if it is left as well as right Γ -ideal.

Lemma 2.6.[11] If a Γ -AG-groupoid S has a left identity, then every right Γ -ideal is a left Γ -ideal.

Proof. Same as [11]. □

Lemma 2.7.[11] If A is a left Γ -ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity, and if for any $a \in S$, there exists $\gamma \in \Gamma$, then $a\gamma A$ is a left Γ -ideal of S .

Proof. Same as [11]. □

Lemma 2.11.[11] If A is a proper right(left) Γ -ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity e , then $e \notin A$.

Proof. Same as [11]. □

Γ -IDEALS IN Γ -AG-GROUPOIDS

The results of the following lemmas seem to be at the heart of the theory of Γ -AG-groupoids; these facts will be used so frequently that normally we shall make no reference to this lemma.

Lemma 3.1. If S is a Γ -AG-groupoid with left identity, then $a\gamma b = a\beta b$ for all $a, b \in S$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$

Proof. Let S be a Γ -AG-groupoid and e be the left identity of S , $a, b \in S$ and let $\gamma, \beta \in \Gamma$ therefore we have

$$\begin{aligned} a\gamma b &= a\gamma(e\beta b) \\ &= e\gamma(a\beta b) \\ &= a\beta b. \end{aligned}$$

Hence $a\gamma b = a\beta b$. □

Lemma 3.2. Let S be a Γ -AG-groupoid with left identity, and let B be a left Γ -ideal of S . Then $A\Gamma B = \{a\gamma b : a \in A, b \in B, \gamma \in \Gamma\}$ is a left Γ -ideal in S , where $\emptyset \neq A \subseteq S$.

Proof. Suppose that S is a Γ -AG-groupoid with left identity. Let B be a left Γ -ideal of S . Then

$$S\Gamma(A\Gamma B) = A\Gamma(S\Gamma B) \subseteq A\Gamma B.$$

By Definition of left Γ -ideal, we get $A\Gamma B$ is a left Γ -ideal in S . □

Lemma 3.3. Let S be a Γ -AG-groupoid with left identity and let $a \in S$. Then $a^2\gamma S$ is a Γ -ideal in S , where $\gamma \in \Gamma$.

Proof. By Lemma 2.7, we have $a^2\gamma S$ is a left Γ -ideal of S . Now consider

$$\begin{aligned} (a^2\gamma r)\alpha s &= (s\gamma r)\alpha a^2 \\ &= a^2\alpha(r\gamma s) \\ &= a^2\gamma(r\gamma s) \in a^2\gamma S \end{aligned}$$

for all $r, s \in S$ and $\alpha \in \Gamma$. Therefore $a^2\gamma S$ is a Γ -ideal in S . □

Lemma 3.4. Let S be a Γ -AG-groupoid with left identity, and let A be a left Γ -ideal of S . Then $(A:\gamma:r)$ is a left Γ -ideal in S , where $(A:\gamma:r) = \{a \in S : r\gamma a \in A\}$.

Proof. Suppose that S is a Γ -AG-groupoid. Let $s \in S, a \in (A:\gamma:r)$. Then $r\gamma a \in A$ and so that $r\gamma(s\alpha a) = r\alpha(s\gamma a) = s\alpha(r\gamma a) \in s\alpha A \subseteq A$

for all $\alpha \in \Gamma$. Therefore $s\alpha a \in (A:\gamma:r)$ so that $S\Gamma(A:\gamma:r) \subseteq (A:\gamma:r)$. Hence $(A:\gamma:r)$ is a left Γ -ideal in S . □

Remark Let S be a Γ -AG-groupoid and let A be a left Γ -ideal of S . It is easy to verify that $A \subseteq (A:\gamma:r)$.

Lemma 3.5 Let S be a Γ -AG-groupoid with left identity, and let A, B be left ideals of S . Then $(A:\Gamma:B)$ is a Γ -left ideal in S , where $(A:\Gamma:B) = \{r \in S : B\Gamma r \subseteq A\}$.

Proof. Suppose that S is a Γ -AG-groupoid. Let $s \in S$ and let $a \in (A:\Gamma:B)$. Then $B\Gamma a \subseteq A$ so that

$$B\alpha(s\gamma a) = s\alpha(B\gamma a) \subseteq s\alpha(B\Gamma a) \subseteq s\alpha A \subseteq A$$

for all $\gamma, \beta \in \Gamma$. Therefore $s\gamma a \in (A:\Gamma:B)$ so that $S\Gamma(A:\Gamma:B) \subseteq (A:\Gamma:B)$. Hence $(A:\Gamma:B)$ is a left Γ -ideal in S . □

Remark Let S be a Γ -AG-groupoid and let A, B, C be left Γ -ideals of S . It is easy to verify that $(A:\Gamma:C) \subseteq (A:\Gamma:B)$, where $B \subseteq C$.

PROPERTIES OF Γ -PRIMARY IDEALS IN Γ -AG-GROUPOIDS

We start with the following theorem that gives a relation between Γ -primary and quasi Γ -primary ideal in Γ AG-groupoid. Our starting points is the following definition:

Definition 4.1. A Γ -ideal P is called Γ -primary if $A\Gamma B \subseteq P$ implies that $A \subseteq P$ or $B^n \subseteq P$ for some positive integer n , where A, B is a Γ -ideals of S .

Definition 4.2. A left Γ -ideal P is called quasi Γ -primary if $A\Gamma B \subseteq P$ implies that $A \subseteq P$ or $B^n \subseteq P$ for some positive integer n , where A, B is a left Γ -ideals of S .

Remark It is easy to see that every quasi Γ -primary ideal is Γ -primary.

Lemma 4.3. If S is a Γ -AG-groupoid with left identity, then a left Γ -ideal P of S is quasi Γ -primary if and only if $a\gamma(S\alpha b) \subseteq P$ implies that $a \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n , where $\gamma, \beta \in \Gamma$ and $a, b \in S$.

Proof. Let P be a quasi Γ -primary left ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity. Now suppose that $a\gamma(S\beta b) \subseteq P$. Then by Definition of left Γ -ideal, we get $S\Gamma(a\gamma(S\beta b)) \subseteq S\Gamma P \subseteq P$ that is

$$\begin{aligned} S\Gamma(a\gamma(S\beta b)) &= (S\delta S)\Gamma(a\gamma(S\beta b)) \\ &= (S\delta a)\Gamma(S\gamma(S\beta b)) \\ &= (S\delta a)\Gamma((S\Gamma S)\gamma(S\beta b)) \\ &= (S\delta a)\Gamma((b\beta S)\gamma(S\Gamma S)) \\ &= (S\delta a)\Gamma((b\beta S)\gamma(S)) \\ &= (S\delta a)\Gamma((S\beta S)\gamma b) \\ &= (S\delta a)\Gamma(S\gamma b) \end{aligned}$$

for all $\delta \in \Gamma$. Then $(S\delta a)\Gamma(S\gamma b) = a\gamma(S\beta b) \subseteq P$ so that $a \in \langle a \rangle \subseteq P$ or $a^n \in \langle a \rangle^n \subseteq P$, for some positive integer n . Conversely, assume that if $a\gamma(S\beta b) \subseteq P$ implies that $a \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n , where $\gamma, \beta \in \Gamma$ and $a, b \in S$. Suppose that $A\Gamma B \subseteq P$, where A and B are left Γ -ideals of S such that $A \not\subseteq P$. Then there exists $x \in A$ such that $x \notin P$. Now $x\gamma(S\beta y) \subseteq A\Gamma(S\Gamma B) \subseteq A\Gamma B \subseteq P$, for all $y \in B$. So by hypothesis, $y^n \in P$ for all $y \in B$ implies that $B^n \subseteq P$. Hence P is quasi Γ -primary ideal in S . \square

Lemma 4.4. If S is a Γ -AG-groupoid with left identity, then a left Γ -ideal P of S is quasi Γ -primary if and only if $(S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P$ implies that $a \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n , where $\gamma, \beta, \delta \in \Gamma$ and $a, b \in S$.

Proof. Let P be a quasi Γ -primary ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity. Now suppose that $(S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P$. Then by Definition of left ideal, we get

$$\begin{aligned} (S\alpha a)\delta(S\beta b) &= (S\gamma S)\delta(a\beta b) \\ &= S\delta(a\beta b) \\ &= a\delta(S\beta b) \end{aligned}$$

that is $a\alpha(S\beta b) = (S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P$. By Lemma 4.3, we have $a \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n . Conversely, assume that if $(S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P$, then $a \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n , where $\gamma, \beta, \delta \in \Gamma$ and $a, b \in S$. Let $a\delta(S\beta b) \subseteq P$. Now consider

$$a\delta(S\beta b) = (S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P.$$

By using given assumption, if $a\delta(S\beta b) \subseteq P$, then $a \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n .
 Then by Lemma 4.3, we have P is a quasi Γ -primary ideal in S . \square

Theorem 4.5. If S is a Γ -AG-groupoid with left identity, then a left Γ -ideal P of S is quasi Γ -primary if and only if $a\gamma b \in P$ implies that $a \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n , where $\gamma \in \Gamma$ and $a, b \in S$.

Proof. Let P be a left Γ -ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity. Now suppose that $a\gamma b \in P$. Then by Definition of left ideal, we get

$$\begin{aligned} (S\alpha a)\beta(S\gamma b) &= (S\alpha S)\beta(a\gamma b) \\ &= S\beta(a\gamma b) \\ &\subseteq S\Gamma P \\ &\subseteq P. \end{aligned}$$

By Lemma 4.4, we have $a \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n .
 Conversely, the proof is easy. \square

Theorem 4.6. Let S be a Γ -AG-groupoid, and let A be a quasi Γ -primary ideal of S . Then $(A:\gamma:r)$ is a quasi Γ -primary ideal in S , where $\gamma \in \Gamma$ and $r \in S$.

Proof. Assume that A is a quasi Γ -primary ideal of S . By Lemma 3.3, we have $(A:\gamma:r)$ is a left ideal in S . Let $a\beta b \in (A:\gamma:r)$. Suppose that $b^n \notin (A:\gamma:r)$, for all positive integer n . Since $a\beta b \in (A:\gamma:r)$ we have $r\gamma(a\beta b) \in A$ so that $a\gamma(r\beta b) \in A$. By Theorem 4.5, we have $a \in A \subseteq (A:\gamma:r)$ or $(r\beta b)^n \in A$, for some positive integer n . Therefore $a \in (A:\gamma:r)$ and hence $(A:\gamma:r)$ is a quasi Γ -primary ideal in S . \square

Theorem 4.7. Let S be a Γ -AG-groupoid with left identity, and let P be a Γ -primary ideal of S . If $(S\gamma a^2)\alpha(S\beta b^2) \subseteq P$, then $a^2 \in P$ or $b^n \in P$, for some positive integer n .

Proof. Let P be a Γ -primary ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity. Suppose that $b^n \notin P$, for all positive integer n . Now assume that $(S\gamma a^2)\alpha(S\beta b^2) \subseteq P$. Then by Definition of left ideal, we get

$$\begin{aligned} (S\gamma a^2)\alpha(S\beta b^2) &= ((S\beta b^2)\gamma a^2)\alpha S \\ &= ((a^2\beta b^2)\gamma S)\alpha S \\ &= (S\gamma S)\alpha(a^2\beta b^2) \\ &= a^2\alpha((S\gamma S)\beta b^2) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} &= a^2\alpha((b^2\gamma S)\beta S) \\ &= (b^2\gamma S)\alpha(a^2\beta S) \end{aligned}$$

that is $(b^2\gamma S)\alpha(a^2\beta S) \subseteq P$. By Lemma 3.2, we have $a^2\beta S, b^2\gamma S$ are Γ -ideals in S so that

$$\begin{aligned} a^2 &= a\lambda a \\ &= (e\chi a)\lambda a \\ &= (a\chi a)\lambda e \\ &= (a\lambda a)\beta e \\ &= a^2\beta e \in a^2\beta S \subseteq P \end{aligned}$$

or

$$\begin{aligned} b^2 &= b\lambda b \\ &= (e\chi b)\lambda b \\ &= (b\chi b)\lambda e \\ &= (b\lambda b)\gamma e \\ &= b^2\gamma e \in b^2\gamma S \subseteq P. \end{aligned}$$

Therefore $a^2 \in P$. □

Corollary 4.8. Let S be a Γ -AG-groupoid with left identity, and let P be a Γ -primary ideal of S . If $b^2\gamma a^2 \in P$, then $a^2 \in P$ or $b^n \in P$, for some positive integer n .

Proof. Let P be a primary ideal of an AG-groupoid S with left identity. Suppose that $b^n \notin P$, for all positive integer n . Now assume that $b^2\gamma a^2 \in P$. Then by Definition of left Γ -ideal, we get

$$\begin{aligned} (a^2\beta S)\alpha(b^2\gamma S) &= b^2\alpha((a^2\beta S)\gamma S) \\ &= b^2\alpha((S\beta S)\gamma a^2) \\ &= (S\beta S)\alpha(b^2\gamma a^2) \\ &= S\alpha(b^2\gamma a^2) \\ &\subseteq S\Gamma P \\ &\subseteq P \end{aligned}$$

that is $(a^2\beta S)\alpha(b^2\gamma S) \subseteq P$. It is easy to see that $a^2 \in P$. □

Definition 4.9. A Γ -AG-groupoid S is called Γ -AG-3-band if its every element satisfies

$$a\alpha(a\beta a) = (a\alpha a)\beta a = a.$$

Proposition 4.10. Every left identity in a Γ -AG-3-band is a right identity.

Proof. Let e be a left identity and a be any element in a Γ -AG-3-band S . Then

$$\begin{aligned} a\gamma e &= (a\alpha(a\beta a))\gamma e \\ &= (e\alpha(a\beta a))\gamma a \\ &= (a\beta a)\gamma a \\ &= a \end{aligned}$$

for all $a \in S$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$. Hence e is right identity. □

Lemma 4.11 If a Γ -AG-3-band S has a left identity, then every left Γ -ideal is a Γ -ideal.

Proof. Let S be a Γ -AG-3-band and let A be a left Γ -ideal. Then

$$\begin{aligned} a\gamma s &= ((a\alpha a)\beta a)\gamma s \\ &= (s\beta a)\gamma(a\alpha a) \\ &\in (S\Gamma A)\Gamma(A\Gamma A) \\ &\subseteq A\Gamma A \\ &\subseteq A \end{aligned}$$

for all $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$, $a \in A$ and $s \in S$. Hence A is a Γ -ideal. □

Theorem 4.12. Let S be a Γ -AG-3-band with left identity. Then P is a quasi Γ -primary ideal in S if and only if S is a Γ -primary ideal in S .

Proof. The proof is easy. □

CONCLUSIONS

Many new classes of Γ -AG-groupoids have been discovered recently. All this has attracted researchers of the field to investigate these newly discovered classes in detail. This current article investigates the Γ -ideals, Γ -primary and quasi Γ -primary ideals in Γ -AG-groupoids. Some characterizations of Γ -primary ideal and quasi Γ -primary ideals are obtained. Moreover, we investigate relationships between Γ -primary and quasi Γ -primary ideals in Γ -AG-groupoids. Finally, we obtain necessary and sufficient conditions of a Γ -primary ideals to be a quasi Γ -primary ideals in Γ -AG-groupoids.

ACKNOWLEDGEMENT

The authors are very grateful to the anonymous referee for stimulating comments and improving presentation of the paper.

REFERENCES

- M.A. Kazim and M. Naseeruddin, On almost semigroups, The Alig. Bull. Math. **2** (1972) 1-7.
- M. Khan and Naveed Ahmad, Characterizations of left almost semigroups by their ideals, Journal of Advanced Research in Pure Mathematics **2(3)**(2010) 61-73.
- M. Khan, V. Amjid and Faisal, Characterizations of intra-regular Γ -AG^{**}-groupoids by the properties of their Γ -ideals, <http://arxiv.org/abs/1011.2845> (accessed: 4 September 2013).
- Q. Mushtaq and S.M. Yousuf, On LA-semigroup defined by a commutative inverse semigroup, Math.Bech.**40**(1988) 59 - 62.
- Q. Mushtaq and S.M. Yousuf, On LA-semigroups.The Alig. Bull. Math.**8**(1978) 65 - 70.
- M. Naseeruddin, Some studies in almost semigroups and flocks, Ph.D. thesis: Aligarh Muslim University: Aligarh: India 1970.
- P.V. Protic and N. Stevanovic, AG-test and some general properties of Abel-Grassmann's Groupoids, PU. M. A. **4(6)**(1995) 371 - 383.
- M.K. Sen and N.K. Saha, On Γ -semigroups I, Bull. Cal. Math. Soc. **78**(1986) 180-186.
- M.K. Sen, On Γ -semigroups, Proceeding of International Symposium on Algebra and Its Applications, Decker Publication: New York (1981)301-308.
- T. Shah and I. Rehman, On M-systems in Γ -AG-groupoids, Proc. Pakistan Acad.Sci. **47(1)**(2010) 33-39.
- T. Shah and I. Rehman, On Γ -Ideals and Γ -Bi-Ideals in Γ -AG-Groupoids. International Journal of Algebra **4(6)**(2010) 267 - 276.
- T. Shah and I. Rehman, Decomposition of locally associative Γ -AG-groupoids, Novi Sad J. Math.**43**(1)(2013) 1-8.

เพลงขอทาน : กรณีศึกษาครูประทีป สุขโสภา จังหวัดสุโขทัย
Beggar Songs : A Case Study of Master Prateep Suksopha ,
Sukhothai Province

วชิรพงศ์ ยนตรกิจ

สาขาวัฒนธรรมและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาเรื่อง เพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย วิธีการวิจัยใช้การวิจัยทางมานุษยวิทยาการดนตรี คือ ศึกษาวิวัฒนาการของเพลงขอทานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและภาพสะท้อนในด้านต่างๆ ที่เพลงขอทานมีต่อสังคมไทย

ผลการศึกษาพบว่า ครูประทีป สุขโสภา เป็นผู้ที่ยังคงอนุรักษ์และสืบทอดศิลปะการเล่นเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงขอทานนี้ โดยเพลงขอทานจะพรรณนาถึงความทุกข์ยากขัดสนของผู้ร้อง และขอให้ผู้ฟังอนุเคราะห์ด้วยการให้ข้าวสารและของกิน เช่น ผลไม้ สำหรับปัจจุบันมักขอเงินด้วย สำหรับการร้องเพลงมีการขยับกรับคู่เพื่อให้จังหวะและสนุกสนาน นอกจากนี้ ครูประทีป สุขโสภา ยังมีวงดนตรีไทยบรรเลงเพื่อความบันเทิงมากขึ้น ไปอีก สำหรับการแสดงนั้นต้องมีการไหว้ครูและอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกครั้งเพื่อความเป็นสิริมงคล มีการร้องเพลงขอทาน และขับขานนิทานหรือเรื่องเล่าที่สอนหรือเตือนใจผู้ฟังเกี่ยวกับความดีความชั่ว

นอกจากนี้ เพลงขอทานยังแสดงให้เห็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย คือ สภาพของคนจนในประเทศไทย ซึ่งมีหลายสาเหตุทั้งด้านครอบครัว สภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ฯลฯ จึงทำให้การดำรงชีวิตเกิดปัญหาในการหาปัจจัย คือ เงินไม่เพียงพอจึงต้องออกมาขอทานเพื่อเป็นการดิ้นรนที่จะอยู่รอดและไม่อดตาย ในสังคมไทยปัจจุบันเพลงขอทานมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมของไทย คือ ให้ความบันเทิง ให้การศึกษา คติสอนใจ ที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต รวมถึงค่านิยมในสังคมโดยแสดงออกมาในรูปแบบของท่าทางและคำประพันธ์ แสดงภาพสะท้อนเกี่ยวกับสังคมไทยในด้านของวิถีชีวิต อาชีพ ศาสนา การละเล่น ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : เพลงขอทาน มานุษยวิทยาการดนตรี สังคม วัฒนธรรม บันเทิง การศึกษา

Abstract

The study was about Beggar Songs of Kru Prateep Suksopha, Sukhothai Province. The research type was based on a kind of anthropological music research, which deliberately investigated the evolution of the beggar songs from the past to the present, as well as its reflection toward Thai society in different aspects. their reflex in many aspects to Thai society. The research methodology used is Musical Anthropology by participation observation field work and supporting documents.

The study discovered that Kru Prateep Suksopha still conserved and maintained the art of playing Beggar Songs. They normally depicted the suffering and poverty of the singers and requesting the listeners to support by giving them rice and other things to eat such as fruits. Nowadays, the support request could also for money. To make it fun in singing the songs, the clapping of coupled claves in rhythm was performed. Besides, Kru Prateep Suksopha also had Thai music band to entertained people more. Before the performance started, there would always be Wai Kru ceremony (paying respects to all

teachers) and invitation of sacred things for bringing them fortune. There was singing of Beggar Songs and telling fairy tales or stories to teach or warn the listeners to have awareness of morality.

Beggar Songs illustrated Thai culture and lifestyle, i.e. the conditions of the poor in Thailand, which is caused by many reasons such as family aspect, environment, society, economy, etc. Those reasons brought them the consequence of the financial difficulty in earning and living their life. The poor: therefore, needed to beg for money as to struggle for survival and did not famish in present Thai society.

Beggar Songs played a significant role in Thai society. They provide entertainment, education, morals, which became guidelines for living. They pointed out social values in the form of melody and verses. They reflected Thai society in the aspects of local lifestyle, occupations, religions, skits, traditions and local culture from the past to the present.

Keywords : Beggar Songs , Musical Anthropology, Society, Culture, Entertainment ,Education

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงตัวตนและเอกลักษณ์ของเจ้าของวัฒนธรรม ดนตรีนับเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญ คนไทยใช้ชีวิตอยู่กับเสียงเพลงและดนตรี ทั้งในภาระงานอาชีพ พิธีกรรม รวมถึงการเล่นต่างๆ ทั้งในสังคมเมืองและชนบท

ในชนบทนั้นมีเพลงพื้นบ้านซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนถึงความสุข ความเจริญ ความอุดมสมบูรณ์ ประเพณีขนบธรรมเนียมอาชีพหรือการทำมาหากิน รวมถึงวัฒนธรรมอื่นๆ ของท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้านมีหลายประเภท ประเภทของเพลงพื้นบ้านที่รู้จักกันดี เช่น เพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงอีแซว ลำตัด และเพลงเกี่ยวข้าว แต่มีเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่ปัจจุบันไม่ได้มีการกล่าวถึงกันบ่อยครั้งนักถึงแม้จะเป็นศิลปะการแสดงที่มีคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรมของไทยก็ตาม นั่นคือเพลงขอทาน แต่เป็นที่รู้จักกันในกลุ่มบุคคลผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามในกลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็ไม่ได้กล่าวถึงเพลงขอทานกันบ่อยครั้งนักหากไม่ถูกชักถาม

เอนก นาวิกมูล (2550:504) กล่าวไว้ว่า เป็นที่ทราบกันดีว่า วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพลงขอทานซึ่งปกติแล้วไม่ได้มีการกล่าวถึงสักเท่าใดนักก็ยังคงอยู่ในภาวะวิกฤต นอกจากจะมีเพียงบุคคลผู้อนุรักษ์ศิลปะการแสดงเพลงขอทานซึ่งได้จัดแสดงแต่ก็หาชมได้ยากมาก การคงอยู่ของเพลงขอทานนั้น ถูกจำกัดไว้ด้วยเหตุผลหลายประการ และมีเพียงเอกสารบางส่วนเท่านั้นที่พอจะนำมาศึกษาได้ เพลงที่วิญพกร้อยมักเป็นเรื่องจักรๆ วงศ์ๆ ผู้ร้องจะตระเวนร้องไปเรื่อยๆ ไม่ค่อยอยู่กับที่ พบในจังหวัดภาคกลางทั่วไป ปัจจุบันวิญพกร้อยเพลงขอทานเลื่องชื่มน้อยมาก

เพลงขอทาน (วารสารดนตรี : 2549) เกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เพลงกระบอก” มีอัตราจังหวะชั้นเดียว หรือในปัจจุบันก็คือ “เพลงเทพริฎจวน ตรงอัตราจังหวะชั้นเดียว” ทั้งยังเป็นทำนองเพลงที่รวมอยู่ในเพลงเรื่องฉิ่งพระฉัน สมัยก่อนผู้ร้องจะใช้กระบอก 2 ท่อนกระทุ้งเพื่อให้จังหวะ ใช้บรรเลงและขับร้องประกอบการแสดงละครในช่วงของบทที่ต้องการความรีบด่วนเพื่อให้จบอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามนอกจากทำนองร้องที่เป็นทำนองเพลงขอทานโดยตรงแล้ว บางครั้งวิญพกร้อยก็อาจนำทำนองอื่นๆ เข้ามาร้องให้เข้ากับถ้อยคำกลอนด้วย เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงเพลงขอทาน ได้แก่ ฉิ่ง กรับ โทน และ/หรือโหม่ง แต่สามารถทำให้ผู้ที่ได้พบเห็นเกิดความสนใจหยุดเพื่อชมการแสดงแล้วบริจาคข้าว ผลไม้ เงิน หรือขนมเป็นสิ่งตอบแทน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของเพลงขอทาน ซึ่งเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาของสังคมแบบไทยได้เป็นอย่างดี จึงได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “เพลงขอทาน กรณีศึกษาครูประทีป สุขโสภากา จังหวัดสุโขทัย” เพื่อศึกษา สืบทอดและเผยแพร่ศิลปะการแสดงเพลงขอทานให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น ตั้งแต่ประวัติและพัฒนาการของเพลงขอทาน รูปแบบการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภากา ทั้งยังจะได้ศึกษาวิเคราะห์ ภาพสะท้อน ด้านสังคมและวัฒนธรรมไทยผ่าน

การเล่าเรื่องราวของเพลงขอทาน และเป็นข้อมูลให้ผู้สนใจอื่นๆ สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเรื่องเพลงขอทานซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการของเพลงขอทาน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมไทยผ่านทางการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา จังหวัดสุโขทัย

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาการดนตรี โดยศึกษาเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา ซึ่งเป็นศิลปินพื้นบ้านด้านการแสดงเพลงขอทาน รวมถึงศึกษาเพลงอื่นๆ ที่ครูประทีป สุขโสภา ใช้ร้องเล่นประกอบการแสดงในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการออกภาคสนามโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และเป็นส่วนหนึ่งในการแสดง จากนั้นได้วิเคราะห์ ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่เพลงขอทานมีต่อสังคมไทย

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่หลักในการศึกษาคือ บ้านครูประทีป สุขโสภา เลขที่ 82/9 หมู่ 2 ตำบลย่านยาว อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ที่บ้านของครูประทีป สุขโสภา โดยเก็บข้อมูลทั้งทางด้านส่วนตัว และวิธีการแสดงเพลงขอทาน ได้สัมภาษณ์ครูประทีป สุขโสภา และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาวิธีการตีกรับสองคู่ชนิดกลมกับครูประทีป สุขโสภา นอกจากนี้ยังได้เดินทางไปดูการแสดงของคณะตามสถานที่ต่างๆ และบันทึกภาพและเสียงในขณะที่ทำการแสดง ขณะเดียวกันก็ใช้วิธีการสังเกตและซักถามขั้นตอนการแสดงต่างๆ ตั้งแต่ก่อนเริ่มแสดงจนจบการแสดง ผู้วิจัยได้เดินทางไปชมและเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา ตามสถานที่ต่างๆ นอกจากนี้ได้ค้นคว้าทางเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติมอีกด้วย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาใช้ในการประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลที่นำมาจากเอกสารต่างๆ และข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้านเอกสารต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเพลงขอทาน ได้แก่

- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติชีวิตของครูประทีป สุขโสภา ได้ศึกษาจากหนังสือที่มีผู้รวบรวมไว้และจากเว็บไซต์ต่างๆ

- เอกสารเกี่ยวกับเพลงขอทานและเพลงพื้นบ้านจากหนังสือ ตำรา วารสารและบทความต่างๆ

- เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางด้านวัฒนธรรม ศึกษาจากเอกสารประกอบการศึกษาวิชาพื้นฐานทางมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรมและวัฒนธรรมกับการพัฒนา

- เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางด้านดนตรีไทย ศึกษาจากหนังสือดนตรีไทย วิเคราะห์การดนตรีไทย และทางเข้าสู่ดนตรีไทย หลักคีตศิลป์ เทคนิคการขับร้องเพลงไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ดนตรีไทยและทางร้อง

2) ข้อมูลจากการลงภาคสนาม ในการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองที่บ้านครูประทีป สุขโสภา โดยได้ติดต่อกับครูประทีป สุขโสภา เก็บข้อมูลทั้งทางด้านชีวประวัติส่วนตัว วิธีการแสดง สัมภาษณ์บุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิธีการตีกรับชนิดกลมสองคู่กับครูประทีป สุขโสภา นอกจากนี้ยังได้เดินทางไปดูการแสดงของคณะตามสถานที่ต่างๆ ตลอดจนบันทึกภาพในขณะที่ทำการแสดง และบันทึกเสียงการแสดง ขณะเดียวกันก็ใช้วิธีการสังเกตและซักถามขั้นตอน วิธีการต่างๆ ตั้งแต่ก่อนเริ่มแสดงรวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดง

เทคนิคสำคัญที่ได้ข้อมูลอย่างมีคุณภาพในครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยได้เป็นส่วนหนึ่งในการแสดงเกือบทุกครั้ง (เฉพาะในแถบกรุงเทพมหานครฯ และ ปริมณฑล) และนำข้อมูลที่รับมาจากการเผยแพร่ทางด้านการแสดงมาเผยแพร่ต่อให้กับนักเรียนนักศึกษาที่ผู้วิจัยทำการสอนและสอบถามความรู้สึกที่ได้พบเห็นและเรียนรู้

3) ข้อมูลจากภาพถ่าย แถบบันทึกเสียงและภาพเคลื่อนไหว ผู้วิจัยได้นำภาพถ่ายของครูประทีป สุขโสภา ที่ได้เคยบันทึกไว้ในโอกาสต่างๆ และที่ผู้วิจัยได้บันทึกในขณะที่ทำการวิจัยมาประกอบในการศึกษา ได้บันทึกเสียงและ

ภาพเคลื่อนไหวจากการสัมภาษณ์และการแสดงในโอกาสต่างๆ ที่ครูประทีป สุขโสภา ได้บันทึกไว้เพื่อใช้ในการเผยแพร่ มาประกอบการทำวิจัยในครั้งนี้ด้วย เมื่อได้ข้อมูลต่างๆ มาแล้ว ผู้วิจัยได้ถอดข้อความต่างๆ จากแถบบันทึกเสียง นำมาจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อสะดวกในการเรียบเรียงและบันทึกโน้ตในขั้นตอนต่อไป

ผลการวิจัย

เพลงขอทานเป็นส่วนหนึ่งที่บอกถึงความสุข ความเจริญ ความอุดมสมบูรณ์ ประเพณี ขนบธรรมเนียม การทำมาหากิน อาชีพ และวัฒนธรรมต่างๆ ของท้องถิ่น เพลงขอทานยังบอกถึงตัวตนของคนไทยเช่นเดียวกับภาษาไทย และตัวเลขไทย คนไทยใช้ชีวิตกับเพลงพื้นบ้านซึ่งมีหลายประเภทแต่มีประเภทหนึ่งไม่มีใครพูดถึง คือ เพลงขอทานจะมีแต่ผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้นที่ยังจำได้แต่ถ้าไม่ถามท่านก็จะไม่พูดถึง

เพลงขอทานหรือเพลงของวงฉิ่งมีมาแต่ครั้งไรไม่ปรากฏ สันนิษฐานว่ามีมาแต่ครั้งโบราณ คือ อาชีพรับจ้างเล่านิทานในที่ชุมชนและศาลาพักคนเดินทาง วันใดไม่มีคนมาจ้างก็ต้องตระเวนไปเล่าในที่ต่างๆ เพื่อขอแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของมาเลี้ยงชีพต่อไป การเล่านิทานมีวิวัฒนาการจากการเล่าปากเปล่ามาเป็นบทกลอนแล้วใส่ทำนองขึ้น จากนั้นเพิ่มเครื่องดนตรีที่ตนถนัดมาประกอบจังหวะเช่น ฉาบ กรับ โหม่ง หรือใช้ฉิ่งและโทน กำกับจังหวะก็จะทำให้เกิดความสนุกสนานครึกครื้นมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ: 2535)

เพลงขอทานมีพัฒนาการโดยนำเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ มาบรรเลงร่วมขณะทำการขับร้องบทเพลงขอทาน เช่น ระนาด ซอ ตะโพน ชลุ่ม นับว่าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานเพลงพื้นบ้าน (เพลงขอทาน) ที่เรียกว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

เพลงขอทานในสมัยอดีตนั้นเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า “เพลงกระบอก” สาเหตุที่เรียกว่าเพลงกระบอกนั้นคงจะเป็นเพราะการนำไม้ที่มีลักษณะเป็นทรงกระบอก 2 ชั้นมาใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบการแสดง โดยนำไม้กระบอกทั้ง 2 ชั้นนั้นมากระทุ้งให้เกิดเสียงเป็นจังหวะและมี ฉิ่ง กรับ โทน หรืออาจจะเป็นการใช้เครื่องดนตรีหลายๆ ชนิดแล้วมาทำการแสดงร่วมกัน จังหวะของเพลงขอทานค่อนข้างเร็วเทียบเท่ากับเพลงชั้นเดียว อุปกรณ์อื่นๆ ก็มีแต่ข้าวของที่จำเป็นต้องใช้ คือ กระบุง หาบ หรือถุง สำหรับใส่สิ่งของที่คนหยิบยื่นให้ มีทั้งข้าวสาร เงินทอง ผัก ผลไม้ วงศ์พวกมักจะมีเรือประทุนเป็นพาหนะและเป็นที่พักอาศัยไปในตัวด้วย เมื่อรู้ว่ามีงานที่ไหนวงฉิ่งจะนำเรือไปถึงด้วยการแจวหรือพาย เมื่อไปถึงงานหรือถึงบ้านใครก็จะร้องเพลงเป็นทำนองให้สงสารช่วยทำบุญทำทานบ้าง จากนั้นก็ร้องเป็นเรื่องเป็นราวแต่จะสั้นยาวเท่าไรก็ได้แล้วแต่อารมณ์หรือคนฟังคนให้ ถ้ามีใครทำทานก็จะร้องอวยพร

ปัจจุบันเพลงรูปแบบอื่นเข้ามาแทนที่เพลงขอทาน คือ เอาเพลงที่เป็นที่นิยมมาเล่นกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งปัจจุบันก็จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีความสามารถในด้านต่างๆ ก็จะนำเอาความสามารถของตนที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการหารายได้มาใช้ในชีวิตประจำวัน (วารสารเพลงดนตรี: 2549)

สรุปและอภิปรายผล

การทำงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาการดนตรี โดยศึกษาเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา ซึ่งเป็นศิลปินพื้นบ้านด้านการแสดงเพลงขอทาน รวมถึงศึกษาเพลงอื่นๆ ที่ครูประทีป สุขโสภา ใช้ร้องเล่นประกอบการแสดงในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการออกภาคสนามโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และเป็นส่วนหนึ่งในการแสดง จากนั้นได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่เพลงขอทานมีต่อสังคมไทย ดังนี้

ประวัติของเพลงขอทานในสังคมไทย

เพลงขอทานเป็นส่วนหนึ่งที่บอกถึงความสุข ความเจริญ ความอุดมสมบูรณ์ ประเพณี ขนบธรรมเนียม การทำมาหากิน อาชีพ และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพลงขอทานยังบอกถึงตัวตนของคนไทยเช่นเดียวกับภาษาไทย และตัวเลขไทย คนไทยใช้ชีวิตกับเพลงพื้นบ้านซึ่งมีหลายประเภทแต่มีประเภทหนึ่งไม่มีใครพูดถึง คือ เพลงขอทานจะมีแต่ผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้นที่ยังจำได้แต่ถ้าไม่ถามท่านก็จะไม่พูดถึง

เพลงขอทานหรือเพลงของวงฉิ่ง มีมาแต่ครั้งไรไม่ปรากฏ สันนิษฐานว่ามีมาแต่ครั้งโบราณ คือ อาชีพรับจ้างเล่านิทานในที่ชุมชน และศาลาพักคนเดินทาง วันใดไม่มีคนมาจ้างก็ต้องตระเวนไปเล่าในที่ต่างๆ เพื่อขอแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของมาเลี้ยงชีพต่อไป การเล่านิทานมีวิวัฒนาการจากการเล่าปากเปล่ามาเป็นบทกลอน แล้วใส่ทำนองขึ้นจากนั้นเพิ่มเครื่อง

ดนตรีที่ตนถนัดมาประกอบจังหวะเช่น ฉาบ กรับ โหม่ง หรือใช้ฉิ่ง และโทน กำกับจังหวะก็จะทำให้เกิดความสนุกสนาน ครึกครื้นมากขึ้น

เพลงขอทานมีพัฒนาการโดยนำเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ มาบรรเลงร่วมขณะทำการขับร้องบทเพลงขอทาน เช่น ระนาด ซอ ตะโพน ขลุ่ย นับว่าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานเพลงพื้นบ้าน (เพลงขอทาน) ที่เรียกว่าประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

เพลงขอทานในสมัยอดีตนั้นเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า “เพลงกระบอก” สาเหตุที่เรียกว่าเพลงกระบอกนั้น คงจะเป็นเพราะการนำไม้ที่มีลักษณะเป็นทรงกระบอก 2 ชั้น มาใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบการแสดง โดยนำไม้กระบอกทั้ง 2 ชั้นนั้น มากะทุให้เกิดเสียงเป็นจังหวะและมีฉิ่ง กรับ โทน หรืออาจจะเป็นการใช้เครื่องดนตรีหลายๆ ชนิดแล้วมาทำการแสดงร่วมกัน

จังหวะของเพลงขอทานค่อนข้างเร็วเทียบเท่ากับเพลงชั้นเดียว อุปกรณ์อื่นๆ ก็มีแต่ข้าวของที่จำเป็นต้องใช้ คือ กระบุง หาบหรือถุง สำหรับใส่สิ่งของที่คนหยิบยื่นให้ มีทั้งข้าวสาร เงินทอง ผัก ผลไม้ วนิพกมักจะมีเรือประทุนเป็นพาหนะ และเป็นที่พักอาศัยไปในตัวด้วย เมื่อรู้ว่ามีงานที่ไหน วนิพกจะนำเรือไปถึงด้วยการแจวหรือพาย เมื่อไปถึงงานหรือถึงบ้าน ใครก็จะร้องเพลงเป็นทำนองให้สงสาร ช่วยทำบุญทำทานบ้าง จากนั้นก็ร้องเป็นเรื่อง เป็นราวแต่จะสั้นยาวเท่าไรก็แล้วแต่ อารมณ์หรือคนฟัง คนให้ ถ้ามีใครทำทานก็จะร้องอวยพร ปัจจุบันเพลงรูปแบบอื่นเข้ามาแทนที่เพลงขอทาน คือเอาเพลงที่เป็นที่นิยมมาเล่นกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งปัจจุบันก็จะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีความสามารถในด้านต่างๆ ก็จะนำเอาความสามารถของตนที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการหารายได้มาใช้ในชีวิตประจำวัน

เพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา

ครูประทีป สุขโสภา สมรสกับ นางพรทิพย์ สุขโสภา อาชีพรับราชการ ไม่มีบุตร ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 82/8 หมู่ 2 ตำบลย่านยาว อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดสุโขทัย 64110

ลักษณะการเล่นเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา เป็นการร้องเพลงไปพร้อมกับการขยับกรับ ซึ่งกรับจะทำได้ด้วยไม้ชิงชัน ไม้พยุง ไม้มะหาด และไม้มะเกลือ ซึ่งเป็นลักษณะกรับชนิดกลมทั้ง 2 คู่ ในขณะที่ทำการแสดง ครูประทีปจะนำเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ มาบรรเลงร่วมกับการขับร้องบทเพลงขอทานด้วย เช่น ระนาด ซอ ตะโพน ขลุ่ย เมื่อนำเครื่องดนตรีหลายชนิดมารวมกันจึงเป็นผลทำให้เกิดเป็นวงของท่านทำให้ผู้ได้รับชมรับฟังเกิดความสนุกสนาน

ครูประทีป สุขโสภา ได้เริ่มแสดงเพลงขอทานเพื่อการอนุรักษ์อย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2530 โดยศึกษาค้นคว้าจากบทร้องเก่าๆ ของพระภิกษุและชาวบ้าน จากนั้นได้ฝึกหัดร้องเพลงเหล่านี้เองต่างๆ จนเกิดความชำนาญ จึงรวมเป็นคณะเรียกว่า “ตีกรับขับทำนอง” ปัจจุบันครูประทีป สุขโสภา ยังคงมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์และเผยแพร่การแสดงศิลปะพื้นบ้านอันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย

ครูประทีป สุขโสภา ยังเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานตามโครงการต่างๆ ที่ได้ขอความอนุเคราะห์ ซึ่งท่านก็ยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้ทางด้านเพลงพื้นบ้าน โดยเฉพาะเพลงขอทานให้แก่เยาวชนรุ่นหลังโดยไม่เห็นเดหน้อย การไปแสดงทุกครั้ง ครูประทีป สุขโสภา มิเคยเรียกร้องเงินทองใดๆ จากเจ้าภาพ ทุกครั้งผู้ชมได้รับความรู้ได้รับความสนุกสนานและมีความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง

ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เพลงขอทานมีต่อสังคมไทย

เพลงขอทานนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เห็นภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เพลงขอทานมีต่อสังคมไทยในด้านของสถานะคนจนด้วยสภาพของคนจนในประเทศไทยมีสาเหตุทั้งทางด้านครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ จึงทำให้การดำรงชีวิตของคนไทยในปัจจุบันต้องดิ้นรนเพื่อที่จะอยู่รอด ดังนั้น เพลงขอทานจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เราเห็นถึงความยากจนในสังคมไทยแต่คนไทยก็ยังมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลมีเมตตาจิตต่อกัน และแบ่งปันช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสกว่าอยู่เสมอ

ปัจจุบันในสังคมไทยมักใช้เงินทองมากำหนดสถานะทางสังคม คนที่รายได้น้อยจึงกลายเป็นคนด้อยค่า ซึ่งบุคคลที่ยากจนแต่มีความสามารถในด้านดนตรีและเสียงเพลงก็สามารถใช้ประโยชน์จากความสามารถของตนเองเพื่อแลกกับเงินได้เลี้ยงชีวิตของตนเองได้ นอกจากนี้เพลงขอทานทำหน้าที่ให้ความบันเทิงช่วยผ่อนคลายอารมณ์และความรู้สึกของผู้ที่ได้ยินได้ฟัง เนื่องจากมีทำนองที่เร้าใจและเนื้อหาตลกขบขันสอดแทรกอยู่ทำให้ผู้ฟังมีอารมณ์ที่ขบขันไปด้วย

เพลงขอทานเป็นมรดกทางดนตรีและวรรณกรรมเนื่องจากเป็นเพลงที่กวีชาวบ้านใช้เรียบเรียงถ้อยคำที่เรียบง่ายแต่กินใจและต้องถ่ายทอดแบบปากต่อปากจากครูสู่ลูกศิษย์จึงจัดเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ ดังนั้น เพลงขอทานจึงเป็นวรรณกรรมของไทยชนิดหนึ่งที่ชาวบ้านประพันธ์ขึ้น

เพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพราะในเพลงขอทานจะให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ทำให้ผู้ชมและผู้ฟังแล้วต่อการทำบาปเพราะเนื้อหาของบทเพลง จะสอนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษแบบเป็นคำกลอน

การถ่ายทอดเพลงขอทานของครูประทีป สุขโสภา จะเป็นการถ่ายทอดแบบสอนให้ผู้เรียนซึมซาบในการแสดงเพลงขอทานแบบโบราณ โดยลองภูมิผู้เรียนว่าผู้เรียนนั้นมีความรู้เกี่ยวกับดนตรีแค่ไหนโดยให้ขึ้นร่วมแสดงด้วยกันเลย

เมื่อวิถีชีวิตของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปสิ่งบันเทิงจากเพลงพื้นบ้านหรือเพลงขอทานก็จะถูกเพลง ลูกกรุง ลูกทุ่ง เพลงฝรั่ง เข้ามาแทนที่ เพลงขอทานและเพลงพื้นบ้านก็ได้รับความนิยมน้อยลง ปัจจุบันการแสดงเพลงขอทานแบบดั้งเดิมมิได้เป็นการแสดงเพื่อขอเงินหรือสิ่งของจากผู้ใจบุญแต่เป็นการว่าจ้างในรูปแบบของการแสดงเชิงอนุรักษ์จึงทำให้เพลงขอทานเริ่มสูญหายไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาเพลงขอทานในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพลงขอทานครูประทีป สุขโสภา จังหวัดสุโขทัย โดยทำให้เห็นภาพสะท้อนต่อสังคมไทยจึงควรจะศึกษาต่อไปเกี่ยวกับเนื้อร้องของเพลง และทำนองต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของไทย

2. การศึกษาแนวทางการบรรเลงดนตรีของเพลงขอทานในทำนองอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ ทางดนตรีมาให้ความรู้เกี่ยวกับเพลงขอทานต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษางานวิจัยทางเอกสารและการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องในด้านเพลงพื้นบ้าน (เพลงขอทาน) ในประเทศไทย โดยเน้นเฉพาะด้านการศึกษาในเชิงมานุษยวิทยาวัฒนธรรมทางดนตรีนั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดมนุษย์กับศิลปะและดนตรีของปราณี วงศ์เทศ (2525: 103-104) ซึ่งกล่าวว่า เพลงพื้นบ้านทำหน้าที่เป็นเครื่องสะท้อนสถาบันต่างๆ ของชุมชน สภาพความเป็นอยู่ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของชาวบ้านที่เป็นเจ้าของ และบทบาทหน้าที่ทางสังคมของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อชุมชน งานวิจัยเรื่องเพลงขอทานกรณีศึกษาครูประทีป สุขโสภา จังหวัดสุโขทัย ในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเพลงขอทานในอดีตถึงปัจจุบันที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมไทยในด้านต่างๆ

สิ่งที่พบเจอในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นับว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของผู้วิจัยที่ตั้งใจไว้ โดยไม่ได้ติดกรอบในการวิจัยที่เคร่งครัดมากเกินไป ทำให้การดำเนินการวิจัยเป็นการเปิดรับข้อมูลจากนักดนตรีและบุคคลที่ได้พบเห็นรวมถึงผู้ที่ใกล้ชิดจึงทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับเพลงขอทานในแง่มุมต่างๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมงานวิจัยให้เข้าใจในชีวิตและวัฒนธรรมของสังคมไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน

งานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นพื้นฐานของการแสดงตัวตนทางวัฒนธรรมของเพลงขอทานที่มีต่อสังคมไทยโดยเฉพาะรูปแบบการแสดงที่เป็นการสอนให้ผู้ฟังเกิดความรู้ถึงวัฒนธรรมในอดีตจนถึงปัจจุบันถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นภาพการแสดงเพลงขอทานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังสะท้อนเรื่องราวของวัฒนธรรมของสังคมไทยออกมาทางเสียงเพลงที่ประพันธ์ออกมาเป็นบทกลอน ทั้งยังสอนให้ผู้ฟังรู้ถึงความดีความชั่วในเพลงอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา อินทรสุวรรณ์. 2525. **แนวการศึกษาเพลงพื้นบ้าน**. ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โรงละครแห่งชาติ.

ธีรินทร์ ห้วยหงษ์ทอง. 2552. **ดนตรีบาทวิถีในกรุงเทพมหานคร**. มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิตยา บุญสิงห์. 2544. **วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษาปรานี วงษ์เทศ. (2521). **เพลงพื้นบ้าน**.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภิญโญ จิตต์ธรรม. 2516. **คติชาวบ้านอันดับ 1 เพลงชาวบ้าน**. สงขลา : เมืองสงขลา.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2552. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

วาสนา เฉลิมชัย. 2527. **ความสัมพันธ์ของเพลงพื้นเมืองกับสังคมชนบทภาคกลาง**. วิทยาลัยนาฏศิลป์ สมทบคณะนาฏศิลปะและดุริยางค์ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา.

สมพงษ์ เกரியไกรเพชร. 2519. **ประเพณีไทยและเรื่องที่น่ารู้**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: แพร์พิทยา.

สนธิ สมครการ. 2525. **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน . 2526. กรุงเทพมหานคร: ไทศาลศิลป์การพิมพ์.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. 2538.

- เอนก นาวิกมูล. 2545. เพลงนอกศตวรรษฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร.
----- . 2550. เพลงพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร.
----- . 2550. คนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร.

การสร้างชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดเรื่องลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ
อำเภองาว จังหวัดลำปาง

Construction of Activity Packages to Promote the Concepts of Limit and
the Continuity of Functions for Mathayom Suksa 6 Students at
Pracharatthumkun School, Ngao District, Lampang Province

บรรเจิด สระปัญญา

โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภองาว จังหวัดลำปาง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภองาว จังหวัดลำปาง กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภองาว จังหวัดลำปาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ซึ่งผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นพร้อมแบบทดสอบหลังเรียน ผู้ศึกษาได้ดำเนินการทดลองใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าว จำนวน 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 ทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งกับนักเรียนจำนวน 3 คน ครั้งที่ 2 ทดลองแบบกลุ่มเล็กกับนักเรียนจำนวน 8 คน และครั้งที่ 3 ทดลองภาคสนามกับนักเรียน จำนวน 30 คน

ผลการสร้างได้ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน จำนวน 3 ชุด ลักษณะของกิจกรรมใช้วิธีการนำเสนอตัวอย่างที่ถูกต้อง และตัวอย่างที่ไม่ถูกต้องของความคิดรวบยอด นอกจากนี้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม หลังการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละชุดกิจกรรมนักเรียนทำแบบทดสอบย่อย และเมื่อจบบทเรียนนักเรียนแบบทดสอบหลังเรียน การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม E1/E2 ในการทดลองภาคสนามได้เท่ากับ 82.33/81.63 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด
ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

Abstract

The purpose of the independent study was to construct and evaluate the effectiveness of an activity package designed for mathematics students, Mathayom Suksa 6 at Pracharatthumkhun School, Ngao District, Lampang Province. Altogether, there were 41 Mathayom Suksa 6 students participated in the study. The study took place during the second semester of the 2013 academic year. The main tools used in the study were an activities set and the post test, which were designed and developed by the researcher. The former was called "An Activities Set to Promote Concept of Thought on The Limit of Function Topic", the latter was the post test. In the developmental phase of the study, the researcher tried out the activities set in three separate occasions: the first trial was based on one-to-one interaction with three students; the second on a small-group trial including eight students; and the third on a field trial with a group of 30 students.

In brief from the outcome of the construction of the activities set to promote the concepts of thought on the limit and the continuity of functions, it comprised three units. The activities presented the examples of both the correct and incorrect concepts of thought as to allow the students to consider for the correct one, as group activities. At the end of the activities in each unit, the students were required to administer the unit test, as well as the posttest after each unit. The effectiveness of the activity packages E1/E2, were, for the one-to-one trial, small group trial, and field trial, 84.33/82.44, 83.22/80.67 and 82.33/81.63, respectively. These results exceeded the required standard 80/80.

Keywords : Mathematics Concept , Activity Packages, Limit and the Continuity of Functions

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ต้องอาศัยวิชาคณิตศาสตร์ ในชีวิตประจำวันเราได้อาศัยวิชาคณิตศาสตร์อย่างไม่รู้ตัว คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ช่วยให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้โลกเจริญก้าวหน้า เพราะการคิดค้นทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องอาศัยความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ ดังมีคำกล่าวที่ว่า “Mathematics is the queen of science” (สิริพร ทิพย์คง, 2533, หน้า 1) ดังนั้นการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้เข้าใจอย่างแท้จริงและสามารถประยุกต์นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างมากจากความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ทำให้ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดคำนวณและทักษะการนำไปใช้ตั้งนั้นก่อนนักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงขั้นที่จะฝึกทักษะอื่นๆ นั้นจะต้องมีความรู้และความเข้าใจเป็นพื้นฐานเสียก่อน แล้วจึงฝึกทักษะเพื่อให้ผู้เรียนคิดคำนวณได้ง่ายและรวดเร็ว การเรียนรู้ควรเริ่มต้นจากความเข้าใจในความคิดรวบยอดเป็นอันดับแรก การฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญเป็นอันดับต่อมา แล้วจึงถึงขั้นประยุกต์ คือ การนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตเป็นขั้นสุดท้าย (เสริมศักดิ์ สุรวัดลก, 2533, หน้า 122) ธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องอาศัยความคิดรวบยอดเพราะเนื้อหาวิชามีโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์เป็นผลต่อกัน มีการสื่อความหมายโดยใช้สัญลักษณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมที่ยากต่อการเรียนรู้และยากต่อการทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว (วัลลภา อารีรัตน์, 2528, หน้า 57) การสอนคณิตศาสตร์จึงต้องสอนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในโครงสร้างทางคณิตศาสตร์ สามารถคิดได้อย่างเป็นเหตุและเป็นผล มีหลักเกณฑ์ในการจำแนกความสัมพันธ์หรือเงื่อนไขต่างๆ การเรียนที่จะทำให้เกิดทักษะดังกล่าวนี้ ผู้เรียนต้องเข้าใจในความคิดรวบยอดของเรื่องที่เรียนเป็นสิ่งสำคัญ (พีระพล ศิริวงศ์, 2525, หน้า 2) เนื้อหาสาระทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน เป็นเรื่องหนึ่งที่มีปัญหาต่อการทำความเข้าใจหรือเข้าถึงความคิดรวบยอดของเนื้อหา จะเห็นได้จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ในเนื้อหาวิชาแคลคูลัสเบื้องต้น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ เมื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำตั้งแต่หัวข้อแรกของบทเรียนคือ ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ซึ่งเรื่องนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในหัวข้อต่อไป จากผลการวิเคราะห์แบบฝึกหัดและแบบทดสอบของนักเรียนพบว่า นักเรียนยังขาดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ดังเช่นไม่สามารถบอกได้ว่าลิมิตทางซ้ายและลิมิตทางขวาเป็นอย่างไร ฟังก์ชันที่กำหนดให้สามารถหาลิมิตได้หรือไม่ ไม่สามารถหาค่าของลิมิตที่อยู่ในรูปของฟังก์ชันตรรกยะได้ถูกต้องแม่นยำ ไม่สามารถตรวจสอบความต่อเนื่องของฟังก์ชันที่กำหนดให้ได้ เมื่อวิเคราะห์สาเหตุพบว่า แผนการสอนเดิมที่ใช้สอนมีการจัดลำดับความต่อเนื่องของเนื้อหาอย่างไม่ประสิทธิผลที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนมากนัก รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อการสอนยังเน้นครูเป็นผู้บรรยายเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่มีการบรรยายประกอบคำถามและแสดงตัวอย่างบนกระดาน จึงทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมน้อย ทำให้ไม่สามารถสร้างความคิดรวบยอดในเนื้อหาดังกล่าวได้

จากปัญหาข้างต้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาแผนการสอนและกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดรวบยอด พบว่าการสร้างชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อช่วยเหลือครูให้สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2545, หน้า 110 – 111; ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2526, หน้า 123; ชีรศักดิ์ แสงสัมฤทธิ์, 2537, หน้า 25 และสุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2545, หน้า 61 – 60) โดยลักษณะของชุดกิจกรรมจะประกอบด้วยคำชี้แจงในการใช้ชุดกิจกรรม แผนการสอน

สื่อการเรียนการสอนและแบบประเมินผล ขั้นตอนในการจัดทำจะเริ่มตั้งแต่ วิเคราะห์เนื้อหา วางแผนการสอน ผลิตสื่อการเรียนการสอน และทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการสร้างชุดกิจกรรมอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับสภาพเนื้อหา จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาผู้เรียนที่ยังขาดความคิดรวบยอดในเนื้อหา เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชันได้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะสร้างชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ อำเภอาง จังหวัดลำปาง เพื่อให้ได้ชุดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดรวบยอดในเรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชันที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ อำเภอาง จังหวัดลำปาง

เครื่องมือและวิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ อำเภอาง จังหวัดลำปาง โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ อำเภอาง จังหวัดลำปาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 41 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มนักเรียนที่ใช้ในการทดสอบชุดกิจกรรมแบบหนึ่งต่อหนึ่งจำนวน 3 คน ได้มาโดยการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา เรียงลำดับโดยจัดเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ แล้วเลือกนักเรียนจากกลุ่มดังกล่าวมากลุ่มละ 1 คน

2) กลุ่มนักเรียนที่ใช้ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ กลุ่มเล็กจำนวน 8 คน ได้มาโดยการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมาเรียงลำดับโดยจัดเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ใน ระดับสูง ระดับปานกลางและระดับต่ำ แล้วเลือกนักเรียนจากกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสูง จำนวน 2 คน ระดับปานกลางจำนวน 4 คน และระดับต่ำจำนวน 2 คน

3) กลุ่มนักเรียนที่ใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมภาคสนามจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นเรียนปกติ จำนวน 1 ห้องเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในภาคเรียนที่ผ่านมาอยู่ในระดับสูง ปานกลางและต่ำ คละกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ อำเภอาง จังหวัดลำปาง เป็นชุดกิจกรรมที่สร้างความคิดรวบยอดในเรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ซึ่งประกอบด้วยชุดกิจกรรมจำนวน 3 ชุดและแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 1 ฉบับ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบหลักการและวิธีการสร้างชุดกิจกรรม
2. ศึกษาหลักสูตร คู่มือกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์หลักสูตรคณิตศาสตร์โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณและหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน
3. กำหนดชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน โดยแบ่งชุดกิจกรรมออกเป็น 3 ชุด ใช้เวลาทั้งหมด 5 คาบ ดังต่อไปนี้
 - ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่องความหมายลิมิตของฟังก์ชัน จำนวน 1 คาบ
 - ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่องลิมิตซ้ายของฟังก์ชันและลิมิตขวาของฟังก์ชัน จำนวน 2 คาบ
 - ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่องความต่อเนื่องของฟังก์ชัน จำนวน 2 คาบ

4. สร้างชุดกิจกรรม เรื่อง ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ในชุดกิจกรรมแต่ละชุดประกอบด้วย

- 1) คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายของกิจกรรม ลักษณะของการจัดกิจกรรมและแนวทางในการทำกิจกรรมอย่างคร่าวๆ เพื่อบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
- 2) ผลการเรียนรู้เป็นส่วนที่ระบุให้ทราบถึงจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละครั้งในด้านความรู้ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) เนื้อหาสาระ เป็นส่วนที่ระบุสาระสำคัญของเนื้อหาในชุดกิจกรรมซึ่งสาระในชุดกิจกรรมแต่ละหน่วย
- 4) เวลาที่ใช้เป็นส่วนที่ระบุจำนวนเวลาในการดำเนินกิจกรรมแต่ละหน่วย
- 5) สื่อการเรียนการสอน เป็นส่วนที่ระบุเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรม
- 6) กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นส่วนที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในชุดกิจกรรมแต่ละชุดกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างความคิดรวบยอดของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม ที่นักเรียนปฏิบัติเป็นกลุ่ม
- 7) การวัดผลและประเมินผล เป็นการวัดผลโดยการทดสอบ การทำใบกิจกรรมและการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมแต่ละชุด และประเมินผลโดยการตรวจแบบทดสอบและใบกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อดูพัฒนาการของนักเรียนว่าได้บรรลุผลการเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่ในส่วนของแบบทดสอบหลังเรียน ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างตาม ขั้นตอนดังนี้

- ศึกษาวิธีและเทคนิคการสร้างข้อสอบจากหนังสือการวัดผลประเมินผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
- วิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิด รวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน

- เขียนข้อสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และอัตนัยจำนวน 1 ข้อ
- สร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบอัตนัย

5. นำชุดกิจกรรมที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบ ดังนี้

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ภาษา ความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมในแต่ละชุดกิจกรรม เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามข้อเสนอแนะ

2) นำแบบทดสอบย่อยชุดกิจกรรมที่ 1-3 และแบบทดสอบหลังเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ กลุ่มเดิมที่ใช้ในการตรวจสอบชุดกิจกรรม ประเมินความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้เชิงพฤติกรรมและเนื้อหา โดยค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้เชิงพฤติกรรม (ค่า IOC) หาได้จาก

$$\text{ค่า IOC} = \frac{\sum_{i=1}^N a_i}{N} \text{ เมื่อ } a_i \text{ คือคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ}$$

N คือ จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

โดยคะแนน (a_i) ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมิน มีดังนี้

เห็นด้วย ให้ค่า 1

ไม่แน่ใจ ให้ค่า 0

ไม่เห็นด้วย ให้ค่า -1

6. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบหลังเรียนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากแบบทดสอบหลังเรียน ข้อที่ 3 – 4 ไม่แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนด ผู้ศึกษาทำการปรับคำถามในข้อที่ 3 – 4 ให้ตรงกับผลการเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่กำหนด

7. ได้ชุดกิจกรรมฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเปรียบเทียบและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกับกลุ่มที่ใช้ในการศึกษา

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมด้วยตนเอง โดยการนำชุดกิจกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภอางาว จังหวัดลำปาง ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ผู้ศึกษาทดลองใช้ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ภาคเรียนที่ผ่านมามีอยู่ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ระดับละ 1 คน เพื่อทดสอบการสื่อความหมาย ส่วนวนภาษาที่ใช้ ความยากง่ายของเนื้อหา ปริมาณเนื้อหาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เวลา สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละชุดกิจกรรม แล้วนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ดังนั้นจึงได้ปรับปรุงในส่วนของกิจกรรมการสอนในขั้นตอนนี้โดยเน้นการเพิ่มตัวอย่างที่เป็นตารางและเส้นจำนวนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนมากขึ้น และเปรียบเทียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรม

2. ขั้นการทดลองแบบกลุ่มเล็ก ผู้ศึกษาทดลองใช้ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในภาคเรียนที่ผ่านมามีอยู่ในระดับสูงจำนวน 2 คน ระดับปานกลาง จำนวน 4 คน และระดับต่ำจำนวน 2 คน เพื่อนำมาเปรียบเทียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรม โดยทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ดำเนินการสอนเพื่อเปรียบเทียบชุดกิจกรรมชุดกิจกรรม โดยใช้ชุดกิจกรรมตั้งแต่ชุดที่ 1 จนถึงชุดที่ 3 จำนวน 5 คาบ ๆ ละ 50 นาที และในระหว่างการทดลองมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อความหมาย ส่วนวนภาษาที่ใช้ ความยากง่ายของเนื้อหา ปริมาณเนื้อหาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เวลา และสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในชุดกิจกรรมแต่ละชุด เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงชุดกิจกรรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2) หลังการเรียนจบในแต่ละชุดกิจกรรมให้นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยในแต่ละชุดกิจกรรม

3) หลังการสอน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

3. ขั้นการทดลองภาคสนาม ผู้ศึกษาทดลองใช้ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในภาคเรียนที่ผ่านมามีอยู่ในระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ คละกัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรม โดยทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ดำเนินการสอนเพื่อเปรียบเทียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรม โดยใช้ชุดกิจกรรมตั้งแต่ชุดที่ 1 จนถึงชุดที่ 3 จำนวน 5 คาบ ๆ ละ 50 นาที และในระหว่างการทดลองมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อความหมาย ส่วนวนภาษาที่ใช้ ความยากง่ายของเนื้อหา ปริมาณเนื้อหา ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เวลา และสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในชุดกิจกรรมแต่ละหน่วย เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงชุดกิจกรรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2) หลังการเรียนจบในแต่ละชุดกิจกรรมให้นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยในแต่ละชุดกิจกรรม

3) หลังการสอนเพื่อเปรียบเทียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรม ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

4) เปรียบเทียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเปรียบเทียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรมและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขั้นการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งแบบกลุ่มเล็กและภาคสนาม โดยนำข้อมูลที่ได้จากคะแนนสอบของนักเรียนในการทำแบบทดสอบย่อยในแต่ละชุดกิจกรรม และการทำแบบทดสอบหลังเรียนมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรมและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม (E_1/E_2) ซึ่งตั้งเกณฑ์มาตรฐานของชุดกิจกรรมไว้ 80/80 ดังนี้

ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 80 ของคะแนนที่ได้จากคะแนนในการทำแบบทดสอบย่อยในชุดกิจกรรมที่ 1 – 3

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 80 ของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สูตรการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)

$$E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$ คือ คะแนนรวมของแบบทดสอบย่อยของนักเรียนทุกคน

N คือ จำนวนนักเรียน

A คือ คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดหรืองานทุกชิ้นรวมกัน

2. สูตรการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_2)

$$E_2 = \frac{\sum F}{N} \times 100$$

เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum F$ คือ คะแนนรวมของการสอบหลังเรียนของนักเรียนทุกคน

N คือ จำนวนนักเรียน

B คือ คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดหรืองานทุกชิ้นรวมกัน

(ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2537, หน้า 916)

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 80/80 ซึ่งผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำเสนอ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การสร้างชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง
2. ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 80/80

การสร้างชุดกิจกรรม องค์ประกอบและลักษณะของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ที่ประกอบด้วยชุดกิจกรรม จำนวน 3 ชุด และแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งรูปแบบของชุดกิจกรรมแต่ละชุดประกอบด้วยคำชี้แจง ผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ เวลาที่ใช้ สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้มี 3 ชั้น คือ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียนเป็นการใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในเนื้อหาที่เคยศึกษาผ่านมาเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาที่จะศึกษาต่อไป ชั้นดำเนินกิจกรรม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมในแต่ละชุด ผู้ศึกษาได้สร้างบรรยากาศในการเรียนที่เป็นกันเอง จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ความคิดรวบยอดของเนื้อหาและทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการอภิปราย/แสดงความคิดเห็น/ซักถามและร่วมกันสรุปผล ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมเป็นหลัก เพื่อช่วยให้สามารถวัดและประเมินผลนักเรียนได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมนักเรียนจะได้เรียนรู้ตัวอย่างต่าง ๆ ผ่านสื่อในรูปแบบการนำเสนอภาพนิ่ง (โปรแกรม power point) เพื่อให้ชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น และขึ้นสรุปกิจกรรม การวัดผลและประเมินผลจากแบบทดสอบหลังเรียนเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 10 ข้อ และแบบทดสอบอัตนัยจำนวน 1 ข้อ ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจากเรียนผ่านชุดกิจกรรมครบทั้ง 3 ชุด ซึ่ง

ผู้ศึกษาสรุปข้อมูลในชุดกิจกรรม ได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง ความหมายลิมิตของฟังก์ชัน เป็นชุดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้สร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความหมายลิมิตของฟังก์ชัน นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายและอธิบายลักษณะซึ่งเป็นความคิดรวบยอดของความหมายลิมิตของฟังก์ชัน จากนั้นทุกกลุ่มร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมในใบกิจกรรมอภิปรายกลุ่มเล็ก นำเสนอผลงานและสรุปความคิดรวบยอดโดยการอภิปรายกลุ่มใหญ่จนสามารถเขียนคำจำกัดความ (นิยาม) และสัญลักษณ์ที่ใช้เขียนแทนลิมิตของฟังก์ชันได้อย่างถูกต้องชัดเจน

2. ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง ลิมิตทางซ้ายและลิมิตทางขวาของฟังก์ชัน เป็นชุดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้สร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ ลิมิตทางซ้ายและลิมิตทางขวาของฟังก์ชันโดยให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นคู่ จากนั้นนักเรียนทุกคู่ร่วมกันอภิปราย และอธิบายลักษณะซึ่งเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความหมายของลิมิตทางซ้ายและลิมิตทางขวาของฟังก์ชัน และร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมในใบกิจกรรม อภิปรายกลุ่มเล็ก นำเสนอผลงานและสรุปความคิดรวบยอดโดยการอภิปรายกลุ่มใหญ่จนสามารถเขียนคำจำกัดความ (นิยาม) และสัญลักษณ์ที่ใช้เขียนแทนลิมิตทางซ้ายและลิมิตทางขวาของฟังก์ชัน ได้อย่างถูกต้องชัดเจน

3. ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง ความต่อเนื่องของฟังก์ชัน เป็นชุดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้สร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ ความต่อเนื่องของฟังก์ชัน โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นคู่สำหรับแบบทดสอบหลังเรียน เป็นแบบทดสอบที่เน้นการวัดความคิดรวบยอดในเรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ โดยให้ทดสอบความคิดรวบยอดโดยวัดตามผลการเรียนรู้

ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้ชุดกิจกรรม ดังนี้

1. ผลจากการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ในขั้นการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง แบบกลุ่มเล็กและภาคสนาม ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 80/80 แสดงได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมในขั้นการทดลองภาคสนาม

ขั้นการทดลอง	ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)
ภาคสนาม	82.33	81.63

จากตาราง 1 จะเห็นว่าในขั้นการทดลองภาคสนาม พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมที่นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 82.33 และค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 81.63 แสดงว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภอางาว จังหวัดลำปาง ในขั้นการทดลองภาคสนาม เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 80/80 กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภอางาว จังหวัดลำปาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 41 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในภาคเรียนที่ผ่านมาอยู่ในระดับสูงระดับปานกลาง และระดับต่ำ คละกัน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภอางาว จังหวัดลำปาง ประกอบด้วยชุดกิจกรรม จำนวน 3 ชุดและแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 1 ชุด การเปรียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรมและการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสอนเพื่อเปรียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรมและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมด้วยตนเอง จำนวน 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง กับนักเรียนที่ใช้ในการเปรียบเทียบเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรม จำนวน 3 คน ครั้งที่ 2 ทดลองแบบกลุ่มเล็กกับนักเรียนที่ใช้ในการเปรียบเทียบ

เพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรม จำนวน 8 คน และครั้งที่ 3 ทดลองภาคสนามกับนักเรียนที่ใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม จำนวน 30 คน โดยใช้ชุดกิจกรรมตั้งแต่ชุดกิจกรรมที่ 1 ถึงชุดกิจกรรมที่ 3 ในระหว่างการทดลองแต่ละครั้ง ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้น นำข้อมูลการทดลองภาคสนามที่ได้มาคำนวณหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม โดยคำนวณหาประสิทธิภาพด้านกระบวนการจากผลรวมของคะแนนจากใบกิจกรรม ชิ้นงานและแบบทดสอบย่อยในระหว่างที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมทั้ง 3 ชุด และคำนวณหาประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์จากผลรวมของคะแนนจากการทดสอบหลังเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้ไปแปลเป็นค่าร้อยละ จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้นำเสนอในลักษณะการบรรยายและตารางประกอบการบรรยาย

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาได้ผลของการศึกษา ดังนี้

1. ได้ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ที่ประกอบด้วย

1) ชุดกิจกรรมจำนวน 3 ชุด ได้แก่ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง ความหมายลิมิตของฟังก์ชัน เป็นการเรียนรู้เรื่องความหมายลิมิตของฟังก์ชัน ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง ลิมิตซ้ายของฟังก์ชันและลิมิตขวาของฟังก์ชัน เป็นการเรียนรู้เรื่องความหมายของลิมิตซ้ายและลิมิตขวาของฟังก์ชัน และการหาค่าลิมิตของฟังก์ชัน โดยรูปแบบของชุดกิจกรรมแต่ละชุดประกอบด้วยคำชี้แจง ผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ เวลาที่ใช้ สื่อการเรียนการสอนกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ชั้น ดังนี้ 1) ชี้นำเข้าสู่กิจกรรม เป็นขั้นเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนโดยใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในเนื้อหาที่เคยศึกษาผ่านมาเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาต่อไป 2) ชี้นำดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนการสร้างความคิดรวบยอดในเนื้อหาต่างๆ โดยกระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียนจะได้ศึกษาตัวอย่างที่ได้จัดเตรียมไว้ซึ่งลักษณะของตัวอย่างจะแสดงออกเป็นสองลักษณะ คือ ตัวอย่างที่ถูกต้องเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงคุณลักษณะของความคิดรวบยอดของเนื้อหา และตัวอย่างที่ไม่ได้แสดงคุณลักษณะของความคิดรวบยอดเอาไว้ จนนักเรียนสามารถตอบได้ว่าใช่หรือไม่ใช่ความคิดรวบยอดในเนื้อหาที่กำหนดให้ จากนั้นทดสอบความคิดรวบยอดโดยการตอบคำถามในใบกิจกรรม ร่วมกันอภิปราย นำเสนอผลงาน 3) ชี้นำสรุปกิจกรรมและการวัดผลประเมินผลเป็นขั้นที่นักเรียนช่วยกันให้คำจำกัดความ (นิยาม) ความคิดรวบยอดที่ได้ศึกษาผ่านมาเป็นภาษาและสัญลักษณ์อย่างถูกต้องชัดเจน และหลังจากศึกษาในทุกชุดกิจกรรมนักเรียนทุกคนทำการทดสอบย่อยในแต่ละชุดกิจกรรม

2) แบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ

2. ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ อำเภองาว จังหวัดลำปาง ผลการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งนั้นใกล้เคียงกับการทดลองแบบกลุ่มเล็ก

อภิปรายผล

การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมในขั้นการทดลองภาคสนาม ปรากฏว่าชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 82.33/81.63 แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ซึ่งเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การสร้างชุดกิจกรรมในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน โดยผู้ศึกษาดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้ ศึกษาเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ จากนั้นมีการวิเคราะห์และจัดลำดับเนื้อหา กำหนดสาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้วัตถุประสงค์ เวลาที่ใช้ให้สอดคล้องกัน กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มและรายบุคคล กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้ และกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล ซึ่งการดำเนินงานอย่างเป็นระบบดังกล่าว ทำให้ได้ชุดกิจกรรมที่มีความชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อการนำชุดกิจกรรมไปใช้ และยังทำให้มั่นใจได้ว่าชุดกิจกรรมจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชันที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นนั้น มีการจัดกิจกรรมที่ใช้หลักการสอนความคิดรวบยอดโดยมีตัวอย่างสองทางคือตัวอย่างที่เป็นความคิดรวบยอดและตัวอย่างที่ไม่เป็นความคิดรวบยอดเพื่อให้นักเรียนได้เห็นเป็นรูปธรรมและง่ายต่อการจำแนกความแตกต่างหรือความสัมพันธ์ร่วมในความคิดรวบยอดเรื่องนั้นๆ

3. ในชุดกิจกรรมมีการออกแบบใบกิจกรรมให้นักเรียนทุกคนจะได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อตรวจสอบความคิดรวบยอดในรูปแบบการตอบคำถามและนำเสนอความรู้ที่มีการแสดงแทนหลากหลาย ในรูปแบบของตาราง การวาด

กราฟของฟังก์ชัน และการใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ต่างๆ จากนั้นทุกกลุ่มนำเสนอผลงาน ชักถามและตอบคำถามเพื่อแก้ไขและสร้างความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง จากนั้นร่วมกันอภิปรายสรุปทั้งชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนเขียนคำจำกัดความ (นิยาม) ในเนื้อหา จากสื่อและกระบวนการต่างๆ ดังนั้นสิ่งที่ผู้ศึกษาได้นำมาใช้จึงทำให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนค่อนข้างสูง

4. การออกแบบกิจกรรมเน้นการแสดงแทนที่หลากหลาย เนื่องจากเรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชันมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของฟังก์ชัน และมีความเป็นนามธรรมสูง ผู้ศึกษาได้ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้เขียนแสดงแทนความคิดรวบยอดที่ได้ศึกษา ทั้งในรูปข้อความตาราง และกราฟ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความหลากหลายในการแก้ปัญหาทำให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนค่อนข้างสูง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2526. เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร.
- 2537. เอกสารประกอบการสอน ชุดวิชาสื่อการสอน ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- ธีรศักดิ์ แสงสำฤทธิ์. 2537. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนสื่อประสมกับการสอนตามคู่มือครู สสวท. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญเกื้อ ควรวหาเวช. 2545. นวัตกรรมทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่6. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้ง.
- พีระพล ศิริวงศ์. 2525. การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการสรุปกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการจำเรื่องรูปเรขาคณิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนให้ตัวอย่างแตกต่างกันสองแบบ. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วัลลภา อารีรัตน์. 2528. สอนให้ค้นพบความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ได้อย่างไร. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 9(1) : 57 – 79.
- สิริพร ทิพย์คง. 2533. ทฤษฎีและการสอนวิชาคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารอัดสำเนา.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2545. การผลิตชุดการสอน. ชัยนาท: ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.
- เสริมศักดิ์ สุรวัดลก. 2533. เอกสารประกอบการสอนวิชา มย. 311 : การมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การคำคัฐสภา.

การพัฒนาแบบจำลองทางความคิดเรื่องการแบ่งเซลล์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐาน
The Development of 10th Graders' Mental Models of Cell Division
by Using Model-based Learning

ปาณิสรา ไมรอด¹ พงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ² พรรณณา คักดิ์สูง³

¹ นักศึกษาปริญญาโท (วิทยาศาสตร์ศึกษา) ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
² ปร.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
³ Ph.D. (Genetics) รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐานและศึกษาการปฏิบัติการสอนที่ดีในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐานที่ช่วยพัฒนาแบบจำลองทางความคิด เรื่อง การแบ่งเซลล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 38 คน 1 ห้องเรียน จากโรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัด สพฐ. จังหวัดนครนายก รูปแบบการวิจัยเป็นวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน บันทึกหลังสอน อนุทิน และแบบวัดแบบจำลองทางความคิด เรื่อง การแบ่งเซลล์ ซึ่งใช้แบบวัดหลังเรียน เป็นคำถามอัตนัย ที่ให้วาดภาพ และเขียนอธิบายเหตุผลจำนวน 12 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการอ่านคำตอบ ตีความคำตอบ และจัดกลุ่มของแบบจำลองทางความคิดจากคำตอบ ตามแนวคิดของ Chi และ Roscoe (2002) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องสมบูรณ์ ในเนื้อหาเรื่อง ความแตกต่างของการแบ่งเซลล์พืช เซลล์สัตว์ และความแตกต่างของการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิส ไมโอซิส คิดเป็นร้อยละ 57.89 และ 50.00 ตามลำดับ และพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เห็นของจริง ได้สร้าง ใช้ และประเมินแบบจำลองทางเลือกด้วยตนเอง และควรจัดสรรเวลาให้มากขึ้นในกระบวนการพัฒนาแบบจำลองของผู้เรียน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐาน แบบจำลองทางความคิดเรื่องการแบ่งเซลล์

Abstract

The aims of the study were to study the effects of Model-based Learning on grade 10 students' mental model in the Cell Division Unit, and to study a good practice of MBL approach. The participants were 38 students from a secondary school, under Office of The Basic Education Commission in Nakorn Nayok. The research design was action research. The instruments included 4 lesson plans, teacher reflective note, student journals and Mental Model Test on Cell Division which was administered after the intervention. The test consisted of 12 opened questions, requiring respondents to give reasons and explanations. The data was analyzed qualitatively by repeated reading of the whole journals, interpreting and grouping mental model based on the work of Chi and Roscoe (2002). The results showed that most students hold scientific mental models, especially on the topics of the distinction between Plants and Animal Cells, Mitosis and Meiosis. Regarding the good practice, the teacher should use real objects and specimens, and have the students fully

engaging with using, weighting, evaluating and competing models. More time should be allocated in modeling. This was vital for the formation of the scientific model.

Keywords : Model-based Learning , Models of Cell Division

บทนำ

ความรู้พื้นฐาน เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เช่น ความซับซ้อนของตารางธาตุ ปฏิกิริยาการแม่เหล็กไฟฟ้า หรือการแบ่งเซลล์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ และในเรื่องสมดุลของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะประยุกต์กับกิจกรรมของมนุษย์เกือบทั้งหมด แต่นักเรียนยังไม่เห็นความสำคัญของความรู้เหล่านี้ (Vanderwolf et al, 2005) สำหรับรายวิชาชีววิทยา แนวคิดเรื่อง การแบ่งเซลล์ เป็นพื้นฐานสำหรับ พันธุศาสตร์ การสืบพันธุ์ การเจริญเติบโต การพัฒนา และชีวโมเลกุล (Dikmenli, 2010) สอดคล้องกับการศึกษาของ Tapon et al. (2001) และ Williams (2012) ที่พบว่า การแบ่งเซลล์เป็นการเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเจริญเติบโต แนวคิดเรื่องการแบ่งเซลล์ช่วยให้นักเรียนทำความเข้าใจในเรื่องอื่นๆ ในรายวิชาชีววิทยาได้ดียิ่งขึ้น หลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (พ.ศ. 2551) ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (สสวท.,2551) ใช้เนื้อหาเกี่ยวกับการแบ่งเซลล์มาอธิบายเนื้อหาส่วนอื่นๆ เช่น การสร้างเซลล์สืบพันธุ์ของพืชและสัตว์อาศัยเนื้อหาเรื่องการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิสมาอธิบาย การถ่ายทอดลักษณะพันธุกรรมที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของโครโมโซมขณะที่มีการแบ่งเซลล์

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การศึกษาแนวคิดเรื่องการแบ่งเซลล์ยังมีปัญหาในหลายส่วน เช่น การศึกษาแนวคิดคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการแบ่งเซลล์ของนักศึกษาครูชีววิทยา โดยวิเคราะห์จากการวาดภาพ พบว่านักศึกษามีความสับสนในระยะเวลาของกระบวนการแบ่งเซลล์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะและจากการวัดประเมินผลโดยการใช้การวาดภาพและการสัมภาษณ์ การค้นพบแสดงว่าสิ่งสำคัญคือนักเรียนไม่สามารถบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฏจักรของเซลล์กับการแบ่งเซลล์ได้ (Dikmenli, 2010) และจากประสบการณ์การสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเรื่องการสร้างเซลล์สืบพันธุ์ นักเรียนไม่เข้าใจเกี่ยวกับจำนวนโครโมโซมจากการแบ่งเซลล์แต่ละระยะ เมื่อให้วาดภาพระยะเวลาของการแบ่งเซลล์ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถวาดรายละเอียดที่ถูกต้องและสมบูรณ์ในแต่ละระยะได้ หรือเขียนรายละเอียดไม่ถูกต้อง รวมทั้งไม่สามารถวาดและเขียนได้ ส่วนการจัดการเรียนรู้เรื่องพันธุกรรมที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงเรื่อง การแบ่งเซลล์ กับการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมจากกฎของเมนเดล ซึ่งเป็นการยืนยันว่า แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแบ่งเซลล์ส่งผลต่อ การทำความเข้าใจในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในเรื่องระดับสูงต่อไป เช่น พันธุศาสตร์ การสืบพันธุ์ การเจริญเติบโต การพัฒนา และ ชีวโมเลกุล

สาเหตุของการที่นักเรียนมีแนวคิดคลาดเคลื่อนในรายละเอียดของแต่ละระยะการแบ่งเซลล์มีหลายสาเหตุ เช่น นักเรียนมีความสับสนในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะ (Dikmenli,2010) เนื่องจากธรรมชาติของเนื้อหาเรื่องกระบวนการแบ่งเซลล์มีลักษณะเป็นนามธรรม มีความซับซ้อนทำให้มีข้อค้นพบว่าการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแบ่งเซลล์ ในวิชาชีววิทยาในโรงเรียนไม่สามารถนำเสนอให้นักเรียนมองเห็นชัดเจนได้ และกระบวนการของการแบ่งเซลล์จะไม่สามารถเห็นเป็นขั้นตอนต่อเนื่องซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับภาพที่ปรากฏในตำรา (Kiboss et al, 2004)

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแบ่งเซลล์เป็นการศึกษาจากเซลล์ของรากหอมแดงที่ส่องใต้กล้องจุลทรรศน์ จะได้ภาพที่มีขนาดเล็ก ไม่ชัดเจน จึงต้องให้นักเรียนตรึงเซลล์ให้อยู่ในระยะที่ไม่แบ่งเซลล์ จึงคล้ายกับเป็นภาพนิ่งเพื่อให้ศึกษาภาพของการแบ่งเซลล์ในแต่ละระยะได้อย่างละเอียด ซึ่งวิธีนี้ไม่สามารถทำให้เห็นกระบวนการต่อเนื่องทางธรรมชาติของการแบ่งเซลล์ได้ (Kiboss et al, 2004) จึงมีการใช้คอมพิวเตอร์ แพนภาพ คลิปวีดีโอ เพื่อช่วยจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เพราะคอมพิวเตอร์ช่วยให้นักเรียนมองเห็นแนวคิดนามธรรม แต่การสร้างแบบจำลองช่วยในกระบวนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ตามทักษะความเข้าใจของพวกเขา และสรุปเป็นแบบจำลองเสมือนจริง (GÜNE and ÇELİKLER, 2010) และมีการแนะนำการใช้วิธีการวาด สำหรับตัดสินแนวคิดที่ผิด และการเรียนที่ยากสำหรับการเรียนในชั้นเรียนที่สูงขึ้น (Dikmenli ,2010)

การเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย การกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างแบบจำลองทางความคิดที่เป็นตัวแทนของวัตถุ แนวคิด เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ กระตุ้นให้นักเรียนแสดงแบบจำลองออกมา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) (สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2548) และกระบวนการสืบสอบหาความรู้ (Inquiry) ซึ่งครูและนักเรียนประเมินแบบจำลองเพื่อสนับสนุน ปรับปรุง

หรือปฏิเสธแบบจำลองหากไม่เหมาะสมในการเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นๆ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน หลังจากนั้นนักเรียนปรับปรุง แก้ไขแบบจำลองให้มีความเหมาะสมและนำแบบจำลองไปอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาเพื่อขยายแนวคิดให้กว้างขึ้นต่อไป (Buckley et al., 2004) และในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐานจะมีการใช้แบบจำลองพื้นฐานที่เป็นรูปธรรม ภาพ ภาพเคลื่อนไหว วัสดุต่างๆ เป็นส่วนช่วยแสดงออกของแบบจำลองความคิด ได้ชัดเจนขึ้น โดยองค์ความรู้ที่ได้มา ก็คือ Mental Model ซึ่งบุคคลสามารถถ่ายทอด mental model ออกมาได้โดยการสร้างแบบจำลองภายนอก (Expressed Model) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ถ่ายทอดออกมาจาก mental model (สุทธิดา จำรัส, 2549) ซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะจากการศึกษาของ ฌ็องฌัก ก็็องทาน และคณะ (2554) ที่กล่าวว่า ครูควรใช้แบบจำลองหลายชนิดเพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนมองเห็นภาพความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ มาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม เช่น แบบจำลอง แอนิเมชัน การอุปมาอุปไมย แบบจำลองลูกโป่ง แบบจำลอง กระดาษ บทบาทสมมติ หรือแบบจำลอง ลูกพลาสติก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จึงสนใจที่จะจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เพื่อช่วยพัฒนาแบบจำลองความคิด เรื่อง การแบ่งเซลล์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับครูและผู้เกี่ยวข้องนำการใช้แบบจำลองเป็นฐานประยุกต์ในการสอนเนื้อหา เรื่อง การแบ่งเซลล์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐานที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด เรื่องการแบ่งเซลล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการสอนที่ดีในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐานที่ช่วยพัฒนาแบบจำลองทางความคิด เรื่อง การแบ่งเซลล์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบวิธีการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (action research) เนื่องจาก ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในรายวิชาชีววิทยาเป็นเวลา 2 ปี และได้พบสภาพปัญหาจากการจัดการเรียนรู้ จึงต้องการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงดำเนินการ ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1998) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยต่อเนื่องกันไป 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นวางแผน (Plan) การสำรวจปัญหาที่ต้องการให้มีการแก้ไข 2. ขั้นปฏิบัติตามแผน (Act) การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลขณะทดลองปฏิบัติด้วยเพื่อหาสมมติฐานที่จะทำให้เกิดการพัฒนากิจกรรมนั้นๆ 3. ขั้นสังเกต (Observe) เป็นการใช้เทคนิควิธีในการรวบรวมข้อมูล 4. ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) เป็นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาวิธีการปรับปรุงแผนและสรุปวิเคราะห์

กลุ่มที่ศึกษา

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ที่ศึกษาวิชาชีววิทยา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 38 คน ซึ่งเป็นห้องที่มีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง และมีการละความสามารถ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแบ่งเซลล์ 4 แผน ประกอบด้วย 1) ส่วนประกอบของเซลล์ที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งเซลล์ 2) การแบ่งเซลล์แบบไมโทซิส 3) การแบ่งเซลล์แบบไมโอซิส 4) ความแตกต่างของการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสและไมโอซิส โดยออกแบบตามกรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐานของ Gobert and Buckley (2000)
2. เครื่องมือในการวัดผลการเรียนรู้ คือ แบบวัดแบบจำลองทางความคิด เรื่อง การแบ่งเซลล์ซึ่งเป็นคำถามอัตนัยที่ให้อาตรภาพ และเขียนอธิบายเหตุผล จำนวน 12 ข้อประกอบด้วยเนื้อหา 6 เรื่อง คือ ส่วนประกอบของเซลล์ความสัมพันธ์ของ DNA โครมาตินและโครโมโซมการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิสความแตกต่างของการแบ่งเซลล์พืชและการแบ่งเซลล์สัตว์ความแตกต่างของการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสและการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิส

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการจัดการเรียนรู้ คือ บันทึกหลังสอนของครู และอนุทินของนักเรียนซึ่งบันทึกความคิดเห็นต่อเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละคาบเรียน

ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาหาคุณภาพเครื่องมือทั้ง 3 ชนิด โดยศึกษาจากงานวิจัย เนื้อหา ตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สร้างกรอบเนื้อหา จากนั้นส่งเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ภาษาที่ใช้ จำนวน 3 ท่าน โดยแผนการจัดการเรียนรู้ บันทึกหลังสอนและอนุทิน มีผู้เชี่ยวชาญ คือ ครูผู้ มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ 1 ท่าน นักวิทยาศาสตร์ศึกษา 2 ท่าน และสำหรับแบบวัดแบบจำลองทางความคิด มีผู้เชี่ยวชาญ คือ ครูผู้ มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ 1 ท่าน นักวิทยาศาสตร์ศึกษา 1 ท่าน อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ 1 ท่าน ซึ่งเครื่องมือทั้งหมดมีการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มที่ศึกษา แล้วนำเครื่องมือมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan)สำรวจแบบจำลองทางความคิด ของนักเรียนโดยการตรวจสอบความรู้เดิมวิเคราะห์และนำผลการวิเคราะห์มาปรับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้

2. ขั้นปฏิบัติตามแผน (Act)ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ มีการบันทึกวิถีทัศน์ระหว่างการดำเนินการสอนและให้นักเรียนเขียนอนุทินรายสัปดาห์

3. ขั้นสังเกต (Observe)ผู้วิจัยสังเกตจากวิถีทัศน์การสอนของตนเองพร้อมกับการเขียนบันทึกหลังสอนตามกรอบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐานและวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกหลังสอน และอนุทินของนักเรียน ตามกรอบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐาน

4. ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect)ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลเขียนสะท้อนการปฏิบัติการสอนของตนเองลงในบันทึกหลังสอนนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงในแผนการจัดการเรียนรู้แผนต่อไปซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 1 นำไปปรับปรุงในแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 2 นั่นคือ มีการนำข้อมูลจากแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนหน้าไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

เมื่อจัดการเรียนรู้ครบทุกเนื้อหา ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดแบบจำลองทางความคิด เรื่อง การแบ่งเซลล์ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบวัดแบบจำลองทางความคิด

นำคำตอบมาจำแนกตามกลุ่มแบบจำลองความคิดเป็น 6 กลุ่ม ตามการจัดกลุ่มแบบจำลองความคิดของ ฌ็องคอต เกื้อทาน (2554) ที่ประยุกต์จาก Chi and Roscoe (2002) คือ 1) แบบจำลองความคิดที่ถูกต้อง (Correct mental models) หมายถึง นักเรียนวาดภาพถูกต้อง และอธิบายเหตุผลถูกต้องสอดคล้องกับแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ 2) แบบจำลองความคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ (Incomplete correct mental models) หมายถึง นักเรียนวาดภาพถูกต้อง และอธิบายเหตุผลถูกต้อง สอดคล้องกับแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์อย่างน้อย 1 องค์ประกอบ 3) แบบจำลองความคิดที่สมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้อง (Complete flawed mental models) หมายถึง นักเรียนวาดภาพถูกต้อง แต่อธิบายเหตุผลไม่สอดคล้องกับแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ หรือวาดภาพไม่ถูกต้อง และอธิบายเหตุผลถูกต้องสอดคล้องกับแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์อย่างน้อย 1 องค์ประกอบ 4) แบบจำลองความคิดที่ไม่ถูกต้อง (Flawed mental models) หมายถึง นักเรียนวาดภาพไม่ถูกต้องและอธิบายเหตุผลไม่สอดคล้องกับแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ 5) แบบจำลองความคิดที่ไม่เชื่อมโยง (Incoherent mental model) หมายถึง นักเรียนวาดภาพและอธิบายเหตุผลไม่สอดคล้องกับข้อคำถาม หรือเขียนบรรยายแต่ไม่อธิบายเหตุผล 6) ไม่แสดงแบบจำลองความคิด (No response) หมายถึง นักเรียนไม่ตอบคำถามหรือเขียนข้อความแต่ไม่วาดภาพ หรือวาดภาพแต่ไม่เขียนข้อความ

หาค่าความถี่และร้อยละของแต่ละกลุ่มแบบจำลองความคิด โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลจริงผู้วิจัยให้ครูชีววิทยา จำนวน 2 คน ซึ่งมีประสบการณ์การสอนเรื่อง การแบ่งเซลล์ ตรวจคำตอบอย่างเป็นอิสระร่วมกับผู้วิจัย โดยสุ่มวิเคราะห์ข้อมูลเดียวกันร้อยละ 25 โดยผู้วิจัยชี้แจงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (inter - rater reliability coefficient) เมื่อพบความไม่สอดคล้องจะอภิปรายร่วมกันจนได้มติ และใช้ข้อค้นพบที่ได้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหลือโดยผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยเปรียบเทียบค่าความถี่และร้อยละของแต่ละกลุ่มแบบจำลองทางความคิดหลังเรียนเป็นรายแนวคิด

2. บันทึกหลังสอนของครู และอนุทินของนักเรียน

นำข้อมูลด้านพฤติกรรมของครูผู้สอน (ผู้วิจัย) และพฤติกรรมของนักเรียน รวมทั้งบทสนทนาระหว่างครูและนักเรียน จากวีดิทัศน์การสอนของครู รวมทั้งข้อมูลได้จากการอ่านบันทึกหลังสอน และอนุทินของนักเรียน คือ ประเด็นเกี่ยวกับ สิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างละเอียด ปัญหาที่พบ แนวทางแก้ไข จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มาวิเคราะห์ ตามกรอบแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐาน และสร้างข้อสรุปเป็นองค์ความรู้ จำแนกปัญหา แนวทางแก้ไข จากการปฏิบัติในแผนที่ 1 ไปพัฒนาแผนที่ 2 ไป และนำข้อสรุปจากแผนที่ 2 ไปใช้ในแผนที่ 3 นำข้อสรุปจากแผนที่ 3 ไปใช้ในแผนที่ 4 แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้จากแผนที่ 1 – 4 มาสรุปข้อปฏิบัติการสอนที่ดีในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐาน โดยใช้วิธีแบบอุปนัย ซึ่งมีหลักฐานเป็นข้อค้นพบที่ได้จากเครื่องมือทั้งหมดมาสนับสนุน เช่น การสะท้อนความคิดของครูจากบันทึกหลังสอนร่วมกับ วีดิทัศน์การสอน และการสะท้อนความคิดของนักเรียนจากอนุทิน ตามกรอบแนวคิดตามการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานที่ช่วยให้นักเรียนมีแบบจำลองทางความคิด เรื่อง การแบ่งเซลล์

สรุปและอภิปรายผล

ผลของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐานที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวัดแบบจำลองทางความคิดเรื่อง การแบ่งเซลล์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 38 คน การเฉลี่ยคะแนนเป็นร้อยละ โดยภาพรวมตามตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องสมบูรณ์ ร้อยละ 37.30 รองลงมา มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ ร้อยละ 28.95 มีแบบจำลองทางความคิดที่สมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 17.66 มีแบบจำลองทางความคิดที่ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 10.55 มีแบบจำลองทางความคิดที่ไม่เชื่อมโยง ร้อยละ 3.83 และไม่แสดงแบบจำลองทางความคิด ร้อยละ 1.31 และผู้วิจัยขอเสนอแบบจำลองทางความคิดของนักเรียนในเรื่อง ส่วนประกอบของเซลล์ ความสัมพันธ์ของ DNA โครมาทินและโครโมโซม การแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิสความแตกต่างของการแบ่งเซลล์พืชและเซลล์สัตว์ และความแตกต่างของการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสและไมโอซิส ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับแบบจำลองทางความคิด เรื่อง การแบ่งเซลล์ (N = 38)

แบบจำลองทางความคิด เรื่องการแบ่งเซลล์ (ข้อที่)	จำนวนนักเรียน (ร้อยละ)					
	CMM	ICMM	CFMM	FMM	IMM	NR
1. ส่วนประกอบของเซลล์	(33.33)	(49.12)	(4.39)	(9.65)	(2.63)	(0.88)
1.1 เยื่อหุ้มเซลล์(1)	11 (28.95)	17 (44.74)	4 (10.53)	4 (10.53)	2 (5.26)	0 (0.00)
1.2 เซนทริโอล (2)	22 (57.89)	14 (36.84)	0 (0.00)	1 (2.63)	0 (0.00)	1 (2.63)
1.3 นิวเคลียส(3)	5 (13.16)	25 (65.79)	1 (2.63)	6 (15.79)	1 (2.63)	0 (0.00)
2. ความสัมพันธ์ของ DNAโครมาทินและโครโมโซม(4)	12 (31.58)	6 (15.79)	11 (28.95)	4 (10.53)	3 (7.89)	2 (5.26)
3. การแบ่งเซลล์แบบไมโทซิส	(30.26)	(34.21)	(21.05)	(11.18)	(2.63)	(0.66)
3.1 ระยะ Interphase(5.1)	18 (47.37)	11 (28.95)	0 (0.00)	8 (21.05)	1 (2.63)	0 (0.00)
3.1 ระยะ Interphase(5.2)	4 (10.53)	27 (71.05)	2 (5.26)	1 (2.63)	3 (7.89)	1 (2.63)
3.1 ระยะ Interphase(6)	5 (13.16)	13 (34.21)	13 (34.21)	7 (18.42)	0 (0.00)	0 (0.00)
3.2 ระยะ M-phase (กระบวนกร) (7.3)	19 (50.00)	1 (2.63)	17 (44.74)	1 (2.63)	0 (0.00)	0 (0.00)
4. การแบ่งเซลล์แบบไมโอซิส	(23.16)	(18.42)	(41.05)	(12.63)	(3.68)	(1.05)
4.1 กระบวนกรแบ่งเซลล์(7.3)	7 (18.42)	3 (7.89)	24 (63.16)	2 (5.26)	2 (5.26)	0 (0.00)
(8)	16 (42.11)	12 (31.58)	5 (13.16)	4 (10.53)	0 (0.00)	1 (2.63)
4.2 การครอสซิงโอเวอร์(9)	5 (13.16)	13 (34.21)	14 (36.84)	5 (13.16)	0 (0.00)	1 (2.63)
(10)	9 (23.68)	5 (13.16)	14 (36.84)	9 (23.68)	1 (2.63)	0 (0.00)
4.3 เซลล์ดิพลอยด์และแฮพลอยด์(11)	7 (18.42)	2 (5.26)	21 (55.26)	4 (10.53)	4 (10.53)	0 (0.00)

5. ความแตกต่างของการแบ่งเซลล์พืชและ เซลล์สัตว์(12)	22 (57.89)	7 (18.42)	4 (10.53)	3 (7.89)	2 (5.26)	0 (0.00)
6. ความแตกต่างของการแบ่งเซลล์แบบ ไมโทซิสและไมโอซิส	(50.00)	(37.72)	(0.00)	(11.40)	(0.88)	(0.00)
(7.1)	38 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
(7.2)	18 (47.37)	17 (44.74)	0 (0.00)	3 (7.89)	0 (0.00)	0 (0.00)
(7.4)	1 (2.63)	26 (68.42)	0 (0.00)	10 (26.32)	1 (2.63)	0 (0.00)
รวม	(37.70)	(28.95)	(17.66)	(10.55)	(3.83)	(1.31)

หมายเหตุ : CMMหมายถึง มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้อง สมบูรณ์, ICMMหมายถึง มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์, CFMMหมายถึง มีแบบจำลองทางความคิดที่สมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้อง, FMMหมายถึง มีแบบจำลองทางความคิดที่ไม่ถูกต้อง, IMMหมายถึง มีแบบจำลองทางความคิดที่ไม่เชื่อมโยง, NRหมายถึง ไม่แสดงแบบจำลองทางความคิด

1. ส่วนประกอบของเซลล์

เมื่อให้นักเรียนอธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของส่วนประกอบของเซลล์กับการแบ่งเซลล์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้อง สมบูรณ์ร้อยละ 33.33 และเมื่อวิเคราะห์เนื้อหาเรื่อง เยื่อหุ้มเซลล์ พบว่านักเรียนมีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ร้อยละ 44.74 ซึ่งมีจำนวนมากกว่า นักเรียนที่มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งมีร้อยละ 28.95 เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุว่า เกี่ยวข้องกับเซลล์สัตว์ สำหรับเส้นใยสปินเดิล นักเรียนส่วนใหญ่มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องสมบูรณ์ร้อยละ 57.89

โดยนักเรียนสามารถอธิบายได้ว่า สร้างจากเซนทริโอล ทำหน้าที่แยกโครโมโซมขณะแบ่งเซลล์ แต่นักเรียน ร้อยละ 36.84มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากไม่ได้ระบุว่าเซนทริโอลพบเฉพาะในเซลล์สัตว์ และเนื้อหาเรื่องนิวเคลียส นักเรียนส่วนใหญ่มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ร้อยละ 65.79โดยนักเรียนไม่ได้ระบุว่า ส่วนประกอบในนิวเคลียสนั้นมีลักษณะอย่างไร แต่ระบุหน้าที่ได้ถูกต้อง

2. ความสัมพันธ์ของ DNA โครมาทินและโครโมโซม

นักเรียนมีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องสมบูรณ์ร้อยละ 31.58และมีแบบจำลองทางความคิดที่สมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้องร้อยละ28.95มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องสมบูรณ์ร้อยละ 31.58มีแบบจำลองทางความคิดที่สมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้องร้อยละ28.95โดยนักเรียนกลุ่มนี้ตอบครบทุกองค์ประกอบแต่กล่าวว่าโครมาทินหดสั้นกลายเป็นโครโมโซม และมีบางส่วนอธิบายว่าโครมาทิน 2 เส้นรวมเป็นโครโมโซม 1 แท่ง หรืออธิบายว่าโครมาทิน เป็นโครมาทิด ส่วนนักเรียนที่มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ ร้อยละ 15.79 นั้นไม่ได้กล่าวถึง DNA ขดตัวพันรอบโปรตีนฮิสโตน แต่กล่าวเพียงว่า สาย DNA ขดตัวแน่นขึ้นกลายเป็นโครโมโซม

3. การแบ่งเซลล์แบบไมโทซิส

จากการวิเคราะห์ภาพรวมในระยะinterphaseและระยะ M-phase พบว่านักเรียนมีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้อง สมบูรณ์ร้อยละ 30.26 มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ร้อยละ 34.21ซึ่งเนื้อหาในส่วนระยะอินเตอร์เฟส นักเรียนร้อยละ 47.37 มีแบบจำลองทางความคิดสมบูรณ์ถูกต้อง โดยสามารถระบุได้ว่าเซลล์ร่างกายทุกเซลล์ไม่สามารถแบ่งเซลล์อย่างต่อเนื่องเป็นวัฏจักรได้ และมีการยกตัวอย่างเซลล์ถูกต้อง เช่น เซลล์สมอง เซลล์หัวใจ เป็นต้น ส่วนนักเรียนร้อยละ 28.95 มีแบบจำลองทางความคิดถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์โดยไม่ได้กล่าวถึงเหตุผลว่า เนื่องจากเซลล์บางชนิดหยุดแบ่งเซลล์ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของชีวิต ส่วนนักเรียนร้อยละ 21.05 มีแบบจำลองทางความคิดไม่ถูกต้อง

โดยกล่าวว่า เซลล์ร่างกายทุกเซลล์แบ่งเซลล์ต่อเนื่องเป็นวัฏจักรได้

และมีการยกตัวอย่างเซลล์ที่นักเรียนสังเกตเห็นได้ เช่น เซลล์ตา เซลล์ผม เป็นต้น และเรื่อง การเตรียมการก่อนการแบ่งเซลล์

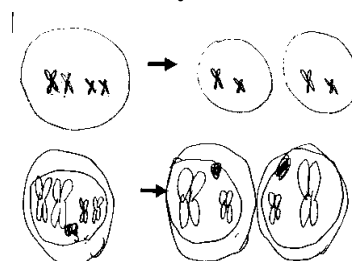
นักเรียนร้อยละ 71.05 มีแบบจำลองทางความคิดถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์

โดยมีการระบุว่ามีการจำลองโครโมโซมก่อนการแบ่งเซลล์

แต่ไม่ได้ระบุถึงการสังเคราะห์สารสำหรับการแบ่งเซลล์

สำหรับการให้นักเรียนอธิบายและวาดภาพเกี่ยวกับเซลล์เริ่มแรกก่อน

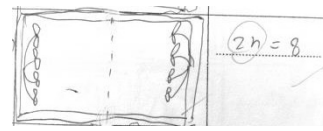
และหลังการแบ่งเซลล์ พบว่า นักเรียนมีแบบจำลองทางความคิดถูกต้องแต่

ภาพ1 นักเรียนวาดจำนวนโครโมโซมลดลง

ไม่สมบูรณ์ เท่ากับแบบจำลองทางความคิดสมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้อง เป็นร้อยละ 34.21 โดยนักเรียนที่วาดภาพและอธิบายถูกต้องไม่ได้กล่าวถึง การสังเคราะห์ DNA ขึ้นอีก 1 ชุดที่ทำให้เซลล์ที่แบ่งได้มีจำนวนโครโมโซมเท่ากัน และนักเรียนอีกส่วนอธิบายถูกต้องแต่วาดภาพไม่ถูกต้องโดยแบ่งแล้วจำนวนโครโมโซมลดลง

ในส่วนของการให้เขียนกระบวนการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิส M-phase ซึ่งมีการให้เขียนชื่อระยะ วาดภาพ และอธิบายเหตุการณ์สำคัญในแต่ละระยะ พบว่าไม่มีนักเรียนที่มีแบบจำลองทางความคิดไม่เชื่อมโยงและไม่แสดงแบบจำลอง ส่วนนักเรียนที่มีแบบจำลองทาง

ภาพ2 นักเรียนเขียนจำนวนโครโมโซม

ความคิดไม่ถูกต้องและถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์มีเพียงร้อยละ 2.63 ส่วนนักเรียนส่วนมากร้อยละ 50 มีแบบจำลองทางความคิดสมบูรณ์ถูกต้อง และนักเรียนร้อยละ 44.74 มีแบบจำลองทางความคิดสมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้องซึ่งนักเรียนบางส่วนสับสนเกี่ยวกับจำนวนโครโมโซม สอดคล้องกับ ศศิเทพ ปิติพรเทพิน (2555) โดยในระยะ anaphase นักเรียนเขียนเป็น $2n$ ซึ่งกรอบแบบจำลองทางความคิดคือ $4n$

4. การแบ่งเซลล์แบบไมโอซิส

มีแบบจำลองทางความคิดที่สมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้องร้อยละ 41.05ซึ่งเนื้อหาส่วนที่นักเรียนมีแบบจำลองทางความคิดสมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้องจำนวนมากคือเรื่อง กระบวนการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิส การครอสซิงโอเวอร์ และเซลล์ดิพลอยด์และแฮพลอยด์ โดยคิดเป็นร้อยละ 63.16 36.84 และ 55.26 ตามลำดับในส่วนของกรให้เขียนกระบวนการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิส ซึ่งมีการให้เขียนชื่อระยะ วาดภาพ และอธิบายเหตุการณ์สำคัญในแต่ละระยะ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีแบบจำลองทางความคิดสมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 63.16 โดยนักเรียนส่วนใหญ่อธิบายเหตุการณ์แต่ละระยะได้ถูกต้อง แต่บางส่วนเรียงลำดับระยะไม่ถูกต้อง หรือมีความสับสนกับจำนวนโครโมโซม และบางส่วนสับสนในระยะ anaphase โดยวาดภาพโครโมโซมแต่ละโครโมโซมมีการแยกโครมาทิดออกจากกัน เช่นเดียวกับการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิส

การครอสซิงโอเวอร์ พบว่า นักเรียนที่มีแบบจำลองถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ร้อยละ 34.21 โดยไม่ได้ระบุชนิดของการแบ่งเซลล์ว่าเป็นการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิส ส่วนนักเรียนที่มีแบบจำลองสมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้องมีมากที่สุดร้อยละ 36.84 โดยนักเรียนส่วนใหญ่วาดภาพและอธิบายว่าโครโมโซมที่เป็นนอนซิสเตอร์โครมาทิดซ้อนทับกัน และวาดภาพและอธิบายว่าโครโมโซมที่แยกออกจากกันมีการแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนของสารพันธุกรรมโดยการเปลี่ยนสีของโครโมโซมถูกต้อง แต่นักเรียนไม่ได้สังเกตเห็นว่าภาพเซลล์ก่อนแบ่งเซลล์ที่โจทย์ให้มามีโครโมโซมเพียง 2 แท่ง หรือ 1 คู่ เท่านั้น แต่นักเรียนวาดโครโมโซม 4 แท่ง หรือ 2 คู่ เช่นเดียวกับตอนทำกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ไม่สอดคล้องกับจำนวนโครโมโซมในโจทย์ ส่งผลให้แบบวัดในข้อถัดมานักเรียนมีแบบจำลองทางความคิดสมบูรณ์แต่ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 36.84 โดยนักเรียนวาดจำนวนโครโมโซมในเซลล์สอดคล้องกับเซลล์ตั้งต้นที่มีโครโมโซม 4 แท่ง หรือ 2คู่ โดยวาดภาพเซลล์ที่ได้จากการแบ่งเป็น 4 เซลล์และแต่ละเซลล์มีโครโมโซม 2 แท่ง ซึ่งมีขนาดหรือสีต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับโจทย์ จึงส่งผลต่อการวิเคราะห์กลุ่มแบบจำลอง

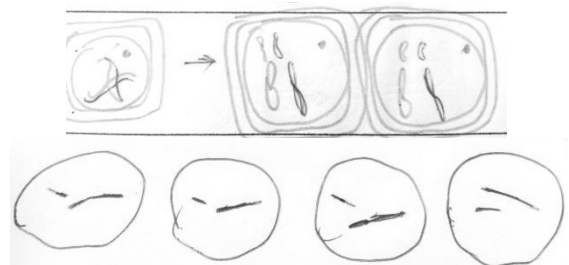

ภาพ3 นักเรียนวาดภาพการcrossing over

ทางความคิด และนักเรียนอีกส่วนหนึ่งร้อยละ 23.68 มีแบบจำลองทางความคิดไม่ถูกต้อง โดยบางส่วนวาดเพียง 2 เซลล์ และนักเรียนมีความสับสนเกี่ยวกับจำนวนโครโมโซมเช่นเดียวกับการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิส สอดคล้องกับ Mertens และ Waker (1992)

5. ความแตกต่างของการแบ่งเซลล์พืชและเซลล์สัตว์

เมื่อให้นักเรียนอธิบายและวาดภาพการแบ่งไซโทพลาสซึมของเซลล์พืชและเซลล์สัตว์พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องสมบูรณ์ร้อยละ 57.89และบางส่วนร้อยละ 18.42 มีแบบจำลองทางความคิดถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ โดยไม่ได้อธิบายอย่างละเอียด เขียนเพียงคำศัพท์คือ มี cell plateมีการ cleavage

ภาพ4 นักเรียนวาดเซลล์ที่ได้จากการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิส

6. ความแตกต่างของการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสและไมโอซิส

นักเรียนมีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้อง สมบูรณ์ร้อยละ 100.00 โดยสามารถระบุได้ว่าการแบ่งเซลล์มีสองชนิดคือการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสและไมโอซิส และเมื่อให้ระบุส่วนประกอบของต้นกัญช่ายที่นำมาศึกษาการแบ่งเซลล์แต่ละชนิด

นักเรียนร้อยละ 44.74 มีแบบจำลองทางความคิดถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์โดยไม่ระบุว่าส่วนประกอบที่เขียนนั้นเป็นการแบ่งเซลล์ชนิดใด หรือระบุเพียง ราก ลำต้น เท่านั้น แต่มีนักเรียนร้อยละ 47.37 มีแบบจำลองถูกต้องสมบูรณ์โดยกล่าวว่า การแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสใช้ส่วนของราก ลำต้น การแบ่งเซลล์แบบไมโอซิสใช้ส่วนของอับเรณู และเมื่อให้เขียนประเด็นความแตกต่างลงในตารางพบว่า นักเรียนร้อยละ 68.42 มีแบบจำลองทางความคิดถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ โดยส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุว่า การแบ่งเซลล์แต่ละชนิดเป็นการแบ่งเซลล์ร่างกายหรือแบ่งเซลล์ร่างกายเพื่อสร้างเซลล์สืบพันธุ์

การปฏิบัติการสอนที่ดีในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐานที่ช่วยพัฒนาแบบจำลองทางความคิด

จากรูปแบบงานวิจัยที่เป็น action research จึงมีการวิเคราะห์ที่บันทึกหลังสอน และบันทึกของนักเรียน ในแต่ละแผนและนำไปปรับปรุงในแผนถัดไป ซึ่งจากข้อมูลแต่ละประเภทพบว่า

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ส่วนประกอบของเซลล์ที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งเซลล์

ขั้นที่ 1 การสร้างแบบจำลองนักเรียนส่วนใหญ่คิดภาพแบบจำลองได้เฉพาะรูปแบบของการเป็นเซลล์พืชหรือเซลล์ จากความรู้พื้นฐานเรื่องชนิดของเซลล์ และมีความรู้เดิมเกี่ยวกับการแบ่งเซลล์จากการแบ่งสิ่งของจาก 1 เป็นสองชิ้น แต่ นักเรียนบางส่วนมีแบบจำลองทางความคิดที่ว่า เซลล์มีการขยายตัว ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มั่นใจในการสร้างแบบจำลอง เนื่องจากกลัวจะผิดจากหลักการ และคิดว่า แบบจำลองไม่สามารถอธิบายองค์ประกอบภายในได้

ขั้นที่ 2 ใช้และประเมินแบบจำลองนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า แบบจำลองที่สร้างนั้นอธิบายได้น้อย ควรมี การหาข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้นอีก เช่น ดูกล้องจุลทรรศน์ ดูภาพ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงและแก้ไขแบบจำลองแบบจำลองของนักเรียนมีความละเอียดมากขึ้น โดยนักเรียนสังเกตจากภาพ จากกล้องจุลทรรศน์ และนำข้อมูลของส่วนประกอบแต่ละส่วนมาเพิ่มเติมได้

ขั้นที่ 4 ขยายแบบจำลอง นักเรียนไม่สามารถวาดการแบ่งเซลล์ชนิดอื่นๆ ได้ทันเวลา เนื่องจากรายละเอียดของ ส่วนประกอบภายในมีมาก จึงทำให้วาดได้เพียง 1 – 2 ชนิด จากทั้งหมด 4 ชนิด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ในแผนที่ 1 จึงปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในแผนที่ 2 โดย กระตุ้นให้นักเรียนใช้จินตนาการสร้างแบบจำลองในขั้นที่ 1 และมีการหาข้อมูลเพิ่มเติมที่เห็นข้อมูลชัดเจนเพื่อใช้ในการ ปรับปรุงแผนได้ละเอียดครบถ้วน สำหรับคำถามในกิจกรรมขั้นที่ 4 ควรลดปริมาณข้อคำถาม แต่ให้ครอบคลุมกับการนำ แบบจำลองไปใช้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การแบ่งเซลล์แบบไมโทซิส

ขั้นที่ 1 การสร้างแบบจำลอง เมื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้จินตนาการ เชื่อมโยงกับความรู้เดิม นักเรียนส่วนใหญ่ สามารถสร้างแบบจำลองที่ปรากฏ เส้นใยสปินเดิล โครโมโซมมีการแบ่งตัว เยื่อหุ้มเซลล์มีการคอดเว้า มีการสร้าง cell plate และนักเรียนแสดงความคิดว่า มีการแบ่งเซลล์ที่คล้ายกันกับแผนที่ 1 จึงสามารถสร้างแบบจำลองได้ละเอียดมากขึ้น ซึ่งจาก ข้อสรุปในแผนที่ 1 ที่นำมาใช้ส่งผลดีกับนักเรียนมากขึ้น

ขั้นที่ 2 ใช้และประเมินแบบจำลอง นักเรียนคิดว่าส่วนของออร์แกเนลล์ต่างๆและโครโมโซมที่วาดยังไม่ชัดเจน เหมือนกับภาพจริงที่ส่องภายใต้กล้องจุลทรรศน์ ภาพจากคลิป์วิดีโอการแบ่งเซลล์จริง การดูคลิป์วิดีโอการแบ่งเซลล์จริง

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงและแก้ไขแบบจำลอง เมื่อดูแผนภาพเรื่องโครโมโซม และนำข้อมูลเพิ่มเติมที่วิเคราะห์เกี่ยวกับออร์แกเนลล์ต่างๆ นักเรียนสามารถวาดภาพและอธิบายระยะการแบ่งเซลล์ได้ชัดเจนขึ้น แต่นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ควรหาภาพเพิ่มเติมที่ชัดเจนมากกว่านี้ เช่น ภาพบางระยะเห็นเยื่อหุ้มเซลล์ไม่ชัดเจน บางภาพเห็นโครโมโซมไม่ชัดเจน ซึ่ง เมื่อนำข้อสรุปในแผนที่ 1 มาปรับปรุงข้อมูลเพิ่มเติมให้ภาพชัดเจนแล้ว แต่พบว่ายังต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมให้มากขึ้นและ ปรับปรุงภาพให้มีความคมชัดมากขึ้น

ขั้นที่ 4 ขยายแบบจำลอง ที่เปลี่ยนจากเซลล์พืชเป็นเซลล์สัตว์ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเทียบกับแบบจำลองใน ขั้นที่ 3 และวาดได้ชัดเจนถูกต้อง มีบางส่วนที่วาดขนาดของโครโมโซมแต่ละระยะไม่สัมพันธ์กันแต่ในส่วนของคำถามท้าย กิจกรรม แม้จะปรับปรุงให้จำนวนลดลงแล้ว แต่นักเรียนยังไม่ทันเวลาเช่นเดียวกับแผนที่ 1 เนื่องจาก เนื้อหาเรื่องเซลล์ดี พลอยด์และแฮพลอยด์เป็นเรื่องใหม่สำหรับนักเรียน เมื่อให้เป็นการบ้านนักเรียนหลายคนจึงไม่มีเวลาทำและไม่เข้าใจเป็น ส่วนใหญ่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ เมื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้จากข้อสรุปในแผนที่ 1 ที่นำมาใช้ในแผนที่ 2 โดย กระตุ้นด้วยคำถามให้ใช้จินตนาการสร้างแบบจำลอง นักเรียนสร้างได้ดีขึ้นมาก ส่วนของภาพเพิ่มเติมที่ปรับปรุงวิธีการจาก แผนที่ 1 นักเรียนคิดว่าช่วยได้ดีขึ้นแต่ควรปรับภาพให้ชัดเจนมากขึ้นในส่วนของโครโมโซม และในขั้นขยายความรู้ เรื่อง เซลล์ดีพลอยด์ แฮพลอยด์ ต้องมีการเน้นย้ำในขณะให้นักเรียนเขียนระยะการแบ่งเซลล์ในแผนการจัดการเรียนรู้ถัดไปให้มากขึ้น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การแบ่งเซลล์แบบไมโอซิส

ขั้นที่ 1 การสร้างแบบจำลองแบบจำลองมีรายละเอียดชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากนักเรียนคิดว่ามีลักษณะคล้ายกันมีแบบจำลองของนักเรียนเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่สามารถอธิบายได้ชัดเจนมากที่สุดตรงตามหลักการ เนื่องจากนักเรียนมีการสอบถามจากครูผู้สอนในแต่ละระยะ และมีการจินตนาการที่ดี

ขั้นที่ 2 ใช้และประเมินแบบจำลองแบบจำลองส่วนใหญ่อธิบายไม่ครบถ้วนเนื่องจากนักเรียนวาดการแบ่งเซลล์เพียงรอบเดียว

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงและแก้ไขแบบจำลอง นักเรียนสังเกตจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และยังสับสนกับการแยกของโครโมโซม แต่เห็นว่าการแบ่งคล้ายกับไมโทซิส 2 ครั้ง แต่นักเรียนไม่สามารถทำได้ทันเวลา และกล่าวว่าให้เวลาน้อยเกินไปเนื่องจากมีหลายระยะ และการเน้นย้ำเพิ่มเติม เรื่องเซลล์ดีพลอยด์ แฮพลอยด์ จึงส่งผลกับระยะเวลาการเรียนรู้ที่มากเกินไปด้วย

ขั้นที่ 4 ขยายแบบจำลอง เนื่องจากขั้นนี้สอนคนละวันกับขั้นที่ 3 และนักเรียนมีงานวิชาอื่นๆ มากนักนักเรียนจึงกล่าวว่า นักเรียนขาดการทบทวนทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงกับคำถามที่ประยุกต์กับเรื่องลักษณะทางพันธุกรรมได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ เมื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้จากข้อสรุปในแผนที่ 2 ที่นำมาใช้ในแผนที่ 3 โดยปรับปรุงภาพโครโมโซมให้ชัดเจน ทำให้นักเรียนสังเกตและปรับปรุงแบบจำลองได้ดีขึ้นมาก แต่เรื่องนี้ควรให้เวลามากขึ้นได้ส่วนของขั้นที่ 3 เพื่อให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน และสามารถปรับปรุง แก้ไขแบบจำลองให้ดียิ่งขึ้น สำหรับในขั้นที่ 4 โจทย์ที่ประยุกต์ควรให้เป็นการบ้าน แต่ควรตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนจากโจทย์ที่ปรับจากขั้นแก้ไขแบบจำลองเพียงจำนวนโครโมโซมและชนิดของเซลล์เท่านั้น เพื่อให้นักเรียนเข้าใจแบบจำลองที่ถูกต้องก่อน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่างของการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสและไมโอซิส

ขั้นที่ 1 การสร้างแบบจำลองนักเรียนส่วนใหญ่วาดภาพรายละเอียดได้ถูกต้องสมบูรณ์เนื่องจากกล่าวว่า มีลักษณะเช่นเดียวกับการเรียนเรื่องก่อนหน้านี้นี้ แต่บางส่วนยังวาดจำนวนโครโมโซมไม่ชัดเจน

ขั้นที่ 2 ใช้และประเมินแบบจำลองนักเรียนส่วนใหญ่แนะนำแบบจำลองไปอธิบายได้ชัดเจน

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงและแก้ไขแบบจำลอง นักเรียนส่วนใหญ่มีการสอบถามเพื่อให้ครูผู้สอนตรวจสอบแบบจำลองมากขึ้น และมีการปรับปรุง แก้ไขในประเด็นต่างๆ น้อยลง เนื่องจากนักเรียนคิดว่า ได้รับข้อมูลที่ชัดเจนจากการเรียนก่อนหน้านี้อแล้ว

ขั้นที่ 4 ขยายแบบจำลอง นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเขียนข้อมูลลงในตารางความแตกต่างของการแบ่งเซลล์ทั้ง 2 ชนิดในประเด็นต่างๆ ได้ถูกต้องสมบูรณ์ และเมื่อให้การบ้านเป็นการวาดแบบจำลองที่เป็นการประยุกต์โดยวาดเซลล์เริ่มต้นและเซลล์ที่ได้จากการแบ่งเซลล์ นักเรียนสามารถวาดได้ถูกต้อง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ เมื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้จากข้อสรุปในแผนที่ 3 ที่นำมาใช้ในแผนที่ 4 ในขั้นขยายความรู้ที่ให้เป็นการบ้าน และมีการเชื่อมโยงกับแบบจำลอง โดยลดความซับซ้อนลง พบว่านักเรียนสามารถวาดภาพและสรุปข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วน

เมื่อมีการนำข้อมูลแต่ละแผนไปปรับปรุงในแผนถัดไป พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีน้อยลง แต่ยังพบว่า เวลาเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องบริหารให้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ศศิเทพ ปิตุพรเทพิน (2555) ที่กล่าวว่า เวลาเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ เรื่อง การแบ่งเซลล์ สำหรับข้อคำถามในขั้นขยายความรู้ไม่ต้องไม่มาก ไม่ซับซ้อนจนเกินไป เพื่อให้เด็กมีเวลาทำในคาบเรียน และครูผู้สอนสามารถตรวจสอบความเข้าใจขณะทำกิจกรรมได้ เนื่องจากการให้ทำเป็นการบ้านอาจส่งผลต่อการวิเคราะห์แบบจำลองของนักเรียนได้เพราะอาจมีการลอกกันในช่วงที่นักเรียนมีกิจกรรมและการบ้านวิชาอื่นๆ มาก

ข้อเสนอแนะ

ผลวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาแบบจำลองความคิด เรื่อง การแบ่งเซลล์ครบถ้วนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แบบจำลองเป็นฐาน และภาพรวมของกลุ่มแบบจำลองทางความคิดของนักเรียนอยู่ในกลุ่มที่ถูกต้องสมบูรณ์ โดยเฉพาะเนื้อหาเรื่อง ความแตกต่างของการแบ่งเซลล์พืช เซลล์สัตว์ และความแตกต่างของการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิส ไมโอซิส เนื่องจากการจัดการเรียนรู้มีการให้นักเรียนสังเกตของจริง และสร้างแบบจำลอง ปรับปรุงแบบจำลองด้วยตนเอง แต่นักเรียนบางส่วนยังมีแบบจำลองทางความคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ในเรื่อง การแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสและไมโอซิส เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ต้องการเวลาในการทำความเข้าใจและแก้ไขแบบจำลองมาก และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป ผู้วิจัยควรเพิ่มเวลาในส่วนของการปรับปรุง แก้ไขแบบจำลองให้มากขึ้น และควรให้นักเรียนได้สร้างแบบจำลองชนิดอื่นๆ เช่น ดินน้ำมัน เป็นต้น ตลอดจนศึกษาเจตคติต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- จิตติมา ตมหอม. 2553. ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ต่อการพัฒนาแนวคิดและเจตคติต่อการเรียนเรื่อง เซลล์และการแบ่งเซลล์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัชรฤต เกื้อทาน, ชาตรี ฝ้ายคำตา และ สุตจิต สงวนเรือง. 2554. “แบบจำลองความคิดเรื่องพันธะเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.”วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 17 (2): 299-314.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2544. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- วาสนา ประवालพุกษ์. 2538. **นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. แปลจาก S. Kemmis & R. McTaggart. (eds.). 1998. **The Action Research Planner**. Australia: Deakin University.
- ศศิเทพ ปิติพรเทพิน, สุรเดช ศรีธา, กฤษณา โภคพันธ์ และ กฤษณา ชินสิญจน์. 2555. “การส่งเสริมความเข้าใจแนวคิดวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแบ่งเซลล์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสร้างภาพเคลื่อนไหว.”วารสารวิจัย มข. 2 (1): 115-130.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2551. **หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานชีววิทยาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6**. กรุงเทพมหานคร: สกสศ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2551. **หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ชีววิทยา เล่ม 1 – เล่ม 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6**. กรุงเทพมหานคร: สกสศ.
- สุทธิจักร ศรีถนอมรัก. 2548. **แนวคิดเกี่ยวกับเซลล์และการแบ่งเซลล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตทุ่งเพียงของ แขวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุทธิดา จำรัส. 2549. **แบบจำลองและการสร้างแบบจำลองในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ (Online)**. <http://chamrat.com/ModelandModelingTeaching.aspx>, 3 พฤษภาคม 2555.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2548. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษา นาคทอง. 2550. “แนวคิดเรื่องเซลล์ และกระบวนการของเซลล์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.”วารสาร **วิทยาศาสตร์สาขาสังคมศาสตร์** 28: 1-10.
- Buckley, B. C., J. D. Gobert, A. C. H. Kindfield, P. Horwitz, R. F. Tinker, B. Gerlits, U. Wilensky, C. Dede, and J. Willett. 2004. “Model-based teaching and learning with BioLogica: What do they learn? How do they learn? How do we know?.” **Journal of Science Education and Technology** 13 (1): 23-41.
- Chi, M.T.H. and Roscoe, R.D. 2002. The process and challenges of conceptual change. In M. Limon and L. Mason (Eds), **Reconsidering conceptual change: Issues in the theory and practice**. Dordrecht, The Netherlands: Kluwer Academic Publishers: 3-27.
- Coll, R. K. 1999. **Learners’ mental models of chemical bonding**. Thesis of Doctor Degree: Curtin University of Technology.
- Dikmenli, M. 2010. “Misconceptions of cell division held by student teachers in biology: A drawing analysis.” **Scientific Research and Essay** 5 (2): 235-247.
- Gilbert, J. K. 2005. **Visualization in science education**. Netherlands: Springer.
- Gilbert, J. K., C. J. Boulter, and R. Elmer. 2000. “Positioning models in science education and in design and technology education.” **Developing Model in Science Education**. Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Gobert, J.D. and Barbara C. Buckley. 2000. “Introduction to model-based teaching and learning in science education.” **International Journal of Science Education** 22 (9): 891-894.

- GÜNE, M. H. and Dilek ÇELĐKLER. 2010. “The Investigation of Effects of Modelling and Computer Assisted Instruction on Academic Achievement.” **The International Journal of Educational Researchers** 2 (3): 22-28.
- Halloun, I. A. 2006. **Modeling Theory in Science Education**. Netherlands: Springer.
- Justi, R. S. and John K. Gilbert. 2002. “Modelling, teachers’ views on the nature of modeling, and implications for the education of modelers” **International Journal of Science Education** 24 (4): 369-387.
- Kiboss, J. K., MwangiNdirangu and Eric W. Wekesa. 2004. “Effectiveness of a Computer-Mediated Simulations Program in School Biology on Pupils’ Learning Outcomes in Cell Theory.” **Journal of Science Education and Technology** 13 (2): 207-213.
- Mertans, T. R., Walker J. O. **A paper-&-pencil strategy for teaching mitosis & meiosis, diagnosing leaning problems & predicting examination performance**. The American Biology Teacher. 1992 ; 54 : 470-474.
- Tapon, N., Kenneth H Moberg and Iswar K Hariharan. 2001. “The coupling of cell growth to the cell cycle.” **Current Opinion in Cell Biology** 13 : 731–737.
- Treagust, D.F., Gail Chittleborough and Tapelo L. Mamiala. 2002. “Students’ understanding of the role of scientific models in learning science.” **International Journal of Science Education** 24 (4): 357-368.
- Vanderwolf, C. H. *et al.* 2005. **TEACHING SCIENCE IN THE 21ST CENTURY**. A report prepared for the Society for Quality Education. May 2005. Ontario: SQE.
- Vosgerau, G. 2006. **The Perceptual Nature of Mental Models**. In Carsten Held, Markus Knauff & Gottfried Vosgerau (eds.), *Mental Models and the Mind*: Elsevier.
- Vosniadou, S. 1994. Capturing and modeling the process of conceptual change. **Learning and Instruction**. 4: 45-69.
- Williams, M. 2012. “Exploring Middle School Students’ Conceptions of the Relationship Between Genetic Inheritance and Cell Division.” **Science Education** 96 (1): 78-103.
- Williams S. 2007. **Classroom Based Research Project**. Leadership for Middle Level Science. April 21, 2007. University of Pennsylvania

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส
ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
The Development of Mathematics Activities Package
Enhance Connection Ability on Pythagoras Theorem
for Mathayomsuksa II Students

ศรินทิพย์ อิศาระ¹ บุญญา เพียรสุวรรณ² สาราญ มีแจ่ม³

1. นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านศรีบุญเรือง) อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 31 คน โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 1 ห้องเรียน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 12 คาบ คาบละ 60 นาที แบบแผนการวิจัยนี้เป็นแบบกลุ่มเดียววัดหลังการทดลอง (One Group Posttest Only Design) เทียบกับเกณฑ์ โดยใช้ค่าสถิติ t-test one sample ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง มีประสิทธิภาพ 75.65/ 71.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้
2. ผลการทดสอบความสามารถในการเชื่อมโยงของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.26 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.19 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : เชื่อมโยง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of the research were to develop Mathematics activities package for enhance connection ability on Pythagoras theorem for Mathayomsuksa II students, and to compare students' connection ability after learning by using this activities package with a criterion. The subjects of this research were 31 Mathayomsuksa II students, enrolled in the second semester of 2012 academic year, from Tessaban 5 (Bansriboonreang) school, Muang, Lampang. They were selected by using Simple random sampling technique. The duration of experiment was 12 periods, each of which required 60 minutes. The one group posttest only design was used in this research. The data was analyzed by using t-test one sample. The findings were as follows:

1. The Mathematics activities package for enhance connection ability on Pythagoras theorem for Mathayomsuksa II students was effective at the level of 75.65/ 71.56, which was higher than the anticipated basis at 70/ 70.

2. The students' connection ability after learning the Pythagoras theorem was significantly higher than basis at .05.

Keywords : Connection , Pythagoras Theorem , Activities Package , Mathematics

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ไว้ในสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 6 ที่กล่าวว่า มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้และมีพื้นฐานในการที่จะนำไปศึกษาต่อ นั้น จำเป็นต้องเชื่อมโยงเนื้อหาต่างๆ ภายในวิชาคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน เชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ โดยใช้คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และในการแก้ปัญหา นอกจากนั้นแล้วยังต้องมีการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีววิทยาอย่างโดยตรง รวมถึงการนำคณิตศาสตร์ไปเชื่อมโยงกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 203-205) และการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคณิตศาสตร์ที่เรียนในห้องเรียนได้ดีขึ้น และมองเห็นความสำคัญของคณิตศาสตร์ (อัมพร ม้าคนอง, 2547, หน้า 101) การเชื่อมโยงต้องเป็นจุดเน้นสำคัญในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551, หน้า 98) แต่ในการจัดการเรียนการสอนของครูที่ผ่านมา นักเรียนส่วนมากยังด้อยความสามารถเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาคณิตศาสตร์และระหว่างคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน และในการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2545, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของ PISA 2003 พบว่า มีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ 29 ที่แสดงสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ด้านการเชื่อมโยงซึ่งต่ำกว่าประเทศอื่นในเอเชียเกือบทุกประเทศ เช่นเดียวกันผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553 มาตรฐานการเชื่อมโยงพบว่า นักเรียนทั่วประเทศได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 8.44 และในระดับโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านศรีบุญเรือง) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10.78 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 ประกอบกับเมื่อพิจารณาในส่วนของผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553 มาตรฐาน ค.3.2 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีบทพีทาโกรัส พบว่านักเรียนทั่วประเทศได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.23 และในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านศรีบุญเรือง) เนื้อหาเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและบทกลับ เป็นเนื้อหาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เท่ากับร้อยละ 56.15 ซึ่งต่ำที่สุดสำหรับการเรียนการสอนภาคเรียนนี้ จากผลการสำรวจปัญหาในการเรียนการสอนทฤษฎีบทพีทาโกรัส ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้การสอนเชิงบรรยาย ยกตัวอย่างในหนังสือเรียน ให้นักเรียนท่องจำสูตร ใช้สื่อการสอนน้อย มีการส่งเสริมการเชื่อมโยงน้อย และในด้านนักเรียนพบว่า ส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ไม่ดี และไม่สนใจเรียน จากสาเหตุต่างๆ เหล่านี้ นักเรียนจึงขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและบทกลับ อีกทั้งไม่สามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ ได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจค้นคว้าหาแนวทางการเรียนการสอนที่ช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้นักเรียนที่เรียนช้า และนักเรียนที่ขาดเรียนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ เราความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา (อรนุช ลิ้มศิริ, หน้า 175) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับมากในการพัฒนาความสามารถด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (อภิญา ซอระสี, 2551, หน้า 70) ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้สื่อที่เป็นรูปธรรม และจัดสถานการณ์ปัญหาที่ให้นักเรียนได้คิดและปฏิบัติจริง พร้อมทั้งศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงของนักเรียนภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความสามารถในการเชื่อมโยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล ได้แก่

1.1 ผู้ให้ข้อมูลในการสร้างและประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชิงทราย) และโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านศรีบุญเรือง) อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2555 ดังนี้

1.2.1 กลุ่มหนึ่งต่อหนึ่ง จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับเก่ง 1 คน ระดับปานกลาง 1 คน และระดับอ่อน 1 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความยาก-ง่ายของกิจกรรมความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ทำกิจกรรม และภาษาที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2.2 กลุ่มเล็ก จำนวน 9 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับเก่ง 3 คน ระดับปานกลาง 3 คน และระดับอ่อน 3 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/ 70

1.2.3 กลุ่มใหญ่ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับเก่ง 10 คน ระดับปานกลาง 10 คน และระดับอ่อน 10 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/ 70

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ และเอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

2.2 ศึกษาหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และความสามารถในการเชื่อมโยง

2.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อกำหนดของเนื้อหาแต่ละหน่วยย่อยในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด

2.4 ผู้วิจัยนำจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาที่กำหนดขึ้นในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนคณิตศาสตร์เพื่อทำการประเมินความสอดคล้อง และขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

2.5 ผู้วิจัยจัดทำโครงสร้างเวลาเรียนของแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์จริง

2.6 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อประเมินความเหมาะสมของเนื้อหากิจกรรมเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาต่างๆ โดยนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินผลการประเมินว่าเนื้อหาและรายละเอียดของกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.5 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

2.7 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างละ 1 คน เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับความยากง่ายของกิจกรรม ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในช่วงเวลาหลัง เลิกเรียน วันละ 1 ชั่วโมง โดยระหว่างทดลองผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมกรรมการทำกิจกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิดตลอดจนเฝ้าดูการปฏิบัติกิจกรรมทุกขั้นตอน

2.8 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจากการทดลองครั้งที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างละ 3 คน การดำเนินการในขั้นตอนนี้เพื่อหาข้อบกพร่องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยระหว่างทดลองผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมกรรมการทำกิจกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด

2.9 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

2.10 ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดพิมพ์รูปเล่มที่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริงในภาคสนาม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การศึกษารูปแบบการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ภายหลังจากได้นำชุดกิจกรรมไปประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ และทำการทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 เป็นที่เรียบร้อยแล้วดำเนินการมีรายละเอียด ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวนประมาณ 31 คน (โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย) ซึ่งเป็นห้องเรียนที่มีนักเรียนแบบคละความสามารถในการเรียนระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน

แบบแผนการทดลอง คือ แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบหลังการทดลอง (One Group Posttest Only Design) (เกียรติสุตา ศรีสุข, 2548, หน้า 17)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ชุดทบทวนความรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ชุดเรียนรู้เนื้อหาพีทาโกรัสและบทกลับ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ชุดการประยุกต์ใช้ทฤษฎีบทพีทาโกรัสและบทกลับ

และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส แบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

- ศึกษาเอกสาร คู่มือครู แบบเรียนที่ใช้ประกอบการสอน เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัสและบทกลับ ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงจากหนังสือ และเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

- วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อกำหนดจำนวนข้อแบบทดสอบ

- สร้างแบบทดสอบอัตนัย และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข
- นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- นำข้อคำถามที่ได้รับจากการตรวจสอบความสอดคล้องมาคำนวณค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มาทำการทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน
- นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก และความยากง่ายที่เหมาะสม จำนวน 5 ข้อ
- จัดพิมพ์แบบทดสอบเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. ความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงมีประสิทธิภาพ 75.65/ 71.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้
2. ผลคะแนนความสามารถในการเชื่อมโยงของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 22.26 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.19 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.71$)

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ 70/ 70 ที่ตั้งอาจมาจากกระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อย่างถูกต้อง ประกอบกับชุดกิจกรรมมีการทบทวนความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม สอดแทรกด้วยการเล่นเกม มีการใช้สื่อที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งยังมีสถานการณ์ปัญหาในรูปแบบต่างๆ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติโดยใช้ทฤษฎีบทพีทาโกรัสเชื่อมโยงเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2551, หน้า 114) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะ/กระบวนการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์ ว่าผู้สอนอาจจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ปัญหาสอดแทรกในการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นการนำความรู้ เนื้อหาสาระ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการเรียนรู้ เนื้อหาใหม่หรือนำความรู้และกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ หรือเห็นการนำคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน

2. ผลความสามารถในการเชื่อมโยงของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้ทฤษฎีบทพีทาโกรัสผ่านกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้ง ประกอบกับผู้เรียนได้นำทฤษฎีบทพีทาโกรัสมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตจริงพร้อมทั้งได้ลงมือปฏิบัติ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมมือกันในกลุ่ม มีการนำเสนอแนวคิดและผลงานในชั้นเรียนโดยส่งเสริมให้นักเรียนได้อภิปราย และหาข้อสรุปร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับอัมพร ม้าคะนอง (2553, หน้า 60 - 63) กล่าวว่า การที่นักเรียนจะพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงได้ ผู้เรียนต้องมีความรู้และมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ในเรื่องที่จะนำไปใช้เชื่อมโยงเป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในการมองเห็นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของสิ่งที่จะเชื่อมโยง และสอดคล้องกับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2551, หน้า 114) ที่กล่าวว่า เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และมีทักษะกระบวนการการเชื่อมโยงความรู้ ผู้สอนอาจมอบหมายงานหรือกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นแล้วนำเสนองานต่อผู้สอนและนักเรียน ให้มีการอภิปรายและหาข้อสรุปร่วมกัน ผู้สอนควรจัดกิจกรรมหรือให้ปัญหาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงในเนื้อหาอื่นๆ
2. ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ครูควรสนับสนุนและกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น และกล้าแสดงออก
3. ควรจัดกิจกรรมเกมการแข่งขันให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและเป็นการทบทวนความรู้ นักเรียนอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. 2548. **ระเบียบวิธีวิจัย**. ภาควิชาประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แก้วตา เลหาบุตร. 2551. **กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นที่เน้นการเชื่อมโยง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกรุงเทพฯ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2523. **หน่วยที่ 2 กระบวนการสันนิเวศนาการและสื่อการสอน**. ในเอกสารการสอนวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1 – 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2532. **เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2553. **80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. ทิศนา แคมมณี. **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์, 2548.
- เทิดเกียรติ วงศ์สมบูรณ์. 2547. **กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงเรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (คณิตศาสตร์), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. 2542. **นวัตกรรมการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2537. **การพัฒนาการสอน**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชัย อารีเอื้อ. 2551. **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์เพชรราชูวิทยา ในพระอุปถัมภ์ฯ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (คณิตศาสตร์ศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- บุญญาธิ แซ่หล่อ. 2550. **การบูรณาการแบบเชื่อมโยงเนื้อหาคณิตศาสตร์ในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูล และพีชคณิตโดยใช้สถานการณ์ในชีวิตจริงสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (คณิตศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- รัตน์ะ บัวสนธิ์. 2552. **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คำสมัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). 2550. **มองคุณภาพการศึกษาตะวันออก จากการศึกษาประเมินผลนักเรียนนานาชาติ :ออนไลน์**.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). 2550. **รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โครงการ PISA 2009 :ออนไลน์**.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). 2550. **รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โครงการ PISA 2006 :ออนไลน์**.
- สาโรช โศภีรักษ์. 2546. **นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

- สิริพร ทิพย์คง. 2545. **หลักสูตรและการสอนคณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
สุขโขทัยธรรมมาธิราช, 2543. **เอกสารการสอนชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพครู หน่วยที่ 7-15**. พิมพ์ครั้งที่ 12.
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. 2553. **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. ครั้งที่พิมพ์ 4. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2546. **การผลิตชุดกิจกรรม**. ชัยนาท : ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.
อโนมา วงษ์หุ่น. 2545. **การพัฒนาชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่
3**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- อัมพร ม้าคนอง. 2546. **คณิตศาสตร์ : การสอนและการเรียนรู้**. คณะครุศาสตร์ กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- , 2553. **ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ : การพัฒนาเพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำพัน คณะนาม. 2544. **การพัฒนาชุดการสอนเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ระบบนำทางการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ Development of a Navigation Application on Android operating system, Called “Ratchaburi Travel”

จันทร์ตา ลายคล้ายดอก¹ พิชญ์สินี พุทธิวิศรี²

^{1,2} สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาและพัฒนาระบบนำทางการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ โดยมีการพัฒนาแอปพลิเคชันที่แตกต่างจากแอปพลิเคชันนำทางอื่นๆ คือเน้นให้ง่ายต่อการใช้งาน และเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นหาเส้นทาง ที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร และแหล่งขายของฝาก แบบครบวงจรผ่านสมาร์ทโฟน ผลจากการศึกษาพบว่าแอปพลิเคชันสามารถนำทางการท่องเที่ยวแบบครบวงจร โดยอำนวยความสะดวกในการค้นหาเส้นทาง ที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร และแหล่งขายของฝากแบบครบวงจรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพียงพอต่อการใช้งานทั่วไป และสามารถใช้งานได้จริง

คำสำคัญ : ระบบนำทางการท่องเที่ยวแบบครบวงจร แอปพลิเคชัน ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ จังหวัดราชบุรี

Abstract

The research studied and developed an application on Android operating system called, “Ratchaburi Travel”. The application was different from the other navigation apps in terms of the design as to make it handy and easy- to-use. It was designed to facilitate users with the information as a tool for a whole services provider, on travel routes, accommodation, attractions, restaurants and souvenir shops in Ratchaburi, via smartphone. The results of the study showed that the application was applicable as an effective tourism guides, enable tourists to get the travel routes, accommodation, attractions, restaurants and souvenir shops across Ratchaburi province. It was practical to serve for general use.

Keywords : integrated tourism, application, Android, Ratchaburi

บทนำ

จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในแนวเทือกเขาตะนาวศรี โอบล้อมไปด้วยขุนเขาที่สวยงาม ทำให้มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งน้ำตก ภูเขา ประกอบกับความเก่าแก่และประวัติที่ยาวนาน เป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ทัศนกรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่มีความสวยงามประณีต และยังมีอาหารหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งอาหารพื้นบ้าน ร้านขายของฝาก และสถานที่ท่องเที่ยว ที่มีให้เลือกสรรมากมาย ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยว ปัจจุบันการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และแหล่งขายของฝาก มีหลากหลายรูปแบบ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ เอกสารหรือใบปลิวต่างๆ เป็นต้น แต่ยังไม่มีการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลการท่องเที่ยว

จากที่มาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและพัฒนา ระบบนำทางการท่องเที่ยวบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Ratchaburi Travel) เพื่อแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีแบบครบวงจรบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ โดยสามารถแสดงข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการค้นหาเส้นทาง ที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยวแบบครบวงจร และสามารถนำทางการท่องเที่ยวโดยแสดงแผนที่ Google Map เพื่อนำทางนักท่องเที่ยวให้สามารถเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ได้ตามต้องการ

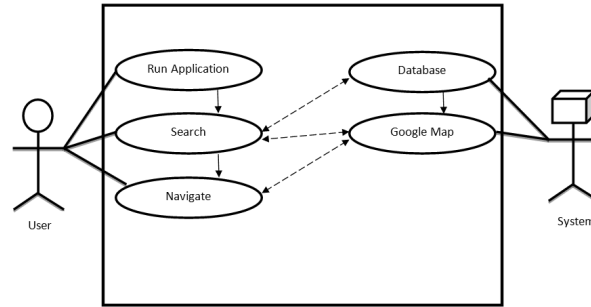

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบนำทางการท่องเที่ยวบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์
2. เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นหาเส้นทาง ที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยวแบบครบวงจรผ่านสมาร์ทโฟน

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

1. ภาพรวมของระบบ

ภาพที่ 1 การออกแบบ Use Case Diagram ของระบบนำทางการท่องเที่ยวบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้ใช้งานเปิดแอปพลิเคชันขึ้นมา และทำการค้นหาข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และแหล่งขายของฝาก ระบบทำการค้นหาข้อมูลจากฐานข้อมูลและแสดงผลการค้นหา จากนั้นระบบจะทำการประมวลผลที่ตั้งของสถานที่ต่างๆ และแสดงแผนที่ตามที่ใช้ได้ค้นหาผ่าน Google Map เพื่อนำทางผู้ใช้งานไปสถานที่ที่ผู้ใช้งานต้องการ

2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

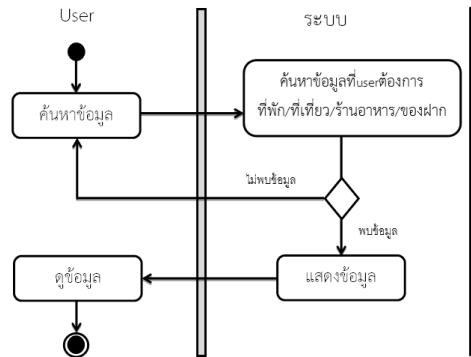
1) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ระบบนำทางการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี เป็นแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการที่ออกแบบมาเพื่อใช้งานกับอุปกรณ์พกพา เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต เป็นต้น [1] โดยระบบสามารถแสดงแผนที่และนำทางผู้ใช้งานไปสถานที่ที่ผู้ใช้งานที่ต้องการผ่าน Google Map [2], [3] ซึ่งเป็นเทคโนโลยีด้านแผนที่ที่มีประสิทธิภาพสูง ใช้งานง่าย และให้บริการข้อมูลของธุรกิจในพื้นที่ได้แก่ ที่ตั้งของธุรกิจ รายละเอียดการติดต่อ และเส้นทางการเดินทาง เป็นต้น ช่วยให้ผู้ใช้ค้นหาตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ต่างๆ ทั่วโลกได้ สามารถย่อขยายแผนที่และโต้ตอบกับผู้ใช้และเส้นทางหรือแสดงภาพถ่ายจากดาวเทียมของแผนที่ได้

2) งานวิจัยหรือระบบงานที่เกี่ยวข้อง พูนศักดิ์ บุญนิล และ วรวัฒน์ ตั้งหลักธงชัย [4] ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจองที่นั่งที่ฉายภาพยนตร์ผ่านโทรศัพท์มือถือ ในส่วนโปรแกรมการจองที่นั่งผ่านมือถือซอฟต์แวร์พัฒนาด้วย J2ME และเชื่อมต่อผ่าน GPRS ทำให้ผู้ใช้สามารถติดต่อการจองที่นั่งจากที่ไหนก็ได้ ซึ่งอำนวยความสะดวกในการจองที่นั่งผ่านโทรศัพท์มือถือ ทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการจอง นอกจากนี้ชินิษฐา ตรีริยาภิววัฒน์, นิริสรา บรรยงลักษณ์ และวิมลรัตน์ ขวาลรัตนสกุล [5] ได้ทำการพัฒนาเว็บไซต์ และ WAP Site ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ สำหรับห้องสมุดภาคศึกษาศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายช่องทางให้บริการและเป็นแบบการใช้งานจาก WAP/WML บนอุปกรณ์ประมวลผลเคลื่อนที่แบบพกพา ผลจากการวิจัยพบว่า ระบบสามารถแจ้งรหัสผ่านในกรณีผู้ใช้ที่ใช้งานลืมรหัสผ่าน แจ้งข่าวสารทางอีเมล และการส่งข้อความไปยังโทรศัพท์มือถือของผู้ใช้งานในกรณีวันที่ในการรับหนังสือจากการจองคาคเคลื่อน

3. การออกแบบและพัฒนาระบบ

ระบบนำทางการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ พัฒนาด้วยภาษาจาวา (JAVA) โดยใช้โปรแกรม Eclipse ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน ส่วนของข้อมูลใช้ไฟล์ Text ที่เป็น JSON ในการจัดการข้อมูลของโปรแกรม โดยฐานข้อมูลทั้งหมดได้มีการจัดเก็บข้อมูลโดยแบ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญไว้ 4 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนของสถานที่ท่องเที่ยว 2) ส่วนของสถานที่ที่พัก 3) ส่วนของร้านอาหาร และ 4) ส่วนของร้านของฝาก และเชื่อมต่อแผนที่ด้วย Google Map โดยขั้นตอนการทำงานแสดงได้ดังนี้

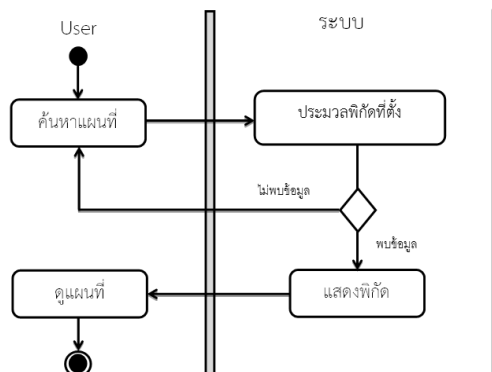
1) การค้นหาข้อมูล

ภาพที่ 2 Activity Diagram การค้นหาข้อมูล

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้ใช้ค้นหาข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และแหล่งขายของฝาก ระบบจะทำการค้นหาข้อมูล ถ้าพบข้อมูลระบบจะแสดงข้อมูล โดยในการแสดงข้อมูลสถานที่ระบบจะแสดงสถานที่อื่นๆ ใกล้เคียงแบบครบวงจร เช่น การค้นหาที่พัก ระบบจะแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และแหล่งขายของฝากที่อยู่ใกล้เคียงด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวแก่ผู้ใช้งาน แต่ถ้าไม่พบข้อมูลก็กลับไปค้นหาอีกครั้ง

2) การแสดงแผนที่นำทาง

ภาพที่ 3 Activity Diagram แสดงแผนที่

จากภาพที่ 3 สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้ใช้ทราบสถานที่ที่ต้องการ ระบบจะทำการประมวลพิกัดที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก และแสดงแผนที่ตามที่ผู้ใช้ได้ค้นหาผ่าน Google map เพื่อนำทางผู้ใช้งานไปสถานที่ที่ผู้ใช้งานที่ต้องการ

ผลการวิจัย

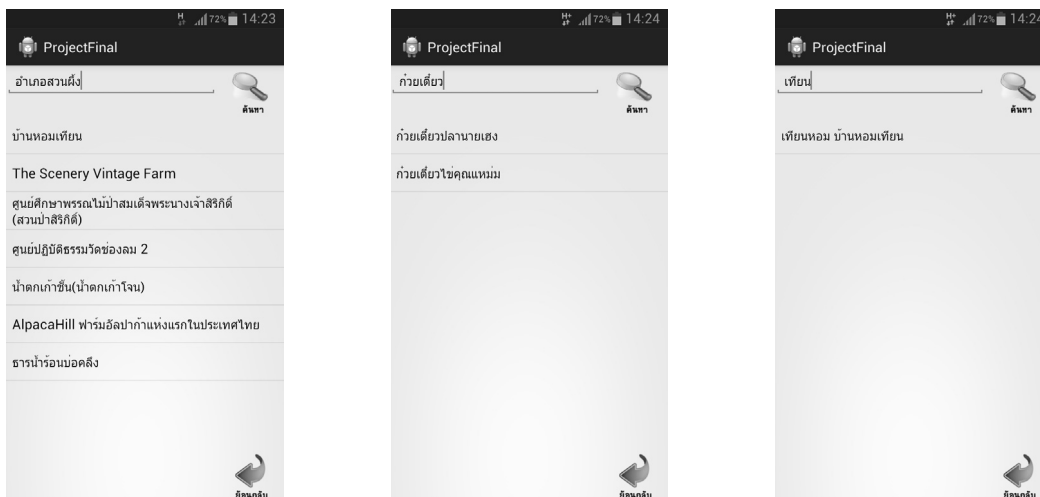
จากการทดสอบแอปพลิเคชัน พบว่า แอปพลิเคชันสามารถทำงานได้ตามที่กำหนด โดยแอปพลิเคชันสามารถแบ่งหน้าจอหลักๆ ได้ 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 หน้าจอหลักแอปพลิเคชัน เป็นหน้าจอหลักโดยแสดงหลังจากหน้าจอโหลดแอปพลิเคชัน เพื่อให้ผู้ใช้ได้เลือกดูสถานที่ที่ต้องการ หน้าจอหลักแอปพลิเคชันแสดงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 หน้าจอหลักแอปพลิเคชัน

ส่วนที่ 2 หน้าจอค้นหาข้อมูล เป็นหน้าจอสำหรับการค้นหาข้อมูลสถานที่ที่ต้องการ โดยแบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่สถานที่ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และแหล่งขายของฝาก การค้นหาข้อมูลสามารถค้นหาได้หลายรูปแบบ เช่น ค้นหาข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และแหล่งขายของฝากโดยชื่ออำเภอในจังหวัดราชบุรี ค้นหาโดยชื่อสถานที่ ค้นหาโดยราคาที่พัก ค้นหาโดยประเภทอาหาร เป็นต้น หน้าจอการค้นหาข้อมูลแสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 หน้าจอการค้นหาข้อมูล

เมื่อผู้ใช้ค้นหาข้อมูลสถานที่ตามต้องการแล้ว ระบบจะแสดงข้อมูลสถานที่เพื่อให้ผู้ใช้เลือกดูรายละเอียดของสถานที่ที่ต้องการ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 หน้าจอแสดงรายละเอียดของสถานที่พัก

ส่วนที่ 3 หน้าจอแสดงแผนที่ จากหน้าจอแสดงรายละเอียดของสถานที่ (ภาพที่ 6) ถ้าผู้ใช้เลือกเมนู *แผนที่* ระบบจะแสดงแผนที่เพื่อให้ผู้ใช้ดูที่ตั้งของสถานที่ พร้อมทั้งนำทางผู้ใช้จากตำแหน่งปัจจุบันที่ผู้ใช้อยู่ไปยังตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ปลายทางที่ต้องการ ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แสดงหน้าจอแผนที่นำทาง

ส่วนที่ 4 หน้าจอสถานที่ใกล้เคียง จากหน้าจอแสดงรายละเอียดของสถานที่ (ภาพที่ 6) ถ้าผู้ใช้เลือกเมนู *สถานที่ใกล้เคียง* ระบบจะแสดงข้อมูลสถานที่เพื่อให้ผู้ใช้ดูว่ามีสถานที่อะไรบ้างที่อยู่ใกล้เคียงสถานที่ค้นหาที่อยู่ในอำเภอเดียวกัน ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 หน้าจอสถานที่ใกล้เคียงที่พัก

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้ได้พัฒนาแอปพลิเคชัน ระบบนำทางการท่องเที่ยวบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ แอปพลิเคชันสามารถค้นหาการท่องเที่ยวแบบครบวงจร ได้แก่ ร้านอาหาร ที่พัก และ แหล่งซื้อของฝาก ในจังหวัดราชบุรีได้ นอกจากนี้ยังสามารถแสดงแผนที่การเดินทางและนำทางผู้ใช้ จากจุดเริ่มต้นที่เดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดราชบุรีผ่านทาง Google Map อย่างไรก็ตาม แอปพลิเคชันที่ได้นี้ควรพัฒนาระบบให้ผู้ดูแลแอปพลิเคชันสามารถอัปเดตข้อมูลข่าวสารและสถานที่ต่างๆ ผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อความสะดวกในการอัปเดตข้อมูล และสามารถแสดงข่าวสารข้อมูลและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

จักรชัย โสอินทร์. 2555. *Android App Development ฉบับสมบูรณ์*. นนทบุรี : ไอดีซี. การใช้งาน

Google Map Android API v2. สืบค้นเมื่อ 2556, พฤษภาคม 11, เข้าถึงได้จาก: <http://www.akexorcist.com/2013/01/android-code-google-map-android-api-v2.html>.

Google Maps API Key. สืบค้นเมื่อ 2556, พฤษภาคม 24, เข้าถึงได้จาก: <http://androidthai.in.th/content-125-map-activity-in-application-android.html>.

พูนศักดิ์ บุญนิล และรวัฒน์ ตั้งหลักธงชัย. 2549. *การจองตัวหนังสือบนโทรศัพท์มือถือ*. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชนิษฐา ตริริยาภิวฒน์, นริสร่า บรรยงลักษณา และวิมลรัตน์ ขวาลรัตน์สกุล. 2550. *การจัดการห้องสมุดบนมือถือโดย WAP/WML*. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**ปัญหาและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปะศึกษาบนฐาน
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะของครูผู้สอนศิลปะศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี**
**Problems and Needs of Training Curriculum for Teaching Art Education
Based on Local Arts Wisdom of Art Instructors in Primary School
in Ratchaburi Province**

ปรียาพร บุชบา

สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการสอนศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษาและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปะศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะของครูผู้สอนศิลปะศึกษา ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดราชบุรี ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนศิลปะศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 358 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการสอนศิลปะศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านเนื้อหาทางทัศนศิลป์ขาดความรู้ความเข้าใจการชื่นชมและเห็นคุณค่าผลงานศิลปะ โครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระทัศนศิลป์) เนื้อหากิจกรรมทัศนศิลป์ หลักการและวิธีการสอนกิจกรรมทัศนศิลป์และวิธีการบูรณาการกิจกรรมทัศนศิลป์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะจังหวัดราชบุรี ด้านทักษะทางศิลปะขาดทักษะการระบายสีด้วยเทคนิคต่างๆ การปั้น การออกแบบ การพิมพ์ภาพ การวิจารณ์ผลงานทัศนศิลป์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ

ส่วนหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปะศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดฝึกอบรมมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ควรดำเนินการร่วมกับบุคคลอื่นๆ ที่มีความรู้ศิลปะในท้องถิ่น เป้าหมายของการฝึกอบรมควรตอบสนองความต้องการของโรงเรียน ระยะเวลาการฝึกอบรมควรเป็น 2 วัน ช่วงเวลาของการฝึกอบรมควรเป็นวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 08.00-16.00 น. เนื้อหาและกิจกรรมหลักสูตรต้องการเน้นวิธีการสอนบูรณาการกิจกรรมทัศนศิลป์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ จุดเน้นหลักสูตรการฝึกอบรมควรพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนศิลปะด้านทักษะฝีมือทางศิลปะ

คำสำคัญ : ความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรม ศิลปะศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะ

Abstract

The purpose of the research was to study problems and needs of training curriculum for teaching art education based on local art wisdom of art instructors in primary schools in Ratchaburi province. The survey research was used with the samples of 358 art instructors. The instrument was a questionnaire. The statistics for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The research findings revealed that the overall problems of teaching art education, were at high level. When considering each aspect, the knowledge and understanding aspect had the problems of lacking content visual arts, art admiration and values, the structure of curriculum on learning arts, content of visual art activities, principle and teaching, including the integration of visual arts with local art wisdom of Ratchaburi Forart skills. There were problems on lacking skills in coloring techniques, molding, designing, picture printing and visual art criticism in relating to local art wisdom.

For the training curriculum in teaching art education based on local wisdom, there were needs on training curriculum and workshop. Muban ChomBueng Rajabhat University should organize training in cooperation with local art experts. The target of the training should serve the needs of the school. The training should be for two days from 8 : 00 a.m. th 4 : 00 p.m. The content and activities should be emphasized on the integration of visual art activities and local art wisdom. The training curriculum should be developed in terms of the art instructors on art skills and art proficiency/as well.

Keywords: Needs on Training Curriculum, Art Education, Local Art Wisdom

บทนำ

ศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยการจัดกิจกรรมทางศิลปะให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ พัฒนากาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับต่างๆ ดังที่ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2543, หน้า 19) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของศิลปะศึกษาว่า มุ่งส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมให้มีแนวคิดและเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545, หน้า 5) กล่าวถึงหน้าที่หลักและความสำคัญของศิลปะศึกษาว่าเป็นการให้การศึกษแก่เด็ก โดยเน้นพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก โดยใช้ศิลปะเป็นหนทาง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะเพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นั้น สิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องตระหนักคือ การไม่กำหนดกรอบหรือขอบเขตเรื่องราวให้นักเรียนคิดในวงจำกัด แต่ควรเปิดกว้างอย่างอิสระและยืดหยุ่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า9)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้จัดเนื้อหาและกิจกรรมศิลปะศึกษาอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระที่ 1 ทัศนศิลป์ กำหนดเป้าหมายของการสอนให้ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาที่มีคุณภาพคือ ให้อ่านและเข้าใจหลักการทัศนศิลป์ ถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ สร้างผลงานทัศนศิลป์ได้และรู้เข้าใจบทบาทความสำคัญของงานทัศนศิลป์ ชีวิตประจำวันและในท้องถิ่น เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว ครูผู้สอนมีบทบาทมากต่อพฤติกรรมการเรียนรู้อันที่สอนวิชาศิลปะศึกษาจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาทัศนศิลป์ ภูมิปัญญาศิลปะไทยในท้องถิ่นและมีทักษะฝีมือทางทัศนศิลป์ด้วย ดังที่ อารี สุทธิพันธ์ (2551, หน้า 7) กล่าวว่า ครูศิลปะศึกษาควรปฏิบัติทางศิลปะอยู่ตลอดเวลา มีความคิดและมีมือจะพัฒนาความเป็นผู้รู้พร้อมเพราะศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่เจริญเติบโตมีการพัฒนาตลอดเวลา ดังนั้นครูผู้สอนศิลปะศึกษาจึงจำเป็นต้องมีทักษะการปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี แต่ปัจจุบันครูผู้สอนศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี ส่วนมากไม่มีวุฒิครูศิลปะศึกษาแต่ต้องรับผิดชอบการสอนวิชาศิลปะศึกษา ซึ่งเป็นวิชาที่ครูไม่ถนัด ทำให้ครูขาดความมั่นใจ ขาดทักษะการปฏิบัติ ขาดความเข้าใจเนื้อหา กระบวนการสอนศิลปะ ความรู้ศิลปะทางทัศนศิลป์และศิลปะท้องถิ่นในภูมิปัญญาไทยและไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องตามหลักการศิลปะให้เด็กได้ จึงส่งผลให้ผู้เรียนขาดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์และทำผลงานลอกเลียนแบบกัน (อาทิตา คุ่มเสาร์, สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2554) สอดคล้องกับ รุ่งอรุณ บุญทัน (2550, หน้า 51) ที่ได้ทำศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) ของครูประถมศึกษา พบว่า ผู้มีปัญหาด้านการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การผลิตสื่อและการใช้สื่อ การวัดผลประเมินผล แต่มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อแก้ปัญหาการสอนให้กับครูคือ การจัดอบรมเรื่องเทคนิคการสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) ให้ครูได้พัฒนาตนเองและสอดคล้องกับ กฤษดิน นามพลกรัง (สัมภาษณ์ 25 สิงหาคม 2554) กล่าวว่า ครูต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองด้วยการอบรมเทคนิคการสอน การจัดกิจกรรมการสอนศิลปะศึกษา ความรู้ทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ การใช้เทคโนโลยีทางการสอนและการนำความรู้ศิลปะในท้องถิ่นมาสู่การสอนศิลปะ

แนวทางที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพครูให้มีประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนศิลปะได้ คือ การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปะศึกษาให้กับครูผู้สอนศิลปะศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในระดับประถมศึกษา เพราะการฝึกอบรมเป็นวิธีการหรือกิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะอย่างของบุคคลที่จะช่วยปรับปรุงเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเพื่อความชำนาญและทัศนคติในทางที่เหมาะสม เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติในการปฏิบัติงานให้มีมาตรฐานสูงขึ้นและมีความเจริญก้าวหน้าในงาน (ณรงค์ ฉายนันท์, 2544, หน้า 32) จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาการสอนและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปะศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ เพื่อเป็นแนวทางใน

การจัดทำการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนศิลปศึกษาให้มีความรู้พื้นฐานทางทัศนศิลป์ ทักษะปฏิบัติและภูมิปัญญาไทยจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามมาตรฐานของหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาการสอนศิลปศึกษาและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษานานาชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะของครูผู้สอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ประชากรใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และเขต 2 จำนวน 3,355 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 358 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษานานาชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอนการได้รับการฝึกอบรมและทักษะในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตอนที่ 2 ปัญหาการสอนศิลปศึกษา สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการสอนศิลปศึกษา เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ความคิดเห็นในระดับมาก
3	หมายถึง	ความคิดเห็นในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ความคิดเห็นในระดับน้อย
1	หมายถึง	ความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาเป็นแบบ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตรการฝึกอบรม การจัดอบรม เป้าหมายการฝึกอบรม ระยะเวลา เนื้อหาและกิจกรรม

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการสอนศิลปศึกษาและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด จำนวน 358 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติดังนี้ ร้อยละ 52.2 แนวคิด วิธีการสอนศิลปะตามมาตรฐานการเรียนรู้ ศ. 1.1 ทัศนศิลป์และ ศ. 1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 40.5

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมดจำนวน 358 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

ตอนที่ 2 ปัญหาการสอนศิลปศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	ระดับปัญหามากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	ระดับปัญหามาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	ระดับปัญหาปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อย
ค่าเฉลี่ย 0.51 – 1.50	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 หลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละ
เสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบประเด็นเดียวกัน
เสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาการสอนศิลปศึกษาตามความคิดเห็นครูผู้สอนศิลปศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก เมื่อพิจารณารายด้านเนื้อหาทัศนศิลป์ พบว่ามีปัญหา 5 อันดับแรก ได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจการขึ้นชมและเห็น
คุณค่าผลงานศิลปะ โครงสร้างของหลักสูตร(สาระทัศนศิลป์) เนื้อหากิจกรรมทัศนศิลป์ หลักการและวิธีการสอนกิจกรรม
ทัศนศิลป์ และวิธีการบูรณาการกิจกรรมทัศนศิลป์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะจังหวัดราชบุรี ด้านทักษะทางศิลปะ
พบว่า มีปัญหา 5 อันดับแรก ได้แก่ ขาดทักษะการระบายสีด้วยเทคนิคต่างๆ ทักษะการปั้น การออกแบบ การพิมพ์ภาพ
การวิจารณ์ผลงานทัศนศิลป์ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ

2. ผลการศึกษาความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ
พบว่า 1) รูปแบบหลักสูตรการฝึกอบรม ต้องการเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ร้อยละ 60.1 หลักสูตรอบรมเชิง
สาธิต ร้อยละ 27.9 หลักสูตรการฝึกอบรมแบบบรรยายหลักการ ร้อยละ 11.7 และหลักสูตรชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ร้อยละ
9.8 2) การจัดฝึกอบรม ต้องการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงดำเนินการร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความรู้ศิลปะใน
ท้องถิ่น ร้อยละ 58.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเป็นผู้จัด ร้อยละ 55.9 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ดำเนินการจัดกับแหล่งเรียนรู้ศิลปะในท้องถิ่น ร้อยละ 54.5 3) เป้าหมายของการฝึกอบรม ที่ควรเน้น เพื่อตอบสนองความ
ต้องการของโรงเรียน ร้อยละ 55.8 คิดรูปแบบ วิธีการเพื่อใช้ปรับปรุงการสอน ร้อยละ 52.4 ประยุกต์ทฤษฎีสู่การปฏิบัติใน
ชั้นเรียน ร้อยละ 50.1 4) ระยะเวลาในการฝึกอบรม ต้องการระยะเวลาฝึกอบรม 2 วัน ร้อยละ 36.0 ต้องการมากกว่า 3 วัน
ร้อยละ 24.0 ต้องการ 3 วัน ร้อยละ 19.85)ช่วงเวลาของการฝึกอบรมที่ต้องการเป็นวันจันทร์-ศุกร์เวลา 08.00 -16.00 ร้อย
ละ 34.1 วันเสาร์- อาทิตย์ เวลา08.00 -16.00 ร้อยละ 32.4 ภาคฤดูร้อน ร้อยละ 19.8 6)เนื้อหาและกิจกรรมหลักสูตร
มีความต้องการ วิธีการสอนบูรณาการกิจกรรมทัศนศิลป์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะราชบุรี ร้อยละ 62.3 การวาดภาพ
ระบายสีน้ำ สีโปสเตอร์ ร้อยละ 57.8 การพิมพ์ภาพ ร้อยละ 58.4 การปั้น ร้อยละ 57.8 7)จุดเน้นหลักสูตรการฝึกอบรม
ต้องการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนศิลปศึกษาด้านทักษะฝีมือทางศิลปะ ร้อยละ 58.1 กิจกรรมทัศนศิลป์บูรณาการกับ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะราชบุรี ร้อยละ 51.7 ฝึกปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์ที่เป็นเนื้อหาศิลปะท้องถิ่นราชบุรี ร้อยละ 52.2
แนวคิด วิธีการสอนศิลปะตามมาตรฐานการเรียนรู้ ศ. 1.1 ทัศนศิลป์และศ.1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 40.5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลได้คือ

1. ประเด็นปัญหาการสอนศิลปศึกษาด้านความรู้เนื้อหาทางทัศนศิลป์และด้านทักษะทางศิลปะมีสภาพปัญหาอยู่
ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาได้จบการสอนวิชาเอกทางศิลปะ จึงขาด
ความรู้ความเข้าใจทางทัศนศิลป์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ เป็นต้น และขาดทักษะฝึก
ปฏิบัติทางทัศนศิลป์ จึงทำให้ไม่มั่นใจในการสอนสอดคล้องกับจักรพันธ์ แพทย์หลักฟ้า (2551, หน้า 23) กล่าวว่า ครูผู้สอน
ศิลปะส่วนใหญ่จบไม่ตรงสาขาหรือจบศิลปะแต่ไม่เคยเรียนวิชาครู ทำให้มีปัญหาอย่างมากในการสร้างสรรค์บุคคลและทำให้
เด็กที่มีพรสวรรค์แต่เรียนกับคนที่ถ่ายทอดความรู้ไม่เป็นเกิดความเบื่อหน่าย

2. ประเด็นความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ พบว่า
ต้องการหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติให้มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เป็นผู้จัดกับแหล่งเรียนรู้ศิลปะในท้องถิ่นและ
เชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญศิลปะในท้องถิ่นเป็นผู้ให้ความรู้มีจุดเน้นพัฒนาทักษะฝีมือทางศิลปะให้มีเนื้อหากิจกรรมทัศนศิลป์กับ
การบูรณาการศิลปะท้องถิ่น อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้กำหนดมาตรฐานตัวชี้วัด ไว้ว่าผู้เรียน
จะต้องมีความรู้ทางทัศนศิลป์และภูมิปัญญาท้องถิ่นครูผู้สอนศิลปะจึงต้องการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองให้ได้รับความรู้ ทั้ง
เนื้อหาและฝึกปฏิบัติทางศิลปะ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้สอนใช้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยัง
หมั่นดี (2535, หน้า 95) พบว่า การพัฒนาครูด้วยการฝึกอบรมเน้นการปฏิบัติทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความมั่นใจ

ในการสอนศิลปศึกษามากขึ้น กล้าที่จะทำกิจกรรมใหม่ๆ มาให้ผู้เรียนสามารถสอนแบบบูรณาการและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงทักษะฝีมือด้านศิลปะและกล้าวิจารณ์แสดงความคิด

ข้อเสนอแนะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำผลการวิจัยด้านเนื้อหาและกิจกรรมทัศนศิลป์มาจัดเรียงเป็นหัวข้อในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม

1.2 ควรนำผลการวิจัยรายข้อด้านทักษะทางทัศนศิลป์ การวาดภาพระบายสีน้ำ การพิมพ์ภาพ การปั้น การออกแบบสร้างสรรค์มาจัดทำหลักสูตรจัดการออกแบบบูรณาการกับศิลปะในท้องถิ่น สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในระดับประถมศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพทักษะทางศิลปะ

1.3 ควรนำข้อมูลด้านความต้องการฝึกอบรมมาจัดทำหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเป็นผู้จัดทำหลักสูตรเน้นการบูรณาการการสอนกับแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะใช้ศักยภาพบุคลากรที่มีความรู้ทางศิลปะในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษา สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในระดับมัธยมศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาการใช้หลักสูตรด้วยการจัดการฝึกอบรมและประเมินผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรม

2.3 ควรมีการศึกษาการประเมินผลโครงการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษา เพื่อปรับปรุงการพัฒนา

หลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา ยศขรรค์. 2546. สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2.วิทยานิพนธ์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยจันทรเกษม.

โกศล พิณกุล. 2554. ศิลปะในโรงเรียน.กรุงเทพมหานคร : โอเอสพรีนเฮาส์.

บุญยัง หนั่นดี. 2539. รายงานวิจัยการศึกษากระบวนการพัฒนาความรู้ด้านศิลปศึกษาสำหรับครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาด้วยชุดฝึกอบรมมินิคอร์ส.สุรินทร์ : วิทยาลัยครูสุรินทร์.

เบญจพร เกียรติกำจรวงศ์. 2547. การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยการใช้ภูมิปัญญาไทย.วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2542. ศิลปศึกษา : ความเป็นมา ปรัชญา หลักการ วิวัฒนาการด้านหลักสูตร ทฤษฎี การเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัย.กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรุณ ตั้งเจริญและคณะ. 2551. ครูศิลปศึกษา.กรุงเทพมหานคร : กริดส์ ดีไซน์.

ศิริพงษ์เพ็ญศิริ. 2550. การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิตด้วยกิจกรรมศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการผลิตผลงาน.วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2552. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สันติ คุณประเสริฐและสมใจ สิทธิชัย. 2535. ศิลปศึกษา ศึกษาศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แสวง สมวงศ์. 2542. การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา.วิทยานิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผลของการเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

The Effects of Health and Recreation Classes on Motor Fitness of Students,
Muban Chombueng Rajabhat University

วัฒนพงศ์ อ่อนนุ่ม

อาจารย์ประจำสาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาผลของการเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ปรับปรุงวิธีการสอน และกิจกรรมในการสอนวิชา สุขภาพและนันทนาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติของมหาวิทยาลัย ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ ทำกิจกรรมในรายวิชาสุขภาพและนันทนาการที่ผู้วิจัย สอน สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง 30 นาที เป็นเวลา 15 สัปดาห์ ทำการทดสอบสมรรถภาพทางกลไก JASA (Japan Amateur Sport Association) ของผู้เรียนก่อนการเรียนและหลังการเรียนเป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลวิจัย พบว่า

1.ค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกลไกของผู้เรียนหลังจากสัปดาห์ที่ 15 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการกระโดด โกล ลูกนั่ง ดันพื้น วิ่งกลับตัว วิ่ง 5 นาที คือ 144.13, 16.27, 16.13, 35.13 และ 695.67 ตามลำดับ คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.50 , 0.25, 0.30, 0.56 และ 0.93 ตามลำดับ

2.เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถภาพทางกลไกของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลของการเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงพบว่าสมรรถภาพทางกลไกของผู้เรียนดีขึ้น การเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการที่มีกิจกรรมทางกายและเป็นทางเลือกสำหรับวิชาพลศึกษา ซึ่งสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกลไกของนักศึกษาได้

คำสำคัญ : วิชาสุขภาพและนันทนาการ สมรรถภาพทางกลไก แบบทดสอบสมรรถภาพทางกลไกของ JASA

Abstract

The purpose of this research was to study the effect of health and recreation on motor fitness of students from Muban Chombueng Rajabhat University. Thirty participants, who enrolled in health and recreation course, were randomly selected. These participants had been trained for 15 weeks, 1 day per week, and 3 hour 30 minute per day. The motor fitness testing JASA (Japan Amateur Sport Association) was done before and after learning of 15th week training period. The collected data was analyzed by using mean, standard deviations and t-test at $p \leq 0.05$ level.

The results were as follows;

1. After the 15th week of training, the mean of standing long jump, sit-ups, push-ups, time shuttle run, and 5 minutes distance run of the participants in the experimental group, were 144.13 cm.,

16.27 times, 16.13 times, 35.13 m., and 695.67 m., respectively. When calculated as percentage of progression, these values were 0.50, 0.25, 0.30, 0.56, and 0.93, respectively.

2. There was no significant difference between before and after training of 15th week of training for the motor fitness.

From the results of learning health and recreation course toward the motor fitness of the students from Muban Chombueng Rajabhat University, it apparently revealed that the students' motor fitness was enhanced and improved. Therefore, it might be concluded that the course of health and recreation, especially in terms of developing motor fitness, could be one of alternative choices for a design of the physical education program for Muban Chombueng Rajabhat University as to promote the students' motor fitness.

Keywords : health and recreation , Motor Fitness, Fitness Testing

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พุทธศักราช 2550 “สุขภาพ หมายความว่า ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล” ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนเป็นเป้าหมายของคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาเป็นประจำอย่างต่อเนื่องจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตเพื่อให้มนุษย์เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550-2554) ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนากีฬาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีพื้นฐานการเล่นกีฬา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกกำลังกาย เด็กและเยาวชนร้อยละ 80 จะต้องออกกำลังกายและเล่นกีฬาเป็นประจำ อย่างน้อยวันละ 30 นาที ไม่น้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ ในการพัฒนามนุษย์เราจึงควรเริ่มจากการพัฒนาตั้งแต่ในวัยเด็ก

นอกจากนี้ จากการศึกษาที่พบว่า เด็กช่วงอายุ 6-11 ปี และ 12-19 ปี คิดเป็น 18.8 เปอร์เซ็นต์ และ 17.4 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ มีอัตราของการเกิดโรคอ้วนในวัยเหล่านี้มาก เนื่องจากสาเหตุของการขาดกิจกรรมทางกาย เพราะฉะนั้นการสร้างกิจกรรมทางกายให้กับเด็กในวัยนี้นั้นนอกจากจะเป็นการพัฒนาการเคลื่อนไหวแล้ว ยังเป็นการป้องกันเด็กเข้าสู่ภาวะโรคอ้วน หรือการมีสุขภาพที่ดี ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางกายและระดับของโรคอ้วนนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่ากิจกรรมทางกายนั้นเป็นกุญแจสำคัญของการเผาผลาญแคลอรี (Clark, 2007) กิจกรรมทางกายที่ดีจะเป็นการสร้างประสบการณ์ ในระหว่างวัยเด็กเล็ก ไปสู่วัยเด็กโต เป็นการส่งเสริม และพัฒนาทัศนคติของการไปสู่กิจกรรมทางกายได้ เพราะเด็กที่กำลังเจริญเติบโตร่างกายจะมีความอดทน น้อยกว่าผู้ใหญ่ กิจกรรมที่ปฏิบัติจะต้องไม่หักโหมเกินไป การเลือกกิจกรรมต้องเป็นสิ่งที่มีความท้าทาย เป้าหมายของการปฏิบัติไม่ยากไม่ง่ายจนเกินไป สร้างโอกาสให้กับเด็กในการประสบความสำเร็จในการปฏิบัติ และเป็นการสร้างพื้นฐานสำหรับการเคลื่อนไหวในอนาคต การพัฒนาการเคลื่อนไหวพื้นฐานสำหรับเด็ก ในรูปแบบต่างๆ เช่น การเดิน การวิ่ง การเขย่ง การกระโจน การสไลด์ เป็นต้น ทั้งแบบใช้อุปกรณ์ เช่น การเลี้ยงลูกฟุตบอล การตีเทนนิส เป็นต้น การไม่ใช้อุปกรณ์ เช่น การหมุนตัว การม้วนตัว การเตะ เป็นต้น กิจกรรมทางกายพื้นฐานสำหรับเด็กนั้น มีค่าเท่ากับการสร้างกิจกรรมทางกาย และสร้างสมรรถภาพทางกายในวัยเด็ก (Stodden, et al., 2008) ดังที่ ฮาร์เตอร์ (Harter, 1984) ได้กล่าวว่า เด็กในวัยนี้ต้องการรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม และมีลักษณะนิสัยชอบความท้าทายชอบการแข่งขัน การสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ จะเป็นเป้าหมายในการ หล่อหลอมพฤติกรรม และมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโต ความเชื่อในเด็กวัยนี้จะมีเชื่อในเรื่องของโชค และความสามารถรับรู้ถึงความมุ่งหวังในการปฏิบัติ ทั้งการปฏิบัติที่ยากและง่าย เพราะฉะนั้นการรับรู้ถึงความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองในการทำกิจกรรม จะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาให้เด็กในวัยนี้เกิดความรู้สึกมุ่งมั่นเป้าหมายสู่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งหากปฏิบัติงานที่ทำได้เป็นอย่างดีจะพัฒนาให้เด็กมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากขึ้น

ความเหมาะสมของการเลือกกิจกรรมที่นำไปปฏิบัติจึงมีความสำคัญ กิจกรรมการเล่นพื้นเมืองไทย จึงเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับนำมาไปสอนให้กับเด็กในวัยเรียน ดังที่ ชัชชัย โกมารทัตและคณะ (2527) ได้ทำการศึกษา การเล่นพื้นเมืองไทยแต่ละชนิดกีฬาต่างก็มีคุณค่าทางด้านพลศึกษา อันได้แก่ คุณค่าทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ

สติปัญญาครบถ้วนมากขึ้นแตกต่างกันไปตามลักษณะและประเภทกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านร่างกาย พบว่ากีฬา หรือ การเล่นพื้นเมืองไทยให้คุณค่าส่งเสริมทางด้านร่างกายกับผู้เล่นครบถ้วนทุกคุณค่า ทั้งการประสานงานของระบบต่างๆ ภายในร่างกาย การทรงตัว พลังของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว ความแม่นยำ ความแข็งแรง ความเร็ว ความทนทานของระบบ หายใจและความคล่องแคล่วว่องไว อันเนื่องมาจากกีฬาพื้นเมืองไทยส่วนใหญ่ มีการเคลื่อนไหวของร่างกายและอวัยวะต่างๆ ตั้งแต่การวิ่ง การหยุด การหลบหลีก การเปลี่ยนทิศทาง การแข่ง การกระโดดในรูปแบบต่างๆ ล้วนเป็นการส่งเสริมการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไว (อาชวิทธิ์ เจิงกลิ่นจันทร์, 2552)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า จากการศึกษาที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของกิจกรรมทางกาย และการละเล่นพื้นเมืองไทยอันเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสมรรถภาพทางกลไกสำหรับเด็กไทย ซึ่งสมรรถภาพทางกลไกหรือสมรรถภาพเชิงทักษะปฏิบัติ นั้น เป็น ความสามารถทางร่างกายที่ช่วยให้บุคคลประกอบกิจกรรมทางกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นกีฬาได้สมรรถภาพทางกลไก มีองค์ประกอบของความสามารถอยู่ 6 ด้าน คือ ความคล่องแคล่ว การทรงตัว การประสานสัมพันธ์ พลังกล้ามเนื้อ เวลาปฏิกริยาตอบสนอง และความเร็ว ซึ่งภาพรวมของ ความสำคัญของสมรรถภาพทางกลไกนั้นเป็นความสามารถในการทำงานของอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ส่งผลถึงระบบของร่างกายโดยรวม และความสามารถดังกล่าวยังสามารถที่จะช่วยส่งเสริมให้มีสมรรถภาพทางกายที่สมบูรณ์และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการประกอบกิจกรรมออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (www.google.co.th/สมรรถภาพทางกลไก www.radompon.com/resourcecenter) และการพัฒนาของความแข็งแรง ความเร็วและความอดทนจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การพัฒนาความแข็งแรง ต้องอาศัยความอดทนเป็นพื้นฐาน (สนธยา สีละมาต. 2547:215)

วิชาสุขภาพและนันทนาการคือวิชาที่ว่าด้วยเรื่องสุขภาพให้ความรู้เรื่องสุขภาพและมีการสอดแทรกกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ ซึ่งกิจกรรมทางกายและสอดแทรกการละเล่นพื้นเมืองไทยเข้าไปในการเรียนการสอนด้วย เมื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้ลงเรียนวิชานี้ก็จะเกิดความสุขสนุกสนานและความสนุกสนานร่างกายของนักศึกษาที่ได้เกิดการเคลื่อนไหวพื้นฐานอยู่ตลอดเวลาในขณะที่ทำกิจกรรมในวิชาเรียน ก็จะทำให้สมรรถภาพทางกลไกของนักศึกษาดีขึ้นและการที่จะทราบว่าสมรรถภาพทางกลไกของผู้เรียนดีขึ้นหรือไม่ต้องใช้แบบทดสอบสมรรถภาพทางกลไกที่มีความมุ่งหมายหลักเพื่อต้องการทราบถึงความสามารถในการทำงานของอวัยวะต่างๆ ของร่างกายว่า มีความสามารถ หรือมีความพร้อมมากน้อยแค่ไหน มีจุดอ่อน และต้องปรับปรุงกลไกส่วนไหนบ้าง เพื่อให้กลไกต่างๆ สามารถทำงานเป็นระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบสมรรถภาพทางกลไกของ JASA(Japan Amateur Sport Association) ที่มีการวัดความสามารถทางกลไกโดยเน้นถึงความสามารถทางสมรรถภาพทางกลไก ซึ่งมี 5 ด้าน ดังนี้ 1. ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขน 2. ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อหน้าท้อง 3. ความคล่องแคล่วว่องไว 4. พลังกล้ามเนื้อขา 5.ระบบหายใจและไหลเวียนโลหิต (สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพ และนันทนาการ ส่วนส่งเสริมพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ : 2540)

ดังนั้น จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยคิดว่าควรจะมีการศึกษาเรื่องสมรรถภาพทางกลไกของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการก่อนเรียนและหลังเรียน ว่ามีสมรรถภาพทางกลไกเป็นอย่างไร พัฒนาหรือไม่ และผลของงานวิจัยจะสามารถนำมาปรับปรุงกิจกรรม ความหนัก ระยะเวลาในการสอนที่เหมาะสมที่สุดของการพัฒนาสมรรถภาพทางกลไกของนักศึกษาให้มีการพัฒนาสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลงของการเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาที่เรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการ ซึ่งในวิชานี้มีกิจกรรมต่างๆ ทางพลศึกษา ผู้วิจัยจึงอยากทราบว่าผู้เรียนมีการพัฒนาด้านสมรรถภาพทางกลไก ซึ่งมี 5 ด้าน ดังนี้ 1.ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขน 2.ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อหน้าท้อง 3. ความคล่องแคล่วว่องไว

4. พลังกล้ามเนื้อขา 5.ระบบหายใจและไหลเวียนโลหิต โดยใช้แบบทดสอบ ดังนี้ ใช้แบบทดสอบสมรรถภาพทางกลไกของ JASA (Japan Amateur Sport Association) (สมาคมกีฬาสมัครเล่นแห่งประเทศไทย) (สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพ และนันทนาการ ส่วนส่งเสริมพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ : 2540)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบทดสอบสมรรถภาพทางกลไกของ JASA มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการทดสอบซ้ำ (Test-Retest) กับนักศึกษา จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ กระโดดไกล .95 , ลูก-นั่ง .95 , ดันพื้น .93 , วิ่งกลับตัว .81 และ วิ่ง 5 นาที .97 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.ดำเนินการประสานงานกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อสำรวจถึงจำนวน คุณลักษณะ และสถานที่ที่ใช้ในการทำงานวิจัย

2.ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อขอความร่วมมือในการใช้สถานที่ และกลุ่มประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.ชี้แจงและทำหนังสืออธิบาย วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย รวมถึงขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการวิจัยต่อกลุ่มประชากรและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยก่อนทำการทดสอบสมรรถภาพทางกายต้องฝึกฝนผู้ช่วยวิจัย และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยทำการสอนวิชาสุขภาพและนันทนาการ เป็นเวลา 15 สัปดาห์ ละ 1 วัน คือ วันอังคาร (เวลาที่เรียน 13.00 น.-16.30 น.) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการทดสอบก่อนการเรียน และหลังการเรียนสัปดาห์ที่ 15

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดสอบมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของสมรรถภาพทางกลไก ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการ
2. เปรียบเทียบผลความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียน วิชาสุขภาพและนันทนาการโดยใช้สถิติที่ (t-test)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการทดสอบสมรรถภาพทางกลไก ของผู้เรียนก่อนเรียน และหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์

การทดสอบ	n	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
กระโดดไกล	30	142.47	17.68	144.13	20.57
ลูกนั่ง 30 วินาที	30	15.87	3.74	16.27	2.67
ดันพื้น	30	15.90	7.13	16.13	6.79
วิ่งกลับตัว 15 วินาที	30	34.87	3.00	35.13	2.44
วิ่ง 5 นาที	30	670.30	72.90	695.67	84.59

1.1 จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของความสามารถในการกระโดดไกลของผู้เรียนก่อนเรียน คือ 142.47 เมตร และหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ คือ 144.13 เมตร

1.2 จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของความสามารถในการลุก-นั่ง 30 วินาทีของผู้เรียนก่อนเรียน คือ 15.87 ครั้งและผู้เรียนหลังเรียน 15 สัปดาห์ คือ 16.27 ครั้ง

1.3 จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของความสามารถในการดันพื้นของผู้เรียนก่อนเรียน คือ 15.90 ครั้ง และผู้เรียนหลังเรียน 15 สัปดาห์ คือ 16.13 ครั้ง

1.4 จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของความสามารถในการวิ่งกลับตัว 15 วินาทีของผู้เรียนก่อนเรียน คือ 34.87 เมตรและผู้เรียนหลังเรียนระยะ 15 สัปดาห์ คือ 35.13 เมตร

1.5 จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของความสามารถในการวิ่ง 5 นาทีของผู้เรียนก่อนเรียน คือ 670.30 เมตร และผู้เรียนหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ คือ 695.67 เมตร

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลของการทดสอบสมรรถภาพทางกลไก ระหว่างกลุ่มผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนระยะ 15 สัปดาห์

ตาราง 2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการกระโดดไกลระหว่างผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์

ระยะเวลา	n	X	S	t	p-value
ก่อนเรียน	30	142.47	17.68	-0.336	.717
หลังเรียน	30	144.13	20.57		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2.1 ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการกระโดดไกลระหว่างผู้เรียนก่อนเรียน คือ 142.47 เมตร และหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์คือ 144.13 เมตร คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.50 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการกระโดดไกลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการลุก-นั่ง 30 วินาทีระหว่างผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์

ระยะเวลา	n	X	S	t	p-value
ก่อนเรียน	30	15.87	3.74	-0.476	.056
หลังเรียน	30	16.27	2.67		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2.2 ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการลุก-นั่ง 30 วินาทีระหว่างผู้เรียนก่อนเรียน คือ 15.87 ครั้งและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์คือ 16.27 ครั้ง คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.50 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการลุก-นั่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2.3 เปรียบเทียบความสามารถในการดันพื้นระหว่างผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์

ระยะเวลา	n	X	S	t	p-value
ก่อนเรียน	30	15.90	7.13	-0.130	.897
หลังเรียน	30	16.13	6.79		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2.3 ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการดันพื้นระหว่างผู้เรียนก่อนเรียน คือ 15.90 ครั้งและหลังเรียนระยะ 15 สัปดาห์ คือ 16.13 ครั้ง คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.30 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการดันพื้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2.4 เปรียบเทียบความสามารถในการวิ่งกลับตัว 15 วินาทีระหว่างผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์

ระยะเวลา	n	X	S	t	p-value
ก่อนเรียน	30	34.87	3.00	-.377	.672
หลังเรียน	30	35.13	2.44		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2.4 ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการวิ่งกลับตัว 15 วินาทีระหว่างผู้เรียนก่อนเรียน คือ 34.87 เมตรและหลังการเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ คือ 35.13 เมตร คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.56 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการกระโดดไกลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2.5 เปรียบเทียบความสามารถในการวิ่ง 5 นาทีระหว่างผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์

ระยะเวลา	n	X	S	t	p-value
ก่อนเรียน	30	695.67	84.59	1.244	.224
หลังเรียน	30	670.30	72.90		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2.5 ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการวิ่ง 5 นาทีระหว่างผู้เรียนก่อนเรียนคือ 695.67 เมตรและหลังการเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ คือ 670.30 เมตร คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.93 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในวิ่ง 5 นาที ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องผลของการเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และทำการทดสอบสมรรถภาพทางกลไกโดยใช้แบบทดสอบของ JASA ก่อนเรียนและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการมีผลให้สมรรถภาพทางกลไกดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการเรียนวิชาสุขภาพและนันทนาการทำให้สมรรถภาพทางกลไกก่อนเรียนและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แต่พบการพัฒนาของสมรรถภาพทางกลไก โดยที่หลังจากเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ แสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาสมรรถภาพทางกลไกดีขึ้น ทั้งนี้เพราะ กลุ่มทดลองได้รับการฝึกโปรแกรมการละเล่นพื้นเมืองของไทย ซึ่งสอดคล้องกับ อารมณ์ โพธิ์ภา (2546:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเกมการเล่นของเด็กไทยไปสู่การเป็นกีฬา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบวิธีการเล่นเตย ให้เป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหว ร่างกายที่มีคุณค่าทางด้านพลศึกษาและด้านการใช้อุปกรณ์ประกอบของสมรรถภาพทางกาย เช่นเดียวกับ ผลการศึกษา ซัชชัย โกมารทัต พอง เกิดแก้ว และประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธ์ (2527: บทคัดย่อ) กีฬาพื้นเมืองไทยส่วนมากมีวิธีการเล่นง่ายๆ ใช้ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกติกาไว้พอเข้าใจ ส่วนมากจะเล่นและตัดสินใจเองส่วนคุณค่าทางด้านพลศึกษาของกีฬาพื้นเมืองไทย พบว่า ให้คุณค่าครบทั้ง 5 ทาง คือ ทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางอารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญาและสอดคล้องกับ บาร์โรว์ (Barrow. 1977 : 153) กล่าวว่า สมรรถภาพทางกลไก เป็นความสามารถของกลุ่มกล้ามเนื้อใหญ่ๆ และความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิตที่ปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นเวลานานและจุดเด่นของงานวิจัยชิ้นนี้คือ ทำให้สามารถทราบการพัฒนาทางด้านสมรรถภาพทางกลไก ซึ่งมี 5 ด้าน ดังนี้ 1.ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อแขน 2.ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อหน้าท้อง 3.ความคล่องแคล่วว่องไว 4.พลังกล้ามเนื้อขา และ5.ระบบหายใจและไหลเวียนโลหิตวัดโดยใช้แบบทดสอบของ JASA ที่มีการทดสอบ 5 อย่าง ดังนี้ 1.กระโดดไกล 2.ลุก-นั่ง 30 วินาที 3.ดันพื้น 4. วิ่งกลับตัว 15 วินาที 5.วิ่ง 5 นาที (สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพ และนันทนาการ ส่วนส่งเสริมพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ : 2540) แต่ข้อจำกัดของงานวิจัยครั้งนี้ คือ การที่ผู้เรียนมีการพัฒนาสมรรถภาพทางกลไก อาจจะเนื่องมาจากการเจริญเติบโตและวุฒิภาวะทางร่างกาย หรืออาจจะเป็นกิจวัตรประจำวันและการออกกำลังกายของผู้เรียนที่แตกต่างกันไป

2.1 กระโดดไกล

ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการกระโดดไกลระหว่างผู้เรียนก่อนเรียนคือ 142.47 เมตรและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ คือ 144.13 เมตร คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.50 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการกระโดดไกลทุกช่วงระยะเวลาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

แสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาความสามารถในการกระโดดไกลได้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะ กลุ่มผู้เรียนได้รับการเรียนวิชาพลศึกษาซึ่งมีการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอล และ วอลเลย์บอล มีการพัฒนาสมรรถภาพทางกลไก จึงทำให้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อต้นขาดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับไดโลเร็นโซ (Dilorenzo. 2006: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกพลศึกษาที่บ้านที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนเกรด 4 ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ฝึกพลศึกษาที่บ้านสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าท้อง ความแข็งแรงของร่างกายส่วนบนและความยืดหยุ่นของร่างกายได้ดีกว่านักเรียนกลุ่มที่ฝึกพลศึกษาตามหลักสูตรและกลุ่มที่ไม่ได้ฝึกพลศึกษาที่บ้าน รวมทั้งมีความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายมากกว่าด้วย และสอดคล้องกับ ประสงค์ นารถอุดม (2536:บทคัดย่อ) พบว่าสมรรถภาพทางกลไกมีการพัฒนาการไปพร้อมกับการเจริญเติบโตของร่างกายและ สมบูรณ์ บุญชุ่ม (2541:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการฝึกกายบริหารชุดแม่ไม้มวยไทยที่มีต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกลไก ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เมื่อสิ้นสุดการฝึก สมรรถภาพทางกลไกแต่ละรายการและรวมของทั้งสองกลุ่มพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.2 ลูก-นั่ง 30 วินาที

แสดงค่าเฉลี่ยของความสามารถในการลูก-นั่ง 30 วินาทีระหว่างผู้เรียนก่อนเรียน คือ 15.87 ครั้งและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ คือ 16.27 ครั้ง คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.50 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการลูก-นั่งไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะ ผู้เรียนได้รับการเรียนวิชาพลศึกษาซึ่งมีการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอล และวอลเลย์บอล ซึ่งสอดคล้องกับ ไดโลเร็นโซ (Dilorenzo, 2006:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกพลศึกษาที่บ้านที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนเกรด 4 ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ฝึกพลศึกษาที่บ้านสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าท้อง ความแข็งแรงของร่างกายส่วนบนและความยืดหยุ่นของร่างกายได้ดีกว่านักเรียนกลุ่มที่ฝึกพลศึกษาตามหลักสูตรและกลุ่มที่ไม่ได้ฝึกพลศึกษาที่บ้านรวมทั้งมีความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายมากกว่าด้วย และสอดคล้องกับ โกศล รอดมา (2537:บทคัดย่อ) พบว่า ร่างกายมีการพัฒนาไปตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

2.3 ดันพื้น

แสดงค่าเฉลี่ยของความสามารถในการดันพื้น ระหว่างผู้เรียน คือ 15.90 ครั้งและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ คือ 16.13 ครั้ง คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.30 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการลูก-นั่งไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะ ผู้เรียนได้รับการเรียนวิชาพลศึกษาซึ่งมีการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอล และ วอลเลย์บอล ซึ่งสอดคล้องกับ ไดโลเร็นโซ (Dilorenzo. 2006:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกพลศึกษาที่บ้านที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนเกรด 4 ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ฝึกพลศึกษาที่บ้านสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าท้อง ความแข็งแรงของร่างกายส่วนบนและความยืดหยุ่นของร่างกายได้ดีกว่านักเรียนกลุ่มที่ฝึกพลศึกษาตามหลักสูตรและกลุ่มที่ไม่ได้ฝึกพลศึกษาที่บ้านรวมทั้งมีความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายมากกว่าด้วย และ ประสงค์ นารถอุดม (2536:บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการเจริญเติบโตด้านร่างกายและพัฒนาการทางกลไกของนักเรียน โรงเรียนวัดบางโกล้งในพบว่า การเจริญเติบโตด้านร่างกายและพัฒนาการทางกลไกของนักเรียนเป็นไปตามวัยและระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

2.4 วิ่งกลับตัว 15 วินาที

แสดงค่าเฉลี่ยของความสามารถในการวิ่งกลับตัว 15 วินาทีระหว่างผู้เรียนก่อนเรียน คือ 34.87 เมตรและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ คือ 35.13 เมตร คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.56 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการกระโดดไกลไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะผู้เรียนได้รับการเรียนวิชาพลศึกษาซึ่งมีการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอล และวอลเลย์บอล ซึ่งสอดคล้องกับไดโลเร็นโซ (Dilorenzo. 2006:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกพลศึกษาที่บ้านที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนเกรด 4 ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ฝึกพลศึกษาที่บ้านสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าท้อง ความแข็งแรงของร่างกายส่วนบนและความยืดหยุ่นของร่างกายได้ดีกว่านักเรียนกลุ่มที่ฝึกพลศึกษาตามหลักสูตรและกลุ่มที่ไม่ได้ฝึกพลศึกษาที่บ้าน รวมทั้งมี

ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายมากกว่าด้วย และ ประสงค์ นารถอุดม (2536:บทคัดย่อ) พบว่า สมรรถภาพทางกลไกมีการพัฒนาการไปพร้อมกับการเจริญเติบโตของร่างกาย

2.5 วิ่ง 5 นาที

แสดงค่าเฉลี่ยของความสามารถในการวิ่ง 5 นาทีระหว่างผู้เรียนก่อนเรียน คือ 670.30 เมตรและหลังเรียนระยะเวลา 15 สัปดาห์ คือ 695.67 เมตร คิดเป็นความก้าวหน้าร้อยละ 0.93 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการวิ่ง 5 นาทีไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้เรียนได้รับการเรียนวิชาพลศึกษาซึ่งมีการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอล และ วอลเลย์บอล ซึ่งสอดคล้องกับ ไดโลเร็นโซ (Dilorenzo. 2006:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกพลศึกษาที่บ้านที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนเกรด 4 ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ฝึกพลศึกษาที่บ้านสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหน้าท้อง ความแข็งแรงของร่างกายส่วนบนและความยืดหยุ่นของร่างกายได้ดีกว่านักเรียนกลุ่มที่ฝึกพลศึกษาตามหลักสูตรและกลุ่มที่ไม่ได้ฝึกพลศึกษาที่บ้านรวมทั้งมีความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถภาพทางกายมากกว่าด้วยและ บาร์โรว์ (Barrow. 1977:153) กล่าวว่า สมรรถภาพทางกลไก เป็นความสามารถของกลุ่มกล้ามเนื้อใหญ่ๆ และความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิตที่ปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นเวลานาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการทำกิจกรรมให้หลากหลายในการมาให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกาย
2. ควรมีการศึกษาการทำกิจกรรมทางกายในผู้เรียนอายุที่แตกต่างกันไป
3. ควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวพื้นฐาน เช่น การเดิน วิ่ง ทุ่ม ขว้าง ไขว่ขว้าง ให้มาก
4. ควรจะให้ฝึกกิจกรรมที่ง่ายเมื่อผู้เรียนทำได้แล้วค่อยเพิ่มความยากของกิจกรรมนั้นๆ เพื่อเพิ่มความท้าทายและสนุกสนาน
5. ควรนัดผู้เรียนในการทำกิจกรรมนอกจากในชั้นเรียน เช่น หลังเลิกเรียนของวันที่ไม่มีเรียนวิชานี้ เพื่อความต่อเนื่องและความหนักของการออกกำลังกายที่มีผลต่อสมรรถภาพทางกลไกของผู้เรียนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- การกีฬาแห่งประเทศไทย. 2544. **แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545 – 2549)**. กรุงเทพฯ: นวไทยมิตรการพิมพ์.
- กรมพลศึกษา. 2543. **การศึกษาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา อายุ 4 – 6 ปี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. 2540. **สมรรถภาพทางกาย**. สำนักงานพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการกรมพลศึกษา.
- โกศล รอดมา. 2545. **สมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์**, กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประสงค์ นารถอุดม. 2536. **การเจริญเติบโตด้านร่างกายและการพัฒนาทางกลไกของนักเรียนโรงเรียนวัดบางโกลนใน** ปริญญาโท กศ.ม. (พลศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชิตชัย โกมารทัต ฟอง เกิดแก้ว และประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ. 2527. **กีฬาพื้นเมืองไทย**. กรุงเทพฯ.
- สนธยา สีละมาด. 2547. **หลักการฝึกกีฬาสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ บุญชุ่ม. 2541. **ผลการศึกษาการบริหารชุดแม่ไม้มวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของนักเรียนระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : พลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- อาภรณ์ โพธิ์ภา. 2546. **การพัฒนาเกมการเล่นของเด็กไทยไปสู่การเป็นกีฬา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชวิทธิ์ เจริญกลิ่นจันทร์. 2552. **ผลของโปรแกรมฝึกความคล่องแคล่วว่องไว แบบผสมผสานการเล่นพื้นเมืองไทยที่มีต่อการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอล อายุ ระหว่าง 10 – 12 ปี**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์การกีฬา) สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Barrow, J. 1977. The variables of leadership. A review and conceptual framework. **Academy of Management Review**, 2, 231-251.

- Clarke, H. Harrison. 1998. **Application of Measurement Health and Physical Education.**
New Jersey: Prentice – Hall.
- Dennison B.A., 1998, September: 82. **Childhood Physical fitness tests : predictor of adult physical activity levels? Pediatrics.**
- Dilorenzo M. 2006. **Adventures With Jonny.** Running Moose Pubns.
- Harter, John J. 1984. **The language of trade: A glossary of terms frequently used in the international trading system : U.S.** Information Agency (Washington D.C.).
- Stodden,et al. 2008. “Stodden Physical Therapy” Retrieved April 29 , 2009 , from <http://www.stoddenpt.com>.

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไท-ยวน
กรณีศึกษา : การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
The Conservation of Natural Resources and Environment of Thai-lonia
(Yuan), Case Study: Water Management for Agriculture of Khu-Bua
Sub – District, Muang District, Ratchaburi Province

ชัชวาล แอร์มหล้า

สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทคัดย่อ

กรณีศึกษา การจัดการน้ำ ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาจากประชากร 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในพื้นที่และ 2) สมาชิกกลุ่มใช้น้ำ โดยใช้วิธีแบบเจาะจง ส่วนประเด็นในการศึกษากำหนดไว้ 2 ประเด็น ประกอบด้วย 1) บริบทไทย-ยวน และ 2) การบริหารจัดการน้ำของเกษตรกร ใช้วิธีการวิจัย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วน สำหรับข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) แล้วนำมาบรรยายพร้อมภาพประกอบ

วัตถุประสงค์ 1. ด้านบริบทไทย-ยวนในจังหวัดราชบุรี โดยเฉพาะที่ตำบลคูบัวสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่ถูกกวาดต้อนมาจากเชียงแสนและกลุ่มชนเหล่านี้ยังคงรักษาศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของกลุ่มชนไทย-ยวน

วัตถุประสงค์ 2. ด้านการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ตำบลคูบัว มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์ผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรโดยมีคณะกรรมการทำหน้าที่ในการบริหารจัดการและมีหน่วยงานชลประทานทำหน้าที่ให้การสนับสนุนหลัก

วัตถุประสงค์ 3. ทักษะด้านการวิจัยของนักศึกษามีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งพิจารณาจากผลการทดสอบความรู้ด้านการวิจัยเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้ากระบวนการ ดัชนีเฉลี่ย (10.83) และค่าเฉลี่ย (18.71)

ปัญหาและอุปสรรคจากการศึกษาวิจัย พบว่า ตำบลคูบัวประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ รวมถึงปัญหาความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรมไทย-ยวน สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาคควรเน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบเชิงบูรณาการร่วมกันขับเคลื่อนในลักษณะของเครือข่ายจากทุกภาพส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในการใช้น้ำเพื่อการเกษตร และการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย-ยวน

คำสำคัญ : การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the context of Thai-lonia (Yuan) and 2) to study the Water Management of the farmers. The research method was Qualitative Research. The example consisted of 2 groups, selected by purposive sampling, namely, 1) community leaders and the villagers 2) the members of water users. Data collection was conducted by using In-Depth Interview and Non-Participant Observation and Content Analysis by describing with illustrations.

The results of the research were 1) to study the context of Thai-lonia (Yuan) in Ratchaburi Province especially in sub-district Khu-Bua, the place that descended from the ancestors who was

herding from Chiang San. These people still preserved their Original Art and Cultures until present time especially, the Weaving of Pha-Jok which was the specific trait of Thai-lonia (Yuan,) 2) to study the Water Management of the farmers, there was agriculture co-operative for managing the water with the committee in charge and Royal Irrigation Department provided supports for it as well.

The research found that students' research skills were improved considering from comparative results between before and after the research process at average mean of (10.83) and (18.71).

The problems and obstacles in this area (Khu-Bua sub District) was lack of water for using in agriculture which caused the conflicts occurring among the people who lived along the upstream through, midstream and downstream, including the culture deterioration of Thai-lonia (Yuan). The solution should focus on participatory process based on integration basis, taking all relevant parties or stakeholders in the water management for agriculture and the preservation of Thai-lonia (Yuan) culture.

Keywords : Water management for agriculture

บทนำ

วรวิทย์ โรมรัตนพันธ์ (2548) กล่าวว่า ก่อนปีพุทธศักราช 2347 คนไทเชื้อสายไท-ยวนคนเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองในชื่อ “โยนกเชียงแสนนคร” มีบ้านเรือนอยู่ในเมืองเชียงแสน (ปัจจุบันคืออำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงราย) ต่อมาในปี พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชรัชกาลที่1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โปรดเกล้าฯให้กองทัพเมืองหลวงนำลำปางเชียงใหม่และเวียงจันทน์ขับไล่พม่าออกไปจากเมืองเชียงแสนและทำลายเมืองเชียงแสนทิ้งพร้อมกันนั้นได้โปรดเกล้าฯให้เคลื่อนย้ายชาวเชียงแสนทั้งหมดโดยแบ่งให้กองทัพทั้งห้านำไปไว้ณเมืองดังกล่าวในส่วนที่ติดตามกองทัพหลวงลงมากรุงเทพฯขณะที่ผ่านลุ่มแม่น้ำป่าสัก (บริเวณอำเภอเสนาให้จังหวัดสระบุรี) ฟัน้องไท-ยวนส่วนหนึ่งขอตั้งบ้านเรือนทำกินอยู่ณที่นั้นส่วนที่เหลือเดินทางมาพำนักชั่วคราวที่กรุงเทพฯระยะหนึ่งบริเวณบางขุนพรหมจากนั้นได้โปรดเกล้าฯให้เคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ราชบุรีองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว(2555) พื้นที่ตำบลคูบัวประกอบด้วย15 หมู่บ้านมีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตคลองส่งน้ำชลประทานจำนวน 7 หมู่บ้านคือบ้านตากแดดหมู่ 1, บ้านระหนอง (บ้านห้วย) หมู่ 2, บ้านโพธิ์งามหมู่ 6, บ้านท่าช้างหมู่ 10, บ้านโพธิ์หมู่ 11, บ้านห้วยนาหมู่ 12 และบ้านไร่มะม่วงหมู่ 15 โดยหมู่บ้านที่อยู่ในเขตคลองชลประทานมีเนื้อที่เพาะปลูกที่นาและที่ไร่รวมกันประมาณ 25,463 ไร่สำหรับน้ำใช้เพื่อการเกษตรคือน้ำจากคลองชลประทานที่ไหลผ่านตำบลคูบัว

การใช้น้ำเพื่อการเกษตรใช้รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการการน้ำมีการรวมกลุ่มและจัดตั้งคณะกรรมการผู้ใช้น้ำขึ้นเมื่อปี 2540 ทำหน้าที่ดูแลและจัดลำดับการใช้น้ำและหารือร่วมกันเมื่อมีปัญหาหรือขัดแย้งระหว่างกลุ่มใช้น้ำอย่างไรก็ตามการดำเนินงานยังเป็นลักษณะของการอาสาสมัครเสียสละเวลาและแรงงานในการช่วยกันสอดส่องดูแลความเป็นไปเกี่ยวกับการใช้น้ำยังไม่มีการเปรียบเทียบข้อบังคับและระบบการบริหารจัดการโดยเฉพาะในส่วนองบประมาณดำเนินการแต่อย่างใดโดยวันมีข้อตกลงร่วมกันสำหรับการเปิดใช้น้ำในเบื้องต้นเมื่อการใช้น้ำซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ในระยะสั้นอาจจะยังไม่มีความรุนแรงเนื่องจากจำนวนผู้ใช้น้ำและอัตราการใช้น้ำยังสามารถควบคุมและพูดคุยตกลงกันได้แต่ในระยะยาวเมื่อความต้องการน้ำเพิ่มขึ้นและผู้ใช้น้ำมีความหลากหลายมากขึ้นมีใช้เพียงกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านหรือตำบลเดียวกันที่ต้องการใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกเท่านั้นแต่อาจจะมีประชาชนในชุมชนอื่นที่ต้องการใช้น้ำเพื่อประโยชน์อย่างอื่นเช่นการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนหรือการใช้น้ำเพื่ออุตสาหกรรมซึ่งอาจจะส่งผลให้ปัญหาและข้อขัดแย้งเรื่องการใช้ น้ำเกิดขึ้นในพื้นที่ตัวอย่างปัญหาที่พบคือการจัดการน้ำชลประทานระบบส่งน้ำและกระจายน้ำและการบำรุงรักษาซึ่งไม่มีประสิทธิภาพการแสดงบทบาทของกลุ่มผู้ใช้น้ำในการจัดการน้ำการบำรุงรักษาระบบชลประทานทำให้เกิดความขัดแย้งแย้งในชุมชนปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาการบริหารจัดการน้ำที่ขาดประสิทธิภาพนอกจากนั้นยังพบว่ายังมีปัญหาในการจัดสรรน้ำการแจกจ่ายน้ำยังไม่ทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งผลการศึกษาวิจัย จะเป็นประโยชน์ในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการนำองค์ความรู้จากการวิจัยนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนและการส่งเสริมการจัดการน้ำสู่ชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของชาวไท-ยวนตำบลคูบัวจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาถึงการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของชาวไท-ยวนตำบลคูบัวจังหวัดราชบุรี
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยชุมชนของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสังเกต (Observation) แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีพื้นที่ศึกษาเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือชาวไท - ยวนตำบลคูบัว อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี และกำหนดให้นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการวิจัยชุมชน ภาคเรียนที่1/2554 เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเลือกกรณีศึกษา

- 1.1 การเลือกพื้นที่การวิจัย ได้แก่ ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
- 1.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไท-ยวนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของไท-ยวน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้
 - 1.1.1 ผู้นำชุมชน เช่น นายก อบต, อบต. เป็นต้น
 - 1.1.2 ประธาน หรือตัวแทนกลุ่มใช้น้ำ
 - 1.1.3 ชาวบ้านในชุมชน
 - 1.1.4 เกษตรกรผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตร

2. การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

- 2.1 การอ่านและค้นคว้า ตรวจสอบ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นที่สำคัญและแนวคำถามที่จะนำไปใช้เพื่อบันทึกข้อมูลเบื้องต้นบางประการที่ต้องการ
- 2.2 การเตรียมด้านพื้นที่ ได้แก่ ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว ผู้นำชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และ ชาวบ้านในชุมชนที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์สนทนากลุ่ม เครื่องมือในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์เครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์บันทึกภาพ ในการจัดทำแนวทางการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นขอบเขตการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดของการวิจัย โดยมีแนวคำถามดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับชาวไท-ยวน ตำบลคูบัว เป็นอย่างไร
2. แนวทางในการจัดการน้ำและการเกษตรเป็นอย่างไร
3. วัฒนธรรมไทยยวนกับการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์น้ำและชุมชนมีด้านใดบ้าง และอย่างไร

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวัดทักษะการวิจัยนักศึกษา มีดังนี้

- แบบประเมินทักษะการเขียนวิจัย
- แบบวัดความรู้ความเข้าใจและทักษะระเบียบวิธีวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ในการออกปฏิบัติงานโครงการวิจัยภาคสนามที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยกำหนดแนวทางการดำเนินการเก็บข้อมูลไว้ ดังนี้

มีการแบ่งเวลาหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสม เพื่อศึกษาข้อมูลก่อนลงภาคสนามการค้นคว้าข้อมูลเอกสารในรูปแบบต่างๆ จากนั้นคณะผู้วิจัยจะทำการกำหนดการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตการณ์ตามประเด็นปัญหาที่กำหนดไว้

5.การตรวจสอบข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากภาคสนามมาตรวจสอบความถูกต้องแยกบันทึกภาคสนาม(Filed note) ออกเป็นประเภทตามหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of analysis)

การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบโดยพิจารณาถึง ความเพียงพอของข้อมูล ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความถูกต้องของข้อมูล และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation method) คือ 1. ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลา โดยผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันแต่ต่างเวลา 2. ตรวจสอบแหล่งข้อมูลจากแหล่งสถานที่โดยผู้วิจัยสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกัน แต่ต่างสถานที่กัน 3. ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคลผู้วิจัยสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคล ตรวจสอบข้อมูลการวิจัยที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน

6.การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลวิจัย

6.1การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical induction) โดยคณะผู้วิจัยได้สรุปปรากฏการณ์ที่พบเห็นแล้วลงมือสร้างข้อมูล ประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแนวคำถาม

6.2การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยายเช่นเดียวกับวิธีแรกแต่เป็นการประมวลข้อมูลที่ได้รวบรวมไปกับข้อมูลในเอกสาร บันทึกที่รวบรวมได้ในพื้นที่ ที่ทำการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทักษะนักศึกษาศาขการพัฒนชุมชน ดังนี้

1.วิเคราะห์ข้อมูลนักศึกษาเป็นรายบุคคล

1) คะแนนจากการประเมินทักษะการเขียนวิจัยนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50- 5.00 หมายถึงมีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึงมีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึงมีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึงมีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.00 – 1.49 หมายถึงมีทักษะการเขียนวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) คะแนนความรู้ความเข้าใจและทักษะระเบียบวิธีวิจัยนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ได้ 21 - 25 คะแนนหมายถึงดีมาก

ได้ 16 - 20 คะแนนหมายถึงดี

ได้ 10 - 15 คะแนนหมายถึงพอใช้

ได้น้อยกว่า 10 คะแนนหมายถึงปรับปรุง

2.การนำเสนอผลงานวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมไท-ยวนที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไท-ยวน กรณีศึกษา การจัดการน้ำ ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนาและพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ด้านบริบทไท-ยวนในจังหวัดราชบุรีโดยเฉพาะที่ตำบลคูบัวสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่ถูกกวาดต้อนมาจากเชียงแสนและกลุ่มชนเหล่านี้ยังคงรักษาศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะการทอผ้าจกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของกลุ่มชนไท-ยวนตำบลคูบัวจังหวัดราชบุรี

วิถีชีวิตชาวไทยวน

ไท-ยวนไทยล้านนาหรือโยนก(Lanatai, Lao, Youanne, Yun)ไทยวน (อ่านว่า-ไท-ยวน) น่าจะเชื่อได้ว่ามาจากไท-โยนกหมายถึงคนเมืองไทยเหนือหรือไทยล้านนาไม่ใช่ญวน (เวียดนาม) อย่างที่หลายคนเข้าใจกันไทยวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยกลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทยมาเป็นเวลาช้านานซึ่งถึงจะเป็นประชากรชาวไทยแต่ในอดีตคนล้านนาก็มีคำเรียกตนเองหลายอย่าง เช่น ยวนไตหรือไทเพื่อแยกตัวให้ต่างจากคนใต้ (ชาวสยาม) และถึงแม้ในปัจจุบัน

ชาวล้านนาจะกลายเป็นพลเมืองของประเทศไทยก็ตามแต่ก็มักเรียกตนเองว่า“คนเมือง”เพื่อให้สอดคล้องกันกับอักษรและภาษาล้านนาที่เรียกกันว่า“คำเมือง”ซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นว่าคนล้านนามีสถานะสำคัญในอัตลักษณ์ของตนมาตลอด

ชาวไทย-ยวนอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ลำพูนลำปางน่านพะเยาเชียงรายแม่ฮ่องสอนแพร่มีภาษาพูดใกล้เคียงกับไทลื้อและไทเขิลชาวไทย-ยวนมีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเองและได้มีการบันทึกเป็นหนังสือยวนไว้ในสมุดข่อยหรือใบลานไทย-ยวนเรียกอักษรนี้ว่า“หนังสือยวน”เรื่องที่บันทึกส่วนใหญ่มักจะเป็นตำราหมอดูตำราสมุนไพรเวทมนต์คาถา ส่วนเรื่องที่บันทึกลงบนใบลานมักเป็นพวกพระธรรมเทศนาซึ่งชาวไทยยวนนี้จะนิยมถวายคัมภีร์เทศน์เพราะมีความเชื่อว่าจะได้บุญมากส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเวสสันดรชาดกยอดพระไตรปิฎกคัมภีร์ยวนฉบับต่างๆได้รับต้นฉบับมาจากฝ่ายเหนือเมื่อได้มาก็คัดลอกจารกันต่อๆมากลุ่มชาติพันธุ์ไทยยวน

ในปีพ.ศ. 2454 แดเนี่ยลแม็คคิกลิวารีซึ่งทำงานเผยแพร่คริสต์ศาสนาในล้านนาเป็นเวลาเกือบห้าสิบปี (พ.ศ. 2410 – 2453) ได้เขียนหนังสือเรื่องกึ่งศตวรรษในหมู่ชาวสยามและชาวลาวเรียกคนในล้านนาว่าคนลาวเรียกตัวเมืองว่าเป็นภาษาลาวและเรียกดินแดนแห่งนี้ว่าลาวในงานเรื่องชนชาติไทตีพิมพ์ในปีพ.ศ. 2466 วิลเลียมคลิฟตันด็อดด์มิชชันนารีชาวอเมริกันซึ่งทำงานที่เชียงรายนานถึง 32 ปี (พ.ศ. 2429 – 2461) กล่าวถึงคนเขตภาคเหนือตอนบนของไทยว่าเป็นคนยวนมิใช่คนลาวดังที่หลายฝ่ายเข้าใจแต่ความน่าสนใจของแม็คคิกลิวารีและด็อดด์อยู่ที่ว่าคนทั้งสองได้ทำงานในล้านนาเป็นเวลานานมากจึงน่าจะมีความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นอย่างมากแต่คนทั้งสองก็ได้แตกต่างจากชาวต่างชาติคนอื่นที่เข้ามาเยือนภาคเหนือเหมือนกันแต่อยู่ไม่นานนั่นคือไม่พูดถึงการเมืองท้องถิ่นและมองคนในภาคเหนือในมุมมองที่แทบไม่แตกต่างจากมุมมองของชนชาวสยามทั่วไป

ความคิดเห็นของประธานชมรมไทยยวนอาจารย์ทรงชัยวรรณกุลกล่าวถึงเชื้อสายชาวไทยยวนที่ไปตั้งหลักแหล่งที่อำเภอเส้าไห้เป็นรุ่นที่ 5 เจ้าของบ้านเขาแก้วศูนย์วัฒนธรรมไทยยวนอำเภอเส้าไห้จังหวัดสระบุรีแรกเริ่มที่ชาวไทยยวนนั้นมีถิ่นฐานอยู่ลุ่มแม่น้ำโขงตรงบริเวณที่เรียกว่าเมืองหรือเวียงโยนกคำว่าโยนกเป็นภาษาบาลีมาจากคำว่ายะ-นะหรือเย-นะฉะนั้นคนไทยที่อาศัยอยู่เมืองโยนกจึงเรียกตัวเองว่าไทโยนกหรือไทโยนกะหรือไท-ยวนเมืองโยนกในปัจจุบันคือเมืองเชียงแสนในจังหวัดเชียงแสนในจังหวัดเชียงรายซึ่งนับได้ว่าเป็นถิ่นกำเนิดของชาวไทย-ยวนทั้งหมดซึ่งต่อมาได้อพยพไปอยู่ตามภาคเหนือของไทยหรือบ้างพม่าก็ถูกพม่าจับเชลยถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชปฐมกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์หรือเมื่อ 198 ปีมาแล้วเมื่อเชียงแสนยังอยู่ภายใต้การปกครองพม่าได้ทรงมีพระราชบัญชาให้กองทัพเชียงใหม่ผสมกับกองทัพจากน่านลำปางเวียงจันทร์ภายใต้การนำทัพของเจ้าพระยามหาจักรีบรมราชเจ้ากรุงรัตนโกสินทร์ร่วมกันเข้าตีเชียงแสนจนแตกพ่ายได้ทำการกวาดต้อนผู้คนชาวเชียงแสนมาได้ 2 เหมือน 3 พันคนแบ่งออกเป็น 5 ส่วนกระจายไปตั้งถิ่นฐานใหม่ยังดินแดนเชียงใหม่ลำปางเวียงจันทร์สระบุรีและราชบุรีเชียงแสนได้กลายเป็นเมืองร้างอยู่นานจนต้องมีการเกณฑ์ชาวไทยเขิลไทยลื้อและชาวยองไปอยู่ในเวลาต่อมาเฉพาะชาวไทยยวนในเขตจังหวัดสระบุรีนั้นกระจายอยู่ในเขต 3 อำเภอราว 8 หมื่นคนโดยกลุ่มใหญ่อยู่ที่อำเภอเส้าไห้

อัมมารสยามวลา (2544) เชื้อสายชาวไทยยวนปราษฎ์ชาวบ้านจังหวัดราชบุรีกล่าวถึงประวัติการย้ายถิ่นฐานของชาวไทยยวนในจังหวัดราชบุรีซึ่งเอกสารเก่าสมัยรัตนโกสินทร์เรียกลาวพุงคำเพราะผู้ชายนิยมสักตั้งแต่พุงลงไปถึงหัวเข่าส่วนคนลาวที่มาจากเวียงจันทร์เรียกลาวพุงขาวเพราะไม่นิยมสักตัวชาวไทยยวนย้ายถิ่นลงมาในฐานะเชลยศึกสงครามซึ่งดำเนินมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาส่วนดร.อุดมสมพรยืนยันว่าไทยยวนเป็นไทโยนกไม่ใช่ลาวสำหรับชาวไทยยวนราชบุรีมีหลักฐานระบุชัดเจนในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่ 1 พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 1 กล่าวถึงพ.ศ. 2345 พระยาคาวีละเจ้าเมืองเชียงใหม่แจ้งมายังกรุงเทพฯว่าพม่ายกทัพมาตีเมืองเชียงใหม่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงมีพระบรมราชโองการให้กรมหลวงเทพบริรักษ์เป็นแม่ทัพพร้อมกับทัพพระเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทร์ไปปราบแต่ไปไม่ทันกองทัพของสมเด็จพระราชวังบวชมหาสุรสีหนาทที่ยึดเมืองเชียงใหม่ได้ก่อนพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงมีพระราชบัญชาให้กองทัพกรมหลวงเทพบริรักษ์กองทัพเจ้าอนุวงศ์พร้อมด้วยกองทัพของเมืองล้านนากองทัพต่อไปยังเชียงแสนในพ.ศ. 2347 ซึ่งขณะนั้นถูกพม่ายึดไว้กองทัพไทยล้อมเมืองเชียงแสน 2 เดือนจึงสามารถขับไล่พม่าออกไปได้ในครั้งนั้นกองทัพไทยได้รื้อกำแพงและเผาบ้านเมืองเพื่อมิให้พม่ากลับมายึดครองอีกแล้วพาครอบครัวชาวเชียงแสน 23,000 เศษแบ่งคนเป็น 5 ส่วนโดยไว้ที่เชียงใหม่ลำปางน่านเวียงจันทร์อีกส่วนถวายเป็นเมืองหลวงกรุงเทพฯจึงโปรดฯให้ไปตั้งบ้านเรือนที่สระบุรีและราชบุรีนับเป็นการย้ายถิ่นที่เป็นกลุ่มก้อนที่สามารถตั้งเป็นชุมชนใหญ่ได้

ชาวไทย-ยวนในส่วนที่มาอยู่ราชบุรีนั้นมาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกณฝั่งของแม่น้ำแม่กลองปัจจุบันเรียกหมู่บ้านไร่นา (บ้านไร่ริมน้ำ) เมื่อครอบครัวขยายขึ้นจึงแยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ใกล้เคียงเช่นคูบัวดอนตะโกดอนแร่ดอนแจ่งห้วยไผ่

อ่างหินหินกองนาดอกรางบัวนาขุนแสนบางกะโดหนองโพหนองอ้อหนองปลาหมอและอีกหลายพื้นที่ในจังหวัดราชบุรีโดย เฉพาะที่ตำบลคูบัวชาวพื้นเมืองร้อยละ 80 เป็นคนที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่มาจากเชียงใหม่ของไท

ไทย-ยวนพลัดถิ่นส่วนใหญ่เป็นไทยยวนที่มาจากเมืองเชียงแสนในคราวที่เชียงแสนแตกเมื่อปี.ศ. 2347 ดังที่พระราช พงศาวดารว่าไว้ว่า“ลুদ্ধกราช 1166 ปีชวดตศกเป็นปีที่ 23 เมื่อเดือนห้าพระเจ้าหลานเธอกรมหลวงเทพบริรักษ์เจ้าพระยา ยมราชนายทัพนายกองไทยลาวก็ยกลงไปเมืองเชียงแสน”เพื่อเป็นการทำลายฐานที่มั่นของพม่าในล้านนาหลังจากที่พระเจ้า กาวิละได้ตีเมืองเชียงใหม่จากพม่าได้สำเร็จพม่าก็ไปรวมกันและตั้งมั่นอยู่ที่เชียงแสนเพราะสมัยหลังนั้นพม่าใช้เชียงแสนเป็น หลักในการควบคุมเมืองต่างๆในล้านนาตลอดถึงรัฐของไทยใหญ่ได้ง่ายเพื่อเป็นการขับไล่พม่าออกไปจากราชอาณาจักรจึง จำต้องตีเชียงแสนให้ได้ซึ่ง“กองทัพลาว”ที่เวลานั้นมีทั้งลาวล้านนาและลาวล้านช้างดังที่ว่า“เจ้าอินเมืองจันทบุรีแลเจ้าอุปราชา อนุตตน้องแลโยธियाแลเจ้ากาวิละเชียงใหม่ลครเมืองแพลเมืองปานทั้งมวลกำลังมีแสน 2 หมื่นขึ้นมารบเชียงแสน”

ในขณะนั้นชาวเชียงแสนเองก็เบื่อหน่ายและได้รับความไม่เป็นธรรมจากพม่าเท่าไรนักเมื่อกองทัพล้านนาลาวและ สยามมาขับไล่พม่าออกจากเชียงแสนนั้นชาวเชียงแสนบางส่วนก็เป็นใจให้กับกองทัพที่มาตีตั้งที่นายทหารนายหนึ่งที่เขียนเล่า ไว้ใน“คร่าวเชียงแสนแตก”

วัฒนธรรม

ชาวไทย-ยวนตำบลคูบัวยึดถือการทำอาชีพการเกษตรมาอย่างยาวนานมีอาชีพการทำไร่ทำนาและมีลักษณะความ เป็นอยู่ที่เป็นชุมชนท้องถิ่นที่มีความผูกพันกันแบบเครือญาติมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันชาวคูบัวโดยเฉลี่ยจะทำงานกัน ประมาณปีละ 2 ครั้งหรือตามรอบการปล่อยน้ำของชลประทานโดยชลประทานจะปล่อยน้ำในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือน มีนาคมของทุกปีปัญหาที่พบและค่อนข้างที่จะเป็นปัญหาเพิ่มขึ้นคือปริมาณน้ำที่น้อยลงสาเหตุเพราะระบบชลประทานต้อง ปล่อยน้ำไปสู่จังหวัดเพชรบุรีด้วย

การทอผ้าชิ้นตีนจก

ความหมายของคำว่าผ้าชิ้นตีนจกชิ้นหมายถึงผ้าที่ทอเป็นถุงตีนหมายถึงโครงสร้างส่วนล่างที่ประกอบเป็นผ้าถุงซึ่ง ผ้าชิ้นตีนจกจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนคือหัวชิ้น (ส่วนบน) ตัวชิ้น (ส่วนกลาง) ตีนชิ้น(ส่วนล่าง)จกตามภาษาพื้นบ้านแปลว่า ควกหรือล้างด้วยมือเป็นเทคนิคการทำลายบนผืนผ้าเป็นช่วงๆทำให้สามารถสลบสีสันทดลลายได้หลากหลายสีเมื่อนำ ความหมายมารวมกันคำว่าผ้าชิ้นตีนจกจึงหมายถึงการทำลายที่มีสีสันงดงามบนผืนผ้าอาจจะใช้ฝ้ายหรือไหมแล้วนำมา ประกอบหรือต่อตรงส่วนล่างของผ้าชิ้นเมื่อรวมกันเป็นผืนจึงเรียกว่าชิ้นตีนจก

ภาพที่1 การทอผ้าชิ้นตีนจกและลายผ้า

ชิ้นตีนจกนี้ถือเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านอย่างแท้จริงเนื่องจากสตรีในอดีตของอาณาจักรล้านนานิยมที่จะสอนลูกหลานให้รู้จักทอผ้าตีนจกไว้ใช้เพื่อที่จะแสดงถึงความเป็นกุลสตรีและความเป็นแม่บ้านแม่เรือนในปัจจุบันชิ้นตีนจกยังได้รับความนิยมในการสวมใส่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดภาคเหนือตอนบนเช่นเชียงใหม่เชียงรายลำพูนลำปางแพร่่านพะเยาสุโขทัยอุตรดิตถ์และชาวไทย-ยวนจังหวัดสระบุรีและราชบุรีบางส่วนนอกจากจะทอผ้าไว้ใช้เองแล้วยังสามารถทอเป็นสินค้าหัตถกรรมที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกด้วย

ภาพที่ 2 ลายผ้าชิ้นตีนจกตำบลคูบัวอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี

ผ้าจกไทยวนเป็นผ้าจกที่พบในหมู่ช่างทอผ้าชาวไทยวนในจังหวัดราชบุรีมีแหล่งกำเนิดแตกต่างกันโดยแบ่งตามลักษณะของลวดลายได้เป็น 3 ตระกูลคือผ้าตระกูลคูบัวผ้าตระกูลดอนแร่และผ้าจกตระกูลหนองโพ-บางกระโด

ผ้าจกตระกูลคูบัว

เป็นผ้าจกที่มีลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเองเช่นลายดอกเขียวยลายหักนกคู่ลายโค้งแก้งลายหน้าหมอนและลายนกคู่กินน้ำข้อมเต้าผ้าจกตระกูลคูบัวจะพบมากในตำบลคูบัวตำบลดอนตะโกอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรีเพราะมีชุมชนไทย-ยวนอาศัยอยู่โดยในการจกจะใช้เส้นด้ายยืนสีดำพุ่งดำโดยไม่มีลายประกอบมากลายพื้นผ้าเว้นพื้นดำไว้มากตามแบบของลวดลายเพื่อจกให้เห็นลายชัดเจนส่วนสีสันของเส้นใยที่ใช้ทอจะใช้เส้นใยที่มีสีสันหลากหลายเช่นจะใช้พุ่งดำจกแดงแซมเหลืองหรือเขียวเป็นต้นโดยตีนชิ้นจะมีความกว้างประมาณ 9-11 นิ้ว

ด้านการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ตำบลคูบัวมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์ผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรมีคณะกรรมการทำหน้าที่ในการบริหารจัดการซึ่งประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในชุมชนบนฐานความคิดในการอนุรักษ์น้ำคือใช้น้ำอย่างสมเหตุสมผลและให้น้ำใช้ตลอดไปรวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนักเห็นความสำคัญเห็นคุณค่าและเห็นประโยชน์ในทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรโดยมีหน่วยงานชลประทานทำหน้าที่ให้การสนับสนุนหลัก

1.การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรตำบลคูบัว

การจัดการน้ำเพื่อการผลิตพืชเป็นการจัดการทรัพยากรน้ำที่เกี่ยวข้องกับการส่งน้ำหรือการนำน้ำมาสู่แปลงเพาะปลูกและการระบายน้ำหรือการนำน้ำส่วนที่ไม่ต้องการออกไปจากแปลงเพาะปลูกเพื่อให้สามารถใช้น้ำได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการกับการเจริญเติบโตในระยะต่างๆโดยมีจุดมุ่งหมายการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ผลตอบแทนจากการผลิตที่สอดคล้องกับเวลาปริมาณและคุณภาพอันเป็นลักษณะของการผลิตในเชิงธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์การจัดการน้ำในหัวข้อดังกล่าวจะแบ่งออกเป็น 3 แบบ

1.การส่งน้ำ(water delivery) หรือการนำน้ำมาสู่แปลงเพาะปลูกจะเกี่ยวกับแหล่งน้ำและระบบนำน้ำจากแหล่งน้ำมาสู่แปลงเพาะปลูกพืชเช่นคลองคูส่งน้ำในระบบของการส่งน้ำชลประทานหรือท่อสูบน้ำมายังแปลงปลูกพืชของชาวสวนปริมาณน้ำที่ส่งจะลดลงเมื่อมีฝนตกลงมาที่แปลงปลูก

2.การใช้น้ำในแปลงปลูกพืช(water use)เป็นการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำในแปลงปลูกพืชให้สอดคล้องกับการสูญเสียของน้ำในลักษณะต่างๆเช่นปริมาณการใช้น้ำของพืชการซึมลึกเกินเขตรากพืชการซึมลึกด้านข้างคุณสมบัติของดินน้ำที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำของพืชวิธีการให้น้ำแก่พืชการจัดการน้ำตามระยะการเจริญเติบโตของพืช

3.การระบายน้ำ(drainage)หรือการนำน้ำส่วนที่เกินกว่าความต้องการออกไปจากแปลงเพาะปลูกไม่ผลและผักต้องกาหน้าและอากาศในดินในลักษณะที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตการขาดน้ำหรือการมีน้ำมากกว่าความต้องการ

จะส่งผลต่อการผลิตทั้งทางตรงและทางอ้อมดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนการระบายน้ำเพื่อการระบายน้ำและมีการสร้างระบบการป้องกันน้ำไหลบ่าเข้ามาท่วมพื้นที่เพาะปลูก

การจัดการน้ำทั้งสามอย่างนี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องในการใช้น้ำจะต้องมีความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดการน้ำให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพจึงจะทำให้การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรประสบความสำเร็จ

การใช้น้ำ

จากการที่ได้สัมภาษณ์ดร.อุดมสมพรท่านได้กล่าวว่าเรื่องการใช้น้ำนั้นตามยุคสมัยของแต่ละยุคแตกต่างกันออกไปตามความก้าวหน้าและความเจริญของประเทศเช่นการใช้น้ำของคูบัวสมัยที่ท่านยังเด็กจะใช้น้ำที่ก็ต้องหาบใส่กระป๋องเดินไปตักน้ำในบ่อน้ำของหมู่บ้านถ้าบ้านไหนอยู่ไกลก็เดินเหนื่อยหน่อยพอมีความเจริญขึ้นก็เริ่มมีคลองใส่ไก่ (คลองเล็ก) แยกออกมาตามชอกซอยในหมู่บ้านต่างๆเพื่อให้ชาวบ้านมีความสะดวกสบายในการใช้น้ำมากขึ้น

ภาพที่ 3 สภาพการทำนาของเกษตรกรตำบลคูบัวอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี

หรือการใช้น้ำในเรื่องการบริโภค (น้ำดื่ม) สมัยก่อนก็จะลงน้ำฝนใส่โถงเพื่อไว้สำหรับดื่มกินพอสมัยใหม่คนก็ไม่ค่อยลงน้ำฝนจะหันมาซื้อน้ำขวดกินกันมากกว่าเพราะกลัวน้ำฝนไม่สะอาดเพราะฉะนั้นการให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมน้ำจึงสำคัญมากเพราะเราจะได้น้ำที่สะอาดไว้ใช้ไว้กิน

ข้อมูลแหล่งน้ำตำบลคูบัว

- 1.จำนวนคลอง 14 สายความยาวคลอง 22 กิโลเมตร
- 2.จำนวนสระน้ำ 10 แห่ง

ข้อมูลที่ตั้งแหล่งน้ำ

- 1.คลองดินสาธารณประโยชน์ (คลองน้ำทิ้ง) ผ่านหมู่ที่ 4, 6, 12, 13 และหมู่ 15 คือจากบ้านไร่โรงเจถึงบ้านใต้
- 2.คลองดินท่าช้าง-คูบัวผ่านหมู่ที่ 2, 3 และหมู่ 10
- 3.คลองส่งน้ำชลประทานผ่านหมู่ที่ 1, 2, 6, 10, 11, 12 และหมู่ 15

ข้อมูลชลประทานตำบลคูบัว

กรมชลประทานใหญ่หรือประตูน้ำใหญ่ที่เปิดให้น้ำไหลผ่านเข้ามาในพื้นที่ตำบลคูบัวจะอยู่ที่อำเภอวัดเพลงมีการปล่อยน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงเดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อใช้ในการเกษตรเป็นหลักโดยจะมีเจ้าหน้าที่จากกรมชลประทานวัดเพลงเข้ามาช่วยดูแลและประสานงานกับกลุ่มใช้น้ำตำบลคูบัวในการบริหารจัดการน้ำเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆของตำบลคูบัว

นอกจากนี้จากชลประทานเพื่อใช้ในการเกษตรแล้วเกษตรกรยังใช้ประโยชน์จากบ่อน้ำทิ้งที่มีการขุดขึ้นให้มีความกว้างและลึกมากขึ้นในการกักเก็บน้ำเพื่อนำมาใช้เพื่อการเกษตรเป็นการลดปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกรได้ระดับหนึ่ง

ภาพที่ 4 สภาพคลองส่งน้ำเพื่อทำนาของเกษตรกรตำบลคูบัวอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี

การวัดทักษะการเขียนวิจัยของนักศึกษาพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.86 ส่วนทักษะของนักศึกษา ด้านการวิจัยของนักศึกษาศาขการพัฒนชุมชนที่อยู่ในระดับมากคือการตั้งชื่อหัวข้อวิจัยการหาความสัมพันธ์ของข้อมูลการ ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายการอ้างอิงข้อมูลการค้นหาค้นหาข้อมูลการเปรียบเทียบเพื่อจัดระบบข้อมูลการสรุป และอภิปรายผลการประเมินผลรายงานการวิจัยและการประเมินและปรับปรุงกระบวนการและพบว่าทักษะการวิจัยของ นักศึกษาที่อยู่ในระดับปานกลางคือการตรวจสอบข้อมูล

ก่อนเข้ากระบวนการผลการศึกษพบว่าภาพรวมคะแนนการวัดความรู้ด้านทักษะการวิจัยของนักศึกษาศาขการ พัฒนชุมชนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.83 อยู่ในระดับพอใช้

สรุปและอภิปรายผล

คนไทย-ยวนดำเนินวิถีชีวิตแบบชาวเหนือแต่ปัจจุบันได้รับเอาวัฒนธรรมภาคกลางเข้ามาปรับใช้มากขึ้นอาชีพหลักคือ ทำนาปัจจุบันมีอาชีพที่หลากหลายเนื่องจากการศึกษาที่สูงขึ้นมีพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งสอดคล้องกับ ความคิดของไพบูลย์วัฒนศิริธรรม (2542)ที่ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ให้หยุดนิ่งหากแต่มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวอยู่ตลอดเวลา อาจจะมีสาเหตุมาจากความคิดและค่านิยมที่มาจากวัฒนธรรมอื่นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นความพยายามที่จะ ควบคุมธรรมชาติและใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตนี้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและมีการ ใช้เทคโนโลยีตามแบบสมัยใหม่เพื่อความสะดวกสบายมากขึ้น

สิ่งที่บ่งบอกว่าเป็นคนไทย-ยวนนั้นไม่สามารถดูได้แค่จากการแต่งกายที่อยู่อาศัยหรืออาหารการกินเท่านั้นแต่สิ่งที่บ่ง บอกได้อย่างชัดเจนกว่าคือภาษาและประเพณีโดยประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย-ยวนที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาได้แก่ ประเพณีท้าวท่งสี่ประเพณีการทำตุงประเพณีตีกลองประจำวัดประเพณีตรุษ-สงกรานต์ประเพณีถวายสลากภัตประเพณีการ กวนข้าวทิพย์ประเพณีตามประเพณีการแสดงพื้นบ้านแบบล้านนาการทำบุญกลางบ้านประเพณีทานขันข้าวและประเพณี เกี่ยวกับผี เป็นต้น

ทักษะด้านการวิจัยของนักศึกษามีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นซึ่งพิจารณาจากผลการทดสอบความรู้ด้านการวิจัย เปรียบเทียบก่อนและหลังเข้ากระบวนการตั้งค่าเฉลี่ย (10.83) และค่าเฉลี่ย (18.71) ดังนั้นในการพัฒนาทักษะด้านการวิจัย ให้กับนักศึกษาคควรดำเนินการปฏิบัติแบบผสมระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรงในการ นำความรู้ไปใช้จริงในการปฏิบัติงานวิจัยภาคสนามซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรัตน์นวกิจไพฑูรย์เรื่องการพัฒนาทักษะ การวิจัยในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาโดยใช้กระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม 4 P พบว่าการสอนวิชาการวิจัยทางภาษาไทยโดย ใช้กระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม 4 P ทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้ทำการวิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถสร้างความเข้าใจถึงวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมไทยยวนรวมถึง การบริหารจัดการน้ำของชาวไทยยวนตำบลคูบัวอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรีในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำหรับผู้นำ ชุมชนโดยผู้นำชุมชนที่ต้องการให้หมู่บ้านหรือชุมชนของตนเองเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถนำแนวทางการ บริหารงานเพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมตลอดจนการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของ ตนเองได้

2. คนในชุมชนหรือคนท้องถิ่นสามารถเข้าใจถึงที่มาที่ไปประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตนเองได้อย่างถ่องแท้สามารถนำเรื่องการถ่ายทอดประเพณีต่างๆถ่ายทอดสู่ลูกหลานเพื่อปลูกฝังให้ลูกหลานรุ่นต่อไปได้เข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของคนไทยจนตลอดจนการสร้างจิตสำนึกของตนเองและเยาวชนรุ่นต่อไปในการตระหนักถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนมีอยู่

3. เกษตรกรและคนในชุมชนเริ่มให้ความสำคัญและตระหนักในเรื่องภาวะภัยแล้งหรือการขาดแคลนน้ำที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในชุมชนแต่ก็ยังมีคนอีกบางกลุ่มที่ไม่ค่อยจะให้ความร่วมมือในการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแหล่งน้ำอย่างที่จะควรจะเป็นเกษตรกรในชุมชนหลายๆคนจึงอยากให้หน่วยงานรัฐหรือกลุ่มใช้น้ำมีการดำเนินการที่จริงจังในการดูแลทรัพยากรน้ำในชุมชนให้มากขึ้นกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

- นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์. 2554. การพัฒนาทักษะการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษา. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2555.
http://edu.nstru.ac.th/edunstru_thai/research/fileresearch/1_040712_143127.pdf
- ไพฑูริย์วัฒนศิริธรรม. 2542. ชุมชนเข้มแข็งทุนทางสังคมของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมและธนาคารออมสิน.
- วรวิทย์โรมรัตนพันธ์. 2548. ทุนทางสังคม. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว. ประวัติและตราสัญลักษณ์[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 1 ตุลาคม 2555. เข้าถึงได้จาก
http://www.kubua.go.th/default.php?modules=fckeditor&fck_id=4&view_id=55&orderby=1
- อัมมารสยามวาลา. 2544. “ทุนทางสังคมกับความยากจน”. เอกสารในสัมมนาเรื่องยุทธศาสตร์การจัดปัญหาความยากจนเสนอที่โรงแรมแอมบาสซาเตอร์ซิตี้ออมเทียชลบุรี.

สภาพบังคับทางกฎหมายอาญาในกฎหมายตราสามดวง Law Enforcement Condition in The Law of the Three Seals

เชาวลิต สมพงษ์เจริญ

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวง เพื่อนำสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวงไปเป็นแนวทางปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบังคับทางอาญาของกฎหมายอาญาในปัจจุบัน

ขอบเขตประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ พระอัยการต่างๆ ในกฎหมายตราสามดวง ส่วนขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ สภาพบังคับทางอาญาในพระอัยการต่างๆ ที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ หลักอรรถาษา พระอัยการลักษณะพยาน พระอัยการลักษณะรับฟ้อง พระอัยการลักษณะตุลาการ พระอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ พระอัยการลักษณะโจร พระอัยการลักษณะทาส พระอัยการลักษณะวิวาทตีดำ พระอัยการลักษณะผิดเมีย พระอัยการลักษณะกบฏศึก พระอัยการลักษณะลักพา พระอัยการพรมศักดิ์ กฎมณเฑียรบาล และกฎพระสงฆ์ โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งแยกประเภทของข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล จัดเนื้อหาข้อมูลตามหัวข้อของการวิจัย และประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลของพระอัยการต่างๆ ในกฎหมายตราสามดวง กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ หลักอาชญาวิทยา จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเชื่อมโยงเพื่อค้นหาสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวง

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ไม่ว่าพระอัยการฉบับต่างๆ ในกฎหมายตราสามดวงจะกำหนดสภาพบังคับทางอาญาไว้แตกต่างกันเพียงใด สภาพบังคับทางอาญามีลักษณะร่วมกัน 4 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 สภาพบังคับทางอาญามีการกำหนดโทษตามความผิดโดยใช้หลักกรรมทางพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ในการลงโทษอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เป็นการกำหนดโทษเพื่อยังยั้งการกระทำความผิด โดยใช้ศีลธรรม และคติความเชื่อซึ่งเป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานของสังคมสยามมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษ และทำให้ผู้คนในสังคมในขณะนั้นเข้าใจในผลของการลงโทษได้ด้วยสามัญสำนึก เหตุเพราะศีลธรรมและคติความเชื่อเป็นพื้นฐานของสามัญสำนึกของผู้คนสามารถที่ควบคุมจิตใจมิให้ไปในทางอธรรม และให้ผู้คนไม่กระทำความผิด

ประการที่ 2 การใช้อำนาจเหนือธรรมชาติเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคดี กล่าวคือ ผู้คนคงยังมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ย่อมคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ย่อมลงโทษผู้กระทำความผิด จึงกำหนดวิธีพิสูจน์ต่อพยานด้วยการใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นตัวกลางในการพิสูจน์ เช่น การต้องพิสูจน์ว่าด้วยการลุยเพลิง การว่ายน้ำข้ามฝากแข่งขัน การดำน้ำ เป็นต้น เพื่อให้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติ และนำมาสู่การตัดสินคดีในที่สุด วิธีพิจารณาคดีในลักษณะนี้ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายอยุธยาเก่า

ประการที่ 3 การแบ่งประเภทของสภาพบังคับทางอาญา กล่าวคือ เนื่องจากในพระอัยการแต่ละฉบับในกฎหมายตราสามดวงประกาศใช้ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามสภาพของสังคม จึงทำให้การกำหนดลักษณะความผิดและโทษทางอาญามีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิเคราะห์แล้ว พบว่า สภาพบังคับทางอาญาในพระอัยการดังกล่าวมีลักษณะการแบ่งประเภทร่วมกัน ตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด เช่น การกำหนดโทษในฐานความผิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ซึ่งมีการกำหนดโทษตามแต่ละพระอัยการที่รุนแรงที่สุด และใกล้เคียงกัน การกำหนดโทษในฐานความผิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา บทลงโทษมีความรุนแรงเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้สาสมกับสิ่งที่ตนได้กระทำ เป็นต้น อีกตัวอย่างหนึ่งที่ได้สังเกตเห็นชัดแจ้ง คือ บทลงโทษในพระอัยการกบฏศึก ซึ่งเป็นรูปแบบการลงโทษโดยอ้างอิงถึงการลงโทษของนายนิรบาลที่ทำต่อสัตว์นรกอันเป็นความเชื่อทางศาสนา ส่งผลให้ผู้คนเกิดความเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิด

การแบ่งประเภทของโทษอีกประเภทหนึ่ง คือ การลงโทษด้วยการปรับไหม หรือการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นโทษที่พบมากที่สุดในทุกพระอัยการในกฎหมายตราสามดวง เหตุเพราะการปรับไหมเป็นโทษปรับที่สามารถบังคับใช้กับผู้คนได้ทุกชนชั้น

การลงโทษแบบประจาน จัดเป็นการลงโทษทางอาญาที่กำหนดเอาไว้มากเป็นลำดับที่สอง รองจากการปรับไหม การลงโทษแบบประจาน คือ การลงโทษไม่ถึงขั้นเอาชีวิต แต่ฝากร่องรอยของการกระทำความผิดเอาไว้บนบาดแผลทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้ผู้กระทำความผิดรำลึกถึงความเจ็บปวดในครั้งเมื่อกระทำความผิดนั้น และไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก เป็นการลงโทษที่ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับใจแก้ไขการกระทำของตนได้ เว้นไว้แต่การลงโทษแบบเสียประจาน ซึ่งเป็นโทษประจานประเภทเดียวที่ถึงขั้นเสียชีวิตเพราะผู้กระทำความผิดจะได้รับความเจ็บปวดจนกว่าจะตาย

การลงโทษสำหรับผู้ที่มีส่วนรู้ร่วมคิด หรือผู้มีส่วนรู้เห็นกับผู้กระทำความผิดตามความผิดที่กำหนดไว้ในพระอัยการ ส่วนใหญ่เป็นการลงโทษต่อผู้ที่มีส่วนรู้ร่วมคิดเทียบเท่าผู้กระทำความผิด เหตุเพราะรัฐต้องการป้องกันมิให้ผู้คนเห็นแก่ความเป็นเครือญาติ และพวกพ้องแล้วช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้พ้นความผิด จึงต้องกำหนดโทษผู้ที่มีส่วนรู้ร่วมคิดเอาไว้

ประการสุดท้าย การกำหนดโทษตามหลักอุเบกขา การกำหนดโทษนี้เป็นลักษณะเฉพาะ อย่างในกฎหมายตราสามดวง หลักอุเบกขา หมายถึง แนวคิดความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อเฝ้าระวังเหตุร้าย ดูแลชุมชนและช่วยกันจับกุมคนร้ายในบริเวณชุมชนของตน หากไม่สามารถจับกุมคนร้ายได้ ผู้คนชุมชนหรืออยู่ในระยะทางที่รัฐกำหนด ทุกคนจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความผิดของโจรผู้ร้าย เป็นแนวความคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายอยุธยาในเรื่อง ความรับผิดชอบร่วมกันในการป้องกันภัยของชุมชน สันนิษฐานว่าได้รับการสืบทอดมาจากกฎหมายลักษณะลักพา หรือกฎหมายลักษณะโจรในสมัยสุโขทัย ซึ่งอ้างอิงบทลงโทษจากพระธรรมศาสตร์ สันนิษฐานว่าได้รับการสืบทอดมาจากกฎหมายลักษณะลักพา หรือกฎหมายลักษณะโจรในสมัยสุโขทัย ซึ่งอ้างอิงบทลงโทษจากพระธรรมศาสตร์

คำสำคัญ : สภาพบังคับทางกฎหมายอาญา กฎหมายตราสามดวง

Abstract

Law of the Three Seals was set up in the time of King Rama I. He renewed law enforcement by 11 philosophers. It was made and published on January 31, 1805. It was the practices and taboos to enforce people with the same procedure. The main reason to made Law of the Three Seals was because of the crisis of city by the rebel that tried to revolt many times. Many people moved into Rattanakosin, a new city that built after defeated the second lost of Krungsri Ayutthaya war, that caused a lot of problems inside the city. So King Rama I decided to made a criteria to lead the city and community in union.

Another main and well known reason to renew the old disrupted Krungsri Ayutthaya law and made Law of the Three Seals was, a case of Amdang Pom (Mrs. Pom), It was a divorce case that judged with unfair decision between Mr. Bonsri, a royal smith, and Amdang Pom . Mr. Boonsri was presented a petition to King Rama I that his wife, Amdang Pom committed adultery with another man but sued to divorce him with innocent. But Phra Kasem, an judgement, judged that Amdang Pom could divorce within old traditional law that said "A woman can sue to divorce a man even though he's not guilty." After this unfair case, King Rama I had analyzed that "the old law was weird and aberrant because of the greedy, unconscionable authors adapted the law with their pleased and that made the unfair law". With these reasons, King Rama I decided to amended the law to be correct in every meaning. That was called "Law of the Three Seals".

Law of the Three Seals was set up within a reasonable rules and penalties, criminal offenses. But the problem was a different and duplicate in Law of the Three Seals because it adjusted the old law of Krungsri Ayutthaya and a new law which made in different period together. So, each issues of law defined criminal offenses in differ and duplicate that made the

law enforcement judged with unfair. From the research, it stated that no matter how different of the criminal enforcement in Law of the Three Seals, there were 4 likewise features.

Firstly, the criminal enforcement was set up by Buddhist principles. It used Buddhist principles as a criterion to punish with significantly. It imposed for restrain the violence by morals and beliefs that was been the standard for made a punishment of Siam community that caused people understood the punishment under their common senses. Because morals and beliefs was the main base of the person who can control their common sense in a good way, that could lead them to be good persons.

Secondly, there was using supernatural as a criterion to consider a case. People believed in supernatural things that would protect the innocents and punish the culprits so they defined the method to proof the witness by supernatural for example fire walked, swam cross, dived competition, etc. To ended case with the supernatural methods was affected from old Krungsri Ayutthaya's law.

Thirdly, there was a criminal enforcement dividing that cause from each law when Law of the Three Seals announced in different period that depended on state of society so the offense defined and criminal penalties was unlike. But when analyzed, It found that the criminal forces in the law was classified by serious offences such as the Imposition about King that set up the punishment by each serious law and resemble, the imposition about Buddhists that the punishment was seriousness to penalize as hardness as bad people did, etc. Another example was the punishment in a rebellion war law that has been the method of punishment by referenced the punishment of psycho pomp to the sin spirits that came from Buddhists beliefs cause people dreaded and feared to do any guilty.

Another dividing of punishment was the punishment by Penalization or Compensation for damages. It was the most common punishment in every law in Law of the Three Seals because the Penalization was the punishment for every class of people.

Punishment by pillory was set up a punishment as the second seriousness after Penalization. Punishment by pillory was a punishment that did not kill guilty person but certainly left wound and scar or the unforgettable deep hurt inside to reminded guilty person about their false and feared to do any bad thing again. It was a punishment that could make guilty person turned their mind back to good person and rehabilitates their bad habit except the dead pillory that would torture guilty person until dead.

The most of the punishments for the partakers as law defined was equal between the partakers and the offenders because the government wanted everyone adhered in law and forgot about relationship as relatives or friends that could help them to impunity.

Finally, the imposition under the equanimity was the characteristics in Law of the Three Seals. The meaning of equanimity was the conception to share the responsibility of people in their community to watch out the crimes and catch the criminals. If they could not catch any criminals in the limit period, they had to take the punishments of the criminals and share the punishments together. It was the conception from old Ayutthaya law about how to share the responsibility to protect their community from crimes.

Keywords : Law Enforcement Condition, Law of the Three Seals

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ภายหลังจากที่อาณาจักรอยุธยาได้ล่มสลายลง เพราะการโจมตีของข้าศึก เมื่อพุทธศักราช 2310 ต่อมา มีการตั้งราชธานีขึ้นใหม่กรุงธนบุรี จนกระทั่งย้ายราชธานีมายังฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นราชธานีแห่งใหม่ คือ กรุงเทพมหานคร กษัตริย์ผู้ทรงก่อตั้งกรุงเทพมหานคร คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ผู้ทรงมีพระดำริที่จะสร้างกรุงเทพมหานครให้เหมือนกรุงศรีอยุธยา ดังจะเห็นได้จากการสร้างพระราชวัง วัดวาอาราม และสถานที่ โดยมี การซื้อเรียกสถานที่นั้นๆ ให้เหมือนเมื่อครั้งกรุงเก่า

ในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครอง และการจัดระเบียบของสังคม สภาพสังคมส่วนใหญ่เป็นไปตามแบบอย่างเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยา กฎหมายที่ใช้กันอยู่ในระยะแรกของกรุงรัตนโกสินทร์นั้น คือ กฎหมายที่ใช้เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยา โดยอาศัยความทรงจำ และการคัดลอกจากเอกสารที่หลงเหลืออยู่ เรียกว่า “กฎหมายตราสามดวง” เป็นกฎหมายที่ชำระเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 เพื่อใช้เป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามเพื่อให้มีผลบังคับใช้ในเขตการปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากสภาพหลังการฟื้นฟูหลังการเสียกรุงครั้งที่สอง บ้านเมืองอยู่ในสภาพวุ่นวายระส่ำระสาย เจ้าเมืองต่างๆ พยายามตั้งตนเป็นอิสระโดยแสดงออกมาในรูปของการก่อกบฏ และมีผู้คนต่างอพยพเข้ามาในราชอาณาจักรของรัชกาลที่ 1 ทั้งที่เกิดจากการกวาดต้อนเมื่อครั้งสงคราม และผู้คนพื้นถิ่นเดิม ทำให้ผู้คนเข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคมเกิดข้อพิพาทกันขึ้น ประกอบกับคดีของอาแดงป้อมที่มีการตัดสินคดีอย่างไม่เป็นธรรม อีกทั้งความต้องการสร้างกฎหมายเพื่อใช้ในการควบคุมสังคมของรัชกาลที่ 1 ทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการตรากฎหมายตราสามดวง

เมื่อกฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายใหม่ที่น่ามาใช้เป็นกฎหมายของราชอาณาจักรที่เพิ่งก่อร่าง สร้างตัว จำต้องมีการวางระเบียบเกี่ยวกับลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดพร้อมกับ การกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิดนั้น หรือที่เรียกว่า สภาพบังคับทางอาญา เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และสามารถควบคุมคนในราชอาณาจักรได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวง ประเด็นที่ควรศึกษาค้นคว้า คือ สภาพบังคับทางอาญาเกี่ยวกับพระอัยการในกฎหมายตราสามดวงที่เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสภาพบังคับของกฎหมายอาญาในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวง
2. เพื่อศึกษาความสำคัญของสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวง
3. เพื่อศึกษาการนำสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวงไปเป็นแนวทางปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบังคับทางอาญาของกฎหมายอาญาในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพบังคับทางกฎหมายอาญาในกฎหมายตราสามดวง

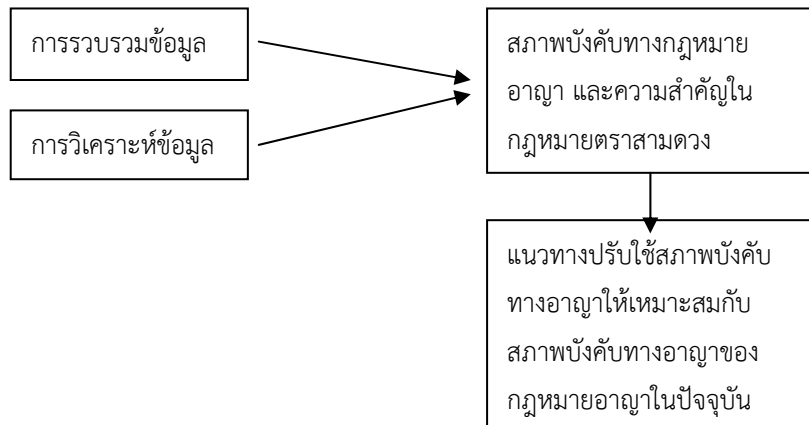
2. การจัดเก็บข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานตามข้อ 1. แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการแบ่งแยกประเภทของข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล และจัดลำดับเนื้อหาข้อมูลตามหัวข้อของการวิจัย

3. การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการตามข้อ 2.แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเชื่อมโยงกับกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทฤษฎีอาชญาวิทยา เพื่อค้นหาสภาพบังคับทางกฎหมายอาญาในกฎหมายตราสามดวง

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว พบว่า พระอัยการลักษณะต่างๆ ในกฎหมายตราสามดวง มีสภาบังคับทางอาญาร่วมกัน 4 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 สภาบังคับทางอาญามีการกำหนดโทษตามความผิดโดยใช้หลักกรรมทางพุทธศาสนามาเป็นเกณฑ์ในการลงโทษอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เป็นการกำหนดโทษเพื่อยั้งการกระทำความผิด โดยใช้ศีลธรรม และคติความเชื่อซึ่งเป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานของสังคมสยามมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษ และทำให้ผู้คนในสังคมขณะนั้นเข้าใจในผลของการลงโทษได้ด้วยสามัญสำนึก เหตุเพราะศีลธรรมและคติความเชื่อที่เป็นพื้นฐานของสามัญสำนึกของผู้คนสามารถที่ควบคุมจิตใจมิให้ไปในทางอธรรม และให้ผู้คนไม่กระทำความผิด

ประการที่ 2 การใช้อำนาจเหนือธรรมชาติเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคดี กล่าวคือ ผู้คนยังคงมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ย่อมคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ย่อมลงโทษผู้กระทำความผิด จึงกำหนดวิธีพิสูจน์ต่อพยานด้วยการใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นตัวกลางในการพิสูจน์ เช่น การต้องพิสูจน์ว่าด้วยการลุยเพลิง การว่ายน้ำข้ามผากแข่งกัน การดำน้ำ เป็นต้น เพื่อให้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติ และนำมาสู่การตัดสินคดีในที่สุด วิธีพิจารณาคดีในลักษณะนี้ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายอยุธยาเก่า

ประการที่ 3 การแบ่งประเภทของสภาบังคับทางอาญา กล่าวคือ เนื่องจากในพระอัยการแต่ละฉบับในกฎหมายตราสามดวงประกาศใช้ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามสภาพของสังคม จึงทำให้การกำหนดลักษณะความผิดและโทษทางอาญามีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิเคราะห์แล้ว พบว่า สภาบังคับทางอาญาในพระอัยการดังกล่าวมีลักษณะการแบ่งประเภทร่วมกันตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด เช่น การกำหนดโทษในฐานะความผิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ซึ่งมีการกำหนดโทษตามแต่ละพระอัยการที่รุนแรงที่สุด และใกล้เคียงกัน การกำหนดโทษในฐานะความผิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา บทลงโทษมีความรุนแรงเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้สาสมกับสิ่งที่ตนได้กระทำ เป็นต้น อีกตัวอย่างหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัดแจ้ง คือ บทลงโทษในพระอัยการกบฏศึกซึ่งเป็นรูปแบบการลงโทษโดยอ้างอิงถึงการลงโทษของนายนิรบาลที่ฆ่าต่อสัตว์นรกอันเป็นความเชื่อทางศาสนา ส่งผลให้ผู้คนเกิดความเกรงกลัว และไม่กล้ากระทำความผิด

การแบ่งประเภทของโทษอีกประเภทหนึ่ง คือ การลงโทษด้วยการปรับไหม หรือการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เป็นโทษที่พบมากที่สุดในทุกพระอัยการในกฎหมายตราสามดวง เหตุเพราะการปรับไหมเป็นโทษปรับที่สามารถบังคับใช้กับผู้คนได้ทุกชนชั้น

การลงโทษแบบประจาน จัดเป็นการลงโทษทางอาญาที่กำหนดเอาไว้มากเป็นลำดับที่สองรองจากการปรับไหม การลงโทษแบบประจาน คือ การลงโทษไม่ถึงขั้นเอาชีวิต แต่ฝากร่องรอยของการกระทำความผิดเอาไว้บนบาดแผลทางร่างกายและจิตใจเพื่อให้ผู้กระทำความผิดรำลึกถึงความเจ็บปวดในครั้งเมื่อกระทำความผิด และไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก เป็นการลงโทษที่ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับใจแก้ไขการกระทำของตนได้ เว้นไว้แต่

การลงโทษแบบเสียบประจานอันเป็นโทษประจานประเภทเดียวที่ถึงขั้นเสียชีวิตเพราะผู้กระทำความผิดจะได้รับ ความเจ็บปวดจนกว่าจะตาย

การลงโทษสำหรับผู้ที่มีส่วนรู้หรือผู้มีส่วนรู้เห็นกับผู้กระทำความผิดตามความผิดที่กำหนดไว้ในพระ อัยการ ส่วนใหญ่เป็นการลงโทษต่อผู้ที่มีส่วนรู้หรือผู้ที่มีส่วนรู้เห็นกับผู้กระทำความผิด เหตุเพราะรัฐต้องการป้องกันมิให้ผู้คน เห็นแก่ความเป็นเครือญาติ และพวกพ้องแล้วช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้พ้นความผิด จึงต้องกำหนดโทษผู้ที่มี ส่วนรู้ร่วมคิดเอาไว้

ประการสุดท้าย การกำหนดโทษตามหลักอุเบกขา การกำหนดโทษนี้เป็นลักษณะเฉพาะ อย่างแท้จริงใน กฎหมายตราสามดวง หลักอุเบกขา หมายถึง แนวคิดความรับผิดชอบร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อเผ่าระวังเหตุร้าย คูแลชุมชน และช่วยกันจับกุมคนร้ายในบริเวณชุมชนของตน หากไม่สามารถจับกุมคนร้ายได้ ผู้คนชุมชนหรืออยู่ใน ระยะทางที่รัฐกำหนด ทุกคนจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความผิดของโจรผู้ฉ้อโกง เป็นแนวความคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจาก กฎหมายอยุธยาเก่าในเรื่องความรับผิดชอบร่วมกันในการป้องกันภัยของชุมชน

สรุปและอภิปรายผล

1. อภิปรายผล

กฎหมายตราสามดวงประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วนหลัก ได้แก่ พระธรรมศาสตร์ คือ คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์ซึ่งเขียนขึ้น เมื่อราวคริสต์ศักราชที่ 2 หรือราว 1800 ปีมาแล้ว ไทยได้รับคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของอินเดียโบราณผ่านมอญ และพม่าอีกชั้นหนึ่ง แต่เนื่องจากทั้ง สามประเทศนับถือศาสนาพุทธ ฉะนั้นจึงได้มี การปรับเปลี่ยนหลักการและคติความเชื่อต่างๆ ให้เข้ากับศาสนาพุทธ เช่น จักรวาลวิทยา หรือการกำเนิดรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ และกฎหมาย โดยตัดเรื่องสิทธิและหน้าที่ของคนใน วรรณะต่างๆออกไป คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของไทยเป็นแม่บทของระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทย โดยเฉพาะในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของตัวบทกฎหมาย หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ คุณสมบัติและหน้าที่ของ ตระลาการและผู้พิพากษา สถานภาพของพระมหากษัตริย์ ที่สำคัญยิ่งคือแนวคิดเรื่องมูลคดี แสดงให้เห็นอิทธิพลของ คัมภีร์มานวธรรมศาสตร์อย่างชัดเจน พระธรรมศาสตร์ มีโครงสร้างสามส่วน ได้แก่ ส่วนแรก คือ ความเป็นมาของ พระธรรมศาสตร์ ส่วนที่สอง คือ ตำนานคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ส่วนที่สามคือ หลักกฎหมายในพระธรรมศาสตร์ ได้แก่ หลักแห่งตระลาการที่ดี เหตุแห่งตระลาการ 2 ประการ อรรถคดี 2 ประการ ได้แก่ มูลคดี (มูลแห่งผู้พิพากษาและ กระลาการ 10 และมูลคดีวิวาท 29) และสาขคดี (พระราชกำหนด บทพระอัยการพระราชบัญญัติต่างๆ) พระราชศาสตร์ พระราชศาสตร์ เป็นบทกฎหมายต่างๆ ที่พระมหากษัตริย์ทรงบัญญัติหรือตราขึ้นไว้เป็นสาขคดี เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานใน การตัดสินคดีความต่างๆ เนื้อหาในพระราชศาสตร์แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ สาขคดีจากมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตระลาการ 10 ประการ (5 หมวด) และสาขคดีจากมูลคดีวิวาท 29 ประการ (13 หมวด) พระราชบัญญัติที่จัดเข้าเป็นหมวดต่างๆ ตามมูล คดีในพระธรรมศาสตร์แล้วหมวดกฎหมายนั้นเรียกว่า “พระอัยการ” พระราชศาสตร์ประกอบด้วย สาขาคดีจากมูลคดีแห่ง ผู้พิพากษาและตระลาการ 10 ประการ (5 หมวด) ได้แก่ หลักอินทภาษ พระธรรมมนูญ พระอัยการลักษณะพยาน (รวมพิสูจน์ ดำน้ำลุยเพลิง) พระอัยการลักษณะรับฟ้อง และพระอัยการลักษณะตระลาการ และสาขาคดีจากมูลคดีวิวาท 29 ประการ (13 หมวด) ได้แก่ พระอัยการลักษณะกู่หน้ พระอัยการลักษณะอาชญาหลวง (รวมพระอัยการลักษณะอาชญาราษฎร์) พระอัยการลักษณะมรดก พระอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ พระอัยการลักษณะโจร พระอัยการลักษณะทาส พระอัยการ ลักษณะวิวาทตีดา พระอัยการลักษณะฝ่าฝืน พระอัยการลักษณะกบฏศึก พระอัยการลักษณะลักพา พระอัยการ พรหมศักดิ์ (รวมลักษณะกรมศักดิ์ (ทัณฑ) พระอัยการลักษณะบานแพนง และพระอัยการลักษณะอุทธรณ์ และ พระราชนิติศาสตร์ เป็นกฎหมายฝ่ายบริหารปกครอง กฎเกณฑ์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการ ปกครองดูแลสงฆ์ กฎเกณฑ์พระบรมราชวินิจฉัยอันเป็น บรรทัดฐาน ในอรรถคดีต่างๆ ในพระราชนิติศาสตร์จัดไว้ เป็น 8 หมวด คือ กฎมณเฑียรบาล พระอัยการตำแหน่งนาพลเรือน พระอัยการนาทหารหัวเมือง พระอัยการนา ทหารหัวเมือง กฎ 36 ข้อ พระราชกำหนดใหม่ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนดใหม่ และกฎพระสงฆ์

เมื่อกฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายใหม่ที่นำมาใช้เป็นกฎหมายของราชอาณาจักร ที่เพิ่งก่อร่างสร้างตัว จำต้องมีการวางระเบียบเกี่ยวกับลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดพร้อมกับการกำหนดโทษให้เหมาะสม กับความผิดนั้น ที่เรียกว่า สภาบังคับทางอาญา สภาบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวงมีความแตกต่างกัน

เนื่องจากกฎหมายแต่ฉบับกำหนดสภาพบังคับทางอาญาขึ้นเองเพื่อให้มีความเหมาะสมกับลักษณะการกระทำ ความผิด การกำหนดโทษ และบทลงโทษ แต่มีลักษณะร่วมกัน 4 ประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง การใช้หลักกรรมทางพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ในการลงโทษ

ประการที่สอง การใช้อำนาจเหนือธรรมชาติเป็นเกณฑ์การพิจารณาคดี

ประการที่สาม การแบ่งประเภทของสภาพบังคับทางอาญามีลักษณะคล้ายคลึงกันในแต่พระอัยการ

ประการที่สี่ หลักอุเบกขา : แนวคิดความรับผิดชอบร่วมกันของสังคม

แนวทางของสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวงเพื่อการปรับใช้ในกฎหมายปัจจุบันมีแนวทาง ดังนี้

ประการที่หนึ่ง กรณีการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ มาตรา 112 ในประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า "ผู้ใด หมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทหรือผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี" ข้อสังเกตหนึ่ง คือ มาตราดังกล่าวมิได้ปรากฏคำว่า "หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ" แต่เมื่อใช้คำนี้ ทำให้ผู้คนเข้าใจได้ว่าการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งจากผู้หนึ่งไปในทิศทางที่เข้าข่ายว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เนื่องจากความเชื่อในเรื่องการห้ามมิให้ละเมิดพระมหากษัตริย์นั้นเป็นสิ่งที่ปลูกฝังมาอย่างช้านาน หลักฐานที่เป็นเครื่องยืนยันหนึ่ง คือ กฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นกฎหมายที่มีมาแต่ครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช กล่าวถึงพระมหากษัตริย์จึงมีบทบาทเป็นผู้ปกครองแผ่นดิน อยู่ในฐานะเจ้าชีวิต และพระเจ้าแผ่นดิน ดังนั้นพระมหากษัตริย์จึงเป็นที่พึงสัการะ ย่อมอยู่เหนือการติชมใดๆ ทั้งสิ้น และทรงอยู่ในฐานะที่ผู้ใดมิอาจล่วงละเมิดได้ เห็นได้จาก มหันโทษ ๘ สถาน เป็นขนาดโทษที่หนักที่สุดในจำนวน ระวางโทษทั้ง 4 เพราะเป็นลักษณะการกระทำความผิดที่มี ความร้ายแรงและผลของการกระทำมีผลกระทบต่อพระมหากษัตริย์โดยตรง เช่น การใส่สูงทำตัวให้เกินศักดิ์ ไม่จดจำพระราชนิยม เจรจาโดยใช้คำราชาศัพท์ นำเครื่องประดับที่มีควรมาประดับตน ไม่ยำเกรงพระมหากษัตริย์ด้วยเจรจาจาบจ้วง หรือหมิ่นประมาทพระราชบัญญัติ เป็นต้น

ความเชื่อเกี่ยวกับการห้ามละเมิดพระมหากษัตริย์ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เห็นได้จากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 104 กำหนดโทษการสั่งสอนทฤษฎีการเมืองหรือเศรษฐกิจเพื่อให้บังเกิดความเกลียดชังดูหมิ่นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 แก้ไขบทลงโทษเกี่ยวกับกรณีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ โดยโทษจำคุกคงไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา ส่วนโทษปรับได้ยกเลิกไป หลังรัฐประหาร 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มโทษข้อหาหมิ่นทั้งสามกลุ่มได้แก่ หมิ่นประมาท หมิ่นศาลและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ โดยกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำให้กับข้อหาหมิ่นศาลและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ธาณินทร์ กรัยวิเชียรแก้ไขกฎหมายให้มีโทษสูงขึ้น โดยเพิ่ม จากจำคุกสูงสุด 7 ปี เป็นจำคุกต่ำสุด 3 ปี และสูงสุด 15 ปี และขยายขอบเขตของความผิด "หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ" ขอบเขตของคำว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ หมายรวมถึงผู้ดำรงฐานะ 4 อย่าง ได้แก่ พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ส่วนบทบัญญัติเกี่ยวกับการ "หมิ่น" พระราชโอรส พระราชธิดา แยกไว้อีกมาตราหนึ่ง การกระทำใดเข้าข่ายว่าเป็นความผิดกรณีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพขึ้นอยู่กับว่าการพิจารณาของศาล เช่น การปราศรัยในที่สาธารณะ การโพสต์ข้อความลงในอินเทอร์เน็ต การเผยแพร่เอกสารหรือวีดิทัศน์ การจับกุมผู้ส่งข้อความสั้น (SMS) รวมทั้งสื่อมวลชนบางครั้งไม่ยอมให้นำเสนอข่าวดังกล่าว เพราะเกรงว่าจะเข้าข่ายว่ากระทำความผิดในข้อหาดังกล่าวไปด้วยในหลายคดีนั้น ปรากฏว่าแม้ไม่ได้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์โดยตรง แต่ศาลพิจารณาถึงเจตนาแล้วจึงตัดสินให้มีความผิด อาทิเช่น กรณีของนายวีระ มุสิกพงศ์ ศาลฎีกาพิเคราะห์ว่าคำกล่าวปราศรัยหาเสียงของนายวีระดังต่อไปนี้ เป็นความผิด

"...ถ้าผมเลือกเกิดเองได้ ผมจะไปเลือกเกิดทำไมเป็นลูกชวานาจังหวัดสงขลา จะไปเลือกเกิดอย่างนั้นทำไม ถ้าเลือกเกิดได้ก็เลือกเกิดมันใจกลางพระบรมมหาราชวังนั้น ออกมาเป็นพระองค์เจ้าวีระชะก็หมดเรื่อง ไม่จำเป็นต้องออกมายืนตากแดดพุดให้พี่น้องฟัง เวลาอย่างนี้เที่ยงๆ ก็เข้าห้องเย็น เสวยเสร็จก็บรรทมไปแล้ว ตื่นอีกทีก็บ้ายสามโมง ที่มายืนกลางแดดอยู่ทุกวันนี้ ก็มันเลือกเกิดไม่ได้ ถ้าคนเราเลือกที่เกิดได้ ผมทำไมจะไปเกิดเป็นลูกชวานาที่สงขลาให้มันใจงอนอยู่ทุกวันนี้ ผมเลือกเกิดมันใจกลางพระบรมมหาราชวังไม่ตีเทรอ เป็นพระองค์เจ้าวีระไปแล้ว ถ้าเป็นพระองค์เจ้าปานนี้ก็ไม่มีมายืนพุดให้คอแหบคอแห้ง นี่เวลาที่ตั้งหกโมงครึ่ง ผมเสวยน้ำจันทน์ เพื่อให้มันสบายอกสบายใจไม่ตีเทรอ ที่มายืนพุดนี้ก็เมื่อพระชงฆ์เต็มทีแล้ว "

แนวทางการปรับใช้สภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวง พิจารณาจากการลงโทษ ในพระอัยการ กบฏศึก เพราะการกระทำดังกล่าวเปรียบเสมือนการกบฏต่อแผ่นดิน หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ทำให้บ้านเมืองไม่ สงบสุข ประชาชนเดือดร้อน และเป็นการกระทำที่ออกจาไม่เกรงกลัวกฎหมายบ้านเมือง ทำให้สังคมเดือดร้อนไม่สงบ สุข ถือว่าล่วงละเมิดพระราชอำนาจของพระเจ้าแผ่นดิน ที่สำคัญสังคมไทยมีการปลูกฝังความเชื่อเกี่ยวกับกษัตริย์และ สถาบันกษัตริย์ว่าผู้ใดไม่สามารถละเมิดได้และได้กำหนดบทลงโทษที่รุนแรง เห็นได้จากมาตรา 112 ในประมวล กฎหมายอาญา แม้ว่าแนวทางการปรับใช้สภาพบังคับทางอาญาในพระอัยการกบฏศึกของกฎหมายตราสามดวง จะ รุนแรง แต่ก็สามารถปรับใช้ได้ อาทิ การลงโทษด้วยการตี เพราะเป็นการลงโทษแบบประจานอย่างหนึ่งเพื่อทำให้เกิด การสำนึกในความผิด แต่ก็ไม่ถึงขั้นเสียชีวิต ส่วนบทลงโทษอื่นไม่สามารถใช้ได้ เพราะความเชื่อเรื่องสิทธิมนุษยชน และแนวคิดเรื่องการลงโทษแบบตะวันตก

ประการที่สอง กรณีการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาตุลาการ กล่าวคือ ในปัจจุบันประมวลจริยธรรม ข้าราชการตุลาการ พ.ศ. 2552 หมวด 1 อุดมการณ์ของผู้พิพากษา ข้อ 1 บัญญัติว่า “หน้าที่สำคัญของผู้พิพากษา คือ การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ซึ่งจักต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตาม กฎหมาย และนิติประเพณีทั้งจักต้องแสดงให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติ เช่นนี้อย่างเคร่งครัด ครบถ้วน เพื่อการนี้ผู้พิพากษจักต้องยึดมั่นในความเป็นอิสระของตนและเทิดทูนไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันตุลา การ” และหมวด 2 ซึ่งว่าด้วยจริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในทางอรรถคดี บัญญัติว่า

“ข้อ 2 ผู้พิพากษาพึงตรวจสำนวนความและตระเตรียมการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ให้พร้อม ออกนั่ง พิจารณาตรงตามเวลาและไม่เลื่อนการพิจารณาโดยไม่จำเป็น

ข้อ 3 ในการนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษจักต้องวางตนเป็นกลางและปราศจากอคติทั้งพึงสำรวมตนให้ เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ แต่งกายเรียบร้อย ใช้วาจาสุภาพ พึงความจากคู่ความและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างตั้งใจ ให้ความเสมอภาค และมีเมตตาธรรม

ข้อ 4 ผู้พิพากษจักต้องพิจารณาคดีโดยไตร่ตรอง สุขุม รอบคอบและไม่ชักช้าพึงตัดการดำเนินกระบวนการ พิจารณาที่ไม่จำเป็นออกเพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

ข้อ 5 ผู้พิพากษจักต้องควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งจัก ต้องมิให้ผู้ใดประพฤติตนไม่สมควรในศาลบัพัญญัติว่าด้วยเรื่องละเมิดอำนาจศาล พึงใช้ด้วยความระมัดระวังและไม่ ลุแกโทสะ

ข้อ 6 ผู้พิพากษจักต้องละเว้นการกล่าวถึงข้อเท็จจริงในคดีที่อาจกระทบกระเทือนต่อบุคคลใด ไม่วิจารณ์ หรือให้ความเห็นแก่คู่ความ หรือบุคคลภายนอกเกี่ยวกับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือกำลังจะขึ้นสู่ศาล แต่ผู้ พิพากษผู้มีอำนาจอาจแถลงให้ประชาชนเข้าใจถึงวิธีพิจารณาคความของศาลเมื่อมีเหตุผลสมควร ข้อ 7

การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ บันทึกภาพหรือเสียง หรือการกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกัน ในการนั่งพิจารณาและ พิพากษาคดีของศาลจะกระทำมิได้ เว้นแต่ผู้พิพากษาดำรงอธิบดีผู้พิพากษภาค และอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ขึ้นไปเป็นผู้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นอย่างยิ่ง แต่พึงระมัดระวัง มิให้เป็นที่ยึดถือเสียหาย หรือกระทบกระเทือนต่อการ พิจารณาคดี คู่ความ พยานหรือบุคคลอื่นใด

ข้อ 8 การเปรียบเทียบหรือไกล่เกลี่ยคดีจักต้องกระทำในศาล ผู้พิพากษาพึงชี้แจงให้คู่ความทุกฝ่าย ตระหนักถึงผลดีผลเสียในการดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้ จักต้องไม่ให้คำมั่นหรือบีบบังคับให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุก ฝ่ายยอมรับข้อเสนอใด ๆ หรือให้จำเลยรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ และจักต้องไม่ทำให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระแวง ว่าผู้พิพากษฝักใฝ่ช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 9 ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความ และทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐาน หรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อ จำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง

ข้อ 10 การบันทึกคำเบิกความ ผู้พิพากษจักต้องบันทึกเฉพาะข้อความในประเด็นข้อพิพาทหรือเกี่ยวเนื่อง กับประเด็นข้อพิพาท และต้องได้สาระถูกต้องครบถ้วนตามคำเบิกความการบันทึกคำแถลงและรายงานกระบวนการ พิจารณา จักต้องให้มีความชัดเจนและตรงตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

ข้อ 11 ในการปรึกษาคดี ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจักต้องตระเตรียมคดีนั้นล่วงหน้าอย่างถี่ถ้วนและจัก ต้องชี้แจงข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายต่อองค์คณะอย่างถูกต้องครบถ้วนผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะ จักต้องร่วม

พิจารณาให้ข้อคิดเห็นและเหตุผลประกอบเสมือนหนึ่งตนเป็นเจ้าของสำนวนคดีเรื่องนั้นเอง ผู้พิพากษาที่ร่วมกันพิจารณาคดีพึงเคารพในความคิดเห็นและเหตุผลของกันและกันทั้งนี้เพื่อให้ได้คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ถูกต้องและเที่ยงธรรม

ข้อ 12 เมื่อจะพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีเรื่องใด ผู้พิพากษาจักต้องละวางอคติทั้งปวงเกี่ยวกับคู่ความหรือคดีความเรื่องนั้น ทั้งจักต้องวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า และไม่เห็นแก่หน้าผู้ใดคำพิพากษาและคำสั่ง จักต้องมีคำวินิจฉัยที่ตรงตามประเด็นแห่งคดี ให้เหตุผลแจ่มชัดและสามารถปฏิบัติตามนั้นได้ การเรียงคำพิพากษาและคำสั่งพึงใช้ภาษาเขียนที่ดี ใช้ถ้อยคำในกฎหมายใช้โวหารที่รัดกุมเข้าใจง่าย และถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ข้อความอื่นใดอันไม่เกี่ยวกับการวินิจฉัยประเด็นแห่งคดีโดยตรงหรือไม่ทำให้การวินิจฉัยประเด็นดังกล่าวชัดแจ้งขึ้นไม่พึงปรากฏอยู่ในคำพิพากษา หรือคำสั่ง

ข้อ 13 ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ผู้พิพากษาจักต้องควบคุมให้การออกหมายหรือคำบังคับปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และจักต้องออกโดยพลัน

ข้อ 14 ผู้พิพากษาพึงถอนตัวจากการพิจารณาและพิพากษาคดี เมื่อมีเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านได้ตามกฎหมาย หรือเมื่อมีเหตุประการอื่นที่เกี่ยวกับตัวผู้พิพากษา อันอาจทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีนั้น เสียความยุติธรรม และจักต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการจูงใจผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ในภายหลังในประการที่อาจทำให้เสียความยุติธรรมได้”

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นมีการอ้างอิงหลักอินทภาษ และพระอัยการลักษณะตุลาการอันเป็นกฎหมายสำคัญในกฎหมายตราสามดวงเพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลการซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของกระบวนการยุติธรรม แนวทางการปรับใช้สภาพบังคับทางอาญาของหลักอินทภาษ และพระอัยการลักษณะตุลาการ คือ การเน้นย้ำการอบรมทางจิตใจแก่ผู้พิพากษาและตุลาการ เหตุเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ ส่งผลต่อการตัดสินใจต่าง ๆ ส่วนการกำหนดโทษนั้น ควรเป็นการลงโทษทางจิตใจด้วยตัวของผู้พิพากษาศาลการ แม้ว่าการลงโทษดังกล่าวไม่สามารถวัดได้อย่างชัดเจน แต่ก็เป็นการกำหนดโทษไว้เท่าที่ผู้พิพากษานั้นจะพึงกระทำได้

ประการสุดท้าย กรณีของการกำหนดโทษสำหรับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของข้าราชการ ปรากฏอยู่ในกฎหมายอาญา และกฎหมายปกครอง การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของข้าราชการ อาจเป็นการกระทำ การละเว้นการกระทำ ซึ่งส่งผลต่อความสงบสุข ความปลอดภัย หรือวิถีชีวิตของประชาชน แต่เป็นการลงโทษทางวินัย ซึ่งบางครั้งไม่มีผลกระทบใดๆ หรือก่อให้เกิดการสำนึกในการกระทำความผิดของตน ซึ่งการกระทำนี้มีความคล้ายคลึงกับความผิดที่ปรากฏอยู่ในพระอัยการลักษณะตุลาการ ซึ่งมีบทลงโทษให้ปรับไหมแก่ข้าราชการที่ทุจริต ดังนั้น แนวทางในการนำสภาพบังคับทางอาญาในพระอัยการลักษณะตุลาการ มาใช้ในกฎหมายอาญาปัจจุบัน คือ การลงโทษข้าราชการโดยการจำคุกในโทษแทนด้วยเงินของตนเอง แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ แต่ข้าราชการนั้นกลับขาดตกบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ จึงสมควรได้รับโทษเพราะการทำหน้าที่ของตน

2. สรุป

แนวทางการปรับใช้สภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวงกับสภาพบังคับทางอาญาของกฎหมายอาญาในปัจจุบัน มีดังนี้

สภาพบังคับทางอาญาที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ได้แก่ หลักอินทภาษ พระอัยการลักษณะตุลาการ พระอัยการลักษณะโจร และพระอัยการกบฏศึก

ส่วนแนวทางของการนำสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวงมาใช้ในกฎหมายปัจจุบัน ได้แก่ การนำมาปรับใช้แก่กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ กฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา และตุลาการ และกฎหมายที่เกี่ยวกับกรณีการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของข้าราชการ

อย่างไรก็ตาม แนวทางการปรับใช้สภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวงกับสภาพบังคับทางอาญาของกฎหมายอาญาในปัจจุบัน สามารถปรับใช้ได้เพียงเล็กน้อย เหตุเพราะสภาพบังคับทางอาญาในกฎหมายตราสามดวงบัญญัติขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในช่วงเวลานั้น เมื่อเวลาผ่านไป สังคมเกิดความซับซ้อนมากขึ้น การปรับใช้ดังกล่าวจึงเป็นไปในลักษณะจำกัด

เอกสารอ้างอิง

- กำธร กำประเสริฐ. 2544. **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง .
- จารุภัทร จัตตารัตน์. 2550. “บทบาทขององค์กรและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายตราสามดวง” วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยเจริญ สันติศิริ. 2505. **อาชญวิทยา และทัณฑวิทยา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญณรงค์ บุญหนุน. “รัฐกับพระพุทธศาสนา : ศึกษาจาก กฎพระสงฆ์” ในกฎหมายตราสามดวง. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร . ปีที่ 23 ฉบับที่ 3 , 2546.
- ชาย เสวิกุล, พ.ต.อ.. 2513. **อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงจิตต์ กำประเสริฐ. 2539. **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญหยด พันธุ์เพ็ง. 2502. “การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา” .วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเสริฐ ณ นคร และคณะ. 2542. **คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย : จะเรียนจะสอนกันอย่างไร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- ประเสริฐ เมฆมณี. 2524. **หลักทัณฑวิทยา**. กรุงเทพฯ : บริษัทพิพิธการพิมพ์.
- ผจงจิตต์ อธิคมมันทะ. 2525. **สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ** . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ร. แลงการ์. 2526. **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่มที่ 1**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2548. **กฎหมายเทียบบาล ฉบับเฉลิมพระเกียรติ**. กรุงเทพฯ : โครงการเมธีวิจัยอาวุโส สกว.
----- 2548. **กฎหมายตราสามดวง : ประมวลกฎหมายไทยในฐานะมรดกโลก**. กรุงเทพฯ : โครงการเมธีวิจัยอาวุโส สกว .
- . บรรณาธิการ. 2550. **ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง**. กรุงเทพฯ : สามลดา.
- . บรรณาธิการ. **100 เอกสารสำคัญ : สรรพสาระประวัติศาสตร์ไทย ลำดับที่ 1**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- แสวง บุญเฉลิมวิภาค. 2551. **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (The Thai Legal History)**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- วิสัย พงษ์พานิช. 2534. **คำอธิบายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทิพย์อักษร.
- อันณพ ชูบำรุง. 2527. **ทฤษฎีอาชญวิทยา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เอส เอ กูร์. 2487. **คำอธิบายอาชญวิทยา ตอนที่ว่าด้วยความรู้เบื้องต้นของทัณฑวิทยา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิเคราะห์พุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ Analytical Study of Buddhist Method in Human Resource Management

อุทัย สติมัน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาวจัยเรื่อง “วิเคราะห์พุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 2) เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนากับแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวิทยาการโลกปัจจุบัน 3) เพื่อประยุกต์ใช้พุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับองค์กรในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า ในพระพุทธศาสนามีรูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์เช่นเดียวกับแนวคิดในวิทยาการโลกปัจจุบันแต่มีความแตกต่างกันในเชิงเป้าหมาย เนื่องจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กรในรูปของกำไร แต่เป้าหมายในพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญที่พนักงาน (พระสาวก) ต้องมีพันธกิจ คือ การจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก (ลูกค้า) เมื่อผู้ใดบรรลุเป้าหมายคือคุณธรรมระดับสูงแล้วก็จะทำหน้าที่ในการเผยแผ่หลักการต่อไป

การวิเคราะห์และตีความหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดวิทยาการสมัยปัจจุบันตั้งแต่การวิเคราะห์งาน การวางแผน การสรรหา การคัดเลือก การปฐมนิเทศ การพัฒนาฝึกอบรม การจ่ายค่าจ้าง ค่าตอบแทน การประเมินผล รวมถึงการธำรงรักษาแล้วจะพบว่าประเด็นต่างๆ เหล่านี้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น หลักการคัดเลือก เริ่มตั้งแต่การรับผู้ที่เข้ามาขอบวชต้องมีภักดีโดยคณะสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าทรงมอบความเป็นใหญ่ให้ การรับคนเข้ามาอุปสมบทต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากคณะสงฆ์ที่ประชุมพร้อมกันในอุโบสถที่ประกอบพิธีอุปสมบท และเมื่อบวชแล้วพระบวชใหม่ต้องได้รับการฝึกหัดอบรมและศึกษาเล่าเรียนจากพระอุปัชฌาย์ แนวคิดเรื่องอุปชฌาย์กับสิทธิวิหาริกหรืออันเตวาสิกจึงเป็นรูปแบบการฝึกอบรมคนในองค์กรที่สำคัญรูปแบบหนึ่งในพระพุทธศาสนา

การประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน จึงควรเปลี่ยนจากการมุ่งเพียงกำไรสูงสุดมาสู่การมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในทุกๆ มิติ โดยมุ่งพัฒนาชีวิตของบุคคลในองค์กรตามหลักภาวานา 4 คือ กาย ศีล จิต และปัญญาของตน โดยใช้กระบวนการบริหารคนและการพัฒนาคนในพระพุทธศาสนา เช่น หลักไตรสิกขา เป็นต้น

คำสำคัญ : พุทธวิธี การบริหารทรัพยากรมนุษย์

Abstract

In the research study on, “Analytical Study of Buddhism Method in Human Resource Management” was carried out with the set of three objectives as follows: 1) to study the models of human resource management in Buddhism scriptures; 2) to make comparison between the concepts of human resource management in Buddhism scriptures and in modern science, and 3) to apply Buddhism method in human resource management with present organizations. The result came out that Buddhism has the same model of human resource management as of the modern one but only with the difference on the goals. Modern concept emphasized organizational achievement on its profit, whereas the Buddhism concept concerned the importance of personnel (disciples) who had the mission to pilgrimage for helping and supporting general public (customers). Whenever a person had achieved the goals of the high virtue already, he would be responsible to preach the principles widely to the world.

When analyzing and interpreting the principles of human resource management according to the present concept which included work analyzing, planning, recruiting, selecting, orienting, training development, paying remuneration, evaluating as well as maintaining work, it was found that all those issues already existed in the Buddhism scriptures. For example, in selecting people to come to be a novice or into monkhood, they would have to be scrutinized by the monk committee who were authorized by the Lord Buddha. Admission of a person to be ordained into monkhood required unanimous resolution of all Buddhist monks convened in the temple to perform ordination. After the ordination, newly ordained monks would be trained and study with the preceptors. The concept of a preceptor and the person living with (Saddhiviharik) or the insider (Andevasik) was, therefore, a major form in training in Buddhism.

The application of the concepts of modern human resource management should be shifted their focus from gaining profit to developing the quality of life and society in every dimension, based on the 4 mental cultures: body, precept, mind and intellect as the process of human management and development in Buddhism, such as the three studies: morality, concentration, and wisdom. etc.

Keywords : Buddhist Method , Human Resource Management.

บทนำ

เรื่องของมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในบรรดาทรัพยากรการบริหาร 4 อย่าง หรือ 4 M คือ Man (คน) Money (เงิน) Material (วัตถุดิบ) และ Management (การจัดการ) การมีความรู้ความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์เป็นปัจจัยส่งเสริมให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันทรัพยากรมนุษย์ได้รับการยอมรับว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จของประเทศและมีความสำคัญต่อเนื่องลงมาถึงระดับองค์การ ถ้าองค์การใดมีบุคลากรที่มีความพร้อมและมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ หน่วยงานนั้นย่อมมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จและเจริญเติบโตสูง ในทางตรงข้าม ถ้าหน่วยงานใดขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ หน่วยงานนั้นก็จะมีโอกาสพลาดพลั้งและล้มสลาย ในโลกของการพัฒนาที่ก้าวกระโดดโดยมีศาสตร์สมัยใหม่และเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำอนาคต มนุษย์กลับถูกมองว่าเป็นเพียงทรัพยากรที่เป็นปัจจัยการผลิตเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจและการเงินเท่านั้น ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจบนฐานของทุนนิยมนั้นกลับไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ปัจจัยทางจิตวิญญาณที่มีอยู่ในตัวมนุษย์อย่างเต็มเปี่ยมและพร้อมที่จะแปรเปลี่ยนไปในทางบวกที่มีผลเท่าทวีคูณหรืออาจกลายเป็นผลในทางลบที่ทำลายล้างได้ทั้งองค์การ และสังคม ดังนั้น มนุษย์จึงมิใช่แค่มีความสำคัญมากกว่าปัจจัยการผลิต และ/หรือผลจากการผลิตของระบบ หากแต่เป็นแก่นสารของระบบทุกระบบในโลกของเศรษฐกิจและโลกมนุษย์ การศึกษาเรื่องทรัพยากรมนุษย์จึงจำเป็นต้องศึกษาให้รอบด้านทั้งในมิติของการบริหารธุรกิจและมิติในการพัฒนาที่จิตวิญญาณในตัวมนุษย์ รวมไปถึงมิติทางสังคมวิทยาด้วย อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบันมีปัญหาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านพฤติกรรมการทำงาน เช่น การขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ที่ได้รับการอบรมอย่างดี การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ที่ยังไม่เต็มพ้อหรือต่ำเกินไป ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่า “คำว่า ทรัพยากรมนุษย์ เป็นคำที่เกิดมาไม่นานนัก (เกิดในช่วง ค.ศ. 1965-1970) คือ พ.ศ. 2508 – 2513) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงที่เน้นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ และต่อมาก็ขยายไปถึงการพัฒนาสังคม เป็นการมองคนอย่างเป็นทุน เป็นเครื่องมือ เป็นปัจจัยหรือเป็นองค์ประกอบที่จะใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ...” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) . 2542 : 2)

เพื่อเป็นการวิเคราะห์และต่อยอดแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นองค์การหลักที่มีความสำคัญต่อโลกมาเป็นเวลายาวนานนับหลายพันปีนับตั้งแต่ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ได้ประกาศพระพุทธศาสนา และได้ประดิษฐานพระพุทธศาสนาได้อย่างมั่นคงและถาวรมาอย่างยาวนาน ความสำเร็จดังกล่าวเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าพระพุทธเจ้านั้นเป็นสุดยอดนักบริหารหรือที่ปัจจุบันเรียกขานกันว่าซีอีโอ (CEO : chief executive officer) และก่อให้เกิดศาสตร์ต่างๆ มากมายดังที่ปรากฏในปัจจุบัน แต่ด้วยความที่กระแสวิทยาการทางตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยทำให้นักคิดนักทฤษฎีต่างๆ หันไปสนใจวิทยาการต่างๆ ด้านตะวันตกเพิ่มมากขึ้น ศาสตร์ทางด้านการบริหารที่ว่า

ด้วยเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ก็เป็นหนึ่งในสาขาวิชาการที่มีความสำคัญและได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเช่นเดียวกัน จากที่เหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิเคราะห์พุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา ในประเด็นที่ว่า พระพุทธองค์ทรงใช้หลักการ วิธีการเช่นไรที่ทำให้บริษัทของพระองค์มีความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลายาวนานดังที่ปรากฏในปัจจุบัน งานที่พระองค์ได้ทรงบริหาร เช่น การวิเคราะห์งาน การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุคนเข้าทำงานและดำรงรักษาให้มีคนงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น พระพุทธองค์ทรงทำอย่างไรเพื่อให้ องค์การสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (effective & efficiency) และสามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ได้

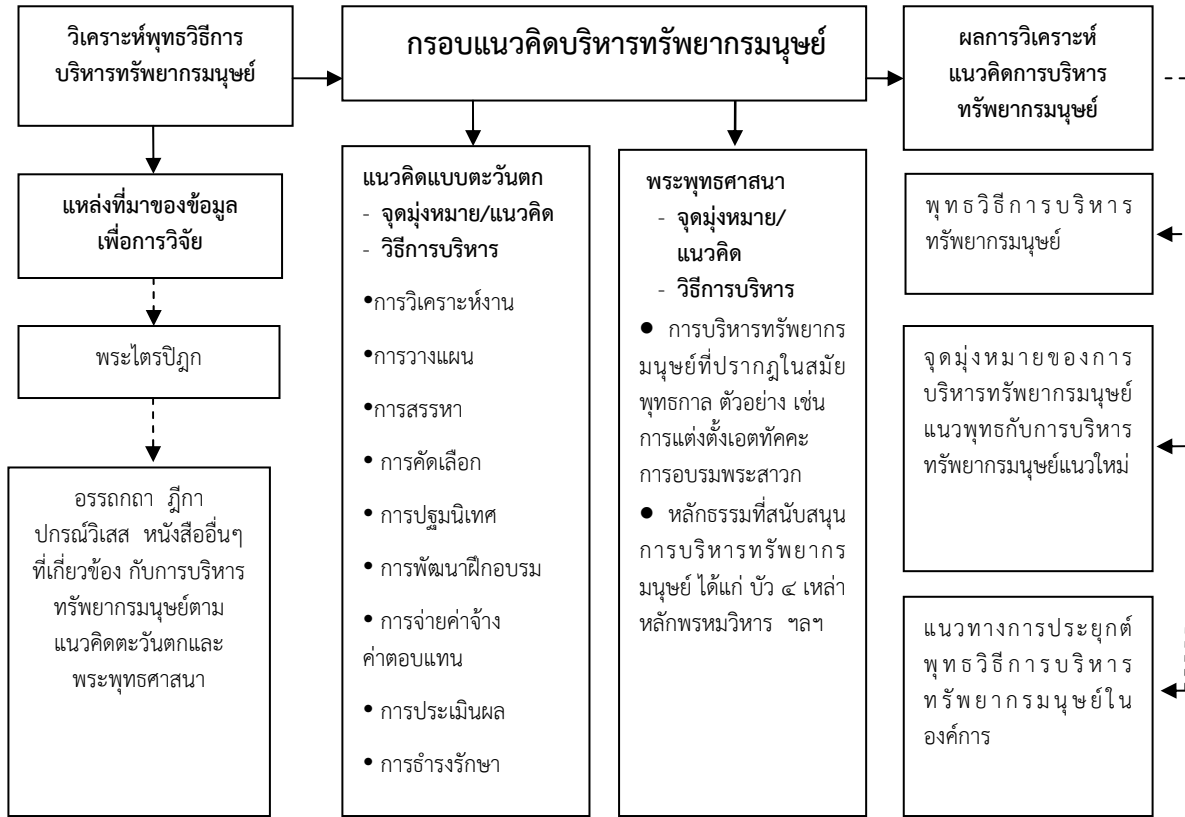
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนากับแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในวิทยาการโลกปัจจุบัน
3. เพื่อประยุกต์ใช้พุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับองค์กรในปัจจุบัน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์แนวใหม่ ทฤษฎีการบริหารจัดการ ทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีความคาดหวัง ทฤษฎีการสื่อสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท โดยวิเคราะห์และตีความภายในกรอบแนวคิดของการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ขอบเขตด้านเอกสาร มุ่งศึกษาค้นคว้าเอกสารจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก และ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา หนังสือ ตำราวิชาการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่างๆ ตามข้อมูลหลักฐานที่ท่านจัดวางไว้เป็นหลักเกณฑ์ คือ 1) สุตตะ ข้อมูลที่ปรากฏในพระไตรปิฎกที่แสดงเรื่องนั้น โดยตรง 2) สุตตานุโลม ข้อมูลที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเช่นกันซึ่งเป็นข้อมูลสนับสนุนสุตตะ 3) อัจฉริยวาท เป็นคำของ อาจารย์ หมายถึง คำอธิบายในวรรณคดี ปกรณวิเสส ไวยากรณ์ ที่ช่วยเสริมสุตตะกับสุตตานุโลมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และ 4) อัตโนมัตติ เป็นความเห็นส่วนตัวของแต่ละคน หมายเอาข้อมูลที่ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาค้นคว้าเรียบเรียงไว้ เอกสารการวิจัย ที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือที่ท่านผู้ทรงคุณวุฒิเรียบเรียงไว้

ตามกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาสำรวจ และทบทวนกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์แนวใหม่ จากนั้นจึงศึกษาวิจัยแบบย้อนกลับโดยการศึกษากรอบคิดดังกล่าวที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาตามลำดับชั้น

งานวิจัยนี้จึงเป็นการวิจัยทางเอกสาร (documentary research) ที่เน้นการศึกษาคำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ของพุทธศาสนาเถรวาท ทั้งในชั้นปฐมภูมิ (primary sources) โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณ 2500 และพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เล่มที่ 7 9 10 11 12 13 14 15 19 20 21 22 23 24 25 27 29 และเล่มที่ 35 และชั้นทุติยภูมิ (secondary sources) โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับหลักการทฤษฎีในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักทฤษฎีตะวันตก และหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ

เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดสภาวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถถา ฎีกา ปกรณวิเสส และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยจัดเป็นขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่ง สำรวจ ตรวจสอบ อ่าน วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลเอกสารในพระไตรปิฎกอรรถถา ฎีกา ปกรณวิเสส ทำหลักฐานอ้างอิง และจัดลำดับเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ขั้นที่สอง เขียนเรียบเรียงเนื้อหา ขั้นที่สาม จัดทำตรรกะค้นเรื่องและค่านามเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ช่วยศึกษาค้นคว้า ขั้นที่สี่ จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อการเผยแพร่ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร (Content Analysis of Written Material) เป็นเทคนิคหลักเพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อสรุปซึ่งเมื่อทำการรวบรวมข้อมูลมาแล้วจะทำการแยกส่วนประกอบโดยอาศัย Keyword เป็นตัวชี้วัดและจัดหมวดหมู่ สร้างการเชื่อมโยงและสรุปออกเป็นสาระสำคัญ จากนั้นนำข้อมูลในส่วนที่เป็นแนวคิดเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์ ตีความ เปรียบเทียบ สรุปผลการศึกษาที่ได้อย่างเป็นระบบ

ออกมาเป็นองค์ความรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นด้านหลัก จากนั้นจะนำเอาองค์ความรู้ที่ได้มาใช้แนวทางบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การยุคปัจจุบัน

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาด้านรูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ พุทธบริษัทสี่ในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ทรงมีความระมัดระวังและพิถีพิถันเป็นอย่างยิ่งในการรับสมาชิกเข้าสู่หมู่คณะหรือสถาบันสงฆ์ ในยุคแรกๆ พระองค์ทรงคัดเลือกสมาชิกที่เข้ามาใหม่ด้วยพระองค์เอง คือ ทรงประทานการอุปสมบทแก่พระปัญจวัคคีย์ เช่น พระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นต้น จากนั้นก็ทรงมอบอำนาจแก่คณะสงฆ์ในการคัดเลือกคฤหัสถ์สมาชิกที่มาจากใหม่ด้วยญัตติจิตตุดตถกรรม แต่ถึงกระนั้นก็มีมาตรการที่รัดกุมมาก เช่น ผู้ที่จะอุปสมบทต้องเป็นผู้ชาย มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นคนที่มิอวัยวะสมบูรณ์ไม่พิการ ไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ เป็นต้น และพระองค์ยังทรงกำหนดคุณสมบัติของพระอุปัชฌาย์ และพระสงฆ์ที่จะกระทำการยอมรับสังฆกรรมแห่งการรับสมาชิกใหม่หรือพระภิกษุ โดยทรงบัญญัติให้พระภิกษุใหม่แต่ละรูปมีพระอุปัชฌาย์ คือ เมื่อจะบวชต้องมีพระอุปัชฌาย์เป็นผู้ดูแล นั้นหมายถึงพระภิกษุผู้บวชใหม่ต้องมีพระอุปัชฌาย์เป็นผู้ดูแลเหมือนบิดาดูแลลูก ดังที่พระพุทธองค์ตรัสกับพระภิกษุตอนประกาศพระพุทธศาสนาใหม่ๆ ว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์จักเข้าไปตั้งจิตสนิทสนมในสัททวิหาริกเหมือนบุตร สัททวิหาริกจักเข้าไปตั้งจิตสนิทสนมในอุปัชฌาย์เหมือนบิดา เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว อุปัชฌาย์และสัททวิหาริกจักมีความเคารพยำเกรงประพฤติกมลเกลียวกัน จักถึงความเจริญงอกงามไปบุลย์ในธรรมวินัยนี้

พระพุทธองค์ทรงมุ่งหลักการพัฒนามากกว่าหลักการบริหาร เนื่องจากว่าพัฒนานั้นมีความหมายกว้างขวางกว่าคำว่าการบริหาร โดยมองว่าทรัพยากรมนุษย์ในที่นี้ หมายถึง มนุษย์ในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการบรรลุถึงการพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ จนถึงขั้นเป็นผู้ประเสริฐสูงสุดคือปัญญานั้นเอง โดยมีกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา ดังนี้

1. พระพุทธศาสนามุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตใจเป็นหลักโดยมีเครื่องมือสำหรับการพัฒนา คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

2. ยึดหลักการพิจารณาถึงพื้นฐานความเป็นมาของบุคคลนั้นตามหลักบัว 4 เหล่า และจิต 6 ก่อนจะเลือกหลักธรรมใดมาพัฒนาให้เหมาะสมกับคนนั้นๆ

3. มีหลักธรรมหรือคุณธรรมพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สัปปริสธรรม 7 ตลอดจนวิธีการฝึก ได้แก่ หลักภาวนา 4 เป็นต้น

สรุปกรณีตัวอย่างจากแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันดังนี้

การวิเคราะห์งาน แนวคิดการวิเคราะห์งานปรากฏตั้งแต่เมื่อพระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ ทรงนั่งพิจารณาธรรมอยู่ตลอด 7 สัปดาห์ ด้วยทรงเห็นว่าธรรมะนั้นมีความลึกซึ้ง อยากรู้ก็ตาม เมื่อพระพุทธองค์ตัดสินใจที่จะโปรดเวไนยสัตว์ พระพุทธองค์ก็ทรงวิเคราะห์งานอันเกี่ยวข้องกับพันธกิจของความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยการเลือกบุคคลที่จะไปโปรด

การวางแผน จะเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ได้ทรงวางแผนในการประกาศศาสนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับมา เนื่องจากในระยะแรกมีพระภิกษุผู้สำเร็จเป็นพระอรหันต์เพียง 60 รูป ซึ่งถือว่าพระสงฆ์มีจำนวนจำกัด พระพุทธองค์จึงได้ทรงวางแผนเพื่อที่จะประกาศพระศาสนา แล้วส่งพระสาวกเหล่านั้นให้แยกย้ายกันไปทิศต่าง ๆ ด้วยพุทธดำรัสว่า ”ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทเวตาและมนุษย์ทั้งหลาย แต่อย่าไปทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในตาน้อยมีอยู่ยอมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราเองก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม

การสรรหา ปรากฏตัวอย่างที่ชัดเจนคือการการขอบวชในพระพุทธศาสนาที่ทรงวางหลักเกณฑ์ รวมทั้งคุณสมบัติต้องห้ามต่างๆ ไว้มากมาย

การคัดเลือก พระพุทธองค์ทรงทำการคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กร โดยใช้หลักของความเหมาะสมและความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ

การปฐมนิเทศ ปรากฏตัวอย่างคือการแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ย้ำเตือนหลักการของพระพุทธศาสนา โดยสรุป อริยสัจข้อสุดท้าย คือมรรคมี องค์ 8 เหลือ 3 ในภาษาที่ฟังง่ายก็คือ ละเว้นความชั่ว ทำความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ในระดับวัดก็การที่พระอุปัชฌาย์ให้ศีล 4 แก่ผู้บวชใหม่

การพัฒนาฝึกอบรม พระองค์ทรงมีกุศโลบายการสำรวจตรวจสอบองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างในการสอนบุคคล ระดับต่างๆ ที่มีพื้นฐานความรู้สติปัญญาที่แตกต่าง ซึ่งเป็นวิธีที่พระพุทธองค์ทรงใช้ประยุกต์คำสอนแต่ละลักษณะให้มีความเหมาะสม

การจ่ายค่าจ้าง ค่าตอบแทน ปรากฏในรูปแบบของการสร้างแรงจูงใจ (ในการปฏิบัติธรรม) ปรากฏจาก พระพุทธพจน์ที่ว่า “นิคคณเห นิคคณหารหิ ปคคณเห ปคคณหารหิ” ชมคนที่ควรชม ยกย่องคนที่ควรยกย่อง” นั่นก็หมายถึง พระพุทธองค์ทรงใช้หลักการในการบริหารพุทธบริษัท 4 โดยการยกย่องและสรรเสริญคนดี และทรงตำหนิหรือว่ากล่าวคนที่ ยังประมาทอยู่ในการดำเนินชีวิต

การประเมินผล การประเมินผลปรากฏโดยการให้แต่ละคนต้องมีจิตสำนึก และทบทวนผลการกระทำของตนเอง โดยพระพุทธองค์ทรงวางหลักให้สวดปาติโมกข์ทุกกึ่งเดือน เพื่อให้พนักงานจดจำระเบียบได้ จะอ้างว่าไม่รู้ไม่ได้ ที่สำคัญเป็นการทบทวนสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติมาตลอดช่วงกึ่งเดือน การสวดปาติโมกข์เป็นการทบทวนข้อบังคับเพื่อตักเตือนความประพฤติ สิ่งใดผิดก็ให้แก้ไข และสำรวจระวังต่อไปถ้าหากว่ามีการถือปฏิบัติอย่างเข้าใจในถ้อยคำและเจตนารมณ์ด้วย ภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่ก็จะทรงเตือนตนเองอยู่เสมอจะเป็นผู้มีมารยาทงาม กิริยาวาจางาม และจะประพฤติน่าเลื่อมใสศรัทธา

การธำรงรักษา การบริหารสมัยใหม่ใช้กลไกแห่งความพอใจในลาภ (เงินเดือน) ยศ (ตำแหน่ง) สรรเสริญ (การยกย่อง ชมเชย) มาเป็นพลังผลักดันการทำงานของพนักงาน และการรักษาพนักงานไว้ในบริษัท ซึ่งก็อาจรักษาพนักงานบางส่วนไว้ได้ เว้นแต่รายได้ความต้องการห่างกันจนเกินกว่าจะปรับเข้าหากันได้ แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงยกย่องชมเชยพระอริยสาวกบางองค์ เหมือนกัน โดยยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะ ในด้านต่างๆ

2. จากการศึกษาเชิงเปรียบเทียบแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนากับแนวคิดการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ในวิทยาการปัจจุบัน สามารถสรุปได้ดังตาราง

เปรียบเทียบแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา กับแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวิทยาการปัจจุบัน		
ลำดับ	ตะวันตก	พระพุทธศาสนา
1	- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักทฤษฎี ตะวันตกจะพัฒนามนุษย์เพื่อสนองตอบความต้องการขององค์การในด้านการเพิ่มผลผลิตตามแนวคิดของปรัชญาระบบทุนมนุษย์ (Human Capitals) หรือตามแนวคิดของปรัชญามนุษย์นิยม	- มุ่งจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้ตน ครอบครอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลก มีความสุขสงบร่มเย็น นั่นคือ การพัฒนาให้คนเป็น มนุษย์คือให้มีจิตใจสูงขึ้น และหวังผลการพัฒนาถึง ชาติต่อๆ ไป จนกว่าจะถึง “พระนิพพาน”
2	- ผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักทฤษฎี ตะวันตกมีเพียงศักยภาพทางร่างกาย และ สติปัญญา ทักษะความสามารถเฉพาะในงานที่ ทำหรือผลเฉพาะด้านการทำงาน	- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) กล่าวคือ การพัฒนานั้นเป็นการพัฒนาในทุกๆ มิติของ ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านจิตใจ หรือสติปัญญา อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งถือว่าเป็น การใช้ชีวิตอย่างสมดุล ด้วยหลักการ “เดินทางสาย กลาง” (Middle Way)
3	- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักทฤษฎี ตะวันตกนั้นมีจุดอ่อน คือ ต้องปรับเปลี่ยนและ คิดค้นทฤษฎีใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาเพื่อตอบ โจทย์หรือสนองความต้องการของมนุษย์ที่มี ความต้องการอย่างไม่สิ้นสุด	- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนามี จุดอ่อนที่ด้านผลลัพธ์ของการพัฒนาจะให้ผลล่าช้า และ มองไม่เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจุดอ่อน ดังกล่าวนี้นำให้บุคคลภายนอกที่ไม่เข้าใจมองว่าการ - พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนานั้น

		ไม่ได้ผลที่เป็นจริง
4	- การพัฒนาตามแนวตะวันตกจะพัฒนาในสิ่งที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ เช่น รับรู้ได้ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย แต่ไม่คำนึงถึงใจมากนัก คือเน้นพัฒนาด้านวัตถุ	- พระพุทธศาสนาจะเน้นการพัฒนาด้านจิตใจ หรือจิตวิญญาณ แล้วจึงพัฒนาออกสู่ภายนอก
5	- การพัฒนาตามแนวทฤษฎีตะวันตก มุ่งเน้นการพัฒนาโดยการนำเอานวัตกรรม เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนามนุษย์	- พระพุทธศาสนา มุ่งเน้นนำหลักธรรมะ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต โดยคำนึงถึงจิตวิญญาณมนุษย์มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา
6	- การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบตะวันตกให้ความสำคัญที่ตัวของผู้บริหารในการไปจัดการพัฒนาบุคคลอื่น	- พระพุทธศาสนา มุ่งเน้นการบริหารในลักษณะชี้แนะ ชี้โทษ หรือบอกทางให้ ส่วนการฝึกฝนและการพัฒนาเป็นเรื่องส่วนบุคคล

3. ผลการศึกษาพุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับการบริหารองค์การในสังคมปัจจุบัน สามารถนำหลักพุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไปปรับประยุกต์ใช้ได้ตามแนวทางดังนี้

1. การบริหารตน เป็นหลักการที่ว่าผู้บริหารที่ดี ต้องสามารถบริหารควบคุมตนเองให้ดีเสียก่อน จึงจะสามารถบริหารคนอื่นได้ดี หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตน ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม นาดรณธรรม อุบาสกธรรม อริยทรัพย์ 7 และโลกपालธรรม เป็นต้น

2. บริหารคน เมื่อผู้บริหารสามารถบริหารตนได้ดีแล้ว ก็จะพัฒนาไปสู่การบริหารบุคคลหรือผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้โดยยึดหลักธรรมที่สำคัญได้แก่การเว้นจากอคติ 4 การมีพรหมวิหารธรรม สังคหวัตถุธรรม สารณียธรรม อปริหานิยธรรม เป็นต้น

3. บริหารงาน คนกับงานเป็นสิ่งที่คู่กัน ถ้านักบริหารสามารถจัดการกับตนเอง คนได้ดีก็จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารงานอย่างแน่นอน ทั้งนี้โดยยึดหลักธรรมในการบริหารงานที่สำคัญ ได้แก่ หลักสัมมาอาชีวะ หลักอิทธิบาท หลักอิชฺฐานธรรม จักรธรรม และปาปนิกรธรรม เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

1. คนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการบริหารเพราะเป็นผู้ใช้ปัจจัยในการบริหารอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ คนไม่ดีงานก็ไม่มีคุณภาพและดำเนินการไปด้วยความลำบาก การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นขั้นตอนการกำหนดนโยบาย การวางแผน ตลอดจนการกำหนดวิธีการต่างๆ เกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ เพื่อจัดทำให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความเหมาะสม ทำงานให้ได้ผลสมความมุ่งหมายของหน่วยงาน ทำให้คนนั้นๆ รักองค์การ ตั้งใจทำงานด้วยดีมีประสิทธิภาพ ในพระพุทธศาสนาปรากฏแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยมีตัวอย่างที่สำคัญ คือ พระพุทธเจ้าทรงใช้พุทธวิธีในการบริหาร ตั้งแต่การเริ่มต้นมีสมาชิกใหม่ในพระพุทธศาสนา หลังจากที่ได้ตรัสรู้แล้วพระองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น พุทธวิธีในการบริหารงานบุคคลในพระพุทธศาสนา การบริหารงานบุคคลเริ่มตั้งแต่การรับผู้เข้ามาขอบวชต้องมีการกลั่นกรองโดยคณะสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าทรงมอบความเป็นใหญ่ให้ การรับคนเข้ามาอุปสมบทต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากคณะสงฆ์ที่ประชุมพร้อมกันในอุโบสถที่ประกอบพิธีอุปสมบท และเมื่อบวชแล้ว พระบวชใหม่ต้องได้รับการฝึกหัดอบรมและศึกษาเล่าเรียนจากพระอุปัชฌาย์ โดยอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของท่านจนกว่าจะมีพรรษาครบ 5 จึงเรียกว่า นิสัยมุตตกะ คือ ผู้พ้นจากการพึ่งพาพระอุปัชฌาย์ สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนานั้นมีหลักธรรมในการส่งเสริมทางความเจริญทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ โดยมีหลักการสำคัญ คือ 1) มองมนุษย์ในฐานะที่เป็นบุคคล หมายถึง การมองว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งของสังคมเรียกว่า ทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรมีคุณค่าอย่างยิ่งและจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาทรัพยากรนี้ 2) มองมนุษย์ในฐานะที่เป็นชีวิต คือ ทั้งกายและใจ การพัฒนาในข้อนี้เป็นการวางกรอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเชิงรูปธรรมและนามธรรม คือ การมองมนุษย์ในแง่ขององค์ประกอบของชีวิตซึ่งเป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ครอบคลุมในทุกด้าน ทุกมิติ อันถือเป็นจุดเด่นที่สำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมศักดิ์ สนตวาใจ (สนธิกุล) (พระสมศักดิ์ สนตวาใจ (สนธิกุล) 2551: ก). ที่พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาทางความประพฤติ คือ ทางกายและวาจา ให้มีศีล (2) การพัฒนาด้านอินทรีย์ 6

คือ ให้อำนาจการรวมอินทรีย์ของตนอย่างมีสติกำกับ (3) การพัฒนาจิตใจให้มีความเข้มแข็งมั่นคงสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและ (4) การพัฒนาด้านปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตนต่อสรรพสิ่งทั้งปวง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ใช้ระบบบูรณาการอันเป็นองค์รวมใหญ่ที่สามารถทำให้มนุษย์ดำรงอยู่ด้วยดี คือ มนุษย์ ธรรมชาติ สังคม ระบบทั้งสามนี้ต้องประสานกันเข้าเป็นองค์รวมเดียวโดยมีมนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะพัฒนาให้ระบบบูรณาการเป็นไปด้วยดี กล่าวคือ มนุษย์จะต้องพัฒนาปัญญาของตนให้เกิดความรู้แจ้งอย่างแท้จริงในธรรม ซึ่งจะทำให้มนุษย์มองเห็นความจำเป็นที่จะต้องดำรงอยู่อย่างเกื้อกูลต่อกันและนำความรู้ในธรรมนั้นมาใช้ประโยชน์ในทางไม่เบียดเบียนธรรมชาติ แต่ดำรงอยู่อย่างกลมกลืนเกื้อกูลกับธรรมชาติซึ่งจะทำให้มนุษย์มีความสุขเป็นอิสระ ปลอดภัยจากความทุกข์ คือ เข้าถึงภาวะไร้ทุกข์ในระดับต่างๆ เป็นชีวิตที่ดำรงอยู่ด้วยดีระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติและสังคม

2. ด้านการเปรียบเทียบแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนากับแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวิทยาการโลกปัจจุบัน พบว่า ทฤษฎีหรือหลักการบริหารแบบพุทธเป็นหลักการที่มุ่งสู่เป้าหมายแห่งงานหรือเรื่องที่จะทำเป็นสำคัญ เช่น มองว่านิพพานคือที่สุดที่ต้องไปให้ถึง อย่างอื่นจึงดูด้อยค่าทันทีเมื่อนำมาเทียบ เมื่อเห็นเป้าหมายสุดท้ายแต่ปฏิบัติไม่ได้ จึงไร้ความเป็นขั้นเป็นตอนในการปฏิบัติ ชาวพุทธจึงมีลักษณะแบบไร้รูปแบบแต่ว่ามีเป้าหมายเสมอต่างจากลักษณะคนตะวันตกที่มีรายละเอียดในแต่ละเรื่องมากกว่า เช่น การทำงานกันเป็นทีม ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละคนมาช่วยสนับสนุนในบางส่วนที่ต้องการ แต่หลักการแบบพุทธจะคิดแบบปัจเจกบุคคลมากกว่า

3.ด้านพุทธวิธีการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับการบริหารองค์การในสังคมปัจจุบัน 1. การบริหารตนเป็นหลักการที่ว่าผู้บริหารที่ดีต้องสามารถบริหารควบคุมตนเองให้ดีเสียก่อน จึงจะสามารถบริหารคนอื่นได้ดี 2.บริหารคน เมื่อผู้บริหารสามารถบริหารตนได้ดีแล้ว ก็จะพัฒนาไปสู่การบริหารบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชา 3.บริหารงาน คนกับงานเป็นสิ่งที่คู่กัน ถ้านักบริหารสามารถจัดการกับตนเอง คนได้ดีก็จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารงานอย่างแน่นอน สอดคล้องแนวคิดของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง มณีแห่งปัญญา โดยกล่าวถึงผู้คุณลักษณะของผู้บริหารแนวพุทธ ที่ปรากฏในพุทธปิปาปนิคสูตรดังนี้ จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill วิรูโร หมายถึง จัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตรงกับภาษาอังกฤษว่า Technical Skill นิสสยสัมปโน หมายถึง พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Human Relation Skill (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) 2546 : 14).

ข้อเสนอแนะในการนำไปประยุกต์ใช้

1. ควรนำหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินชีวิตและการทำงานที่มุ่งทั้งผลระยะสั้นระยะกลาง และระยะยาวอย่างยั่งยืนถาวรยิ่งกว่าการพัฒนาด้วยวิธีอื่นๆ
2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเป็นการนำเอาหลักธรรมต่างๆ มาใช้เป็นหลักในการกลม่อเมลาซึ่งอาจประยุกต์ใช้โดยการประชุม อบรม สัมมนา หรือวิธีการอื่นๆ เพื่อให้คนในองค์กรเป็นคนดี มีความอดทน มีเมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งถือเป็นสมรรถนะ (Core Competency) ของทรัพยากรมนุษย์
3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ควรมุ่งเพียงกำไรเพียงอย่างเดียว ควรมุ่งเป้าหมายระดับสูงขึ้นไป คือ การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวทางศาสนา
4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยนำทฤษฎีตะวันตกกับวิธีการทางพระพุทธศาสนาเป็นกลไกเชื่อมโยงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งด้านคนและงาน

เอกสารอ้างอิง

- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. 2548. สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐพันธ์ เจริญนนท์. 2549. การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เดสเลอร์. ตัน. 2550. การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- อรรถศักดิ์ คงสวัสดิ์. 2550. ทุนมนุษย์ การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ส.ส.ท.(สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น).
- นพ ศรีบุญนาค. 2546. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิชย์.
- นิสดารก์ เวชยานนท์. 2548. บทความวิชาการด้าน HR. กรุงเทพมหานคร : รัตนาไทร.

- บรรจบ บรรณรุจิ. 2532. “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องอสีติมหาสาวกกับการบรรลุธรรม”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญทัน ดอกไธสง. 2551. **การจัดการทุนมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พิมพ์ตะวัน.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. 2550. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์ : มุ่งสู่ออนาคต**. กรุงเทพมหานคร : ส.เอเชียเพรส.
- ปราชญา กล้าผจญ. 2550. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- พยอม วงศ์สารศรี. 2548. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : สุภา.
- พระธรรมปิฎก.(ป.อ. ปยุตโต). 2538. **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- _____. 2539. **จาริกบุญ จาริกธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____.(ป.อ. ปยุตโต). 2539. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. 2539. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ. 2545. “พระวินัย : กฎเกณฑ์และคุณค่าทางสังคม”. ใน **เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2535. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- พระสมศักดิ์ สนทนาใจ (สนธิกุล). 2551. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวของพระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุริย์ มีผลกิจ และคณะ. 2545. **พุทธกิจ 45 พรรษา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท คอมฟอร์ม จำกัด.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. 2550. **Competency Based HRM/HRD Case Study**. กรุงเทพมหานคร : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- Dale. Ernest. 1969. **Management: Theory and Practice**. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Flippo. Edwin B. 1970. **Management: A Behavior Approach**. Boston: Allyn and Bacon.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้พินอินในการสอน A Study of Chinese Language Achievement by Using Pin Yin

ประไพร จันทะบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One group pretest posttest design มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน ก่อนและหลังการสอนโดยใช้พินอินในการสอน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น (GE54104) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) เอกสารประกอบการสอนภาษาจีนโดยใช้สัญลักษณ์สัทอักษรพินอิน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน จำนวน 30 ข้อ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลจากการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนเบื้องต้นโดยใช้พินอินในการสอน คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยคะแนนรวมหลังเรียน 1088 คะแนน มีคะแนนรวมก่อนเรียน 458 คะแนน

2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนกลางมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเรียน และค่า t - test (Dependent) มีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ ภาษาจีน พินอิน

Abstract

The research was one group pretest posttest design, which aimed to study on Chinese language achievement before and after teaching by Pin Yin.

Sample was 40 first year students who enrolled in Introduction of Chinese Language (GE 54104) in academic year 1/2555 at Muban Chombueng Rajabhat University.

The instruments of the research were 1) Chinese Language Teaching textbook by using Pin Yin symbols. 2) a 30 items Chinese Language test.

The results of the research were as follows:

1. The students' learning achievement after studying by Pin Yin, was the statistical significance at the 0.05 level. The score after learning was 1088, and that of before learning was just 458.

2. The score of learning achievement that of after learning was higher than that of before learning, at the the 0.05 level.

Keywords : Achievement, Chinese, Pinyin

บทนำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้ความสำคัญกับการสอนภาษาจีนอย่างมาก เพราะเป็นแนวทางการเชื่อมความสัมพันธ์ด้านต่างๆ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนในอนาคต แต่ทรงห่วงคุณภาพของครูสอนภาษาจีน ด้านปลัดทบวงมหาวิทยาลัย กล่าวว่า เตรียมประสานมหาวิทยาลัยให้ยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ศ.ดร. วรเดช จันทรรคร ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เปิดเผยว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จ ฯ ไปร่วมงานนิทรรศการด้านการอุดมศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศจีน 30 กว่าแห่ง ร่วมแสดงผลงาน ซึ่งได้รับความสนพระทัยจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มากเพราะขณะนั้นมหาวิทยาลัยในประเทศจีนมีการพัฒนาไปอย่างมากนอกจากนี้ พระองค์ทรงให้ความสำคัญในเรื่องการสอนภาษาจีน จึงอยากให้ทบวงมหาวิทยาลัยช่วยดูแลเรื่องการสอนภาษาจีนและคุณภาพของครูสอนภาษาจีนทั้งในระดับประถมศึกษามัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เพราะภาษาจีนเป็นภาษาที่ยาก หากได้ครูที่มีความรู้ไม่แน่น ก็อาจทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ไม่แน่นด้วย นอกจากนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงรับสั่งอีกว่า ในโลกยุคใหม่จำเป็นต้องรู้ภาษาจีนนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ เพราะทรงเชื่อว่า การใช้ภาษาจีนในประเทศไทยจะทำให้ติดต่อกับชาวจีนสร้างเครือข่ายในภูมิภาค สร้างความสัมพันธ์ด้านการค้า เศรษฐกิจ และสังคมได้อย่างดี (สำนักข่าวไทย 2545 อ้างอิงใน จุฑารัตน์ โดแทน 2552) และที่สำคัญภาษาจีนกำลังได้รับความนิยมไปทั่วโลก แม้ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา แต่ปัจจุบันภาษาจีนกลางก็จัดว่ามีความสำคัญภาษาหนึ่งของโลก ดังนั้นจะเห็นได้จากองค์การสหประชาชาติจัดภาษาจีนกลางให้เป็นหนึ่งในห้าภาษากลางของโลกที่นำมาใช้ในการติดต่อสื่อสารขององค์การสหประชาชาติ ส่วนประเทศบางประเทศ หรือเขตปกครองตนเองในทวีปเอเชีย เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ ไต้หวัน หรือ เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงได้ใช้ภาษาจีนกลางเป็นภาษาราชการ (ยิ่งรัก ชุนชาติประเสริฐ, 2546: คำนำ)

ภาษาจีนกลางซึ่งถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก และภาษาจีนกลางเป็นภาษาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญไม่หยิ่งหย่อนไปกว่าภาษาอังกฤษ ซึ่งจัดเป็นภาษาที่สองที่หลายๆ ประเทศนิยมเรียน เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาภาษาจีนมีบทบาทสำคัญมาก ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจึงส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีบทบาททั้งต่อภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และภูมิภาคอื่นๆ ของโลก (สายฝน วรรณสินธพ, 2551: คำนำ)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบวิชาชีพ มีความรู้อันเป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการในปัจจุบันสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาจำนวนมาก เริ่มเห็นความสำคัญของภาษาจีนแล้ว และได้มีการเปิดสอนวิชาภาษาจีนขึ้น เพราะสังคมปัจจุบันเป็นโลกแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสาร จากเหตุข้างต้น ภาษาจีนน่าจะเป็นภาษาที่สำคัญภายในอนาคต นอกจากนี้ใครก็ตามที่พูดได้มากกว่าหนึ่งภาษา เท่ากับเป็นกำไรชีวิต เป็นใบเบิกทางให้มีหน้าที่การงานสร้างอาชีพต่างๆ และได้เป็นบันไดในการศึกษาต่อระดับสูงต่อไป (พิมล ทองวิจารณ์ อ้างอิงในจุฑารัตน์ โดแทน, 2552)

เมื่อภาษาจีนมีบทบาทสำคัญ ฉะนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้บรรจุภาษาจีนกลางเข้าเป็นภาษาหนึ่งในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ โดยให้โรงเรียนที่เปิดสอนเป็นผู้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเป็นภาษาทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้เรียน ได้ทำการศึกษาหาความรู้ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ (กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาต่างประเทศ, 2550: บทนำ)

เทียน จิ่งเหวิน (2544 : 9) กล่าวว่า เนื่องจากระบบการเขียนภาษาจีนเป็นระบบการเขียนที่ไม่ได้แสดงการออกเสียง การเรียนรู้การออกเสียงในภาษาจีน จึงต้องอาศัยเครื่องหมายความกำกับการออกเสียงมาช่วย ซึ่งในช่วงประมาณ 2,000 ปีที่ผ่านมา เคยใช้เครื่องหมายเก๋าสองระบบ แต่เพื่อทำให้การเรียนการสอนภาษาจีนมีประสิทธิภาพและสะดวกมากยิ่งขึ้น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนจึงได้พัฒนาและประกาศใช้ระบบอักษรกำกับการออกเสียงใหม่สำหรับภาษาจีนขึ้นมาอีก

ระบบหนึ่งในปี ค.ศ.1958โดยดัดแปลงจาก International Phonetic Alphabets ภาษาจีนเรียกว่า 汉语拼音 ฮั่นหัวพินอิน (สัทอักษรหรือ Phonetic) ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ในการเรียนภาษาจีน

ขณะเดียวกัน พินอิน ยังเป็นตัวช่วยในการออกเสียงภาษาจีนให้ถูกต้อง (พินอิน แปลว่า การถอดเสียง) คือระบบในการถ่ายทอดเสียงภาษาจีนมาตรฐาน ด้วยตัวอักษรโรมัน ความหมายของพินอิน คือ การรวมเสียงเข้าด้วยกัน โดยนัยก็คือ การเขียนแบบสัทศาสตร์ การสะกด การถ่ายทอดเสียง หรือการทับศัพท์ โดยมีพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์รวมเข้าด้วยกัน เพื่อสะกดออกมาเป็นคำภาษาจีน (ญาณินทร์ วรพงศ์พัฒน์, 2552)

ในภาษาจีนกลางเองนั้น วิธีการสะกดออกเสียงภาษาจีน โดยใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐาน จะแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆได้สองกลุ่ม ประกอบด้วย ตัวสระ 38 ตัว ตัวพยัญชนะ 21 ตัว ซึ่งตัวสระยังสามารถแบ่งเป็นสระเดี่ยว 6 ตัว สระ 30 ตัว และเสียงกึ่งสระ 2 ตัว (แจ๊ค ยู, 2546: 6)

สรุปว่า ภาษาที่มาตรฐานของภาษาจีนในปัจจุบันนี้คือ ภาษาจีนกลาง(ผู้ทงฮว่า) ที่ได้ถือเอาสำเนียงและภาษาของทางปักกิ่งเป็นเสียงมาตรฐานเป็นแบบฉบับหลักเกณฑ์ทางไวยากรณ์และพยางค์ในภาษาจีนโดยทั่วไปจะประกอบด้วย พยัญชนะ สระ และเสียงวรรณยุกต์ โดยทั่วไปเรียกว่า Pīn yīn

จากข้อความข้างต้น เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า ระบบสัทอักษรจีน Pīn yīn นี้ เป็นปัจจัยและพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนภาษาจีนกลาง ดังนั้น ถ้าผู้เรียนต้องการที่จะเรียนภาษาจีนกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีความเข้าใจในการใช้สัทอักษร Pīn yīn เพื่อเป็นบันไดต่อยอดไปสู่การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น เพราะระบบสัทอักษรจีน Pīn yīn คือการนำเอาอักษรโรมันแทนเสียงพยัญชนะ สระ พร้อมใส่เสียงวรรณยุกต์ในการอ่านอักษรจีน ทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้

สาเหตุที่ของการเรียนการสอนภาษาจีนจำเป็นต้องอาศัย 拼音(Pīn yīn) นั้น ก็เนื่องจากระบบการเขียนภาษาจีนไม่ได้แสดงการออกเสียง การเรียนรู้การออกเสียงในภาษาจีนจึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องหมายกำกับการออกเสียงเข้ามาช่วย ดังนั้น Pīn yīn (พินอิน) จึงเป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาและเรียนรู้ภาษาจีน โดยจากประสบการณ์การสอนตรงและการสังเกตของผู้วิจัยเอง ที่ได้ทำการเรียนการสอนในรายวิชา ภาษาจีนเบื้องต้นให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาที่ลงเรียนในรายวิชา ภาษาจีนเบื้องต้น รหัสวิชา GE54104 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่ผ่านมา พบว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่ลงเรียนในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้นส่วนใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนที่ไม่ค่อยจะดีนัก และนักศึกษาส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจและวิธีการใช้ระบบสัทอักษร Pīn yīn อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้เกิดความผิดพลาดในการเรียนและเกิดความสับสนในการเรียนภาษาจีนกลาง อยากรู้ที่โปรแกรมวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้จัดอบรมการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) จากการอบรมพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจและสับสนในการใช้ Pīn yīn ทำให้คะแนนและผลสัมฤทธิ์ในการสอบวัดระดับภาษาจีนน้อยมาก นี่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เราเห็นวาระบบสัทอักษร Pīn yīn มีความสำคัญอย่างยิ่ง ฉะนั้น โดยทั่วไปก้าวแรกสำคัญในการเรียนภาษาจีนคือต้องผ่านการเรียนรู้ระบบสัทอักษร Pīn yīn ผู้เรียนจึงจะสามารถอ่านตัวอักษรจีนได้ ส่วนใหญ่ผู้สอนจะสอน Pīn yīn ในช่วงสองสามอาทิตย์แรก แล้วต่อจากนั้นก็เริ่มต้นการเรียนด้วยตัวอักษรจีนเลย นี่อาจเป็นปัญหาใหญ่ในการเรียนเพราะผู้เรียนอาจจะยังไม่มีความสามารถและความชัดเจนพอที่จะใช้ Pīn yīn เมื่อเริ่มเรียนตัวอักษรจีนก็จะเกิดปัญหาและการติดขัดในการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากรู้ว่าในการเรียนการสอนถ้าเราใช้แค่ Pīn yīn ในการจัดการเรียนสอนอย่างเดียว โดยยังไม่มีความสามารถและความชัดเจนพอที่จะใช้ Pīn yīn เมื่อเริ่มเรียนตัวอักษรจีนก็จะเกิดปัญหาและการติดขัดในการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากรู้ว่าในการเรียนการสอนถ้าเราใช้แค่ Pīn yīn ในการจัดการเรียนสอนอย่างเดียว โดยยังไม่มีความสามารถและความชัดเจนพอที่จะใช้ Pīn yīn เมื่อเริ่มเรียนตัวอักษรจีนก็จะเกิดปัญหาและการติดขัดในการเรียน

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะแก้ไขปัญหาการเรียนภาษาจีนของนักศึกษาโดยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn เพื่อนักศึกษาจะได้มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง และเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยการใช้พินอินที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน ก่อนและหลังโดยใช้พินอินในการสอน

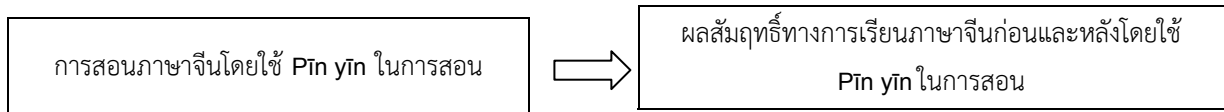
สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้ Pīn yīn การสอน ก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้วิจัยครั้งนี้ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงเรียนรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น (GE54104) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

- 2.1 ตัวแปรต้น คือ การสอนภาษาจีนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn
- 2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนและหลังการสอน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. เอกสารประกอบการสอนภาษาจีนโดยใช้สัญลักษณ์ Pīn yīn
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน จำนวน 30 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ก่อนดำเนินการสอน ผู้วิจัยได้ติดต่อกับทางมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อดำเนินการสอน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555
2. ดำเนินการสอน โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 2.1 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาจีน (Pretest) กับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ก่อนดำเนินการทดลอง
 - 2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn โดยเอกสารประกอบการสอนภาษาจีนโดยใช้สัญลักษณ์ Pīn yīn ทั้งหมด

3. หลังดำเนินการสอนครบ 6 สัปดาห์ ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนทำการสอน (Pretest) จากนั้นตรวจให้คะแนนแล้วเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักศึกษา ก่อนและหลังการสอนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบทดสอบ และหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา ดังนี้

1.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้พินอินในการสอน โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาจำนวน 3 คน แต่ละคนพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน ถ้าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.50 -1.00 ข้อคำถามนั้นก็เป็นตัวแทนของความสอดคล้องของเนื้อหา และถ้าข้อคำถามนั้นค่าดัชนีต่ำกว่า 0.50 ข้อคำถามนั้นก็ถูกตัดออก หรือนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน จำนวน 30 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้พินอินในการสอน โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาจำนวน 3 คน แต่ละคนพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าคำถามข้อนี้ สามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าคำถามข้อนี้ สามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าคำถามข้อนี้ ไม่สามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

ถ้าดัชนี IOC ที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.50 -1.00 ข้อคำถามนั้นก็เป็นตัวแทนของความสอดคล้องของเนื้อหา ถ้าข้อคำถามนั้นค่าดัชนีต่ำกว่า 0.50 ข้อคำถามนั้นก็ถูกตัดออก หรือนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนและหลังการใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn โดยการทดสอบ t-test dependent (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543: 165 อ้างถึงในสุนิสา เกียวกุล2548: 100) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

- เมื่อ t = การตรวจสอบความแตกต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
 ΣD = ผลรวมความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของแต่ละคน
 ΣD^2 = ผลรวมความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
 $(\Sigma D)^2$ = ผลรวมความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของคนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N = จำนวนนักเรียน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ :		
ชาย	18	45
หญิง	22	55
รวม	40	100

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่า ผู้เข้ารับการทดลองใช้ Pin yin ทั้งหมดจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นเพศชายจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาคือเพศหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 55

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ลำดับที่	คะแนนทดสอบความรู้ก่อนการใช้พินอิน (คะแนนเต็ม 30)	คะแนนทดสอบความรู้หลังใช้การพินอิน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)
1	12	28
2	9	25
3	8	27
4	12	28
5	14	30
6	11	30
7	14	30
8	10	28
9	12	27
10	15	25
11	20	25
12	14	24
13	12	24
14	15	24

15	9	29
16	8	25
17	10	25
18	10	23
19	12	28
20	14	29
21	9	28
22	8	27
23	15	27
24	14	28
25	10	25
26	9	25
27	9	28
28	8	26
29	8	27
30	12	30
31	14	28
32	13	29
33	10	30
34	9	28
35	8	28
36	15	27
37	12	28
38	8	28
39	12	29
40	14	28
คะแนนเฉลี่ย	11.45	27.20

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เข้ารับการใช่ Pīn yīn จำนวน 40 คน มีความรู้ความเข้าใจหลังจากการเข้ารับการทดลอง
ใช้ Pīn yīn ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 ที่คะแนนเฉลี่ย 27.20 โดยผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถทำคะแนนการทดสอบความรู้
หลังการพัฒนาได้สูงสุดที่ระดับคะแนนเต็ม 30 คะแนนจำนวน 5 คน และทำคะแนนได้น้อยที่สุดที่ 23 คะแนน จำนวน 1 คน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนเบื้องต้นก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn

การทดสอบ	จำนวน	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S	t - test	sig.(2tailed)
ก่อนเรียน	40	30	11.45	2.791	29.212	0.05
หลังเรียน	40	30	27.20	1.924		

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนการเรียนรู้ก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงเรียนวิชาภาษาจีนเบื้องต้นโดยการใช้ Pīn yīn ในการสอน มีคะแนนรวมก่อนเรียน $\bar{X} = 458$ คะแนน S = 2.791 คะแนนรวมหลังเรียน $\bar{X} = 1088$ คะแนน S = 1.924 โดยที่คะแนน ค่า $\Sigma D = 630$ และค่า $\Sigma D^2 = 10367$ เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่า t - test (Dependent) พบว่า t = 29.212 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งฐานที่ตั้งไว้ โดยมีคะแนนผลการเรียนรู้หลังเรียน (Posttest) สูงกว่าก่อนเรียน (Pretest)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้ Pīn yīn การสอน สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนและหลังการสอนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนเบื้องต้นโดยใช้ Pīn yīn ในการสอน โดยที่หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอน
2. นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนสูงขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn สามารถนำมาอภิปรายผลตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนเบื้องต้นโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn ซึ่งปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการสอนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 โดย คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยคะแนนรวมหลังเรียน 1088 คะแนน มีคะแนนรวมก่อนเรียน 458 คะแนน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการสอนภาษาจีนกลางโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn และดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนที่เป็นไปตามธรรมชาติของการพัฒนาการเรียนรูู้ เป็นการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้วิธีการพัฒนาทักษะกิจกรรมการเรียนรูู้ที่หลากหลาย
2. จากการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนกลางมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเรียน และเมื่อค่า t - test (Dependent) มีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทักษะในการใช้ Pīn yīn ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 40 คน มีการพัฒนาขึ้นเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรูู้ที่มุ่งในการพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ของการเรียนรูู้ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ริชาร์ด และรอดเจอร์ส (Richard and Rodger 1982:155-156) กล่าวว่ภาษาภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของบุคคลในสังคม ขอบเขตของการใช้ภาษาขึ้นอยู่กับพัฒนาการเรียนการสอน การสอนนั้นอาจอยู่ในรูปแบบของการเคลื่อนไหว การแสดงออก การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการสื่อสารตามความ

ต้องการของผู้เรียน และควรเป็นแบบทักษะสัมพันธ์หรือบูรณาการ(Integrative) คือการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนให้ได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ในการเรียนอย่างสอดคล้องกัน แต่ในการฝึกทักษะในแต่ละด้านจำเป็นต้องมีการปฏิบัติมากๆ จนเกิดการชำนาญและมั่นใจในการใช้ Pīn yīn มีความสอดคล้องกับกฎแห่งการฝึกของ ฮอร์นไคค์ ที่กล่าวไว้ว่าเมื่อต้องการให้ผู้เรียนฝึกทักษะใด การเรียนรู้ ต้องให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนและหมั่นฝึกฝนนำสิ่งที่รู้นั้นๆ มาใช้บ่อยๆ จะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นนานและคงทนถาวร

3. ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเมื่อพิจารณาผลต่างของการทดสอบ คะแนนรวมหลังเรียนเท่ากับ 1088 คะแนนรวมก่อนเรียนเท่ากับ 458 คะแนน ผลต่างของคะแนน (SD) เท่ากับ 630 ซึ่งมีค่าความต่างที่สูงขึ้นในการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn โดยมีขั้นตอนในการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการทำกิจกรรมต่างในการเรียนการสอนด้วย Pīn yīn มีการทำใบงาน การเขียนและการทบทวนความรู้เดิมอยู่บ่อยครั้งจะทำให้ นักศึกษาสามารถวิเคราะห์และแยกแยะองค์ความรู้และส่วนประกอบของ Pīn yīn ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเทคนิคการสอนของกาเย่ (Gagne) ที่ว่าด้วย

1. สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียน
2. แจ้งจุดประสงค์บอกให้ผู้เรียนทราบถึงผลการเรียน เห็นประโยชน์ในการเรียน ให้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียน
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิมที่จำเป็นต่อการเชื่อมโยงไปหาความรู้ใหม่
4. เสนอบทเรียนใหม่ๆ ด้วยสื่อต่างๆ ที่เหมาะสม
5. ให้แนวทางการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้สอนแนะนำวิธีการทำกิจกรรม แนะนำแหล่งค้นคว้าต่างๆ
6. กระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือทำแบบฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ
7. ให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้เรียนทราบถึงผลการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ
8. การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์
9. ส่งเสริมความแม่นยำ การถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการสรุป การย้ำ การทบทวน

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนดังกล่าวถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดี ที่จะทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้นักศึกษามองเห็นคุณค่าของการใช้ Pīn yīn ในการเรียนรู้ภาษาจีนต่อไป รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn ภายหลังจากทดลองสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

หลังจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn แล้วพบข้อควรปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมในการนำไปใช้ในการจัดการสอนครั้งต่อไปดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่าการสอนภาษาจีนโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลัง ดังนั้นควรนำเอาวิธีการสอนด้วย Pīn yīn ไปเผยแพร่โดยการสอนภาษาจีนควรให้ความสำคัญกับระบบสัทอักษรจีนให้มาก และเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่แล้วกับสิ่งที่จะเรียนรู้ใหม่ในอนาคต การประยุกต์การใช้ Pīn yīn ในการฟัง การอ่าน การเขียนและการพูด และการสอนผู้สอนควรคำนึงถึงประสบการณ์และความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่ด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทั้ง 4 ทักษะของนักศึกษาโดยใช้วิธีการสอนด้วย Pīn yīn ไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน จะทำให้เกิดความแตกต่างและเกิดเทคนิคในการสอนมากยิ่งขึ้น ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนภาษาจีนในรูปแบบวิธีต่างๆ กับผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนภาษาจีนที่แตกต่างกัน โดยแบ่งเป็น เก่ง ปานกลาง และอ่อน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาต่างประเทศ. 2550. โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระ การเรียนรู้วิชา ภาษาจีนกลาง.นครปฐม: โรงเรียนบอสโกพิทักษ์.
- กุลวดี สร้อยวารี. 2553 . การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องจำนวนเชิงซ้อนโดยวิธีการจัดการเรียนแบบ ร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอิสลามสันติชน. ปรินญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฑารัตน์ โดแทน. 2552. แก้ไขปัญหาการออกเสียงพินอินโดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านออกเสียงพินอินของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.กรุงเทพฯ: โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี,
- แจ๊ค ยู. 2546 . การสะกดเสียงภาษาจีน.กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรินทร์.
- ชุตินา เอื้อโอบบ่อม. 2554. ภาษาจีน. กรุงเทพมหานคร: อัสสัมชัญพาณิชย์การ.
- ชาลินี สมานนະ. 2551. การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่าน เรื่องลัทธิอักษรจีน (Pīn yīn) วิชาภาษาจีน.นนทบุรี: โรงเรียน เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์ . 2543 . วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8 .กรุงเทพฯ.จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ไพลิน เมฆารัตน์. 2551. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.วิทยานิพนธ์ ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นุกูล ธรรมจง. 2553. ผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงลัทธิอักษรจีนกลาง “ไทยพินอิน” ที่มีต่อความสามารถ ในการอ่านออกเสียงลัทธิอักษรจีนกลาง ของนักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- นิศากร เจริญดี. 2549. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีแบบการเรียนต่างกัน โดยใช้บทเรียนบนเรียน บนเว็บวิชาคณิตศาสตร์ประยุกต์ 2. วิทยานิพนธ์ ปรินญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี เทคนิคศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- มุขรินทร์ หวง. 2551. แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกลางในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคู่มือและการศึกษา ต่อเนื่อง. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุวดี ธีราธราดล. 2550. การศึกษาปัญหาการเรียนรู้อักษร Pīn yīn ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยิ่งรัก ชุนชาติประเสริฐ. 2546. กลวิธีการเรียนภาษาจีนกลางของนักศึกษาไทย.ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: คณะ ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หวัง เทวิน ยี่. 2546. การวิจัยตรวจสอบวิธีการสอนตัวอักษรภาษาจีนตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย สำหรับ นักศึกษาสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- วัชริน,วิเชียร เอกพลากร.2547. ภาษาจีน “สบายๆ (สะกดคำอ่าน ฉบับสมบูรณ์) เล่ม 1”.กรุงเทพมหานคร: อุษาการพิมพ์.
- ศุภย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2547. สวัสดิ์ภาษาจีน .กรุงเทพฯ: นำทองการพิมพ์.
- สุนิสา เกียวกุล. 2548. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5 ที่สอนโดยวิธีการสอนแบบ 4 MAT. วิทยานิพนธ์ ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สาขาหลักสูตร และการนิเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สายฝน วรรณสินธพ. 2551. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกเสียง พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ในภาษาจีนกลางของ
นักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนและนักศึกษาคณะการแพทย์แผนจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม. มหาวิทยาลัย
หัวเฉียวเฉลิม.

อภิรดี เกลี้ยงเกิด. 2549. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่2 ที่เรียนหน่วยมนุษย์กับสังคมด้วยแบบฝึกกิจกรรมโครงการแบบอุปนัยและนิรนัย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Richad,C,and Rodgers S. 1982. *Approached and Method in Language teaching*. Cambridge : Cambridge
University Press

Cannal,M,and M Swain. 1980. *Approach and Communicative Competence*. Singapore: Seameo
Language Center.

การพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานอุตสาหกรรม
จังหวัดศรีสะเกษ

The Competency Development of Bureaucracy System ,
Case Study : Provincial Industrial Bureau Office in Srisaket

ปณัยกร บุญกอบ

วิทยาลัยกฎหมายและปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 33000

บทคัดย่อ

การวิจัยตามโครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อศึกษาหาสาเหตุและผลของการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการที่ได้ดำเนินการไปแล้วในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหารระดับสูงบางท่านของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาสำคัญของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ คือ ปริมาณงานและความยุ่งยากซับซ้อนของงานที่เพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป
2. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษจึงได้ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการโดยการปรับปรุงในด้านต่างๆ เช่นการกำหนดทิศทางการทำงานใหม่ ปรับปรุงโครงสร้างองค์การใหม่ การลดขั้นตอนในการทำงาน การแก้ไขกฎระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงาน การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคล ระบบการวางแผน ระบบการประเมินผลงานและการติดตามผล
3. ผลดีที่เกิดจากการพัฒนาสมรรถนะของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษมีหลายประการ เช่น มีการจัดกลุ่มงานชัดเจน มีการลดสายการบังคับบัญชาให้สั้นลง มีการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ ส่วนการปรับปรุงในด้านอื่นๆ เช่น ระบบการงบประมาณ การเงินการคลัง และการพัสดุยังไม่มีผลในทางปฏิบัติ

คำสำคัญ: สมรรถนะ ระบบราชการ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

Abstract

The research objective was to investigate the causes and effects of the civil servants' competency enhancement program, tried by the Industrial Works Department, Sisaket.

The qualitative research method was used in the study. Data was collected from various relevant documents and in-depth interviews with the executive managements from Industrial Works Department from Sisaket province.

The research findings were as follows;

1. The Department's critical problem was the increase of the amount and complexity of work due to external changing circumstances in Sisaket province.

2. The department had implemented the civil servants' competency enhancement program by developing several aspects such as, resetting a direction of work, reorganization, reduction of working process, adjustment of the rules and regulations of work, improvements in personnel management, planning system, evaluation and follow-up systems.

3. There were many advantages from the implementation of the competency enhancement program, for instances, the establishment of explicit working group, shorten the supervision hierarchy, establishment of a one-stop service center. For the improvement of other aspects, such as finance, and inventory systems didn't indicate any differences.

Keywords: Competency, Bureaucracy System, Provincial Industrial Bureau Office

บทนำ

ในประเทศไทยเริ่มมีผู้จัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรเข้าช่วยแรงงานคนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยได้นำเครื่องจักรไอน้ำเข้ามาใช้ในกิจการโรงสีข้าว โรงเลื่อยจักร โรงพิมพ์ และโรงงานน้ำตาลทราย ในระยะเริ่มแรกปริมาณโรงงานมีไม่มากและตั้งอยู่เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและนครไชยศรีเท่านั้น

กิจการด้านอุตสาหกรรมได้รับความสนใจจากรัฐบาลเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2480 สมัยรัฐบาลพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมเห็นได้จากนโยบายรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจได้กำหนดไว้ว่า รัฐบาลจะส่งเสริมอาชีพของพลเมืองโดยเน้นหนักในด้านกสิกรรม พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมตามลำดับความสำคัญ เพื่อก่อให้เกิดกำลังทรัพย์อันจะเป็นทางนำมาซึ่งความสมบูรณ์พูนสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ และเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาลได้สร้างโรงงานเพื่อผลิตวัตถุดิบภายในประเทศให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป และพัฒนาวัตถุดิบที่มีอยู่ให้มีการนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสนับสนุนการหาวัตถุดิบใหม่ๆ นอกจากนี้ยังได้ตราพระราชบัญญัติจัดการกู้เงินในประเทศเพื่อการอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เงินกู้ภายในประเทศมาจัดสร้างโรงงานอุตสาหกรรมที่เห็นว่าจำเป็นทำให้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นทั้งของรัฐบาลและเอกชน

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ได้มีการปรับบทบาท หน้าที่และโครงสร้างส่วนราชการมาเป็นลำดับ โดยในปี พ.ศ.2537 กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติจัดตั้งโรงงาน ตรวจสอบทั่วไปเพื่อให้ผู้ประกอบการโรงงานปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต นโยบายรัฐบาลและมติคณะรัฐมนตรี ควบคุมตรวจสอบด้านความปลอดภัยโรงงาน ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของโรงงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ระบบการป้องกันมลพิษ กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใดใด ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน นอกจากนี้การควบคุมกำกับดูแลด้านการประกอบกิจการโรงงานแล้วกรมโรงงานอุตสาหกรรมยังมีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์การจดทะเบียนเครื่องจักร ให้บริการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ จดทะเบียนจำนองหรือฝากขาย จดทะเบียนนิติกรรมที่เกี่ยวกับเครื่องจักรประเมินราคาเครื่องจักรจากหน้าที่ความรับผิดชอบจะเห็นว่ากรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการประกอบการอุตสาหกรรม แต่สภาวะปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ข่าวสารมีความฉับไว ประเทศต่างๆ ทั่วโลกสามารถติดต่อถึงกันได้ภายในเวลาอันสั้น ได้ก่อให้เกิดกระแสกดดัน (Driving Forces) มีทั้งที่มาจากภายนอกองค์และภายในองค์การโดยเฉพาะปัญหาการบริหารสมรรถนะระบบราชการในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับระบบบริหารและโครงสร้างองค์การของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ
2. ศึกษาการปรับปรุงระบบบริหารและโครงสร้างองค์การ ตามโครงการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ
3. ศึกษาผลการปรับปรุงระบบบริหารและโครงสร้างองค์การของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ.2556 - พ.ศ.2557 พื้นที่ศึกษาแผนยุทธศาสตร์การบริหารราชการสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มข้าราชการและพนักงานสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ขอบข่ายข้อมูลช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 - 2557 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บข้อมูลจากเอกสารและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัย 2 วิธีร่วมกัน คือ

1. การวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลจาก
 - 1.1 เอกสารวิชาการ เป็นการสำรวจทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปหรือการปรับปรุงระบบราชการ และการจัดการโครงสร้างองค์การ
 - 1.2 รายงานการวิจัย พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์ ข้อปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อทราบถึงประวัติความเป็นมา อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ วิสัยทัศน์ ภารกิจหลัก นโยบายและแผนงาน การปรับระบบการบริหารจัดการรวมทั้งโครงสร้างองค์การของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ
 - 1.3 การวิจัยสนาม (Field Research) ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-dept interview) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกสัมภาษณ์ รองหัวหน้าสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ 3 ท่านซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อทราบความคิดเห็นที่มีต่อโครงการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ การปรับปรุงระบบบริหารและโครงสร้างองค์การใหม่ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและสาเหตุที่มาจากระบบการบริหารจัดการและการจัดโครงสร้างองค์การของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษ
2. ทำให้ทราบถึงวิธีการปรับปรุงระบบบริหารและโครงสร้างองค์การของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ตามโครงการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ และสามารถนำรูปแบบวิธีการ ไปใช้ในส่วนราชการอื่นๆ ที่สนใจจะทำการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการได้

3. ผลที่ได้จากการศึกษาจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการนำไปใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อการปรับปรุงระบบการบริหารและการพัฒนาโครงสร้างองค์การของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ และส่วนราชการอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุปัญหาด้านระบบบริหารและโครงสร้างองค์การของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน การปรับปรุงระบบบริหาร และโครงสร้างองค์การตามโครงการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ รวมทั้งผลจากการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการในการศึกษาวิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากรายงานการวิจัย หนังสือราชการ และเอกสารวิชาการต่างๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

สภาพปัญหาและสาเหตุปัญหาด้านระบบบริหารและโครงสร้างองค์การของสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดศรีสะเกษ

1. สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมถึงกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษเปลี่ยนแปลงไป ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษ สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลต่อการทำงานมี ดังนี้

1.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตของประเทศไทยจากภาคเกษตรกรรมมาสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น

1.2 การค้าระหว่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ

1.3 ภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการนำเอาเทคโนโลยีเครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิต

1.4 การสร้างความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ในรูปการรวมกลุ่มเศรษฐกิจระดับภูมิภาค การจัดตั้งองค์การการค้าโลก ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก WTO จึงต้องดำเนินการตามข้อตกลง WTO ซึ่งข้อตกลงข้อหนึ่งได้กำหนดกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องยอมรับผลิตภัณท์ที่ได้มาตรฐาน และการผลิตไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

1.5 ความตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระแสนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจจากประเทศต่างๆ จึงเกิดการสร้างความร่วมมือในการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.6 ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมากขึ้น

1.7 นโยบายรัฐบาลด้านอุตสาหกรรม เน้นการส่งเสริม สนับสนุนการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม การกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคให้มากขึ้น การปรับปรุงระเบียบและลดขั้นตอนการอนุมัติ อนุญาตให้เกิดความคล่องตัว และการควบคุมมลภาวะที่เกิดจากอุตสาหกรรม ให้เป็นไปตามมาตรฐาน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษ โดยทำให้งานในความรับผิดชอบของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษมีปริมาณมากขึ้น ขอบข่ายงานกว้างและมีความยุ่งยากซับซ้อนขึ้น

2. สภาพปัญหา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษ จำเป็นต้องปรับบทบาทใหม่เพื่อให้การทำงานขององค์การมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น บทบาทใหม่ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษ มุ่งเน้นด้านการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถและประสิทธิภาพของการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างมาตรฐานและหลักเกณฑ์ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับดูแลโรงงาน แต่การทำงาน

ตามบทบาทใหม่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษยังมีปัญหาที่ต้องทำการปรับปรุง ดังนี้

2.1 โครงสร้างองค์การมีลักษณะแบบเครื่องจักร (The Machine Bureaucracy) มีการแบ่งงานกันทำตามขั้นตอน ตามความเชี่ยวชาญ การสั่งการเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจ สายการบังคับบัญชามีหลายลำดับชั้น ทำให้กระบวนการงานยาวหลายขั้นตอน และโครงสร้างองค์การในลักษณะเช่นนี้มีความแข็งตัวไม่ยืดหยุ่น

2.2 ระบบงาน การดำเนินงานเน้นการแบ่งงานเฉพาะด้านตามความรู้ ความสามารถและ ความชำนาญ เป็นการทำงานแบบแยกส่วนไม่เบ็ดเสร็จในหน่วยงานเดียวกันทำให้กระบวนการงานยาว มีหลายขั้นตอน อีกทั้งการทำงานเน้นการป้องกันไม่ให้เกิดผิดกฎ ระเบียบ มากกว่ามุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตและการบริการ ทำให้บทบาทการส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาขีดความสามารถและประสิทธิภาพของการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมไม่เด่นชัด

2.3 บุคลากร โครงสร้างอัตรากำลังมีลักษณะเป็นแบบปิรามิด ตำแหน่งระดับสูงส่วนใหญ่จะเป็นตำแหน่งผู้บริหารและมีจำนวนไม่มาก ทำให้ผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะสายงานหลัก คือ วิศวกรตรวจโรงงานและนักวิทยาศาสตร์ มีความก้าวหน้าค่อนข้างน้อยนอกจากนั้นในด้านค่าตอบแทนเมื่อเทียบกับภาคเอกชนแล้วค่อนข้างต่ำ ทำให้อัตราการเข้ารับราชการของผู้สำเร็จการศึกษาด้านนี้น้อย

2.4 กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน มีลักษณะของการควบคุม กำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมายมากกว่าเน้นการส่งเสริม สนับสนุนให้ภาคเอกชนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ไม่สร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติตามกฎหมาย และไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2.5 การงบประมาณ การเงินการคลัง และการพัสดุ มีกฎ ระเบียบข้อบังคับจำนวนมาก และมีลักษณะเข้มงวด นอกจากนั้นการบริหารงบประมาณ การเงินการคลังเน้นปัจจัยนำเข้าและกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ทำให้การบริหารงานไม่มีความคล่องตัวเท่าที่ควร

2.6 แผนงานยังขาดการวิเคราะห์แผนในภาพรวม ไม่มีตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และการติดตามประเมินผลเป็นเพียงการติดตามให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้เท่านั้น

3. ศึกษาผลการปรับปรุงระบบบริหารและโครงสร้างองค์การของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ การปฏิบัติงานของกรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ต้องอาศัยกฎหมายกฎ ระเบียบเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ตามโครงการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ปรับบทบาท ภารกิจ ทำให้กฎหมาย กฎระเบียบบางจุดยังไม่ครอบคลุมบทบาท ภารกิจ ดังกล่าว และไม่เอื้ออำนวยให้การปฏิบัติงานคล่องตัว รวดเร็ว ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจึงต้องปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องโดยมีแนวทางการปรับปรุง

การปรับปรุงระบบบริหารและโครงสร้างองค์การ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ได้ทำการพัฒนาสมรรถนะองค์การ เพื่อให้การดำเนินงานตามบทบาทใหม่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการสนับสนุนภาคเอกชน และสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำการปรับปรุงโครงสร้างองค์การและระบบบริหารดังนี้

1. การปรับปรุงโครงสร้างองค์การ

1.1 จัดองค์การในรูปองค์การแบบแบ่งส่วน (The Divisionalized Form) มีการแยกงานวิชาการ งานปฏิบัติการ และงานสนับสนุนออกจากกัน

1.2 หน่วยงานย่อยที่ทำงานด้านเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมโรงงาน ด้านวัตถุอันตราย และด้านควบคุมและตรวจโรงงานซึ่งเป็นงานวิชาชีพ วิชาการจะจัดในลักษณะองค์การแบบวิชาชีพ การแบ่งงานภายในจะจัดในลักษณะกลุ่มงาน

1.3 รวมงานตรวจโรงงานที่มีลักษณะงานและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาไว้ด้วยกัน ที่สำนักควบคุมและตรวจโรงงาน เพื่อให้รับผิดชอบงานครบวงจรและเบ็ดเสร็จ

1.4 รวมงานวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมโรงงานที่กำหนดไว้ในกองสิ่งแวดล้อมโรงงานและสำนักพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโรงงานมาไว้ที่สำนักเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมโรงงาน

2. การปรับปรุงระบบบริหาร

การพัฒนาสมรรถนะระบบราชการมุ่งเน้นปรับปรุงระบบบริหารทั้งระบบให้การทำงานมีประสิทธิภาพและเป็นส่วนช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ การปรับปรุงระบบบริหารประกอบด้วย

2.1 การปรับปรุงระบบงาน วิธีการทำงาน

2.1.1 ปรับปรุงระบบงาน ทบทวนขั้นตอนการทำงานในกระบวนการอนุญาตโรงงานกระบวนการอนุญาตวัตถุอันตราย และการสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องจักรเป็นหลักทรัพย์สิน โดยลดขั้นตอนงานที่ไม่จำเป็นและออกแบบกระบวนการงานใหม่ให้มีความคล่องตัว รวดเร็ว ชัดเจน โปร่งใส

2.1.2 ผู้บริหารระดับสูงได้มอบอำนาจลงไปยังระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะการอนุญาตโรงงาน ผู้อำนวยการสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ได้มอบอำนาจทั้งหมดให้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ผู้อำนวยการสำนัก และหัวหน้าส่วนเป็นผู้พิจารณาและออกใบอนุญาต

2.1.3 นำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการติดตามงาน โดยเฉพาะการพิจารณาอนุญาต ซึ่งเป็นงานบริการที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ ทำให้สามารถติดตามเรื่องได้ รวดเร็วและทั่วถึง และทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

2.1.4 สร้างเครือข่ายให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำแผนงานมอบหมายการตรวจโรงงานเพื่อการต่ออายุใบอนุญาตให้แก่สภาอุตสาหกรรม และแผนมอบอำนาจให้สภาตำบลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่รับแจ้งโรงงานจำพวกที่ 2

2.2 การปรับปรุงกฎระเบียบ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ เสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ให้เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ และสามารถเข้าไปกำกับ ดูแลปัญหามลพิษเหตุเดือดร้อนรำคาญจากโรงงานอุตสาหกรรมได้ ดังนี้

2.2.1 ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มาตรา 30 ให้มีบทบัญญัติที่ระบุถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบของเจ้าของโครงการเขตอุตสาหกรรม และจัดทำประกาศกระทรวงกำหนดแบ่งแยกความรับผิดชอบระหว่างเจ้าของโครงการและผู้ประกอบการ ตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และแก้ไขมาตรา 43 เรื่องอัตราค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บ โดยจะนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย (Polluter Pay Principle) มาใช้โดยอัตราค่าธรรมเนียมจะแปรผันตามมลพิษ หรือของเสียที่ปล่อยออกมา

2.2.2 ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ.2514 ให้สามารถลดระยะเวลาในการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ลงเหลือ 15 วัน และปรับปรุงกฎกระทรวงให้เครื่องจักรทุกชนิดสามารถจดทะเบียนได้

2.2.3 เสนอคณะรัฐมนตรีให้แก่ไชระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์บริการเพื่อการลงทุน พ.ศ.2525 ให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นศูนย์บริการเพื่อการลงทุน และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอนุญาตแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมพิจารณาคำขออนุญาต เพื่อให้สามารถพิจารณาอนุญาตได้เสร็จสิ้นในระดับจังหวัด และจัดทำโครงการนำร่องการร่วมพิจารณาคำขออนุญาต ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับอนุญาตจากหลายหน่วยงาน โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษเป็นแกนหลัก

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรมว่าด้วยการเปรียบเทียบคดี พ.ศ.2536 ให้ผู้ต้องหาสามารถส่งผู้แทนมารับฟังการเปรียบเทียบคดีแทนได้

2.2.5 จัดทำระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรมว่าด้วยการเปรียบเทียบคดีตามกฎหมายวัตถุอันตราย

2.2.6 กำหนดมาตรฐานการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใดใด ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านลักษณะของสิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วที่ต้องดำเนินการโดยเฉพาะ มาตรฐานเสียงดังที่เกิดจากการประกอบ การและลักษณะโรงงานที่ต้องมีผู้ควบคุมดูแลและผู้ปฏิบัติงานประจำสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกำหนดมาตรฐาน การป้องกันและระงับอุบัติเหตุ

2.3 การปรับปรุงกฎ ระเบียบด้านงบประมาณ การเงินการคลังและการพัสดุ

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษได้ทำข้อเสนอขอผ่อนคลายนโยบายระเบียบด้านงบประมาณ การเงิน การคลัง การพัสดุไปยังหน่วยงานกลาง ดังนี้

2.3.1 ด้านงบประมาณ เสนอให้สำนักงานงบประมาณขอผ่อนคลายนโยบาย ระเบียบใน 3 เรื่องคือ

1) การโอนเปลี่ยนแปลงรายการและการจัดซื้อครุภัณฑ์เหลือจ่ายควรให้สำนักงาน อุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษดำเนินการได้เอง

2) การเบิกจ่ายเงินประจำงวดหมวดครุภัณฑ์ที่ได้รับอนุมัติงบประมาณแล้ว สามารถ ดำเนินการได้โดยไม่ต้องขออนุมัติจากสำนักงานงบประมาณอีก

3) สามารถโอนเงินประจำงวดต่างแผนงานได้ โดยไม่ต้องขออนุมัติจากสำนัก งบประมาณอีกครั้งหนึ่ง

2.3.2 ด้านการเงินการคลัง เสนอให้กระทรวงการคลังมีการประกันภัยรถยนต์ของส่วน ราชการ

2.3.3 ด้านการพัสดุ เสนอให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีปรับวงเงินจำหน่ายพัสดุ โดย วิธีตกลงราคาเป็น 1,000,000 บาทตามราคาซื้อ

2.4 การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคล

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษได้จัดอัตรากำลังให้สอดคล้องกับบทบาท ภารกิจ โครงสร้างส่วน ราชการ และระบบงาน วิธีการทำงานใหม่ดังนี้

2.4.1 การกำหนดจำนวนอัตรากำลัง ยึดนโยบายรัฐบาลที่จะไม่เพิ่มอัตรากำลังแต่ จะใช้วิธี เกลี้ยอัตรากำลังจากงานที่มีความสำคัญน้อยกว่าไปสนับสนุนงานที่มีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนกว่า

2.4.2 กำหนดระดับตำแหน่งให้สอดคล้องกับลักษณะงานใหม่ที่ได้รวมงานที่เกี่ยวข้องกันมาไว้ ในสำนักงานเดียวกัน ทำให้งานมีความหลากหลาย ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ความรู้ ความสามารถหลายด้านมากขึ้น

2.4.3 สร้างทางก้าวหน้าให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งในกลุ่มสนับสนุน กลุ่มวิชาการ และกลุ่ม ปฏิบัติการ

2.4.4 กำหนดตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์หรือวิจัยเพื่อเสนอแนะและให้ คำปรึกษาในด้านสิ่งแวดล้อมความปลอดภัย เทคโนโลยีโรงงานและสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ของภาคอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

2.5 การปรับปรุงระบบวางแผน ติดตาม ประเมินผล

ปรับปรุงระบบวางแผน ติดตาม ประเมินผลให้สอดคล้องกับแนวความคิดในการบริหารงานที่มุ่งเน้น ผลลัพธ์ของงาน ดังนี้

2.5.1 การวางแผน ได้กำหนดกรอบนโยบาย กลยุทธ์ โดยการพิจารณาให้มีความสอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 นโยบายรัฐบาลแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรม แผนงานของ กระทรวงอุตสาหกรรม และให้หน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกรมได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความเห็น

2.5.2 กำหนดผลผลิตและผลลัพธ์ที่ต้องการของทุกแผนงาน โครงการให้สอดคล้องและเป็นไป ในทิศทางเดียวกัน

2.5.3 กำหนดตัวชี้วัดผลการทำงานหลัก (Key Performance Indicators) ให้อย่างชัดเจน เพื่อใช้วัดความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาสมรรถนะระบบราชการในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของส่วนราชการเพียงส่วนราชการเดียวเท่านั้น การที่ระบบราชการซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการบริหารประเทศ จะปฏิรูปเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพสนองต่อความต้องการของประชาชนได้นั้นต้องทำการปรับปรุงประสิทธิภาพ การทำงานของทุกส่วนราชการ เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเอื้ออำนวยกัน

2. การพัฒนาสมรรถนะระบบราชการสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษค่อนข้างมาก โดยเฉพาะด้านโครงสร้างและระบบงาน ในการดำเนินงานตามโครงสร้างและระบบงานใหม่ ผู้บริหารได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับข้าราชการภายในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษ ค่อนข้างน้อยและไม่ต่อเนื่อง ทำให้ข้าราชการบางส่วนไม่เข้าใจถึงเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องทำการเปลี่ยนแปลง และข่าวสารที่ได้รับไม่ชัดเจนทำให้ข้าราชการวิตกกังวล และกลัวความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ ประสบความสำเร็จมากขึ้น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ควรมีการสอนงานฝึกงานให้แก่ข้าราชการ ในระดับปฏิบัติให้มีความรู้ ความสามารถก่อนที่จะปฏิบัติจริง และในการเพิ่มทักษะและความชำนาญอาจใช้วิธีฝึกอบรมในขณะที่ปฏิบัติงาน (On The Job Training) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจว่าสามารถปฏิบัติงานตามระบบงานใหม่ได้ นอกจากนี้ ได้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพองค์การครั้งต่อไปควรจะให้ข้าราชการระดับปฏิบัติการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยการจัดสัมมนา รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ทำการประชาสัมพันธ์ให้ทราบข่าวสารเป็นระยะๆ จะทำให้ข้าราชการภายในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง และจะร่วมมือในการปฏิบัติเป็นอย่างดี

3. การดำเนินงานของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษต้องดำเนินการภายใต้กฎหมายและเกี่ยวข้องกับ กฎ ระเบียบหลายฉบับ ซึ่งกฎหมาย กฎ ระเบียบดังกล่าวมีความเหมาะสมในช่วงเวลาหนึ่ง ต่อมาเมื่อสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข แต่การแก้ไขกฎหมาย โดยเฉพาะพระราชบัญญัติต้องใช้เวลานาน ดังนั้นเพื่อให้การทำงานทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปควรจะได้มีการ ทบทวน ปรับปรุงกระบวนการร่างกฎหมายและระเบียบใหม่ โดยตัดลดขั้นตอนงานที่ไม่จำเป็นออกเพื่อให้ขั้นตอน งานสั้นลง

4. การพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษ ได้นำแนวคิดการบริหารที่มุ่ง ผลสัมฤทธิ์มาใช้ซึ่งการบริหารงานรูปแบบนี้มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ของงานเป็นหลัก และการประเมินผลงานจะใช้ตัวชี้วัดเป็นตัว สะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรมซึ่งผลการประเมินแสดงถึงความคุ้มค่าในการทำงานและสามารถนำมาใช้ปรับปรุง กระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น สำหรับในทางปฏิบัติสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษได้กำหนดตัวชี้วัดผลการ ดำเนินงานไปบางส่วน แต่ยังไม่ครอบคลุมกิจกรรมหลักทั้งหมด ทำให้ข้อมูลการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่สมบูรณ์ และ ผู้บริหารไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน การบริหารและการจัดสรรงบประมาณ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษควรจะทำกาหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมกิจกรรมหลักทั้งหมด ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ สำหรับบางงานที่กำหนดตัวชี้วัดได้ยาก อาจนำวิธีการใช้ตัวชี้วัดความสามารถ (Benchmarking) ที่กำหนดผลการปฏิบัติงานโดยการเปรียบเทียบกับองค์การ ประเภทเดียวกันที่มีผลการปฏิบัติงานดีที่สุด จากนั้นทำการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานอย่างละเอียดและนำผลไปใช้ในการดำเนินงาน การนำตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานมาใช้โดยกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนจะช่วยให้คนในองค์กรมีความตั้งใจที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

5. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศรีสะเกษได้เสนอขอปรับปรุงกฎ ระเบียบด้านงบประมาณ การเงินการคลัง และการพัสดุไปยังหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้อง ให้ผ่อนคลาย กฎระเบียบบางประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้บริหารงานของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ สามารถตัดสินใจและใช้ดุลยพินิจในการบริหารการเงินได้มากขึ้น แต่ข้อเสนอดังกล่าวยังไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ รวมทั้งส่วนราชการอื่นๆ มีประสิทธิภาพ สามารถปฏิบัติงานได้คล่องตัวรวดเร็ว สำนักงานงบประมาณควรปรับปรุงระบบงบประมาณทั้งระบบให้เป็นระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลผลิต และผลลัพธ์ของงาน ซึ่งเป็นการเสริมระบบงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ โดยมีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเน้นความรับผิดชอบของผู้บริหารแทนการควบคุมรายละเอียด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงอุตสาหกรรม. 2556. อนุสรณ์ครบรอบ 25 ปี กระทรวงอุตสาหกรรม 5 พฤษภาคม 2556.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ.

เกษียร เตชะพีระ. 2554. *วิวาทะโลกานูวัตร*. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์.

โครงการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการในสำนักงานอุตสาหกรรม. 2556. รายงานผลการศึกษาโครงการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด.

การวิเคราะห์สารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย An Analysis of Biographies of Descents of the Oversea Chinese in Thailand

GANG SHI

สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาจากสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย จำนวน 5 เล่ม ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยกล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยผ่านความยากลำบากอย่างมากแม้พวกเขาได้ผ่านพ้นจากอุปสรรคต่างๆ ได้ด้วยคุณธรรม จริยธรรมต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ตั้งถามและได้สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนานและเป็นของชาวจีนที่มีอยู่ดั้งเดิม ช่วยทำให้พ้นจากความยากจนและฐานะต่ำต้อยกลายเป็นคนร่ำรวย มีฐานะ ใช้ชีวิตในประเทศไทยอย่างมีความสุขจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นอุปนิสัยของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยว่าเก่งเรื่องการค้าขาย เมื่อเก็บเงินมากพอก็จะทำธุรกิจของตน เมื่อประสบความสำเร็จแล้วก็ไม่ลืมตัว ช่วยเหลือสังคมไทยที่ได้อาศัยอยู่มาเนิ่นนาน สั่งสอนลูกๆ ของตนให้เรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมที่ดีและให้ช่วยสืบทอดสิ่งดีงามเช่นนี้ตลอดไป

คำสำคัญ: สารคดี ชีวประวัติ ลูกหลานชาวจีนอพยพ คุณธรรม

Abstract

The aim of this research was to analyze contents of the biographical documentaries of the overseas Chinese descendants in Thailand. Descriptive analysis method was used to analyze 5 non-fictions, particularly from those of the overseas Chinese descendants' biographical documentaries in Thailand. According to the study, the results showed that overseas Chinese descendants in Thailand went through many difficulties. However, they were finally able to overcome all the different barriers by applying good moral and ethic disciplines, which inherited over from long generations of their native ancestors. On the one hand as being seen, these heritages seemed to preliminarily help them to live up as business successors over the difficulties and poverty conditions, and also enhance them to live their lives happily till now. Moreover, the results revealed an outstanding empirical reflection of the overseas Chinese descendants, as the ones who genealogically carried on their inborn professional trading skills over on to the later generations. Noticeably, whenever they had enough money, they usually started up their own businesses. By taking their own pride and being as humble persons, when they became successful, they have never forgotten who they used to be before. Responding their gratefulness toward Thailand, they also repaid Thai society by dedicating their efforts in helping Thai, as well as to implant their children to restrict and keep carrying on with the good moral and ethic practices over to their future generations.

Keywords : Non-fiction, Biographical Documentaries, Overseas Chinese, Descendants, Morality

บทนำ

สารคดีชีวประวัติที่พบมากในปัจจุบัน คือสารคดีชีวประวัติชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเล่าเรื่องราวตั้งแต่การอพยพเข้ามาในประเทศไทย จนสามารถตั้งตัวได้ในปัจจุบัน และกลายเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทต่อสังคม ดังที่ ภากรดี มหาพันธ์ และ มั่นท์ชญา มหาพันธ์ (2554 : 29, 106-137) กล่าวว่า ลูกหลานชาวจีนทำให้ธุรกิจการค้าขายระหว่างจีนกับไทยได้พัฒนาขึ้น การนำสิ่งของมาขายที่ประเทศไทยและนำข้าวไปขายที่จีน ทำให้การติดต่อ การแลกเปลี่ยนกันเข้าถึง เมืองจีนเป็นเมืองที่มีอิทธิพลต่อประเทศไทยเป็นอย่างมากตั้งแต่สมัยโบราณ ในปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายจีน พูดภาษาไทยผสมภาษาจีนในการติดต่อกันเอง โดยเฉพาะชาวแต้จิ๋วที่อยู่ในกรุงเทพมหานครใช้ภาษาไทยติดต่อกับสังคมภายนอกได้ดีขึ้น ครอบครัวลูกหลานจีนยังยึดถือปฏิบัติตามประเพณีและค่านิยมจีน ฉะนั้น เราจะเห็นได้ว่าเมื่อชาวจีนอพยพมาประเทศไทย การค้าขายระหว่างสองประเทศจะขยายตัวเพิ่มมากขึ้นไปเรื่อยๆ มีการสร้างโรงเรียนจีน พิมพ์หนังสือพิมพ์จีน เป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนได้เป็นอย่างดี นับถือศาสนาและความเชื่อของจีนอยู่เสมอ เพื่อดำเนินชีวิตต่อไป มีการสร้างศาลเจ้าขึ้นมาเพื่อไหว้เจ้า จัดเทศกาลวันตรุษจีน วันเซ็งเม้ง วันไหว้พระจันทร์ เพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษ และนับถือความเชื่อของบรรพบุรุษ จึงทำให้คนไทยรู้จักวัฒนธรรมจีน และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับไทยดีขึ้น

สารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพเป็นงานเขียนที่กล่าวถึงเรื่องราว และพฤติกรรมของลูกหลานชาวจีนอพยพ การสืบทอดวัฒนธรรมจีนจากพ่อแม่ชาวจีนอพยพ การได้รับการสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรมจากพ่อแม่ชาวจีนอพยพ การสืบทอดและผสมผสานวัฒนธรรมไทย-จีน ปัจจุบันนี้ในสังคมไทย ผู้ที่ประสบความสำเร็จส่วนมากเป็นลูกหลานชาวจีนอพยพ ชีวิตของพวกเขาประสบความสำเร็จในหลายด้านและดำเนินชีวิตเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยอย่างมาก พวกเขามีวิธีการคิด และมีพฤติกรรมที่ต่างกับบุคคลกลุ่มอื่น นับว่าลูกหลานชาวจีนอพยพเป็นบุคคลตัวอย่างที่ดีสำหรับลูกหลาน การศึกษาชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพ ผู้อ่านได้เรียนรู้วิธีการคิดของพวกเขา และได้รับประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของตน (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. 2550 : 232-239)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาในสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง สารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่และความพยายามของลูกหลานชาวจีน จนกระทั่งได้ประสบความสำเร็จ และมีบทบาทที่ดีต่อสังคมไทยเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาและคุณค่าของสารคดี เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษาชีวประวัติและสารคดีที่เกี่ยวข้องกับลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาสารคดีเกี่ยวกับชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย

4. คัดเลือกสารคดีเกี่ยวกับชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้ 2) จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิตวณิชกุล 3) เจ้าสัวเฉลียว อยู่วิทยา บุรุษผู้พิสูจนให้คนทั้งโลกรู้ว่า ลิขิตฟ้า หรือจะสู้มานะตน และ 4) จอมยุทธ์น้ำเมา เจริญ สิริวัฒนภักดี ผู้หาญกระตุกหมวดสินค้า 5) บุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ชีวิตนี้เป็นอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นหนึ่ง

5. วิเคราะห์เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยเชิงพรรณนา
6. วิเคราะห์คุณค่าของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยเชิงพรรณนา
7. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การรายงานผลการวิจัยในบทความนี้จะขอนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เท่านั้น กล่าวคือ

การวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย ซึ่งได้พบว่า ชีวิตของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยต้องผ่านความยากจน ลำบากและอุปสรรคต่างๆ จนได้ประสบความสำเร็จด้วยคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามของชาวจีนที่พวกเขามีไว้ดั้งเดิม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชีวิตในระยะเริ่มต้นของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยตอนต้น

การใช้ชีวิตในระยะเริ่มต้นของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยจะแบ่งเป็นด้านครอบครัว ด้านการศึกษา และด้านสังคม จากการศึกษาพบว่าด้านที่โดดเด่นและน่าสนใจมากที่สุดคือด้านครอบครัว มีรายละเอียดต่อไปนี้

สภาพของแต่ละครอบครัวของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยตอนต้นมีความแตกต่างกัน ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยที่มีฐานะ มีเงินใช้จ่าย พ่อถึงวัยเรียนก็จะได้ไปเล่าเรียนหนังสือ หาความรู้ใหม่ๆ ที่โรงเรียน ทำให้ชีวิตของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีความสุข แต่ถ้าเป็นลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยที่อยู่ในฐานะต่ำต้อย ก็ต้องทำงานหลายอย่าง ต้องช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพ แต่ไม่ว่าจะเป็นเป็นครอบครัวที่มีฐานะ หรือครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนมีอย่างหนึ่งและเหมือนกันก็คือ ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีความขยันในการทำงานเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ครอบครัวตนได้พัฒนา

สารคดีเรื่อง จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิตินะกุล กล่าวถึง ครอบครัวของสมชาย นิตินะกุลเป็นครอบครัวที่ยากจน เมื่อพ่ออพยพเข้ามาในประเทศไทย ตอนแรกทำงานเป็นคนล้างจานอยู่ที่โรงแรม แล้วแม่เป็นคนเย็บผ้า ทั้งพ่อและแม่สองคนต้องทำงานอย่างหนัก เพื่อเลี้ยงลูกทั้งห้าคน อดทนทำงาน หนักเอาเบาสู้ ดังตัวอย่าง

เดิมที “เตี้ย” หรือคุณพ่อของผม ท่านอพยพมาจากประเทศจีนตั้งแต่อายุสิบหกปี ตอนแรกท่านมาทำงานเป็นคนล้างจานอยู่ที่โรงแรมโอเรียนเต็ล แล้วในเวลาต่อมาจึงได้เป็นก๊ก และด้วยความที่พ่อแม่ของผมเกิดมาพร้อมกับความยากจน ไม่มีการศึกษา พวกท่านจึงมีความคิดที่อยากจะให้ลูกๆ ได้เล่าเรียนสูงๆ ทำงานดีๆ มีตำแหน่งใหญ่โต พวกท่านต้องพยายามมุมานะทำงานหนักเพื่อส่งให้ลูกทั้งห้าได้เรียนหนังสือสูงๆ เพราะไม่อยากให้ลูกต้องทำงานลำบากเหมือนกับพวกท่าน

(จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิตินะกุล. ม.ป.ป. : 7-8)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าครอบครัวของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยตอนต้น พื้นฐานเริ่มต้นด้วยความยากจน ความลำบาก ไม่มีเงินใช้จ่าย พ่อแม่ผู้ใหญ่เพื่อให้ลูกหลานมีชีวิตที่ดีในอนาคต จึงยอมทำงานอย่างหนัก ขยัน ซื่อสัตย์ พยายามเก็บเงินให้ลูกหลานไปเรียนหนังสือ ไม่อยากให้ลูกหลานมีชีวิตยากจนเหมือนพวกตน

สรุปว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอเรื่องการใช้ชีวิตระยะเริ่มต้นของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยค่อนข้างลำบาก ในวัยเด็กไม่มีเวลาไปเล่นกับเพื่อนๆ พอเรียนเสร็จก็ต้องกลับมาที่บ้านช่วยเหลือทำงานบ้าน เพราะว่าครอบครัวของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยตอนต้นยากจนมาก เพื่อตั้งตัวเลี้ยงครอบครัวให้ได้ พ่อแม่ต้องทำงานอย่างหนัก อดทน ขยัน ต่อสู้ นอกจากนี้ครอบครัวลูกหลานชาวจีนอพยพยังมีลูกหลานมากมาย เชื่อว่าครอบครัวมีลูกชายจำนวนมากเป็นสิริมงคล เพราะว่าลูกชายจะได้ช่วยให้ครอบครัวเติบโตและเจริญก้าวหน้าด้วยความสามารถของผู้ชาย

2. ชีวิตในระยะพัฒนาของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย

การใช้ชีวิตในระยะพัฒนาของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย แบ่งเป็นด้านครอบครัว ด้านธุรกิจ และวิธีบริหาร วิธีคิด ที่น่าสนใจและสารคดีได้นำเสนออย่างละเอียดที่สุดคือด้านการทำธุรกิจ และวิธีบริหาร วิธีคิด ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านธุรกิจ

ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย ทำธุรกิจต่างๆ ซึ่งเป็นงานที่ตนชอบและถนัด พอทำงานเก็บเงินมากพอก็จะทำธุรกิจของตนโดยที่ไม่เป็นลูกจ้างของคนอื่นๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 การทำงาน

ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีความขยัน ความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะทำงานอะไรก็ยอมทำได้ดี

สารคดีเรื่อง ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้ กล่าวถึง หลังจากแต่งงานท่านประสิทธิ์ตัดสินใจว่าจะตั้งใจทำมาหากินอยู่ที่หัวหินจะไม่ไปที่อื่น แต่ในช่วงนี้หัวหินไม่ค่อยมีธุรกิจอะไร ท่านก็เลือกที่จะประกอบอาชีพเป็นชาวประมง ทำโป๊ะ ทำเรือตั้งเกจับปลาได้เงินดี แต่ทำได้ไม่นานก็หยุดทำ แกลเลต้องเปลี่ยนอาชีพอีกครั้ง ครั้งนี้ท่านประสิทธิ์เลือกทำอาชีพขนส่งปลา ก็คือซื้อรถบรรทุกจากแถวหัวหินส่งปลาไปที่กรุงเทพฯ และซื้อสินค้าจากกรุงเทพฯ มาขายที่หัวหิน ปรากฏว่าได้กำไรดีมาก ดังตัวอย่าง

บอกว่าสมัยก่อนทำโป๊ะก็รวยเป็นแสน อย่างสัก 3-4 แสนก็ถือว่าเงินใหญ่แล้ว “...ผมทำอยู่ 2-3 ปีก็ได้เงินมากชนิดว่าสามารถปลูกตึกแถวได้ 2-3 ห้องทีเดียว”

(ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้. 2542 : 33)

ส่งปลาที่กรุงเทพฯเสร็จในเที่ยวขาลง เพื่อไม่ให้ต้องวิ่งรถเปล่า เสียทั้งเวลาและน้ำมันฟรี หนุ่มผู้มีหัวการค้าประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร ก็คิดหาไลฟ์พิเศษด้วยการซื้อสินค้าต่าง ๆ กลับมาขายที่หัวหินบ้าง

(ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้. 2542 : 37)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การใช้ชีวิตด้านธุรกิจของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยตอนพัฒนาส่วนมากจะทำการค้า การค้านี้ก็ไม่ใช่แค่การค้าที่ไหนที่เดียว ต้องไปแสวงหา ลงดูหลายๆ ที่ นอกจากนั้น ยังต้องพยายามทำงานต่างๆ ที่จะได้เงินและจะไปทำเพื่อได้เงินที่ตนต้องการ พอมีโอกาสก็จะตัดสินใจและลงมือไปทำ ตักตวงตัวให้ดีขึ้นเรื่อยๆ และใช้ความสามารถของตนให้มากที่สุด ทาวิธีต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อทำมาหากิน ต่อสู้กับสภาพแวดล้อม ต่อสู้กับชีวิต แก้ปัญหาให้ได้ พัฒนาธุรกิจของตนให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ในที่สุดลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยประสบความสำเร็จตามที่ตนต้องการ

สรุปได้ว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอชีวิตของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยขยันทำงานเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะทำงานอะไรก็จะพยายามทำให้ดีที่สุด พวกเขามีความกล้าหาญ ไม่กลัวอุปสรรคต่างๆ ต่อสู้ตลอด และเมื่อมีโอกาสก็จะใช้โอกาสนั้นให้ดีที่สุดเพื่อสร้างอาชีพของตนด้วยโอกาสดีๆ นั้น และในที่สุด พวกเขาก็ได้สิ่งที่ตนต้องการอย่างสมหวัง

2.1.2 การค้าขาย

สารคดีเรื่อง เจ้าสัวเฉลียว อยู่วิทยา บุรุษผู้พิสูจน์ให้คนทั้งโลกรู้ว่า ลิขิตฟ้าหรือจะสู้มานะตน กล่าวว่ามีเจ้าสัวเฉลียว อยู่วิทยา เริ่มต้นทำการค้าด้วยการขายขนุนในกรุงเทพฯ จนประสบความสำเร็จตามที่ตนต้องการ ดังตัวอย่าง

“...ผมเองทำมาหลายอาชีพแล้ว สมัยก่อนขายขนุน ในกรุงเทพฯ ราคาแพงลูกละหลายบาท ที่พิจิตรบ้านเราลูกละสลึงเดียวเท่านั้น ก็อยากซื้อถึงสวนเลย ไปถึงสวน ถ้าคิดลูกละสลึงเขาไม่ขึ้นให้ ต้องขึ้นไปตัดเอง

อีกคราวหนึ่งเห็นเนื้อเค็มในกรุงเทพฯ ราคาแพงมาก น่าจะเอาที่บ้านเรามาขาย พอเอามาถึงกรุงเทพฯ เนื้อเค็มลงราคาอีก ขายไม่ออก ต้องไปนั่งขายที่ตลาดเทเวศร์ที่ละกิโล ทุกเรียนก็เคยค้า ไม่รู้เรื่องก็เจ๊ง สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ไปรับจ้างโยงเรือให้ญี่ปุ่น ไม่มีความรู้ก็เจ๊งอีก...”

(เจ้าสัวเฉลียว อยู่วิทยา บุรุษผู้พิสูจน์ให้คนทั้งโลกรู้ว่า ลิขิตฟ้าหรือจะสู้มานะตน. 2555 :

20-21)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีหัวที่เก่งในด้านการค้าขายต่างๆ พอลึกว่าทำได้อีกก็จะลงมือทำเอง ระหว่างการทำอาจจะเจอปัญหาหน้อยหนึ่ง แต่ก็พยายามข้ามปัญหาจนได้

สรุปว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอเรื่องความล้มเหลวที่ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยเจอนั้น พวกเขาได้ทำให้ความล้มเหลวกลับกลายเป็นสิ่งล้ำค่ามากในการประกอบอาชีพ ความพยายามต่อสู้กับความล้มเหลวส่งผลให้ลูกหลานชาวจีนประสบความสำเร็จและมีฐานะร่ำรวยขึ้น เพราะพวกเขาได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์มาเป็นบทเรียน พวกเขานำความล้มเหลวและความผิดพลาดเหล่านั้นมาทบทวนพิจารณาจนได้พบเคล็ดลับหรือหัวใจในการค้าที่สำคัญยิ่ง ที่ช่วยให้ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยก้าวสู่ความร่ำรวยจนถึงปัจจุบัน

2.1.3 การก้าวสู่ธุรกิจ

สารคดีเรื่องประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้ กล่าวถึง นายประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร ได้มองเห็นช่องทางทำธุรกิจใหม่ นั่นก็คือ การทำธุรกิจสถานีบริการน้ำมันสามทหาร ได้มีโอกาสแล้วก็ก้าวสู่ธุรกิจสถานีบริการน้ำมันอย่างเต็มตัว จากนั้นนายประสิทธิ์ ทรัพย์สาครได้ประสบความสำเร็จในทางการทำธุรกิจของท่าน ทำให้ท่านเริ่มเป็นคนที่มีฐานะและมีฐานะสูงชันกว่าเดิม ดังความว่า

นี่จึงกล่าวได้ว่าเป็นเสมือนจุดเริ่มต้นการเดินทางครั้งสำคัญบนถนนสายธุรกิจของคุณประสิทธิ์อีกครั้งหนึ่ง เพราะจากจุดนี้ทำให้คุณประสิทธิ์สามารถเรียนรู้และมองเห็นช่องทางที่จะทำธุรกิจที่กว้างไกลต่อไปอีกมากมายนัก

(ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้. 2542 : 41)

คุณประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร ในฐานะผู้บริหารปั้มน้ำมันสามทหารเอกชน ที่ประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยม เป็นที่รู้จักและได้รับความเชื่อถือจากบรรดากรรมการองค์การเชื้อเพลิงอย่างดี

(ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้. 2542 : 55)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยทำธุรกิจของตนได้อย่างดี ลูกหลานชาวจีนมีความสามารถในการทำธุรกิจ มีสายตาที่กว้างไกลในถนนสายธุรกิจ พยายามแสวงหาโอกาสต่างๆ มาพัฒนาธุรกิจของตนและทำได้ดีด้วย แสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนมีความสร้างสรรค์ และอดทนทำทุกอย่าง สามารถเลี้ยงครอบครัวด้วยมือตนเอง และมีความสามารถในด้านการทำธุรกิจเป็นอย่างมาก

สารคดีเรื่อง จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิตวณะกุล กล่าวถึง สมชายทำงานอยู่ที่อเมริกาได้หลายปี เก็บเงินพอสมควรแล้ว ก็ตัดสินใจกลับมาประเทศไทย ทำร้านอาหาร เริ่มต้นเป็นร้านเล็กๆ อาหารที่ทำขายไม่เยอะ โต๊ะเก้าอี้และอย่างอื่นก็ไม่ค่อยพอ ดังตัวอย่าง

ก่อนกลับมาเมืองไทย ผมส่งเงินที่เก็บรวบรวมได้ประมาณห้าแสนบาท ส่งมาให้พ่อแม่เพื่อใช้เป็นทุนในการเปิดร้านอาหาร

การเปิดร้าน 13 เจริญ ร้านของเราเป็นเพียงตึกคูหาเล็ก ๆ หนึ่งห้องที่ตั้งอยู่ในย่านที่ไม่เจริญนัก การตกแต่งร้านก็เรียบง่าย ธรรมดาๆ โต๊ะเก้าอี้ไม่มีที่ ขนาดจานอาหารยังเป็นแค่จานพลาสติก ไม่ใช่จานกระเบื้องแบบปัจจุบัน อาหารที่ทำขายก็ไม่มีที่ร่ายการ

(จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิตวณะกุล. ม.ป.ป. : 24)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพเป็นคนที่มีความอดทนสูง ขยันทำงานเพื่อเก็บเงินมาทำความฝันของตนให้เป็นความจริง ให้สำเร็จ พวกเขาเริ่มต้นก้าวสู่กิจการของตน แสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยต้องอดทนทำมาหากิน ขยัน ต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ในชีวิต และในที่สุดจึงจะได้มีธุรกิจต่างๆ ที่เป็นของตน เริ่มต้นด้วยจุดเล็กๆ และทำให้เป็นใหญ่เป็นโตจนได้

สรุปได้ว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอชีวิตของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยที่ขยันทำงานเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะทำงานอะไรก็จะพยายามทำให้ดีที่สุด และเมื่อมีโอกาสก็จะใช้โอกาสนั้นให้ดีเพื่อสร้างอาชีพของตน และในที่สุด พวกเขาก็ได้สิ่งที่ตนต้องการอย่างสมหวัง

2.1.4 การดำเนินบริษัท

สารคดีเรื่อง จอมยุทธ์น้ำเมา เจริญ สิริวัฒนภักดี ผู้หาญกระตือรือร้นดลิ่งท์ กล่าวว่า นายเจริญ สิริวัฒนภักดี มีหุ้นต่างๆ และบริษัทของตนอย่างมากมาย และนายเจริญได้ดำเนินทุกอย่างได้อย่างเรียบร้อย ดังตัวอย่าง

ในการสำรวจเมื่อปี 2530 พบว่าบริษัทที่ ถือหุ้นอยู่มีไม่ต่ำกว่า “เจริญ” 100 บริษัท โดยแยกเป็นบริษัทลงทุน 10 บริษัท

กลุ่มบริษัท (นำหน้า “นิมิต” บริษัทที่มีคำว่า) “นิมิต” 41 บริษัท

กลุ่มบริษัท “แพน” 4 บริษัท

กลุ่มบริษัทในเครือสุรามหาราษฎร ประมาณ 40 บริษัท

กลุ่มบริษัทสุราส่วนตัว 19 บริษัท

บริษัทด้านธุรกิจที่ดิน 2 บริษัท

(จอมยุทธ์น้ำเมา เจริญ สิริวัฒนภักดี ผู้หาญกระตือรือร้นดลิ่งท์. 2541 : 115)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยค่อยๆ ทำตนให้เป็นใหญ่เป็นโตจนได้ ในที่สุด ได้มีธุรกิจต่างๆ ของตนและตนเป็นผู้ตัดสินใจทุกอย่างในบริษัทของตน จากนั้นก็เปิดบริษัทใหม่ตามหรือไม่ก็ซื้อหุ้นตามบริษัทอื่น ๆ ให้ตนเป็นที่ใหญ่มากกว่าเดิม

สารคดีเรื่อง บุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ชีวิตนี้เป็นอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นหนึ่ง กล่าวว่า นายบุญยสิทธิ์ โชควัฒนาได้มีบริษัทตนจนได้ โดยที่ต่อผ่านหลายขั้นตนอย่างลำบาก แต่นายก็ผ่านจนได้และได้สิ่งที่ตนต้องการอย่างสมหวัง ดังตัวอย่าง

ในที่สุดบุญยสิทธิ์ก็เลือก อนาคตสำหรับเขา “เพื่อ” เป็นสินค้า “เครื่องสำอาง”

เขาเริ่มต้นที่จะเข้าสู่ตลาดเครื่องสำอางด้วยการก่อตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด ในนามอินเตอร์เนชั่นแนล คอสเมติกส์ ด้วยทุนจดทะเบียนเพียง (เพียง) 100,000 บาท เพื่อจำหน่ายเครื่องสำอางยี่ห้อ โดยการไปติดต่อขอเป็นเอ “เพียง” เยนต์ขายจากบริษัทเพียงแห่งญี่ปุ่น

(บุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ชีวิตนี้เป็นอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นหนึ่ง. 2552 : 154)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยพยายามสู้กับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตตน และไม่เคียดที่จะยอมแพ้ ในที่สุดได้มีบริษัทตนจนได้ ได้พบกับความสำเร็จตามที่ตนคาดหวังไว้

สรุปว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอชีวิตลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยเมื่อมีเงินมากพอที่จะเปิดบริษัทของตนเองเพื่อให้ตนเองได้มีโอกาสเป็นใหญ่เป็นโตได้และจะพยายามดำเนินบริษัทตนอย่างระมัดระวังมากที่สุด ในการดำเนินบริษัทต่างๆ ของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยนั้นก็แสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านการดำเนินงาน ต่าง ๆ ของพวกเขาอย่างชัดเจน

2.1.5 ขยายธุรกิจไปยังเมืองนอก

สารคดีเรื่อง ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้ กล่าวว่านายประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร ได้ดำเนินบริษัทตนเป็นอย่างดีและมีชื่อในเมืองไทย จากนั้นนายก็ขยายธุรกิจตนไปยังต่างประเทศ ดังตัวอย่าง

ล่าสุดนี้กลุ่มบริษัททิปโก้ของคุณประสิทธิ์ก็ได้ขยายธุรกิจไปลงทุนในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในธุรกิจที่เกี่ยวกับการก่อสร้างถนนและบำรุงทางผลิตภัณฑ์ยางมะตอย อาหารและน้ำผลไม้ มูลค่าการลงทุนหลายร้อยล้านบาทอีกด้วย

(ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้. 2542 : 106)

ในปี 2541 นี้เองคุณประสิทธิ์จึงได้ตกลงร่วมลงทุนกับบริษัทในสังกัดกรมคมนาคมมณฑลเหอเป่ย์ ก่อตั้งโรงงานผลิตยางมะตอยชนิด PMA ชั้นที่เมืองหลามฝาง

การรุกธุรกิจจีนของคุณประสิทธิ์ไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่นี้ แต่กลับเดินทางตั้งโรงงานอาหารและน้ำผลไม้ นับว่าโรงงานแห่งนี้เป็นโรงงานผลิตน้ำผลไม้ นม และเยลลี่ที่.....ที่นครซีอาน “ทิปโก้ฟู้ดส์-ซีอาน” ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของจีน

(ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้. 2542 : 110)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยเป็นคนที่มีมองไกล เวลาทำธุรกิจต่างๆ ของตนแล้วจะไม่ทำแคในในประเทศไทยเท่านั้น แต่จะพยายามขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศด้วย แม้จะทำได้ยากในตอนแรก แต่ในที่สุดพวกเขาก็ขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศจนได้

สรุปได้ว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอชีวิตลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยตอนพัฒนา อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะไปถึงเรื่องราวอันเป็นผลงานการต่อสู้เพื่อสร้างสรรคความเจริญให้แก่ธุรกิจของตน ลูกหลานชาวจีนมีความสามารถพิเศษในการทำธุรกิจและทำได้อย่างดีด้วย การที่พวกเขาพยายามทำงานนั้น ๆ ทำให้ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยได้พัฒนาฐานะของตนในสังคมไทยให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ขณะเดียวกัน ลูกหลานชาวจีนก็ได้ทำการธุรกิจของตนด้วยความสำเร็จ จากนั้นก็ช่วยสังคมประเทศชาติให้พัฒนามากขึ้นด้วย

2.2 วิธีคิดและวิธีบริหาร

ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จในชีวิตธุรกิจการงาน จนสามารถก้าวขึ้นมาอยู่ในระดับแถวหน้าของประเทศไทย แน่แน่นอนว่าพวกเขาจะต้องมีกลยุทธ์หรือวิธีคิด และวิธีบริหารจัดการที่ไม่ธรรมดา เช่นทำธุรกิจจากเล็กไปใหญ่ กล้าได้กล้าเสีย แสวงหาโอกาส และใช้เทคโนโลยีใหม่ ซึ่งวิธีคิดและวิธีบริหารเหล่านี้ทำให้ธุรกิจของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยได้พัฒนาใหญ่โตมากขึ้น และจนประสบความสำเร็จ

2.2.1 จากเล็กไปใหญ่

สารคดีเรื่อง จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิตวณะกุล กล่าวว่า นายสมชาย นิตวณะกุล มีร้านอาหารเล็ก ๆ มาก่อน และที่หลังก็ค่อย ๆ ขยายตนให้เป็นใหญ่เป็นโต หลังตนสบายแล้วยังไม่ลืมสืบทอดประสบการณ์ไปให้แก่คนอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงเรื่องราวคร่าว ๆ ในระยะแรกของการดำเนินงานร้าน 13 เหรียญเมื่อครั้งอดีต ที่มันไม่ได้ต่างไปจากจุดเริ่มต้นของร้านอาหารเล็ก ๆ ทั่วไปเลย แต่ทำไมผมจึงสามารถผลักดันให้ 13 เหรียญเจริญก้าวหน้าดังปัจจุบันได้ ผมจะขอถ่ายทอดประสบการณ์ พร้อมขั้นตอนการทำงานจากจุดเล็ก ๆ ไปสู่จุดที่เรียกว่า วันนี้มีผมสบายแล้ว ให้คุณได้ศึกษาเรียนรู้ในทุกแง่มุม เพื่อต่อยอดความรู้ให้กับนักธุรกิจทั้งหลาย เก้าเลือดใหม่ได้นำไปประยุกต์ใช้พัฒนาร้านอาหารของตนต่อไป

(จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิตวณะกุล. ม.ป.ป. : 28)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยสามารถพัฒนาตนให้ตนจากเล็กไปใหญ่ โดยที่ดำเนินธุรกิจเล็กๆ ก่อน พอมีโอกาสก็จะขยายธุรกิจให้เป็นใหญ่เป็นโตตามที่ต้องการด้วยความสามารถพิเศษของตน และในที่สุดทุกอย่างที่ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยฝันไว้วันนั้นกลายเป็นความจริง พวกเขาได้พ้นตัวจากเล็กไปใหญ่จนได้ หลังจากตนได้สบายแล้ว ยังไม่ลืมเผยแพร่ประสบการณ์ของตน เพื่อให้คนที่มิได้รับรู้และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของตน

สรุปว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอชีวิตลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีความสามารถด้านการดำเนินธุรกิจของตนให้จากเล็กไปใหญ่ได้ นอกจากนั้นยังความเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสนจากผู้ใหญ่ในครอบครัวตนเป็นอย่างมาก เมื่อลงมือทำทุกอย่างต้องเริ่มตั้งแต่เล็กแล้วค่อยไปสู่หาใหญ่ จะได้ไม่เสี่ยง ไม่มีปัญหาภาคสุดท้าย ความสำเร็จที่ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยรับนั้นก็แสดงให้เห็นและเชื่อว่า การที่รู้จักจากเล็กไปหาใหญ่นั้นย่อมได้รับชัยชนะในชีวิตของตน

2.2.2 กล้าได้กล้าเสีย

สารคดีเรื่องประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้ กล่าวถึง ท่านประสิทธิ์เป็นคนกล้าได้กล้าเสีย หารู้เทคนิคการผลิตของสเปนดี ก็จะไปซื้อเทคนิคเทคโนโลยีที่นั่น ไม่ว่าจะใช้เงินเยอะแยะขนาดไหน ท่านประสิทธิ์ก็กล้าลงทุนในการซื้อเทคนิค เพราะรู้ว่า เทคนิคเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการผลิต มีค่ามากกว่าเงิน ดังตัวอย่าง

บุคลิกที่สำคัญอีกประการหนึ่งของคุณประสิทธิ์ก็คือการเป็นคนกล้าได้กล้าเสีย อย่างในฐานะที่เป็นนักธุรกิจที่ผลิตและค้าขายมะตอย เมื่อทราบว่าเทคนิคการผลิตของสเปนดีและเหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย ก็กล้าตัดสินใจในทันทีที่จะขอซื้อเทคนิคเทคโนโลยีของสเปนมาใช้ในการผลิตยางมะตอยของกลุ่มทิปโก้ พร้อมกับกล้าสู้คำตำหนิจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเทคนิคเทคโนโลยีดังกล่าวในอัตราเงินเดือนที่สูงลิ่วเป็นต้น

(ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้. 2542 : 124)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผลงานและความสำเร็จของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยนั้น ย่อมเกิดจากบุคลิกวิธีคิด และวิธีบริหารของพวกเขา ลูกหลานชาวจีนมีความคิดอย่างสร้างสรรค์ กล้าได้กล้าเสียในการทำธุรกิจ สนใจเรื่องเทคนิคเทคโนโลยี ใช้เทคนิคเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการทำธุรกิจก่อนนักธุรกิจคนอื่นๆ และได้ทำให้ธุรกิจตนประสบความสำเร็จมากกว่าเดิม

สรุปได้ว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนที่มีหัวเก้งในการทำค้าขาย การทำธุรกิจ สามารถทำธุรกิจให้เจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ เพราะลูกหลานชาวจีนมีความกล้าหาญ ไม่กลัวความพ่ายแพ้ ไม่กลัวอุปสรรคอะไร แม้จะต้องผจญปัญหาและอุปสรรคขวากหนามอย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้ช่วยทำให้ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีความกล้าหาญในการต่อสู้กับชีวิตและประสบความสำเร็จตามที่ตนต้องการ

2.2.3 แสวงหาโอกาส

สารคดีเรื่อง จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิตวณะกุล กล่าวถึงสมชาย ทำธุรกิจร้านอาหารได้อย่างดี เมื่อทำร้านอาหารที่กรุงเทพฯ ได้ดีแล้ว ก็เปิดร้านอาหาร 13 เทรียญ Express ที่ต่างจังหวัดด้วยเพราะสมชายมั่นใจว่าร้านอาหารอย่าง 13 เทรียญ เปิดที่ไหนก็จะมีลูกค้ามารับประทานอาหารอย่างแน่นอน ดังตัวอย่าง

ผมคิดว่า 13 เทรียญ Express จะตั้งยิ่งขึ้นอีก ส่วน 13 เทรียญขนาดใหญ่ก็ยังคงขยายสาขาต่อไปเรื่อย ๆ แนวโน้มผมมองถึงต่างจังหวัด เพราะผมมีลูกค้าจากกรุงเทพฯ ภาพิศัก้อย่าง ไปที่ไหนคนก็ยอมรับแบรนด์เราดีสังคมก็ยอมรับ เขาจะไปมองที่ไหน เขาก็องเราก่อน

(จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิตวณะกุล. ม.ป.ป. : 174)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยเก่งเรื่องการแสวงหาโอกาสและมั่นใจในตนเป็นอย่างมากเพื่อทำธุรกิจของตนให้ขยายและเจริญมากยิ่งขึ้น ความสำเร็จที่ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยได้ทำให้ผู้อ่านได้เห็นว่ามี เมื่อเราอยากได้อะไร ไม่ใช่แค่คิดว่าตนอยากได้ ต้องลงมือทำ และจะได้ผลที่ตนต้องการ

สรุปได้ว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอชีวิตลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยทำธุรกิจมองไกลมองกว้าง ทำธุรกิจหลายด้าน จากเล็กไปใหญ่ ทำธุรกิจด้านหนึ่งประสบความสำเร็จแล้ว พยายามแสวงหาโอกาส เข้าสู่ธุรกิจใหม่ ๆ ทำอะไรก็ตาม ซึ่งทำให้ธุรกิจของตนให้ใหญ่ให้โต ต่อจากนั้นก็เข้าสู่ธุรกิจโลก ทำธุรกิจไปสู่เมืองนอก ทำให้สินค้าไทยได้เข้าสู่เมืองนอก สังคมนอก ทำให้ประชาชนประเทศอื่นได้รู้จักจากประเทศไทยมากขึ้น

2.2.4 การใช้เทคโนโลยีใหม่

สารคดีเรื่อง บุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ชีวิตนี้เป็นอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นหนึ่ง กล่าวไว้ว่า คุณบุญยสิทธิ์ เป็นผู้ที่มีความสนใจเป็นอย่างยิ่งต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นผู้ที่มีความเข้าอกเข้าใจดีต่อเพื่อนมนุษย์อย่างลึกซึ้ง รวมถึงเป็นผู้ที่นำความคิดใหม่ๆ และเทคโนโลยีใหม่ๆ มาสู่ธุรกิจ ดังตัวอย่าง

วิธีการของบุญยสิทธิ์ในครั้งนั้น เขาใช้วิธีจ้างผู้เชี่ยวชาญจากญี่ปุ่นเข้ามาทำการสอนความรู้ด้านเทคนิค ปูรากฐานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นมาใหม่ทั้งหมด

(บุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ชีวิตนี้เป็นอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นหนึ่ง. 2552 : 172)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีความคิดเห็นที่ใหม่ๆ และทันสมัย และจะนำสิ่งใหม่ๆ ที่ดีต่อตนเข้ามาใช้กับตน หรืออาจจะจ้างผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ มาสอนวิธีการใช้สิ่งใหม่ เพื่อให้ใช้เป็น และในที่สุดพวกเขาก็ได้ประสบความสำเร็จตามที่ตนต้องการ

สรุปว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอชีวิตลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีความคิดเห็นที่ตรงการในเรื่องการใช้เทคโนโลยีใหม่ นำสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีและทันสมัยเข้ามาใช้กับตน เพื่อช่วยให้ธุรกิจตนใหญ่โตเจริญมากยิ่งขึ้น และความสำเร็จที่ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยได้รับก็แสดงให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีใหม่ทำให้ธุรกิจของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยได้เป็นใหญ่เป็นโต

สรุปได้ว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอชีวิตลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยเป็นตัวอย่งที่ดีมาก ให้กับลูกหลานรุ่นหลังๆ ผลงานต่างๆ ที่ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยทำไว้ จะทำให้เราจำอย่างลึกซึ้งตลอดไป ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย มีผลงานที่ดีเด่นต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก ในด้านเศรษฐกิจ ได้ส่งเสริมให้ประเทศไทยพัฒนาขึ้นเป็นอย่างยิ่ง ผลงานต่างๆ ในด้านการธุรกิจ จะส่งผลที่ดีต่อสังคมไทยเป็นเวลายาวนาน

3.ชีวิตในปัจจุบันของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย

การใช้ชีวิตในปัจจุบันของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยแบ่งเป็นด้านการทำธุรกิจกับด้านการช่วยเหลือสังคม ที่มีคุณค่าและอิทธิพลต่อสังคมมากที่สุดก็คือด้านการช่วยเหลือสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เมื่อมีเงินเหลือมากพอลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยก็จะเปลี่ยนตัวจากพ่อค้ามาเป็นคนที่สนับสนุนช่วยเหลือสังคมไทยเท่าที่ตนทำได้ และไม่คิดต้องการค่าตอบแทนใดๆ ในการช่วยเหลือสังคมไทยทำให้ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีความสุขมากต่อที่ที่ตนอาศัยอยู่ ช่วยทำให้ชาวจีนกับชาวไทยมีความสัมพันธ์แบบพี่น้องและสามารถอยู่ในสังคมเดียวกันอย่างมีความสุข

สารคดีเรื่อง บุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ชีวิตนี้เป็นอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นหนึ่ง กล่าวว่า บุญยสิทธิ์เปิดทำสวนอุตสาหกรรมเครื่องสพพัฒน์ อันทำให้ท้องถิ่นนั้นเจริญมากกว่าเดิมอย่างมากมาย และยังช่วยให้ชาวบ้านได้มีงานทำ มีรายได้ดังตัวอย่าง

สวนอุตสาหกรรมเครื่องสพพัฒน์ได้นำความเจริญเข้าสู่ท้องถิ่นชนบท กลายเป็นแหล่งที่สร้างงานสร้างรายได้ พื้นที่รอบสวนอุตสาหกรรมกลายเป็นเมืองเล็กๆ ซึ่งถนน ไฟฟ้า ประปา เข้าถึง

(บุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ชีวิตนี้เป็นอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นหนึ่ง. 2552 : 262)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยเมื่อทำธุรกิจจนประสบความสำเร็จใช้สติปัญญาของตนช่วยให้ชนบท ท้องถิ่นต่างๆ มีโอกาสได้พัฒนา ชาวบ้านมีงานทำ มีรายได้มากกว่าเดิม ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านก็ดีขึ้นเรื่อยๆ

สารคดีเรื่อง จอมยุทธ์น้ำเมา เจริญ สิริวัฒนภักดี ผู้หาญกระตุกหนวดสิงห์ กล่าวว่า เจริญชอบบริจาคเงินที่ตนหามาช่วยเหลือการกุศล ปีละอย่างน้อยสิบล้านบาท ดังตัวอย่าง

“เจริญ สิริวัฒนภักดี”เป็นผู้นิยมชมชอบในการบริจาคเงินช่วยเหลือการกุศลอย่างมากมาย ไม่มีใครรู้ว่าปีหนึ่งเขาบริจาคเงินช่วยเหลือการกุศลไปเป็นจำนวนเท่าไร แต่รับประกันขึ้นต่ำว่าไม่ต่ำกว่า 16 ล้านบาทต่อปี

(จอมยุทธ์น้ำเมา เจริญ สิริวัฒนภักดี ผู้หาญกระตุกหนวดสิงห์. 2541 : 187)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยช่วยเหลือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วยเงินมากมายของตนอย่างไม่รู้สึกละอาย ทำให้สังคมไทยได้พัฒนาและอบอุ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยและชาวไทยอยู่ในสังคมเดียวกันอย่างสงบสุข

สรุปว่า การใช้ชีวิตในปัจจุบันของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย พวกเขาประสบความสำเร็จอย่างยิ่งทั้งในด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการส่งสินค้าของไทย ได้ไปยังต่างประเทศต่างๆ และเป็นที่ยอมรับของตลาดโลก และด้านการช่วยเหลือสังคมไทย โดยสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร สร้างอาชีพให้แก่บุคคลในพื้นที่ ซึ่งช่วยให้สังคมและประเทศชาติได้พัฒนามากยิ่งขึ้น

4.คุณธรรมจริยธรรมของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย

คุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในวัฒนธรรมจีนได้ถ่ายทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งชาวจีนถือว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่ตีงามทางวัฒนธรรมของตน และปัจจุบันนี้ก็ยังถือเป็นสิ่งสำคัญมายังถึงลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย ควรมีคุณธรรม

จริยธรรมของวัฒนธรรม เป็นวิธีตั้งตัวในสังคมไทย ของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยและพวกเขาก็ได้ประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ คุณธรรม จริยธรรมของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีมากมายหลายประการ เช่น ความขยัน ความอดทน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ สติปัญญา ฯลฯ ผู้วิจัยพบว่าที่เขียนไว้ในหนังสืออย่างโดดเด่นมากที่สุดก็คือ ความขยัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สารคดีเรื่อง จอมยุทธ์น้ำเมา เจริญ สิริวัฒนภักดี ผู้หาญกระตูกหนวดสิงห์ กล่าวว่า นายเจริญ สิริวัฒนภักดี ขยันทำงานมากๆ ไม่ยอมเสียเวลาในเรื่องอื่น ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำก็เพื่องาน เพื่อให้งานดีขึ้น ให้ทุกอย่างเป็นที่เรียบร้อย ดังตัวอย่าง

นับตั้งแต่วันที่นายห้างเทียมเรียกตัวเขามาช่วยงานในสหพัฒน์ เมื่อตอนอายุได้เพียง 17 ปี จวบจนวันนี้ที่วัยปาเข้าไป 72 ปี ยังไม่มีวันไหนที่ชายคนนี้หยุดคิดเรื่องงาน

(จอมยุทธ์น้ำเมา เจริญ สิริวัฒนภักดี ผู้หาญกระตูกหนวดสิงห์. 2541 : 321)

ดูทีวีก็เพื่องาน อ่านหนังสือพิมพ์ก็เพื่องาน

เสาร์ อาทิตย์ หากมีเวลาก็จะขับเครื่องบินเล็กไปตรวจเยี่ยมงานตามนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของเครือ หรือไม่ก็ไปตีกอล์ฟกับก๊วนสนิท

(จอมยุทธ์น้ำเมา เจริญ สิริวัฒนภักดี ผู้หาญกระตูกหนวดสิงห์. 2541 : 325)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยขยันทำงานอย่างหนักทุก ๆ วัน และไม่คิดที่จะพักผ่อนบ้าง ไข้ทุๆ นาที่ของตองอย่างคุ่มค่ามากที่สุด เพื่อให้งานพัฒนามากยิ่งขึ้น

สรุปว่า เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพนำเสนอชีวิตลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยมีความขยันในการทำงานเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะทำงานด้านใดก็จะพยายามทำให้ดีที่สุดและยอมเสียสละให้กับงาน การงานเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย เพราะพวกเขาได้ผ่านความยากลำบาก กว่าที่จะมาถึงขั้นตอนที่ชีวิตได้ดีขึ้นก็เพราะงานหรือธุรกิจต่างๆ ของตน และจะไม่มีวันที่จะทิ้งงานของตนเองเป็นอันขาด

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

สารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยที่ศึกษาให้ผู้อ่านได้มองเห็นชีวิตประวัติของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมีนิสัยที่เข้มแข็ง อดทน ขยันทำงาน ช่างคิด มีวิธีการและวิธีของตน มีคุณธรรม จริยธรรมที่งดงามเช่นความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ฯลฯ และในชีวิตของพวกเขาเจออุปสรรคต่างๆ มากมาย แต่พวกเขาเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ ต่อสู้กับชีวิตตลอด จนกลายเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ และมีประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ จากการสำเร็จของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยก็ให้แง่คิดกับรุ่นหลังๆ ว่าควรปฏิบัติตัวตามแบบอย่างที่ดีจึงจะได้ชัยชนะประสบความสำเร็จในชีวิต

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย เนื้อหาจากสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงความขยัน ความอดทน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และสติปัญญาเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากในด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งส่งผลให้ชีวิตของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยได้ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม ถ้าขาดคุณธรรม จริยธรรมไปก็จะทำให้แผนการดำเนินกิจการไม่ประสบความสำเร็จได้ ชีวิตก็จะไม่มีวันดีขึ้นดังที่คาดหวัง สอดคล้องกับแนวคิดของ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2550 : 237-239) กล่าวว่า ประวัติชีวิตของผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น หากเป็นคนไทยเชื้อสายจีน พบว่าคุณลักษณะสำคัญของชาวจีนที่ทำให้ประสบความสำเร็จนอกเหนือจากเรื่องของกตัญญูแล้ว คุณค่าของการทำงานความขยัน อดทนตระหนี่ทรพย์ ก็เป็นสิ่งที่บิดามารดาพร่ำสอนทั้งประพฤติเป็นตัวอย่างให้ลูกหลานเห็นชัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen Jialing (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนและกลวิธีการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนชนบทของกิมหลั่นว่า เนื่องจากสารคดีที่ศึกษาให้ผู้อ่านได้มองเห็นชีวิตประวัติของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย ได้เรียนรู้ว่าการที่มีคุณธรรม จริยธรรมนั้นมีอะไรบ้างมากแค่ไหนถึงจะได้ประสบความสำเร็จ และจากการสำเร็จของลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยก็ให้แง่คิดกับรุ่นหลังๆ ว่าควรทำอย่างไรถึงจะได้ชัยชนะในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ภาษาในสารคดีในชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทย
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องสารคดีชีวประวัติลูกหลานชาวจีนอพยพในประเทศไทยที่นำเสนอในสื่ออื่น เช่น วิทยุทัศน์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- ทศ คณนาพร. 2555. **เจ้าสัวเฉลียว อยู่วัฒนา บุรุษผู้พิสูจน์ให้คนทั้งโลกรู้ว่า ลิขิตฟ้าหรือจะสู้ มานะตน.** กรุงเทพมหานคร :บริษัท แอสปี้ค จำกัด.
- นาวิ รังสิวารักษ์. 2542. **ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร จอมยุทธ์ธุรกิจทิปโก้.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดับเบิลนายน์.
- ภารดี มหาขันธ์ และ นันทชญา มหาขันธ์. 2554. **ตระกูลแซ่ในจังหวัดชลบุรีวิถีและพลัง.** ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมชาย นิติวะกุล. ม.ป.ป. **จากศูนย์เป็น 1000 ล้าน ผู้ประสบความสำเร็จสูงสุด สมชาย นิติวะกุล.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ EDITOR.
- สมใจ วิริยะบัณฑิตกุล. 2552. **บุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ชีวิตนี้เป็นอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นหนึ่ง.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สรกุล อดุลยานนท์. 2541. **จอมยุทธ์น้ำเมา เจริญ สิริวัฒนภักดี ผู้หาญกระตุกหมวดสิงห์.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. 2550. **วิถีจีน-ไทยในสังคมสยาม.** กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- Chen Jialing. 2555. **ภาพสะท้อนและกลวิธีการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนชนบทของกิมหลัน.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโทเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

พฤติกรรมการณ์เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง
อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

The Behavior in the Election of the Members of Tambon Pakchong
Administrative Organization

ธีระศักดิ์ แสงสัมฤทธิ์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พฤติกรรมการณ์เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการณ์เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้ที่มีภูมิลำเนาอาศัย อยู่ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 377 คนโดยจำแนกจำนวนตามสัดส่วนประชากรของแต่ละหมู่บ้านและสุ่มโดยใช้วิธีอย่างง่ายโดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) พฤติกรรมและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่องอำเภอปากช่อง จังหวัดราชบุรี และใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และหาค่าความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไปใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 91.2 และที่ใช้สิทธิมีอายุ 31 -40 มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา มีรายได้เดือนละ 5,000 -10,000 บาท โดยที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปกับเป็นเกษตรกร ผู้มีสิทธิออกไปเลือกตั้งเพราะเหตุผลว่าเป็นหน้าที่ของประชาชน และต้องการเลือกคนดีเข้าไปทำหน้าที่ในสภา ผู้มีสิทธิส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากรถประชาสัมพันธ์ของผู้สมัครและป้ายประชาสัมพันธ์ ส่วนด้านความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มีสิทธิ ด้านอายุ และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์เลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ : พฤติกรรมการณ์เลือกตั้ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง

Abstract

The purposes of this study were as follows : 1) the people's voting behavior on the election of the members of Tambon Pakchong administrative organization. 2) the relationship between the personal characteristics of the voters and the voting behavior. Data was collected from 377 eligible voters, through accidental sampling at Tambon Pakchong, Chombueng, Ratchaburi by using questionnaire. Relationship was found through the analysis of frequency, percentage, and chi-square.

The respondents were mostly aged from 31 -40 years. Their education was below secondary school. They had income between 5,000 -10,000 baht per month and were either general workers and farmers. They voted because voting was a duty and they wanted to get good representatives. The relationship between the voter's personal characteristics and the voting behavior was found that the age and occupation were related to the voting behavior at significant .05

Keywords : Behavior in the Election, Members of Tambon Pakchong Administrative organization.

บทนำ

ประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะต่างๆ การเลือกตั้งนับว่าเป็นกิจกรรมที่มีความหมายและความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นถือเป็นหลักการที่รัฐกระจายอำนาจปกครองให้แก่ชุมชนท้องถิ่นได้มีอิสระในการบริหารจัดการกิจการบริการสาธารณะด้วยตนเอง ในปีพุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 144 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้คณะกรรมการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และได้มีกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แทนฉบับเดิม

การปกครองท้องถิ่นถือเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงสู่ส่วนภูมิภาคอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม และเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นหลักการที่รัฐกระจายอำนาจการปกครองและการบริหารสาธารณะให้กับชุมชนในท้องถิ่นที่จะบริหารจัดการด้วยตนเอง รวมถึงการที่มีการกำหนดให้ผู้บริหารซึ่งต้องเน้นที่คุณภาพของประชาชนในการประกอบกิจกรรมทางการเมืองด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมกับการปกครองท้องถิ่นที่ตนเองมีภูมิลำเนาอยู่ การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองในพื้นที่เล็กๆ จำนวนประชากรไม่มากนัก การปกครองส่วนมากมักผ่านสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประชาชนเป็นผู้เลือกเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานเท่านั้น ประชาชนจึงไม่มีความรู้สึว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นของตน การเข้ามาพัฒนา และมีส่วนร่วมจึงมีค่อนข้างน้อย จึงทำให้ส่งผลต่อพฤติกรรม การเลือกตั้งในแต่ละครั้งประชาชนจึงออกไปใช้สิทธิ์ค่อนข้างน้อย ซึ่งหากให้ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ก็เป็นการเปิดโอกาสให้นักการเมืองท้องถิ่นขาดการตรวจสอบ การดำเนินงานก็ผิดพลาดได้ง่ายขึ้น เราไม่มีการระดมระดม และอาจรวมไปถึงการฉ้อโกง คอร์รัปชันต่างๆมากขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง ได้จัดให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 มีผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 84.39 มีบัตรเสียร้อยละ 7.95 และไม่ประสงค์ลงคะแนนร้อยละ 1.36 (องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง) จากผลการใช้สิทธิ์ในการลงคะแนนเลือกตั้งครั้งนี้ มีค่าร้อยละค่อนข้างสูง ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ของประชาชนตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ศึกษามาให้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรม การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติส่วนบุคคล กับพฤติกรรม การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากร คือผู้ที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ที่มีสิทธิ์ออก เสียงเลือกตั้ง จำนวน 6,709 คน กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีคำนวณจากสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 5 ได้จำนวนทั้งสิ้น 377 คน โดยมีการกระจายกลุ่มตัวอย่างไปตามสัดส่วนประชากรของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง และผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากตามรายชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้าน ตามจำนวนที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

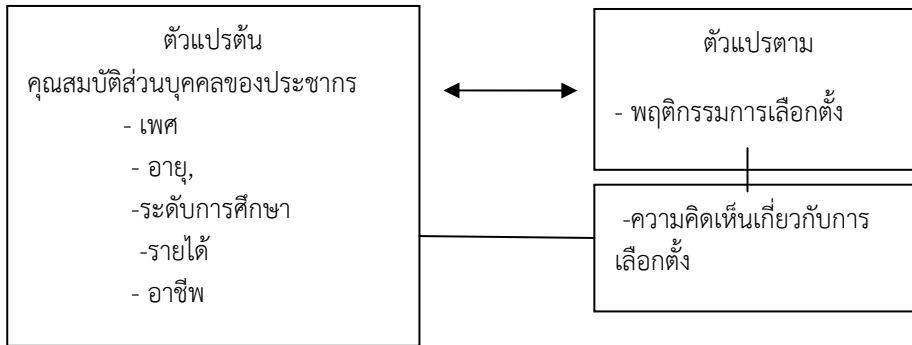
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยเรื่องพฤติกรรม การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ครั้งนี้ใช้ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหาคำตอบโดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่2 เป็นพฤติกรรมและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดราชบุรี มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดเรื่องการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พฤติกรรมการเลือกตั้ง (Ball and Peters, 2000) และทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด มาใช้เป็นกรอบความคิดการวิจัยในครั้งนี้ดังแผนภาพ

ที่มา : ธีระศักดิ์ แสงสัมฤทธิ์, 2556

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 91.2

ข้อ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง พบว่า คุณสมบัติส่วนบุคคลด้าน อายุ และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ดังตาราง 1 – 2

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งกับพฤติกรรมการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง

พฤติกรรม การใช้สิทธิ์	อายุ (ร้อยละ)						รวม
	18-20	21-30	31-40	41-50	51-60	มากกว่า60	
ไปใช้สิทธิ์	5(28.6)	42(87.5)	90(96.2)	78(91.7)	64(100.0)	65(93.2)	290(91.2)
ไม่ไปใช้สิทธิ์	12(71.4)	6(12.5)	3(3.8)	7(8.3)	0(0.0)	5(6.8)	28(8.8)
รวม	17(100.0)	48(100.0)	93(100.0)	85(100.0)	64(100.0)	70(100.0)	377(100.0)

Sig = 0.000 df = 5

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง

พฤติกรรมการใช้สิทธิ	อาชีพ (ร้อยละ)						รวม
	ธุรกิจ	พนักงานของรัฐ	รับจ้าง	เกษตรกร	นักศึกษา	อื่นๆ	
ไปใช้สิทธิ	8(100.0)	22(100.0)	177(85.6)	120(97.1)	11(100.0)	6(100.0)	344(91.2)
ไม่ไปใช้สิทธิ	0(0.0)	0(0.0)	29(14.4)	4(2.9)	0(0.0)	0(0.0)	33(8.8)
รวม	8(100.0)	22(100.0)	206(100.0)	124(100.0)	11(100.0)	6(100.0)	377(100.0)

Sig = 0.005 df = 5

ส่วนคุณสมบัติส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีดังตาราง 3 - 5

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง

พฤติกรรมการใช้สิทธิ	เพศ (ร้อยละ)		รวม
	ชาย	หญิง	
ไปใช้สิทธิ	168(91.6)	177(90.9)	345(91.2)
ไม่ไปใช้สิทธิ	15(8.4)	17(9.1)	32(8.8)
รวม	183(100.0)	194(100.0)	377(100.0)

Sig = 0.491 df = 1

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง

พฤติกรรมการใช้สิทธิ	ระดับการศึกษา (ร้อยละ)				รวม
	ต่ำกว่ามัธยม	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	
ไปใช้สิทธิ	239(91.8)	65(88.5)	18(100.0)	22(86.4)	343(91.2)
ไม่ไปใช้สิทธิ	22(8.2)	7(11.5)	0(0.0)	4(13.6)	34(8.8)
รวม	261(100.0)	72(100.0)	18(100.0)	26(100.0)	377(100.0)

Sig = 0.217 df = 3

ตาราง 5 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง

พฤติกรรมการใช้สิทธิ	รายได้ (ร้อยละ)				รวม
	5,000-10,000	10,001-15,000	15,001-20,000	มากกว่า 20,000	
ไปใช้สิทธิ	291(89.8)	44(100.0)	5(100.0)	4(100.0)	344(91.2)
ไม่ไปใช้สิทธิ	33(10.2)	0(0.0)	0(0.0)	0(0.0)	33(8.8)
รวม	324(100.0)	44(100.0)	5(100.0)	4(100.0)	377(100.0)

Sig = 0.088 df = 3

โดยประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ผ่านมาดังต่อไปนี้ เหตุผลที่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเป็นเพราะเห็นว่า เป็นหน้าที่ประชาชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.5 รองลงมาต้องการให้ท้องถิ่นพัฒนาขึ้น จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4 และตามด้วย ต้องการที่จะได้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ในขณะที่ไปใช้ สิทธิ์เพราะเพื่อนชวนหรือได้รับการแจกเงินและสิ่งของน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 สำหรับผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิ์ นั้นส่วนใหญ่เป็นเพราะไม่ทราบว่ามีเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาเพราะไม่มีเวลา ร้อยละ 38.5 นอกนั้นบอ กว่าซีเกียจไป ในการเลือกตั้งครั้งนี้ผู้ไปใช้สิทธิ์มีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ร้อยละ 66.4 ในขณะที่มีร้อยละ 4.7 ที่เห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำงานเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่จะทราบข้อมูลการเลือกตั้งจากแหล่งข่าวรลประชาสัมพันธ คิดเป็นร้อยละ 68.9 รองลงมาจากป้ายประชาสัมพันธ และจากการพบปะพูดคุยกัน ด้านปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจเลือกผู้สมัคร พบว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยคุณผลงานของผู้สมัคร คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมาตัดสินใจเลือก ด้วยตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 30.2 ตามด้วยคุณนโยบายกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 7.0 และเลือกโดยมีผู้ที่เคารพบอกให้เลือกมีจำนวน น้อยสุด คิดเป็น ร้อยละ 3.1 ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองพบว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง คิดเป็น ร้อยละ 95.3 และมีการชักชวนกันไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.8 ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่ได้เคยทราบ นโยบายของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 47.2 และผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่เลือกผู้สมัครแล้วผู้สมัครผู้นั้นจะได้เป็นผู้แทน คิดเป็น ร้อยละ 68.9 โดยที่ผู้ที่ได้รับเลือกได้ทำตามสัญญาที่หาเสียงไว้ คิดเป็นร้อยละ 66.7 ในกรณีที่มีการพบเห็นการทำผิดเลือกตั้ง พบว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่เคยพบการทำผิดเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.4 มีผู้เคยเห็นการทำผิดการเลือกตั้งคิดเป็น ร้อยละ 21.1 และเมื่อพบเห็นการทำผิดการเลือกตั้งแล้วทำอย่างไรพบว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่แจ้งเจ้าหน้าที่ คิดเป็น ร้อยละ 73.30 ในขณะที่มีผู้พบเห็นการทำผิดการเลือกตั้งแล้วแจ้งเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 26.70 ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง เคยรู้จัก และไม่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับผู้ลงสมัครเลือกตั้ง อยู่ในระดับใกล้เคียงกันคือมีผู้มีสิทธิ์ในการเลือกตั้งเคยรู้จักเป็นการ ส่วนตัวกับผู้สมัครจำนวน คิดเป็นร้อยละ 50.9 ที่เหลือก็ไม่เคยรู้จักกันเป็นส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 49.1 ด้านการที่ได้รับของ จากผู้สมัครแล้วจะเลือกผู้สมัครนั้นๆหรือไม่พบว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 65.7 ในขณะที่ผู้มีสิทธิ์ที่ได้รับของ และเลือกผู้นั้น คิดเป็นร้อยละ 34.3 สำหรับกลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มอื่นๆที่มีบทบาทต่อการเลือกผู้สมัครหรือไม่นั้นพบว่าผู้มี สิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่มีความเห็นว่ากลุ่มต่างๆไม่มีบทบาทต่อการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 77.6 ในขณะที่มีความคิดเห็นว่ กลุ่มต่างๆมีบทบาทต่อการเลือกตั้งจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการหาเสียงให้ผู้สมัครพบว่าผู้มี สิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการหาเสียงให้กับผู้สมัคร คิดเป็นร้อยละ 95.3 ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการ เลือกตั้งที่ผ่านมาไม่โปร่งใส คิดเป็นร้อยละ 63.5 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิ์ เลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 61.3 และผลการเลือกตั้งที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ คิดเป็นร้อยละ 69.8

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนตำบลปากช่อง ส่วนใหญ่ได้ไปใช้สิทธิ์ในการลงคะแนน เลือกผู้สมัคร เนื่องจากมีความเห็นว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องไปใช้สิทธิ์ต้องการให้ท้องถิ่นของตนได้พัฒนา และ ต้องการที่จะได้สมาชิกที่ดีเข้าไปบริหารงาน อีกทั้งเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 68 อีกด้วย นอกจากนี้ข้อมูลส่วนบุคคลบางด้านของผู้ใช้สิทธิ์ยังส่งผลต่อพฤติกรรมในการไปใช้สิทธิ์ในด้านต่างๆ อาทิเช่นด้าน อายุ พบว่าผู้ที่มีอายุอยู่ในกลุ่มสูงอายุจะเป็นผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิ์มากกว่าเด็กๆ และอยู่ในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดที่ผู้เกี่ยวข้อง ควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้และเสริมสร้างให้เห็นถึงความสำคัญของการปกครองในระบบอบ ประชาธิปไตย ที่มีการใช้สิทธิ์ที่จะเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารท้องถิ่นของตนเอง ในทางกลับกัน ด้านระดับการศึกษากลับพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา กลับให้ความสำคัญ และรับผิดชอบต่อการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น บ่งบอกถึงการปลูกฝังเรื่องสิทธิของความเป็นประชาชนคนไทย ได้ลดลงอย่างเห็นเป็นรูปธรรม ความไม่เอาใจใส่ในการมีส่วนร่วมและรักษาสีที่พึงมี อันจะทำให้ระบบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยของไทยเราล้มเหลว ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลพื้นฐานในด้านรายได้ของผู้มีสิทธิ์พบว่าผู้มีรายได้อยู่ ในระดับตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาทให้ความสำคัญและมาใช้สิทธิ์มากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อยกว่า ส่วนข้อมูลด้านอาชีพผู้ที่มิ

อาชีพรับจ้างและเกษตรกร มีค่าร้อยละของการมาใช้สิทธิในการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสูงกว่าอาชีพอื่น ซึ่งจากข้อมูลที่ค้นพบพออภิปรายได้ว่า สถานภาพของประชาชนในพื้นที่ตำบลปากช่องส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกร มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมเป็นหลัก มีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทเป็นส่วนใหญ่ แต่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมของชุมชนและสังคมเป็นอย่างดี สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชนบท ซึ่งพอใจในสิ่งที่ตนมี และพอใจในสิ่งที่ตนเป็น ผู้สมัครที่ได้รับเลือกควรตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ตนเองได้รับความไว้วางใจจากประชาชน เน้นการบริหารจัดการในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ให้ประชาชนเป็นอย่างมาก ให้ประชาชนได้กินดีอยู่ดี มีความสุข มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สมกับที่ทางภาครัฐได้ไว้วางใจในการกระจายอำนาจการปกครอง การดูแลทุกข์ – สุขให้กับประชาชนในพื้นที่มาโดยตลอด อีกทั้งยังเป็นเสาหลักให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างมีคุณค่า

ในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนจากผลการวิจัยพบว่าผู้มีสิทธิได้รับรู้จากป้ายประชาสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่ และตามด้วยรถกระจายเสียงเคลื่อนที่ของผู้สมัคร ในขณะที่มีผู้ใช้สิทธิจำนวนหนึ่งให้ข้อมูลว่า ที่ตนเองไม่ได้ไปใช้สิทธิเป็นเพราะไม่ทราบว่ามีกาเลือกตั้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องปรับปรุงพัฒนาในโอกาสต่อไปในพื้นที่ทั้งในยามปกติ และยามที่มีการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารได้พัฒนาเป็นอย่างมาก ผู้เกี่ยวข้องในเบื้องต้นต้องให้ความสำคัญในการสื่อสารให้ข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารทางราชการให้กับชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนจะได้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงในสังคม และเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน อันจะทำให้สามารถที่จะรับและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ทันต่อเหตุการณ์

ในด้านการทุจริตและทำผิดกาเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิได้พบเห็นแต่ไม่ได้แจ้งให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้กระบวนการเลือกตั้งไม่ประสบผลสมเจตนารมณ์ของผู้ที่ต้องการให้เกิดการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น ซึ่งเปรียบเสมือนเนื้อร้ายที่ทำลายการปกครองแบบประชาธิปไตย และเป็นช่องทางให้ผู้ประสงค์ที่จะเข้าไปมีอำนาจในการบริหารท้องถิ่นใช้กลยุทธ์ต่างๆที่ไม่ชอบธรรมเพื่อให้ตนเองได้สมหวัง ก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมในสังคม ผู้เกี่ยวข้องพึงต้องเร่งรัดในการใช้มาตรการต่างๆอย่างเด็ดขาด เพื่อให้เกิดความหลากหลาย หรือลดถดถอยสิทธิทางการเมืองเพื่อไม่ให้เกิดกรณีเอาอย่างให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น อย่าปล่อยให้กลายเป็นเรื่องปกติจนกระจายไปทุกสังคม ซึ่งจะหลีกเลี่ยงต่อการแก้ไข และสังคมจะอยู่กันอย่างไม่เป็นสุขต่อไป

ในด้านการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีพบว่า

ปัจจัยด้านอายุ และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากอายุของผู้มีสิทธิในการกาเลือกตั้งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สามารถจำแนกให้เห็นถึงการมีวุฒิภาวะ ความคิดเชิงตรรกะ ในการเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นซึ่งถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปากท้องของตนเอง เช่นเดียวกับด้านอาชีพ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่องส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรและรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 87.4 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพที่อยู่ในพื้นที่เป็นหลัก จะมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเห็นความสำคัญในการที่ตนเองต้องไปใช้สิทธิในการเลือกคนที่ตนเองคิดว่าดีเข้ามาบริหารพื้นที่ทำกินให้มีความเจริญก้าวหน้าเพื่อส่งผลให้ตนเองและครอบครัวมีการกินดีอยู่ดี มีความมั่นคงในชีวิตมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เราของมาสโลว์ (Maslow) ที่ได้กล่าวถึงความต้องการพื้นฐาน 5 ประการ ส่วนปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ซึ่งอาจเป็นเพราะในสังคมไทยปัจจุบันสถานทางเพศทั้งสองเพศมีสิทธิ เสรีภาพในสังคมเท่าเทียมกันจึงมีความรู้สึกที่ไม่แตกต่างกันในทุกๆ ด้านรวมทั้งความเกี่ยวข้องในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนด้านการศึกษาประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 69.2 ซึ่งความรู้ความเข้าใจในการไปใช้สิทธิเป็นลักษณะที่รับทราบจากสื่อต่างๆ ยังขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญต่อตนเองมากนักส่งผลให้การนำตนเองไปเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งไม่มากนัก สำหรับรายได้ประชาชนที่มีสิทธิในการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างต่ำ มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทคิดเป็นร้อยละถึง 86.2 ทำให้ส่วนใหญ่มีความสนใจในกิจกรรมเลือกตั้งน้อยกว่าการที่จะคิดถึงการทำมาหากิน หารายได้มาให้กับครอบครัว ดังนั้นการที่จะทำให้ประชาชนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการเลือกตั้งในทุกๆระดับ สิ่งแรกที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงคือการกินดีอยู่ดีของคนในสังคมครอบครัว ให้มีความมั่นคง มีรายได้พอเพียงกับการดำเนินชีวิตในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเมื่อถึงตรงที่ทุกคนพอใจ ทุกคนก็พร้อมที่จะใช้เวลาที่พอมีคิดถึงผู้อื่น คิดถึงสังคมที่เป็นสุข และมีความต้องการในการเข้ามามีส่วนร่วมกับการกาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะผลที่ได้จากการวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการเลือกตั้งครั้งต่อไปในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้สูงอายุมีพฤติกรรมไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าเด็กๆ และวัยรุ่น ดังนั้นผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาพึงสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชนให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ให้ทราบถึงผลดีและผลเสียที่เกิดจากความไม่รับผิดชอบ การไม่ไปใช้สิทธิ มีพฤติกรรมนิ่งเฉย รวมทั้งควรจัดให้มีกิจกรรมประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้นำในสถานศึกษา อย่างเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น

2) ผลการวิจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีผู้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นว่าไม่ทราบว่ามีทางเลือกตั้ง จึงไม่ได้ไปใช้สิทธิ แม้ผ่านทางฝ่ายผู้รับผิดชอบในการเลือกตั้งพยายามที่จะใช้สื่อและช่องทางหลายๆรูปแบบประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้อง รับทราบข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้ง ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องควรจะมีการประชุม วิเคราะห์ถึงจุดอ่อน และช่องว่างที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งหากกลยุทธ์และวิธีการที่จะทำให้การประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพต่อไป

3) ผลการวิจัยด้านการทุจริตและทำผิดการเลือกตั้ง พบว่า มีผู้แสดงความคิดเห็นว่าได้พบเห็นแต่ไม่ได้แจ้งความกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวทำให้กระบวนการเลือกตั้งของไทยจึงล้มเหลวตลอดมา จนทำให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเรื่องปกติในสายตาของประชาชน แต่เป็นสนิมร้ายที่เกาะติดการเลือกตั้งของไทยมาโดยตลอดทั้งระดับประเทศชาติจนมาสู่ระดับท้องถิ่นและระดับรากหญ้า เจ้าหน้าที่ของรัฐควรมุ่งมั่นให้ความสำคัญอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งมีระบบการป้องกัน ปรามและปรามอย่างเป็นรูปธรรม มีการกำหนดโทษที่รุนแรงเพื่อให้เกิดความเกรงกลัว

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชย์บัญชา . 2548. สถิติสำหรับการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
กรมการปกครอง. 2530. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พฤษภาคม 2529. กรุงเทพฯ.
โกวิท พวงงาม. 2546. อบต. ในกระบวนการพัฒนา: พัฒนาระบบเครือข่าย และเสริมความเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ :
เสมาธรรม.
----- 2546. คู่มือการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นกับมิติใหม่การเลือกตั้งท้องถิ่น.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
----- 2546. การปกครองท้องถิ่นไทย กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลาคม.
----- 2540. การบริหารงานขององค์การบริหารตำบลส่วนตำบล (อบต.) วารสารการจัดการภาครัฐและ
เอกชน. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน, 2540.
----- 2550. การปกครองท้องถิ่น: ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ. กรุงเทพมหานคร: เอ็กสเปอร์เน็ท.
จรูญ สุภาพ. 2531. สารานุกรมรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร, วัฒนาพานิช.
เจนจิรา พระบาง. 2547. พฤติกรรมเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหอย อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2539. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: พินเนศพริ้นติ้ง เซ็นเตอร์.
เดโช สวานานนท์. 2545. พจนานุกรมศัพท์การเมือง. กรุงเทพมหานคร: หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
ตระกูล มีชัย. การกระจายอำนาจ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุซุมและบุตรจำกัด, 2538.
ติน ปรัชญพฤทธิ์. 2535. ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถวิลวดี บุรีกุล และ โรเบิร์ต ปี อัลบริทตัน. 2543. “ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย: การเลือกตั้งสมาชิก
วุฒิสภา 2543,” ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการสมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย
ไทย. 8-10 ธันวาคม 2543.
ทศพล สมพงษ์. “ความเคลื่อนไหวทางสังคมในกระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
จังหวัดสกลนคร.” ใน สติธร ธนานิธิโชติ, บรรณาธิการ. 2545. รายงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้งและปัจจัย
ในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543. กรุงเทพฯ : เจ ประันต์ตั้ง.

- ธนศวร์ เจริญเมือง. 2542. 190 ปีของการปกครองส่วนท้องถิ่น: บทเรียนจากเยอรมนี. บทความพิเศษมติชนสุดสัปดาห์. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และ คณะ. 2546. ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ.
- กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลาคม.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์ และ แก้วคำ ไกรสรพงษ์. 2544. การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ปธาน สุวรรณมงคล และคณะ. 2547. การปกครองท้องถิ่นไทยในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 . นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปธาน สุวรรณมงคล และ คณะ. 2537. การกำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น. รายงานการวิจัยเสนอต่อสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- ปิยะ กิจถาวร และ ชิตชนก ราฮิมมูลา. 2541. พฤติกรรมในการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ศึกษากรณีเทศบาลเมืองปัตตานี การศึกษาอิสระ แผนกวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. 2547. ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ เข้าส์ ออฟ เดอร์ มีส์ท์.
- พิทักษ์ อาจคุ้มวงศ์. 2552. เอกสารประกอบวิชาวิจัยธุรกิจ เรื่อง สถิติเบื้องต้น. ราชบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- พรศรี ใจชื่อ. 2539. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในหมู่บ้านฝายน้อย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2526. ข่าวสารการเมืองของคนไทย กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ลิขิต อีร์เวคิน. 2541. การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยากร เชียงกุล. 2543. อธิบายศัพท์การเมืองการปกครองสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- วุฒิสาร ตันไชย. 2552. ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- สยาม คำปรีดา. 2547. สังคมกับการปกครอง. กรุงเทพมหานคร: ไทยรายวัน.
- สายประพิศ สายทองกู่. 2547. ทศนคติของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตจังหวัดตราด วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สันสิทธิ์ ชวลิตธำรง. 2546. หลักการบริหารรัฐกิจกับระบบราชการไทย. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- เสน่ห์ จุ้ยโต. 2530. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค เรื่องแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาค. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2526. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2527. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี มีจัน. 2554. ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 2551 จังหวัดมหาสารคาม. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2546. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2545. วารสารการเลือกตั้ง ประจำเดือนพฤษภาคม ปีที่ 4 ฉบับที่ 42 : 5 -6.
- อินทร์ศร พรหมมินทร์. 2541. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลนครเชียงใหม่ปี 2538 การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- องค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง. 2554. ข้อมูลทั่วไป ปี 2554 เอกสารองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี.
- อุทัย หิรัญโต. 2522. หลักสังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์.

- Ball R.Alan. 2000. **Modern Politics& Government, sixth edition.** London: Macmillan.
- Diamond, Larry and Marc F. Plattner. 1998. **Democracy in East Asia.** Baltimore and London : the Johns Hopkins University Press.
- Gronlund,A. 2002. **Electronic government** : Efficiency, service, quality and democracy Hershey, PA. Idea Group.
- Lipset, Seymour Martin. 1977. **Some Social Requisites of Democracy, In Class and Elites in Democracy and Democratization** : A Collection of Reading, Eva Etzioni – Halevy(ed) New York & London: Garland Publishing, Inc.
- Taylor, Curtis and Huseyin Yildirim. 2005. **Public Informayion and Electoral Bias.** Paper provided by Duke University, Department of Economics in its series Working Papers with number 05 – 11.
- Verba, Sydney, Norman Nei, and Jae – On Kim. 1978. **Participation and Political Equality: A Seven–Natioyh'l,k=n Comparison.** London, New York, Melbourne: Cambridge University Press.

ตำบลดสร้างสุข: การจัดการความรู้ชุมชนสุขภาวะสู่แหล่งปฏิบัติการเรียนรู้ Happy Community : Knowledge Management for Well-Being Learning Center

ชุติมา น้อยนารถ

หลักสูตรศิลปศาสตร สาขาวัฒนธรรมและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดลศาลายา

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์และถอดบทเรียนการจัดการความรู้ของชุมชนเพื่อไปสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนสุขภาวะ โดยเจาะจงศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในพื้นที่ภาคกลางที่มีการดำเนินการจัดการความรู้โดยชุมชนตามแนวคิดตำบลสุขภาวะ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น แกนนำชุมชน และตัวแทนชาวบ้าน รวม 40 คน โดยการสัมภาษณ์ระดับลึก การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม และการสังเกตวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการความรู้ในพื้นที่ศึกษาเกิดขึ้นได้เนื่องจากชุมชนมีต้นทุนที่ดีที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ทั้งทรัพยากรบุคคลและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น รวมทั้งมีการสะสมความรู้จากกิจกรรม/โครงการพัฒนาต่างๆ ที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในชุมชน ก่อเกิดเป็นชุมชนความรู้ที่สำคัญ อีกทั้งการสร้างเป้าหมายของชุมชนร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การจัดการความรู้นั้นเกิดจากการทบทวนประสบการณ์และองค์ความรู้เดิม ที่เป็นผลลัพธ์จากการทำกิจกรรมในชุมชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผนวกกับชุมชนมีกลุ่มแกนนำที่เข้มแข็ง มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นนักสื่อสารที่ดี รวมถึงการได้รับการหนุนเสริมจากหน่วยงานภายนอกก็เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้คนในชุมชนเกิดความเข้าใจและการยอมรับเป้าหมายร่วมกัน ส่วนกระบวนการการแบ่งปันความรู้ของชุมชนเป็นไปตามวิถีเดิมของท้องถิ่นภายใต้กลไกการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับชุมชน โดยมีผู้นำทำหน้าที่เป็นกระบวนการ ขวนกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเด็นความรู้ในการเสริมสร้างชุมชนสุขภาวะของชุมชนแห่งนี้ ถูกจัดแบ่งเป็นระบบต่างๆ ของชุมชน ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 2) สุขภาพชุมชน 3) การจัดการสิ่งแวดล้อม 4) เกษตรปลอดภัย 5) การพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน 6) เศรษฐกิจและสวัสดิการ และ 7) จิตอาสา ท้ายสุดชุดความรู้ต่างๆ ของชุมชนเหล่านี้ได้ถูกนำเสนอผ่านแหล่งปฏิบัติการเรียนรู้จำนวน 24 แห่ง จัดทำเป็นเนื้อหาหลักสูตรเพื่อฝึกอบรม และถ่ายทอดให้กับผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานจากชุมชนอื่นๆ ทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้การจัดการความรู้ของชุมชนแห่งนี้จะสามารถดำเนินการจนเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม แต่จากการที่หน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยผลักดันกระบวนการต่างๆ ส่งผลให้การจัดการความรู้เป็นไปอย่างเร่งรีบ ทำให้ขาดพลังร่วมจากบางส่วนของชุมชน และบางเป้าหมายมุ่งตอบสนองความต้องการภายนอก ชุมชนมากกว่าภายในชุมชนเอง

คำสำคัญ : การจัดการความรู้ สุขภาวะ องค์ความรู้ การแบ่งปันความรู้ ชุมชนความรู้ แหล่งเรียนรู้

Abstract

This study aimed to synthesize and explore the lessons learned from knowledge management set by a community as to become a well-being learning center. A community in the Central Region with such the management was selected as a study case. The researcher used qualitative research methodology to collect data from forty persons, participated in the knowledge management, which included local leaders, the mainstay and representatives of the community. In-depth and group interviews and observations were conducted. The collected data was then analyzed by means of the content analysis.

The findings revealed that the knowledge management in the studying area could possibly take place due to its own advantageous resources, which meant either human or environmental

resources. Including the knowledge accumulation from the activities and developmental projects, which have been continued and kept carrying on in the community, all the knowledge could be triggered as significant knowledge assets. Besides, the establishment of the community goals was normally retrieved from the reviews of experiences and original body of knowledge gaining through several pasting years. Since the community had a strong mainstay team, who had positive attitude towards life quality development, and had good communication skills, including the external supports that usually came in to the community, these factors led the community people to move on to a mutual understanding and acceptance of the setting goals. For the procedure in sharing the knowledge among themselves, it lied on their old traditional ways under the systematic exchanging information from experiences, which consisted of three levels: individuals, group, and community. As to keep the information exchanging actively flowed, the moderator was supposed to ensure the talk being fruitful, initiative and continued. The knowledge to establish a well-being system in this area included the following factors: 1) participatory management, 2) community health care system, 3) environmental management, 4) healthy agriculture, 5) development of creative activities for children and youths, 6) welfare and economic system and, 7) promotion of voluntary mind. At last, the sets of community knowledge were presented through twenty-four learning centers, and the contents were later designed as training courses, in order to disseminate the widespread knowledge to the visitors from other communities across the country. Though the operation on the community knowledge management above presented its explicit outputs, it ran too fast and lacked the cooperative strength from some parts of the community that were still missing. Moreover, instead of responding to the community needs, some goals seemed rather served external requirements more. That was because of the consequence of external organizations' intervention in pushing their force into the community procedures.

Keywords : Knowledge Management, Well- Being , Body of Knowledge, Knowledge Sharing, Knowledge Assets ,Learning Center

บทนำ

“การจัดการความรู้” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนสุขภาวะที่สำคัญมาก จากหลักการที่ว่า การจัดการความรู้สามารถบูรณาการศักยภาพของมนุษย์ทั้ง 4 ด้าน เข้ามาใช้อย่างพร้อมเพรียงกันทั้ง 4 มิติ ทางกาย ทางจิต ทางสังคม ทางปัญญา ในลักษณะเชื่อมโยงเสริมพลังซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ ให้เกิดความเป็นชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขั้นพื้นฐานทางสังคม จากโครงสร้างแนวตั้ง สู่โครงสร้างเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง (ประเวศ วะสี, 2550) ทั้งรูปแบบการจัดการความรู้ของชุมชนด้วยตัวของชุมชนเองก็ยังเป็นเครื่องมือที่ในระดับชุมชนสามารถพัฒนาขึ้นมาใช้งานได้ด้วยตนเองไม่ยากนัก ด้วยว่าแต่ละชุมชนมีการสั่งสมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาอยู่มา ภายใต้งานของการจัดการกับปัญหา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในช่วงเวลาต่างๆ จนตกผลึกเป็นบทเรียนสำคัญที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งตลอดเวลา หากแต่ชุดความรู้ส่วนใหญ่มักจะเป็นลักษณะ “ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน” หรือ Tacit Knowledge ซึ่งเป็นความรู้ที่มาจากประสบการณ์มีลักษณะความเป็นส่วนบุคคลสูงไม่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนหรือเป็นทางการมากนัก จึงไม่ง่ายที่จะสื่อสารถ่ายทอด ดังนั้น จึงเป็นความรู้ที่นำไปใช้งานต่อได้ค่อนข้างลำบากต้องอาศัยความสนิทชิดเชื้อระหว่างบุคคล ผ่านกระบวนการถ่ายทอด หรือถอดองค์ความรู้ที่ดีจึงจะสามารถยกระดับให้เป็น “ความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง” หรือ Explicit Knowledge ได้

การศึกษาถอดชุดความรู้ชุมชนแห่งหนึ่งในภาคกลางที่อยู่ระหว่างการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตำบลสุขภาวะ ให้เห็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดรูปแบบการจัดการความรู้ภายใต้วิถีชุมชนจะแสดงให้เห็นที่มาที่ไปของ “ตัวองค์ความรู้” รวมถึงรายละเอียดที่เป็นประหนึ่ง “กลไก” โดยนำหลักการจัดการความรู้หรือ Knowledge management - KM ทางวิชาการมาเทียบเคียงวิเคราะห์ให้เห็นว่าแนวทางการจัดการความรู้ในระดับชุมชนนั้นมีรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างไร หรือต้องคำนึงถึงปัจจัย เงื่อนไข อะไรบ้างเป็นสำคัญ การศึกษาเชิงลึกจากชุมชนแห่งนี้จะนำไปสู่แนวทางการสนับสนุนกลไก

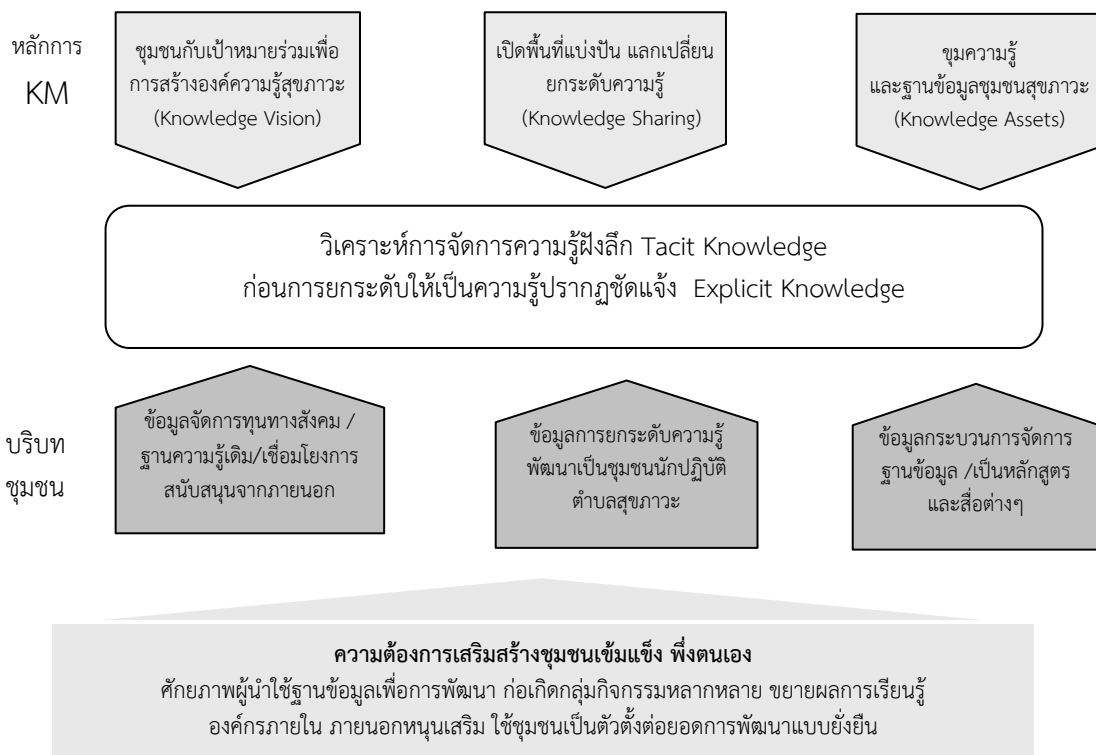
ให้ระดับชุมชนสามารถพัฒนาระบบการจัดการความรู้ได้อย่างเหมาะสมขึ้น ซึ่งครั้งนี้ผู้ศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ติดตาม ถอดบทเรียนและวิเคราะห์ โดยใช้หลักคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต้องการศึกษามาวางเป็นกรอบคิดในช่วงแรกก่อนเข้าสู่ ชุมชน และใช้ในการทบทวนช่วงระหว่างเก็บข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการของชุมชนและอธิบายปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้น ซึ่งพบว่า บางครั้งต้องมีการนำแนวคิดหลายด้านมาบูรณาการร่วมกัน ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับสถานะ อาทิเช่น ความหมายความสำคัญเรื่องสถานะ/สุขภาพ แนวทางและกระบวนการในการพัฒนาสุขภาพ และกระบวนการ ชุมชนกับการพัฒนาสุขภาพ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาชุมชน อาทิเช่น แนวคิดและความหมายของ การจัดการความรู้ และกระบวนการ/แนวทางในการจัดการความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน อาทิเช่น แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม และเทคนิคการศึกษาและถอดบทเรียนชุมชน นอกจากนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ และชุมชนสุขภาพในพื้นที่อื่นๆ โดยวางวัตถุประสงค์การศึกษาและกรอบการ ศึกษาวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

ศึกษาและถอดบทเรียน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการความรู้สุขภาพในระดับชุมชน ของตำบลหนึ่งในพื้นที่ ภาคกลาง โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

- 1) ศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของชุมชน (พื้นที่กรณีศึกษา) สู่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความ สุขภาวะของคนในชุมชน
- 2) สังเคราะห์ ถอดบทเรียนกระบวนการจัดการความรู้ของชุมชน สู่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สู่ชุมชนสุขภาพ เพื่อพัฒนา องค์ความรู้การจัดการความรู้ในระดับชุมชน

กรอบในการศึกษาวิจัย

ข้อถกเถียงเบื้องต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอกระบวนการ การจัดการความรู้ในระดับชุมชนของชุมชน หนึ่งในพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งผู้ศึกษาไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลชื่อตำบลและชื่อหน่วยงานองค์กรหลักที่มีส่วนร่วมดำเนินการได้ เนื่องจากรายละเอียดผลการศึกษาและข้อมูลวิเคราะห์บางส่วน อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนและหน่วยงานบางหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงตกลงเรียกชื่อพื้นที่ ที่ทำการศึกษานี้ว่า “ตำบลที่ผู้ศึกษาเลือกศึกษา” “ตำบลแห่งนี้” หรือ “ชุมชนแห่งนี้” ซึ่งมีความหมายเดียวกัน และผู้ศึกษาตกลงเรียกชื่อหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาสนับสนุนชุมชนแห่งนี้ว่า “องค์กรด้านการสร้างเสริมสุขภาพ”

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษาเพราะเป็นแนวทางการศึกษาที่สามารถอธิบายบริบทด้านต่างๆ ของชุมชน ได้อย่างครอบคลุม โดยใช้ปรัชญาแนวคิดและระเบียบวิธีวิทยาในการศึกษาวิจัย ดังนี้

การออกแบบการวิจัย

การเลือกพื้นที่วิจัยผู้ศึกษาจะจงเลือกชุมชนหนึ่งในเขตพื้นที่ภาคกลาง ที่มีลักษณะเฉพาะในด้านการพัฒนาตามแนวคิดตำบลสุขภาวะ โดยเป็นชุมชนที่มีพัฒนาการด้านการจัดการความรู้ในหลายด้านอยู่แล้วก่อนหน้านี้ มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปนัย (inductive analysis) นำข้อมูลมาหาข้อสรุปว่าแต่ละช่วงของกระบวนการที่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้มีเหตุ ปัจจัยอะไรบ้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาเทียบเคียงกับทฤษฎี หรือเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ให้เห็นความแตกต่าง

วิธีในการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาวิจัย และรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษา แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ

- 1) การรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยการจัดการความรู้ แนวคิดสุขภาวะ การจัดศูนย์เรียนรู้ การสื่อสารชุมชน การมีส่วนร่วม และเทคนิคการพัฒนาชุมชนรูปแบบต่างๆ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ตำบลสร้างสุข และเอกสารการประชุมวิชาการ และกรณีศึกษาที่มีการดำเนินการในพื้นที่อื่นๆ
- 2) การรวมรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยเลือกบุคคลสำคัญ (Key Informant) ในการสัมภาษณ์ข้อมูลในช่วงการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามมีผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 40 คน ใช้เวลาในการพูดคุยสัมภาษณ์ ไม่ต่ำกว่าคนละ 40 นาที - 2 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมสัมภาษณ์ผู้ร่วมกิจกรรมประชุมหรือผู้ร่วมการประชุมกลุ่มย่อยของชุมชน
- 3) การลงพื้นที่ชุมชนระยะเวลาติดต่อกันมากกว่า 3 เดือน เพื่อสังเกตการณ์ / สัมภาษณ์แบบระดับบุคคล กลุ่มย่อย และเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนนำเสนอของชุมชน โดยใช้วิธีการสื่อสารสองทางพูดคุยพร้อมแลกเปลี่ยนความรู้ มีการกระตุ้นเชิงการตั้งคำถามให้เกิดการพูดคุยในเชิงลึกมากขึ้น
- 4) การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) คือ การนำเนื้อหาทั้งหมดที่ได้จากการรวบรวมภาคสนามมาจัดเรียง วิเคราะห์ ร่วมกับเทียบเคียงกับหลักคิดทฤษฎีที่ผู้ศึกษาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลัก โดยทำการตรวจสอบข้อมูลซ้ำๆ ต่างกรรมต่างวาระกัน หลังจากนั้นตรวจสอบข้อมูล และทำดัชนีข้อมูล (Indexing) โดยการนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่เพื่อเรียบเรียงผลการศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

ผู้ศึกษาขอเสนอในลักษณะบทความสรุปสังเคราะห์พร้อมอภิปรายผล เพื่อจะได้เปรียบเทียบกับหลักการให้เห็นปัจจัยสำคัญของการถอดบทเรียนจัดการความรู้ชุมชนสุขภาวะในชุมชนแห่งนี้ได้ชัดเจนขึ้น โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ประเด็น ตามหลักการจัดการความรู้ดังนี้ คือ

1. กระบวนการพัฒนาวิสัยทัศน์ความรู้ (Knowledge Vision)

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนแห่งนี้พัฒนาไปสู่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตำบลสร้างสุข เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เริ่มต้นที่การกำหนดเป้าหมายร่วมกันของชุมชนภายใต้คำว่า “สุขภาวะ” นำไปสู่การรับรู้เข้าใจ “กระบวนการพัฒนาชุมชนสุขภาวะ” โดยวิธีการสรุปผลลัพธ์ องค์ความรู้จากการทำกิจกรรมโครงการฯ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนช่วงหลายปีที่ผ่านมา (ซึ่งปรากฏเป็นข้อมูลว่าในระยะ 10 มากกว่า 30 โครงการฯ) เชื่อมโยงผลสำเร็จที่ชุมชนทำมาแล้วซึ่งเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องของวิถีชีวิต เช่นการเกษตร สุขภาพ เศรษฐกิจ อาชีพ เยาวชน มาสรุปเป็นความหมายเดียวกับการพัฒนา “สุขภาพองค์กรรวม” โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลของชุมชน (อบต.) เป็นหน่วยงานหลัก หรือเจ้าภาพรวบรวมข้อมูลเสนอต่อหน่วยงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานรอบตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยหลักด้วยว่าข้อมูลจะถูกพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ไม่ตกหล่น และเห็นกระบวนการเคลื่อนไหวของความรู้

เช่น นำความรู้ที่ได้จากโครงการเดิม มาพัฒนาโครงการใหม่ดำเนินการผ่านกลุ่มคน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกิจกรรมที่วางแผนไว้ จากนั้นได้บทสรุป ยุกระดับความรู้นั้นในลักษณะรายงานกลุ่มกิจกรรมนำมาสะสมไว้ รวบรวมพัฒนาเป็นกิจกรรมต่อยอดไปเรื่อยๆ เป็นวงจรแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหมุนเวียนในชุมชนหลายรอบ คล้ายคลึงกับที่ อัญญาญาณี คล้ายสุบรรณ (2550) ได้สรุปแนวทางการเรียนรู้ขององค์กรว่ามีเครื่องมือซึ่งเสนอแนะไว้โดย Ross, Smith และ Roberts (1994, pp, 59-65) ชื่อว่า “wheel of Learning” หรือวงล้อแห่งการเรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการฝึกฝนเรียนรู้ใน 4 ขั้นตอน คือ 1) การสะท้อนความคิด 2) การเชื่อมโยงความคิด 3) การตัดสินใจ และ 4) การลงมือทำ จะเห็นชัดเจนว่า ชุมชนแห่งนี้มีการพัฒนา กลไกให้เกิดเคลื่อนไหวของความรู้ในพื้นที่นั่นคือ อบต. ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในส่วนของจัดการข้อมูลองค์ความรู้ให้มีความต่อเนื่อง เพราะหากไม่มีหน่วยงานรับจัดการก็จะไม่มีกลุ่มคนทำหน้าที่ รวบรวมข้อมูลให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ นอกจากนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการพัฒนากิจกรรมของชุมชนแห่งนี้ ยังพบว่า มีลักษณะเด่นด้านการสื่อสารผ่านความเชื่อมั่นในตัวผู้ทำหน้าที่สื่อสาร ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของรัตนา โตสกุล (2548) และคณะ ที่สรุปว่าเงื่อนไขสนับสนุนการจัดการความรู้ของชุมชนลำดับแรกคือ “ผู้มีบารมี” หรือผู้นำทางธรรมชาติที่ชุมชนเลื่อมใสศรัทธา แต่อาจจะแตกต่างกันตรงที่ชุมชนแห่งนี้ มีกลุ่มงานทำหน้าที่สื่อสารในระดับหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกว่า “ทีม 5 เสือ” (อบต. 1 ผู้ใหญ่ 1 ผู้ช่วย ผญ. 2) ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป็นผู้หน้าที่ทางการประสานการทำงานร่วมกันในลักษณะสื่อสารข้อมูลภายในออกไปสู่ภายนอก และรับข้อมูลภายนอกมาสื่อสารภายในหมู่บ้าน ทำให้การกระจายแนวคิดการพัฒนาชุมชนสุขภาวะถูกส่งต่อได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

และจากการเทียบเคียงผลการศึกษากับผลการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ชุมชนท้องถิ่นที่นำเสนอผ่านงานของ สกว. ในหนังสือ “ชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการความรู้โดยอิสระ” (2546) ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งนำเสนอกระบวนการวิจัยพัฒนาสกัดตัวความรู้ และการได้มาซึ่งความรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของ อบต. ในด้านการจัดการความรู้้น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาในชุมชนแห่งนี้ พบว่าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมข้อมูลและยกระดับความรู้สู่การพัฒนาโครงการใหม่ๆ สร้างการรับรู้ และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และสื่อสารผ่านตัวแทนของชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการหรือแกนนำทุกกลุ่ม ได้อย่างสอดคล้องกับวิถีปกติของชุมชน โดยพบข้อมูลว่าเมื่อ อบต. รับเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดกิจกรรม จัดประชุม เชื่อมประสานหน่วยงานภายนอก และดำเนินการตามเป้าหมายเพื่อการพัฒนาภายใต้แผนงานคุณภาพชีวิต โดยบรรจุไว้ในแผนงานพัฒนาตำบล 3 ปี และ 1 ปี ที่ต้องจัดการเร่งด่วนด้วยแล้ว จะยิ่งเสริมพลังการจัดการให้เห็นผลเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปอีก

ซึ่งในประเด็นนี้หากจะวิเคราะห์ตามแนวคิดของ ประพนธ์ ผาสุกยี่ด และวิจารณ์ พานิช (2551) ในลักษณะของโมเดลปลาทุ ตามขั้นตอนการจัดการความรู้ ช่วงแรกคือ “หัวปลา” หมายถึงเป้าหมายของการดำเนินการจัดการความรู้ หรือ “ส่วนหัวปลา” ที่ต้องสะท้อนให้เห็น “วิสัยทัศน์ความรู้” (Knowledge Vision) ก่อนอื่นใดว่า “แล้วชุมชนแห่งนี้ ต้องการจัดการความรู้ไปเพื่ออะไร ?” ซึ่งสรุปได้ว่าชุมชนแห่งนี้มีความชัดเจนว่าต้องการจัดการความรู้เพื่อ “พัฒนาชุมชนสุขภาวะ” และเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กรหรือชุมชนตามหลักการนี้จำเป็นต้องมีกลไกที่สำคัญในการส่งเสริมให้เกิดหัวปลานั้นคือ “คุณเอื้อระบบ หรือ Chief Knowledge Officer มาทำหน้าที่ให้บรรลุผลสำคัญ 2 ประการ ในช่วงเริ่มต้นคือ 1) เพื่อสร้างความชัดเจน 2) เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของ จึงสามารถระบุได้ว่า อบต. ของชุมชนแห่งนี้ทำหน้าที่เป็น “คุณเอื้อ” ให้เกิดความชัดเจนและสร้างความเป็นเจ้าขององค์ความรู้ ในเบื้องต้นมากที่สุด คือการรับเป็นเจ้าภาพจัดการข้อมูลที่มีอยู่ในชุมชนเชื่อมโยง หน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมทำโครงการต่างๆ ให้เป็น “คุณเอื้อ” ระดับรองลงมาในลักษณะการเชื่อมภาคีการพัฒนา ร่วมกันในหลากหลายประเด็น จนมีลักษณะของกลุ่มงานกิจกรรมที่มี “คุณเอื้อ” ให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้จากหลายหน่วยงาน จนกระทั่งช่วงปี 2552 เชื่อมโยงไปจนพบหน่วยงานสนับสนุนภายนอกคือ “หน่วยงานส่งเสริมสุขภาพแห่งหนึ่ง” ที่ทำหน้าที่เข้ามาเป็น “คุณเอื้อ” คนสำคัญสนับสนุนให้ชุมชนแห่งนี้จัดทำโครงการตำบลสุขภาวะโดยตรงภายใต้แผนงาน 3 ปี (2553-2556) โดยมีหลักการทางวิชาการและงบประมาณเข้ามาสนับสนุนเป็นรูปธรรมชัดเจน จึงส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงการจัดการความรู้ของชุมชนที่มีความเข้มข้นขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สรุปได้ว่าในการเกิดขึ้นของ “คุณเอื้อ” ของชุมชนไม่อาจกำหนดเป็นระบบ กลไก หรือบทบาทช่วงเวลาชัดเจนตายตัววันก บางครั้งชุมชนส่วนใหญ่อาจจะต้องรอสถานการณ์ที่ประจวบเหมาะพอดี และมีคุณเอื้อได้หลายรูปแบบทั้งภายใน และภายนอก มิได้กระทำได้รวดเร็วเหมือนการดำเนินการจัดการความรู้ทั่วไปภายใต้ หน่วยงานหรือองค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจน ที่เหมือนกันคือ จำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่เก็บรวบรวมชุดข้อมูลที่ได้มาแต่ละช่วงชัดเจน ให้ข้อมูลคงอยู่และรอเชื่อมโยงกับข้อมูลชุดอื่นๆ เสมอ

2. กระบวนการสร้างพื้นที่แบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)

ผลการศึกษาเห็นได้ชัดจนกว่าระยะ 10 ปี ที่ผ่านมาในพื้นที่ชุมชนแห่งนี้ มีการทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ค่อนข้างมาก และมีประเด็นหลากหลายครอบคลุมกลุ่มคน ทุกเพศทุกวัย จึงเป็นที่แน่นอนว่าระดับความถี่ของการประชุม

หรือปฏิสัมพันธ์ ร่วมกันของคนในชุมชนโดยเฉลี่ยแล้วมีสูงมากอย่างแน่นอน และในการพบเจอกันแต่ละครั้งจะเป็นช่วงเวลาแห่งการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นไม่ประเด็นใดก็ประเด็นหนึ่งอยู่เสมอ อีกทั้งในส่วนของหน่วยงานภายนอกเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนอยู่บ่อยครั้งก็จัดกิจกรรมลักษณะรวมกลุ่มพูดคุย เพราะฉะนั้น จึงเป็นข้อสรุปได้เป็นอย่างดีว่าชุมชนมีลักษณะการสร้างพื้นที่แบ่งปันความรู้กันบ่อยมาก ทั้งจากประเด็นการพัฒนาของชุมชนเอง และจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งเหล่านี้ เปรียบเสมือนการพัฒนาทักษะด้านการประมวลความคิด ความรู้ของผู้ที่มาร่วมไปด้วยในตัว ในลักษณะของวงจรแห่งการเรียนรู้ดังที่กล่าวมาแล้วตอนต้น

ซึ่งเป็นรากฐานกระบวนการจัดการความรู้ตั้งแต่ระดับตัวบุคคล ก่อนที่จะสื่อสารไปสู่ผู้อื่นประหนึ่งกลั่นกรองประมวลความคิดในตัวเอง ก่อนนำเสนอแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น หากนำมาวิเคราะห์เชิงหลักการ จะพบว่าลักษณะกิจกรรมเหล่านี้เรียกได้ว่าเป็นรูปแบบการสร้างและการ “ถ่ายโอนความรู้” หรือ knowledge transfer” รูปแบบหนึ่ง ที่กล่าวว่าเกิดความรู้ใหม่ ๆ และประยุกต์ใช้ในตัวตน แล้วความรู้นี้ก็ถูกถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำ 2 อย่างคือ การส่งผ่าน (transmission) และการซึมซับ (absorption) ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงความสามารถ เพิ่มคุณค่า และพัฒนาความคิดใหม่ๆ หรือบางอย่างนำไปสู่พฤติกรรมใหม่ๆ ได้อีกด้วย (Davenport&Prusak, p.101, อ้างใน อัญญาณี คล้ายสุบรรณ, 2550) ซึ่งสะท้อนได้จากการที่กลุ่มผู้นำของชุมชน ที่เพิ่มขึ้นจากกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิด พัฒนาการจากผู้นำมาเป็นผู้นำเสนอถ่ายทอด ช่วงที่มีกลุ่มอื่นๆ มาขอข้อมูลหรือมาเรียนรู้ในพื้นที่ในลักษณะวิทยากร ประชาชนชุมชน เป็นต้น ซึ่งนับได้ว่าเป็นกระบวนการนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับความรู้ และความรู้กับความรู้ ที่แน่นแฟ้นขึ้น ดังที่กาญจนา แก้วเทพ (2551) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติของการจัดการความรู้ หรือ KM ในการบริหารจัดการความรู้นั้น เป็นเรื่องของการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับความรู้ และภายใต้กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดความรู้ลักษณะนี้ จะชี้ชัดว่าความรู้ถูกยกระดับขึ้นเป็นชุดข้อมูล และองค์ความรู้แต่ละเรื่องจัดเจนขึ้น

หากวิเคราะห์ลักษณะของกระบวนการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นช่วงนี้ เพื่อให้เห็นมุมมองความเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนอีกประการคือ เรื่องของการปรับเปลี่ยนลักษณะของความรู้ฝังลึกหรือ Tacit Knowledge ไปสู่ลักษณะของความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งหรือ Explicit Knowledge ตามแนวคิดของการพัฒนา “วงเกลียวแห่งความรู้”หรือความรู้รอบใหม่ที่สูงขึ้นกว่าเดิมที่ได้รับการเผยแพร่ในชื่อเรียกว่า “SACI” โดย Nonaka และ Takeuchi (2550) โดยเมื่อเทียบเคียงแนวคิดวงเกลียวความรู้กับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้ จะเห็นได้ว่าช่วงเวลาที่ผ่านมาเกิดลักษณะการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในชุมชนขึ้นทุกกลุ่มกิจกรรม โดยมีลักษณะหลากหลาย เช่น คุยกันเองให้ข้อมูลผู้อื่น ตั้งวงคุยไม่เป็นทางการหรือประชุมอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นลักษณะวงเกลียวที่มีหลายวงเล็กใหญ่ทับซ้อนกันและเกิดขึ้นต่างกรรมต่างวาระ ตามสถานการณ์ทั้งภายในภายนอกที่จะเอื้ออำนวย ซึ่งอาจจะแตกต่างกับการจัดการความรู้ในองค์กรใดองค์กรหนึ่งที่สามารถระบุตัวรูปแบบได้อย่างชัดเจน เช่นวาระการประชุมหรือการฝึกอบรม เป็นต้น และจากการศึกษาภายใต้กิจกรรมเหล่านี้ สามารถถอดบทเรียนให้เห็นเครื่องมือในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ให้มีประสิทธิภาพ นั่นคือ แผนที่ความคิด (Mind map) และ คุณอำนวย (กระบวนการ หรือ Facilitator) ที่ชุมชนนำมาใช้ในการสร้างการแบ่งปันความรู้รูปแบบใหม่ๆ และพัฒนากลายเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ที่มีคุณภาพมาก มีชีวิตชีวามากขึ้นตามลำดับอีกด้วย

นอกจากนั้นจากการศึกษาจะพบว่าภายใต้การดำเนินกิจกรรมของชุมชนภายใต้ชุดโครงการพัฒนาตำบลสุขภาวะเกิดความแตกต่างจากพื้นที่แลกเปลี่ยนแบบเดิมของชุมชน คือจากค่อยๆ เรียนรู้ไปตามธรรมชาติ ไปเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงลึกให้ได้ข้อมูลหลายๆ เพื่อสรุปเป็นชุดข้อมูลความองค์ความรู้ให้ชัด ภายใต้วัตถุประสงค์และเงื่อนไขเวลาของโครงการฯ มีกระบวนการประชุมค่อนข้างเป็นทางการ กำหนดกลุ่มคนเข้าร่วมระดับแกนนำชุมชน เช่น แผนประชุมคณะทำงานตำบลทุกเดือน อบรมและถอดบทเรียนผู้รู้ทุก 3 เดือน เป็นต้น ซึ่งแม้การดำเนินการเช่นนี้จะคล้ายคลึงกับหลักการที่ว่า “การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือการเอาความรู้ที่มี มาถ่ายทอด มาเล่าสู่กันฟัง หรือการจัดเวทีแบ่งปันความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้ให้เกิดการยกระดับร่วมกัน โดยวิธีการนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practices COP)” รูปแบบหนึ่งก็ตาม แต่มีจุดสังเกตที่น่าสนใจว่างานที่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้เป็นกระบวนการจัดการความรู้ที่ครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ โดยวิเคราะห์ได้จากข้อมูลที่ปรากฏเป็นภาพรวมบทเรียนในระยะเข้าร่วมโครงการฯ กล่าวคือ สุดท้ายเกิดการจัดการความรู้ให้ปรากฏชัดเป็นรูปแบบ 7 ระบบสร้างสุขตำบล... อันประกอบด้วย 1) ระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 2) ระบบสุขภาพชุมชน 3) ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม 4) ระบบเกษตรปลอดภัย 5) ระบบการพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อเด็กและเยาวชน 6) ระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการ และ 7) ระบบจิตอาสา และมีการยกระดับพัฒนากลุ่มกิจกรรมเดิมของชุมชน ให้เป็นกลุ่มปฏิบัติการ 24 แหล่งเรียนรู้ ในลักษณะ

ห้องเรียนชุมชน มีการเชื่อมโยงให้เครือข่ายพื้นที่อื่นๆเข้ามาเรียนรู้ได้จริง โดยชุมชนดำเนินงานตามโครงสร้างการควบคุมด้วย กำหนดเวลา ขึ้นตอนต่างๆ ตามที่แผนงานระบุไว้ และมีลักษณะขับเคลื่อนกิจกรรมต่อเนื่องมีได้ขาดก็ตามที่

แต่เมื่อนำข้อมูลที่พบในชุมชนช่วงนี้ มาวิเคราะห์ในประเด็นหลักการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) หรือที่ประพนธ์ ผาสุกยัต และวิจารณ์ พานิช (2551) ได้เปรียบเทียบการแบ่งปันความรู้ ว่าเป็น “ตัวปลา” ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากความเชื่อที่ว่าความรู้จัดการไม่ได้ ซึ่งหมายความว่าจัดการความรู้นี้จะบังคับให้เกิดขึ้นไม่ได้ แต่จะเกิดขึ้นเองโดยความสมัครใจ หรือพร้อมใจ เป็นการพร้อมใจที่จะแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะเกิดการสร้างความดีความ และการยกระดับความรู้ขึ้นโดยอัตโนมัติ เป็นการเรียนรู้ที่เหนือระดับปัจเจกขึ้นไปใช้ “พลังทวีคูณ” หรือพลังรวมหมู่” หรือเมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางการจัดการความรู้ ในกลุ่มปราชญ์ของอีสานในการถอดบทเรียนการจัดการความรู้เพื่อชุมชนเป็นสุขในภาคอีสานของรัตนโกสุมและคณะ (2548) ที่ชี้ให้เห็นรูปแบบการพัฒนาจัดการความรู้ในระดับชุมชนด้วยการเรียนรู้ อย่างเป็นธรรมชาติค่อยเป็นค่อยไป ตกผลึกในช่วงระยะเวลา ยาวนาน ไม่มีรูปแบบเป็นทางการมาบังคับ ผู้นำหรือกลุ่มชุมชนต่างทดลองเรียนรู้ลองผิดลองถูกด้วยตนเอง จนสร้างรูปแบบที่ชัดเจนมั่นคงได้ด้วยตนเองให้ความรู้ที่เกิดขึ้นขยายผลคนในพื้นที่ก่อน ทั้งยังมีขั้นตอนการจัดหลักสูตรเพื่อให้คนในกลุ่มชุมชนปรับวิธีคิด วิธีการจัดการ และ “ตระหนักถึงผลลัพธ์ด้วยตนเอง” จนกระทั่งคน “ในร่วมเป็นเจ้าของ” และใช้งานจนเป็น “วิถีปกติ” จากนั้นจึงขยายผลให้คนภายนอกเข้าไปเรียนรู้ภายหลัง และเน้นนำเสนอความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นเรื่องราว ในเชิงลึก ประหนึ่งสร้างจากรากฐานที่ยังรากลึกและแข็งแกร่งกว่า จึงมีความยั่งยืนมากกว่า ซึ่งตรงกับรูปแบบที่เรียกได้ว่าเป็น “ชุมชนนักปฏิบัติของแท้” (Community of Practices COP)” (ประพนธ์ ผาสุกยัต และวิจารณ์ พานิช, 2551) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนแห่งนี้ในช่วงระยะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่เกิดจากปัจจัยความต้องการบรรลุแผนงานจากกลุ่มงานภายนอกผลักดันให้เกิดขึ้น ซึ่งข้อมูลปรากฏชัดว่าชุมชนต้องจะทำไปตามแผนงานที่ตกลงกันไว้ ซึ่งแม้จะประเมินว่าสัมฤทธิ์ผลในแต่ละช่วงเวลา แต่ขาดลักษณะของ “พลังรวมหมู่” หรือ “ความเป็นเจ้าของ” ชุดความรู้ใหม่ที่นำมาจัดเป็นรูปแบบ 7 ระบบ เพราะผู้ที่สามารถให้ข้อมูลจากกลุ่มงานนี้ได้ มักจะอยู่ในกลุ่มคณะทำงานโครงการฯ ผู้นำชุมชนไม่กี่คนเท่านั้น และที่สำคัญลักษณะชุดความรู้เป็นไปเพื่อจัดทำเป็นศูนย์เรียนรู้สื่อสารกับคนภายนอกแตกต่างจากเป็นวิถีปกติของชุมชนแต่เดิมในลักษณะ “ชุมชนนักปฏิบัติแบบจัดตั้ง” จึงอาจมีแนวโน้มด้านความยั่งยืนที่แตกต่างกันในระยะยาว ซึ่งระยะที่ผู้ศึกษาเข้าไปศึกษาอยู่ระหว่างดำเนินโครงการจึงนำข้อมูลปรากฏการณ์ที่พบในชุมชน มาเปรียบเทียบกับหลักการให้เห็นกลไกสำคัญเท่านั้น กรณีดังกล่าวนี้อาจต้องมีการศึกษาเปรียบเทียบชุมชนก่อนและหลังจัดทำโครงการฯ เสร็จสิ้นแล้วเพื่อความชัดเจนต่อไป

3. กระบวนการเก็บชุมชนทรัพย์สินความรู้ (Knowledge Assets)

ในกระบวนการสะสมฐานข้อมูลของชุมชนแห่งนี้ปรากฏข้อมูลว่าชุมชนมีรูปธรรมของแหล่งฐานข้อมูลที่มีการสรุปถอดบทเรียน สังเคราะห์ในรูปแบบของผลลัพธ์ของกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่หลายหน่วยงานเข้ามาดำเนินการ มีการผลิตสร้างไว้ให้กับชุมชนซึ่งอยู่ในรูปเอกสาร บอร์ด รูปภาพ หนังสือ สารคดี รายการโทรทัศน์ ซึ่งในระยะก่อนเริ่มโครงการฯ จะถูกแยกเป็นเรื่องราว ไม่เป็นลักษณะอธิบายเรื่องภาพรวมชุมชนสุขภาวะชัดเจน แต่ก็ยังเป็นหลักฐานที่จับต้องได้ซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่ระดับแกนนำ นำมาใช้งานในด้านการเผยแพร่เรื่องราวของชุมชนที่ผ่านมาได้ง่าย และเป็นมีทิศทางเดียวกันมากขึ้น ทำให้ขยายผลงานของชุมชนได้อย่างรวดเร็ว และเป็นผลให้หน่วยงาน สถาบันต่างๆ มีการหยิบยกเรื่องราวเชิงประจักษ์ของชุมชนไปต่อยอดได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับอัญญาณี คล้ายสุบรรณ (2550) ที่ให้เหตุผลของการจัดการความรู้ในข้อที่ 6 ที่ว่า “การจัดการความรู้ทำให้ความรู้ในตัวคนเคลื่อนที่ได้ พกพาได้สะดวก” และข้อที่ 9 ที่ว่า “การจัดการความรู้คือโอกาสได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูล สารสนเทศมากขึ้นทุกวัน”

ซึ่งประเด็นนี้มีความชัดเจนว่าในระดับชุมชน ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ผลิตสื่อเองเสมอไป บางครั้งความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก หรือผลลัพธ์ที่ตรงกันระหว่างหน่วยงานภายนอก กับชุมชน ในด้านการก่อเกิดสิ่งที่สามารถยืนยันความสำเร็จของกิจกรรมที่ทำร่วมกันในช่วงเวลาหนึ่ง ในรูปของสื่อลักษณะต่างๆ แล้วมอบให้ชุมชนไว้ใช้งาน ก็เป็นเรื่องที่ดี ช่วยให้ชุมชนสามารถเก็บเรื่องราวสำคัญ ไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งนำไปใช้งานในโอกาสต่อไป หรือใช้ยืนยันความมีอยู่จริงของชุดภูมิความรู้ต่างๆ ดังที่วิจารณ์ พานิช (2551) กล่าวถึงขั้นตอนของการสกัด “ชุมชนความรู้” และแก่นความรู้ ว่าต้องมาจากการบันทึกประสบการณ์การทำงาน และต้องมีการปรับปรุง เป็นชุดความรู้ที่มีความครบถ้วนลุ่มลึก และเชื่อมโยงให้เหมาะกับการใช้งานครั้งต่อไปมากขึ้น

และที่มีความชัดเจนมากขึ้นคือการจัดการสื่อภายใต้โครงการตำบลสุขภาวะ เช่น พัฒนาเป็นหลักสูตร 7 ระบบสร้างชุดจัดทำสื่อแหล่งปฏิบัติการเรียนรู้ 24 แหล่ง และการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านวิทยากรชุมชนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถบอกเล่าเรื่องราวหรือสอนผู้อื่นได้ ประหนึ่งเป็นลักษณะการเก็บชุมชนทรัพย์สินความรู้รูปแบบหนึ่งที่ชุมชนเลือกใช้ ส่งผลให้

ช่องทางในการสื่อสารความรู้ในพื้นที่ที่มีมากขึ้น และมีความชัดเจนในการสกัดองค์ความรู้เพื่อเขียนเป็นชุดหลักสูตรสู่การจัดการทำ เป็นเอกสาร และสื่อรูปแบบต่างๆ มีกระบวนการนำเอกสารหรือสื่อเหล่านั้นกลับไปสอบทานความแม่นยำของข้อมูลกับผู้ใช้ข้อมูล อีกครั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างฐานข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงมากขึ้น ซึ่งกระบวนการต่างๆ เหล่านี้มีลักษณะของการจัดการ ความรู้ ในส่วนที่เรียกว่า “ทางปลา” หมายถึงชุดความรู้ (Knowledge Assets) ที่วิจารณ์ พานิช (2551) กล่าวว่าได้จากการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และผู้ทำหน้าที่ผู้สกัดชุดความรู้ ออกมาจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำเป็นต้องมี “คุณกิจ” (นักจัดการ) และ “คุณลิขิต” (นักจดบันทึก) ร่วมอยู่ด้วยจึงจะสำเร็จด้วยดี ซึ่งพบว่า มีอยู่ในชุมชนนี้ค่อนข้างชัดเจน นั่นคือผู้ที่ ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการหรือ/ผู้ขับเคลื่อนกิจกรรม/ซึ่งนอกจากเป็นหน้าที่ประจำ ยังต้องเป็นผู้จดบันทึกเรื่องราวเพื่อจัดทำ รายงานกิจกรรมทุกเรื่อง ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มงานเจ้าหน้าที่ อบต.ที่ได้รับมอบหมายดูแล 15 หมู่บ้าน แกนนำกลุ่มต่างๆ ใน ชุมชน เช่นกลุ่มเกษตร กลุ่มแม่บ้าน เยาวชน หรือสถาบันการเงิน ซึ่งจะมีผู้ทำหน้าที่เป็น “คุณกิจ” หรือ “คุณลิขิต” ประจำ อยู่แล้ว จึงกล่าวได้ว่าชุมชนมีรูปแบบการจัดการข้อมูล ที่ถูกยกระดับจากการบอกเล่า เป็นการบันทึกในรูปเอกสารหรือสื่อ อื่นๆ จะอยู่เป็นประจำ สม่ำเสมอ ทั้งยังค่อนข้างมีบุคลากรพร้อม อยู่ทุกกลุ่มงาน เมื่อมีโครงการฯใหญ่ จึงได้มีการมีส่วนร่วม จากทุกกลุ่มได้ดี

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาคำถามเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ของดวงพร คำบุญวัฒน์ (2550) ที่ว่าหาก จะใช้การสื่อสารเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม ต้องเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันกำหนดรูปแบบ และพัฒนา ช่องทางสื่อสาร ควรเน้นสื่อในท้องถิ่นจากวัฒนธรรมเดิมก่อน โดยหากจะวิเคราะห์จากเหตุการณ์ต่างๆ เช่น ชุมชนไม่ได้เป็น ผู้ผลิตสื่อเองมาตั้งแต่ต้น สื่อที่มีอยู่เกิดจากกลุ่มหน่วยงานต่างๆ มาช่วยผลิตให้ และกลุ่มหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้มีบทบาทในชุมชน เพื่อใช้งานต่อเนื่อง ชุมชนหยิบมาปรับใช้ได้ดี เป็นต้น ส่วนในประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมสร้างสื่อ จะเห็นความแตกต่างจาก กรณีศึกษาอื่นในด้านการสร้างความเป็นเจ้าของและใช้งานสื่อ โดยเฉพาะช่วงที่ชุมชนจะต้องผลิตสื่อประกอบในแหล่ง ปฏิบัติการเรียนรู้ 7 ระบบ เนื่องจากมีลักษณะของความต้องการให้สื่อเป็นผู้ช่วยวิทยากรนำเสนอเรื่องราว จึงมีการดำเนินการ ให้ชุมชนช่วยออกแบบข้อความ และช่วยกันทบทวน สอบทานให้เข้าใจตรงกัน ประหนึ่งใช้แนวทางการออกสื่อเป็นเครื่องมือ การฝึกซ้อมวิทยากรไปในตัว ดังนั้นการออกแบบสื่อแบบมีส่วนร่วมเพื่อการรวบรวมความรู้ไว้ใช้งานร่วมกันของชุมชน จึงเป็นวิธีการสร้างการยอมรับ และเป็นเจ้าของข้อมูลเกิดขึ้นของชุมชนไปด้วยในเวลาเดียวกัน

ดังนั้น ในประเด็นจึงสรุปได้ว่าในพื้นที่ชุมชนแห่งนี้ มีลักษณะของการสกัดองค์ความรู้ และบันทึกความรู้อยู่แล้ว มากพอสมควร ก่อนที่จะเริ่มมีการดำเนินโครงการตำบลสุขภาวะ หากแต่การเข้ามาของโครงการทำให้เกิดการรวบรวมชุด ข้อมูลที่กระจัดกระจายอยู่ตามกลุ่มต่างๆ ในชุมชน มายกระดับสร้างเป็นชุดองค์ความรู้ใหม่เพื่อตอบโจทย์ในด้านสื่อสารการ พัฒนาตำบลสุขภาวะให้เข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น และมีการสร้างทีมหลักให้มีหน้าที่ประจำในการสังเคราะห์สกัดองค์ความรู้ และ ออกแบบการสื่อสารที่ชัดเจนกำหนดเป็นตัวบุคคลรับผิดชอบแน่นอน ผลลัพธ์จึงเป็นรูปธรรมชัดเจนดังที่ปรากฏ และ ดูเหมือนว่าเป็นการตอบโจทย์ในจุดอ่อนของชุมชนท้องถิ่นในด้านการจัดการข้อมูลได้เป็นอย่างดีได้อีกรูปแบบหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการความรู้สู่สุขภาวะชุมชน

1) สนับสนุนให้ระดับชุมชนสร้างกระบวนการจัดการความรู้ด้วย มีการสนับสนุนให้ชุมชนมีระบบการจัดการ ความรู้ ให้เห็นศักยภาพ และตัวตนของชุมชนด้วยตัวชุมชนเอง พัฒนาเป็นคู่มือเพียงเล่มเดียวของชุมชน ให้ทุกหน่วยงานยึดถือ เป็นหลักในเข้าร่วมงานกับชุมชนโดย บูรณาการทุกเรื่องให้สอดคล้องกับชุดการจัดการความรู้ที่ได้นั้น จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนา อย่างต่อเนื่องตรงตามบริบทมากขึ้น

2) เลือกรวมมองคนในเป็นข้อสรุปรูปแบบการจัดการความรู้ ผู้ที่ทำงานเป็นผู้สกัดความรู้ หรือ “คุณกิจ” มักจะมี กรอบของตนเองเข้าไปช่วยชุมชนจัดการความรู้ และมองผ่านความคิด ความรู้ ของตนเอง มากกว่ามองผ่านมุมมองของเจ้าของชุมชน อาจพยายามอธิบายให้ชุมชนยอมรับตามที่ตนเองสรุป ซึ่งเป็นลักษณะที่อันตรายมากในการจัดการความรู้ เพราะเป็นลักษณะ การครอบงำใช้อำนาจ ดังนั้นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้สกัดความรู้ที่ดีควรศึกษาให้รอบด้าน บันทึกความคิดจากมุมมองของคนในตาม จริง และค้นคว้าหาความรู้เพื่ออธิบายสิ่งที่พบเพิ่มเติมตลอดเวลา ซึ่งอาจจะนำไปสู่ชุดความรู้ใหม่ๆ หรือนวัตกรรมการจัดการ ความรู้ใหม่ๆ ก็เป็นไปได้

3) ค้นหาระบบจัดการความรู้ที่มีอยู่ก่อนสร้างระบบใหม่ ควรมีความเชื่อว่าทุกกลุ่ม หรือชุมชนมีระบบบางอย่างที่ ช่วยจัดการความรู้ก่อนแล้ว มิฉะนั้นชุมชนจะดำรงตน หรือกลุ่มให้เราประจักษ์ได้อย่างไรในวันนี้ ดังนั้น การจัดการความรู้ที่ แท้จริง ก็ควรที่จะเข้าไปค้นหาระบบดั้งเดิมที่ชุมชนนั้นใช้ในจัดการความรู้แต่อาจจะแทรกปะปนอยู่กับรูปแบบอื่นๆ เช่นระบบ ความสัมพันธ์ การเลือก การตัดสินใจ การใช้ความรู้ ภูมิปัญญา

2. ข้อเสนอแนะประเด็นที่ควรหยิบยกศึกษาต่อ

1) การศึกษาการจัดการความรู้ระดับชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ประเด็นที่น่าจะมีการศึกษาเพื่อสร้างชุดความรู้ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ระดับชุมชนคือการรวบรวมเครื่องมือในการจัดการความรู้ของชุมชนในวัฒนธรรม หรือ ภูมิประเทศ ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อให้เห็นเครื่องมือกลไก ที่หลากหลาย เห็นระบบการใช้งาน หรือผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นทางเลือกให้ชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกันนำไปปรับใช้ง่าย

2) การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากในหลายพื้นที่ มีการจัดการความรู้ของชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์เรียนรู้ หรือเปิดชุมชนเพื่อการศึกษาดูงาน ซึ่งมีการวิเคราะห์ผลลัพธ์ในระยะยาว น้อยมาก หรือไม่มีระบบการประเมินย้อนกลับ ให้รู้ว่าหลังจากพัฒนาให้เกิดสิ่งต่างๆ เหล่านั้นเกิดความยั่งยืน หรือสอดคล้องกับวิถีชุมชนหรือไม่อย่างไร การศึกษาวิจัยเชิงลึกด้านนี้ จะส่งผลให้เกิดการคิดพิจารณา ในเรื่องการนำองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการจัดการความรู้ ไปใช้งานต่อยอดได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกมาตร จิ่งเสถียรทรัพย์. 2544. ประชาสังคมกับสุขภาพ. นนทบุรี : สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข แผนงานวิจัยสังคม และสุขภาพ สำนักนโยบายและแผนกระทรวงสาธารณสุข.
- ดวงพร คำนูนวัฒน์ และคณะ. 2550. โครงการวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพของท้องถิ่นสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเวศ วะสี. 2536. องค์กรแห่งสุขภาพทัศนะใหม่เพื่อคุณภาพแห่งชีวิตและการบำบัดรักษา. สำนักพิมพ์โกลด์คิมทอง.
- 2550. การจัดการความรู้ : กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพ และความสุข. สำนักพิมพ์กรีน-ปัญญาญาณ.
- รัตนา โตสกุล และคณะ. 2548. เดินที่ละก้าว : กินข้าวทีละคำ ภูมิปัญญาการจัดการความรู้ของชุมชน .ม.ป.ท..
- วิจารณ์ พานิช. 2551. การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- 2552. เคอร์ติค อลหม่านสู่ระเบียบ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อัญญาณี คล้ายสุบรรณ. 2550. การจัดการความรู้ฉบับปฐมบท. เพชรเกษมพรีนติ้งกรุ๊ป จำกัด

ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูบิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมาย
ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์
The Effects of Used to Score Rubik Used Problem-Based Course
on the Legal Ability to Solve Problems for Law Students

ชัยพีรภูมิ หิรัญโชติปริษา¹ ชดาทิพ ชูจิตร² สนิรัตน์ ศรีสุวรรณภากรณ์³ สมชาติ เกตุพันธ์⁴ ยูพยงค์ วิจารณ์⁵
^{1,2,3,4,5}สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างเกณฑ์คะแนนแบบรูบิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมายที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์ และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์ก่อนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 73 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) เกณฑ์คะแนนแบบรูบิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมาย และ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์แบบอัตนัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และร้อยละ จำแนกนักศึกษานิติศาสตร์โดยใช้เกณฑ์รูบิก และทำการเปรียบเทียบผลของความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน ทดสอบนัยสำคัญโดยอาศัยการแจกแจงของ t-test ผลการวิจัย พบว่า 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมาย มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.17/80.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และ 2) นักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกณฑ์คะแนนแบบรูบิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมาย มีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูบิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา

Abstract

This research aims to: 1) establish criteria scores Rubik used problem-based course on the legal ability to solve problems for law students. 2) to compare the ability to solve the problems of law students before and after class. The sample in this research is the 73 Law students of Faculty of Humanities and Social Sciences Chombueng University Studying in Semester 2, Academic Year 2555. The tools used in this research include: 1) learning management the problem- base. 2) criteria score Rubik used problem-based course, law and 3) an ability to solve problems subjective Law students. Analyzing data were analyzed by using frequency and percentage. Faculty of Law students classified using criteria clipmass. And make a comparison of the ability to solve the problems of law students before and after class. Testing significance by virtue of the distribution of the t-test. The results showed that: 1) Activity-based learning in a course using problem-based law. Efficiency of 82.17/80.33, which was higher than the 80/80 set and 2) students who have been learning activities with a Rubik's rating criteria used

problem-based course in law. Had the ability to solve problems after studying higher pretest at statistically significant at the 5 level.

Keywords : The criterion score Rubik used as a base , The ability to solve problem

บทนำ

ความสำคัญของการเรียนรู้วิชากฎหมายอยู่ที่การทำความเข้าใจข้อกฎหมายอย่างถูกต้องและสามารถใช้หลักกฎหมายอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล การยกตัวอย่างปรากฏการณ์ใดแล้วให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นตามความรู้และความเข้าใจซึ่งอาจมีทั้งถูกและผิด ผู้สอนจะต้องศึกษาและพยายามทำความเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เรียนแสดงออกมา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนยิ่งขึ้น

การเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคชันนิสซึม (Constructionism) มีสาระสำคัญที่ว่า ความรู้ไม่ใช่มาจากการสอนผู้สอนเพียงอย่างเดียว แต่ความรู้จะเกิดขึ้นและถูกสร้างขึ้นโดยผู้เรียนเอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเองบนพื้นฐานกระบวนการการสร้างสองประการ ประการแรก คือ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นด้วยตนเอง ความรู้จะเกิดขึ้นจากการแปลความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับหากเป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และประการที่สองคือ กระบวนการการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด หากกระบวนการนั้นมีความหมายกับผู้เรียนคนนั้น

ในบางรายวิชากฎหมาย กล่าวถึงหลักการทั่วไป กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย และวิธีพิจารณาความอันชั้นซ้อน ตัวอย่างเช่น กฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้ กฎหมายลักษณะพยาน พระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายลักษณะทรัพย์สินและที่ดิน และการบริหารงานและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นต้น จากประสบการณ์ในการสอนวิชากฎหมายของคณะผู้วิจัยพบว่า รายวิชาดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ความสลับซับซ้อนทั้งในเรื่องของคำศัพท์เฉพาะ เนื้อหา และขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา เมื่อนักศึกษาได้รับโจทย์กฎหมายแล้ว จึงไม่สามารถตอบคำถามตามหลักการเขียนตอบแบบกฎหมายได้ จึงมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น และการทำงานในอนาคต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดังกล่าวในปี พ.ศ. 2554 พบว่าต่ำกว่า 60% ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งผลให้นักศึกษาคะแนนรวมของนักศึกษาลดลงไปด้วย ซึ่งอาจมีผลต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อผู้เรียนตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเข้าใจกลไกของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน

ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม สอดคล้องกับการหลักการศึกษาในปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนการเรียนรู้ เน้นว่าบทบาทของอาจารย์เปลี่ยนแปลงจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือผู้จัดหาแหล่งการเรียนรู้ และฝึกประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจข้อกฎหมาย เข้าใจการวางหลักเกณฑ์การเขียนข้อสอบกฎหมาย ส่งผลให้ผู้เรียนสร้างรูปแบบการเขียนตอบข้อกฎหมายและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาความเข้าใจของผู้เรียนได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปบิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมายที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างเกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมายสำหรับนักศึกษาสาขานิติศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์ก่อนและหลังเรียน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมายที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์ โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแบบเขียนตอบตามเกณฑ์คะแนนแบบรูปิก เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) กลุ่มทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest Posttest Design) ขั้นตอนและรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. การดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเกิดประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงร่างวิจัยในชั้นเรียน เป็นการจัดเตรียมวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดระบบ การดำเนินการตามขั้นตอนเริ่มจากการนิยามปัญหา การศึกษาเอกสาร ตำรา ข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเสนอโครงร่างวิจัยในชั้นเรียนต่อคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงร่างวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการทดลองจากเครื่องมือที่ได้รับการพัฒนาจากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการวิจัยเพื่อเสนอคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

2. ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษา น.บ. 2 น.บ.3 น.บ.4 นิติศาสตร์ และนักศึกษา กศ. พช. 13 นิติศาสตร์ของสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้าน จอมบึง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 4 ห้อง ได้แก่ นักศึกษา น.บ. 2 นิติศาสตร์ จำนวน 22 คน นักศึกษา น.บ. 3 นิติศาสตร์ จำนวน 14 คน นักศึกษา น.บ. 4 นักศึกษา จำนวน 22 คน และนักศึกษา กศ.พช. 13 นิติศาสตร์ จำนวน 15 คนของสาขานิติศาสตร์ รวมทั้งสิ้น 73 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

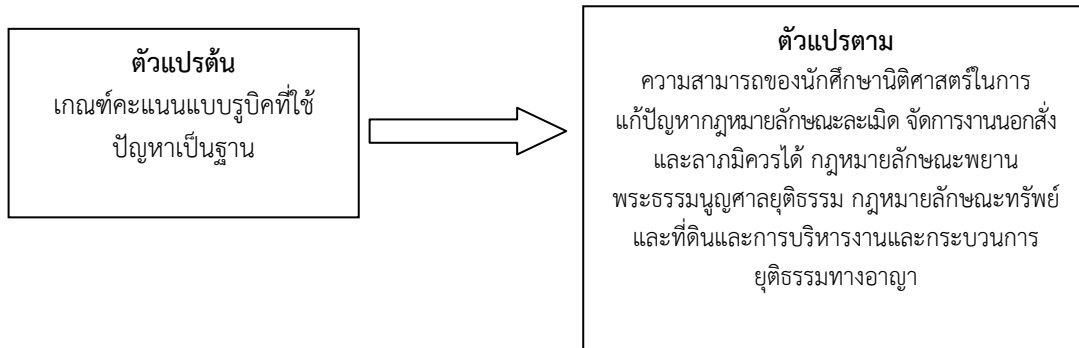
เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ วิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้ วิชากฎหมายลักษณะพยาน วิชาพระธรรมนูญศาลยุติธรรม วิชากฎหมายลักษณะทรัพย์และที่ดิน และวิชาการบริหารงานและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ตัวแปรที่ศึกษาสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท ดังนี้ คือ

ตัวแปรต้น คือ เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตัวแปรตาม คือ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาวินิจฉัยลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้ กฎหมายลักษณะพยาน พระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายลักษณะทรัพย์และที่ดิน และการบริหารงานและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กรอบแนวคิดของงานวิจัยมีดังนี้

3. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Pre-Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยขั้นพื้นฐาน (Pre-Experimental Design) แบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนสอบหลัง (One Group Prettest Posttest Design) ดังนี้

		T ₁ X T ₂	
เมื่อ	T ₁	คือ การทดสอบก่อนใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	
	X	คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก	
	T ₂	คือ การทดสอบหลังเกณฑ์คะแนนแบบรูปิกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. โครงการสอนรายวิชา ในรายวิชาทฤษฎีลักษณะละเมียด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรรได้ ของนักศึกษา น.บ. 2 นิติศาสตร์ 15 ครั้ง ครั้งละ 4 คาบจำนวน 60 คาบ วิชาทฤษฎีลักษณะพยานของนักศึกษา น.บ. 3 นิติศาสตร์ 15 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบจำนวน 45 คาบ วิชาการบริหารงานและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของนักศึกษา น.บ. 4 นิติศาสตร์ 15 ครั้ง ครั้งละ 2 คาบ จำนวน 30 คาบ วิชาทฤษฎีลักษณะทรัพย์สินและที่ดินของนักศึกษา น.บ. 4 นิติศาสตร์ 15 ครั้ง ครั้งละ 25 คาบจำนวน 30 คาบ และวิชาพระธรรมนูญศาลยุติธรรมของนักศึกษา กศ.พช. 13 นิติศาสตร์ 15 ครั้ง ครั้งละ 2 คาบจำนวน 30 คาบ

2. แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนวิชาทฤษฎีลักษณะละเมียด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรรได้ วิชาทฤษฎีลักษณะพยาน วิชาการบริหารงานและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา วิชาทฤษฎีลักษณะทรัพย์สินและที่ดิน และวิชาพระธรรมนูญศาลยุติธรรม แต่ละวิชา จำนวน 10 ฉบับเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ 10 คะแนน กำหนดการให้ค่าคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูปิก

5. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โครงการสอนในแต่ละรายวิชา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นดังนี้

- 1.1 ศึกษารายละเอียดตามเนื้อหาในแต่ละรายวิชานิติศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัย เอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

- 1.2 เลือกและกำหนดเนื้อหาต่างๆเพื่อนำมาใช้ในโครงการสอน

- 1.3 สร้างโครงการสอนในแต่ละรายวิชา จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งรายละเอียด เป็นไปตามแต่ละรายวิชาที่ใช้ในการวิจัย

- 1.4 นำโครงการสอนไปเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา น.บ. 2 น.บ.3 น.บ.4 นิติศาสตร์ และนักศึกษา กศ.พช. 13 สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

2. การสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน จำนวน 10 ฉบับ ให้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นแบบอัตนัย 1 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบิค มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดตามเนื้อหาในแต่ละรายวิชานิติศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัย เอกสาร ตำรา หนังสือเกี่ยวกับหลักการสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนแบบอัตนัย และหลักการสร้างข้อสอบกฎหมาย

2.2 วิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ครอบคลุมเนื้อหาศึกษารายละเอียดตามเนื้อหาในแต่ละรายวิชานิติศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัย

2.3 สร้างแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนตามหลักการสร้างข้อสอบกฎหมายแบบอัตนัยจำนวน 10 ฉบับ ให้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นแบบอัตนัย 1 ข้อๆละ 10 คะแนน กำหนดการให้ค่าคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบิค

2.4 นำแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนวิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้ วิชากฎหมายลักษณะพยาน วิชาพระธรรมนูญศาลยุติธรรม วิชากฎหมายลักษณะทรัพย์สินและที่ดิน และวิชาการบริหารงานและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา วิชาละ 10 ฉบับ ไปทดลองใช้กับนักศึกษานิติศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำมาปรับปรุงด้านความถูกต้องและตรวจสอบคำผิด

3. การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนการตอบข้อสอบกฎหมายแบบรูบิค มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบิคตามทฤษฎีทางการศึกษา

3.2 ศึกษาการให้คะแนนการเขียนตอบข้อสอบกฎหมาย

3.3 สร้างเกณฑ์การให้คะแนนการเขียนข้อสอบกฎหมายตามแนวรูบิคดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนข้อสอบกฎหมาย

เกณฑ์คะแนน	4	3	2	1	0
การวางมาตรา	- วางหลักกฎหมายได้ถูกต้อง - เขียนหลักกฎหมายได้ถูกต้องตามประมวลกฎหมาย	- วางหลักกฎหมายได้ถูกต้อง - เขียนหลักกฎหมายได้ถูกต้องบางส่วนตามประมวลกฎหมาย	- วางหลักกฎหมายถูกต้องบางส่วน - เขียนหลักกฎหมายไม่ถูกต้องตามประมวลกฎหมาย	- วางหลักกฎหมายไม่ถูกต้อง - เขียนหลักกฎหมายไม่ถูกต้องตามประมวลกฎหมาย	ไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะตัดสินใจ
การวินิจฉัย	- ปรับหลักกฎหมายเข้ากับปัญหาได้ถูกต้อง - เขียนภาษากฎหมายได้ถูกต้อง - ใช้คำศัพท์กฎหมายได้ถูกต้อง	- ปรับหลักกฎหมายเข้ากับปัญหาได้บางส่วน - เขียนภาษากฎหมายได้ถูกต้องบางส่วน - ใช้คำศัพท์กฎหมายได้บางส่วน	- ปรับหลักกฎหมายเข้ากับปัญหาถูกต้องบางส่วน - เขียนภาษากฎหมายถูกต้องบางส่วน - ใช้คำศัพท์กฎหมายไม่ถูกต้อง	- ปรับหลักกฎหมายเข้ากับปัญหาไม่ถูกต้อง - เขียนภาษากฎหมายไม่ถูกต้อง - ใช้คำศัพท์กฎหมายไม่ถูกต้อง	ไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะตัดสินใจ

การสรุป	- สรุปคำตอบได้ตรงกับธงคำตอบที่ตั้งไว้ - ใช้ภาษากฎหมายไทยได้ถูกต้อง	- สรุปคำตอบได้ตรงกับธงคำตอบที่ตั้งไว้ - ใช้ภาษากฎหมายไทยถูกต้องบางส่วน	- สรุปคำตอบไม่ตรงกับธงคำตอบที่ตั้งไว้ - ใช้ภาษากฎหมายไทยถูกต้องบางส่วน	- สรุปคำตอบไม่ตรงกับธงคำตอบที่ตั้งไว้ - ใช้ภาษากฎหมายไทยไม่ถูกต้อง	ไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะตัดสินใจ
---------	---	---	---	---	---------------------------------

เกณฑ์การประเมิน

8-10 คะแนน	หมายถึง	ความสามารถในการตอบคำถามอยู่ในระดับสูง
5-7 คะแนน	หมายถึง	ความสามารถในการตอบคำถามอยู่ในระดับพอใช้
1-4 คะแนน	หมายถึง	ความสามารถในการตอบคำถามอยู่ในระดับปรับปรุง

ผลการวิจัย

เมื่อคณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว พบว่า ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปคที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชากฎหมายลักษณะละเมิดจัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้ ของนักศึกษา น.บ. 2 นิติศาสตร์ จำนวน 22 คน จากการทดลองใช้แบบทดสอบก่อนและหลัง พบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.13 ส่วนคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 79.77 เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนไปวิเคราะห์ หาค่าความก้าวหน้า สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน (Post – test) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียน (Pre – test) จริง

ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปคที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชากฎหมายลักษณะพยานของนักศึกษา น.บ. 3 นิติศาสตร์ จำนวน 14 คน จากการทดลองใช้แบบทดสอบก่อนและหลัง พบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55.21 ส่วนคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 79.5 เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนไปวิเคราะห์หาค่าความก้าวหน้า สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน (Post – test) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียน (Pre – test) จริง

ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปคที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาพระธรรมนูญศาลยุติธรรม นักศึกษากฎหมายเพื่อปวงชน (กศ.พช.) รุ่น 13 จำนวน 15 คน จากการทดลองใช้แบบทดสอบก่อนและหลัง พบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49.93 ส่วนคะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 71.8 เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนไปวิเคราะห์หาค่าความก้าวหน้า สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน (Post – test) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียน (Pre – test) จริง

ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปคที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชากฎหมายลักษณะทรัพย์ของนักศึกษา น.บ. 3 นิติศาสตร์ จำนวน 22 คน จากการทดลองใช้แบบทดสอบก่อนและหลังพบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 63.90 คะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 76.5 เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนไปวิเคราะห์หาค่าความก้าวหน้า สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน (Post-test) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) จริง

ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปคที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการบริหารงานและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของศึกษานิเทศศาสตร์ชั้นปีที่ 3 จำนวน 22 คน จากการทดลองใช้แบบทดสอบก่อนและหลัง พบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.41 ส่วนคะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 71.91 เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนไปวิเคราะห์หาค่าความก้าวหน้า สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน (Post – test) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียน (Pre – test) จริง

สรุปและอภิปรายผล

1. อภิปรายผล

ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมายที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์ คณะผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลจากข้อค้นพบดังต่อไปนี้

ผลการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ หลังจากใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้

เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กับเหตุการณ์จริง กรณีศึกษาหรือสถานการณ์สมมติ ทำความเข้าใจกับปัญหาด้วยตนเอง การวางแผนเพื่อวางหลักข้อกฎหมาย การวินิจฉัย และการหาข้อสรุปสำหรับคำถามนั้นๆ ที่สำคัญคือ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2. สรุป

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมายที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษานิติศาสตร์ มีผลการวิจัยดังนี้

ผลการเรียนรู้วิชากฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้ วิชากฎหมายลักษณะพยาน วิชาการบริหารงานและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา วิชากฎหมายลักษณะทรัพย์และที่ดินและวิชาพระธรรมนูญศาลยุติธรรมของนักศึกษา น.บ.2 น.บ.3 น.บ.4 นิติศาสตร์และนักศึกษา กศ. พช. 13 นิติศาสตร์ ตามลำดับก่อนและหลังการใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน ค่าเฉลี่ยของคะแนนรายวิชาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้

3. ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า การเกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน สามารถพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาให้สูงขึ้นได้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้ผู้สอนรายวิชาการศึกษากลับไปนำเกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐานปรับใช้เพื่อเป็นสร้างมาตรฐานการให้คะแนนและพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาให้สูงขึ้นได้

2. จากผลการวิจัยพบว่า การใช้เกณฑ์คะแนนแบบรูปิกที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการฝึกฝนนักศึกษาให้รู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีหลักการและเหตุผล การฝึกฝนดังกล่าวควรนำมาใช้ในวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติ อาทิ วิชากฎหมายเชิงคลินิก โครงการบริการทางกฎหมาย และการวัดความและศาลจำลอง เพื่อนำความรู้ต่างๆมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2543. การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- งานนวัตกรรมกรรมการเรียนรู้และการเรียนการสอน ส่วนส่งเสริมวิชาการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. ม.ม.ป. คู่มือการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- นพเก้า ณ พัทลุง. 2550. เทคนิคการวิจัยในชั้นเรียน. สงขลา : เหมการพิมพ์สงขลา.
- เบญจวรรณ อ่วมมณี. 2549. การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่อง การอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. 2541. การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนทางเลือกใหม่ของการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนะ บัวรา. 2540. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณินพธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- วรรณภา ชื่นนอก. 2554. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.

- ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. 2548. รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุภามาส เทียนทอง. 2553. การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544. บทบาทครูกับการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ .
- อรรรณพ ชุมเพ็งพันธ์. 2550. การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องสารในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนุภาพ เลขะกุล. 2551 . “การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning)”. ใน เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. ณ โรงแรมวังแก้ว จังหวัดพิษณุโลก.
- หนังสือภาษาอังกฤษ**
- Adrian Keane . 1994. *The Modern Law of Evidence*. 3rd ed.. London, Dublin, Edinburgh : Butterworths. .
- Barell , John. 1998. *PBL and Inquiry Approach*. Illinois : Skylight Trianing Inc.
- Bound , D. , and Feletti , G. 1996. *The Challenge of Problem Based Learning*. London : Kogan Page.
- Candela , Lori L. “*Problem Based Learning Versus Lecture : Effects on Multiple Choice Test Score in Associate Degree Nursing Student.*” *Dissertation Abstracts International* 60 (April 1998) .
- Crbbe , Anne B. “*The Future Problem Solving Program.*” *Journal of Educational Leadership* 7 (September 1987)
- Gallagher , S.A. 1997. “*Problem-Based Learning : Where did it come from.*” *Journal for the Education of the Gifted* 20 , 4.
- Greenwald , Nina L. “*Learning from Problem.*” *The Science Teacher* 67 (April 2000).
- G. D. Nokes. 1967. *An Introduction to Evidence*. 4th ed.. London : Sweet and Maxwell.
- Wood , Donald R. 1994. *Problem Based Learning : How to Gain the Most from PBL*. Hamilton : W.L. Griffin Printing Limited.

คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ : วรรณคดีไทยในมิติพิธีกรรม
Sam Tra Narrations in the Ceremony to Pay Respect to Nang Yai
Teachers: Thai Literature in the Ritual Dimension

รัตนพล ชื่นคำ

ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบันรวม 4 ส่วน โดยศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของคำพากย์สามตระทั้ง 4 ส่วน และวิเคราะห์บทบาทของคำพากย์สามตระในพิธีกรรมไหว้ครูการแสดงหนังใหญ่จากตัวอย่างบันทึกการแสดงหนังใหญ่ของกรมศิลปากร หนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี และหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี

ผลการศึกษาพบว่า คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ทั้ง 4 ส่วน เป็นตัวบทศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในพิธีกรรมไหว้ครูการแสดงหนังใหญ่ สัมพันธ์กับหนังครุหรือหนังเจ้า 3 ตัว ได้แก่ หนังพระฤๅษี หนังพระอิศวร และหนังพระนารายณ์ คำพากย์สามตระแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉบัง 16 และกาพย์ยานี 11 แต่ในพิธีกรรมไหว้ครูการแสดงหนังใหญ่ในปัจจุบันนิยมพากย์เฉพาะกาพย์ฉบัง 16 โดยปรับคำพากย์ให้สั้นลง และใช้ส่วนที่ 3 เป็นหลัก เพราะถ่ายทอดเนื้อหาที่สัมพันธ์กับตัวหนังครุ ขณะที่เนื้อหาในคำพากย์สามตระทั้ง 4 ส่วน ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก 5 ส่วน ได้แก่ 1) บทไหว้ครู 2) วิธีการแสดงหนังใหญ่ 3) วิธีการสร้างตัวหนังใหญ่ 4) คำอำนวยพรและสาปแช่งผู้ชม และ 5) เนื้อหาเบ็ดเตล็ด แม้ว่าคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่จะเป็นวรรณคดีที่บันทึกรูปแบบและความสำคัญของการแสดงหนังใหญ่ไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ในปัจจุบันกลับมีบทบาทน้อยลง เพราะการแสดงหนังใหญ่ในปัจจุบันเน้นการแสดงสาธิต การแสดงเบิกโรง และการจับตอนแสดงเป็นหลัก ทำให้ขาดมิติของพิธีกรรมไป องค์ความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมไหว้ครูการแสดงนี้สามารถต่อยอดไปสู่การศึกษาลักษณะร่วมที่พบในกลุ่มประเทศอาเซียนในอนาคตได้ด้วย

คำสำคัญ: คำพากย์สามตระ หนังใหญ่ รามเกียรติ์ พิธีกรรมไหว้ครู

Abstract

This research aimed to examine Sam Tra Narrations in the ceremony to pay respect to Nang Yai (Large Shadow Puppet) teachers. Only four literary styles of them remained in the present time. Their styles and contents were thus studied and analyzed, while the analysis of the role of Sam Tra Narrations in the ceremony to pay respect to Nang Yai teachers was conducted on the basis of some examples of Nang Yai performance records from the Fine Arts Department, Khanon Temple (Ratchaburi Province) and Sawang Arom Temple (Sing Buri Province).

According to the research results, all four literary styles of Sam Tra Narrations concerned the sacred scripts used in the ceremony to pay respect to Nang Yai teachers so they interrelated with three master puppet figures, namely, Hermit Sage (Rishi), Shiva and Narayana. In particular, Sam Tra Narrations were composed in Thai poetic styles of Kabchabang 16 and Kabyanee 11. However, only Kabchabang 16 narrations were chosen in the present time for the ceremony to pay respect to Nang Yai teachers, while their contents were also shortened. Among the four literary styles of Sam Tra Narrations, the third one was preferred because it disseminated the contents involving all three master puppet figures. The main contents consisted of five parts: 1) Paying Respect to the

Teachers, 2) Nang Yai Performance Techniques, 3) Puppet Figure Making Techniques, 4) Blessing and Curses for the Audiences and 5) Miscellaneous Part. In spite of Sam Tra Narrations' importance as the literature that perfectly kept knowledge on Nang Yai Performance, their roles currently tended to be reduced because Nang Yai Performance now put the emphasis on the demonstration of overture and on the performance resulting in the lack of the ritual dimension. One could thus say that the knowledge on the ceremony to pay respect to the teachers may likely contribute to the future study of its common characteristics among the ASEAN member countries.

Keywords : Sam Tra Narrations; Nang Yai; Ramakien; Ceremony to Pay Respect to the Teachers

บทนำ

หนังใหญ่เป็นการแสดงที่ใช้ภาพอันแกะสลักด้วยหนังโคแห้งผืนมาเชิดให้ดูเป็นเรื่องราว ประกอบกับคำพากย์ เจริญและปีพาทย์ เป็นมหรสพของไทยที่เก่าแก่และมีแบบแผนซึ่งใกล้เคียงสันสกฤตอย่างหนึ่ง ในสมัยโบราณดูเหมือนว่าการละเล่นประเภทนี้จะขึ้นหน้าขึ้นตา ได้รับการยกย่องว่าเป็นมหรสพชั้นสูงอย่างหนึ่ง เช่นมีกล่าวถึงในกฎมณเฑียรบาลว่างานใดที่มีหนังใหญ่แสดง ก็ต้องหมายความว่างานนั้นเป็นงานใหญ่มาก แม้จะเป็นงานหลวงก็ต้องเป็นงานใหญ่ หรือสำคัญจริงๆ จึงจะมีหนังใหญ่ (มนตรี ตราโมท, 2540: 117)

คุณค่าทางศิลปะของหนังใหญ่เกิดจากการผสมผสานระหว่างศิลปะหลายแขนง ได้แก่ *หัตถศิลป์* คือการใช้กรรมวิธีในการออกแบบลวดลาย และการแกะสลักแผ่นหนัง ให้กลายเป็นตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ ด้วยลวดลายไทยอย่างประณีตบรรจงอันวิจิตรงดงาม *วรรณศิลป์* คือการประพันธ์บทร้อยกรองสำหรับการพากย์และเจริญที่ใช้ในการสนทนาและในการดำเนินเรื่อง *วาทศิลป์* คือการที่ผู้พากย์ ผู้เจริญพูดแทนตัวละครในเรื่อง ซึ่งมีแบบแผนกำหนดไว้เป็นแบบอย่างเฉพาะทางอันเกิดจากการท่องจำจากบทประพันธ์ที่มีอยู่ (พากย์-เจริญกระทู้) หรือเกิดจากปฏิภาณไหวพริบของผู้พากย์เองไม่มีในบทประพันธ์ (พากย์-เจริญคำตัน) *ดุริยางคศิลป์* คือการที่วงปีพาทย์จะต้องบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ต่างๆ ให้ได้อย่างเชี่ยวชาญและชำนาญการโดยดำเนินตามที่คนพากย์และเจริญกำหนดเพลงให้บรรเลงในขณะนั้น *นาฏศิลป์* คือการที่ผู้เชิดเชิดตัวหนังได้อย่างถูกขนบประเพณีตามที่สืบทอดกันมา ที่สำคัญต้องสามารถทำให้ภาพเงาหนังที่ปรากฏมีชีวิตไปตามคำพากย์และคำเจริญได้อย่างงดงามเหมาะสม (กรมศิลปากร, 2551: 15)

ในขั้นตอนของการแสดงหนังใหญ่ พิธีกรรมไหว้ครูถือเป็นพิธีกรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ดังปรากฏหลักฐานบันทึกใน ตำราเล่นหนังในงานมหรสพ ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ ความตอนหนึ่งว่า

วิธีที่จะเล่นหนังนั้นพอตั้งเสาปักจอเสร็จแล้ว นายหนังก็สั่งให้คนขนตัวหนังมาทอดไว้ในจอ โดยระเบียบเรียบร้อย แล้วขนเครื่องพิณพาทย์และสิ่งที่จะต้องใช้ในการเล่นนั้นมาพร้อมเพรียง พอถึงเวลาจวนย่ำค่ำพวกคนเชิดคนเจริญและตลกกับพวกพิณพาทย์ก็มาพร้อมกันที่จอหนัง พอได้เวลาก็เชิญหนังเจ้าทั้งสามองค์ออกมาตั้งที่หน้าจอ เจ้าที่เป็นรูปอิศวรนายารายณ์นั้นตั้งหันหน้าเข้าหากัน เจ้าฤษีนั้นตั้งกลาง แต่เจ้าสามองค์นี้เมื่อเชิญออกมาไม่ได้ลอดจอ ต้องเชิญอ้อมออกมาข้างหลังจอ เพราะนับถือว่าเป็นเจ้าจะลอดจอไม่ได้ ครั้นตั้งหนังเสร็จแล้วได้เวลาย่ำค่ำเจ้าของงานก็เอาเทียน 3 เล่ม กับเงินกำนลสองสลึงเฟื้อง มาให้แก่นายหนัง นายหนังก็เอาเทียนไปให้แก่พวกพิณพาทย์เล่มหนึ่ง พวกพิณพาทย์รับเทียนมาจุดที่ตะโพนแล้วก็ทำเพลงโหมโรงขึ้นพร้อมกัน เพลงโหมโรงนั้นตั้งเพลงสาธุการขึ้นก่อน แล้วออกตระ รัวสามลา เข้ามา ลา เสมอ เป็น 6 เพลงด้วยกัน แล้วพิณพาทย์ก็หยุดคนเจริญจึงจุดเทียนมาติดบูชาที่หนังเจ้าทั้ง 2 องค์ ส่วนคนที่อยู่ในจอก็โห้ขึ้น 3 หน คนเชิดก็ชูเจ้าที่เป็นรูปอิศวรนายารายณ์ขึ้นที่หน้าจอ พวกพิณพาทย์ก็ทำเพลงเชิดต่อไป แต่รูปที่เป็นฤษีนั้นเชิญกลับเข้าจอไว้ คนเจริญนั้นครั้นบูชาเจ้าแล้วก็กลับเข้าไปยืนอยู่ในจอ แล้วยกมือขึ้นปะที่จอห้ามพิณพาทย์ พวกพิณพาทย์ก็หยุด คนเจริญ 2 คน ก็พากย์กันคนละที เรียกว่า “พากย์สามตระ” (กรมศิลปากร, 2546: 233-234)

ในพิธีกรรมไหว้ครูหนังใหญ่ หรือที่นิยมเรียกว่า “เบิกหน้าพระหนังใหญ่” นั้น จึงสัมพันธ์กับตัวบทวรรณคดีไทยชุดหนึ่ง คือ คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ซึ่งเป็นคำพากย์เก่าสมัยอยุธยา เหลือตกทอดมาเพียง 4 ส่วน การแสดงหนังใหญ่ในปัจจุบันนิยมนำคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ชุดนี้ไปพากย์เมื่อมีพิธีกรรมไหว้ครูก่อนการแสดงเบิกโรง และการแสดงจับตอนเรื่องรามเกียรติ์ ผู้วิจัยจึงใคร่รู้ว่าคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ส่วนไหนเก่า ทั้ง 4 ส่วนนี้มีรูปแบบและเนื้อหาอย่างไร คล้ายคลึงกันมากน้อยเพียงไร ตลอดจนคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ในปัจจุบันยังคงมีบทบาทในการแสดงอยู่หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ส่วนไหนเก่า รวม 4 ส่วน
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของคำพากย์สามตระ ในพิธีกรรมไหว้ครูการแสดงหนังใหญ่

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

อุปกรณ์สำหรับการวิจัย ได้แก่

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังใหญ่ ได้แก่ หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความวารสาร เป็นต้น
2. บันทึกการแสดงหนังใหญ่ของกรมศิลปากร วัดขนอน จังหวัดราชบุรี วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี และบันทึกการแสดงหนังใหญ่ของคณะต่างๆ ในอินเทอร์เน็ต
3. บันทึกข้อมูลสัมภาษณ์ครูวีระ มีเหมื่อน ผู้เชี่ยวชาญเรื่องหนังใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังใหญ่
2. รวบรวมข้อมูลจากบันทึกการแสดงหนังใหญ่ (เฉพาะที่มีบันทึกการพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่)
3. สัมภาษณ์ครูวีระ มีเหมื่อน ผู้เชี่ยวชาญเรื่องหนังใหญ่
4. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหารูปแบบและเนื้อหาของคำพากย์สามตระ ตลอดจนบทบาทของคำพากย์สามตระในปัจจุบัน
5. เรียบเรียง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และเขียนรายงานผลการวิจัย
6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

รูปแบบและเนื้อหาของคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่

คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ หมายถึง คำพากย์ซึ่งแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉกบั 16 และ กายพยานี 11 ใช้สำหรับพากย์ในพิธีกรรมไหว้ครูการแสดงหนังใหญ่ ตอนกลางคืน ก่อนการแสดงเบิกโรงและการแสดงจับตอนเรื่องรามเกียรติ์ โดยจะพากย์รวม 3 ทวย หรือ 3 ครั้ง สันนิษฐานว่าคำว่า “ตระ” อาจมาชื่อเพลงหน้าพาทย์ที่บรรเลงประกอบในพิธีกรรมไหว้ครู คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ที่เหลือตกทอดมามีเพียง 4 ส่วน แบ่งเป็น

ส่วนที่ 1 มีทั้งสิ้น 32 บท แต่งด้วยกาพย์ฉกบั 16 จำนวน 20 บท และกายพยานี 11 จำนวน 12 บท

คำพากย์สามตระ	ทวย 1	ทวย 2	ทวย 3	รวม 3 ทวย
จำนวนบท	12	14	6	32 บท

ส่วนที่ 2 มีทั้งสิ้น 15 บท แต่งด้วยกาพย์ฉกบั 16 ทั้งหมด

คำพากย์สามตระ	ทวย 1	ทวย 2	ทวย 3	รวม 1 ทวย
จำนวนบท	15	-	-	15 บท

ข้าไห้วจัตุรพักตร์ผู้ทรง มหาสุวรรณหงส์
มหิทธิฤทธิญาณ (กรมศิลปากร, 2546: 19)

- 2) ตัวอย่างเนื้อหาวิธีการแสดงหนังใหญ่ จากคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ส่วนวันที่ 2
ครั้งได้ศุภฤกษ์เวลา	สนธยเสศสุริยา
พิไชยฤกษ์เบิกบน	
เบิกโขนเบิกทวารโดยกล	แต่งตั้งกำนล
บายศรีทั้งสองซ้ายขวา	
บัตร์พลีพิธีกรรมเทวา	ขออัญเชิญมา
รับเครื่องสังเวทอภิวันท์	
จึงจุดธูปเทียนฉับปล้น	จบเศียรโบกวัน
แล้วเจิมซึ่งปลายศรไชย	
พลโห่ขานโห่ห้วนไหว	ปีแจ้วจับใจ
ตะโพนแกลกลงฆ้องขาน	
คนพากย์คนเชิดชำนาญ	ชำนาญในการ
จะเล่นให้เป็นขวัญตา	
- (กรมศิลปากร, 2546: 17-18)

- 3) ตัวอย่างเนื้อหาวิธีการสร้างตัวหนังใหญ่ จากคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ส่วนวันที่ 4
นายช่างฉลาดวาดเขียน	เอาหน้าพระโคเจียน
ให้พร้อมให้งามตามวงศ์	
ร่างเส้นรจนาระยารง	ช่างจำหลักลายลง
มุกกัณฑ์แลเคียงเรียงรอย	
รวงแก้วกระหนาบลายพรายพรอย	แร้ววงเครือลอย
ลดตาประดับดอกแฝง	
- (กรมศิลปากร, 2546: 23)

- 4) ตัวอย่างเนื้อหาคำอำนวยการและสาปแช่งผู้ชม จากคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ส่วนวันที่ 1
ไชยศรีโขนทวาร	เบิกบานประตู
ฆ้องกลองตะโพนครุ	ดูเล่นให้สุขสำราญฯ
หนังเราใช้ชั่วช้าสามานย์	เล่นมาแต่ก่อนกาล
บ่ห่อนจะมีใครโยไฟฯ	
ขอกันสารพัด	อุบาทว์เสนียดแลจัญไร
ไว้แก่ผู้โยไฟ	ดิหนังที่ตีว่าบ่มีงามฯ
ข้าขอคุณพระลักษณพระราม	เทพเจ้าผู้ทรงนาม
สถิตอยู่ทั่วทุกตัวหนังฯ	
- (กรมศิลปากร, 2546: 15)

- 5) ตัวอย่างเนื้อหาเบ็ดเตล็ด จากคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ส่วนวันที่ 1
มีเมียคนหนึ่งเล่า	เมื่อจะขึ้นฝ้าย่อมเล่าลา
เลื่องกฏแต่ก่อนมา	เสร็จแล้วจะไหว้ครูเรียน ฯ

ครูข้าบ่ายหน้าเข้าจับเอาบังเหียน แต่ลั่นคกงะเรียน
 ก็จับประบำอยู่เป็นกง
 อุ่มครกยกสากวางลง เท้าถีบศรกง
 ปากก็คาบเอาถ่านเพลิงแดงฯ
 เบื้องเท้าเธอเหยียบดาบ ปากก็คาบเอาคมแวง
 มีตตรีกะบี๋แทง พระแผลงเอาไส้ออกเรียรายฯ
 (กรมศิลปากร, 2546: 13)

ตารางเปรียบเทียบเนื้อหาในคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ทั้ง 4 ส่วนวน

เนื้อหาในคำพากย์ สามตระ เบิกหน้าพระ	ส่วนวนที่ 1	ส่วนวนที่ 2	ส่วนวนที่ 3	ส่วนวนที่ 4
บทไหว้ครู	✓	✓	✓	✓
วิธีการแสดงหนังใหญ่	✓	✓	✓	✓
วิธีการสร้าง ตัวหนังใหญ่	✓	-	✓	✓
คำอำนวยพรและ สาปแช่งผู้ชม	✓	-	✓	✓
เนื้อหาเบ็ดเตล็ด	✓	-	-	-

จะเห็นได้ว่า เนื้อหาที่เป็นบทไหว้ครูและวิธีการแสดงหนังใหญ่ปรากฏในคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ครบทั้ง 4 ส่วนวน ขณะที่เนื้อหาในส่วนวิธีการสร้างตัวหนังใหญ่ คำอำนวยพรและสาปแช่งผู้ชม พบในส่วนวนที่ 1, 3 และ 4 แต่ไม่พบในส่วนวนที่ 2 และเนื้อหาเบ็ดเตล็ดพบเฉพาะในส่วนวนที่ 1 เท่านั้น จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่เป็นวรรณคดีที่บันทึกขนบการไหว้ครูการแสดงและวิธีการแสดงหนังใหญ่ไว้ในตัวอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ กล่าวเฉพาะส่วนที่เป็นบทไหว้ครู ผู้วิจัยพบว่า คำพากย์ทวยที่ 1 ที่ปรากฏจะกล่าวถึงพระเป็นเจ้าองค์สำคัญในศาสนาพราหมณ์ คือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม สัมพันธ์กับแบบแผนการแสดงหนังใหญ่ที่เป็นการสรรเสริญความศักดิ์สิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ในฐานะอวตารของพระเป็นเจ้า (ในเรื่องรามเกียรติ์ พระรามคืออวตารของพระนารายณ์) ขณะที่คำพากย์ทวยที่ 2 จะกล่าวถึงพระฤๅษี ให้ช่วยปกป้องคุ้มครองการแสดงให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งฤๅษีถือเป็นครูของทวยเทพทั้งหลายด้วย นอกจากนี้ยังอาจพิจารณาเชื่อมโยงกับขั้นตอนการแกะสลักหนังครุหรือหนังเจ้าที่ค่อนข้างพิเศษกว่าหนังทั่วๆ ไป ดังปรากฏหลักฐานใน ตำราเล่นหนังในงานมหรสพ ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ ความตอนหนึ่งว่า

หนังสำคัญอีกสามตัว ที่ผู้เล่นเคารพนับถือกันนั้นนั่น คือรูปพระแผลงสองตัว รูปฤๅษีตัวหนึ่ง รวมสามตัวนี้เรียกชื่อว่า “หนังเจ้า” หนังเจ้านี้เมื่อจะทำขึ้นได้ก็ดูเป็นการลำบากสักหน่อย คือ รูปพระแผลงสองตัวนั้นต้องหาหนังโคตายพรายมาทำ หนังรูปฤๅษีนั้นต้องหาหนังเสือหรือหนังหมึกได้เอามาทำจึงจะถือกันคลัง หนังเจ้าทั้งสามนั้น เมื่อจะเขียนจะสลัก คนเขียนคนสลักต้องนุ่งขาวห่มขาว แล้วรีบเขียนรีบสลักให้แล้วในวันเดียว อย่าให้การข้ามขวบค้างคืนได้

อนึ่ง เมื่อเวลาจะเขียนสลักนั้น ต้องมีสิ่งของที่สำคัญสำหรับค่านับครุ คือบายศรีปากชาม 1 เครื่องกระยาบวช 1 ศีรษะสุกร 1 เงินติดเทียนด้วย 6 บาท ของเหล่านี้เมื่อบูชาครุเสร็จแล้วก็ยังเป็นผลประโยชน์ของผู้เขียนผู้สลัก ครั้นสลักเสร็จจึงระบายสีเจ้าทั้งสามตัว รูปพระแผลงสองตัวระบายสีเขียวตัวหนึ่ง สมมติเป็นรูปพระนารายณ์ ระบายสีเหลืองอ่อนหรือปิดทองก็ได้ตัวหนึ่ง สมมติเป็นรูปพระอิศวร รูปหนังเจ้าทั้งสามองค์ใช้ระบายสีต่างๆ ตามลายผ้านุ่งและกระหนกผัดกับหนังตามธรรมดาเพราะเอามาใช้ตั้งเบิกหน้าพระแต่เวลาอย่างไม่ค่า (กรมศิลปากร, 2546: 230)

หนังเจ้าหรือหนังครุประกอบด้วยหนังพระฤๅษี (กลาง) หนังพระอิศวร (ซ้าย) และหนังพระนารายณ์ (ขวา)
ในภาพเป็นงานพิธีไหว้ครูหนังใหญ่-โขนละครที่วัดพลับพลาชัย จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2556

บทบาทของคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ในปัจจุบัน

การแสดงหนังใหญ่ในปัจจุบันเป็นมหรสพที่หาชมได้ยาก โดยยังมีคณะของชาวบ้านที่แสดงอยู่อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ คณะหนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี คณะหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี คณะหนังใหญ่วัดบ้านดอน จังหวัดระยอง ซึ่งแต่ละคณะก็ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงจากอดีตไปบ้าง โดยเน้นการแสดงสาธิต การแสดงเบิกโรง ชุดจับลิงหัวค้ำ ซึ่งใช้ระยะเวลาไม่มากนัก ทำให้ผู้ชมสนใจติดตาม ขณะที่หากจับตอนแสดงมักแสดงตอนศึกทศกัณฐ์ครั้งที่ 5 หรือศึกใหญ่เป็นหลัก จึงไม่ค่อยปรากฏว่ามีคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่

ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบการพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ในพิธีกรรมไหว้ครูของคณะหนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี และวัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี จากบันทึกการแสดง พบว่าใช้คำพากย์สำนวนที่ 1 ตรงกัน แต่มีลักษณะการพากย์แตกต่างกัน กล่าวคือ คณะหนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี พากย์ทั้งหมด 12 บท เฉพาะทวยแรก ขณะที่คณะหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี พากย์ทั้งหมด 16 บท รวม 2 ทวย ทำให้เห็นว่าการปรับคำพากย์ให้สั้นลงกว่าเดิม และไม่พากย์ครบทั้ง 3 ทวยเช่นในอดีตแล้ว

ครุวีระ มีเหมือน ผู้เชี่ยวชาญการพากย์-เจรจาหนังใหญ่ให้ข้อมูลว่า คนพากย์-เจรจาปัจจุบันจะเลือกเอาคำพากย์สำนวนเก่ามาปรุงใหม่ โดยนิยมพากย์สำนวนที่ 3 เพราะกล่าวถึงพระเป็นเจ้าในศาสนาพราหมณ์และพระฤๅษีซึ่งตรงกับหนังครุ และปรับบทให้สั้นรวบรัดขึ้น เพราะถ้าพากย์ทั้งหมดจะต้องใช้เวลานาน (รัตนพล ชื่นคำ, 2554: 108)

ขณะที่การแสดงหนังใหญ่ของกรมศิลปากรเองยังคงรักษาแบบแผนการพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่อยู่ เห็นได้จากการแสดงมหรสพสมโภชงานพระราชพิธีสำคัญ เช่น งานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อ พ.ศ.2551 ที่ผ่านมา หรือการแสดงประกอบนิทรรศการเสด็จหลัง แลหน้า ดุหนังใหญ่ ในปีเดียวกัน โดยใช้คำพากย์ของเก่า สำนวนที่ 3 เป็นหลัก และมีการตัดบทจากสำนวนที่ 2 มาใช้ประกอบ พร้อมทั้งมีคำพากย์ที่แต่งเพิ่มเข้าไปบางส่วน ครบสำหรับพากย์ทั้ง 3 ทวย ดังตัวอย่างตารางเปรียบเทียบ (ผู้วิจัยได้ทำตัวเอนไว้ในวรรคของสำนวนกรมศิลปากรที่ไม่ตรงกับสำนวนเก่า เพื่อให้สังเกตได้ง่าย)

ตารางเปรียบเทียบคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ส่วนวนเก่ากับส่วนวนกรมศิลปากร

คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ส่วนวนเก่า	คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ส่วนวนกรมศิลปากร
ข้าไหว้พระบาทสามองค์ อิศวรผู้ทรง อศุกราชฤทธิธอรอน (ส่วนวนที่ 3)	ข้าไหว้พระบาทสามองค์ อิศวรผู้ทรง อศุกราชฤทธิธอรอน
ข้าไหว้พระนารายณ์สี่กร ทรงครุฑเขจร ประจัญอรินเรื่องณรงค์ (ส่วนวนที่ 3)	ข้าไหว้พระนารายณ์สี่กร ทรงครุฑเขจร ประจัญอรินเรื่องณรงค์
ข้าไหว้จักรพรรดิผู้ทรง มหาสุวรรณหงส์ มทิตฤทธิฤฎานาม (ส่วนวนที่ 3)	ข้าไหว้จักรพรรดิผู้ทรง มหาสุวรรณหงส์ มทิตฤทธิฤฎานาม
สามองค์ทรงภพทั้งสาม สามโลกเข็ดขาม พระเดชก็จบจักรวาล (ส่วนวนที่ 3)	สามองค์ทรงภพทั้งสาม สามโลกเข็ดขาม พระเดชก็จบจักรวาล
จบทวยที่ 1	
ข้าไหว้ฤๅษีทรงญาณ ยิ่งยวดชำนาญ ในไสยเวทมนตรา (ส่วนวนที่ 3)	ข้าไหว้ฤๅษีทรงญาณ ยิ่งยวดชำนาญ ในไสยเวทมนตรา
ไหว้ครูไวยวิษณุกรรม ไหว้เทพเทวัญ ไหว้ท้าวผู้ทรงธรรณิ (ส่วนวนที่ 2)	ไหว้พระวิศวกรรมา พระคนธรรพเทวา ปัญจสิขรเทวัญ
เครื่องเล่นโขนละครหุ่นประชัน เชิดชุกกลางวัน ด้วยเครื่องวิจิตรแต่งกาย (ส่วนวนที่ 2)	เครื่องเล่นโขนละครหุ่นประชัน ล้วนแล้วแพรวพรรณ ด้วยเครื่องวิจิตรแต่งกาย
คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ส่วนวนเก่า	คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ส่วนวนกรมศิลปากร
ราตรีรีรมีเพลิงพราย หนึ่งงามลวดลาย กระหนกกระหนาบภาพหาญ (ส่วนวนที่ 2)	ราตรีรีรมีแพรวพราย หนึ่งงามลวดลาย ฉลุสลักลักขณา
จบทวยที่ 2	
ครั้นได้ศุภฤกษ์เวลา สนธเยศสุริยา พิไชยฤกษ์เบิกบน (ส่วนวนที่ 2)	ครั้นได้ศุภฤกษ์เวลา เย็นย่ำสุริยา ภาคพื้นนภาอำไพ
พลโขนานโห่วันไหว ปี่แจ้วจับใจ ตะโพนแลกลองฆ้องขาน (ส่วนวนที่ 2)	พลโขนานโห่วันไหว ปี่แจ้วจับใจ ตะโพนแลกลองฆ้องขาน
คนพากย์คนเชิดชำนาญ ชำนิในการ จะเล่นให้เป็นขวัญตา (ส่วนวนที่ 2)	คนพากย์คนเชิดชำนาญ ชำนิในการ จะเล่นให้เป็นขวัญตา
-	ขอเชิญทวยเทพเทวา อาจารย์ครูจงมา สู่ยังมณฑลพิธิ
จบทวยที่ 3	

น่าสังเกตว่าคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ ส่วนวนของกรมศิลปากรมีรูปแบบที่ชัดเจน คือ มีครบทั้ง 3 ทวย แบ่งเป็นทวยละ 4 บทเท่าๆ กัน และแต่งด้วยกาพย์ฉก 16 ทั้งหมด ซึ่งเป็นฉันทลักษณ์ที่สัมพันธ์กับการดำเนินเรื่องที่ต้องการความศักดิ์สิทธิ์และสูงส่ง และสัมพันธ์กับหนังครุฑที่ใช้ในพิธีกรรมไหว้ครูดังได้กล่าวแล้วในข้างต้น

จากการที่ผู้วิจัยติดตามชมการแสดงหนังใหญ่ในปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่ได้ลดขั้นตอนของการพากย์สามตระ เบิกหน้าพระไป ทำให้มิติของพิธีกรรมที่สะท้อนผ่านวรรณคดีถูกลดทอนหายไปด้วย ทั้งนี้คงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ทั้งระยะเวลาในการแสดงที่ต้องการความกระชับฉับไว ความชำนาญของคนพากย์-เจรจา ตลอดจนเนื้อหาที่อาจไม่สนุกสนานเท่ากับการแสดงเบิกโรงหรือการแสดงจับตอนนั่นเอง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังใหญ่ ทั้ง 4 ส่วนวน พบว่าคำพากย์สามตระเป็นตัวบทศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในพิธีกรรมไหว้ครุฑหนังใหญ่ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉก 16 และกาพย์ยานี 11 โดยนิยมพากย์เฉพาะกาพย์ฉก 16 โดยปรับคำพากย์ให้สั้นลง และใช้ส่วนวนที่ 3 เป็นหลัก เพราะถ่ายทอดเนื้อหาที่

สัมพันธ์กับตัวหนังสือทั้ง 3 ได้แก่ หนังสือพระฤๅษี หนังสือพระอิศวร และหนังสือพระนารายณ์ พระเป็นเจ้าในศาสนาพราหมณ์ที่สัมพันธ์กับคติเทวราชา ขณะที่คุณะหนังสือใหญ่ของชาวบ้านใช้คำพากย์สำนวนที่ 1 และพากย์เพียงทวยเดียวหรือ 2 ทวยเท่านั้น เนื้อหาในคำพากย์สามตระทั้ง 4 สำนวน ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก 5 ส่วน ได้แก่ 1) บทไหว้ครู 2) วิธีการแสดงหนังสือใหญ่ 3) วิธีการสร้างตัวหนังสือใหญ่ 4) คำอำนวยการและสาปแช่งผู้ชม และ 5) เนื้อหาเบ็ดเตล็ด

บทบาทของคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังสือใหญ่ในปัจจุบันลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากการแสดงหนังสือใหญ่ในปัจจุบันเน้นการแสดงในรูปแบบสาธิตการเชิด การพากย์-เจรจา หรือแสดงในตอนสั้นๆ เช่น การแสดงเบิกโรงชุดจับลิงหัวค้ำ หรือชุดศึกใหญ่ที่แสดงลีลาการกระบวนท่าของทัพสองฝ่ายคล้ายกับการแสดงโขน ทำให้มิติของพิธีกรรมในการแสดงหนังสือใหญ่ลดบทบาทลง เนื้อหาสำคัญที่ถ่ายทอดผ่านคำพากย์ก็ขาดการรับรู้ด้วย ซึ่งคำพากย์สามตระนี้เองที่เป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างการแสดงหนังสือใหญ่กับการแสดงโขนได้ทางหนึ่งด้วย

ความสำคัญของเนื้อหาในคำพากย์เบิกหน้าพระ นอกจากจะแสดงกตเวทิตาคุณต่อผู้มีบุญคุณตลอดจนตัวหนังสือแล้ว ยังให้ความรู้เรื่องการทำตัวหนังสือ การเล่นหนังสือ นับตั้งแต่ตั้งเสา ชิงจ้อ ตลอดจนขอพรให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องและบอกว่า จะเล่นเรื่องอะไรให้ดู ทั้งยังแสดงถึงความเชื่อของคนไทยในเรื่องการคิดถึงผู้ประสิทธิ์ประสาทความสำเร็จทั้งปวง จะทำให้เกิดสวัสดิมงคล เป็นเอกลักษณ์ทางจิตตใจที่ทำให้คนไทยเรามีจิตใจงดงาม และอำนวยการความสงบสุขให้แก่สังคมมาตราប់เท่าทุกวันนี้ (ผะอบ โปษะกฤษณะ, 2520: 193)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ข้อค้นพบว่าคำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระ สำนวนเก่านั้น เป็นตัวบทศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นต้นแบบสำหรับใช้พากย์ในพิธีกรรมไหว้ครูหนังสือใหญ่ของทุกๆ คณะ แม้ในปัจจุบันจะมีการปรับบทให้สั้นลง เพื่อให้เหมาะสมแก่ระยะเวลา และทำให้คนพากย์-เจรจาซึ่งมีจำนวนน้อยลงไม่รู้สึกเหนื่อยจนเกินไปด้วย

ผู้วิจัยพบว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมไหว้ครูนี้สามารถต่อยอดขยายผลไปสู่การศึกษาลักษณะร่วมที่ปรากฏในการแสดงของกลุ่มประเทศอาเซียนในอนาคตเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการแสดงประเภทหุ่นเงาที่พบในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย (ว้ายัง) หรือประเทศกัมพูชา ที่ได้มีการขึ้นทะเบียนการแสดงหนังเชิดเงาใหญ่ (สแบกทม) เป็นมรดกจับต้องไม่ได้ของยูเนสโก เมื่อ พ.ศ.2551 หนังสือใหญ่ของประเทศกัมพูชาในอดีตนั้นใช้แสดงบูชาเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์เช่นเดียวกับของไทย และมีมิติด้านพิธีกรรมที่เก็บรักษาและสืบทอดกันอยู่ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2554: 13)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวិเคราะห์การสร้างสรรค์คำพากย์สามตระ เบิกหน้าพระหนังสือใหญ่ สำนวนอื่นๆ ที่มีการแต่งบทขึ้นใหม่ เช่นคณะหนังสือวัดบ้านดอน จังหวัดระยอง ซึ่งจะช่วยให้เห็นรูปแบบและเนื้อหาในส่วนที่มีการสืบทอดจากคำพากย์สำนวนเก่า และส่วนที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่

2. ควรมีการศึกษาลักษณะร่วมของวรรณคดีในมิติพิธีกรรม โดยเฉพาะพิธีกรรมไหว้ครูที่ใช้ในการแสดงของกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อหาลักษณะร่วม อันอาจแสดงให้เห็นความคิดที่เชื่อมโยงกันของคนในภูมิภาคนี้ได้

เอกสารอ้างอิง

บันทึกการแสดงหนังสือใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี. จัดทำโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โรจนสุขสมบุรณ์.

บันทึกการแสดงหนังสือใหญ่เหลียวหน้า แลหลัง ดูหนังสือใหญ่. จัดทำโดย กรมศิลปากร และบริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน).

ผะอบ โปษะกฤษณะ. 2520. วรรณกรรมประกอบการเล่นหนังสือใหญ่ วัดขนอน จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพมหานคร:

โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยทางโทรทัศน์และวิทยุ สำนักนายกรัฐมนตรี.

มนตรี ตราโมท. 2540. การละเล่นของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

รัตนพล ชื่นคำ. 2554. การสืบทอดการพากย์-เจรจาหนังสือใหญ่และโขนเรื่องรามเกียรติ์ของครูวีระ มีเหมือน.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิลปากร, กรม. 2546. ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์ เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

ศิลปากร, กรม. 2551. เหลียวหน้า แลหลัง ดูหนังสือใหญ่. หนังสือประกอบนิทรรศการพิเศษ “เหลียวหน้า แลหลัง ดูหนังสือใหญ่” ณ พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

ส่งเสริมวัฒนธรรม, กรม. 2554. เอกสารประกอบการเสวนาเรื่อง “หนังสือใหญ่...คุณค่าและเอกลักษณ์มรดกภูมิปัญญา

ทางวัฒนธรรมของไทย. วันศุกร์ที่ 2 กันยายน พ.ศ.2554 ณ หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย.
หนังสือผู้วัดখনอน ศิลปการวิจัย 1/4. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
http://www.youtube.com/watch?v=XZJVbVg_hr8 (วันที่เข้าถึง 3 มกราคม 2557).

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
Success Factors in Operating Community Enterprise of High Performance
Stove Manufacturers at Ban Mai Village Trasang Sub – district,
Maung District, Surin Province

ธงชัย พาบ¹ สุภาพรณ พาบ² ศิริรักษ์ ธิจิตต์ ฟอสเตอร์³ และ อัญชญา มาลาคำ⁴

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ tp_aoub@hotmail.com
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการตลาด คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
3. อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
4. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาการดำเนินงานความต้องการในการพัฒนา และ ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน คือ (1) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (2) การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานและความต้องการในการพัฒนาด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .91 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอผลการวิจัยแบบบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง รวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อให้สามารถขายผลิตภัณฑ์ได้ราคาดี เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการอยู่ในวาระ 2 ปี กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน มีเงินทุนหมุนเวียนมากกว่า 30,000 บาท มีผลตอบแทนจากการดำเนินงานร้อยละ 15 มีทุนสำรองของกลุ่ม ร้อยละ 10 (2) ปัญหาในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านการจัดองค์กร อยู่ในระดับปานกลาง (3) ความต้องการในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก (4) ปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง มาจากปัจจัยภายในมากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขยันอดทน ความไวเนื้อเชื่อใจ และความสามัคคีภายในกลุ่ม และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ มีการตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานภายนอก และได้รับผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ

คำสำคัญ : ปัจจัยความสำเร็จ สภาพการดำเนินงาน การจัดการวิสาหกิจชุมชน เตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง

Abstract

The research aimed to: study of operational conditions, operational difficulties, needs to develop, and the factors affecting success of Ban Mai Community Enterprise of the High Operation Performance Stove Manufacturers, Tambon Trasaeng, Muang District, Surin Province. A mixed

methodology was used as follows: 1) a qualitative research to collect data on the operational conditions, factors affecting success, by using participatory observation, In-depth interviews with 12 members of the committee. The data was analyzed by using content analysis, 2) a quantitative research to collect data on operational difficulties and needs to develop the enterprise, by using questionnaire that had 0.91 confidence level, conducted with from 44 samples. The sample was analyzed by the Social Science program. The statistics used in the analysis were mean and standard deviation.

The results showed that: 1) Considering the general operational condition of Ban Mai Community Enterprise of the High Operation Performance Stove Manufacturers, the enterprise was originally found and formed by a group of people to enhance the product selling prices, as well as to be a learning stage where people could exchange their thoughts. The board committee operational term was a two-year period. The scope of works and responsibilities were well defined. The capital value was more than 30,000Bath with the return of 15 percent. There was 10 percent reserved as a group fund.

2) Overall operational difficulties were at high level, except the aspect of organization management which turned out at a medium level. 3) The needs to develop community enterprises was also at high level, 4) Success factors of Ban Mai Community Enterprise of High Operation Performance Stove Manufacturers were mostly from the internal factors, which included the member cooperation and participation, diligence, patience, trust, and the harmony of the team. For the external factors, they included adequate markets for product sales, quality control of standards of the products from external sources, and a satisfactory return.

Keywords: Operation, Management communities, High Performance Stove

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ลักษณะของการเจริญเติบโตดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคของการกระจายรายได้ลงสู่ชนบท เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย และระหว่างภาคการผลิตปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงประเทศต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตนำเข้าสำหรับภาคอุตสาหกรรมจากต่างประเทศ พึ่งพาเทคโนโลยีและเงินทุนจากการรวมทุนของบริษัทข้ามชาติส่งผลให้เกิดภาวะคนว่างงาน แรงงานถูกเลิกจ้างและการอพยพกลับภูมิลำเนา ทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงในอาชีพ รายได้รายจ่ายและหนี้สินขึ้นจากปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 (2540-2544) ที่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง โดยกำหนดให้พัฒนาคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเน้นในเรื่องของการบริหารจัดการ และการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น การวางแผนลงไปสู่ระดับล่าง (Bottom up planning) เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น (ณัฐนันท์ หอมวิเศษวงศา, 2547) ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ประเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลเห็นความสำคัญของผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เน้นนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์รัฐบาลได้จัดให้มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาสินค้าโดยรัฐพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนแม่บท อย่างมีประสิทธิภาพ (โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์, 2556)

กลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงชุมชนบ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อปี 2546 เป็นชุมชนที่มีภูมิปัญญา ต้องการพัฒนาศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่ให้สามารถปรับประยุกต์ผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้อง

กับความต้องการของตลาดและเพื่อส่งเสริมให้จังหวัดเป็นแหล่งผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลตระแสง โครงการพลังงานยั่งยืน สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม คณะทำงานพลังงานยั่งยืนจังหวัดสุรินทร์ และมูลนิธิพัฒนาอีสาน ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มสนใจปั้นเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง ที่เป็นเตาเผาพลังความร้อน โดยมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานภูมิภาคที่ 5 จังหวัดมหาสารคาม เป็นวิทยากรจนเสร็จสิ้นกระบวนการ ทำให้กลุ่มสนใจปั้นเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง และสามารถดำเนินการผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงและปั้นหม้อจำหน่ายได้อย่างต่อเนื่อง กิจกรรมที่ผ่านมาเน้นการจำหน่ายภายในกลุ่มเครือข่ายการจัดการพลังงานระดับท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และประสิทธิภาพของเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการเรียนรู้เข้าใจและมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลด้านพลังงาน รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการรณรงค์พลังงานจากไม้ด้วย (สนใจ ศรีโสภณ, 2545)

การผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงของชุมชนบ้านใหม่ ดำเนินการรูปของวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีอาชีพเสริมในชุมชน สมาชิกได้อยู่ร่วมกับครอบครัวโดยไม่ต้องไปทำงานนอกชุมชน จะส่งผลให้ครอบครัวอบอุ่น มั่นคง มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเองมีรูปแบบเฉพาะ สมาชิกจะให้ความสำคัญกับผู้นำ การตัดสินใจต่างๆ จะขึ้นอยู่กับผู้นำ สมาชิกที่ร่วมทำงานจะเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ แหล่งเงินทุนมีทั้งจากการระดมทุนจากภายในกลุ่มออมทรัพย์ของตนเอง มีบางส่วนที่ใช้แหล่งทุนสนับสนุนจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนมีทั้งแบบกู้ยืมและให้เปล่า สินค้าส่วนใหญ่เกิดจากความชาญเฉพาะในการผลิตหรือภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมาของคนในท้องถิ่น ประกอบกับการมีทรัพยากรตามธรรมชาติในท้องถิ่นมีวัตถุดิบเพียงพอ การบริหารจัดการจะใช้มติที่ประชุมกลุ่ม การจัดการการเป็นไปอย่างง่ายและควบคุมด้วยคำสั่งจะสัญญาในรูปแบบต่างๆ สามารถผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงได้เดือนละ ประมาณ 850 ใบ สร้างรายได้ให้กับสมาชิกเดือนละประมาณ 4,000-6,000 บาท (บุญชู ฉ่ำชื่นใจ, 2555)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงจะมีภูมิปัญญาด้านการผลิต แต่ยังมีปัญหาการดำเนินงานหลายด้าน โดยเฉพาะปัญหาด้านการเงิน และปัญหาทางการตลาด ที่ยังต้องการความช่วยเหลือและสนับสนุนจากภายนอกชุมชนอีกมาก โดยต้องการให้มีแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ต้องการพัฒนาลาดให้กว้างขวางมากขึ้น สำหรับด้านการผลิตที่มีปัญหามากคือแรงงานที่ใช้ในการผลิต ส่วนปัญหาด้านการบริหารจัดการไม่ค่อยพบเนื่องจากสมาชิกจะให้ความเคารพเชื่อฟังผู้นำกลุ่ม และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กระนั้นก็ยังต้องการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มให้เข้มแข็งมากขึ้น เนื่องจากต้องพัฒนามาตรฐานให้เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และมาตรฐานอื่นๆ (บุญชู ฉ่ำชื่นใจ, 2555) จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว การที่จะสามารถบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพได้ จึงควรศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงประสิทธิภาพสูง บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ปัญหาการดำเนินงาน และความต้องการในการพัฒนา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงประสิทธิภาพสูง บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง
3. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาการจัดการธุรกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง จำนวน 44 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) เลือกตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน และแบบบันทึกการสังเกต ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงานดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 ความต้องการในการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล ออกเป็น 2 ส่วน คือ

เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 6 คน และสมาชิกกลุ่ม จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน และเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้ม บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน 2555 ถึง 20 ธันวาคม 2555

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 44 คนโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ระหว่างวันที่ 15-22 มกราคม 2556

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ตามประเด็นที่ศึกษาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัญหาการดำเนินงาน และความต้องการในการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง มีสภาพการดำเนินงานในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงเป็นแหล่งผลิตเตาอั้งโล่ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนมานาน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพลังงานจังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2548 ให้สามารถผลิตเตาประสิทธิภาพสูง ด้วยการต่อยอดภูมิปัญญาของชุมชน โดยวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มกันขึ้น เพื่อให้สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้ในราคาสูงขึ้น สร้างอาชีพในชุมชนให้มีรายได้เสริมเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิก ดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการอยู่ในวาระ 2 ปี มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน กำหนดกฎกติกาของกลุ่ม ที่สำคัญ คือ จัดให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สมาชิกต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง หากขาดประชุมเกิน 2 ครั้ง โดยไม่แจ้งเหตุผลให้ประธานทราบจะถูกตัดสิทธิ์การเป็นสมาชิก สมาชิกจะต้องร่วมมือช่วยเหลือกันในการหาตลาด รับฟังความ

ความเห็นของสมาชิกคนอื่น ร่วมมือกันพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ การรับสมาชิกใหม่ต้องได้รับการยินยอมจากสมาชิกเดิม เกินร้อยละ 80 สมาชิกต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2 ด้านการบริหารจัดการตลาดและลูกค้า กลุ่มยังขาดการบริหารจัดการและการศึกษาลูกค้า ส่วนมาก กลุ่มได้รับคำสั่งซื้อจากกระทรวงพลังงาน การแสวงหาตลาดยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจากปัญหาแรงงานในการผลิตไม่เพียงพอ การขยายตลาดจึงกระทำได้น้อยมาก

1.3 ด้านการบริหารจัดการผลิต สมาชิกได้รับการฝึกอบรมการผลิตเตาประสิทธิภาพสูงกับวิทยากรจาก สำนักงานพลังงานจังหวัดสุรินทร์ กระทรวงพลังงาน ต่อยอดภูมิปัญญาเดิมของชุมชน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทั้งด้านการดูแลรักษาเครื่องมือ การบริหารกระบวนการผลิตตามคู่มือการผลิตและขั้นตอนการทำงานโดยเฉพาะสามารถผลิตเตาประสิทธิภาพสูงเฉลี่ยเดือนละ 834 ใบ

1.4 ด้านการบริหารจัดการบัญชีและการเงิน กลุ่มมีการจัดการทางการเงินและบัญชี มีการจัดทำสมุดบันทึกทางการเงิน มีสมุดสั่งซื้อ สมุดควบคุมทางการเงิน แต่ยังไม่เป็นปัจจุบัน โดยกลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนมากกว่า 30,000 บาท ต่อปี มีผลตอบแทนจากการดำเนินงานร้อยละ 15 มีทุนสำรองของกลุ่ม ร้อยละ 10

1.5 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาสู่ความยั่งยืน สมาชิกแสวงหาความรู้ด้วยการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน อยู่เสมอ ดัดแปลงและปรับปรุงเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพอยู่เป็นประจำ สมาชิกมีความสามัคคี ชยัน และอดทน ร่วมมือกันทำงานโดยมีความรับผิดชอบ ผลิตให้ทันตามเวลาที่กำหนด มีการเตรียมแหล่งวัตถุดิบ และนำวัตถุดิบอื่นมาทดสอบเพื่อทดแทนวัตถุดิบเดิมหากขาดแคลนขึ้น

2.ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพโดยรวมมีปัญหายุ่งในระดับมาก (\bar{X} = 3.59) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.35) ปัญหา รองลงมาคือปัญหาด้านการผลิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.79) และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือด้านการจัดการองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.91) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง

ปัญหาในการดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.
ปัญหาการจัดการด้านการเงิน	4.35	0.76
ปัญหาการจัดการด้านการผลิต	3.79	0.96
ปัญหาด้านการตลาด	3.31	0.91
ปัญหาด้านการจัดการองค์กร	2.91	0.79
รวม	3.59	0.79

3.ความต้องการในการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยรวม (\bar{X} =3.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนามากที่สุด คือ ด้าน การผลิต (\bar{X} =3.75) รองลงมา คือ ด้านแหล่งเงินทุน(\bar{X} = 3.64) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนาน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ (\bar{X} =3.55) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความต้องการในการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง

ความต้องการพัฒนาจัดการ	\bar{X}	S.D.
ด้านการผลิต	3.75	0.81
ด้านแหล่งเงินทุน	3.64	0.88
ด้านการเงิน	3.63	0.90
ด้านการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์	3.55	0.93
รวม	3.64	0.88

4.ปัจจัยที่ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง ส่วนใหญ่มาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขยันอดทนในการทำงาน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และความสามัคคีภายในกลุ่ม การเอื้ออาทรสมาชิกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความเชี่ยวชาญของสมาชิกความสะดวกสบายในการทำงานมีความรับผิดชอบในการทำงานสมาชิกมีความทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่ความมีวินัยในการทำงาน และมีการอบรมศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาทักษะตามลำดับรองลงมาเป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม มีการตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ก่อนออกสู่ตลาด มีผลตอบแทนหรือกำไรเป็นที่น่าพอใจ มีการวางแผนการทำงาน มีการหาเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการทำงานมีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายอื่น ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เช่น อบต. อบจ. กำนันผู้ใหญ่บ้านและมีสถาบันการเงินที่มั่นคง เช่น ธนาคารแหล่งการเงิน แหล่งเงินกู้ ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัย นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง มีการดำเนินงานในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาวิสาหกิจให้มีศักยภาพสู่มาตรฐานการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี 5 หมวด ซึ่งได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ประกอบด้วยหมวดที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก เป็นการกำหนดสิ่งที่กลุ่มวิสาหกิจต้องมีขึ้นเพื่อให้เกิดระบบในการบริหารกลุ่มให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ โครงสร้างกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของประธาน/กรรมการกลุ่ม การฝึก/การสอนให้สมาชิกมีความสามารถในการทำงาน การทบทวนและติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่ม หมวดที่ 2 การบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า เป็นการกำหนดให้กลุ่มต้องมีขึ้นเพื่อให้เกิดแผนการตลาด/แผนการขาย และมีระบบในการรับคำสั่งซื้อกับลูกค้า หมวดที่ 3 การบริหารจัดการด้านการผลิตและการบริการ เป็นการกำหนดให้กลุ่มต้องมีขึ้นเพื่อให้เกิดระบบที่ดีของการทำงานในกระบวนการจัดซื้อ/จัดหาวัตถุดิบ & ปัจจัยการผลิตการผลิตรวมถึงการบรรจุ/จัดส่งสินค้าให้ลูกค้า การดูแลเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต หมวดที่ 4 การบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน เป็นการกำหนดให้ กลุ่มต้องมีขึ้นเพื่อให้เกิดระบบบันทึกผลงานทางด้านการเงิน/การบัญชี/ทรัพย์สิน & หนี้สินของกลุ่มเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาผลประกอบการของกลุ่มและเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินงานต่อไปในอนาคต และหมวดที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนเป็นการกำหนดในสิ่งที่กลุ่มควรมีขึ้นเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืนของกลุ่ม ได้แก่ การพัฒนาด้านการเรียนรู้ของสมาชิก การพัฒนาด้านเทคนิคและฝีมือการผลิต การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาปรับปรุงธุรกิจ การพัฒนาด้านการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน การพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน และการพัฒนาด้านการพึ่งตนเอง(สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548) การดำเนินงานให้มีศักยภาพในด้านต่างๆ นี้ สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่อง อาทิเช่น การวิจัยของ ยูภา ศรีวิชัย (2554) ที่พบว่า ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มไม้กวาดลายดอกแก้ว ตำบลคงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่กลุ่มมีการดำเนินงานด้านการจัดองค์กร มีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ชัดเจน ด้านการผลิตมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปัญญาและประดิษฐ์สวดลายใหม่ๆ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นผลิตภายใต้ทักษะและความชำนาญของสมาชิก มีการพัฒนาตลาดทั้งตลาดท้องถิ่นและตลาดต่างจังหวัด และการวิจัยของจิรพร มหาอินทร์ และคณะ (2554) ที่ชี้ว่าวิสาหกิจชุมชนผ้าและ

เครื่องแต่งกายของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่เกิดจากผู้ประกอบการที่ไม่มีความรู้ความชำนาญด้านการบริหารจัดการ การผลิตยังคงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการผลิตเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์บ้าง เพื่อพัฒนา รูปแบบและมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์

2. ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง โดยรวมมีปัญหายอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะปัญหาด้านการเงิน รองลงมา คือ ปัญหาด้านการผลิต และปัญหาด้านการตลาด ตามลำดับยกเว้นด้านการจัดองค์กรอยู่ในระดับปานกลางเหตุที่มีปัญหาด้านการเงินอาจเนื่องมาจากขาดแหล่งเงินทุนและหรือไม่รู้ว่ามีแหล่งเงินทุนที่จะให้การสนับสนุน จึงไม่มีเงินสนับสนุนจากภายนอก ไม่มีการระดมทุน และระบบบัญชีไม่เป็นปัจจุบันปัญหาด้านการผลิต ที่เป็นปัญหามากคือไม่มีแรงงานในการผลิต ขาดผู้สืบทอดกิจการ การผลิตต้องใช้แรงงานที่มีทักษะสูง ขาดกิจกรรมการศึกษาดูงาน และการถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ และปัญหาด้านการตลาด มีผลมาจากกลุ่มไม่ได้ดำเนินกิจกรรมทางการตลาด จึงทำให้ลูกค้าเป็นกลุ่มเครือข่ายเดิม และมีผลสืบเนื่องมาจากการขาดแรงงานในการผลิตทำให้ไม่กล้าส่งเสริมการตลาดเพราะเกรงว่าหากได้รับคำสั่งซื้อมาแล้วจะไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามตามความต้องการ ส่วนปัญหาด้านการจัดองค์กรมีปัญหาน้อยกว่าทุกด้านเนื่องจากได้รับการส่งเสริมจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยโครงการพลังงานยั่งยืน สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม คณะทำงานพลังงานยั่งยืนจังหวัดสุรินทร์ และมูลนิธิพัฒนาอีสาน ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มสานใจปั้นเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงมีการดำเนินงานโดยคณะกรรมการ (สมใจ ศรีโสภา, 2545) นอกจากนี้ยังได้รับการส่งเสริมด้านการบริหารจัดการจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น (อรทัย สมใส, 2554) และจากรายงานการวิจัยของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ (2556) ระบุว่าวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา มีปัญหาการดำเนินงานในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านการตลาด โดยส่วนมากวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านซึ่งมักจะขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ และวิถีชาวบ้านมักจะใช้การผลิตเพื่อการตลาด กล่าวคือ ผลิตสินค้าในสิ่งที่ตนเองชอบหรือมีความชำนาญ เมื่อผลิตเสร็จแล้วจึงค่อยมาคิดว่าจะขายให้ใคร ขายที่ไหน ขายอย่างไร ช่องทางการจัดจำหน่าย และการขยายตลาด ไม่มีช่องทางการจัดจำหน่ายมากนัก อาศัยงานแสดงสินค้าของหน่วยงานภาครัฐกับการขายหน้าร้านของตนเองเป็นหลัก ปัญหาการขาดแหล่งจำหน่ายสินค้า คือไม่มีสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้า ปัญหาการขาดเครือข่ายในการจำหน่ายสินค้า คือการขาดผู้นำกลุ่มที่จะรวบรวมสินค้าไปจัดจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง 2) ด้านการเงินและบัญชีไม่มีระบบบัญชีที่ดีหรือไม่มีเลย ทำให้ไม่ทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริง มีการใช้เงินหมุนเวียนของวิสาหกิจชุมชนของตนไปปะปนกับค่าใช้จ่ายส่วนตัว หรือในกรณีที่สมาชิกมีการผลิตสินค้าหลายอย่าง และมีการจดทะเบียนวิสาหกิจหลายกลุ่มไม่มีการจำแนกแยกแยะระบบบัญชีของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจที่ชัดเจน ทำให้การใช้เงินมีลักษณะที่ปะปนกันจนไม่สามารถจำแนกแยกแยะได้ว่า รายได้ตรงไหนหรือรายจ่ายตรงไหน เป็นของสินค้าหรือวิสาหกิจประเภทใด สำหรับการเงินเกิดจากการขาดเงินลงทุนเพื่อพัฒนากิจการ เพราะถึงแม้เมื่อจดทะเบียนรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้วจะสามารถขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้ แต่วิสาหกิจโดยส่วนมากจะไม่มีโอกาสได้ขอสินเชื่อดังกล่าวเพราะการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน สมาชิกในวิสาหกิจชุมชนจะต้องร่วมกันเป็นผู้ค้ำประกันให้แก่วิสาหกิจชุมชนในการขอสินเชื่อ แต่สมาชิกโดยส่วนมากจะไม่อยากเป็นผู้ค้ำประกันให้แก่วิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการผลิต เกิดจากต้นทุนของวัตถุดิบเพื่อการผลิต ไม่ได้ผลิตสินค้าที่ใช้วัตถุดิบที่มาจากฐานทรัพยากรในท้องถิ่น ทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนวัตถุดิบเพราะการกำหนดราคาวัตถุดิบขึ้นอยู่กับผู้ขายวัตถุดิบ นอกจากนั้นผู้ผลิตบางรายที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น โดยเฉพาะวัตถุดิบที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติมีปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบเพราะใช้วัตถุดิบธรรมชาติมากเกินไปจนธรรมชาติไม่สามารถฟื้นฟูและเจริญเติบโตได้ทันกับปริมาณการใช้ นอกจากนั้นเป็นปัญหาด้านการพัฒนาตนเองไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผู้ประกอบการจำนวนมากไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงาน ถึงแม้จะได้รับการอบรมยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสนับสนุนวิสาหกิจได้ 5) ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้เท่าที่ควร แม้บางวิสาหกิจจะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ช่วยในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ แต่ยังไม่สามารถสั่งผลิตบรรจุภัณฑ์ตามที่ต้องการได้เพราะมีต้นทุนค่อนข้างสูง บางวิสาหกิจที่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีและสามารถเข้าสู่ตลาดผู้บริโภคได้ดีแล้วมักจะโดนลอกเลียนแบบโดยผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยผลิตสินค้าแบบเดียวกันแต่นำมาจำหน่ายในราคาที่ถูกกว่า และ6) ด้านปัญหาด้านต้นทุนการผลิต โดยมากเป็นงานฝีมือใช้ทักษะแรงงานของสมาชิกผลิตเป็นหลัก มีการใช้เครื่องจักรค่อนข้างน้อย ทำให้ต้นทุนไปอยู่ที่ค่าจ้างแรงงานเพื่อการผลิต เมื่อรวมต้นทุนทุกอย่างแล้วทำให้สินค้ามีราคาสูง เมื่อเทียบกับสินค้าประเภทเดียวกันกับสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ ถ้าผู้ประกอบการรายใดไม่มีการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์สินค้าที่ดี และ/หรือไม่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีแล้ว การผลิตเพื่อขายสินค้าและแข่งขันกับคู่แข่งอื่นๆ จะทำได้ค่อนข้างลำบาก

3. ความต้องการในการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโดยทั่วไปวิสาหกิจชุมชนรวมตัวกันขึ้นเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ ให้มีรายได้ และสามารถอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ ขาดทุนทรัพย์ ผลิตโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ จึงทำให้วิสาหกิจมีความต้องการในการพัฒนา โดยต้องการให้ภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ จากการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 1 (2554) ระบุว่า กระบวนการและผลลัพธ์ในภาพรวมของวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา คือ การจัดการความรู้ การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ การลดต้นทุนในส่วนของการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสภัยคุกคาม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเด็นหลักๆที่ต้องพัฒนา ได้แก่ เทคโนโลยีการผลิต การตลาด การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูป การประชาสัมพันธ์ การบัญชีที่เป็นระบบ เงินทุน เครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัย สถานที่หรือทำเลที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นที่ตั้งกลุ่มในการดำเนินการผลิต ผลิตภัณฑ์แหล่งน้ำ หลักการเขียนโครงการขอสนับสนุนเงินทุน การเชื่อมโยงการผลิต การตลาด และการติดตามผลการดำเนินงานที่เป็นระบบ ประเด็นต่างๆ ดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และจากการวิจัยของธงชัย พายุ สุภาพรรณ พายุ และรุ่งทิพย์ เกษตรสิงห์ (2556) ระบุว่า การพัฒนาศักยภาพการดำเนินธุรกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ภายใต้แผนพัฒนาแบบบูรณาการณแบบมีส่วนร่วม โดยการกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ด้านการบริหารจัดการ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ และการตลาด โดยนำหลักการและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน คือ หลักความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขการมีความรู้ควบคู่คุณธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ต่อยอดภูมิปัญญา สร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์ ดำรงเอกลักษณ์ชุมชนส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินงานดังกล่าวต้องดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยคำนึงถึงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนด้วยโดย เสรี พงศ์พิศ (2552) กล่าวว่า ปัญหาวิสาหกิจชุมชนเป็นปัญหาความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา ชาวบ้านถูกทำให้คุ้นเคยกับการพัฒนาแบบ “สงเคราะห์” คือ เป็นผู้รับจากรัฐ จากหน่วยงานราชการหรือเอกชน ที่นำ “โครงการ” ไปให้ชุมชน โครงการแล้วโครงการเล่า สี่ห้าสิบปีมีหลายสิบโครงการก็ไม่เห็นเกิดการพัฒนายั่งยืน ชุมชนเข้มแข็งจึงแข็งแต่ป่วย ที่ไปปักไว้ถ่ายรูปเอาไปทำรายงานความดีความชอบ ชาวบ้านเข้าใจว่า วิสาหกิจชุมชนเป็น “โครงการ” ที่รัฐไปบอกชาวบ้านให้รวมตัวกันทำ โดยจะให้การสนับสนุน การสนับสนุนที่ชาวบ้านคิดเป็นอย่างอื่นไม่ได้นอกจากงบประมาณที่จะตกลงชุมชนในรูปเงินให้เปล่าหรือเงินกู้เงินยืมก็ยังดี วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่เกิดจากชุมชน ที่ต้องการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินกิจการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการประกอบการ บริหารจัดการเชิงธุรกิจ แต่ไม่ได้ต้องการทำธุรกิจเต็มรูปแบบ แต่เพื่อสร้างรากฐานความมั่นคงให้สมาชิก ซึ่งถ้าทำคนเดียวจะทำได้ หรือถ้าไปรวมกับสหกรณ์ใหญ่ๆ จะลำบาก เป็นการร่วมกันสร้างระบบสวัสดิการให้ตนเอง หรืออีกนัยหนึ่ง สร้างภูมิคุ้มกันให้กลุ่ม ให้ชุมชน

4. ปัจจัยที่ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่มาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความขยันอดทนในการทำงาน ความไว้วางใจ และความสามัคคีภายในกลุ่ม การเอื้ออาทร สมาชิกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชี่ยวชาญของสมาชิก ความสะดวกสบายในการทำงาน มีความรับผิดชอบในการทำงาน สมาชิกมีความทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่ ความมีวินัยในการทำงาน และมีการอบรมศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาทักษะ ตามลำดับ รองลงมาเป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม มีการตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ก่อนออกสู่ตลาด มีผลตอบแทนหรือกำไรเป็นที่น่าพอใจ มีการวางแผนการทำงาน มีการหาเทคนิคใหม่ๆ เพื่อการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการทำงาน มีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายอื่น ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เช่น อบต. อบจ. กำนันผู้ใหญ่บ้าน และมีสถาบันการเงินที่มั่นคง เช่น ธนาคาร แหล่งการเงิน, แหล่งเงินทุน ตามลำดับผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ธงชัย พายุ และคณะ (2556) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความตั้งใจจริง ความมุ่งมั่นศรัทธา ความอดทนมานะพยายาม ขยันและซื่อสัตย์ภาวะผู้นำ ความสามัคคี ความรู้ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการการเงิน การมีส่วนร่วมของสมาชิกแรงงาน การมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก การให้ความร่วมมือกับภายนอกและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาเหตุที่วิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาจากปัจจัยภายในเป็นปัจจัยหลัก เนื่องจากความสำเร็จหรือความล้มเหลวมาจากสภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเองทั้งสิ้นเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนคือ เป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการ

ผลิตสินค้าหรือการให้บริการหรือการอื่นๆ ที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการเพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน (ราชกิจจานุเบกษา.2548) ในขณะที่ อันนา อ่อนมาก (2553) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนธุรกิจส่งออกตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มี 4 ปัจจัย 8 ภาวะผู้นำ นโยบายรัฐบาล สื่อมวลชน และระดับการศึกษา ตามลำดับ นอกจากนี้ฟิลิป (Philip.2010) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของธุรกิจ SMEs ในประเทศบังคลาเทศประกอบด้วย ลักษณะ ของ SMEs การบริหารจัดการ ความรู้ ผลผลิตภัณฑ์และบริการ การทำธุรกิจและความร่วมมือ ทรัพยากร เงินทุนและสภาพแวดล้อมภายนอก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชนอย่างแท้จริง ด้วยการสำรวจความต้องการในการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนก่อนให้การส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ภาครัฐควรบูรณาการนโยบายของหน่วยงานต่างๆ ผ่านยุทธศาสตร์จังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อลดความซ้ำซ้อน ในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาดวิสาหกิจชุมชน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับความสามารถของวิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. 2556. **วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2556 จาก : <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

จิราพร มหาอินทร์ ฐิตินันท์พงษ์ชกเชนทร์ อรุณี พิงพัฒนานุกุล, และ ชวัญฤทัย วงศ์คำแหงหาญ. 2554. การดำเนินงานและการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน : กรณีวิสาหกิจชุมชนผ้าและเครื่องแต่งกายจังหวัดปทุมธานี.

รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

ธงชัย พานู สุภาพรรณ พานู และรุ่งทิพย์ เกษตรสิงห์. 2556. รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการดำเนินธุรกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์. ใน **รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการพะเยาวิจัย2556**. หน้า 519 – 526. พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.

ธงชัย พานู สุภาพรรณ พานู สาคร แสงสุว อ. โชติกา ฉิมงามเสริฐ และเสีจยม กอนไธสง. 2556. การจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านก้นโจรงตำบลกระหาด อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์.

ใน **การประชุมวิชาการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 7 “ความเข้มแข็งทางวิชาการสู่ ASEAN”**. หน้า 127 – 142. ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์. 2556. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตกลุ่มทะเลสาบสงขลา. **รายงานการวิจัย**. สงขลา : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ณัฐนันท์ หอมวิเศษวงศา. 2547. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชู ฉ่ำชื่นใจ. 2556. สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2555.

ยุภา ศรีวิชัย. 2554. การศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพไม้กวาดสายดอกแก้วตำบลลงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. การศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

ราชกิจจานุเบกษา. 2548. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. เล่ม 122 ตอนที่ 6 ก.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2548. คู่มือประกอบการนำระบบมาตรฐานการจัดการวิสาหกิจชุมชนไปประยุกต์ใช้ภายใต้ **โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

สมใจ ศรีโสภา. 2545. หม้อดิน ลมหายใจแห่งภูมิปัญญา. สุรินทร์ : มูลนิธิพัฒนาอีสาน.

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 1. 2554. การศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน.
เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 301 ตุลาคม 2554. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เสรี พงศ์พิศ. 2552. วิสาหกิจชุมชนสร้างฐานการพัฒนา. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 12 มกราคม 2557 จาก :
<http://www.phongphit.com/older/content/view/416/50/>.
- อรทัย สมใส. 2554. รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์.
- อันนา อ่อนมาก. 2553. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนธุรกิจเสื่อกกตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Philip, M. 2010. Factors affecting business success of small & medium enterprises (SMEs).
APJRB. 1 (2) : 1-15. [Online]. Available from : [https://www.academia.edu/3318582/
Factors_affecting_business_success_of_small_and_medium_enterprises_SMEs](https://www.academia.edu/3318582/Factors_affecting_business_success_of_small_and_medium_enterprises_SMEs).

บริบทการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเพลงรำโทน บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

Context and the Music Changes Ramtone Ban Taladkauy Chombung District, Ratchaburi Province

ไตรตรีงษ์ พลอยม่วง

สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเพลงรำโทน บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นการศึกษาประวัติ พัฒนาการเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย มีการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง และภาพสะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมชุมชนบ้านตลาดควาย ที่สะท้อนผ่านบทเพลงรำโทน และสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำโทนอย่างไร ศึกษารวบรวมข้อมูลโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการลงพื้นที่ สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ มาจัดระเบียบตามประเด็นในการศึกษาวิจัย หลังจากนั้น ทำการวิเคราะห์และเขียนรายงานสรุป

จากการศึกษาบริบทการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเพลงรำโทนบ้านตลาดควายอำเภอจอมบึงจังหวัดราชบุรี พบว่า เพลงรำโทนบ้านตลาดควาย นั้นไม่มีต้นกำเนิดที่แน่นอน มีการร้องเล่นกันมาอย่างยาวนาน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการเล่นรำโทนอย่างแพร่หลาย ร้องเล่นเพื่อความสนุกสนาน ในหมู่บ้าน ช่วงตรุษ สงกรานต์ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านสนับสุนนให้เล่นรำโทน ลักษณะเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย เป็นเพลงที่แต่งขึ้นมาง่ายๆ สนุกๆ มีการทำท มีการตีทำรำ ตามคำร้อง การแต่งกาย ชาวบ้านตลาดควาย ในอดีตจะแต่งกายตามแบบพื้นเมือง แต่ทว่าในปัจจุบันนี้ ผู้เล่นรำโทนส่วนใหญ่ มีเชื้อสายไทยทรงดำ จึงนำการแต่งกายแบบไทยทรงดำ การร้องเพลงรำโทนนั้นใช้การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ปัจจุบันการร้องเล่นเพลงรำโทนนั้นมีน้อยลง ประกอบกับการเล่นรำโทนไม่เป็นที่นิยมเช่นอดีต ส่งผลให้วิธีการร้องเล่นลดน้อยลง

การปรับตัวของเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย จากเดิมที่เนื้อร้องนั้นคิดเป็นกลอนเพลงขึ้นมาอย่างง่ายๆ เช่นเดียวกับ เพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ แต่ต่อมาในระยะหลังช่วงที่มีการนำเอาเพลงไทยเดิมไปทำเพลงไทยสากลแล้ว ในช่วงที่เกิดการร้องเล่นเพลงรำโทนก็อยู่ในช่วงของเพลงไทยสากล ทำนองเพลง เพลงรำโทน มีชื่อเพลง มีลักษณะโครงร่าง เพลงหนึ่งๆจะมีชื่อเฉพาะ ทำนองเฉพาะเพลงๆไป แต่ละเพลงนั้นก็มีความแตกต่างกันออกไป ทำนองเพลงรำโทน สมัยก่อนนั้นจังหวะในการรำ มีรูปแบบง่ายๆ คือ เป็นแบบ ป๊ะ ป๊ะ โทน โทน ร้องเล่นกันเพื่อความสนุกสนาน

การปรับตัวของเพลงรำโทนในด้านทำนองเพลงนั้น เมื่อมีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา มีจังหวะสากล เข้ามาใช้ในการร้องเล่นเพลงรำโทน โดยรับจังหวะ และวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสาน ในช่วงแรก จังหวะสากล ที่เข้ามาในเพลงรำโทน คือ จังหวะฮาวาย จังหวะคองก้า โดยการนำเอาจังหวะที่กว่ามานั้นไปปรับ ประยุกต์ให้เข้ากับรำโทน ซึ่งทำให้ เพลงรำโทน มีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำโทน คือ ชุมชนได้มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น นำรำโทนมาฟื้นฟู โดยผู้เฒ่าผู้แก่ ในชุมชนนั้นร้องเล่นกันขึ้นมา และได้มีการนำเพลงรำโทนไปสอนในโรงเรียน เพื่อเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ โดยมีการนำเอารูปแบบการร้องเล่นเพลงรำโทนนั้นเข้าไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน จัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนสอนนักเรียนในชุมชน

คำสำคัญ : เพลงรำโทน จังหวัดราชบุรี

Abstract

The study aimed to investigate the origin and the changes of Ramtone Song, Ban Taladkwai Chombung district, Ratchaburi province, to study history, development, shifts and changes of Ramtone Song, Ban Taladkwai, in terms of how those happened. The study also included the reflection of society, culture and the social condition changes of the Taladkwai community through the Ramtone Song. In addition, the study was to examine how the Ramtone Song's conservation would possibly be formed. The data was collected by means of qualitative research method, focused on field study, interview with relevant parties. After the data has been collected, the researcher categorized the contents according to the topics, then analyzed data and finally wrote it in the summary report.

From the study of the context of origin, and changes of Ramtone song, Ban Taladkauy, Chombung district, Ratchaburi province, it was found that the Ramtone Ban Taladkauy had no exact sources of origin but there were only joyful singings over time for so long. During the World War 2, Ramtone Ban Taladkauy's performance was widely renowned. It was performed for entertainment among the villagers in the Songkran festival, during the cabinet of the Marshal Por Pibulsongkram. He put his effort in promoting the Ramtone performance. It was notably a kind of easy composed song, fun, and creative. The dancing postures were designed to match with the song lyrics. Costuming was designed in accordance with their old local clothing styles. However, most of the performers nowadays were Thai Song Dam descendents. Therefore, the costumes also changed to Thai Song Dam styles. The performance went down to later generations up until the present time. Nowadays, Ramtone performance has gradually been dropped and it became out of interest, unlike in the past. That reflected the declining of the performance of Ramtone.

Considering the alteration of Ramtone song, Ban Taladkwai in Chombung, the lyrics of the song alternated from that of easy composing like other folksongs, to that of the new composing style like famous Thai pop songs, as it was the same period that people liked to adapt old classical Thai song to the new pop songs. During that time, the cause of changes affected the way of melody of the song. As it has been observed that each song had different melody and it also had specific song name for each of the songs. In contrast, the melody in the past was as simple as you sing " Pa, Pa, Tone, Tone".

The adjustment of the melody of the Ramtone in the period that foreign culture had influence Thai culture affected the song rhythm to change into the combination of international rhythm mixing with the old. At the beginning, there came the rhythm mixture of Hawaii and Kongka with Ramtone that made it more fun.

Guidelines for the Conservation of Ramtone Ban Taladkauy Chombung were as follows: to promote Ramtone as a local wisdom to revitalize Ramtone in the community, and to design it as a course in schools for local students to maintain the heritage of the local culture.

Keywords : The Music Changes , Ratchaburi Province

บทนำ

เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral Literature) เก่าแก่ที่มีการถ่ายทอดกันแบบปากต่อปากมานานหลายชั่วอายุคน อาศัยการฟังและการจดจำไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เกิดจากคนในท้องถิ่นต่างๆ คิดรูปแบบการร้อง การเล่นขึ้น เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะมีเนื้อร้องและทำนองง่ายๆ ร้องได้ไม่ยาก ฟังไม่นานก็สามารถร้องเล่นตามได้ ความโดดเด่นของเพลงพื้นบ้านอยู่ที่ความไพเราะของอารมณ์ของพ่อเพลงแม่เพลง เพลงพื้นบ้านจะใช้ถ้อยคำง่ายๆ ตรงไปตรงมาแต่มีความหมายกินใจ นอกจากนั้นแล้วผู้เล่นยังต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณในการร้องโต้ตอบกัน เพลงพื้นบ้านแทบทุกถิ่นมักมีเนื้อร้อง

เป็นบทเกี่ยวพาราสิ บทตัดพ้อต่อว่าของชายหนุ่มหญิงสาว หรือไม่ก็นำเนื้อเรื่องมาจากนิทาน วรรณคดีพื้นบ้านมาร้อง หรือนำมาจากสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และอาชีพ ที่ตนมีประสบการณ์ บางครั้งก็มีความหมายไปในเรื่องเพศที่เรียกว่า คำสองแง่สามง่าม หรือใช้ภาษาถิ่นตามท้องถิ่นของผู้ร้อง การร้องเล่นเพลงพื้นบ้านชาวบ้านจะใช้เล่นกันเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงในโอกาสต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่น สงกรานต์ งานบวช ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า หรือแม้กระทั่งในโอกาสที่มาลงแขกเอามื้อเอามาแรงช่วยกันทำงาน เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น สถานที่เล่นเพลงแล้วแต่โอกาส มักเล่นกันตามลานบ้าน ลานวัด ท้องนา ตามลำน้ำ เครื่องดนตรีที่ใช้ในการเล่นเพลง มีเพียงเครื่องประกอบจังหวะอย่างง่าย เช่น ฉิ่ง กรับ หรือเครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง บางทีก็ไม่มีเครื่องดนตรี ใช้การปรบมือประกอบเพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่เปิดพื้นที่ทางความคิดอย่างเป็นอิสระของชาวบ้านโดยผ่านการแสดงออกเพราะเกิดจากการสร้างสรรค์และปฏิภาณของชาวบ้าน สามารถถ่ายทอดปรัชญาความคิดของชาวบ้านไว้ในเพลงพื้นบ้านแต่ละประเภท นอกจากนั้นเพลงพื้นบ้านยังเป็นเพลงที่สะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรมของผู้คนเมื่อครั้งอดีตได้อย่างดี

เพลงพื้นบ้านในประเทศไทย อาจแบ่งได้ตามประเภทการใช้สร้อยเพลงประกอบพิธีกรรม เป็นต้น เพลงพื้นบ้านประเภทต่างๆ ที่กล่าวมานั้นมีอยู่ทุกท้องถิ่น จะแตกต่างกันไปบ้างตามสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้านในประเทศไทย เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยใดไม่สามารถระบุได้แน่ชัด แต่เชื่อกันว่าเพลงพื้นบ้านมีการร้องเล่นมานานแล้ว ปรากฏเป็นหลักฐานครั้งแรกในสมัยอยุธยาที่ได้มีการกล่าวถึงเพลงพื้นบ้านอยู่ 2 ชนิด คือ เพลงเรือ และเพลงเทพทอง (ปีทมา บุตรอินทร์, 2537 : 4) ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ เพลงพื้นบ้านได้รับการกล่าวถึงมากขึ้น ในช่วงรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5 มีการกล่าวถึงเพลงเทพทองและเพลงปรบไถ่ในงานพระราชพิธีต่างๆ อยู่เสมอ (ปีทมา บุตรอินทร์, 2537: 4 อ้างถึง จินตนา ดำรงค์เลิศ, 2533 : 27) อย่างเช่น มีการเอ่ยถึงเพลงปรบไถ่ในจารึกวัดพระเชตุพน เมื่อคราวมีงานฉลองวัดว่าเป็นมหรสพอย่างหนึ่งที่เล่นฉลองวัด และในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนได้กล่าวถึงการ เล่นเพลงปรบไถ่อยู่หลายตอน ในโคลงถวายพระเพลิงพระบรมอัฐิพระเจ้าหลวง พระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าคันทรรสม กรมหมื่นศรีสุเรนทร์ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก กล่าวถึงพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระชนกและพระชนนีของพระราชบิดาว่ามีการมหรสพหลายชนิดรวมทั้งเพลงเทพทองด้วย ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงนำเพลงพื้นบ้านคือ เพลงแม่ศรีมาใช้ในพระราชนิพนธ์ บทละครเรื่องเงาะป่า กล่าวถึงการ เล่นของพวกเงาะ ในเทศกาลทอดกฐินมีการเล่นเพลงเรือ และสัควา นอกจากนั้นยังมีการเล่นเพลงฉ่อย ลิเก ลำตัดอีกด้วย ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ได้นำเพลงพื้นบ้านมาดัดแปลงเป็นลำนำ ซึ่งเป็นรูปแบบคำประพันธ์ร้อยกรองขนาดสั้นที่มุ่งแสดงความคิดเห็น โดยนำลำนำเพลงพวงมาลัยมาใช้ใช้ในบท “ประชาสามัญของเรา” เพื่อแสดงถึงความไม่ขยันหมั่นเพียรประกอบอาชีพของคนไทย และขาดความเอาใจใส่อย่างจริงจังในกิจการงาน ทำตัวเหมือน “พ่อพวงมาลัย” ลอยไปลอยมา จึงทำให้ยากจน (ปีทมา บุตรอินทร์, 2537 : 5)

รำโทนเป็นการละเล่นพื้นบ้าน นิยมเล่นในแต่ละท้องถิ่น เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบได้แก่ โทน ฉิ่ง และกรับ ต่อมาได้รับความนิยมและเล่นกันอย่างแพร่หลาย รำโทนนั้นสามารถเล่นได้ทั่วไป ไม่เฉพาะฤดูกาล มีพ่อเพลงแม่เพลงคิดประดิษฐ์ทำนองขึ้นมา เพลงรำโทนเริ่มมีการร้องเล่นมาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในปี 2487 ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวไทยหวาดกลัว และเครียดจากภัยสงคราม จึงได้มีการรวมตัวกันเล่นรำโทน เพื่อผ่อนคลายความเครียด เพลงรำโทนนั้นใช้ภาษาที่เรียบง่าย เนื้อร้องเป็นการเกี่ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว ทำนองการร้องมุ่งเน้นความสนุกสนาน ต่อมาจอมพล ป. พิบูลสงคราม เกรงว่าเมื่อชาวต่างชาติได้ชมการละเล่นรำโทน ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในช่วงนั้น และเห็นว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมของไทย ที่ไม่มีความสวยงามซึ่งได้ปรับการรำโทนให้มีแบบแผนทั้งท่าทาง การแต่งกาย และเนื้อร้อง ให้มีความเป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้น

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความหลากหลายด้านกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีผลต่อความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทางด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านที่มีหลากหลาย เช่น เพลงรำโทน เพลงพานพาง เพลงสกอลำพวน เพลงซึกกระดาน และเพลงปรบไถ่ เพลงรำโทน จังหวัดราชบุรี มีการร้องเล่นกันมากในพื้นที่บ้านโพหัก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ส่วนอีกพื้นที่ที่มีการร้องเพลงรำโทนมากเช่นกัน คือ ที่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จากการศึกษาเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึงจังหวัดราชบุรี เบื้องต้นพบว่า ชุมชน นั้นได้พยายามที่จะสืบทอดและอนุรักษ์ศิลปะการรำโทนเอาไว้

โดยการศึกษาวิจัยเรื่องการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเพลงรำโทน บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี นี้ก็เพื่อเป็นการศึกษาประวัติ พัฒนาการเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย ว่ามีการลำดับพัฒนาการอย่างไร และมีการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง และภาพสะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมชุมชนบ้านตลาดควาย ที่สะท้อนผ่านบทเพลงรำโทนนั้นมียังไง และสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกวิวัฒน์ นั้นมีผลต่อเพลงรำโทนหรือไม่ และที่สำคัญ คือมี

การเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และมีแนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำไท้อย่างไร ซึ่ง ประเด็นต่างๆที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นประเด็น การศึกษาที่สำคัญ เนื่องจากการดำเนินการศึกษา นี้จะได้องค์ความรู้และแนวทางในการอนุรักษ์ เพื่อดำเนินการอนุรักษ์เพลง รำไท โดยการศึกษาในครั้งนี้จะก่อให้เกิดองค์ความรู้เรื่องเพลงรำไท แนวทางในการอนุรักษ์ โดยชุมชน โรงเรียน หน่วยงาน ต่างๆที่เกี่ยวข้องทางสังคมและวัฒนธรรม จะได้รับองค์ความรู้ และมีแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์เพลงรำไทให้เกิด ความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบ เนื้อหา การเล่นเพลงรำไทบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของเพลงรำไทบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
3. แนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำไทบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารทางวิชาการ ได้แก่ เอกสารงานวิจัย และเอกสารแบบ กิ่งวิชาการ ได้แก่ บทความในนิตยสารและวารสาร ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องการร้องเพลงรำไท รวมทั้งเนื้อหาเกี่ยวข้องกับทฤษฎี ทางมานุษยวิทยา สังคมวิทยา ซึ่งผ่านการศึกษจากชาวไทยและชาวต่างประเทศในเบื้องต้น การทบทวนเอกสารเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจการร้องเล่นเพลงรำไท

2. การเลือกพื้นที่วิจัย

การเลือกพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ในเบื้องต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า เพลงพื้นบ้านนั้นมีการร้องเล่นมาอย่างยาวนาน ในพื้นที่ อำเภอจอมบึงนี้ก็มีเพลงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น คือ เพลงรำไท การร้องเล่นเพลงรำไท นั้นมีความสำคัญต่อวิถี ชีวิตผู้คนมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ในอดีตมีการร้องเพลงรำไทกันอย่างแพร่หลาย แต่ทว่าในปัจจุบันนี้มีการร้องเล่นเพลง รำไตน้อยลง ซึ่งมีเหตุปัจจัยหลายด้านที่เข้ามา ส่งผลให้ร้องเล่นเพลงรำไตน้อยลง และในปัจจุบันมีการเล่นเฉพาะงาน สำคัญๆ เท่านั้น มิได้มีการร้องเล่นเช่นในอดีต

ในเบื้องต้นผู้ศึกษาวิจัยได้เลือกพื้นที่ทำการศึกษา คือ การศึกษาเพลงรำไทในพื้นที่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ สัมภาษณ์แบบเป็นทางการ สัมภาษณ์แบบไม่เป็น ทางการ

1.1 สัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal) คือการสัมภาษณ์โดยมีการนัดเวลา สถานที่แน่นอนไว้ก่อน รวมทั้งมีการบันทึกการสัมภาษณ์เป็นทางการ ข้อดีของการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการก็คือความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้ จะมีความผิดพลาดน้อยเนื่องจากเป็นข้อมูลที่ได้มีการเตรียมข้อมูลไว้ก่อนล่วงหน้า รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีความชำนาญใน เรื่องที่จะให้ข้อมูล (นิศา ชูโต 2545:167-168) ตัวอย่าง เช่นมีการนัดหมายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการร้องเล่นเพลงรำไท เช่น พ่อเพลงแม่เพลงรำไท ลูกคู่ที่ร้องเพลงรำไท ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร้องเล่นเพลงรำไท มาสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการ ตรวจสอบข้อมูลในเบื้องต้น

1.2 สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal) คือการสัมภาษณ์ที่เกิดจากการพบปะโดยส่วนตัว ซึ่งอาจ มีการนัดหมายไว้ก่อนคร่าวๆ ซึ่งอาจมีการบันทึกเสียงซึ่งต้องมีการขออนุญาตก่อน การบันทึกเสียง หรือถ้าไม่มีก็จะจำไว้ก่อน แล้วมาเขียนบันทึกภายหลัง การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการสามารถทำได้หลายครั้ง (นิศา ชูโต 2545:168) ในการเก็บ ข้อมูลส่วนใหญ่ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ดำเนินการในรูปแบบเดียวกับการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ แต่ ทว่าไม่มีการนัดหมายผู้ให้ข้อมูล พบผู้ให้ข้อมูลคนใดก็ขอสัมภาษณ์

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) คือการจัดให้คนที่เลือกจากประชากรที่ต้องการศึกษาจำนวนไม่มากนัก มาร่วมวงสนทนากัน เพื่ออภิปรายพูดคุยกัน โดยมุ่งประเด็นการสนทนาไปยังเรื่องที่สนใจศึกษา ในระหว่างการจัดสนทนากลุ่ม อย่างเป็นทางการ อาจเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 7-12 คน ที่มีลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

ที่คล้ายคลึงกัน มาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิธีการสนทนากลุ่มนั้น มีส่วนในการศึกษาความคิดเห็น ทักษะคิด ความรู้สึกรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม โดยกระบวนการสนทนากลุ่มนี้จะมีส่วนในการร่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และที่สำคัญทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. การสังเกต

การวิจัยนี้ใช้เทคนิคการสังเกตทั้งแบบที่ไม่มีส่วนร่วม และแบบที่มีส่วนร่วม

3.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการร้องเพลงเล่นเพลงรำไท้ทอน สังเกตพฤติกรรมการถ่ายทอดระหว่างพ่อเพลงแม่เพลง และลูกคู่มีการเรียนการสอนอย่างไร ว่ามีการตอบสนองอย่างไรบ้าง และในการฝึกซ้อมในแต่ละครั้งมีอุปสรรคปัญหาอย่างไรบ้าง

3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) ผู้วิจัยอาจเข้าไปร่วมกับผู้รำเพลงรำไท้ทอน ในงานสำคัญต่างๆ เพื่อเข้าไปสร้างความคุ้นเคยกับคณะเพลงรำไท้ทอน และผู้ร่วมร้องเพลงรำไท้ทอนคนอื่นๆ เพื่อเป็นการสังเกตพฤติกรรมของคณะรำไท้ทอน

4. การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกข้อมูลด้วยการใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ กล้องดิจิทัล กล้องวิดีโอ และเครื่องบันทึกเสียง

5. การจดบันทึก

การจดบันทึกข้อมูลในระหว่างการสังเกตกิจกรรมและพฤติกรรมในพื้นที่สนาม ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกแบบย่อขณะทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาลงรายละเอียดในภายหลังเป็นประจำทุกครั้งที่กลับจากการเก็บข้อมูลสนามทุกครั้ง จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม

6. การจัดการทำกับข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการดังนี้

1. การจัดระเบียบข้อมูลและการแสดงข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสนามแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลแต่ละประเภทมาจัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ข้อมูลภาพ ข้อมูลเสียง และข้อมูลบันทึกภาคสนาม ข้อมูลเสียง คือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งนั้นก็จะมีจำนวนเพิ่มข้อมูลเสียงหลายแฟ้ม ในการจัดเก็บเพิ่มข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และบันทึกสนาม และข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ เสียง และภาพ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดเป็นระบบ โดยใส่วันที่ในการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นดำเนินการถอดเทปสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ เพื่อให้เข้าใจรายละเอียด บรรยากาศในการสัมภาษณ์ จากนั้นก็นำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดแบ่งตามประเด็น ได้แก่ การร้องเล่นเพลงรำไท้ทอน การเปลี่ยนแปลง และปรับตัวของเพลงรำไท้ทอน และแนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำไท้ทอน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้อ่านเรียบเรียงตามประเด็น ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในเบื้องต้น

2. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการทำวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ทำให้การเก็บข้อมูลภาคสนาม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลจากความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลตามประเด็นต่างๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล จากที่ได้จัดระเบียบและตรวจสอบความถูกต้องแล้ว ได้นำมาจัดให้เป็นระบบ วิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษา บริบทการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเพลงรำไท้ทอนบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยทำการศึกษาริบทเกิดและการเปลี่ยนแปลงเพลงรำไท้ทอนบ้านตลาดควาย ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้าน เนื้อร้อง ทำนองเพลงรำไท้ทอน ศึกษาการรำไท้ทอนในวิถีชีวิต ชาวบ้านตลาดควาย การถ่ายทอดและการสืบทอดเพลงรำไท้ทอน และศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำไท้ทอนบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีจากการศึกษาที่กล่าวถึงสาระสำคัญ ดังนี้

1. บริบทการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

เพลงรำโทน หรือรำวงพื้นบ้านนั้น เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายในทุกภาคของไทย จังหวะของรำโทนนั้นเป็นจังหวะง่ายๆ ป๊ะ ป๊ะ โทน โทน การเล่นรำโทนนั้นมีการเล่นมาประมาณ 60-70 ปี ในอดีตการร้องเล่นเพลงรำโทนเป็นที่นิยมกันอย่างมาก เนื่องจากเป็นเพลงที่สนุกสนาน สามารถร้องเล่นกันได้ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในช่วงสมัยจอมพลแปลก พิบูลย์สงคราม ขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กล่าวคือ ท่านต้องการเชิดชูรำโทนให้เป็นศิลปะประจำชาติ จึงได้มีการส่งเสริมการร้องเล่นเพลงรำโทนให้เป็นศิลปะประจำชาติ

ต้นกำเนิดเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี นั้นไม่มีต้นกำเนิดที่แน่นอน รำโทนเกิดขึ้นแต่เมื่อใดนั้นไม่สามารถระบุแน่ชัดได้ แต่คาดว่าน่าจะมีการร้องเล่นกันมาอย่างยาวนาน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้คนอพยพหนีภัยกันในยามค่ำคืนทั่วไปทุกแห่ง เนื่องจากรัฐบาลห้ามจุดไฟ ห้ามชุมนุม ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความเจ็บเหงา ประกอบกับการที่ทหารเข้ามารักษาการ และได้มีการเล่นรำโทนเข้ามาร้องเล่นในกองทหาร การร้องเล่นนั้น ก็จะมีการร้องเล่นทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย โดยนำเอาถ้ำน้ำมันเก่า มาเคาะเป็นจังหวะ ในการเล่นก็จะจุดตะเกียง ไว้ตรงกลางลาน แล้วผู้เล่นก็ยืนล้อมวง ร้องเพลงเกี่ยวพาราสีกัน ด้วยจังหวะและทำนองง่ายๆ ร้องซ้ำๆ กันหลายๆ เที่ยว ชาวบ้านนิยมเล่นรำโทนกันอย่างแพร่หลาย และมักจะรวมตัวกันเล่นรำโทนกันแทบทุกครั้งหลังจากงานวัดหรืองานบุญต่างๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน และทุกครั้งในการเล่นรำโทนก็จะมีชาวบ้านในหมู่บ้าน มาร่วมชมการรำโทน ซึ่งบางคนก็สนุกสนานก็จะร่วมร้องเล่นรำโทนอย่างสนุกสนาน หม่อมสาวในหมู่บ้าน และจากต่างถิ่น จะมีโอกาสได้ทำความคุ้นเคยกัน การร้องเพลงรำโทน ส่วนใหญ่ นั้นก็จะร้องเล่นสนุกสนาน ในหมู่บ้าน ช่วงตรุษ สงกรานต์ ก็มีการร้องเล่นกัน ลักษณะการเล่นรำโทน คือ หม่อมสาวออกมาโค้ง แล้วจึงมีการรำ ซึ่งรูปแบบการโค้ง มี ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านสนับสนุนให้เล่นรำโทน

ลักษณะเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย ในอดีต เป็นเพลงที่แต่งขึ้นมาง่ายๆ สนุกๆ ไม่ยาก เวลารำ มีการทำทบ มีการตีทำรำตามคำร้อง (แต่ทว่าไม่ได้ตีบตามคำร้องทุกคำ) เป็นท่าทางง่ายๆ ไม่มีแบบแผน ทำรำง่ายๆ ตีทำรำจากคำร้อง ทำง่ายๆ เช่น รัก ชี ทำท่าทางการตีบทำทบในทางวรรณคดี ชาวบ้านจะจำท่าทางจากละคร ลิเก ผู้ที่มีความรู้ในด้านภาษา ท่าทางนาฏศิลป์จะเป็นผู้คิด และประดิษฐ์ท่าทางให้เข้ากับเพลงแต่ละเพลง ที่แต่งและร้องกันขึ้นมา เพื่อความสนุกสนานในชุมชน

การแต่งกาย ชาวบ้านตลาดควาย ในอดีตจะแต่งกายตามแบบพื้นเมือง แต่ทว่าในปัจจุบันนี้ ผู้เล่นรำโทนส่วนใหญ่ มีเชื้อสายไทยทรงดำ จึงนำการแต่งกายแบบไทยทรงดำ เข้าไปใช้ในการร้องเล่นรำโทน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ศิลปะการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองให้คงอยู่

การร้องเพลงรำโทนนั้นใช้การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การร้องเล่นรำโทนในอดีตนั้นไม่มีการสอนที่มีรูปแบบเช่นปัจจุบัน คือไม่มีการจดบันทึก ใช้วิธีการเข้าร่วมร้องเล่นเพลงรำโทน แล้วเกิดการซึมซับ เอาวัฒนธรรมการร้องเล่นเพลงรำโทนมา จนกระทั่งร้องได้คล่องแคล่ว เหมือนกับคนรุ่นก่อนๆ ปัจจุบันการร้องเล่นเพลงรำโทนนั้นมีน้อยลง ประกอบกับการเล่นรำโทนไม่เป็นที่นิยมเช่นอดีต ส่งผลให้วิธีการสืบทอดนั้นเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการนำเอารูปแบบการร้องเล่นเพลงรำโทนนั้นเข้าไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน จัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนสอนนักเรียนในชุมชน

2. การเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อร้อง ทำนองเพลงรำโทน

การปรับตัวเพลงรำโทนด้านเนื้อร้อง

การปรับตัวของเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย จากเดิมที่เนื้อร้องนั้นคิดเป็นกลอนเพลงขึ้นมาอย่างง่ายๆ เช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ แต่ต่อมาในระยะหลังช่วงที่มีการนำเอาเพลงไทยเดิมไปทำเพลงไทยสากลแล้ว ในช่วงที่เกิดการร้องเล่นเพลงรำโทนก็อยู่ในช่วงของเพลงไทยสากล ลักษณะของเพลงไทยสากลที่เกิดขึ้นในส่วนใหญ่เป็นเพลง 2-4 ท่อน ดังนั้นชาวบ้านจึงได้คิดรูปแบบการร้องจากบทละครเรื่อง แต่งเพลงลักษณะที่มี 2-4 ท่อน มาร้องเล่นกัน ซึ่งจะแตกต่างจากเพลงพื้นบ้านภาคกลางประเภทอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นร้อยเนื้อทำนองเดียว แต่เพลงรำโทนไม่ได้เป็นเพลงร้อยเนื้อทำนองเดียว แต่งเนื้อความเหมือนเพลงไทยสากล มีชื่อเพลงที่แต่ง เพลงเรื่อง ทำนองเพลง เพลงรำโทน มีชื่อเพลง มีลักษณะโครงสร้างเพลงหนึ่งๆ จะมีชื่อเฉพาะ ทำนองเฉพาะเพลงๆ ไป แต่ละเพลงนั้นก็มีความแตกต่างกันออกไป

การปรับตัวด้านทำนองเพลงรำโทน

ทำนองเพลงรำโทน สมัยก่อนนั้นจังหวะในการรำ มีรูปแบบง่ายๆของจังหวะ คือ เป็นแบบ ป๊ะ ป๊ะ โทน โทน ร้องเล่นกันเพื่อความสนุกสนาน

การปรับตัวของเพลงรำโทนในด้านทำนองเพลงนั้น เมื่อมีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา มีจังหวะสากล เข้ามาใช้ในการร้องเล่นเพลงรำโทน โดยรับจังหวะ และวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสาน ในช่วงแรก จังหวะสากล ที่เข้ามา

ในเพลงรำโทน คือ จังหวะฮาวาย จังหวะคองก้า โดยการนำเอาจังหวะที่กว่ามานั้นไปปรับ ประยุกต์ให้เข้ากับรำโทน ซึ่งทำให้ เพลงรำโทน มีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

การปรับตัวของเพลงรำโทน

ในช่วงสมัยท่านจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น เป็นการทำให้ประเทศสู่อารยะ ท่านได้ห้ามมิให้ชาวบ้านร้องเล่นเพลง ประเภทอื่นๆ เช่นเพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน เพลง หรือการละเล่นในรูปแบบอื่นๆ สั่งห้ามมิให้มีการร้องเล่น สนับสนุนลิเก และรำโทน ตอนหลังเอาเพลงได้เค้ามาจากรำโทน เอามาทำที่รำสวยงาม รำวงมาตรฐาน รำโทนในสมัยจอมพล ป. เรียกใหม่ ว่า รำวง เปลี่ยนชื่อ จากรำโทน เป็นรำวง ในยุคแรกชาวบ้านคิดแต่ง รำวงมาตรฐาน ที่มีทำรำเฉพาะออกไป ให้ทำรำ มาตรฐาน

3. แนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำโทน

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำโทน คือ ชุมชนได้มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น นำรำโทนมาฟื้นฟู โดยผู้เฒ่าผู้แก่ ในชุมชนนั้นร้องเล่นกันขึ้นมา และได้มีการรำเพลงรำโทนไปสอนในโรงเรียน เพื่อเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คง อยู่ โดยโรงเรียนบ้านตลาดควาย อนุรักษ์ โดยสร้างให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างคนรุ่นเก่า และคนรุ่นใหม่ เพื่อให้ คนรุ่นใหม่ได้รู้ ถึงการร้องเล่น และคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นของดี ของชุมชน โดยนำองค์ความรู้เรื่องเพลงรำโทน นี้ไปสอนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีการจัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบกับในชุมชนมีครูภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้าน ส่งผลให้การร้องเล่นเพลงรำโทนมีทิศทางสืบทอดที่ดี โดยครูผู้สอนมีส่วนร่วมการปลูกฝังนักเรียนเพื่อการอนุรักษ์ และสืบ สานการรำโทน นอกจากนี้ภาคส่วนต่างๆ นั้นมีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์เพลงรำโทน โดยองค์ความรู้ด้านรำโทน นี้จะเกิดได้ โดย การฝึกซ้อม และนักเรียนก็ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นผลดี แก่นักเรียนเองแล้ว ส่งผลให้นักเรียนเกิด อารมณ์สุนทรีย์ มีความสุขกับเสียงเพลง

ประกอบกับการที่หน่วยงานต่างให้ความสนใจชุมชนบ้านตลาดควาย สืบเนื่องจากความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีอัต ลักษณ์เฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะที่บ้านตลาดควาย ที่มีเอกลักษณ์ด้านการร้องเล่นเพลงรำโทน เมื่อมีการนำเสนอความ เอกลักษณะด้านอื่น เพลงรำโทนก็จะเป็นอีกหนึ่งอัตลักษณ์ ในส่วนนี้จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้เพลงรำโทนยังคงอยู่ เนื่องจาก คนในชุมชนทราบว่า เป็นของดีเฉพาะกลุ่ม

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า

เพลงรำโทนบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี นั้นไม่มีต้นกำเนิดที่แน่นอน รำโทนเกิดขึ้นแต่เมื่อใดนั้น ไม่สามารถระบุแน่ชัดได้ คาดว่าน่าจะมีการร้องเล่นกันมาอย่างยาวนาน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้คนอพยพหนีภัยในยาม ค่ำคืนทั่วไปทุกแห่ง เนื่องจากรัฐบาลห้ามจุดไฟ ห้ามชุมชน ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความเจ็บเหงา ประกอบกับการที่ ทหารเข้ามามีการปกครอง และได้มีการเล่นรำโทนเข้ามาร้องเล่นในกองทหาร การร้องเล่นนั้น มีการร้องเล่นทั้งฝ่ายหญิงและ ฝ่ายชาย โดยนำเอาถ้ำน้ำมันเก่า มาเคาะเป็นจังหวะ ในการเล่นก็จะจุดตะเกียง ไว้ตรงกลางลาน แล้วผู้เล่นก็ยืนล้อมวง ร้องเพลงเกี่ยวพาราสิกัน ด้วยจังหวะและทำนองง่ายๆ ร้องซ้ำๆ กันหลายๆ เที้ยว ชาวบ้านนิยมเล่นรำโทนกันอย่างแพร่หลาย และมักจะรวมตัวกันเล่นรำโทนกันแทบทุกครั้งหลังจากงานวัดหรืองานบุญต่างๆ ที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน และทุกครั้งที่มีการเล่นรำ โทณก็จะมีชาวบ้านในหมู่บ้าน มาร่วมชมการรำโทน ซึ่งบางคนก็จะร่วมร้องเล่นรำโทนอย่างสนุกสนาน หนุ่มสาวในหมู่บ้าน และจากต่างถิ่น จะมีโอกาสได้ทำความคุ้นเคยกัน การร้องเพลงรำโทน ส่วนใหญ่ นั้นก็จะร้องเล่นสนุกสนาน ในหมู่บ้าน ช่วงตรุษ สงกรานต์ ก็มีการร้องเล่นกัน ลักษณะการเล่นรำโทน คือ หนุ่มสาวออกมาไค้ แล้วจึงมีการรำ ซึ่งรูปแบบการไค้ มี ในสมัยจอมพล ป.พิบูลย์สงคราม ท่านสนับสนุนให้เล่นรำโทน

เพลงรำโทนบ้านตลาดควาย เป็นเพลงที่แต่งขึ้นมาง่ายๆ เน้นความสนุก สนุก ลักษณะเฉพาะรำโทนบ้านตลาด ควาย มีการทำทาบ มีการตีทำรำตามคำร้อง (แต่ทว่าไม่ได้ตีบทตามคำร้องทุกคำ) เป็นทำทางง่ายๆ ไม่มีแบบแผน ทำรำง่าย ๆ ตีทำรำจากคำร้อง ทำทางในการตีบททำทาบในทางวรรณคดี ชาวบ้านจะจำทำทางจากละคร ลิเก ผู้ที่มีความรู้ใน ด้านภาษาทำทางนาฏศิลป์จะเป็นผู้คิด และประดิษฐ์ทำทางให้เข้ากับเพลงแต่ละเพลง ที่แต่งและร้องกันขึ้นมา เพื่อความ สนุกสนานในชุมชน

การแต่งกาย ชาวบ้านตลาดควาย ในอดีตจะแต่งกายตามแบบพื้นเมือง แต่ทว่าในปัจจุบันนี้ ผู้เล่นรำโทนส่วนใหญ่ มี เชื้อสายไทยทรงดำ จึงนำการแต่งกายแบบไทยทรงดำ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ศิลปะการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ให้คงอยู่

การร้องเพลงรำโทนนั้นใช้การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การร้องเล่นรำโทนในอดีตนั้นไม่มีการสอนที่มีรูปแบบเช่นปัจจุบัน คือ ไม่มีการจดบันทึก ใช้วิธีการเข้าร่วมร้องเล่นเพลงรำโทน แล้วเกิดการซึมซับ เอาวัฒนธรรมการร้องเล่นเพลงรำโทน มาจนกระทั่งร้องได้คล่องแคล่ว เหมือนกับคนรุ่นก่อนๆ ปัจจุบันการร้องเล่นเพลงรำโทนนั้นมีน้อยลง ประกอบกับการเล่นรำโทนไม่เป็นที่นิยมเช่นอดีต ส่งผลให้วิธีการสืบทอดนั้นเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการนำเอารูปแบบการร้องเล่นเพลงรำโทนนั้นเข้าไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน จัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อสอนนักเรียนในชุมชน

การเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อร้อง ทำนองเพลงรำโทน

การปรับตัวของเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย จากเดิมที่เนื้อร้องนั้นคิดเป็นกลอนเพลงขึ้นมาอย่างง่ายๆ เช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นๆ แต่ต่อมาในระยะหลังช่วงที่มีการนำเอาเพลงไทยเดิมไปทำเพลงไทยสากลแล้ว ในช่วงที่เกิดการร้องเล่นเพลงรำโทนก็อยู่ในช่วงของเพลงไทยสากล ลักษณะของเพลงไทยสากลที่เกิดขึ้นในส่วนใหญ่เป็นเพลง ๒ - ๔ ท่อน ดังนั้นชาวบ้านจึงได้คิดรูปแบบการร้องจากบทละครเรื่อง แต่งเพลงลักษณะที่มี ๒ - ๔ ท่อน มาร้องเล่นกัน ซึ่งจะแตกต่างจากเพลงพื้นบ้านภาคกลางประเภทอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นร้อยเนื้อทำนองเดียว แต่เพลงรำโทนไม่ได้เป็นเพลงร้อยเนื้อทำนองเดียว แต่งเนื้อความเหมือนเพลงไทยสากล มีชื่อเพลงที่แต่ง เพลงเรื่อง ทำนองเพลง เพลงรำโทน มีชื่อเพลง มีลักษณะโครงร่างเพลงหนึ่งๆจะมีชื่อเฉพาะ ทำนองเฉพาะเพลงๆ ไป ทำนองเพลงรำโทน สมัยก่อนนั้นจังหวะในการรำ มีรูปแบบง่ายๆ ของจังหวะ คือ เป็นแบบ ปี่ ปี่ โทน โทน ร้องเล่นกันเพื่อความสนุกสนาน

การปรับตัวของเพลงรำโทนในด้านทำนองเพลงนั้น เมื่อมีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา มีจังหวะสากล เข้ามาใช้ในการร้องเล่นเพลงรำโทน โดยรับจังหวะ และวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสาน ในช่วงแรก จังหวะสากล ที่เข้ามาในเพลงรำโทน คือ จังหวะฮาวาย จังหวะคองก้า โดยการนำเอาจังหวะที่กว่ามานั้นไปปรับ ประยุกต์ให้เข้ากับรำโทน ซึ่งทำให้เพลงรำโทน มีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

การปรับตัวของเพลงรำโทน ในช่วงสมัยท่านจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น เป็นการทำให้ประเทศสู่อารย ท่านได้ห้ามมิให้ชาวบ้านร้องเล่นเพลงประเภทอื่นๆ เช่นเพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน เพลง หรือการละเล่นในรูปแบบอื่นๆ สั่งห้ามมิให้มีการร้องเล่น สนับสนุนลูก และรำโทน ตอนหลังเอาเพลงได้เค้ามาจากรำโทน เอามาทำที่รำสวยงาม รำวงมาตรฐาน รำโทนในสมัยจอมพลป. เรียกใหม่ว่า รำวง เปลี่ยนชื่อ จากรำโทน เป็นรำวง ในยุคแรกชาวบ้านคิดแต่ง รำวงมาตรฐาน ที่มีทำนองเฉพาะออกไป ให้ทำรำมาตรฐาน

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำโทน

แนวทางในการอนุรักษ์เพลงรำโทน คือ ชุมชนได้มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น นำรำโทนมาฟื้นฟู โดยผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนนั้นร้องเล่นกันขึ้นมา และได้มีการรำเพลงรำโทนไปสอนในโรงเรียน เพื่อเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ โดยโรงเรียนบ้านตลาดควาย อนุรักษ์ โดยสร้างให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างคนรุ่นเก่า และคนรุ่นใหม่ เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รู้ ถึงการร้องเล่น และคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นของดี ของชุมชน โดยนำองค์ความรู้เรื่องเพลงรำโทนนี้ไปสอนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีการจัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบกับในชุมชนมีครูภูมิปัญญา ท้องถิ่นชาวบ้าน ส่งผลให้การร้องเล่นเพลงรำโทนมีทิศทางการสืบทอดที่ดี โดยครูผู้สอนมีส่วนในการปลูกฝังนักเรียนเพื่อการอนุรักษ์ และสืบสานการรำโทน นอกจากนั้นภาคส่วนต่างๆ นั้นมีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์เพลงรำโทน โดยองค์ความรู้ด้านรำโทน นี้จะเกิดได้ โดย การฝึกซ้อม และนักเรียนก็ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นผลดี แก่ นักเรียนเองแล้ว ส่งผลให้นักเรียนเกิดอารมณ์สุนทรีย์ มีความสุขกับเสียงเพลง

ประกอบกับการที่หน่วยงานต่างให้ความสนใจชุมชนบ้านตลาดควาย สืบเนื่องจากความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะที่บ้านตลาดควาย ที่มีเอกลักษณ์ด้านการร้องเล่นเพลงรำโทน เมื่อมีการนำเสนอความเอกลักษณ์ด้านอื่น เพลงรำโทนก็จะเป็นอีกหนึ่งอัตลักษณ์ ในส่วนนี้จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้เพลงรำโทนยังคงอยู่ เนื่องจากคนในชุมชนทราบว่า เป็นของดีเฉพาะกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1. การปรับตัวของเพลงรำโทนบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีนั้น ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอนวิชาดนตรี และผู้สนใจ การร้องเล่นเพลงรำโทน โดยมีการอบรมเพลงรำโทนทั้งด้านทฤษฎี และปฏิบัติ โดยให้ครูผู้สอน และผู้สนใจไปเข้ารับการอบรม แล้วนำผลจากการอบรมนั้นไปถ่ายทอดให้นักเรียน และผู้สนใจตามจุดมุ่งหมาย

2. ปัญหาด้านการถ่ายทอด เนื่องจากการร้องเล่นเพลงรำไท่น เป็นเพลงพื้นบ้านชาวบ้านร้องเล่นกันในช่วงยามว่าง งานสนุกสนาน ในส่วนนี้ยังไม่มีการถ่ายทอดที่แน่นอน ผู้ร้องเล่นจดจำต่อๆ กันมา แต่ควรหาแนวทางในการบันทึก เพื่อเป็นรูปแบบการร้องเล่นที่เป็นแบบแผน และจะได้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นำปัญหาที่ได้จากการศึกษาวิจัยในเบื้องต้นไปพัฒนาและปรับรูปแบบ การร้องเล่นเพลงรำไท่นบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ให้มีแบบแผนและร้องเล่นกันอย่างแพร่หลาย

เอกสารอ้างอิง

- กฤตภาส ทับทิมทอง. 2551 .เพลงรำไท่น:กรณีศึกษารำไท่นบ้านห้วยคันแหลน อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต (ดนตรีชาติพันธุ์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กฤษณา แสงทอง. 2540. เพลงปฏิพากย์ : วัฒนธรรมดนตรี และภาพสะท้อนทางสังคมของชาวตำบลเขาทอง อำเภอ พยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัย ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาศิลปะการละเล่น และการแสดงพื้นบ้านของไทย. (2542). เอกสารการสอนชุดวิชาศิลปะ การละเล่นและการแสดงพื้นบ้านของไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- คมสันต์วรรณวัฒน์ สุหนต์. 2541 . การศึกษาเพลงรำไท่นบ้านหน้าวัดโบสถ์ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง. สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ.
- จรรย์งค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. 2532. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จู่ไรรัตน์ จันทร์อำรง และยุพา คลังสุวรรณ . ม.ป.พ. ประวัติวิทยุทางมานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรมโดยสังเขป. กรุงเทพฯ : คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลียว ฤกษ์จุฬิมล. 2542 “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” ใน มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นวลรวี จันทร์ลุน. 2548. พัฒนาการและนาฏยลักษณะของรำไท่นจังหวัดนครราชสีมา.ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- นิยพรรณ ผลวัฒน์ะ วรรณศิริ. 2540. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตา ชูโต. 2545. การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : แมทสปอซท์ จำกัด.
- บัญญัติ เรืองศรี. 2545. คติชาวบ้านจาก 20 ตำบล ในเขตภูมิภาคตะวันตก : การศึกษาทางคติวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงษ์. 2529. “องค์ประกอบของดนตรี:สิ่งที่ขาดหายไปในการศึกษาเพลงพื้นบ้าน”. ใน ถนนดนตรี. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2529.
- ปราณี วงษ์เทศ. 2521. “เพลงพื้นบ้าน”. ใน วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน 2521.
- ปัญญา รุ่งเรือง. 2546. หลักสูตรมานุษยดุริยางควิทยา. เอกสารการสอนรายวิชา 393571 ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ภาควิชาศิลปนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พจนีย์ กงตาล. 2547. เพลงพื้นบ้านโพหัก. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เพียว พงษ์ศักดิ์ชาติ และคณะ. 2552. กระบวนการเรียนรู้มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการรำไท่นของนักศึกษา พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี.วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี.
- ยศ สันตสมบัติ. 2544. มนุษย์กับวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่3).กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณานาวิกมูล. 2545. “วัฒนธรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น”. ใน ไทยศึกษา คณะกรรมการบริหารวิชาการบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิบูลย์ ศรีคำจันทร์. 2537. เพลงพวงมาลัย การศึกษาเชิงวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต /เติมชื่อปริญญาด้วย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วีรจักร วงศ์เงิน. 2551. เพลงรำโทน: กรณีศึกษาคณะรำโตนบ้านไร่กว้าง ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. มานุษยวิทยาราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีจันทร์ น้อยสะอาด. 2544. เพลงร้องพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา : เพลงโนเน เพลงลำภาข้าวสาร และเพลงระบำพื้นบ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต , สาขาคณตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. 2521. “การสลายตัวของศิลปะพื้นบ้านไทยในปัจจุบัน”. ใน วารสารอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2521.
- ศศิธร นกปี. 2544. เพลงพื้นบ้านตำบลวังลึก อำเภอสรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศศิธร สมัยกุล . 2547. เพลงรำโทน : กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี. การศึกษารำโทน ของจังหวัดลพบุรี. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. 2536. “ความสำคัญของภาษาในการศึกษาคณตรีพื้นบ้านของไทย การศึกษาทางมานุษยวิทยาการดนตรี”. ใน วารสารปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (ม.ค. - มิ.ย. 2536). ภาษาและวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริพร ฐิตฐาน ญ.กลาง. 2537. “ใครสร้างสรรค์เพลงพื้นบ้าน”. ใน ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น : การศึกษาคติชนในบริบททางสังคมไทย . กรุงเทพฯ : มติชน.
- สังัด ภูเขาทอง. 2531. “ทางเข้าสู่ดนตรีไทย เพลงพื้นบ้านที่แฝงไปด้วยคุณค่าแห่งความรู้ในอดีต”. ใน ถนนดนตรี ปีที่ 2 ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2531
- สมชาย หงวนเสงี่ยม. 2536. “เพลงพื้นบ้าน มรดกทางวัฒนธรรม”. ใน กิรินทร์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 เมษายน 2536.
- สายน้ำ เสฎฐพงศ์. 2542. หัตถศิลป์ กวีเพลง : ภูมิปัญญาลุ่มน้ำสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ : แสงปัญญาเลิศ.
- สุกัญญา ภัทรราชย์. 2542. “เพลงพื้นบ้านภาคกลาง”. ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง. ธนาคารไทยพาณิชย์ จัดพิมพ์เนื่องในพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธ.ค. 2542.
- สุกัญญา สุฉฉายา. 2545. เพลงพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : ศูนย์คติชนวิทยา และภาคภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพิศวง ธรรมพันทา. 2532. พื้นฐานวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ดี.ดี บั๊คสโตร์.
- สุภัคดี อนุกุล และวลัยพร นิยมสุจริต. 2546. เพลงพื้นบ้านภาคกลางและภาคตะวันตก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2531. วิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : ตำราในโครงการพื้นฐานคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา กล้าเจริญ. 2547. วิเคราะห์การละเล่นพื้นบ้าน รำโทน: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอสางแก้ว จังหวัดอ่างทอง. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพระนครศรีอยุธยา.
- อาภรณ์ สุนทรวาท. 2555. เพลงพื้นบ้านราชบุรี : การสืบสานสู่ลูกหลานและการสื่อสารร่วมสมัย. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง . สนับสนุนโดย สำนักบริหารโครงการวิจัยในระดับอุดมศึกษา และพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- อุดม อรุณรัตน์. 2536. “สังคีตศิลป์ไทย”. ใน วารสารอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 – 2 2536 – 2537 ฉบับพิเศษ “25ปี คณะอักษรศาสตร์”.
- อุบลรัตน์ กิจไมตรี. 2544. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา. สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอนก นาวิกมูล. 2527. เพลงนอกศตวรรษ. (ฉบับปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ

ประสิทธิผลของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านและชุมชน(SML)
ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
Effectiveness of the Village and Community Capability Development Project
(SML) in Thepnakorn Sub-district, Muang Kamphaengphet District,
Kamphaengphet Province

ชัยเดช แสงทองฟ้า

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผล ปัญหาและอุปสรรคของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมคิด-ร่วมทำการเสริมสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตย และการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกในการบริหารงานงบประมาณ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่ อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 377 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

ระดับประสิทธิผลโดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมคิด-ร่วมทำ อยู่ในระดับน้อย ด้านการเสริมสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกในการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับน้อย ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการศึกษาพบว่า ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมคิด-ร่วมทำ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ประชาชนแบ่งฝ่ายออกเป็นกลุ่ม ด้านการเสริมสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่าประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมประชาคมเพื่อนำเสนอความคิดเห็น และร่วมลงมติในโครงการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน เนื่องจากเวลานัดหมายในการประชาคมเป็นเวลาที่อยู่ประชาชนยังไม่กลับจากการทำงานปกติ และบางส่วนเห็นดีเห็นงามจากการทำงานทำให้ไม่อยากเข้าร่วมประชุม นอกจากนี้ ประชาชนยังเชื่อว่าการนำเสนอโครงการ มีการกำหนดและคัดเลือกโครงการไว้ก่อนแล้ว ดังนั้นในการจัดประชาคมจึงเป็นเพียงการหาเสียงสนับสนุนในการประชาคมเพื่ออนุมัติโครงการเท่านั้น สำหรับด้านการและปลูกจิตสำนึกในการบริหารงบประมาณ พบว่า ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้งบประมาณ และไม่มีความรู้เรื่องระเบียบ ข้อบังคับในด้านการจัดซื้อจัดจ้าง

คำสำคัญ : ประสิทธิผล ปัญหาและอุปสรรค โครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน

Abstract

This research aimed to study effectiveness, problems and obstacles of the village/community capability (SML) development project in Thepnakorn Sub-district, Muang Kamphaeng Phet District, Kamphaeng Phet Province. The study was done in 3 aspects: participation encouragement, democracy reinforcement and encouragement, as well as reinforcing and encouraging instillation of morality in budget management. The sample was 377 people, over 15 years old, who lived in the specified area.

The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The research results showed that:

Overall, the level of opinion in the effectiveness of the 3 aspects was at a low level. When considering in each aspect, it was found that the level of opinion in the participation encouragement aspect was at a low level, the democracy reinforcement and encouragement aspect was at a moderate level, and the reinforcing and encouraging instillation of morality in budget management aspect was at a low level. As for problems and obstacles, in participation encouragement aspect, people still lacked the knowledge and understanding of the village/community capability (SML) development project because public relations did not effectively communicate. Moreover, people separated into groups. As for democracy reinforcement and encouragement aspect, people did not participate in community meeting to give their voices and votes in the project to solve community problems. It was because the meeting schedule was set in working hours and some people were tired from work, and then avoided the meeting. Furthermore, they believed that the project had been already set and selected beforehand. The community meeting was only to get vote for project approval. According to reinforcing and encouraging instillation of morality in budget management aspect, people did not participate in budget examination and lack of knowledge in regulations of procurement.

Keywords : effectiveness , problems and obstacles , the village , community capability development project

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งมีความก้าวหน้าของวัตถุและเทคโนโลยีอย่างมาก การใช้ชีวิตประจำวันมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาแล้วทำให้พบว่าความก้าวหน้าดังกล่าวมุ่งเน้นพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจมากกว่าการมุ่งเน้นให้ประชาชนรู้จักพอเพียง ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ประชาชนระดับฐานรากยังมีรายได้น้อยและขาดโอกาสในการเพิ่มรายได้ (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี, 2554, หน้า 3)

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศและภายนอกประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ด้านความมั่นคง อาหาร และพลังงาน ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่ต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนและประเทศชาติ ข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้ประเมินศักยภาพของประเทศและสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในทุกภูมิภาค ตามหลักปฏิบัติพื้นฐานของการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยวิเคราะห์ทุนของประเทศใน 6 ทุน คือ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ทุนโครงสร้างพื้นฐาน ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางการเงินของประเทศ เพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่สังคมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 14) จากข้อมูลดังกล่าวในปี พ.ศ. 2555 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) คือ การจัดตั้งพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน โดยการจัดงบประมาณโดยตรงให้หมู่บ้านและชุมชน นำไปแก้ไขปัญหาส่วนรวมในการดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ โดยประชาชนเป็นผู้บริหารจัดการเอง ตามหลักเกณฑ์ของโครงการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (คำแนะนำการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยแนวทางการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) พ.ศ. 2555, 2555 หน้า 3)

ตำบลเทพนคร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นชุมชนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของวัตถุและเทคโนโลยี จากการที่ผู้วิจัยได้สัมผัสเหตุการณ์จริงในพื้นที่

ดังกล่าวโดยการเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านในการดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) (พ.ศ.2555) พบว่าประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผู้นำชุมชนลงมติอนุมัติโครงการโดยไม่ได้ศึกษาวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ให้เข้าใจอย่างท่องแท้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดำเนินการโครงการอย่างเร่งรีบโดยไม่ได้มีการชี้แจงสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชน อีกทั้งได้รับงบประมาณจากหน่วยงานราชการล่าช้าทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนส่งผลให้ประชาชนสนใจน้อยลงหน่วยงานราชการจึงไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเท่าที่ควร

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาประสิทธิผลของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยมุ่งเน้นประสิทธิผลด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมคิด-ร่วมทำ ด้านการเสริมสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตย และด้านการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกในการบริหารงบประมาณ เพื่อทราบประสิทธิผลของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร นำไปสู่การวางแนวทางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ให้แก่ประชาชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามกรอบการศึกษาประสิทธิผลของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ

ตอนที่ 2 ประสิทธิผลของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชรจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมคิด-ร่วมทำ 2) ด้านการเสริมสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตย 3) ด้านการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกในการบริหารงบประมาณ วัดความคิดเห็นระดับประสิทธิผลของโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือในการใช้เป็นแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ มีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้ากรอบแนวคิดจากเอกสาร ตำราหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม ในแบบสอบถามและให้ครอบคลุมขอบเขตของการวิจัย

2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะศึกษาและนำแบบสอบถามส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและดำเนินการแก้ไขปรับปรุง

3. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหาเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คะแนนประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกข้อตั้งแต่ 0.8 – 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบล เขาทรีส อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach) (พิศเพลิน เขียวหวาน และ สิริรัตน์ วิชาสศิลป์, 2551, หน้า 259) ได้ค่าความเชื่อมั่นของ เครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .921

5. นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงไปแก้ไขแล้วขอรับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดพิมพ์ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์ต่อไป

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่ตำบลเทพนคร จำนวน 377 คน ผู้ศึกษากำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcieand Morgan) ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมือง กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยรวม 3 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตย ($\bar{X}=2.57$) รองลงมาได้แก่ ด้านการเสริมสร้างและ ปลุกจิตสำนึกในการบริหารงบประมาณ ($\bar{X}=2.40$) และด้านที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริม การมีส่วนร่วมคิด - ร่วมทำ ($\bar{X}=2.23$) สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ด้าน	ประสิทธิผลของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)	\bar{X} (n=377)	S.D.	ระดับ ประสิทธิผล
1	ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมคิด - ร่วมทำ	2.23	.876	น้อย
2	ด้านการเสริมสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตย	2.57	.758	ปานกลาง
3	ด้านการเสริมสร้างและปลุกจิตสำนึกในการบริหารงบประมาณ	2.40	.825	น้อย
รวม		2.40	.820	น้อย

2. ปัญหา/อุปสรรคของการดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอ เมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 1) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมคิด-ร่วมทำ พบว่า ปัญหา/อุปสรรคในการจัดทำ แผนงาน/โครงการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ที่มีความถี่สูงสุด คือ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับ โครงการ SML (ความถี่=135) ปัญหา/อุปสรรคในการเข้าร่วมประชาคมเพื่อวางแผนเกี่ยวกับโครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ที่มีความถี่สูงสุด คือ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง/ไม่ได้รับแจ้งการประชุม (ความถี่=137) ปัญหา/ อุปสรรคในการร่วมคิดและร่วมตัดสินใจคัดเลือกโครงการที่จะดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ที่มีความถี่สูงสุด คือ การแบ่งฝ่ายออกเป็นกลุ่มของชุมชน (ความถี่=142) 2) ด้านการเสริมสร้างและส่งเสริม ประชาธิปไตย พบว่าปัญหา/อุปสรรคของการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ ชุมชน (SML) ที่มีความถี่สูงสุด คือ เลือกพวกพ้อง (ความถี่=130) ปัญหา/อุปสรรคที่ทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนไม่ค่อย ให้ความสนใจเข้าร่วมประชาคม ที่มีความถี่สูงสุดคือ ไม่ได้รับการตอบสนองด้านโครงการ (ความถี่=129) ปัญหา/อุปสรรคที่ ทำให้การดำเนินการโครงการฯ ไม่ตรงกับปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีความถี่สูงสุดคือ มีการกำหนดและคัดเลือกโครงการ มาก่อน (ความถี่=141) 3) ด้านการเสริมสร้างและปลุกจิตสำนึกในการบริหารงบประมาณ พบว่า ปัญหา/อุปสรรคในการ

บริหารงบประมาณโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ที่มีความถี่สูงสุดคือ งบประมาณน้อยทำให้ศักยภาพในการพัฒนาน้อย (ความถี่=125) ปัญหา/อุปสรรคการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ที่มีความถี่สูงสุดคือ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบหรือเลือกวัสดุก่อนทำการจัดซื้อจัดจ้าง (ความถี่=131) ปัญหา/อุปสรรคในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ที่มีความถี่สูงสุดคือ ไม่กล้าตรวจสอบ (ความถี่=138)

การอภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

ประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยรวม 3 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อยทั้งนี้เพราะความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้การดำเนินงานโครงการเกิดผลสำเร็จ ควรให้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านและชุมชน ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และทำความเข้าใจทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ ได้แก่ คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านและชุมชน (คณะกรรมการ SML) เจ้าหน้าที่หน่วยงานฝ่ายปกครอง ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ ตลอดจนชี้แจงรายละเอียดความคืบหน้าในการดำเนินงานโครงการ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินงานโครงการให้ประชาชนในพื้นที่ทราบอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะๆ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทั้งในขั้นตอนของการวางแผน การบริหารจัดการโครงการ และการตัดสินใจต่างๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และก่อให้เกิดการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านและชุมชน โดยให้เป็นไปตามความต้องการของคนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ควรให้แต่ละชุมชนพิจารณางบประมาณในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ไปบูรณาการร่วมกับงบประมาณของหน่วยงานราชการหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม อาจประสานงานและวางแผนการดำเนินงานโครงการร่วมกับหน่วยงานราชการภายในท้องถิ่น เช่น การสร้างถนน หรือสาธารณูปโภคต่าง ๆ โดยใช้งบประมาณร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในท้องถิ่น หรือถ้าเป็นไปได้อาจเพิ่มการจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านและชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป ดังนั้น ประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จึงอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตยมีประสิทธิภาพสูงสุด ($\bar{X} = 2.50$) รองลงมาได้แก่ ด้านการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกในการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 2.32$) และด้านที่มีประสิทธิภาพการพัฒนาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมคิด - ร่วมทำ ($\bar{X} = 2.09$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญมณี พลขานี ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม เสริมสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) พื้นที่ตำบลเจดีย์คำ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 1.99$)

2. ปัญหาและอุปสรรคของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชรพบว่าปัญหาที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ ปัญหา/อุปสรรคของการดำเนินการโครงการ (SML) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมคิด-ร่วมทำ พบในเรื่อง ไม่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการ SML การประชาสัมพันธ์ไม่ถึง/ไม่ได้รับแจ้งการขาดความสามัคคี/การแบ่งฝ่ายของชุมชน ประชาชนไม่กล้าตรวจสอบ คณะทำงานไม่มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการให้ประชาชนทราบ ปัญหา/อุปสรรคของการดำเนินการโครงการ (SML) ด้านการเสริมสร้างและส่งเสริมประชาธิปไตย พบในเรื่อง เลือกพวกพ้อง การไม่ได้รับการตอบสนองด้านโครงการมีการกำหนดและคัดเลือกโครงการมาก่อน

เลือกตามผู้นำไม่ได้เข้าร่วมประชุมปัญหา/อุปสรรคของการดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน(SML) ด้านการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกในการบริหารงบประมาณ พบในเรื่อง งบประมาณน้อยทำให้ศักยภาพในการพัฒนาน้อย ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบหรือเลือกวัสดุก่อนทำการจัดซื้อจัดจ้าง ไม่กล้าตรวจสอบ ไม่รู้รายละเอียดการติดตามตรวจสอบไม่มีความรู้ในการตรวจสอบ ปัญหาความไม่เข้าใจในเป้าหมายของโครงการ ไม่มีความรู้ในเรื่องระเบียบข้อบังคับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญมณี พลธานี ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 1) ประชาชนขาดความรู้และเข้าใจโครงการจึงมีผลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ จึงควรวางวิธีการเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น 2) ควรมีการชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและรับทราบถึงบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมโครงการอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิบูล แพนพา (2538) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลนั้นกลุ่มตัวอย่างไม่กล้าที่จะขอตรวจสอบบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพราะเกรงกลัวคณะกรรมการและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนุตย์ทองอ่อน ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบาย โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ไปปฏิบัติสมัยรัฐบาลทักษิณ : กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำ เป็นปัจจัยหนึ่งต่อการนำนโยบายโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ไปปฏิบัติ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ริเริ่มในการเริ่มต้นดำเนินโครงการจนสิ้นสุดโดยอาศัยความเป็นผู้นำชุมชน การดำเนินโครงการ SML เมื่อผู้นำชุมชนเสนอโครงการหรือปัญหาของชุมชนประชาชนส่วนใหญ่มีท่าทีเห็นด้วยและคล้อยตามความเห็นผู้นำและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิบูล แพนพา (2538) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลนั้นกลุ่มตัวอย่างไม่กล้าที่จะขอตรวจสอบบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพราะเกรงกลัวคณะกรรมการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลเทพนคร อำเภอมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลเทพนคร อำเภอมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์หลักการและขั้นตอนการดำเนินโครงการและการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ภาครัฐจึงควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้น และประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ เช่น การประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว แผ่นปลิว โดยต้องทำอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการกระจายข่าวสารให้สามารถเข้าถึงประชาชนให้มากกว่านี้ เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ให้ละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาพบว่าในการพิจารณาโครงการโดยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตอบสนองด้านโครงการ มีการกำหนดและคัดเลือกโครงการมาก่อน จึงต้องเลือกตามผู้นำภาครัฐควรพิจารณาจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่า โครงการประสบความสำเร็จและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่องบประมาณที่ได้จัดสรรลงไป

3. จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในเป้าหมายของโครงการ ไม่ได้ศึกษาระเบียบข้อบังคับควรให้สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประชาสัมพันธ์อบรมให้ความรู้เพื่อทำความเข้าใจแก่

คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านและชุมชน คณะกรรมการ (SML) ประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อย่างทั่วถึงเพื่อให้การดำเนินการโครงการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. จากการศึกษาพบว่าเยาวชนไม่รู้จักรับโครงการ SML จึงควรส่งเสริม สนับสนุนให้เยาวชนได้เข้าร่วมในการ ประชาคม และแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งนำเสนอโครงการเพื่อการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) เพื่อเป็นการปลูกฝังการมีส่วนร่วม และพื้นฐานประชาธิปไตย

5. ควรให้หน่วยงานในระดับ จังหวัด อำเภอ และตำบล เพื่อให้คำปรึกษา และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน โครงการของคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านและชุมชนอย่างใกล้ชิด ต่อเนื่องและจริงจัง ทั้งนี้ เพื่อรายงานความก้าวหน้าและ ผลการดำเนินงานตลอดจนสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินโครงการในพื้นที่ให้ส่วนกลางทราบเป็นระยะซึ่งจะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการในปีต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบใหม่ที่ยังไม่ได้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญและควรศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยดังนี้

1. ควรมีการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ของประชาชนว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการมากน้อยเพียงใด
2. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน
3. ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2555. คำแนะนำการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน และชุมชน (SML) ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยแนวทางการ ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) พ.ศ. 2555. นนทบุรี:เอส.พี.วี.การพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555. จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ...กว่า 1 ทศวรรษ. กรุงเทพฯ: ดาวฤกษ์คอมมูนิเคชั่นส์จำกัด (หนึ่งในกลุ่มบริษัททีเอ็ม): สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ชุนด์ม ทองอ่อน. 2552. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบาย โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)ไปปฏิบัติ สมัยรัฐบาลทักษิณ : กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2555. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี.สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พิบูลย์ แพนพา. 2538. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ตำบลพนมไพร จังหวัด ร้อยเอ็ด. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เพ็ญมณี พลขำนิ. 2554. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน และชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลราชพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สยามเสริมสุวรรณ. 2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้าน/ชุมชน (SML) พื้นที่ตำบลเจดีย์คำ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอน
แบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of English Writing Ability
Using the Process Approach Based on Hedge's
of Prathomsuksa 6 Students

ศลิษา คนขยัน¹ รพีพร สร้อยน้ำ² นภาพรพย์ เลิศปรีดการ³
^{1,2,3} มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าทองหลาง อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 24 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ การดำเนินการทดลอง ใช้ระยะเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมดจำนวน 36 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนเฉลี่ยร้อยละ 40.83 และหลังเรียน เฉลี่ยร้อยละ 72.67 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่าความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนนการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : ความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ การเขียนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์

Abstract

The purposes of the research were to study and compare the English writing ability before and after using the process approach, based on Hedge's, and to study students' attitude towards teaching English writing using the process approach, based on Hedge's of Prathomsuksa 6 students.

The sample consisted of 24 students studying in Prathomsuksa 6 at Ban Laothonglang School, Sophisai District, Bueng Kan Province, under the Office of Bueng Kan Primary Educational Service Area, in the second semester of the academic year 2013. They were selected through purposive sampling. The research was a one group pretest-posttest design.

Research instruments included 12 lesson plans, an English writing ability test, and an attitude questionnaire. The experiment lasted twelve weeks, 3 hours a week, or 36 hours for all. The mean, percentage, standard deviation and t-test for Dependent Samples were used in data analysis.

The findings of the research were as follows:

1. The students' pretest and posttest scores of English writing ability were 40.83 percent and 72.67 percent respectively. The students' English writing ability after the experiment was significantly higher than that of the pretest at the .01 level, and the mean score on the posttest was also significantly higher than that of the pretest. In addition, more than 70 percent of students gained higher score of English writing ability.

2. The students' attitude towards teaching English writing using the process approach based on Hedge's was at a good level.

Keywords : English writing Ability , The Process Approach Based on Hedge' s

บทนำ

ภาษาอังกฤษถูกใช้เป็นภาษากลาง ในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้น สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554: 1) จึงให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ เนื่องจากกฎบัตรอาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน และสมิทธา อังวัฒนกุล (2540:1) กล่าวว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายซึ่งแทบทุกประเทศในโลกมีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ที่ถูกกำหนดไว้เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานซึ่งกรมวิชาการ (2552: 1-5) ได้กำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนและจัดเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ซึ่งบัญชา อึ้งสกุล (2545: 52) ได้กล่าวถึงเป้าหมายหลักในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษว่าต้องการปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถนำทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

การเขียนจัดเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อนสำหรับนักเรียนมากที่สุด ดังที่ พรสวรรค์ สีป้อ (2550: 195) กล่าวว่า การเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และเจตคติออกมาในรูปแบบของข้อความ โดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ การเลือกใช้คำที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียน

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าทองหลาง อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ประจำปีการศึกษา 2555 ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับเฉลี่ยร้อยละ 62.38 ซึ่งได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ประเมินของสถานศึกษาที่ตั้งเป้าหมายไว้คือ เฉลี่ยร้อยละ 70 โดยเฉพาะทักษะด้านการเขียนอยู่ในระดับต่ำที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 42.30 (โรงเรียนบ้านเหล่าทองหลาง, 2555: 2-3) ทั้งนี้อาจมาจากสาเหตุสองประการ คือ สาเหตุที่ตัวนักเรียน โดยนักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษที่ต่างกัน ไม่เห็นความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษ ไม่สนใจเรียน ขาดทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ขาดการคิดอย่างเป็นระบบ และขาดความรู้ในการเขียนตามกระบวนการเขียน และประการที่สอง คือ สาเหตุด้านตัวครูผู้สอน เกิดจากครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการสอนเขียน ไม่ใช้สื่อการสอนและไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย

การสอนเขียนโดยใช้วิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเขียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังช่วยในการสร้างความคิดที่หลากหลายให้กับนักเรียน ดังที่ โซคอลลิก (Sokolik, 2003: 96) ได้กล่าวถึงการเขียนแบบเน้นกระบวนการว่า กิจกรรมการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการเป็นการกระตุ้นการระดมสมอง โดยเริ่มจากการร่างงานเขียน การเขียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การอ่านทบทวนและการแก้ไข เป็นวงจรหมุนเวียนที่เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้อง

กับเฮดจ์ (2005: 51) ที่กล่าวถึงการเขียนแบบเน้นกระบวนการว่า เป็นการสอนเขียนที่มุ่งเน้นไปที่กระบวนการในการสร้างงานเขียนด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อ กระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ซึ่งกระบวนการเขียนประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ ขั้นตอนการเขียน (Pre-writing) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นตอนการกระตุ้นผู้เรียน (Being Motivated to Write) ขั้นตอนการสร้างความคิดที่หลากหลายร่วมกัน (Getting Ideas Together) ขั้นตอนการวางแผนและ การเขียนโครงร่าง (Planning and Outlining) ขั้นตอนการจดบันทึก (Making Notes) ขั้นที่สอง ขั้นตอนการเขียนร่าง (Drafting and Redrafting) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นตอนการเขียนร่างงานเขียนครั้งที่ 1 (Making a First Draft) และขั้นสุดท้ายในกระบวนการเขียน คือ ขั้นตอนตรวจสอบแก้ไขงานเขียน (Editing) หรือ ขั้นตอนหลังการเขียน (Post-writing) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นตอนการแก้ไขปรับปรุงงานเขียน (Revising/Replanning/ Redrafting) และขั้นแก้ไขและนำเสนองานเขียน (Editing and Getting Ready for Publication)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ (Hedge, 2005) ซึ่งเทคนิคการสอนตามแนวคิดดังกล่าว น่าจะช่วยพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษา ว่าการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ จะช่วยพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนได้หรือไม่ และนักเรียนมีเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการอยู่ในระดับใด ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรม การสอนเขียนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ มีความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนมีความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มโรงเรียนโชเหล้าทอง อำเภอโชคชัย จังหวัดบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 9 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 140 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าทองกลาง อำเภอโชคชัย จังหวัดบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 24 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

- 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ

3.2.2 เจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตาม

แนวคิดของเฮตจ์

แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest- Posttest Design) ตามแนวคิดของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543: 60-61) ดังนี้

	T ₁	X	T ₂
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย			
T ₁	หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (Pretest)		
X	หมายถึง การสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮตจ์		
T ₂	หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (Posttest)		

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ แบบอัตนัยความยาว 80-100 คำ จำนวน 1 ข้อ ระดับการให้คะแนนข้อละ 25 คะแนน เมื่อตรวจคะแนนแล้ว จึงปรับค่าคะแนนเป็น 100 คะแนน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ การสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบ เน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮตจ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 12 แผนฯ ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 36 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน ความยาว 80-100 คำ จำนวน 1 ข้อ ระดับการให้คะแนนข้อละ 25 คะแนน เมื่อตรวจคะแนนแล้ว จึงปรับค่าคะแนนเป็น 100 คะแนน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

4. ตรวจให้คะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้ผู้ตรวจ 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้เกณฑ์ประเมินงานเขียนของโคเฮน (Cohen, 1998: 89)

5. วัดเจตคติของนักเรียนต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษด้วยแบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อความในแบบวัดเจตคติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้การสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮตจ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 36 ชั่วโมง ซึ่งมีจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ Myself, My Family, My Best Friend, My Beloved Pet, My Favorite Sport, My Daily Routine, My Free Time, My Bedroom, My School, My Hometown, Good Health และ My Favorite Festival

2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ เป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ ความยาว 80-100 คำ 100 คะแนน

3. แบบวัดเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮตจ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับความคิดเห็น สุวิมล ติरणานท์ (2554: 119-120) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	แปลความว่า มีเจตคติระดับดี
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	เห็นด้วย	แปลความว่า มีเจตคติระดับค่อนข้างดี
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	ไม่แน่ใจ	แปลความว่า มีเจตคติระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	ไม่เห็นด้วย	แปลความว่า มีเจตคติระดับค่อนข้างไม่ดี
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	แปลความว่า มีเจตคติระดับไม่ดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ และผลคะแนนจากแบบวัดเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS for Windows) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)
3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาแปลผลตามเกณฑ์การแปลผลการวัดเจตคติ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สรุปลงจากการศึกษาและเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียน และคะแนนจากแบบวัดเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

	N	\bar{X}	S.D.	เฉลี่ยร้อยละ	t
ก่อนเรียน	24	10.21	1.89	40.83	25.69**
หลังเรียน	24	18.17	1.55	72.67	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ จำนวน 24 คน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 10.21 คิดเป็นร้อยละ 40.83 และค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 18.17 คิดเป็นร้อยละ 72.67 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า คะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีนักเรียนที่ได้คะแนนการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

	N	\bar{X}	S.D.	แปลความ	ระดับเจตคติ
การวัดเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์	24	4.53	0.16	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ดี

จากตารางที่ 2 หลังจากนี้นักเรียนเรียนการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ ตามแนวคิดของเฮดจ์ นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของเจตคติโดยรวมเท่ากับ 4.53 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 แสดงว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษา สามารถอภิปรายผลเป็นประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮตจ์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ผลจากการทดลองในครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนเท่ากับ 10.21 คิดเป็นร้อยละ 40.83 และหลังเรียนเท่ากับ 18.17 คิดเป็นร้อยละ 72.67 จะเห็นได้ว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 จากคะแนนก่อนเรียนของนักเรียนจะเห็นได้ว่านักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษที่ต่างกันไม่เห็นความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษ ไม่สนใจเรียน ไม่ส่งการบ้าน ขาดทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ขาดการคิดอย่างเป็นระบบ ขาดความสามารถในการเรียงร้อยถ้อยคำให้เป็นประโยค ขาดความสามารถในการเลือกใช้คำเพื่อสื่อความหมาย และขาดความรู้ในการเขียนตามกระบวนการเขียน จึงทำให้ความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากที่นักเรียนได้เรียนการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮตจ์แล้ว ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจและกล้าที่จะเขียนภาษาอังกฤษมากขึ้น สามารถเลือกใช้คำเพื่อสื่อความหมายและเรียบเรียงคำเป็นประโยคได้ตามหัวข้อเรื่องที่กำหนดให้ได้ เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกเขียนภาษาอังกฤษอย่างเป็นขั้นตอน เห็นข้อบกพร่องในงานเขียนของตนเองแล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง จนทำให้พัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น โดยมีคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้นมีค่าร้อยละเท่ากับ 72.67 ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเขียนภาษาอังกฤษที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีการสร้างความคิดที่หลากหลายจากการทำงานเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนในกลุ่มทำให้นักเรียนได้คิดก่อนลงมือเขียน และได้เริ่มเขียนอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการเขียนร่างงานเขียน นักเรียนได้แลกเปลี่ยนกันตรวจงานเขียนกับเพื่อนทำให้รู้ข้อบกพร่องงานเขียนของตนเองและนำงานเขียนมาแก้ไขปรับปรุงหลายครั้งจนกว่างานเขียนจะเสร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเฮตจ์ (2005: 51) ที่กล่าวถึงการเขียนแบบเน้นกระบวนการว่า เป็นการสอนเขียนที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนมุ่งเน้นไปที่กระบวนการในการสร้างงานเขียนด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดแนวคิดใหม่ๆ มีการเขียนตามลำดับขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน และมีการร่วมมือกันกับเพื่อนร่วมชั้นในการทำงาน ทำให้ได้แนวคิดที่หลากหลาย เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อน จากขั้นตอนดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความมั่นใจก่อนลงมือเขียนมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยส่งผลให้คะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสามารถ กล่าวได้ว่า การสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮตจ์ในครั้งนี้สามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดีขึ้นได้

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮตจ์ มีคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีนักเรียนได้คะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ

ประการแรก การสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮตจ์ สามารถช่วยพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโซโคลิค (Sokolik, 2003: 96) ที่กล่าวถึงการเขียนแบบเน้นกระบวนการว่า กิจกรรมการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการเป็นการกระตุ้นการระดมสมองโดยเริ่มจากการร่างงานเขียน การเขียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การอ่านทบทวนและการแก้ไข เป็นวงจรหมุนเวียนที่เป็นระบบและสอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮิน (Cohen, 1990: 105-107) ที่กล่าวว่า การผลิตงานเขียนออกมามีขั้นตอนการเขียนอย่างเป็นระบบเริ่มตั้งแต่การร่างและได้รับการตรวจสอบงานเขียนจากเพื่อนหรือมีการประเมินผลด้วยตนเองก่อนที่จะส่งให้ครูผู้สอนตรวจ ซึ่งจะทำให้เกิดความท้าทายในสิ่งที่ต้องการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ได้งานเขียนที่ดีที่สุดก่อนเผยแพร่งานเขียนออกไป ดังนั้น การเขียนจึงจัดว่าเป็นทักษะที่ต้องการการจัดระบบความคิด การวางแผนในการเขียนอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้ได้งานเขียนที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้เขียน ดังนั้น การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการสามารถฝึกให้ผู้เรียนได้สร้างงานเขียนของตนเองออกมาอย่างเป็นระบบตามกระบวนการจนทำให้สามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนได้

ประการที่สอง ในการจัดกิจกรรมการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ มีขั้นตอนในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบและชัดเจน ซึ่งในขั้นก่อนการเขียนมีการวางแผนก่อนการเขียน มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีการกระตุ้นการเขียนโดยการให้นักเรียนดูภาพและครูตั้งคำถามจากภาพ มีการสร้างแนวคิดร่วมกันโดยการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันระดมสมองและอภิปรายร่วมกัน นักเรียนได้วางแผนการเขียนและเขียนโครงร่างงานเขียนเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความเข้าใจในการเขียน มีการจดบันทึกคำศัพท์และวลีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเขียนลงในแผนผังความคิด ทำให้นักเรียนได้คำศัพท์และวลีที่หลากหลาย ในขั้นการเขียนร่างครั้งที่ 1 นักเรียนแต่ละคนนำคำศัพท์และวลีจากแผนผังความคิดมาเขียนร่างงานเดี่ยว ทำให้นักเรียนเขียนประโยคได้มากขึ้น และในขั้นการแก้ไขงานเขียนนักเรียนได้จับคู่แลกเปลี่ยนกันตรวจงานเขียนโดยใช้รหัสแก้ไขงานเขียน ทำให้ได้เห็นข้อบกพร่องของงานเขียนตนเองและนำกลับมาแก้ไขทันที แล้วนำมาเขียนใหม่ แลกเปลี่ยนกันตรวจงานเขียนโดยใช้รหัสแก้ไขงานเขียนอีกครั้ง และในขั้นตรวจสอบแก้ไขและนำเสนองานเขียน นักเรียนส่งงานเขียนให้ครูตรวจสอบแก้ไขเป็นรอบสุดท้าย ในการตรวจสอบแก้ไขงานเขียนหลายรอบทำให้นักเรียนได้มีเวลาและโอกาสได้ปรับปรุงและพัฒนางานเขียนของตนเอง และนักเรียนได้นำเสนองานเขียนของตนเองหน้าชั้นเรียน ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในงานเขียนของตนเองมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าขั้นตอนและวิธีการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์สามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ ซึ่งทำให้ผลคะแนนการทดสอบของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ พบว่านักเรียนมีความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร บุญอาจ (2553) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษก่อนเรียนเฉลี่ยร้อยละ 38.83 และหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 72.12 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า ความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรทซ์ (Gratz, 2005) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมและความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนแบบเน้นกระบวนการเขียนของนักเรียนเกรด 4 จำนวน 80 คน และครูผู้สอนในระดับเกรด 4 จำนวน 8 คนของโรงเรียนในรัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาข้อมูลมาประกอบการเขียนมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมากขึ้น และมีความพยายามในการแก้ไขงานเขียนให้ถูกต้องเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของครูและเพื่อน ในขณะที่ครูผู้สอนตามกระบวนการเขียนเชื่อมั่นว่านักเรียน มีความสุขในการเรียนรู้ตามวิธีสอนแบบเน้นกระบวนการเขียน เพราะงานเขียนของนักเรียนมีชีวิตชีวาและสละสลวยขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นเพราะได้เลือกหัวข้อด้วยตนเองมีการทบทวนงานเขียน และปรับปรุงการเขียนหลายๆ ครั้ง ก่อนนำผลงานที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดมาส่งครู

จากผลการวิจัยยังพบอีกว่า การสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการยังสามารถพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับมัธยมได้ ดังเช่นงานวิจัยของ อุ่นเรือน เนื่องจำนง (2549) ที่ได้ศึกษาผลการใช้วิธีสอนแบบเน้นกระบวนการที่มีต่อความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนด้วยวิธีสอนเขียนภาษาอังกฤษแบบเน้นกระบวนการสูงกว่าก่อนเรียนทุกองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านเนื้อหา การเรียบเรียงเนื้อหา การใช้คำศัพท์ การใช้ภาษาและกลไกทางภาษา และคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสำเนียง พวกดอนเค็ง (2550) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและความคิดเห็นต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แต่ไม่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนแบบเน้นกระบวนการนั้นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ และชุตานภรณ์ แทนอ่อน (2553) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การฝึกเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนหลังการทดลองโดยใช้วิธีสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การศึกษาเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ ตามแนวคิดของเฮดจ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า เจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ของนักเรียนอยู่ในระดับดี เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ การสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์นั้น นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ได้ทำกิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มจากการกระตุ้นการเขียนด้วยการใช้ภาพและคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเขียน เพื่อเป็นตัวชี้ให้นักเรียนได้สร้างความคิดโดยรวมของเรื่องที่จะเขียน มีการสร้างแนวความคิดร่วมกัน โดยการระดมสมองและอภิปรายกลุ่ม มีการจัดบันทึกที่กำหนดให้นักเรียนเขียนคำศัพท์และวลีลงในแผนผังความคิดให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเขียนได้ ทำให้นักเรียนได้ช่วยเหลืองานกลุ่มด้วยความกระตือรือร้น ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ มีเจตคติที่ดีต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำเนียง พงศ์ดอนเค็ง (2550) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ และความคิดเห็นต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนแบบเน้นกระบวนการนั้นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ล็อค (Locke, 2004) ได้ศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีพื้นฐานด้านการเขียนพบว่า ทฤษฎีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการจะทำให้ผู้เขียนเกิดความชำนาญในการเขียนเพิ่มมากขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติตามการเขียนครบถ้วนถูกต้องตามกระบวนการที่กำหนด ซึ่งผลวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนการสอนแบบเน้นกระบวนการการเขียน พบว่า ทฤษฎีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการเป็นทฤษฎีที่มีวิธีสอนเขียนที่ดีในการฝึกฝนให้ผู้เรียนเขียนเรื่องราวต่างๆ ได้ตามความสนใจของตนและทำให้งานเขียนได้รับการปรับปรุงอย่างเป็นขั้นตอน ผลงานเขียนของผู้ที่ฝึกเขียนตามกระบวนการจึงมีคุณภาพอยู่ในระดับดีถึงดีมากทุกผลงานเพราะได้ฝึกเขียนตามความสนใจอย่างเป็นอิสระ ก่อให้เกิดบรรยากาศที่กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเขียน

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่า การที่ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่าการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสปรึกษาหารือภายในกลุ่ม และช่วยเหลือกันระหว่างคนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ดังนั้น ครูควรจัดกลุ่มละความสามารถ เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือในการเขียน

2. จากการวิจัยพบว่าการใช้รูปภาพและคำถาม เป็นการกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนต้องการเขียนมากขึ้น ดังนั้นครูควรหารูปภาพที่น่าสนใจ ใกล้ตัวนักเรียน และใช้คำถามที่เกี่ยวข้องกับภาพมากที่สุดเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ และเกิดความต้องการที่จะเขียน

3. จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และสร้างความคิดที่หลากหลาย ดังนั้น ครูควรให้นักเรียนได้เขียนร่างงานเป็นกลุ่มก่อนลงมือเขียนร่างงานเดี่ยว เพื่อให้ได้แนวทางในการเขียน และเป็นการร่วมกันจัดระบบความคิดก่อนการเขียนมากขึ้น

4. จากผลการวิจัยพบว่าการแลกเปลี่ยนกันตรวจงานเขียนแก้ไขงานเขียนโดยใช้รหัสแก้ไขงานเขียนของนักเรียน เป็นการได้ร่วมประเมินงานเขียนของเพื่อนและได้เรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนางานเขียนของตนเอง ดังนั้น ครูควรให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนกันตรวจงานเขียนทุกคน เพื่อให้มองเห็นการเขียนที่หลากหลายและนำไปปรับปรุงงานเขียนของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ดังนั้น ควรทำวิจัยกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอื่นๆ

2. เพื่อพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ดังนั้น ควรทำวิจัยกับระดับชั้นอื่นๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา

3. เพื่อพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการตามแนวคิดของเฮดจ์ ดังนั้น ควรทำวิจัยร่วมกับทักษะด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร บุญอาจ. 2553. การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับผู้พูดภาษาอื่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2552. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชุตานภรณ์ แทนอ่อน. 2553. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การฝึกเขียนแบบเน้นกระบวนการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดงเจนวิทยาคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บัญชา อึ้งสกุล. 2545. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษหลักการทักษะและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : วิชาการ, 5 (7), 52.
- พรสวรรค์ สีป้อ. 2550. สดุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่. นนทบุรี: ไทยร่มเกล้า.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โรงเรียนบ้านเหล่าทองหลาง. 2555. รายงานผลการเรียนประจำปีโรงเรียนบ้านเหล่าทองหลาง. บึงกาฬ: ไซท์สัการพิมพ์.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. 2540. วิธีสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ติรกานนท์. 2554. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำเนียง พวกดอนเค็ง. 2550. การพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและความคิดเห็นต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อุ้นเรื่อน เนื่องจำนง. 2549. ผลการใช้วิธีการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการที่มีต่อความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cohen, A. D. 1990. *Testing language ability in the classroom*. Boston, MA: Heinle & Heinle.
- Gratz, M. 2005 . *A comparison of students and teachers perceptions of the writing process*. Cincinnati, Ohio: University of Cincinnati.
- Hedge, T. 2005. *Writing*. 2nd ed. New York: Oxford University Press.
- Locke, D. 2004. *Syswrite: Theory-based writing analysis*. Seattle: Washington. University of Washington.
- Sokolik, M. 2003. *Practical English language teaching*. New York: McGraw-Hill.

การออกแบบและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง
บ้านบึงเหนือ ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี
Karen's Texture Product and Design Development
Ban Bung Nur, in Banka Banka District, Ratchaburi Province

ปริยาพร บุขบา

สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยง การออกแบบและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีรูปแบบหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงของกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงบ้านบึงเหนือ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มช่างทอผ้าและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ในพื้นที่บ้านบึงเหนือ หมู่ 6 ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง คือ ไม่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบใหม่ๆ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลูกค้า เนื่องจากกลุ่มสมาชิกไม่มีความรู้เรื่องหลักการออกแบบทางศิลปะ ไม่มีทักษะแปรรูปผลิตภัณฑ์ จึงมีความต้องการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับหลักการออกแบบทางศิลปะ การออกแบบผลิตภัณฑ์และฝึกปฏิบัติการทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึก 2) การออกแบบและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีรูปแบบหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ได้จัดกิจกรรมให้ความรู้กลุ่มสมาชิก เช่น การศึกษาดูงานการออกแบบและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการออกแบบลวดลายและการใช้สี ทดลองทอผ้า ปักผ้าลวดลายกะเหรี่ยง เพื่อนำผ้าไปออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์ของใช้ของที่ระลึกให้มีความหลากหลาย เช่น กระเป๋าย่าม กระเป๋าสะพาย กระเป๋าสตางค์ กระเป๋าใส่ไอแพด กล้องใส่กระดาดาชทิซซู เป็นต้น ให้ตอบสนองความต้องการของตลาดปัจจุบันและขยายตลาดไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ได้ ความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่จะเน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นอันดับแรก มีความงามทางศิลปะ วัสดุที่นำมาใช้เหมาะสมในท้องถิ่นและมีแบบอย่างทางวัฒนธรรม 3) แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงผลิตภัณฑ์ ควรออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าที่หลากหลาย ออกแบบให้เป็นชุดหรือเป็นเซต ปรับปรุงคุณภาพการเย็บให้มีความประณีต พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นผ้าทอจากผ้าฝ้าย ย้อมสีธรรมชาติ จัดทำบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามมีเรื่องราวของสินค้า ราคา ควรคำนึงต้นทุนการผลิตและกำไรให้เหมาะสมกับตำแหน่งผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับราคาขายสินค้า ช่องทางการจำหน่าย ควรจัดจำหน่ายในศูนย์สินค้า OTOP การจัดจำหน่ายตลาดหรือพื้นที่ประจำหรือตลาดอื่นๆ ร้านค้าหรือรีสอร์ทในสถานที่ท่องเที่ยวและการจำหน่ายทางเว็บไซต์ การส่งเสริมการตลาด ควรประชาสัมพันธ์ผ่านทางวิทยุ แผ่นพับ ใบปลิว นามบัตร และทางอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การออกร้านแสดงสินค้าเป็นประจำจะทำให้สินค้าของกลุ่มเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรม ศิลปศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะ

Abstract

The purposes of the research were to 1) study the problems and needs on texture product development of Karen weavers at Ban BuengNur, 2) study the designs and product development with a variety of forms in accordance with markets' needs; and 3) find the guidelines for value added in Karen products. The participatory action research was done with the weavers and relevant people in the area of Karen weavers from moo 6, Ban BuengNur , Banka sub district , Banka district , Ratchaburi province. The data were analyzed by a descriptive analysis. The research findings were as follows:

1) Based on the problems and the needs to develop the texture products at Ban BuengNur, it started from the first problem of no new designs that went on in consistent with the market demand, the second problem of the weaving group members that did not know the principles of art designs, and had no skills on how to transform products, and the third problem of no practices or workshop provided as models products and souvenirs.

2) The development of a variety of the designs and product models in correspondence with the market demand, in which the group members could learn together through several activities such as, the study of designs and development of the product models, the work on designs and uses of colors, practices on weaving, embroidery of Karen patterns. These activities would enable them to use the knowledge to continue on making new products and souvenirs such as bags, hand-bags, bag set, I-pad bag, napkin boxes/holder etc. These could serve the current market demand and possibly expand to other target groups. According the customers' feedbacks, most of them mainly focused their prior decisions on usage of the products with the beautiful arts, local materials made and remarkable cultural patterns.

3) The guidelines for value added in Karen texture products was the creation of a variety of products, a set of product designs, quality and neat works , product model development from nature dyeing and beautiful packages. For the pricing, cost and profit should be estimated in order to raise the level of distribution. For the distribution, the channels should be expanded more, like for example, at OTOP center, markets, and websites. For the marketing advertisements, these could be through radio, leaflet, name cards, internet of OTOP website and display in exhibitions regularly so that the Karen products would be finally well known.

Keywords : design product development Karen texture

บทนำ

ผ้าทอพื้นบ้านนับว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาที่สั่งสมและมีการถ่ายทอดกันมาเมื่อครั้งบรรพชน ในแต่ละท้องถิ่นจะสะท้อนวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มชนของตนผ่านวัตถุศิลปะ เทคนิคการทอ ลวดลายผ้าที่แตกต่างกันไปและบางแห่งยังคงความหมายตามคติความเชื่ออีกด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายของการทอเพื่อประโยชน์ใช้สอยจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอของตนที่ใช้ในการนุ่งห่มและใช้สอยอื่นๆ ซึ่งเน้นการตอบสนองความต้องการในวัฒนธรรมส่วนตนหรือสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ ในปัจจุบันผ้าทอได้รับการพัฒนาเป็นสินค้าสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อ การแสวงหาวิถีทางในการพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรมชุมชนขึ้นในท้องถิ่น โดยเฉพาะนโยบายการพัฒนาสินค้าชุมชนให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมมีรายได้ และมีความเข้มแข็งจากการพึ่งพาการสร้างงาน สร้างรายได้ด้วยงานอุตสาหกรรมจากพื้นฐานวัฒนธรรมของตน ผ้าทอพื้นบ้านทั้งในส่วนของผ้าทอย้อมสีธรรมชาติและผ้าทอทั่วไป เป็นวัฒนธรรมหลักชนิดหนึ่งที่ถูกเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบสินค้าชุมชนด้วยการทอเป็นผืนผ้าและ แปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผ้าทอพื้นบ้านของตนตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มต่างๆ นอกเหนือจากผู้คนในวัฒนธรรมเดิมของตนซึ่งเคยเป็นผู้บริโภคหลักที่จำกัดอยู่ในขอบเขตแคบๆ ของชุมชน (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2547, หน้า 1)

บ้านบึงเหนือ ตำบลบ้านคา จังหวัดราชบุรี เป็นหมู่บ้านที่มีภูมิปัญญาด้านการทอผ้า การปักลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงเป็นที่รู้จักกันมานาน โดยเฉพาะการทอผ้าซิ่นกะเหรี่ยงลวดลายจก การทอเสื่อกะเหรี่ยงและปักลวดลายกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม แสดงให้เห็นฝีมือเชิงช่างอย่างละเอียดประณีต มีคุณค่าความงามทางศิลปะ สะท้อนถึงวัฒนธรรมการแต่งกาย ที่ผ่านสีสันทนของผ้าทอเป็นเอกลักษณ์เด่นของผ้าทอกะเหรี่ยงที่แตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่นๆ ต่อมาได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทอผ้า กะเหรี่ยงบ้านบึงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาการทอไว้เป็นมรดกวัฒนธรรมให้คงอยู่กับชุมชน และเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้กับสมาชิก แต่ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงผลิตจากผ้าฝ้ายและไหมประดิษฐ์ ส่วนใหญ่มีรูปแบบแบบดั้งเดิม ไม่หลากหลายเป็นเสื้อและผ้าถุงกะเหรี่ยงที่ใช้ประโยชน์แต่งกายในช่วงงานโอกาสสำคัญ เช่น เทศกาลที่ทางราชการ จัดขึ้นหรืองานประเพณีกินข้าวห่อ เป็นต้น (ผอบ นมะมาตร์ และคณะ, 2545, หน้า 103)

ตลอดเวลาที่ผ่านมากลุ่มทอผ้าได้พยายามที่จะพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เช่น ตัดเป็นเครื่องแต่งกาย ของใช้ของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายแก่ผู้ที่มาเยี่ยมชมและเที่ยวในพื้นที่จังหวัดราชบุรี แต่การดำเนินงานของกลุ่มยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากสมาชิกกลุ่มประสบปัญหาและความต้องการคือขาดความรู้ความเข้าใจการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามหลักการศิลปะ เทคนิคการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การสำรวจตลาด การหาช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ตรงกับความต้องการของตลาด และต้องการแสวงหาตลาดใหม่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้องบูรณาการการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไม่ได้มาตรฐาน (อารีย์ กงจก, สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2553)

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจัดโครงการการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง โดยเน้นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงบ้านบึงเหนือ ให้มีส่วนร่วมในการออกแบบเพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้หลากหลาย ด้วยการนำภูมิปัญญามาต่อยอดพัฒนาผ้าทอบนฐานวัฒนธรรมของตนเองให้สอดคล้องกับความสามารถในการผลิต ความต้องการของตลาดรวมทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยง ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง ทำให้ชุมชนตระหนักเห็นคุณค่าของผ้าทอกะเหรี่ยงสามารถส่งเสริมรายได้ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยผลิตภัณฑ์ผ้าทอและเป็นแนวทางในการพัฒนาผ้าทอกะเหรี่ยงในชุมชนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงของกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงบ้านบึงเหนือ
2. เพื่อศึกษาการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีรูปแบบหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) แบบสังเกต (Observation) แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีพื้นที่ศึกษาเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยง บ้านบึงเหนือ หมู่ 6 ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี โดยมีวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงของกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงบ้านบึงเหนือ ประกอบด้วย

1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Primary data) ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Secondary data) ได้แก่ เอกสารตำรา บทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Explicit Knowledge) เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ของผ้าทอพื้นเมือง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน การออกแบบผ้าทอกะเหรี่ยง เป็นต้น

2) ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการและผลที่คาดว่าจะได้รับกับสมาชิกกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงบ้านบึงเหนือและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา ประธานสตรีบ้านคา เป็นต้น

3) จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับสมาชิกกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยง บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์ปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ปัญหาความต้องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงของกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงบ้านบึงเหนือ

4) สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แล้วจำแนกประเด็นที่สำคัญ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ให้มีรูปแบบหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาดประกอบด้วย

1) การพัฒนาความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยง ด้วยการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการออกแบบลวดลาย การใช้สี จัดประชุมสรุปความรู้ที่ได้รับจากการอบรมถ่ายทอดความรู้และกิจกรรมการศึกษาดูงาน เพื่อระดมสมองหาแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงบ้านบึงเหนือ

2) การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกระเหรี่ยง ให้เป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูป ประเภทของใช้ของที่ระลึก จัดประชุมวางแผนและดำเนินการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จัดการทดลองปฏิบัติการออกแบบลวดลายและการใช้สี เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทอผ้าได้ทดลองทอผ้า และปักลวดลายผ้าทอกระเหรี่ยง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

3) การศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความงาม ด้านวัสดุ และด้านแบบอย่างวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยง โดยผู้วิจัยจัดการประชุมสมาชิกกลุ่มทอผ้าผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ผู้ส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ผู้บริโภคผ้าทอกระเหรี่ยง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐและภาคเอกชน มาร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงตามประเด็นที่กำหนดไว้ เช่น ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดหมวดหมู่ ได้นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมและเอกสารที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ข้อมูลการออกแบบและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยง นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา พร้อมภาพประกอบ

ผลการวิจัย

การศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยง พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงมีปัญหามากที่สุดคือ ไม่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลูกค้า ผลิตภัณฑ์มีต้นทุนการผลิตและราคาจำหน่ายสูงกว่าผ้าทอประเภทอื่นๆ กลุ่มสมาชิกไม่มีความรู้ในเรื่องหลักการออกแบบทางศิลปะ ไม่มีทักษะแปรรูปผลิตภัณฑ์ ไม่มีการสำรวจตลาดเพื่อหาข้อมูลผลิตภัณฑ์ แม้ว่า จะพยายามออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ แต่ผลงานที่ผลิตออกมานั้นยังไม่ประณีต รูปแบบไม่ทันสมัย ยังหาความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าไม่ได้ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มได้รับความนิยมนอกจากลูกค้าที่เป็นคนในพื้นที่เท่านั้น จะผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้าแทนการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ ทำให้ปริมาณการผลิตและการจำหน่ายลดลง จึงมีความต้องการพัฒนาความรู้ให้กับกลุ่มสมาชิกเกี่ยวกับหลักการออกแบบทางศิลปะ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การฝึกปฏิบัติการทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีความรู้และทักษะฝีมือในการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยมีเป้าหมายผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงรูปแบบใหม่ที่เน้นประโยชน์ใช้สอย สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและขยายกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวผู้บริโภคโดยทั่วไป นำผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าทอกระเหรี่ยง ไปจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยวและร้านค้าในเครือข่ายได้

การออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงให้มีรูปแบบหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ได้จัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ให้กับกลุ่มสมาชิกวิจัยด้วยจัดการศึกษาดูงานแหล่งผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงจังหวัดเพชรบุรีในด้านการออกแบบ วิธีการทอ วัสดุอุปกรณ์การแปรรูป กระบวนการหรือขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตกแต่งลวดลาย ต้นทุนการผลิต การตลาดและแหล่งจำหน่าย ทำให้เกิดความเข้าใจจนสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าตนเองกับกลุ่มทอผ้าอื่นๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การเรียนรู้การออกแบบ ลวดลาย การใช้สีในการทอผ้าและการปักผ้า โดยการฝึกปฏิบัติการใช้สี การออกแบบลวดลาย และนำความรู้เรื่องการใช้สีไปทดลองทอผ้าเป็นผืนยาว ปักลวดลายผ้าทอกระเหรี่ยง แล้วประชุมสรุปผลการทอและการใช้สี เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สมาชิกเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ได้ข้อคิดออกแบบโดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของตน เป็นการรักษามรดกภูมิปัญญาของท้องถิ่น และทำให้เกิดกระบวนการคิดส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การฝึกปฏิบัติการออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงในเรื่องการออกแบบการทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การสร้างและการวางแผนตัดแบบ เทคนิคการเย็บและการปฏิบัติการเย็บผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เป็นกระแสการบูรณาการต่างๆ สมาชิกมีความตั้งใจเรียนรู้มีความเข้าใจขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ฝึกทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เกิดแนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นมาใหม่จากรูปแบบเดิมที่มีหรือดัดแปลงให้เกิดรูปแบบใหม่ จากสิ่งที่ได้เห็นจากการออกแบบ โดยใช้ผ้าทอกระเหรี่ยงหรือปักลวดลายตกแต่งให้สวยงาม และมองเห็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม การประเมินผลจากผลิตภัณฑ์ต้นแบบมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยได้ดี มีความงามทางศิลปะแต่ควรปรับปรุงเรื่องการใช้สีให้ค่าน้ำหนักของสี มีหลากหลายสี และขนาดของรูปทรงให้เหมาะสมกับวัสดุท้องถิ่นที่ใช้คือ ผ้าทอกระเหรี่ยง ควรนำวัสดุอื่นๆ มาตกแต่งให้เกิดความงามยิ่งขึ้นและมีรูปแบบลวดลายที่รักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น

แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงด้านผลิตภัณฑ์ ควรออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าที่หลากหลาย เช่น การทำปกหมอน กล้องกระดาษชำระ พวงกุญแจ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น ออกแบบให้เป็นชุดหรือเป็นเซต ควรปรับปรุงคุณภาพการเย็บให้มีความประณีต พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ทอจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีความรวดเร็ว รวมทั้งสำรวจความต้องการของตลาดในด้านรูปแบบหรือความนิยม จากนั้นนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงประโยชน์การใช้สอยของผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย ตรงกับความต้องการของตลาดและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ชื่อตราสินค้า สีและโลโก้ที่มีอยู่แล้วคือ “เชิงคีรี” ควรพัฒนาตามแนวคิดของการสร้างตราสินค้าที่ดี อาจปรับปรุงรูปแบบให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น จัดทำบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามเหมาะสม ด้านราคา ควรคำนึงต้นทุนการผลิตและกำไรจากตำแหน่งผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับราคาขายสินค้า ด้านช่องทางการจำหน่าย ควรขยายช่องทางการจำหน่ายให้หลายช่องทางเช่น จัดจำหน่ายในศูนย์สินค้า OTOP ในจังหวัดราชบุรี รีสอร์ท หรือสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอบ้านคา อำเภอสวนผึ้ง จำหน่ายผ่านเครือข่ายผู้ผลิตของกลุ่มทอผ้า การออกร้านตามงานแสดงสินค้าที่หน่วยงานของภาครัฐและเอกชนจัดขึ้น การบริการส่งถึงบ้าน การจำหน่ายผ่านหน่วยราชการ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านคา อำเภอสวนผึ้งและจังหวัดราชบุรี การจัดจำหน่ายในตลาดหรือพื้นที่ประจำหรือตลาดอื่นๆ ตามเทศกาลที่สำคัญและการจำหน่ายทางเว็บไซต์หรือตลาดออนไลน์โดยทางเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา หรือจากเว็บไซต์ของกลุ่มทอผ้าเอง ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี การท่องเที่ยวของจังหวัดและหน่วยงานเอกชน ประชาสัมพันธ์ผ่านทางวิทยุ แผ่นพับ ใบปลิว นามบัตร และทางอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การออกไปร่วมกิจกรรมของทางราชการในการออกร้านแสดงสินค้าเป็นประจำจะทำให้สินค้าของกลุ่มเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลได้คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง ไม่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบแปลกใหม่ หรือโดดเด่นที่จะเป็นผลิตภัณฑ์หลักได้มีเพียงแต่ผ้าชิ้น เสื้อกะเหรี่ยง ย่ามและผ้าทอที่เป็นผืนผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมเท่านั้น ทั้งที่สถานที่ตั้งของกลุ่มนั้นเป็นโอกาสที่ดีที่มีกลุ่มลูกค้าใหม่ๆ เข้ามา แต่กลุ่มทอผ้าไม่มีผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าแต่ประการใด เพราะกลุ่มทอผ้ามีปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ จึงมีความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปเป็นของใช้ของที่ระลึก สามารถใช้สอยได้ทุกโอกาส และต้องการพัฒนาศักยภาพกลุ่มในด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ให้มีความสามารถในการออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ จันธิราช (2549, หน้า 60) ในประเด็นความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปให้มีความหลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของตลาด เนื่องจากลูกค้าต้องการผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีความสะดวกสบายต่อการใช้งาน แต่กลุ่มมีปัญหาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพราะการขาดทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับงานวิจัยของมานพ ชุ่มอุ่น (2553, หน้า 3) พบว่า กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง มีปัญหาขาดความรู้เรื่องการพัฒนาและการออกแบบผลิตภัณฑ์และมีข้อเสนอแนะคือ กลุ่มควรแสวงหาความช่วยเหลือและเข้าร่วมกับโครงการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาทักษะและความชำนาญในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เช่น ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมหรือศูนย์ส่งเสริมการส่งออก เพราะหน่วยงานดังกล่าวมีฝ้ายออกแบบให้คำปรึกษาและอาจมีงบประมาณบางส่วนช่วยในเรื่องดังกล่าว

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการทอผ้าเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนที่กลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงมีความรู้และทักษะการทอผ้าที่สืบทอดกันมา จึงผลิตผ้าทอตามรูปแบบดั้งเดิม เพราะใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายในพื้นที่เท่านั้น เมื่อมีการพัฒนาผ้าทอให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตลาดใหม่ จำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้ความรู้ทางด้านศิลปะกระบวนการออกแบบมาใช้โดยคำนึงถึงรูปแบบ รูปร่าง รูปทรง สี สัน ขนาด ให้มีความงาม เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยด้วย จากนั้นมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความประณีต และหลักการตลาดด้วย ดังที่ ศักดิ์ชาย ลิกษา (2552, หน้า 54) กล่าวว่า การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ ควรคำนึงถึง สีและลายบนผืนผ้า ชนิดของผ้าความละเอียดของเนื้อผ้าและความคงทนของผ้า กรรมวิธีการผลิต และวัตถุดิบในการผลิตผ้า ประเภทและวัตถุดิบในการผลิตผ้า ประโยชน์ใช้สอยที่จะได้รับจากผลิตภัณฑ์ ความคุ้มค่ากับการลงทุนและการกำหนดราคา ความต้องการของลูกค้าผู้บริโภคและแหล่งจำหน่ายสินค้า ดังนั้น

กลุ่มทอผ้าจึงจำเป็นต้องส่งเสริมความรู้พื้นฐานด้านการออกแบบ เพื่อให้รูปแบบผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ โดดเด่น ไม่ซ้ำรูปแบบเดิมที่มีอยู่

2. การออกแบบและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาดด้วยการพัฒนาความรู้ของกลุ่มสมาชิก การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์พบว่า กลุ่มทอผ้ามีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการออกแบบ มีแนวคิดในการนำผ้าของกลุ่มมาออกแบบแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ จันธิราช (2549, หน้า 61) ได้กล่าวว่า สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจในการออกแบบและสามารถตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป สามารถนำความรู้ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายได้ และยังคงย้ำอีกว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องอาศัยความชำนาญและความเชี่ยวชาญด้านทักษะฝีมือในการตัดเย็บด้วย สอดคล้องกับภูษิต คำชมพู (2552, หน้า 37) กล่าวว่า กลุ่มมีความรู้มากขึ้น มีความตระหนักการนำผ้าทอที่มีอยู่มาประยุกต์เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย กระเป๋าสตรี กระเป๋าโลกร้อน สิ่งของเครื่องใช้ของตกแต่งบ้านและของที่ระลึก ทำให้สมาชิกมีความรู้ ความสามารถในการสร้างทักษะเทคนิคต่างๆและมีทัศนคติที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่กล่าวมานี้เป็นเพราะว่าการพัฒนาความรู้ผ่านกิจกรรม ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกันคิดร่วมกันวางแผน ตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาดูงานวิเคราะห์ภาคทฤษฎี และลงมือภาคปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทุกขั้นตอน เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการทำงาน การดำเนินงาน การแก้ไขการทำงานร่วมกัน การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้ วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวอย่างผลิตภัณฑ์กลุ่มอื่นๆ ทำให้ภาพของผลิตภัณฑ์ของตนเองชัดเจน การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนเป็นการเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น การทัศนศึกษาดูงานร่วมกันเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ที่นำมาพัฒนาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม แลกเปลี่ยนความรู้ แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น ผู้นำกลุ่มมีความรู้ในการ ทอผ้าและรู้จักนำผ้ามาประยุกต์ใช้ทำเป็นผลิตภัณฑ์ มีความเป็นผู้นำและเป็นการยอมรับของสมาชิกกลุ่มเรียนรู้ได้เร็วก็จะเป็นผู้นำด้วยการทำให้ดู ให้คำแนะนำแก่สมาชิกกลุ่มได้ ทำให้สมาชิกเห็นผลผลิตของการนำไปสู่การสร้างแรงจูงใจ ที่จะทำงานร่วมกัน

ประเด็นด้านความคิดเห็นของลูกค้ำที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพบว่า ลูกค้ำส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านประโยชน์ใช้สอยมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือความงามวัสดุและแบบอย่างทางวัฒนธรรม เป็นเพราะว่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงที่แปรรูปออกมามีความงามทางศิลปะ วัสดุท้องถิ่น รูปทรงเรียบง่าย มีประโยชน์ใช้สอย สอดคล้องกับ สมประสงค์ สังข์ทอง (2552, หน้า 58) กล่าวว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ประโยชน์ใช้สอย ความสวยงามหรือดึงดูดใจ ลูกค้ำความปลอดภัย การบำรุงรักษาและสอดคล้องกับแก่นจันทร์ มะลิขอ (2546, หน้า 58) กล่าวว่า ความเหมาะสมของประโยชน์ใช้สอยตอบสนองความต้องการของผู้สวมใส่ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่นำผ้าทอไทยใหญ่มาเป็นส่วนประกอบ ควรออกแบบเป็นรูปแบบที่เรียบง่าย เน้นจุดสนใจที่ผ้าทอ เพราะผ้าทอไทยใหญ่มีลวดลายสวยงาม สีสว่างโทนร้อน เพราะฉะนั้นหากจะแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หรือเป็นเสื้อผ้า ก็จะเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอ

โดยเฉพาะประเด็นที่ว่าผลิตภัณฑ์มีแบบอย่างของวัฒนธรรมที่มีความแปลกตา น่าสนใจ มีการนำรูปแบบลวดลายที่ตกแต่งบนเสื้อผ้าของผู้หญิงที่เรียกว่า ไชโพล่ง มีหลายลวดลาย เช่น ลายยอดมโหฬาร ลาดิมิงหวัง เป็นต้น แต่ลวดลายที่เด่นชัดที่สุดคือ ลายไชโกลังสะหรือลายดวงอาทิตย์เป็นรูปวงกลมปกคลุมอยู่บนส่วนนอกเสื้อของผู้หญิงมาตกแต่งบนผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดความงามและจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเสริฐ ศีลรัตน (2531, หน้า 15-28) กล่าวว่า แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้วยสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรและวัสดุในท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ทำให้รูปแบบที่สร้างขึ้นแตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น จุดประสงค์การสร้าง ต่อมาอาจเปลี่ยนเพื่อสร้างตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น พัฒนาตัดแปลงไปบ้างเพื่อความเหมาะสมกับสภาพกาล แต่อย่างไรก็ตามรูปลักษณะส่วนใหญ่ยังคงแสดงลักษณะทางวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด

3. แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง ได้เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ควรออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าที่หลากหลาย ออกแบบให้เป็นชุดหรือเป็นเซต ควรปรับปรุงคุณภาพการเย็บให้มีความประณีตสำรวจความต้องการของตลาดในด้านรูปแบบหรือความนิยม ด้านช่องทางการจำหน่าย ควรขยายช่องทางการจำหน่ายให้หลายช่องทาง ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน ประชาสัมพันธ์ผ่านทางวิทยุ แผ่นพับ ใบปลิว นามบัตร และทางอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การออกไปร่วมกิจกรรมของทางราชการในการออกร้านแสดงสินค้าเป็นประจำจะทำให้สินค้าของกลุ่มเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงฤทัย อรรถแสง (2552, หน้า 79) พบว่า มีการนำผ้าไหมมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและ มาทพ ชุ่มอุ้น (2553, หน้า 2) กล่าวเพิ่มเติมว่า การพัฒนาที่เหมาะสมของผ้าทอควรขยายตลาดไปยังกลุ่มโรงแรมหรือร้านอาหารที่ต้องการบรรยากาศร้านสไตล์ล้านนาและพัฒนาตลาดไปยังตลาดต่างประเทศ โดยผ่านช่องทางออนไลน์

ข้อเสนอแนะ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ กลุ่มทอผ้าควรติดตามข้อมูลรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ทางสื่ออินเทอร์เน็ต และสื่ออื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความรู้ใหม่อยู่เสมอ ควรนำตัวอย่างของกระบวนการออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการพัฒนาครั้งนี้ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ประชาชนใช้สอย ขั้นตอนการผลิต การออกแบบและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

1.2 ด้านกระบวนการผลิต กลุ่มทอผ้าควรจัดการขั้นตอนการผลิตให้เป็นระบบ มีขั้นตอนแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน และควรทำเครื่องช่วยการผลิตเพื่อให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น สมาชิกที่ได้รับการพัฒนาความรู้การออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ควรถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกคนอื่นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันเป็นพลังในการผลิต การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ควรตระหนักถึงความสำคัญในการควบคุมคุณภาพของการผลิต ตั้งแต่การออกแบบร่างการขึ้นรูป การตัดเย็บต่างๆ ให้มีความสวยงาม มีความละเอียดประณีต มีความเป็นมาตรฐานและควรคำนึงถึงต้นทุนการผลิตกับประเภทของผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกัน

1.3 ด้านการจำหน่าย กลุ่มทอผ้าควรร่วมมือกันหาช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลายช่องทาง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับ ควรจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอรูปแบบของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปมากกว่าทอผ้าผืน

1.4 ด้านหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา สำนักงานพัฒนาชุมชน ควรให้การสนับสนุนหาช่องทางการจำหน่ายให้กับกลุ่มด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดทำ website ประชาสัมพันธ์ขายทางอินเทอร์เน็ต การออกร้านประชาสัมพันธ์ตามหน่วยงานราชการ สนับสนุนให้บุคลากรใช้ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เป็นต้น และสนับสนุนให้ความรู้ชุมชนแบบครบวงจร ทั้งการตลาด การผลิต การบริหารจัดการกลุ่มและการพัฒนาในประเด็นอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การออกแบบและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านบึงเหนือ ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาความต้องการและการพัฒนาความรู้ด้านการออกแบบและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผ้าทอกะเหรี่ยงครั้งต่อไป ควรศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เรื่อง การพัฒนากระบวนการผลิตการย้อมสีธรรมชาติ โดยต่อยอดภูมิปัญญาการย้อมสีธรรมชาติมาพัฒนากระบวนการย้อมสีให้มีคุณภาพแล้วออกแบบลวดลาย แปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงย้อมสีธรรมชาติ

2.2 ควรทำการวิจัยในประเด็นการพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงกับงานผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงกับกลุ่มทอผ้าอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น เพื่อเป็นการยกระดับงานให้มีมาตรฐานของสินค้าชุมชนและเป็นการรักษาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2.3 ควรทำการศึกษาและวิจัยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ควบคู่กับการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ และเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการตลาดอีกทางหนึ่ง

2.4 ควรมีการศึกษาและวิจัยแนวโน้มความต้องการทางด้านตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง

เอกสารอ้างอิง

- ปรียาพร บุชบา. 2553. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าทอกะเหรี่ยง
จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ผอบ นະมาตร์และคณะ. 2544. รายงานการวิจัยเรื่อง ผ้าและการสืบทอดความรู้เรื่องผ้า : กรณีศึกษากะเหรี่ยงโปว์
ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรีและสุพรรณบุรี. นครปฐม : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนตรี ยอดบางเตย. 2538. การออกแบบผลิตภัณฑ์. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539. การออกแบบ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- วัฒน์ จูชะวิภาค. 2527. ออกแบบ. กรุงเทพมหานคร : ประราธนา.
- ศิริวรรณ ศิริรั้วงษา. 2550. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการทอผ้าไหมสายกะเหรี่ยง อำเภอ
บ้านคา จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ศุภชัย สิงหะบุศย์. 2547. รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมผ้าทอพื้นบ้านสู่ระบบอุตสาหกรรม
สินค้าชุมชน : ศึกษากรณีกลุ่มแม่บ้านเพิ่มพูนทรัพย์ ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม.
ม.ป.พ. : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ศูนย์อุตสาหกรรมภาค 5. 2545. บรรจุภัณฑ์กับแนวทางการพัฒนาตราสินค้า. ขอนแก่น : ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 5
สาคร คันธโชติ. 2528. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สิริน ชุมรมุ ปวริน สวัสดิ์ และชินชญา วัชรภรณ์. 2547. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายพื้นเมืองของเกษตรกรที่เป็นสมาชิก
ธ.ก.ส ในจังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อ้อยทิพย์ เกตุเอม และคณะ. 2550. รายงานวิจัยเรื่อง โครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมหางกระรอก .
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์และคณะ. 2546. โครงการวิจัยเรื่องผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. สุรินทร์ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
The Students' Problem of Using Information Technology inside
Rajamangala University of Technology Krungthep

กรสา แพน้อย

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จ.พระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านวัตถุประสงค์ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้และปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) เปรียบเทียบปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยจำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และภาคคณะวิชา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้จากสูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยมีความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชุด จากนั้นใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติเบื้องต้น ซึ่งได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาค่า T-test ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Chi-Square และ Correlation ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ และภาคคณะวิชาของนักศึกษาที่แตกต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ในส่วนอายุและระดับการศึกษาของนักศึกษาที่แตกต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน สำหรับปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและปัจจัยด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยด้านเวลาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ: พฤติกรรม ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

Abstract

This research aimed to 1) to investigate demographic factors toward the students' problems in using Information Technology (IT) inside Rajamangala University of Technology Krungthep", 2) to study students' behavior in using IT of those from Rajamangala University of Technology Krungthep, 3) to study relationship between behavior in using IT and possible problem occurrences. The research sample was drawn from the calculation according to Taro Yamane formula at the 95% confidence level and $\pm 5\%$ error. The purposive sampling and stratified random sampling were used. Data was collected from 400 respondent copies in reply to a given questionnaire. The SPSS statistic software was brought in to analyzed data, in particular on basic descriptive statistic basis, which included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, variance (One-Way ANOVA), and correlation (Chi-Square). From the results, in regard to demographic factors, i.e., gender and difference of their studying programs or faculties, the students had the problems in using information technology differently. In terms of the difference of ages and educational levels, they had no

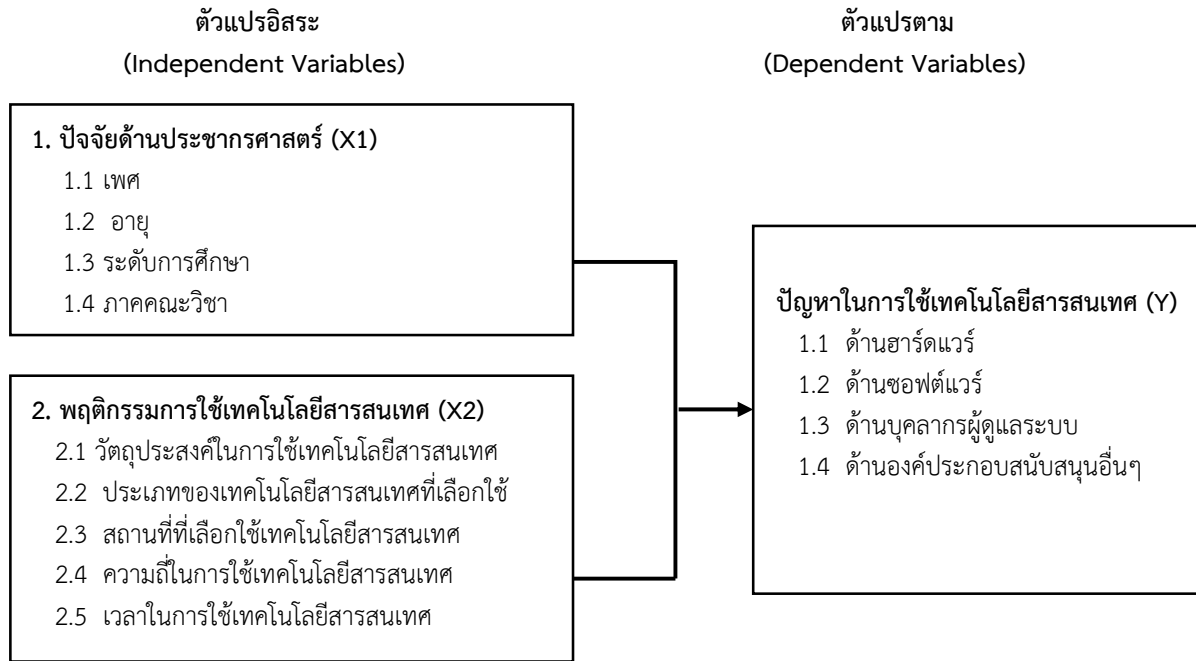

difference. For the behavioral factor in using information technology, in relation to the problems in using the information technology, were the purposes of the use of information technology and the selection of the types of technology. Apart from the factors related to the problem, the behavioral factors in using information technology, for the ones which had no relation with the problems, were the selection of locations used, and the frequency of the use of information technology, as well as the duration in using the information technology.

Keywords : Behavior , Problem of the use Information Technology

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงเป็นยุคข้อมูลข่าวสารเนื่องจาก “เทคโนโลยีสารสนเทศ” หรือ “Information Technology” ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนโลกให้พัฒนาไปข้างหน้าอย่างก้าวกระโดด ทำให้การเคลื่อนที่และถ่ายโอนข้อมูลทำได้ง่าย รวดเร็ว เพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัส และยังทำให้เกิดการสื่อสารในลักษณะ Real Time หรือเกิดขึ้นในเวลาจริง แม้ว่าผู้สื่อสารทั้งสองฝ่ายจะอยู่ห่างกันคนละมุมโลกก็ตาม เทคโนโลยีสารสนเทศได้มีการพัฒนาอย่างเจริญก้าวหน้าด้วยความรวดเร็ว มีการปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นประโยชน์กับงานสารสนเทศตลอดเวลา สารสนเทศที่มีบทบาทในการทำกิจกรรมแทบทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหาต่างๆ หรือการตัดสินใจ เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความสำคัญมากในปัจจุบันและมีแนวโน้มมากยิ่งขึ้นในอนาคต เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานสารสนเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนับตั้งแต่การผลิต การจัดเก็บ กระประมวลผล การเรียกใช้ และการสื่อสารรวมทั้งการแลกเปลี่ยนและใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ช่วยให้การดำเนินชีวิตสะดวกสบาย ทันสมัย เพราะมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและมีความสามารถในการส่งหรือการสื่อสาร เช่น รายการข่าวทางโทรทัศน์ ใช้เทคโนโลยีช่วยให้ผู้รับเห็นทั้งภาพและได้ยินเสียงพร้อมกัน ซึ่งเป็นการสื่อสารที่น่าข่าวสารจากสถานที่ต่างๆ ทั่วโลกเข้ามาพร้อมกันในเวลาเดียวกัน สามารถสื่อสารโต้ตอบ ส่งภาพและเสียงถึงกันได้แม้ว่าจะอยู่คนละสถานที่ หรือการส่งข่าวสารในระบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง ไปให้ผู้อื่นได้ และสื่อสารโต้ตอบกันได้ในเวลาปัจจุบัน โดยเฉพาะระบบเครือข่ายสื่อสารที่เป็นที่รู้จักกันดีในปัจจุบัน คือ ระบบอินเทอร์เน็ต (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2542 : 6-8) สาเหตุที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกวงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวงการการศึกษาเป็นสิ่งที่เสริมการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาระบบ สนับสนุนและจัดการเรียนการสอน ช่วยในการเอื้ออำนวยต่องานวิชาการในแง่งานวิจัย จึงกลายเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทุกสถาบันการศึกษาได้ลงทุนและใช้กันอย่างจริงจัง (ยีน ภู่วรรณ, 2540:108) ประกอบการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องและความสำคัญที่กล่าวมา และมีความต้องการใช้คอมพิวเตอร์อย่างคุ้มค่ากับการลงทุน สามารถดึงประโยชน์จากคอมพิวเตอร์มาใช้งานในหน่วยงานได้อย่างเต็มที่ จะเห็นได้ว่าการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาของนักศึกษา ประกอบไปด้วยทางเลือกหลากหลายแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการเรียนรู้ ทำให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพในการเรียนรู้ การแสวงหาข้อมูล ความรู้ตลอดจนเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพในโลกยุคปัจจุบันและอนาคตได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพเพื่อจะได้ทราบถึงสภาวะการณ์ปัจจุบันนักศึกษามีพฤติกรรมและปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ตลอดจนความสามารถใช้งานว่าเป็นอย่างไร อยู่ในระดับใด ซึ่งผลการวิจัยนี้จะประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพในการนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการบริการที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอแก่ความต้องการของนักศึกษาผู้ใช้บริการต่อไป ซึ่งจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในวิจัยเรื่องปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ สถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยจำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และภาคคณะวิชา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

อุปกรณ์

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสำรวจข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และภาคคณะวิชา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด จะมีจำนวนคำถามทั้งสิ้น 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยใช้มาตราส่วนประเมินแบบ Likert Scale มีจำนวนคำถามทั้งสิ้น 4 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เป็นการถามเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ และด้านองค์ประกอบสนับสนุนอื่นๆ โดยใช้มาตราส่วนประเมินแบบ Likert Scale

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพให้บริการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพมีจำนวน 1 ข้อ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ปีการศึกษา 2552 จำนวน 10,367 คน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ: รายงานจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ปี 2552)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาปริญญาตรี ภาคปกติของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ปีการศึกษา 2552 (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ: รายงานจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ปีการศึกษา 2552) ด้วยวิธีการใช้สูตรคำนวณ เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน โดยสูตรที่ใช้ในการคำนวณคือสูตรของทาโร ยามาเนะ (Yamane.1973 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ซึ่งกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 จากสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1970:886) จึงได้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 399.96 คน หรือประมาณ 400 คน

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่จัดเก็บได้ จำนวน 400 ชุด มาวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าสถิติต่างๆ โดยสถิติที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการบรรยายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และภาคคณะวิชา โดยแสดงผลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลด้านปัจจัยทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ภาคคณะวิชา และใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1) วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยด้านปัญหาของนักศึกษาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านเพศ ใช้สถิติ Independent Samples t-test ในส่วนการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยด้านปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอายุ ระดับการศึกษา และภาคคณะวิชา ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One -Way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธี Least Significant Different (LSD) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ H_1

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ใช้สถิติ Correlation และด้านความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเวลาในเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้สถิติ Chi-Square เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ H_2

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 229 คน มีอายุระหว่าง 18-20 ปี เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 2 ภาคคณะบริหารธุรกิจ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

กรุงเทพ

ระดับการใช้งานของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการใช้งานด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 โดยกลุ่มตัวอย่างมีระดับการใช้งานเพื่อการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 ด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการใช้งานด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 โดยกลุ่มตัวอย่างมีระดับการใช้งานในการประมวลผล ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 ด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการใช้งานด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้อาคารบัณฑิตวิทยาลัยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5-6 ครั้งต่อสัปดาห์ มีเวลาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3-4 ชั่วโมงต่อครั้ง ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

กรุงเทพ

ระดับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มตัวอย่าง ด้านฮาร์ดแวร์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับปัญหาด้านฮาร์ดแวร์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 โดยกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์ลำโพง ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในระดับมาก ระดับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มตัวอย่าง ด้านซอฟต์แวร์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับปัญหาด้านซอฟต์แวร์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า มีปัญหาเกี่ยวกับซอฟต์แวร์ที่ใช้ลำโพง ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 ระดับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มตัวอย่าง ด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับปัญหาด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาบุคลากรมีความรู้เรื่องฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่ให้บริการไม่เพียงพอ ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 ระดับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มตัวอย่าง ด้านองค์ประกอบสนับสนุนอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับปัญหาด้านองค์ประกอบสนับสนุนอื่นๆ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 โดยพบว่า มีปัญหาการเชื่อมต่อเครือข่ายมีความผิดพลาดและล้มเหลว ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน H₁ : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีเพศต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

	เพศ		t - Value	Sig. (2 - tailed)
	ชาย	หญิง		
ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.10	3.84	4.80	0.00*

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐาน คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน H1_b : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

อายุ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	0.82	3	0.27	0.88	0.45
	ภายในกลุ่ม	123.02	396	0.31		
	รวม	123.84	399			

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One-Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.45 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐาน คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอายุกับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ปัจจัยด้านอายุ		Sig
ต่ำกว่า 18 ปี	18-20 ปี	0.19
	21-22 ปี	0.14
	มากกว่า 22 ปีขึ้นไป	0.47
18-20 ปี	ต่ำกว่า 18 ปี	0.19
	21-22 ปี	0.75
	มากกว่า 22 ปีขึ้นไป	0.49
21-22 ปี	ต่ำกว่า 18 ปี	0.14
	18-20 ปี	0.75
	มากกว่า 20-22 ปี	0.37
มากกว่า 22 ปีขึ้นไป	ต่ำกว่า 18 ปี	0.47
	18-20 ปี	0.49
	21-22 ปี	0.37

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอายุกับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พบว่าทุกคู่ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน H_{1c} : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	0.99	3	0.33	1.07	0.36
	ภายในกลุ่ม	122.84	396	0.31		
รวม		123.84	399			

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One-Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.36 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐาน คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับการศึกษากับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ปัจจัยด้านระดับการศึกษา		Sig
นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2	0.34
	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 3	0.12
	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4	0.18
นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1	0.34
	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 3	0.26
	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4	0.46
นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 3	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1	0.12
	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2	0.26
	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4	0.89
นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1	0.18
	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2	0.46
	นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 3	0.89

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับการศึกษากับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พบว่า ทุกคู่ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน H_{1d} : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีภาคคณะวิชาต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

ภาคคณะวิชา	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ปัญหาในการใช้เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	7.26	6	1.21	4.08	0.00*
	ภายในกลุ่ม	116.58	393	0.30		
	รวม	123.84	399			

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบด้วยสถิติ One-Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐาน คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีภาคคณะวิชาต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

ตารางที่ 7 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างภาคคณะวิชากับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ปัจจัยด้านภาคคณะวิชา		Sig
ศิลปศาสตร์	บริหารธุรกิจ	0.22
	เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	0.47
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0.92
	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	0.02*
	วิศวกรรมศาสตร์	0.00*
	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	0.37
บริหารธุรกิจ	ศิลปศาสตร์	0.22
	เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	0.03*
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0.19
	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	0.09
	วิศวกรรมศาสตร์	0.00*
	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	0.76
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	ศิลปศาสตร์	0.47
	บริหารธุรกิจ	0.02*
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0.56
	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	0.00*
	วิศวกรรมศาสตร์	0.00*
	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	0.19
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ศิลปศาสตร์	0.92
	บริหารธุรกิจ	0.19
	เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	0.56
	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	0.02*
	วิศวกรรมศาสตร์	0.00*
	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	0.34

ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	ศิลปศาสตร์	0.02*
	บริหารธุรกิจ	0.96
	เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	0.00*
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0.02*
	วิศวกรรมศาสตร์	0.70
	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	0.45
วิศวกรรมศาสตร์	ศิลปศาสตร์	0.00*
	บริหารธุรกิจ	0.00*
	เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	0.00*
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0.00*
	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	0.70
	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	0.27
อุตสาหกรรมสิ่งทอ	ศิลปศาสตร์	0.37
	บริหารธุรกิจ	0.76
	เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	0.19
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0.34
	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	0.45
	วิศวกรรมศาสตร์	0.27

จากตารางที่ 7 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างภาคคณะวิชา กับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พบความแตกต่าง ดังนี้

นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ กับ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศแตกต่างกัน

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ กับ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศแตกต่างกัน

นักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ กับ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีปัญหาในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีปัญหาในการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ตารางที่ 8 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน H₂ : แสดงผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี Pearson Correlation เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรอิสระ (X) คือ พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ และด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนตัวแปรตาม (Y) คือ ปัญหาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ และด้านองค์ประกอบสนับสนุนอื่นๆ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงได้ดังนี้

ปัญหา	พฤติกรรม	วัตถุประสงค์	ประเภท	สถานที่	ฮาร์ดแวร์	ซอฟต์แวร์	บุคลากร	องค์ประกอบอื่นๆ
วัตถุประสงค์	Correlation	1	.030	.402**	.418**	.409**	.553**	.441**
	Sig. (2-tailed)	.	.550	.000	.000	.000	.000	.000
	N	400	400	400	400	400	400	400
ประเภท	Correlation	.030	1	.088	.001	.003	.028	.044
	Sig. (2-tailed)	.550	.	.080	.977	.958	.581	.379
	N	400	400	400	400	400	400	400
สถานที่	Correlation	.402**	.088	1	.354**	.349**	.337**	.356**
	Sig. (2-tailed)	.000	.080	.	.000	.000	.000	.000
	N	400	400	400	400	400	400	400
ฮาร์ดแวร์	Correlation	.418**	.001	.354**	1	.945**	.634**	.792**
	Sig. (2-tailed)	.000	.977	.000	.	.000	.000	.000
	N	400	400	400	400	400	400	400
ซอฟต์แวร์	Correlation	.409**	.003	.349**	.945**	1	.637**	.789**
	Sig. (2-tailed)	.000	.958	.000	.000	.	.000	.000
	N	400	400	400	400	400	400	400
บุคลากร	Correlation	.553**	0.28	.337**	.634**	.637**	1	.747**
	Sig. (2-tailed)	.000	0581	.000	.000	.000	.	.000
	N	400	400	400	400	400	400	400
องค์ประกอบอื่นๆ	Correlation	.441**	.044	.356**	.792**	.789**	.747**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.379	.000	.000	.000	.000	.
	N	400	400	400	400	400	400	400

**ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 8 สรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ และด้านองค์ประกอบสนับสนุนอื่นๆ ได้ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 9 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน H_2 : พฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านความถี่และเวลาที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ด้วยวิธี Person Chi-Square

Model	Value	df	Sig.
พฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ			
1. ความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	853.39	840	0.37
2. เวลาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	854.77	840	0.35

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 9 สรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านเวลาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ตารางที่ 10 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี Person Chi-Square เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรอิสระ (X) คือ พฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ และด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนตัวแปรตาม (Y) คือ ปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพซึ่งผลการวิเคราะห์ แสดงได้ดังนี้

สมมติฐานการศึกษา	สถิติที่ใช้	ผลการทดสอบ
H1 : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน		
H1a : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีเพศต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน	T-test	ยอมรับสมมติฐาน
H1b : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีอายุต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน	One-Way ANOVA	ปฏิเสธสมมติฐาน
H1c : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน	One-Way ANOVA	ปฏิเสธสมมติฐาน
H1d : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีภาคคณะวิชาต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน	One-Way ANOVA	ยอมรับสมมติฐาน
H2 : นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน		

H2a : พฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	Correlation	ยอมรับสมมติฐาน
H2b : พฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	Correlation	ยอมรับสมมติฐาน
H2c : พฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	Correlation	ปฏิเสธสมมติฐาน
H3a : พฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	Chi-Square	ปฏิเสธสมมติฐาน
H3b : พฤติกรรมของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านเวลาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	Chi-Square	ปฏิเสธสมมติฐาน

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 ในส่วนความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5-6 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 และมีเวลาที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3-4 ชั่วโมงต่อครั้ง จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านฮาร์ดแวร์ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านซอฟต์แวร์ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ด้านองค์ประกอบสนับสนุนอื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91

อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน จากการศึกษารายประเด็นมีดังนี้

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีเพศต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากอุปนิสัยในการใช้งานของทั้งสองเพศแตกต่างกัน เพศหญิงจะมีความละเอียดอ่อน และมีนิสัยที่นุ่มนวลกว่าผู้ชาย ดังนั้น จึงทำให้มีพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่นุ่มนวลกว่า อาทิเช่น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นระหว่างการใช้งาน อันเนื่องมาจากเหตุสุดวิสัยที่เกี่ยวกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ผู้หญิงอาจจะรอคอยจนเครื่องทำงานจนแล้วเสร็จและสามารถใช้งานต่อไปได้ ส่วนผู้ชายจะมีนิสัยที่ใจร้อนกว่าผู้หญิง เมื่อเกิดปัญหาเพียงเล็กน้อยอาจเกิดอาการหงุดหงิดและรอคอยไม่ได้ จนกระทั่งรีบใช้งานจากเครื่องดังกล่าว จึงทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อยกลายเป็นปัญหาใหญ่ขึ้นมาได้ จึงทำให้นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีอายุต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีอายุต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน ในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ไม่ว่าจะมียุ่เท่าใด ก็อาจประสบปัญหาในการใช้งานได้ เพราะปัญหาที่เกิดจากการใช้งานนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับช่วงอายุ แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดปัญหา อาทิเช่น ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีปัจจัยด้านอายุแตกต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น ของ ชีร์สรินทร์ ท้าวสูงเนิน (2549) ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีชั้นปีต่างกัน มีปัญหาในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน เนื่องจากนักศึกษาในทุกชั้นปีมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยมีวัตถุประสงค์ไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ใช้เพื่อศึกษาหาความรู้หรือใช้เพื่อความบันเทิง ประกอบกับในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามีบทบาทอย่างมาก จึงทำให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกชั้นปีสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างเท่าเทียมกัน จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงแสดงได้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีภาคคณะวิชาต่างกัน มีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีภาคคณะวิชาต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของลาซิงเจอร์ บาร์และเพอร์ริทซ์ (อ้างถึงใน หัสกิจ วิจิฉัย, 2546 : 85) พบว่า มีการใช้อินเตอร์เน็ตในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และสาขาวิชาเกษตรศาสตร์มากกว่าสาขาวิชามนุษยศาสตร์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกลุ่มที่มีทักษะ ความชำนาญในการใช้อินเตอร์เน็ตที่ดีที่สุด จึงมีปัญหในการใช้บริการอินเตอร์เน็ตน้อยกว่านิสิตกลุ่มสาขาอื่น สำหรับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีปัจจัยด้านภาคคณะวิชาแตกต่างกันนั้น เนื่องจากในแต่ละคณะวิชาที่มีการเรียนรู้ ประกอบกับประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน หรือแม้กระทั่งใช้งานภายใต้สภาพแวดล้อมต่างกัน จึงทำให้มีปัญหในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงได้ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีปัจจัยด้านภาคคณะวิชาแตกต่างกันมีปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จากการศึกษารายประเด็นมีดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ สำหรับวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกัน บางคนใช้เพื่อความบันเทิง บางคนใช้เพื่อติดต่อสื่อสาร ในขณะที่บางคนใช้เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพื่อมา

ทำรายงาน ทำวิจัยต่างๆ จากเหตุผลในการใช้งานที่แตกต่างกัน จึงทำให้ในแต่ละคนประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นแตกต่างกันไป จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงได้ว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้ถูกพัฒนาขึ้นมากและมีหลากหลายแตกต่างกันไปตามลักษณะการใช้งาน อาทิเช่น เทคโนโลยีที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ กล้องดิจิทัล กล้องวิดีโอ เทคโนโลยีที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล ได้แก่ แผ่นซีดี แผ่นดีวีดี เทคโนโลยีที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูล ได้แก่ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ เทคโนโลยีที่ใช้ในการแสดงผลข้อมูล ได้แก่ เครื่องปริ้นเตอร์ เครื่องโปรเจกเตอร์ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดทำสำเนาเอกสาร ได้แก่ เครื่องถ่ายเอกสาร และเทคโนโลยีสำหรับถ่ายทอดหรือสื่อสารข้อมูล ได้แก่ โทรศัพท์ วิทยุ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ จากเทคโนโลยีสารสนเทศที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ประเภทของเทคโนโลยีแต่ละประเภทจะแตกต่างกันไปตามการใช้งาน ซึ่งในแต่ละประเภทของเทคโนโลยีดังกล่าวย่อมมีส่วนประกอบแตกต่างกันไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ หรือแม้กระทั่งบุคลากรผู้รับผิดชอบ และจากความแตกต่างนี้เองจึงทำให้ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนั้นแตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น แผ่นซีดีหรือแผ่นดีวีดีจะไม่ค่อยเกิดปัญหาในการใช้งานมากนักเพราะใช้เพื่อบันทึกข้อมูลเพียงอย่างเดียว ในขณะที่เครื่องคอมพิวเตอร์อาจเกิดปัญหาบ่อยเนื่องจากความสามารถในการทำงานที่หลากหลาย จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงได้ว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านประเภทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เลือกใช้ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาแต่ละคนย่อมใช้สถานที่ไม่เหมือนกันตามความสะดวกของแต่ละบุคคล สถานที่สำหรับใช้บริการ ได้แก่ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารบัณฑิตวิทยาลัยฯ อาคารวิทยาลัยนานาชาติ คณะวิชาที่ศึกษา ภาควิชาที่ศึกษา และสถานที่อื่นๆ บริเวณภายในมหาวิทยาลัย ไม่ว่านักศึกษาจะเลือกใช้สถานที่แห่งใด ก็อาจประสบกับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นอาจเป็นปัญหาในเรื่องฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ปัญหาการเชื่อมต่อเครือข่าย มีความผิดพลาด ปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณถูกขัดจังหวะในขณะที่ค้นหาข้อมูล ปัญหาเครือข่ายใช้งานไม่ได้บ่อย หรือแม้กระทั่งปัญหาการไม่มีคู่มือในการใช้งาน ซึ่งปัญหาที่กล่าวมาไม่ได้เกี่ยวข้องกับสถานที่ในการใช้งานแต่อย่างใด จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงได้ว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสถานที่ที่เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ สำหรับเรื่องความถี่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่อสัปดาห์ ไม่ว่านักศึกษาจะใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศสัปดาห์ละครั้งก็ตาม ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศก็อาจจะเกิดได้ตลอดเวลา นักศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ ก็อาจประสบปัญหาเกี่ยวกับการเชื่อมต่อเครือข่ายมีความผิดพลาดและล้มเหลว หรือแม้กระทั่งนักศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 7 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์ ก็อาจประสบปัญหาเกี่ยวกับการเชื่อมต่อเครือข่ายมีความผิดพลาดและล้มเหลวได้เช่นกัน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าไม่ว่านักศึกษาจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นจำนวนเท่าไรต่อสัปดาห์ก็อาจประสบกับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงได้ว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความถี่ใน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเวลาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเวลาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ทั้งนี้ช่วงเวลาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละคนนั้นจะมีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และเวลาว่างของแต่ละคน บางคนอาจใช้งานน้อยกว่า 1 ชั่วโมง บางคนอาจใช้งานมากกว่า 3-4 ชั่วโมง แต่ไม่ว่านักศึกษากันจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเวลากี่ชั่วโมง ก็อาจจะประสบกับปัญหาได้อย่างเท่าเทียมกัน เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าใช้งานเป็นเวลานานเท่าใด อาทิเช่น ปัญหาในซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์อันเนื่องมาจากซอฟต์แวร์ที่ใช้อยู่มีลักษณะการทำงานที่ซับซ้อนทำให้ยากต่อการใช้งาน หรือแม้กระทั่งปัญหาด้านฮาร์ดแวร์ อันเนื่องมาจากอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีอยู่เกิดการชำรุดเสียหาย ขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นไม่ว่านักศึกษากันจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในช่วงเวลาใดก็อาจประสบปัญหาได้จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงได้ว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเวลาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการวิจัยปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเฉพาะในมหาวิทยาลัยฯ เท่านั้น ดังนั้น ควรทำการวิจัยปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้เกิดความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
2. ควรทำการศึกษาวิจัยโดยแบ่งแยกกลุ่มตัวอย่างให้มีความชัดเจน ในส่วนของประชากรศาสตร์ที่ยังสามารถจำแนกรายละเอียดให้ได้มากกว่านี้ เพื่อให้เกิดความแม่นยำและความละเอียดในการแปรผลปัญหาได้มากยิ่งขึ้น
3. การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาที่มีเปิดหลักสูตรอยู่ในมหาวิทยาลัยฯ

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวิมล เอกะกุล. 2543. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุดรราชธานี : สถาบันราชภัฏอุดรราชธานี.
- ธีร์สรินทร์ ท้าวสูงเนิน. 2549. ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตขอนแก่น. รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยีน ภู่วรรณ. 2540. ไชเบอร์แคมปัส. Internet Magazine. 10 (กุมภาพันธ์ - มีนาคม). 107-112.
- หัสกิจ วินิจฉัย. 2546. การเข้าถึงสารสนเทศผ่านอินเทอร์เน็ตของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด Factors Effecting the Debt of Employee at Thai Japan Gas Co.,Ltd.

พินิจัญญา รักการงาน¹ จันทนา แสนสุข²

¹สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

²คณะวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะหนี้สิน เปรียบเทียบการมีภาวะหนี้สิน ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต และค่านิยมที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สิน โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด จำนวน 96 คน วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติเบื้องต้นได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ T-test ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และสถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานของบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ส่วนใหญ่เป็นผู้มีหนี้สิน ลักษณะเป็นหนี้สินในระบบ แหล่งเงินกู้มาจากสถาบันการเงินอื่น จำนวนหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท และสาเหตุของการกู้ยืมเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต พนักงานที่มีเพศ ระดับการศึกษาและตำแหน่งงานต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ส่วนพนักงานที่มีอายุ สถานภาพ จำนวนผู้อยู่ในอุปการะ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอายุการทำงานต่างกัน มีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต ส่งผลเชิงบวกต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงาน ส่วนค่านิยม ส่งผลเชิงลบต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงาน

คำสำคัญ : ภาวะหนี้สิน รูปแบบการดำเนินชีวิต ค่านิยม

Abstract

This research aimed to study the debt situation by comparing among having debt, lifestyle factors and value that effect the debt situation. The questionnaire was used to collect data from 96 employees at Thai Japan Gas Co.,Ltd. Then, it was analyzed by using statistical program. Descriptive statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation, whereas the inferential statistics was employed for hypotheses testing, which were t-test, One-Way ANOVA and multiple regressions analysis.

The results showed that the majority of employees were in debt. The characteristics of their debt were kinds of legal debt, in which the loan was normally from financial institutions. The amount that they needed to return the loan monthly was at 10,001-20,000 Baht. The major cause of loaning was for living expense. Different gender, education levels and job positions affected different debt conditions. On the other hand, different age, marital status, number of family members, amount of monthly incomes, the period of and working experience had no different effect in the debt conditions. Lifestyle has positive effect on the employees' debt conditions; in contrast, their value had negative effect on the debt conditions.

Keywords : The debt , Lifestyle Model , Value

บทนำ

ปัญหาหนี้สินของคนไทย ยังถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สร้างความทุกข์ยากและเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก และเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยที่รัฐบาลทุกสมัยได้ให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหานี้ให้แก่ประชาชน เช่น นโยบายการปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำวันละ 300 บาท และปริญญาตรี 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งรัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมาก เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาความทุกข์ยากของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามพบว่าประชาชนยังมีหนี้สินที่ไม่ลดลง ซึ่งจากการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับหนี้ครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนเป็นหนี้ในจำนวนที่เพิ่มขึ้นทุกปี จากสถิติปี 2553 สินเชื่อภาคครัวเรือนรวม 6.37 ล้านล้านบาท ปี 2554 จำนวน 7.41 ล้านล้านบาท ปี 2555 จำนวน 8.77 ล้านล้านบาท และปี 2556 ไตรมาส 1 จำนวน 8.97 ล้านล้านบาท

แสดงให้เห็นว่าสินเชื่อภาคครัวเรือนมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ซึ่งโดยวัตถุประสงค์ของสินเชื่อภาคครัวเรือนเพื่ออุปโภคบริโภค เนื่องจากความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด และนับวันจะมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตามสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดของมนุษย์ ในการใช้จ่ายให้ได้มาซึ่งทรัพยากรต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันค่าครองชีพสูงขึ้น สินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาสูงขึ้น จึงเป็นการซ้ำเติมให้ประชาชนต้องดิ้นรนในการหาเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ในระบบหรือแหล่งเงินกู้นอกระบบ การใช้ผ่านบัตรเครดิต การซื้อสินค้าแบบผ่อนชำระ ซึ่งเหล่านี้ย่อมนำมาสู่การเป็นหนี้ของประชาชนทั้งสิ้น

สำหรับพนักงานของบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ส่วนใหญ่มีรายได้มาจากเงินเดือนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องนำมาใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตของตนเอง ภายใต้สภาวะเศรษฐกิจ สังคม และค่านิยมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้พนักงานเกิดภาวะหนี้สินขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงาน บริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด โดยมุ่งเน้นที่ปัจจัยสำคัญได้แก่ รูปแบบการดำเนินชีวิต ตามแนวคิดที่ว่ารูปแบบการดำเนินชีวิต คือ รูปแบบการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยแสดงออกในรูปแบบของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2546) ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวหากไม่มีการวางแผนหรือมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสม ก็อาจนำมาสู่การเกิดภาวะหนี้สินได้ และค่านิยม ตามทฤษฎีของ Rokeach (อ้างถึงใน สุนทรีย์ โคมิณ และสนธิ สมัครการ, 2522) ที่อธิบายว่า ค่านิยมเป็นตัวแปรหลักในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ และเป็นแกนกลางที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านแรงจูงใจ เจตคติ และความสนใจ ที่จะเป็นตัวผลักดันให้เกิดค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็นและนำไปสู่การมีภาวะหนี้สิน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาวางแผน และดำเนินการต่างๆ ในการช่วยแก้ไขปัญหาภาวะหนี้สิน และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของพนักงานในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้พนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิต ค่านิยม และภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ จำนวนผู้อยู่ในอุปการะ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงาน และอายุการทำงาน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิต และค่านิยม ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ จำนวนผู้อยู่ในอุปการะ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงานปัจจุบัน และอายุการทำงาน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สิน ลักษณะของหนี้สิน แหล่งกู้ยืม หนี้สินที่ต้องชำระต่อเดือน และสาเหตุของการกู้ยืม

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะของการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สิน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ รูปแบบการดำเนินชีวิต และค่านิยม

ส่วนที่ 4 ภาวะหนี้สินของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะของการแสดงความคิดเห็นต่อภาวะหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาภาวะหนี้สิน ซึ่งเป็นลักษณะของคำถามแบบปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ส่งแบบสอบถามให้กับพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด จำนวน 121 คน
2. รวบรวมแบบสอบถามได้ครบแล้ว ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าเป็นผู้มีภาวะหนี้สินเท่านั้น มีจำนวน 96 คน พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามนั้น
3. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความเที่ยงตรง

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) คือ การวัดความครอบคลุมของเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและประเด็นหลักของเนื้อหา เรียกว่า การหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)

ผลจากการตรวจสอบหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรง ในการนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูล พบว่าข้อคำถามมีตัวเลขค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.86 – 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.5 ในทุกข้อคำถาม แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามทุกข้อมีคุณภาพในทางเดียวกัน ค่า IOC ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.94 ซึ่งมากกว่า 0.50

ตรวจสอบความเชื่อมั่น

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปให้พนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในสวนอุตสาหกรรมโรจนะ ที่มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายคลึงกับ บริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของคุณภาพเครื่องมือความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ที่ดีควรมีค่ามากกว่า 0.70 (บุญใจ ศรีสถิตนรากุล, 2553)

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบเครื่องมือ

ปัจจัย	จำนวนรายการ	ค่า IOC	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
รูปแบบการดำเนินชีวิต	10	1.00	0.84
ค่านิยม	8	0.96	0.93
ภาวะหนี้สิน	5	0.86	0.74

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติ t-test และ One-way Anova ในการทดสอบ และใช้สถิติวิเคราะห์ความถดถอยแบบเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

1. พนักงานของบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 30-40 ปี สถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีอุปการะ 1-2 คน การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 30,000 บาท ตำแหน่งงานส่วนใหญ่เป็นพนักงาน และอายุการทำงาน 10-12 ปี
2. พนักงานของบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ส่วนใหญ่เป็นผู้มีหนี้สิน ลักษณะของหนี้สินเป็นหนี้สินในระบบแหล่งเงินกู้มาจากสถาบันการเงินอื่น จำนวนหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท และสาเหตุของการกู้ยืมเพื่อการดำรงชีวิต
3. พนักงานของบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน
4. พนักงานที่มีอายุ สถานภาพ จำนวนผู้อยู่ในอุปการะ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอายุการทำงานต่างกัน มีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน
5. ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต และค่านิยม ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด

ตารางที่ 2 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรูปแบบการดำเนินชีวิต ค่านิยมและภาวะหนี้สิน

ตัวแปร	ภาวะหนี้สิน	รูปแบบการดำเนินชีวิต	ค่านิยม	VIF
\bar{X}	3.11	3.25	3.98	
S.D	0.87	0.67	0.90	
ภาวะหนี้สิน		0.14		
รูปแบบการดำเนินชีวิต			0.75***	2.28
ค่านิยม				2.28

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย รูปแบบการดำเนินชีวิต และค่านิยม มีค่า 0.75 ซึ่งไม่เกิน 0.80 แสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ประกอบกับการพิจารณาพร้อมกับค่า VIF (Variance Inflation Factors) โดยที่ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 2.28 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2553) จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้

ในส่วนของตัวแปรตาม (Y) คือ การมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ซึ่งได้ผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) กรณีตัวแปรตาม คือ การมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด

ตัวแปรอิสระ	ภาวะหนี้สิน		t	Sig.
	สัมประสิทธิ์การถดถอย β	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่	-7.5E-017	0.099	0.00	1.00
1. รูปแบบการดำเนินชีวิต	0.392	0.150	2.619	0.010***
2. ค่านิยม	-0.342	0.150	-2.284	0.025***
Adjusted R ²	0.267			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่าตัวแปรอิสระสามารถพยากรณ์การมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด คิดเป็นร้อยละ 26.70 โดยพิจารณาจากค่า Adjusted R² เท่ากับ 0.267 และจากผลการศึกษาจะเห็นว่า ปัจจัยด้านรูปแบบ

การดำเนินชีวิต และค่านิยม ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถพยากรณ์การมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ได้

ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต ส่งผลเชิงบวกต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด หมายความว่า ถ้ามีองค์ประกอบของตัวแปรดังกล่าวเพิ่มขึ้น จะก่อให้เกิดการมีภาวะหนี้สินของพนักงานที่มากขึ้นด้วย ส่วนค่านิยม ส่งผลเชิงลบต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด หมายความว่า ถ้ามีองค์ประกอบของตัวแปรดังกล่าวเพิ่มขึ้น จะก่อให้เกิดการมีภาวะหนี้สินของพนักงานที่ลดลง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

พนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีเพศต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีเพศต่างกันมีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยที่เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยในการมีภาวะหนี้สินมากกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงเป็นเพศที่รักสวยรักงามและดูแลตัวเองมากกว่าเพศชาย ดังนั้นจึงทำให้เพศหญิงมีค่าใช้จ่ายในเรื่องของค่าเครื่องสำอางค์ การเสริมสวยต่าง ๆ ที่มากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา สรรสม (2544) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สินของข้าราชการครูประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการครูประถมศึกษา อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สินมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางเพศ พบว่าข้าราชการครูเพศชายมีแนวโน้มมีภาวะหนี้สินน้อยกว่าข้าราชการครูเพศหญิง

พนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีอายุต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีอายุต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน เนื่องจากไม่ว่าพนักงานจะอยู่ในช่วงอายุเท่าใด หากไม่มีการวางแผนในการใช้จ่ายก็จะสามารถเกิดภาวะหนี้สินได้เช่นเดียวกัน โดยพนักงานที่อายุน้อย อาจจะมีค่าใช้จ่ายในเรื่องของการหาความบันเทิงหรือแสวงหาความสุขให้กับตนเอง ส่วนพนักงานที่มีอายุมากขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายในด้านของการดูแลตัวเอง หรือค่าใช้จ่ายในการวางแผนในอนาคต ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสำรวม จงเจริญ (2546) เรื่อง การศึกษาปัญหา หนี้สินข้าราชการครู 2544 พบว่า ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกันจะมีหนี้สินที่แตกต่างกัน โดยอายุระหว่าง 41-50 ปี จะมีภาวะหนี้สินมากที่สุด

พนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีสถานภาพต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีสถานภาพต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าพนักงานจะอยู่ในสถานภาพโสด หรือสมรส ย่อมมีภาระของค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้เช่นกัน แต่ค่าใช้จ่ายนั้นอาจจะเป็นคนละวัตถุประสงค์ เช่น พนักงานที่โสด จะมีภาระค่าใช้จ่ายในด้านของการดูแลตัวเอง รักสวยรักงาม หรือเพื่อความสะดวกสบาย ส่วนพนักงานที่สมรสแล้ว จะมีภาระค่าใช้จ่ายในด้านของการดูแลครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของสมมาตุ มหารักษ์ (2547) เรื่อง ภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน หมายความว่า จำนวนผู้อยู่ในอุปการะไม่ได้ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปหากพบว่าผู้ที่มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะน้อยแต่อยู่ในวัยที่ต้องมีค่าใช้จ่ายสูง เช่นอยู่ในช่วงของวัยเรียน หรือเรียนในสถานศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายสูง กับผู้ที่มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะมากแต่อยู่ในช่วงวัยที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ เช่น อยู่ในช่วงก่อนวัยเรียน หรือเรียนในสถานศึกษาของรัฐบาล หรือเป็นช่วงของวัยชรา ดังนั้นจะเห็นว่าการมีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะต่างกันไม่ได้ส่งผลต่อภาวะหนี้สินที่แตกต่างกันไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสมมาตุ มหารักษ์ (2547) เรื่องภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีผู้อยู่ในอุปการะ 5 คนขึ้นไปมีภาวะหนี้สินสูงที่สุด ผู้ที่มีผู้อยู่ในอุปการะไม่เกิน 2 คน มีภาวะหนี้สินต่ำที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานคือ พนักงานที่มีจำนวนผู้อยู่ในอุปการะมาก จะส่งผลให้มีภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลที่มากตามไปด้วย และถ้าการบริหารจัดการเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายที่ไม่สมดุลกันย่อมทำให้เกิดภาวะหนี้สินที่ตามมา

พนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน และจากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นผู้ที่มีหนี้สินน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่จะอยู่ในตำแหน่งพนักงาน เป็นผู้ใช้แรงงาน มีโอกาสที่จะเลื่อนไปในตำแหน่งที่สูงขึ้นน้อย จึงทำให้พนักงานขาด

ความกระตือรือร้นในการที่จะศึกษาต่อ ในขณะที่พนักงานที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีมีโอกาสที่จะดำรงตำแหน่งอื่นที่สูงกว่าตำแหน่งพนักงาน ทำให้พนักงานที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี พยายามที่จะเพิ่มพูนความรู้ของตนเองให้สูงขึ้น เพื่อที่จะได้เลื่อนไปเป็นตำแหน่งที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา ลักษณะสมบูรณ์ (2555) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีรายได้ต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ไม่ว่าพนักงานจะมีรายได้ต่อเดือนมากหรือน้อยก็ยังคงเป็นผู้ที่มีหนี้สินเหมือนกัน แต่สาเหตุของการเป็นหนี้สินอาจจะแตกต่างกัน เช่น พนักงานที่มีรายได้ต่อเดือนสูง ภาวะหนี้สินที่เกิดขึ้นอาจเกิดมาจากการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย ส่วนสำหรับพนักงานที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำ ภาวะหนี้สินที่เกิดขึ้น อาจเกิดมาจากการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือเพื่อนำมาใช้จ่ายภายในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา ลักษณะสมบูรณ์ (2555) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สินของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ที่มีระดับเงินเดือนแตกต่างกัน มีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา กิตติดุขฎีธรรม (2549 : บทคัดย่อ) เรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเป็นหนี้สินของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสภาพการเป็นหนี้ที่มีอันดับเงินเดือนต่างกัน มีสภาพการเป็นหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยของสมมาตุ มหารักษ์ (2547) เรื่องภาวะหนี้สินของบุคลากร มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545 พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีระดับรายได้ต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีรายได้ 10,000-20,000 บาท มีภาวะหนี้สินสูงที่สุด ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีภาวะหนี้สินต่ำที่สุด

พนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน และพบว่าตำแหน่งงานที่ต่ำมีภาวะหนี้สินต่ำกว่าตำแหน่งงานที่สูงกว่า เนื่องจากตำแหน่งงานแต่ละตำแหน่งจะมีความต่างกันในเรื่องของเงินเดือน ดังนั้นทำให้ตำแหน่งงานที่สูงมีอำนาจในการก่อหนี้ได้ในวงเงินที่มากกว่า นอกจากนี้ บุคคลที่มีตำแหน่งงานสูงอาจมีค่าใช้จ่ายในการดูแลสนับสนุน ผู้ใต้บังคับบัญชาเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้มีภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวัฒน์ ศุภเมฆานนท์ (2555) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สินของข้าราชการนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองทัพอากาศที่ 2 ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ข้าราชการทหารชั้นประทวนที่มีชั้นยศแตกต่างกันมีภาวะหนี้สินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีอายุการทำงานต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ที่มีอายุการทำงานต่างกันมีภาวะหนี้สินไม่แตกต่างกัน เนื่องจากภาวะหนี้สินไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุการทำงาน แต่อาจขึ้นอยู่กับพฤติกรรมในการใช้จ่าย ซึ่งบางคนมีอายุการทำงานน้อยแต่มีภาวะหนี้สินมาก ในขณะที่บางคนมีอายุการทำงานนาน แต่กลับพบว่า มีภาวะหนี้สินน้อย ดังนั้นไม่ว่าพนักงานจะมีอายุการทำงานที่ต่างกันไม่ได้ส่งผลถึงภาวะหนี้สินที่ต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ลักษณะสมบูรณ์ (2555) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พบว่า บุคลากรที่มีอายุราชการต่างกัน มีภาวะหนี้สินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รูปแบบการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงาน บริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด เนื่องจากรูปแบบการดำเนินชีวิต คือ รูปแบบการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่แสดงออกในรูปของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2546) โดยผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตของพนักงานส่วนใหญ่เน้นความสะดวกสบายของตนเอง เช่น การใช้รถส่วนตัวในการเดินทางมาทำงานแทนการใช้รถประจำทางหรือรถรับจ้าง และพนักงานยังมักมีพฤติกรรมในการท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย หรือการรับประทานอาหารนอกบ้านเพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในครอบครัว ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ หากพนักงานไม่มีการวางแผนในเรื่องของรายได้และรายจ่ายให้สมดุลกันแล้ว จะทำให้พนักงานเกิดภาวะของหนี้สินได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายแบบเงินสด หรือการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตก็ตาม และจากผลการวิจัยยังพบว่าสาเหตุที่พนักงานเป็นหนี้ส่วนใหญ่นั้นเกิดมาจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของพนักงานและหากพนักงานต้องการมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สะดวกสบายเพิ่มขึ้น ย่อมจะส่งผลต่อภาวะหนี้สินของพนักงานที่เพิ่มมากขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร มณเฑียรประเสริฐ (2547) เรื่องการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า ข้าราชการครูมีภาวะหนี้สินเนื่องมาจากพฤติกรรมของข้าราชการครูเองซึ่งได้แก่ พฤติกรรมการเที่ยวเตร่ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับบอขายมูขุ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และพฤติกรรมการซื้อสินค้าด้วยระบบเงินผ่อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีภาวะหนี้สินของข้าราชการครู

ค่านิยม ส่งผลในเชิงลบต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัทไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ตามทฤษฎีของ Rokeach (อ้างถึงใน สุนทรื โคมิน และสนธิ สมครการ, 2522) ที่อธิบายว่า ค่านิยมเป็นตัวแปรหลักในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ และเป็นแกนกลางที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านแรงจูงใจ เจตคติ และความสนใจ ที่จะเป็นตัวผลักดันให้เกิดค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็นและนำไปสู่การมีภาวะหนี้สิน จากผลการวิจัยพบว่าพนักงานมีระดับความคิดเห็นในด้านค่านิยมอยู่ในระดับมาก หมายความว่าพนักงานมีความเชื่อว่าค่านิยมต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อภาวะหนี้สินจึงทำให้พนักงานหลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติตามค่านิยมเหล่านั้น เพื่อให้ตนเองห่างไกลจากภาวะหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้นจากความเชื่อในค่านิยมดังกล่าว เช่น ผลการวิจัยพบว่าพนักงานมีความเชื่อด้านค่านิยมด้านการศึกษาที่สูงขึ้นจะส่งผลต่อหน้าที่การงานที่สูงขึ้นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจากสาเหตุของการกู้ยืม พบว่าการกู้ยืมเพื่อการศึกษาของตนเองนั้นมีจำนวนที่น้อยเมื่อเทียบกับการกู้ยืมเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิต และจากผลการศึกษายังพบว่าภาวะหนี้สินของพนักงานอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่พนักงานได้รับ ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท จำนวนหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีจำนวนที่มากกว่าจำนวนหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบต่อเดือน แสดงว่าพนักงานไม่ได้ปฏิบัติตามความเชื่อในเรื่องของค่านิยมที่มากเกินไปที่จะนำไปสู่การเกิดภาวะหนี้สินที่ตามมา ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงยุทธ สอนไม้ (2550) เรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำนายทหารชั้นประทวนกองพลทหารราบที่ 3 กับการลดภาวะหนี้สินครัวเรือน พบว่า การยับยั้งทางสังคมเป็นสาเหตุของการเกิดหนี้ เนื่องจากนายทหารชั้นประทวนยึดติดในสัญลักษณ์ที่แสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีฐานะที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามค่านิยมของสังคมไทย ทำให้นายทหารชั้นประทวนมีรายจ่ายหรือหนี้สินมากขึ้น เช่น การปลูกบ้านหลังใหม่เมื่อได้เลื่อนยศที่สูงขึ้น เพื่อแสดงว่าตนมีฐานะที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของพนักงานบริษัท ไทย เจแปน แก๊ส จำกัด ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ ควรให้ความสนใจโดยใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของพนักงานให้ดีขึ้นหรือหมดสิ้นไป โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. บริษัทฯ ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลและข้อมูลพื้นฐานของพนักงาน ที่ได้มาใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของพนักงาน เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าพนักงานส่วนใหญ่เป็นผู้มีหนี้สิน ร้อยละ 79.33 และสาเหตุส่วนใหญ่ที่ก่อให้เกิดหนี้สินเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิต แสดงว่าพนักงานมีรายได้กับรายจ่ายไม่สมดุลกัน บริษัทอาจจะมีการพิจารณาในส่วนของการค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อช่วยลดภาวะหนี้สินของพนักงานที่อาจจะเกิดขึ้น

2. บริษัทฯ ควรร่วมหาแนวทางในการช่วยลดภาวะปัญหาหนี้สินของพนักงาน เช่น จัดให้พนักงานสามารถเบิกเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ในส่วนของพนักงานเองได้ก่อนโดยที่ไม่ต้องรออนุญาตออกจากงาน เพื่อช่วยลดภาระในการชำระดอกเบี้ยหรือการชำระคืนเงินต้น และหลีกเลี่ยงในการที่พนักงานจะไปก่อหนี้จากแหล่งอื่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. กลุ่มประชากรควรกว้างและควรครอบคลุมมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลที่แท้จริง และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้อย่างแพร่หลาย

2. ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบอื่นประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์ หรือการสังเกต ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

3. ควรนำผลที่ได้จากการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สินครั้งนี้ ไปทำการวิจัยขยายต่อ โดยการวิจัยถึงผลกระทบจากการมีภาวะหนี้สินนั้นส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงานในด้านใดบ้าง

4. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สิน เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยความจำเป็นพื้นฐาน ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมการบริโภค ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร มณฑียรประเสริฐ. 2547. การศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนารพยากรมนุษย์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เฉลิมศรี ชุมเกษียณ. 2550. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับภาวะการเป็นหนี้สินของข้าราชการทหาร สังกัดกองทัพเรือในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร.งานนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชวนิตย์ มั่นคง. 2550. “ภาระหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน กองทัพภาคที่ 1.” กรุงเทพฯ :วิทยาลัยการทัพบก.
- ชูศักดิ์ จรยุทธสวัสดิ์. 2545. เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากุล. 2553. “ระเบียบวิธีการวิจัย.” พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย.
- บุญชู ไตรรัตน์รังสี. 2539. ทศนคติต่อการเป็นหนี้ ค่านิยมทางวัตถุ และการเป็นหนี้ของครูโรงเรียนเอกชนในเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ปริญญา. คณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2523. ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยงยุทธ์ สอนไม้. 2550. การพัฒนาภาวะผู้นำนายทหารชั้นประทวนกองพลทหารราบที่ 3 กับการลดภาระหนี้สินครัวเรือน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุพา กิตติดุชฎีธรรม. 2549. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเป็นหนี้สินของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รจนา สรรสม. 2544. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สินของข้าราชการครูประถมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการครูประถมศึกษา อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. 2546. การบริหารการตลาดยุคใหม่. รายงานประจำปี 2544 องค์การขนส่งมวลชน .กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสาร จำกัด.
- ศุภวัฒน์ ศุภเมธานนท์. 2555. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สินของข้าราชการนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมมาตุ มหารักษ์. 2547. ภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545. วารสารศึกษาศาสตร์.
- สุนทรী โคมินและสนธิ สมัครการ. 2522. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวัฒน์ ศิริรินทร์และภาวนา สายชู. 2549. MBA Handbook. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ซี แอนด์ เอ็น.
- สำรวม จงเจริญ. 2546. การศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์.
- อัจฉรา ลักษณะสมบูรณ์. 2555. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีภาวะหนี้สินของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- Berkman, H.W., Lindquist, J.D.; & Sirgy, M.J. 1997 . **Consumer behavior**. Chicago : NTC Publishing Group.
- Reimer, 1995. **Youth and Modern Lifestyles in Youth Culture in Late Modernity**. Johan Fomas and Goran Bolin, London : Sage Publications.
- Samuel, Bryan D'von. 2005. **A phenomenological study of selected graduates of a midwest university**. Ph.D. Dissertation, University of Nebraska.

พฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์ของบริษัท ไทย กรุ๊ปปอน จำกัด
ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Goods and Services Purchasing Behavior of Consumers in Bangkok
Via Thai Groupon Co., Ltd.'s Electronic Commerce Website

นคร พิมพากรณ์

สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพะเยา
โทร. 09-0972-9175 E-mail: nakhornchicago@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ด้านองค์ประกอบเว็บไซต์ 7C และด้านความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ กับพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้ที่เคยซื้อสินค้าและบริการจากเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ศิลสินค้าที่กลุ่มตัวอย่างนิยมซื้อ ได้แก่ เครื่องสำอาง สินค้าไอที และเครื่องประดับ นาฬิกา ศิลบริการที่นิยมซื้อได้แก่ ร้านอาหาร/บาร์ บริการเสริมความงามและสุขภาพ ส่วนศิลปะที่พิกและท่องเที่ยวที่นิยมซื้อได้แก่ ที่พักโรงแรม/รีสอร์ท กิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ และตัวเครื่องบิน/บัตรเข้าชมสถานที่ต่างๆ ทั้งนี้ เหตุผลหลักในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ราคาถูกกว่าแหล่งขายอื่นๆ ความสะดวกในการซื้อและการได้รับรหัสส่วนลดในการซื้อ โดยมีความถี่ในการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านเว็บไซต์ประมาณ 2 ครั้งต่อเดือน และแต่ละครั้งมีมูลค่าในการซื้อสินค้าหรือบริการโดยเฉลี่ยประมาณ 1,100 บาท สำหรับพฤติกรรมการณ์กลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งเมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการใหม่จากเว็บไซต์อิเล็กทรอนิกส์ www.mygroupon.co.th ที่ผู้บริโภคใช้บริการอยู่พบว่า กลุ่มตัวอย่างคาดว่าจะกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้ง

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคด้านอายุมีผลต่อพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่า กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี และ 31 - 40 ปี มีพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าแตกต่างจากกลุ่มที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติส่วนลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านเพศระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้พฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าแตกต่างกันที่ระดับ 0.05 สำหรับปัจจัยองค์ประกอบเว็บไซต์ 7C ทุกด้านและในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างต่ำจนถึงปานกลาง ส่วนปัจจัยความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ทุกด้านและในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกัน ในระดับต่ำ

คำสำคัญ : พฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้า องค์ประกอบของเว็บไซต์ ความน่าเชื่อถือ พาณิซย์อิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the behavior the customers in Bangkok in terms of purchasing the goods and services via the electronic commerce website of Thai Groupon Co., Ltd.'s (www.mygroupon.co.th), (2) to study demographical factors that possibly affected the behavior in purchasing via the website, 3) to examine the behavior in which related to 7C website components, as well as to study the website credibility toward the purchasing behavior via

the website. The sample comprised 400 consumers who used to purchased the products and services from the website. Questionnaire was used as a research tool.

The results of this study showed that the popular goods deals were: cosmetics, IT Products, and ornaments/watches. The popular services deals were: restaurant and bar, beauty service, and health service. The popular travel and accommodation deals were: hotel/resort, traveling, and ticket. For reasons that influenced the purchasing behavior via Thai Groupon Co., Ltd.'s electronic commerce website were: more reasonable price comparing to those of others, the convenience in making the purchases, and also receiving the discount code. According to the frequency of purchasing via the website, it was about 2 times a month and spent about 1,100 baht each time. Considering the behavior in terms of the possibility of the customers' return if they had received new information updated about the product and service updated on the website, it was found that they likely to make purchases again.

Moreover, the results revealed that different consumers' ages had affected different purchasing behaviors at statistically significant level of 0.05. In other words, the behavior of those age range of 21 - 40 years was different from the behavior of those age range over 51 years. For the factors of gender, educational degrees, monthly income had no effect to the purchasing behavior at statistically significance level of 0.05. Regarding 7C website components related to the purchasing behavior, the relation revealed at low and medium levels overall. Likewise, the website credibility with the behavior was also at low level, at statistically significance level of 0.01.

Keywords : Goods and Services Purchasing Behavior , 7C Website Components , Website Credibility, Electronic Commerce

บทนำ

การประกอบธุรกิจในยุคปัจจุบันนี้ มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงมากขึ้น มีการพัฒนารูปแบบของสินค้าและบริการอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตามเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าขึ้นทุกวัน ผู้บริโภคมีการบริโภคข่าวสารผ่านช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น โดยข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นได้ถูกพัฒนาให้มีความถูกต้องชัดเจน และสื่อสารไปยังกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว โดยอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรืออินเทอร์เน็ต และด้วยการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นทุกวันนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจต่างก็พยายามหาวิธีการเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการของตนให้เข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายของตนให้มากที่สุด เพื่อให้การเกิดการซื้อในที่สุด โดยมีการพัฒนารูปแบบของธุรกิจควบคู่ไปกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จนเกิดเป็นธุรกิจรูปแบบใหม่ขึ้นเรียกว่า “พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” หรือที่รู้จักกันอย่างสากล คือ อีคอมเมิร์ซ (E-commerce) ซึ่งเป็นการทำธุรกรรมหรือธุรกิจที่ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ในทุกๆ ช่องทาง เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรทัศน์ แฟกซ์ เป็นต้น ทั้งในรูปแบบข้อความ เสียง และภาพ รวมถึงการขายสินค้าและบริการด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือการขนส่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นเนื้อหาข้อมูลแบบดิจิทัล ถือว่าเป็น E-commerce ทั้งนั้น การซื้อขายในรูปแบบ E-commerce เกิดขึ้นมานานแล้ว แต่คำว่า E-commerce เพิ่งมาเป็นที่รู้จักและยอมรับกัน หลังจากมีการค้าขายผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

E-commerce ในปัจจุบันเป็นการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตกับการจำหน่ายสินค้าและบริการโดยสามารถนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวสินค้าหรือบริการผ่านทางอินเทอร์เน็ตสู่คนทั่วโลกภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ทำให้มีการดำเนินการซื้อขายอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดรายได้ในระยะเวลาอันสั้นกล่าวกันว่าในปัจจุบันนี้ ถ้าบริษัทห้างร้านใดไม่มีหน้าโฮมเพจในอินเทอร์เน็ต บริษัทห้างร้านนั้นก็ไม่มีตัวตน นั่นคือไม่มีใครรู้จักเมื่อไม่มีใครรู้จักก็ไม่มีใครทำมาค้าขายด้วย แล้วถ้าไม่มีใครทำมาค้าขายด้วยก็อยู่ไม่ได้ต้องล้มหายตายจากไป ว่ากันว่าอินเทอร์เน็ตคือแหล่งข้อมูลข่าวสารและข้อมูลข่าวสารอย่างหนึ่งก็คือข้อมูลเกี่ยวกับราคาสินค้า ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ และข้อมูลเกี่ยวกับผู้ขายผู้ผลิต ซึ่งในปัจจุบันผู้บริโภคมีทางเลือกในการที่จะซื้อสินค้านั้นๆ มากขึ้น เช่น การเข้าไปเลือกซื้อจากในเว็บไซต์ มีการเข้าไปเปรียบเทียบราคาสินค้าก่อนที่จะซื้อ หากจะกล่าวกันว่า “ข่าวสาร” คืออำนาจ ในปัจจุบันนี้ผู้บริโภคก็ได้รับการติดต่ออย่างใหม่ที่มีอำนาจมากพอที่จะต่อรองกับผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า ได้ผลดีที่สุดเท่าที่เคยมีมาและพฤติกรรมของผู้บริโภค

ทั่วโลกก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ในการทำ E-commerce นั้น ไม่ใช่เพียงแค่เป็นเว็บเพจหรือช่องทางการจำหน่ายสินค้า แต่ E-commerce ยังมีความหมายรวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการทางธุรกิจเพื่อลดค่าใช้จ่ายลดเวลาที่ต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจรวมถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับผู้บริโภคและผู้ค้าส่ง (สมาคมธุรกิจอินเทอร์เน็ตไทย: Online)

อีกทั้งในปัจจุบัน ผู้บริโภคสามารถค้นหาข้อมูลทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนเองต้องการได้บนอินเทอร์เน็ตผ่านทางผู้ให้บริการ Search Engine และมีการก่อตัวขึ้นของสังคมใน Social Network อย่างเช่น Facebook Twitter ที่พร้อมจะแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวความเป็นไปบนโลกใบนี้และบอกเล่าประสบการณ์ให้ผู้อื่นได้รับรู้จึงทำให้การทำตลาดผ่านสื่อออนไลน์มีความแพร่หลายมากขึ้นเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการผ่านอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดย่อมหรือ SMEs ต่างก็หันมาให้ความสนใจในการสร้างเว็บไซต์ E-commerce เพื่อโฆษณาและเป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าและบริการกันเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นช่องทางการจำหน่ายที่มีต้นทุนต่ำ และสามารถเข้าถึงผู้บริโภคจำนวนมากได้ ผู้ประกอบการหลายรายไม่มีหน้าร้านในการจำหน่ายสินค้า มุ่งจำหน่ายสินค้าผ่านทางเว็บไซต์ E-commerce อย่างเดียวเท่านั้น จึงทำให้เกิดเว็บไซต์ผู้ให้บริการร้านค้าออนไลน์สำเร็จรูปเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองผู้ประกอบการที่ต้องการความสะดวกในการสร้างร้านค้าออนไลน์อีกทั้งยังมีเว็บไซต์สื่อกลางในการแลกเปลี่ยนซื้อขายกันได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยจำไม่จำเป็นต้องเดินทาง ไม่จำเป็นต้องใช้สถานที่เพื่อพบปะพูดคุยกัน การซื้อขายสามารถทำได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต และนับวันสิ่งเหล่านี้กลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา ผู้บริโภคมีความเคยชินและเชื่อมั่นในการซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ด้วยเหตุเพราะอินเทอร์เน็ตได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้คนในยุคปัจจุบันแล้ว ดังนั้น Groupon จึงได้ถือกำเนิดขึ้นมาในตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อทำการค้าผ่านเว็บไซต์ E-commerce คำว่า Groupon ผสมมาจาก Group กับ Coupon ก่อตั้งโดยโดย Andrew Mason วัย 29 ปี ซึ่งตอนนี้บริษัทมีพนักงาน 3,000 คน มีจุดขายที่ Social Commerce และ Geographic Market หน้าที่หลักคือ รวบรวมกำลังซื้อของคนเพื่อที่จะหาส่วนลดของ Local Business ในเมืองต่าง ๆ หรือ Collective Buying Power เพื่อให้เกิด “Deal-for-the-Day” ที่น่าดึงดูดใจ ลูกค้านั้นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงถึงร้อยละ 64 และมีอายุระหว่าง 18-34 ปี ซึ่งชื่นชอบการช้อปปิ้งและให้ความสนใจกับรายการส่งเสริมการขาย (Promotion) ต่างๆ เป็นอย่างมาก Groupon เป็นบริษัทที่เติบโตเร็วที่สุดในโลกเพราะใช้เวลาไม่นาน (ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2551) ก็สามารถมีรายได้ต่อปี 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐได้ ซึ่งถือว่าเติบโตเร็วกว่า Google และ Amazon มาก

ปัจจุบัน Groupon มีสาขาอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา บราซิล เยอรมัน ฝรั่งเศส อังกฤษ อิตาลี โปรตุเกส สเปน ญี่ปุ่น โปแลนด์ ตุรกี เม็กซิโก อิตาลี โรมาเนีย และประเทศไทย รวมแล้วมีสมาชิกกว่า 35 ล้านคน สำหรับการเข้ามาในตลาดของประเทศไทยนั้น กูรูปอนมั่นใจว่าจะสามารถขยายตลาดค้าขายรายวัน (Daily Deal) ของไทยได้เพราะปัจจัยเสริมมากมาย ในขณะนี้ เช่น ปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตในไทยที่มีสัดส่วนเกิน 31% ปริมาณการใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่มีมากกว่า 8.6 ล้านคน มูลค่าการซื้อขายหมุนเวียนในตลาดออนไลน์ไทยกว่า 1.1 ล้านล้านบาท และจำนวนธุรกิจเอสเอ็มอีเพียง 5% เท่านั้นที่ทำธุรกิจออนไลน์ในขณะนี้ "เป้าหมายหลักของกูรูปอนประเทศไทยคือการเป็นช่องทางให้ผู้บริโภคได้เลือก “ชิม-ชม-ชอป” สินค้าราคาไม่แพง ขณะเดียวกันก็ต้องการให้ผู้ประกอบการมีตลาด และสุดท้ายคือ การกระตุ้นตลาดไทยด้วยเหตุนี้จึงได้มีการศึกษาถึงพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ในด้านองค์ประกอบเว็บไซต์ 7C และด้านความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริโภคที่เข้ามาซื้อสินค้าและบริการ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับทราบถึงความสำคัญของปัจจัยต่างๆ และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มากำหนดเป็นกลยุทธ์ทางการจำหน่ายสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งแนวทางแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ด้านองค์ประกอบเว็บไซต์ 7C ประกอบด้วย รูปลักษณ์ ส่วนประกอบที่เป็นเนื้อหา ความเป็นชุมชน การทำให้ตรงความต้องการเฉพาะของลูกค้า การติดต่อสื่อสาร การเชื่อมโยง และการติดต่อค้าขายกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ด้านความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ ประกอบด้วย การรู้สึกอยู่ในโลกของความเป็นจริง การใช้งานง่าย การเป็นผู้ชำนาญการ ความไว้วางใจได้ และการเอาใจใส่ต่อผู้เยี่ยมชมแต่ละราย กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่ใช้บริการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่สั่งซื้อสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรการวิจัยที่แน่นอน โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของการสุ่มตัวอย่างไว้ที่ 95% ซึ่งจากการคำนวณจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน แต่ทางผู้วิจัยได้ทำการสำรองไว้ 15 คน รวมขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คนและใช้การสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยจะทำการโพสต์ลิงก์แบบสอบถามออนไลน์บนเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th เพื่อให้ผู้ที่เคยสั่งซื้อสินค้าหรือบริการผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ตอบจนครบจำนวนที่ต้องการทั้งหมด 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่ได้ศึกษาแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อระดับความสำคัญด้านองค์ประกอบเว็บไซต์ 7C ได้แก่ รูปลักษณ์ (Context) ส่วนประกอบที่เป็นเนื้อหา (Content) ความเป็นชุมชน (Community) การทำให้ตรงความต้องการเฉพาะของลูกค้า (Customization) การติดต่อสื่อสาร (Communication) การเชื่อมโยง (Connection) และการติดต่อค้าขาย (Commerce) ของเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 28 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อระดับความสำคัญด้านความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ ได้แก่ การรู้สึกอยู่ในโลกของความเป็นจริง (Real-world feel) การใช้งานง่าย (Ease of use) การเป็นผู้ชำนาญการ (Expertise) ความไว้วางใจได้ (Trustworthiness) และการเอาใจใส่ต่อผู้เยี่ยมชมแต่ละราย (Tailoring) ของเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ www.mygroupon.co.th ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ ตีลังที่พักและโรงแรม ประเภทสินค้าหรือบริการที่ซื้อในครั้งล่าสุดเหตุผลหลักในการตัดสินใจซื้อสินค้าความถี่ในการซื้อสินค้ามูลค่าโดยเฉลี่ยของสินค้าที่ซื้อ และพฤติกรรมการกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งเมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการใหม่จากเว็บไซต์อิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้บริโภคใช้บริการอยู่

ส่วนที่ 5 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากการซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภคผ่านเว็บไซต์อิเล็กทรอนิกส์ www.mygroupon.co.th โดยคำถามปลายเปิด (Open-ended response question)

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมและสอดคล้องของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความชัดเจนของข้อความ จากนั้นดำเนินการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มทดสอบที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 32 คน แล้วนำมาประมวลผลโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach Alpha Procedure) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามชุดนี้ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.945 ถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีความน่าเชื่อถือในระดับที่สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ แบบสอบถามส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อระดับความสำคัญด้านองค์ประกอบเว็บไซต์ 7C และแบบสอบถามส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อระดับความสำคัญด้านความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ วิเคราะห์โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations) จากนั้นจึงแบ่งระดับค่าคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ เพื่อใช้ในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ยที่วัดได้ 4.21 - 5.00 หมายถึง ความสำคัญต่อพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th อยู่ในระดับมีความสำคัญมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยที่วัดได้ 3.41 - 4.20 หมายถึง ความสำคัญต่อพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th อยู่ในระดับมีความสำคัญมาก

ค่าเฉลี่ยที่วัดได้ 2.61 - 3.40 หมายถึง ความสำคัญต่อพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th อยู่ในระดับมีความสำคัญปานกลาง

ค่าเฉลี่ยที่วัดได้ 1.81 - 2.60 หมายถึง ความสำคัญต่อพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th อยู่ในระดับมีความสำคัญน้อย

ค่าเฉลี่ยที่วัดได้ 1.00 - 1.80 หมายถึง ความสำคัญต่อพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th อยู่ในระดับมีความสำคัญน้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 4 พฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ข้อ 1 - 5 วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับข้อที่ 6 - 8 วิเคราะห์โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations) จากนั้นจึงแบ่งระดับค่าคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ เพื่อใช้ในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการณ์กลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งอยู่ในระดับซื้อแน่นอน

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีพฤติกรรมการณ์กลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งอยู่ในระดับคาดว่าจะซื้อ

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีพฤติกรรมการณ์กลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งอยู่ในระดับไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีพฤติกรรมการณ์กลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งอยู่ในระดับจะไม่ซื้อ

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีพฤติกรรมการณ์กลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งอยู่ในระดับไม่ซื้อแน่นอน

แบบสอบถามส่วนที่ 5 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากการซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์อิเล็กทรอนิกส์ www.mygroupon.co.th วิเคราะห์โดยการสรุปความและจำแนกหมวดหมู่

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1.สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations)

2.สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์การแจกแจงแบบที (Independent Sample T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance หรือ One-Way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

1. เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.8 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 37.2

2.อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมามีอายุระหว่าง 21 -30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.3

3. ระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมา มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 30.0

4. อาชีพ ส่วนใหญ่มืออาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 64.7 รองลงมาคืออาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจคิดเป็นร้อยละ 15.5

5. รายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมาคือมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.0

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อระดับความสำคัญด้านองค์ประกอบเว็บไซต์ 7C

1. ด้านรูปลักษณ์ (Context) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.65, S.D. = 0.784$)

2. ด้านส่วนประกอบที่เป็นเนื้อหา (Content) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.45, S.D. = 0.816$)

3. ด้านความเป็นชุมชน (Community) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นด้านโดยรวมอยู่ในระดับ “สำคัญปานกลาง” ($\bar{X} = 3.13, S.D. = 0.787$)

4. ด้านการทำให้ตรงความต้องการเฉพาะของลูกค้า (Customization) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ “สำคัญปานกลาง” ($\bar{X} = 3.36, S.D. = 0.687$)

5. ด้านการติดต่อสื่อสาร (Communication) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.750$)

6. ด้านการเชื่อมโยง (Connection) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ “สำคัญปานกลาง” ($\bar{X} = 3.14, S.D. = 0.864$)

7. ด้านการติดต่อค้าขาย (Commerce) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.45, S.D. = 0.898$)

8. ภาพรวมทุกด้านของปัจจัยองค์ประกอบเว็บไซต์ 7C พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.44, S.D. = 0.600$) โดยด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.750$) ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นชุมชน ($\bar{X} = 3.13, S.D. = 0.787$)

ส่วนที่ 3 คิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อระดับความสำคัญด้านความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์

1. การเอาใจใส่ต่อผู้เยี่ยมชมแต่ละราย (Tailoring) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “สำคัญปานกลาง” ($\bar{X} = 3.39, S.D. = 0.883$)

2. การใช้งานง่าย (Ease of use) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.825$)

3. การเป็นผู้ชำนาญการ (Expertise) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.56, S.D. = 0.827$)

4. ความไว้วางใจได้ (Trustworthiness) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.63, S.D. = 0.840$)

5. การรู้สึกอยู่ในโลกของความเป็นจริง (Real-world feel) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.47, S.D. = 0.869$)

6. ภาพรวมทุกด้านของปัจจัยความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับ “สำคัญมาก” ($\bar{X} = 3.51, S.D. = 0.729$) โดยประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความไว้วางใจได้ ($\bar{X} = 3.63, S.D. = 0.840$) ส่วนประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเอาใจใส่ต่อผู้เยี่ยมชมแต่ละราย ($\bar{X} = 3.39, S.D. = 0.883$)

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์

1. ประเภทของดีลสินค้าที่เคยซื้อ อันดับหนึ่งคือ เครื่องสำอาง (ร้อยละ 30.5) อันดับสองคือ สินค้า IT (ร้อยละ 30.0) และ อันดับสามคือ เครื่องประดับ/นาฬิกา (ร้อยละ 29.8)

2. ประเภทของดีลบริการที่เคยซื้อ อันดับหนึ่งคือ ร้านอาหาร/บาร์ (ร้อยละ 78.8) อันดับสองคือ บริการเสริมความงาม (ร้อยละ 34.8) และอันดับสามคือ สุขภาพ (ร้อยละ 26.3)

3. ประเภทของดีลที่พักและท่องเที่ยวที่เคยซื้ออันดับหนึ่งคือ ที่พักโรงแรม/รีสอร์ท (ร้อยละ 66.0) อันดับสองคือ กิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ (ร้อยละ 16.0) และอันดับสามคือ ตัวเครื่องบิน/บัตรเข้าชมสถานที่ต่างๆ (ร้อยละ 15.0)

4. ประเภทของสินค้าหรือบริการที่ซื้อครั้งล่าสุด อันดับหนึ่งคือ ด้านสินค้า (ร้อยละ 73.0) อันดับสองคือ ด้านบริการ (ร้อยละ 44.5) และอันดับสามคือ ด้านการท่องเที่ยว (ร้อยละ 25.5)

5. เหตุผลหลักในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th อันดับหนึ่งคือ ราคาถูกกว่าแหล่งขายอื่นๆ (ร้อยละ 77.3) อันดับสองคือ ความสะดวกในการซื้อ (ร้อยละ 67.0) และอันดับสามคือ ได้รับรหัสส่วนลดในการซื้อ (ร้อยละ 44.0)

6. ความถี่ในการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ประมาณ 2 ครั้งต่อเดือน (\bar{X} = 1.91, S.D. = 2.321)

7. มูลค่าเฉลี่ยในการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th ประมาณ 1,100 บาทต่อครั้ง (\bar{X} = 1,121.28, S.D. = 2,059.80)

8. พฤติกรรมกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้ง เมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการใหม่จากเว็บไซต์อิเล็กทรอนิกส์ www.mygroupon.co.th ที่ผู้บริโภคใช้บริการอยู่ พบว่า การกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับ “คาดว่าจะกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้ง” (\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.938)

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะจากการซื้อสินค้าหรือบริการ

1. ด้านรูปลักษณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการออกแบบเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th มีรูปแบบที่ใช้งานได้ง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึงเนื้อหาข้อมูลภายในเว็บไซต์แต่ก็มีบางเว็บเพจที่พบปัญหาบ้างเล็กน้อย

2. ด้านเนื้อหา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเว็บไซต์ มีสินค้าให้เลือกซื้อเป็นจำนวนมากมีการแบ่งหมวดหมู่สินค้าที่ชัดเจนและราคาไม่แพง แต่ในส่วนของรายละเอียดและเงื่อนไขของสินค้าค่อนข้างมีน้อยเกินไปทำให้กระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่บ้าง ควรมีคำอธิบายเกี่ยวกับรายละเอียดของสินค้า รูปภาพสินค้า การใช้ประโยชน์ของสินค้าอย่างละเอียด รวมทั้งควรเพิ่มความสนใจเพื่อกระตุ้นความต้องการซื้อของลูกค้า และควรมีช่องทางให้ลูกค้าได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละทีลด้วย เพื่อเป็นข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อทีลนั้นๆ

3. ด้านการติดต่อสื่อสาร พบว่า ยังมีปัญหาอยู่บ้างพอสมควร ได้แก่ การติดต่อผ่านทาง Call Center ต้องถือสายรอนานมาก และไม่สามารถให้ข้อมูลความคืบหน้าของขั้นตอนการจัดส่งสินค้าได้ดีเท่าที่ควร ขาดความชัดเจนในการสื่อสารและควรมีช่องทางในการติดต่อร้องเรียนเมื่อเกิดปัญหาในการใช้คูโปงในวันเสาร์และวันอาทิตย์ด้วยในส่วนของรายการติดต่อบนเว็บไซต์ พบว่า รายละเอียดเกี่ยวกับหมายเลขโทรศัพท์และที่อยู่ขนาดตัวอักษรเล็กเกินไปและไม่ชัดเจน สำหรับการติดต่อผ่านทางอีเมล พบว่า การส่งเมลค่อนข้างจะถี่เกินไป ควรเปลี่ยนเป็น 2-3 วันต่อครั้งและหากลูกค้าเลือกรับเมลภาษาไทยภาษาหนึ่งแล้วก็ไม่ควรส่งเมลภาษาอื่นที่มีเนื้อหาเดียวกันซ้ำอีก

4. ด้านการติดต่อค้าขาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสินค้าที่เว็บไซต์ www.mygroupon.co.th นำมาจำหน่ายมีคุณภาพดี มีการบริการที่ดี แต่ควรเพิ่มชนิดของสินค้าให้หลากหลายมากกว่านี้ และควรลดระยะเวลาและค่าบริการในการจัดส่งสินค้า ในกรณีที่การจัดส่งสินค้าล่าช้าควรมีการโทรศัพท์แจ้งลูกค้าเพื่อวางแผนและนัดแนะเรื่องการส่งสินค้าด้วยในด้านคุณภาพของสินค้าบางรายการพบว่ามีความไม่คอยดี หรือไม่น่าเชื่อถือและบางรายการมีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่โฆษณาไว้ รวมทั้งควรมีการประสานงานกับร้านค้าที่มีสาขาให้เข้าใจถูกต้องตรงกันทุกสาขาเกี่ยวกับการใช้ทีลของลูกค้า

5. ด้านความน่าเชื่อถือ พบว่า ยังไม่มีหลักประกันใดๆ ที่น่าเชื่อถือในเรื่องการให้บริการหลังการขาย ส่วนการชำระเงินด้วยบัตรเครดิต พบปัญหาว่าหน้าเว็บไซต์จะจดจำข้อมูลการชำระเงินและข้อมูลบัตรเครดิตไว้ โดยไม่สามารถลบข้อมูลได้ ทำให้ลูกค้ารู้สึกไม่ปลอดภัย ควรพิจารณาเปลี่ยนไปใช้บริการ Payment Gateway จากธนาคาร เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์และความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้านอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการรับประกันสินค้าเป็นอันดับต้นๆ ด้วย

6. ด้านอื่นๆ พบว่า การจัดรายการส่งเสริมการขาย (Promotion) บางรายการมีปัญหาไม่เป็นไปตามที่โฆษณาไว้ เช่น โปรโมชั่นแนะนำเพื่อนแล้วจะได้เครดิตจากการแนะนำและโปรโมชั่นบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่จะได้รับเครดิต 100 บาท เมื่อซื้อทีล เป็นต้น ในส่วนของการใช้ทีลบางรายการ พบว่ามีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดมากทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้ทีล นอกจากนี้ ควรเพิ่มช่องทางการชำระเงินให้หลากหลาย และขยายระยะเวลาในการชำระเงินเพิ่มขึ้น

ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th แตกต่างกันได้

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการซื้อสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี และ 31 - 40 ปี มีพฤติกรรมการซื้อสินค้าแตกต่างจากกลุ่มที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้ที่มีเพศระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการซื้อสินค้าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 องค์ประกอบเว็บไซต์ 7C ได้แก่ รูปลักษณ์ (Context) ส่วนประกอบที่เป็นเนื้อหา (Content) ความเป็นชุมชน (Community) การทำให้ตรงความต้องการเฉพาะของลูกค้า (Customization) การติดต่อสื่อสาร (communication) การเชื่อมโยง (Connection) และการติดต่อค้าขาย (Commerce) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าองค์ประกอบเว็บไซต์ทุกด้านและในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างต่ำจนถึงปานกลาง

สมมติฐานที่ 3 ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ ได้แก่ การรู้สึกอยู่ในโลกของความเป็นจริง (Real-world Feel) การใช้งานง่าย (Ease of use) การเป็นผู้ชำนาญการ (Expertise) ความไว้วางใจได้ (Trustworthiness) และการเอาใจใส่ต่อผู้เยี่ยมชมแต่ละราย (Tailoring) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์ www.mygroupon.co.th

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ทุกด้านและในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษานี้ พบว่า พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการผ่านทางเว็บไซต์ มีดังนี้ ผู้บริโภคคาดว่าจะกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งเมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการใหม่จากเว็บไซต์อิเล็กทรอนิกส์ www.mygroupon.co.th ที่ผู้บริโภคใช้บริการอยู่ เมื่อพิจารณาผู้บริโภคตามกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี และ 31 - 40 ปี มีพฤติกรรมการซื้อสินค้าแตกต่างจากกลุ่มที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้ที่มีเพศ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการซื้อสินค้าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือนน่าจะไม่มีอิทธิพลต่อการกลับมาซื้อสินค้าอีกครั้งโดยตรง ในขณะที่ปัจจัยด้านอายุจะพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของการกลับมาซื้อสินค้าอีกครั้งแปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับอายุ กล่าวคือ ยิ่งอายุเพิ่มมากขึ้น โอกาสในการกลับมาซื้อสินค้าอีกครั้งจะยิ่งเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน (ยกเว้นในกลุ่มอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด)

สำหรับประเภทของดีลสินค้าที่ผู้บริโภคนิยมซื้อมากที่สุดคือดีลในกลุ่มสินค้า โดยเฉพาะเครื่องสำอาง สินค้าไอที และเครื่องประดับ/นาฬิกา รองลงมาคือ ดีลบริการได้แก่ ร้านอาหาร/บาร์บริการเสริมความงาม และสุขภาพซึ่งดีลในกลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่มักเป็นดีลที่มีจำหน่ายในเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยทั่วไป และคาดว่าจะตรงกับความต้องการของผู้บริโภคส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้บริการอยู่แล้ว ส่วนเหตุผลหลักในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ www.mygroupon.co.th ของผู้บริโภค ได้แก่ ราคาถูกกว่าแหล่งขายอื่นๆ ความสะดวกในการซื้อ และการได้รับส่วนลดในการซื้อ โดยมีความถี่ในการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านทางเว็บไซต์ ประมาณ 2 ครั้งต่อเดือน และแต่ละครั้งมีมูลค่าในการซื้อสินค้าหรือบริการโดยเฉลี่ยประมาณ 1,100 บาท ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยหลายๆ ชิ้นที่พบว่าเหตุผลในการซื้อสินค้าและบริการผ่านทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ซื้อเพราะความสะดวก สามารถเปรียบเทียบราคาและข้อมูลสินค้าได้ง่าย สามารถซื้อได้ตลอดเวลา และสินค้าบางชนิดที่จำหน่ายทางเว็บไซต์มีราคาถูกกว่าร้านค้าทั่วไป

การทำเว็บไซต์ให้ประสบความสำเร็จและมีคนเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายประการที่จะทำให้เว็บไซต์นั้นน่าสนใจและน่าที่จะเข้ามาใช้บริการ ซึ่งเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ www.mygroupon.co.th มีส่วนที่สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่ององค์ประกอบ 7C ได้แก่ ในด้านรูปลักษณ์ (Content) พบว่า มีการจัดผังโครงสร้างและการออกแบบที่ทำให้เว็บไซต์ดูน่าสนใจ มีข้อมูลทั้งตัวอักษรและรูปภาพประกอบ แลดูใช้งานง่าย และสะดวกต่อการเข้าถึงเนื้อหาข้อมูลภายในเว็บไซต์ ในด้านเนื้อหา (Context) พบว่า มีเนื้อหาที่น่าสนใจในรูปแบบของ

อักษร รวมถึงมีภาพประกอบ กระตุ้นให้ผู้บริโภคมีความตื่นตัวตื่นใจ แต่รายละเอียดสินค้าบางรายการอาจจะมึนน้อยเกินไปซึ่งจะกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคอยู่บ้าง จึงควรอธิบายรายละเอียดของสินค้า รูปภาพสินค้า การใช้ประโยชน์ของสินค้าให้ละเอียด รวมทั้งควรเพิ่มข้อความจูงใจเพื่อกระตุ้นความต้องการซื้อของผู้บริโภคที่เข้ามาเยี่ยมชมเว็บไซต์ ในด้านความเป็นชุมชน (Community) ควรสร้างเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บริการที่อยู่ในสังคมของเว็บไซต์ ซึ่งการมีสังคมในเว็บไซท์จะช่วยให้เว็บไซท์มีผู้เข้ามาใช้อย่างต่อเนื่อง และมีเนื้อหาหรือข้อมูลที่ได้มาจากผู้บริโภคซึ่งถือเป็นข้อมูลที่เจ้าของเว็บไซท์ไม่ต้องเป็นผู้ผลิต ทำให้ลดต้นทุนและเวลาในการหาข้อมูลมาใส่ในเว็บไซท์ ทั้งนี้ ทาง GROUPON ควรพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนของรีวิว (Review) จากผู้ใช้ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง ในด้านการทำให้ตรงกับความต้องการเฉพาะลูกค้า (Customization) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่ายังไม่มีประเด็นกล่าวถึงมากนัก แต่อย่างไรก็ตามยังคงไว้ซึ่งความสามารถในการปรับแต่งรูปแบบของข้อมูลให้ตรงกับความต้องการและพฤติกรรมเฉพาะของผู้ใช้แต่ละรายเอาไว้ ในด้านการสื่อสาร (Communication) พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องการติดต่อทางโทรศัพท์ค่อนข้างจะยาก รอสายนาน และระยะเวลาในการรอข้อมูลจาก Call Center นานมาก จึงควรพิจารณาปรับปรุงการให้บริการผ่าน Call Center ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยลดระยะเวลาการรอสาย เพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่ Call Center ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นในการให้บริการ ซึ่งอาจต้องพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นด้วย เพราะยังมีช่องทางในการสื่อสารกับผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพมากเท่าไร ก็จะทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการในเว็บไซท์ได้มากขึ้นเท่านั้น ด้านการเชื่อมโยง (Connection) พบว่ามีการจัดเนื้อหาและลิงก์ต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลและเชื่อมโยงไปยังเว็บไซท์ที่ต้องการได้ ด้านการค้า (Commerce) พบว่ามีข้อมูลที่หลากหลายให้กับผู้ใช้บริการภายในเว็บไซท์ สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีคุณภาพดีมีการบริการที่ดีแต่ควรเพิ่มชนิดของสินค้าให้หลากหลายมากกว่านี้ โดยพิจารณาถึงการเลือกสินค้าให้ตรงกับกลุ่มผู้บริโภคที่เข้ามาใช้เว็บไซท์ด้วย

ในด้านความน่าเชื่อถือของเว็บไซท์ (Web Site Credibility) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก โดยเว็บไซท์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีความไว้วางใจได้ (Trustworthiness) ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เช่น มีการแสดงเครื่องหมายรับรองความน่าเชื่อถือในการประกอบธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Trustmark) เป็นต้น ดังนั้นความน่าเชื่อถือของเว็บไซท์และระบบการชำระเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การชำระเงินด้วยบัตรเครดิต เป็นเรื่องที่มีผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุดและมีผลต่อการใช้บริการของเว็บไซท์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้บริโภคอาจเกิดความวิตกกังวลว่าข้อมูลบัตรเครดิตของตนจะถูกจัดเก็บในระบบของเว็บไซท์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และอาจถูกนำไปใช้ทำธุรกรรมอื่น ๆ การพิจารณาเลือกใช้บริการ Payment Gateway จากธนาคารพาณิชย์ที่เชื่อถือได้ จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของเว็บไซท์และความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้าได้อีกทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- ชนันต์ พูนเดช. 2545. การศึกษาสภาพความพึงพอใจต่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ค.อ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.
- ปริญ วงศ์วานชาติ. 2544. พฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2550. พฤติกรรมผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธีระฟิล์ม และเซเท็กซ์ จำกัด.
- ศูนย์พัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. 2543. การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2552. จาก <http://www.ecommerce.co.th>.
- สนอง ฉำฉิ่น. 2541. การวิจัยเรื่องพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้อินเทอร์เน็ต. กรุงเทพมหานคร. สมาคมธุรกิจอินเทอร์เน็ตไทย. E-commerce คืออะไร. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556. จาก <http://www.atii.th.org>.
- สิริกุล หอสถิตกุล. 2543. ความต้องการซื้อสินค้าและบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุปราณี จริยะพร. 2542. ความคิดเห็นและการยอมรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. สารนิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555. สำรวจการมีผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2555. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2556. จาก <http://www.nso.go.th>.

อัจฉริยา อารีเอื้อ. 2550. พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการผ่านอิเล็กทรอนิกส์. สารนิพนธ์ บธ.ม.,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

Philip Kotler. 1997. **Marketing Management: analysis, planning implementation and control.**
7th Ed. Englewood Cliffs: Prantice Hall.

ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก
ในเขตจังหวัดอุดรธานี
Factors Influencing the Adjustment of the Traditional Retail Business
in Udonthani Province

อาภร สุนทรชัย¹ ศิริศักดิ์ โทธีแดง² พัชรिता บรรจง³

¹อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

²อาจารย์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

³อาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีราชธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1.ระดับปัจจัยของการประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีก 2. ระดับของการปรับตัวของธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก 3. ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีกในเขตจังหวัดอุดรธานีโดยศึกษาจากประชากรที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตจังหวัดอุดรธานี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ร้าน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และใช้แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง แบบกำหนดตัวแปรอิสระ 17 ตัว ตัวแปรตาม 4 ตัว เข้าไปในสมการทั้งหมด โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวของธุรกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการจัดการ

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 10 เรื่อง คือ การจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน การเมืองและกฎหมาย สังคม และวัฒนธรรม เพศ เทคโนโลยี การตอบสนองโดยรวดเร็ว กำไรต่อเดือน ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ ขนาดของกิจการ และผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.845 ตัวแปร อิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปร ของตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 71.40 ($r = 0.845, r^2 = 0.714$)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว ของธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ในเขตจังหวัดอุดรธานี ควรให้ความสำคัญกับการบริหารสินค้าให้มีเพียงพอต่อการจำหน่าย ปัจจัยด้านบุคลากร การบริการมีความเป็นกันเอง มนุษย์สัมพันธ์ดี มีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อลูกค้า มีการแบ่งขายสินค้าบางรายการสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งขึ้นเพื่อดึงดูดลูกค้า และสามารถรองรับความต้องการของลูกค้าที่หลากหลายได้ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถทำให้ธุรกิจร้านค้าปลีกดำเนินกิจการต่อไปได้ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน

คำสำคัญ : ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพล การปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก

Abstract

The purposes of the research were to 1.) investigate the level of the factors in running retail business, 2.) study the level of the adaptation of entrepreneurs in retail business, and 3.) determine the factors influencing adjustment of the retail business in Udonthani Province. The population was traditional retailers in Udonthani Province, Thailand. The sample group of 400 retail stores was selected by a Simple Random Sampling technique. Tool composed of five levels closed end of rating

scale questionnaire. Percentage, Mean, Standard Deviation, Frequency, Multiple Correlation Coefficient were used to analyze the data. Multiple Linear Regression Analysis was used to predict the value of seventeen independent variables and four dependent variables by determining level statistical significance at .05 level.

It was found that overall of the adjustment of the business was at good level, and it indicated that in the areas of marketing, finance, personnel and management were at high levels.

At the level of 0.05 statistical significance, the results revealed that the factors that had influences toward the adjustment of retail business in Udonthani Province were 10 following factors: product procurement, politics and law, society and culture, gender, technology, prompt response, profit per month, period of business operation, size of business and different products.. The multiple correlation coefficient was at 0.845, meanwhile 71.40 percentage of the variance of the dependent variable was explained by all independent variables ($r = 0.845$, $r^2 = 0.714$).

According to the findings, it was recommended that entrepreneurs should give priority to the supply of goods to be sold. They should be friendly, honest and sincere to the customers. Moreover, some products could be sold separately to make the difference from other competitors as to attract customers and to meet the needs of various customers. By doing these, the retail stores could continuously operate in current economic situation.

Keywords: Factors influencing , Adjustment of the traditional retail business

บทนำ

วิวัฒนาการของร้านค้าปลีกในประเทศไทยนั้น ปัจจุบันมีพัฒนาการที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ขนาดของเมือง การคมนาคมชุมชน และแผนการดำเนินชีวิตของคนไทย ส่งผลที่สำคัญต่อการค้าปลีกของประเทศไทย การค้าปลีกในสมัยเริ่มแรกเป็นแบบหาบเร่ และแบบรถเข็นซึ่งมีการบริการถึงที่ แบบขายให้ถึงมือลูกค้าโดยตรง และเป็นสินค้าประเภทของใช้ เช่น เสื้อผ้า (อนุศาสตร์ สระทองเวียน.2553 : 134-142) ร้านค้าปลีกของไทยนั้นจะตั้งอยู่ใกล้บ้าน ทำให้บ่อยครั้งที่ลูกค้า หรือผู้บริโภคจะต้องออกไปซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีก กิจการร้านค้าปลีกจึงมีบทบาทต่อชีวิตของคนในสังคมไทยมากขึ้นทั้งทางตรง และทางอ้อม นอกจากนี้ร้านค้าปลีกยังมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทย ร้านค้าปลีกจะเป็นตัวชี้วัดว่าเศรษฐกิจขณะนั้นเป็นอย่างไร ถ้าเศรษฐกิจดีลูกค้าหรือผู้บริโภค ก็จะซื้อสินค้าได้ง่าย ทำให้ผู้จำหน่ายสินค้าเกิดความคล่องตัวในการจำหน่ายสินค้า ผู้บริโภคจึงนำเงินมาจ่ายใช้ซื้อสินค้ากันมากขึ้นเพราะผู้บริโภคทุกคนมีเงินมากขึ้น แต่ถ้าร้านค้าปลีกขายสินค้าไม่ดีจะทำให้ทราบว่าเศรษฐกิจซบเซา ถดถอยร้านค้าปลีกจะจำหน่ายสินค้าไม่ค่อยดีไปด้วยเพราะผู้บริโภคจะไม่มีเงินมาจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้า ผู้บริโภคจะเก็บออมประหยัดและใช้จ่ายแบบพอเพียงเท่าที่จำเป็น ร้านค้าปลีกจึงเข้าไปมีบทบาทกับผู้คนทุกระดับสังคม และทวีความรุ่งเรืองมากขึ้นควบคู่ไปกับความเจริญเติบโตของประเทศไทย (อมรศักดิ์ พงศ์พศุทธิ์. 2554: ออนไลน์)

จากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้ประกอบการ การธุรกิจค้าปลีกของประเทศไทยอ่อนแอลงอย่างต่อเนื่อง มีการแก้ไขกฎหมายที่เปิดโอกาสให้คนต่างชาติ เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้ง่ายขึ้น ทำให้ธุรกิจค้าปลีกที่แต่เดิมส่วนใหญ่เป็นของคนไทยค่อยๆ ถูกแทนที่ด้วยธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ที่มี ชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่มากขึ้น ทำให้การดำเนินงานอยู่ภายใต้การบริหารของชาวต่างชาติ ประกอบกับทุนในการดำเนินกิจการและประสบการณ์ที่สูง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2545 : 272-273) จึงได้พัฒนากลยุทธ์จนสามารถขยายกิจการครอบคลุมไปเกือบทุกพื้นที่ในประเทศไทยสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง มีการส่งเสริมการขาย และการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ส่งผลกระทบต่อร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่ดำเนินกิจการมาเป็นเวลานาน

ธุรกิจค้าปลีกเป็นร้านค้าขนาดเล็ก หรือเป็นร้านค้าตามชุมชนที่มีรูปแบบในลักษณะ ผู้ซื้อบอกความต้องการสินค้าแก่ผู้ขาย ผู้ซื้อไม่สามารถบริการตัวเองได้ และในเรื่องของการจัดวางสินค้าการออกแบบผังร้านค้า และการตกแต่งร้านค้า ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ขายมักจะขาดความรู้ที่ทันสมัยในการบริหารจัดการที่ดีของกิจการค้าปลีก ทำให้ร้านค้าปลีกขนาดเล็กมีต้นทุนที่สูงกว่าร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ ทำให้เสียเปรียบทางด้านการแข่งขัน ร้านค้าปลีกประสบปัญหา การขาดทุนจนต้องปิดกิจการ

หรือขายกิจการ ไม่เว้นแต่ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ๆ ที่ต้องปิดตัวเองลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากขาดการบริหารจัดการและ เรื่องของเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2545 : 272-273) ได้สรุปสาเหตุที่จำนวนร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมีจำนวนลดลงเกิดจากเหตุผลอย่างน้อย 3 ประการ ประการแรกเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทำให้ยอดขายลดลงจนหลายร้านประสบภาวะขาดทุน ประการที่สองเป็น ผลจากการไม่สามารถแข่งขันกับห้างไฮเปอร์มาร์เก็ต ที่ขายสินค้าราคาถูก และมีสินค้าหลากหลาย และไม่สามารถแข่งขันกับ ร้านสะดวกซื้อที่ขยายสาขาเป็นจำนวนมาก เพราะบริการสู้ไม่ได้ คุณภาพสินค้าต่างกัน ทำให้ที่ตั้งและเวลาเปิด-ปิดร้านก็ เสียเปรียบ ประการที่สามผู้บริโภค มีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น เพื่อให้ร้านค้าปลีก สามารถดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดได้ในปัจจุบันและในอนาคต ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมี การพัฒนาและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินงานใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกัน อย่างรุนแรง และจังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีความเติบโตของเมืองและการค้าขายเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ ศึกษาถึงการปรับตัวของธุรกิจค้าปลีกในเขตจังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์และระดับการปรับตัวของ ธุรกิจค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานีในปัจจุบัน ผลของการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกใช้ พัฒนาปรับปรุงร้านค้าของตนเอง และสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การให้ความช่วยเหลือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยของการประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาระดับของการปรับตัวของธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ในเขตอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยของการประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง
2. การปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง
3. ปัจจัยของการประกอบการ มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา โดยกำหนดขอบเขตไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.1 ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ
 - 1.2 ศึกษาลักษณะกิจการ
 - 1.3 ศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน
 - 1.4 ศึกษาการปรับตัวของธุรกิจ
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตจังหวัดอุดรธานี บริษัท ตั้งสูงสุด ชูเปอร์สโตร์ จำกัด
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีกในเขตจังหวัดอุดรธานี
3. ขอบเขตด้านตัวแปร
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่
 - 3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีก ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับ การศึกษา รายได้และกำไรต่อเดือน
 - 3.1.2 ลักษณะกิจการ ประกอบด้วย ขนาดของกิจการ ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ การ เปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงาน และการจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน
 - 3.1.3 สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ประกอบด้วย ภาวะทางเศรษฐกิจ การเมืองและ กฎหมาย เทคโนโลยี สังคมและวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง ผู้นำทางต้นทุน และการตอบสนองโดยรวดเร็ว
 - 3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ระดับการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ประกอบด้วย
 - 3.2.1 ด้านการตลาด

- 3.2.2 ด้านการเงิน
- 3.2.3 ด้านการจัดการ
- 3.2.4 ด้านการบริหารงานบุคคล
- 4. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ธุรกิจร้านค้าปลีกในเขตจังหวัดอุตรธานี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุตรธานี ได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) แบบสอบถาม เพื่อวิจัย มีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีกในเขตจังหวัดอุตรธานีโดยมีผู้ประกอบการทั้งสิ้น จำนวน 5,947 ร้าน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีกในเขตจังหวัดอุตรธานี จำนวน 400 ร้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามใช้สอบถาม โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ ครอบคลุมถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และกำไรต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของลักษณะกิจการ ครอบคลุมถึง ขนาดของกิจการ ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ การเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงาน และการจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการ ครอบคลุมถึง ภาวะทางเศรษฐกิจ การเมืองและกฎหมาย เทคโนโลยี สังคมและวัฒนธรรม ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในกิจการ ครอบคลุมถึงกลยุทธ์ (Strategy) ผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง ผู้นำทางต้นทุน และการตอบสนองโดยเร็ว ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของระดับการปรับตัวของธุรกิจ ครอบคลุมถึง ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการจัดการ และด้านการบริหารงานบุคคล ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

วิเคราะห์หาค่าจำแนกรายข้อ โดยใช้สถิติ Item - total Correlation พิจารณาข้อที่มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ คือ คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.20-0.80 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553: 174) ค่าที่ได้จะอยู่ระหว่าง 0 □ □ □ 1 แสดงว่า เชื่อถือได้มากค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องหรือน่าเชื่อถือ ยอมรับได้ ถือเป็นเรื่องสำคัญก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุตรธานี โดยการแจกแบบสอบถาม พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้เข้าใจ จำนวน 400 ร้านค้า ตามกลุ่มตัวอย่าง
2. ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามที่เก็บรวบรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คือ การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่

2. สถิติทดสอบสมมติฐาน คือ วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) (วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ, 2554: 177)

ผลการวิจัย

1. ผู้ประกอบธุรกิจร้านค้าปลีก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80 เพศชาย 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 65 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 กำไรต่อเดือน (โดยเฉลี่ย) มากกว่า 20,000 บาท จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะกิจการ พบว่า ขนาดของกิจการส่วนใหญ่ 2 คูหา/7-12 ตร.ม. จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ ส่วนใหญ่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 การเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงของยอดขาย ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 การเปลี่ยนแปลงของกำไร ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 การเปลี่ยนแปลงของสินค้า ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 69.5 การจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน ส่วนใหญ่ซื้อจากร้านค้าส่ง (ยี่ปี่ว) จำนวน 212 คนคิดเป็นร้อยละ 53

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในกิจการ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในกิจการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 1 ด้าน

5. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปรับตัวของธุรกิจ พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของธุรกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน

6. ปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้ง 17 ตัวแปร มีความสัมพันธ์พหุคูณกับระดับการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี (Y) เท่ากับ 0.845 ($R = 0.845$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 17 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์กับระดับการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงคือ ร้อยละ 84.50

7. ปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้ง 17 ตัวแปร มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการผันแปรกับระดับการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี (Y) เท่ากับ 0.714 ($R^2 = 0.714$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระ 17 ตัวแปร สามารถอธิบายระดับการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 71.40

8. ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี (Y) หรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือผันแปรกับการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 10 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการผันแปรในตัวแปรตาม ในรูปของคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

ปัจจัยภายใน

1. การจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน (X_{10} Beta = 4.084)
2. เพศ (X_1 Beta = 0.199)
3. การตอบสนองโดยรวดเร็ว (X_{17} Beta = 0.161)
4. กำไรต่อเดือน (X_4 Beta = 0.129)
5. ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ (X_6 Beta = -0.107)
6. ขนาดของกิจการ (X_5 Beta = -0.146)
7. ผลลัพธ์ที่แตกต่าง (X_{15} Beta = -5.98)

ปัจจัยภายนอก

1. การเมืองและกฎหมาย (X_{12} Beta = 0.365)
2. สังคมและวัฒนธรรม (X_{14} Beta = 0.285)
3. เทคโนโลยี (X_{13} Beta = 0.172)

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยของการประกอบ การธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี พบว่า
1.1 ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี การเมืองและกฎหมาย และภาวะทางเศรษฐกิจ
1.2 ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในกิจการ โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 1 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้นำทางต้นทุน การตอบสนองโดยเร็ว และผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง
2. เพื่อศึกษาระดับของการปรับตัวของธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของธุรกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการจัดการ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี มากที่สุด คือ การจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน รองลงมาคือ การเมืองและกฎหมาย และสังคมและวัฒนธรรม

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีก ในเขตจังหวัดอุดรธานี สามารถนำมาเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้ดังนี้

การวิเคราะห์ปัจจัยของการประกอบการที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีกในเขตจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีกในเขตจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 10 ตัวแปร สามารถเรียงลำดับจากตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการผันแปรในตัวแปรตาม ในรูปของคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ ดังนี้ การจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน ($X_{10}=0.098$) การเมือง และกฎหมาย($X_{12}=0.444$) สังคมและวัฒนธรรม ($X_{14}=0.299$) เพศ($X_1=0.183$) เทคโนโลยี($X_{13}=0.243$) การตอบสนองโดยรวดเร็ว($X_{17}=0.292$) กำไรต่อเดือน ($X_4=0.392$) ระยะเวลาในการดำเนินงาน ($X_6=-0.235$) ขนาดของกิจการ ($X_5=-0.216$) ผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง ($X_{15}=-0.069$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่อง จากการจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน ในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และมีความหลากหลายในตัวสินค้า ทำให้เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่จะทำให้ลูกค้าหันมาซื้อสินค้าที่ร้านค้าปลีกใกล้บ้าน นโยบายด้านการเมืองและกฎหมายของภาครัฐที่เป็นการออกกฎหมายควบคุมธุรกิจค้าปลีกต่างชาติก็เป็นอีกตัวช่วยหนึ่งที่ทำให้ร้านค้าปลีกสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ เนื่องจากธุรกิจค้าปลีกต่างชาติ มีเงินทุนหมุนเวียนสูง สามารถซื้อสินค้าได้คราวละมากๆ ทำให้ต้นทุนของสินค้าต่ำลง ในขณะที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมนั้น ไม่สามารถที่จะทำแบบธุรกิจค้าปลีกต่างชาติได้ ดังนั้นภาครัฐควรมีมาตรการในการช่วยเหลือร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ในรูปแบบต่างๆ เช่น การลดภาษี การจัดหาแหล่งซื้อสินค้าจากผู้ผลิตในราคาถูก เป็นต้น การที่สังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป ทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนก็เปลี่ยนไปด้วย มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ เข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมก็ต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เกิดความทันสมัยเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป เพื่อเพิ่มแรงจูงใจที่จะทำให้ประชาชนยังคงเข้ามาซื้อสินค้าภายในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมต่อไป การที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมีสินค้า ที่หลากหลาย อยู่ภายในชุมชนหรืออยู่ใกล้บ้านนั้น สามารถทำให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าได้หลากหลาย ครอบคลุมตามความต้องการของผู้บริโภค ก็เป็นจุดแข็งจุดหนึ่งของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม เนื่องจากผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องเสียเวลาในการเดินทางเพื่อไปหาซื้อสินค้าและบริการ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิตา เจตะวัฒนะ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ จากการขยายตัวของดิสเคานท์สโตร์ และการปรับตัวของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม: ศึกษาในเขตเทศบาลตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการขยายตัวของดิสเคานท์สโตร์ที่มีต่อจำนวนยอดขาย จำนวนลูกค้า หนี้สิน และการปรับตัวของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม พบว่า

หลังจากมีดีสเคานท์สโตร์เข้ามาตั้งในจังหวัดระยอง ได้ส่งผลกระทบต่อจำนวนยอดขายและจำนวนลูกค้าของร้านค้าปลีก ลดลงจากเดิม จำนวนลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการซื้อสินค้าในร้าน โดยกลุ่มลูกค้าที่หายไปส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนวัยทำงาน แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อสินค้าของร้านค้าปลีกมากนัก ส่วนการปรับตัวของร้านค้าปลีกก็เป็นไปในลักษณะเพิ่มสินค้า ให้มีความหลากหลายมากที่สุด นอกจากนั้นก็เป็น การปรับปรุงสภาพร้านให้ดูทันสมัย ลดราคา แต่มีร้านค้าจำนวนน้อยที่จะขยายระยะเวลาในการเปิด-ปิด และนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกิจการ และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไววิทย์ นพพัลลภ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการดำเนิน งานและปัญหาของร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการ ศึกษาพบว่า ผู้ประกอบ การส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 46-55 ปี การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่าร้านค้าปลีกส่วนใหญ่มีขนาดหนึ่งคูหา ตั้งอยู่ในซอยลักษณะเป็นห้องธรรมดาเปิดโล่ง ด้านหน้า และไม่มีที่จอดรถยนต์ อยู่ห่างจากร้านคู่แข่งไม่เกิน 50 เมตร และอยู่ห่างจากร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ระยะทาง 2-5 กิโลเมตร ไม่มีลูกจ้างช่วยงานร้านและมีระยะเวลาดำเนินกิจการมานานกว่า 10 ปี เปิดบริการ 9-12 ชม.ต่อวัน ยอดขายโดยประมาณของร้านส่วนใหญ่คือ 501-1,000 บาทต่อวัน นโยบายด้านสินค้า พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่กำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ในร้านมีขนมขบเคี้ยวเป็นสินค้าหลักของร้าน รองลงมาคือของใช้ส่วนตัว อาหารแห้ง เครื่องปรุงรส เครื่องดื่ม ไม่มีแอลกอฮอล์และบุหรี่ย โดยสินค้าที่ขายดีที่สุดในร้านคือ บุหรี่ รองลงมาคือขนมขบเคี้ยว เครื่องดื่มมีและไม่มีแอลกอฮอล์ แหล่งซื้อสินค้าเข้าร้านส่วนใหญ่ซื้อจากร้านค้าส่งขนาดใหญ่ เช่น แม็คโคร ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ทำการซื้อสินค้าสัปดาห์ละครั้ง โดยสังเกตจากสินค้าที่วางอยู่บนชั้นวางว่าหมดหรือเกือบหมดเป็นหลัก การตั้งราคาสินค้าส่วนใหญ่ตั้งตามราคาจากผู้ผลิตกำหนด ผู้ประกอบ การส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าได้กำไรแน่นอนเท่าไร ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ทำการส่งเสริมการขาย ในส่วนที่ทำงานนั้นผู้ประกอบการจะใช้การลดราคาสินค้าเป็นหลักนโยบายบริการลูกค้า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้บริการลูกค้าแบบผสมคือมีคนช่วยหยิบสินค้าให้บ้างและลูกค้าเลือกหยิบเองตามความชอบบ้าง นโยบายบุคลากรในร้าน พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ ไม่จ้างลูกจ้าง สำหรับผู้ที่ว่าจ้างพบว่าส่วนใหญ่จ้างเป็นรายวัน ลูกจ้างส่วนใหญ่ทำงานด้วยนานกว่า 1-2 ปี โดยที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้วิธีทำงานไปสอนกันไป นโยบายทั่วไป พบว่า ผู้ประกอบ การส่วนใหญ่ใช้วิธีไปร่วมงานบวช งานศพ แต่งงาน เป็นหลัก การสร้างสัมพันธ์กับผู้ชายส่งสินค้าส่วนใหญ่ไม่ได้ทำ ในกรณีที่ทำงานจะใช้วิธีพูดคุยสร้างความคุ้นเคยและกับคู่แข่งส่วนใหญ่ไม่มีการสร้างสัมพันธ์ ในกรณีที่ทำงานจะใช้การร่วมมือไม่ขายตัดราคาและไม่กล่าวโจมตีคู่แข่งเป็นหลัก เมื่อพิจารณาจุดแข็งของร้านค้าปลีกที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับร้านของคู่แข่งส่วนใหญ่พบว่า เป็นเรื่องของทำเลที่ตั้งที่ดีกว่า ในขณะที่จุดอ่อนคือมีสินค้าให้เหลือน้อยกว่า ส่วนกรณีเปรียบเทียบกับร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ เช่น คาร์ฟูร์ พบว่า จุดแข็งส่วนใหญ่ คือ ทำเลที่ตั้งดีกว่าจุดอ่อนที่สำคัญคือ มีการส่งเสริมการขาย (ลดแลกแจกแถม) น้อยกว่า ปัญหาการดำเนินงานทั่วไปที่พบส่วนใหญ่ คือ ต้นทุนที่สูงขึ้นเรื่อยๆ รองลงมา คือ การที่มีร้านคู่แข่งเพิ่มขึ้นและเงินสดหมุนเวียนไม่เพียงพอ สำหรับแผนงานในอนาคตนั้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่มีแผนงาน รองลงมาคือ เลิกกิจการและขยายร้านให้ใหญ่ขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตจังหวัดอุดรธานี ควรให้ความสำคัญกับการบริหารสินค้าให้มีเพียงพอต่อการจำหน่ายและเหมาะสมทั้งชนิด รูปร่าง ขนาด และตราหยี่ห้อ ตลอดจนการจัดวางสินค้าในตำแหน่งที่เหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการเพิ่มยอดขาย และผลกำไรให้กับธุรกิจค้าปลีกเนื่องจากผู้บริโภคจะมีความต้องการที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป
2. มีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่และขนาดในการดำเนินกิจการ ทำให้ธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่มีขนาดเล็กมีต้นทุนต่อหน่วยสูงกว่าธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้นผู้ประกอบการควรใช้กลยุทธ์การให้บริการที่ดี ความเป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความซื่อสัตย์และจริงใจ เป็นข้อได้เปรียบของธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม เนื่องจากร้านค้าปลีกอยู่ภายในชุมชนสะดวกในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค
3. การจัดการและบริหารงานในเรื่องระบบบัญชีแบบง่ายๆ สามารถทำเป็นรายรับ รายจ่าย เช็คยอดสินค้าเข้า และออก เพื่อให้รู้จำนวนที่แน่นอน และติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวทางธุรกิจต่างๆ อยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค
4. มีการแบ่งขายสินค้าบางรายการ เช่น น้ำตาล ข้าวสาร ตะปู ปูนขาว เป็นต้น เพื่อลดต้นทุนการซื้อสินค้าของลูกค้า โดยที่ลูกค้าไม่จำเป็นต้องซื้อสินค้าในปริมาณที่มากเกินไปจนความต้องการที่จะนำไปใช้ จึงเป็นข้อได้เปรียบของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ไม่สามารถที่จะทำได้
5. ผู้ประกอบการเองที่จำเป็นจะต้องมีความเข้าใจถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และรู้จักปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจสามารถคงไว้ซึ่งความสามารถในการแข่งขัน และอยู่รอดได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยแนวทางที่ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกดั้งเดิม

สามารถทำได้ในขั้นต้นคือ เร่งปรับตัวโดยลดจุดด้อย เพิ่มจุดแข็งซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญก่อนจะรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ยกตัวอย่าง เช่น ต้องมีความพร้อมทั้งในด้านการจัดตกแต่งร้านให้มีความสะอาด สวยงาม จัดหมวดหมู่สินค้าให้เป็นสัดส่วน หรือสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งชั้นเพื่อดึงดูดลูกค้า และรองรับความต้องการของลูกค้าที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. 2553. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- รุจิรา เจตนะวัฒน์. 2546. ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการ ขยายตัวของดีสเคานท์สโตร์และการปรับตัวของ ร้านค้าปลีก แบบดั้งเดิม : ศึกษาในเขตเทศบาลตำบล บ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป, ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไววิทย์ นพพัลลภ. 2546. การดำเนินงานและปัญหาของร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. 2545. การค้าปลีกของไทยผลกระทบของการแข่งขันจากผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่จากต่างประเทศ.
- อนุศาสตร์ สระทองเวียน. 2553. ธุรกิจค้าปลีกประเทศไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- อมรศักดิ์ พงศ์พศุทธิ์. 2554. ฤค้าปลีกไทยจะล่มสลาย. [Online]. Available: <http://www.maesotcity.com>
- Yamane, Taro. 1973. *Statistics an Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York : Harper & Row, Publishers, Inc.

การพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์
สำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี

Competitive Strategy Development Based on Creative Economy for
Thai Song Dam Locally Woven Cloth in Ratchaburi Province

วรรณภา โขศบรรดาลสุข¹ กุลยา อนุโลก² วรลักษณ ทงประยูร³
^{1,2,3}อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

ผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่า ซึ่งบรรพบุรุษชาวไทยทรงดำได้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นหลายชั่วอายุคน วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ และเพื่อกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันที่เหมาะสมสำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปี 2555-2556 กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มสตรีทอผ้าไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการรังสรรค์ข้อมูล (constructivism) ครบทุกประเด็นแบบองค์รวม (holistic)

ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาด้านต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น คนสนใจทอผ้าลดลง ผ้ามีคุณภาพไม่ค่อยได้มาตรฐาน มีการแปรรูปน้อยไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ชาวคนที่มีความรู้และฝีมือในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ปัญหาด้านการตลาดพบว่าขาดการประชาสัมพันธ์ การกระจายสินค้ามีน้อย ไม่มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ ที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีพื้นบ้าน ปัจจัยแห่งความสำเร็จพบว่าช่างทอรุ่นเก่าถ่ายทอดความรู้สู่ช่างทอรุ่นใหม่ที่น่าสนใจ ใช้นวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการย้อมผ้า มีวัฒนธรรมผูกโยงกับผ้าไทยทรงดำในพิธีกรรมต่างๆ และมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ใช้กระบวนการกลุ่ม

กลยุทธ์การแข่งขันที่เหมาะสมสำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี คือสร้างคุณค่าของผ้าโดยเน้นว่าเป็นผ้าทอมือและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างช่างทอรุ่นใหม่ปลูกจิตสำนึกสืบสานอนุรักษ์ สร้างตราสินค้าในผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มุ่งเน้นขายตลาดเฉพาะ (niche market) คนไทยทรงดำ สร้างเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาด หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาช่วยส่งเสริมสนับสนุน

คำสำคัญ : กลยุทธ์การแข่งขัน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ

Abstract

The qualitative research aimed to explore problems and obstacles in the management of the production of Thai Song Dam local woven cloth, in Ratchaburi Province. It embodied local and primitive wisdom, and finally turned to be precious cultural heritage, passing down from their ancestor for generations. In addition, the research was conducted to investigate factors that had influences toward the success of the management, based on the philosophy of creative economy, as well as to develop appropriate competitive strategies for it. During year 2012 to 2013, data was collected from the women's weaving group at Ban Hua Khao Chin, Ratchaburi Province, by using in-depth interviews with key informants and was analyzed by using constructivism and holistic approaches.

The results revealed that the problems and obstacles were found as follows: higher cost of investment, fewer weavers, below standard quality of cloths, fewer products made of the cloth, lack of identity, insufficient skillful producers of the cloth products, inadequacy of public relations and

advertisement, poor product distribution and the lack of improvement in local production technology. Factors that influence the success of the management included the transmission of weaving knowledge from knowledgeable weavers to new generations, local wisdom innovation in cloth dyeing, relationship of culture and Thai Song Dam local woven cloths showcased in various ceremonies and good organizational culture in using group process.

Appropriate and competitive strategies for the management of Thai Song Dam local woven cloths were as follows: value creation by emphasizing that the cloth was hand-woven and based on local wisdom, inspiring love of their work in new weavers, continuing conservation, brand name identity creation for outstanding products, exclusive niche marketing for Thai Song Dam people, creating production and marketing networks, and being supported by governmental and educational sectors.

Keywords: Competitive strategy, Creative economy, Thai Song Dam locally woven cloth

บทนำ

ผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษของชาวไทยทรงดำ คิดประดิษฐ์ขึ้นตามถิ่นฐานที่อยู่อาศัย และวิถีการดำรงชีวิตในอดีตกาล นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่า เป็นภูมิปัญญาการทอผ้าที่มีการสืบทอดเผยแพร่กันภายในครอบครัว จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานมาหลายชั่วอายุคน ผ้าทอไทยทรงดำมีความผูกพันเกาะเกี่ยวอยู่กับวัฒนธรรมไทยทรงดำที่แข็งแกร่งนับแต่ครั้งอดีตกาลมาจนถึงปัจจุบันเพราะมีการนำมาใช้สวมใส่ในพิธีกรรมต่างๆ อาทิ พิธีเสนเรือน เสนแก่เคราะห์ เสนเรียกขวัญ หรือนำมาใช้สวมใส่ให้กับคนตายในพิธีศพ เจ้าบ่าวเจ้าสาวสวมใส่เข้าพิธีแต่งงานหรืองานประเพณี ใส่ชุดไทยทรงดำมาพ้อนแคนในวันสงกรานต์ เป็นต้น ปัจจุบันการแต่งกายของชาวไทยทรงดำจะสวมใส่ชุดสากลทั่วไป แต่เมื่อมีงานพิธีกรรมต่างๆ หรือมีงานประเพณี ก็จะได้เห็นผู้ชายไทยทรงดำ สวมเสื้อไท เสื้อก้อม หรือเสื้อฮีแล้วใส่กางเกงส่วฮี หรือส่วก้อมมาร่วมงาน สำหรับหญิงไทยทรงดำก็จะใส่เสื้อก้อมหรือเสื้อฮี และนุ่งผ้าซิ่นไทยทรงดำลายแตงโม อันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมาร่วมงาน

ชาวไทยทรงดำ ไทดำ หรือชาวโซ่ง เป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากกลุ่มแม่น้ำดำ ประเทศเวียดนาม เมื่อครั้งฝรั่งเศสเข้ายึดประเทศเวียดนาม จึงมีการอพยพมาอยู่ประเทศลาวและไทย ต่อมามีการกวาดต้อนพลเมืองไทยทรงดำและลาวเวียงจันทน์มายังประเทศไทย จำนวน 4 ครั้ง เมื่อ 200 กว่าปีก่อน ครั้งแต่ปี พ.ศ. 2322 สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สำหรับลาวเวียงจันทน์กวาดต้อนมาตั้งถิ่นฐานที่เมืองสระบุรี ราชบุรี และจันทบุรี ส่วนไทยทรงดำตั้งถิ่นฐานที่เมืองเพชรบุรี อำเภอยะโฮ่ย ต่อมาจึงมีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปยังเมืองราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี เป็นต้น และชาวไทยทรงดำจำนวนหนึ่งมีการอพยพจากอำเภอยะโฮ่ย จังหวัดเพชรบุรี มาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี และเข้ามาอาศัยอยู่ในตำบลห้วยยางโทน หมู่บ้านหัวเขาจีน มีอาชีพหลักที่สำคัญคือการทำเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ เช่น ทำไร่ไถนา ทำนา และเลี้ยงหมู มีอาชีพเสริมด้วยการทอผ้า

ในอดีตหญิงไทยทรงดำหมู่บ้านหัวเขาจีน เมื่อว่างจากการทำไร่ทำนา ก็จะขึ้นนั่งกี่เพื่อทอผ้าเก็บเอาไว้ และจะนำมาตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มให้กับสมาชิกในครอบครัวไว้ใช้สอย หรือเตรียมไว้สำหรับใส่ทำนาในฤดูกาลต่อไป ต่อมาเมื่อสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป มีโรงงานทอผ้าเกิดขึ้นในตัวเมืองราชบุรีผลิตผ้าแบบสากลทั่วไปด้วยเครื่องจักร ทำให้หญิงไทยทรงดำรุ่นใหม่หันไปสวมใส่ผ้าแบบสากลที่ทอด้วยเครื่องจักรแทนผ้าไทยทรงดำแบบดั้งเดิม วิถีชีวิตเริ่มเปลี่ยนแปลง ลูกหลานไทยทรงดำรุ่นใหม่ไม่ได้สนใจการทอผ้าด้วยกี่พื้นบ้าน แต่หันไปทำงานในโรงงาน หรือห้างสรรพสินค้าที่เปิดขึ้นในตัวเมืองราชบุรี คนทอผ้าไทยทรงดำลดน้อยลง เพราะคนแก่เริ่มเสียชีวิตไป เด็กรุ่นใหม่ไม่สืบสานอนุรักษ์ เนื่องจากการทอผ้าต้องใช้เวลานานและใช้ความอดทนสูง อีกทั้งรายได้จากการทอผ้าไม่คุ้มค่าให้เด็กรุ่นใหม่เข้ามาผลิต เพราะส่วนใหญ่จำหน่ายเป็นผ้าผืน จึงได้ราคาถูก ไม่มีการนำมาสร้างสรรค์ให้เป็นชิ้นงานใหม่ แปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ใช้งานได้หลากหลายและมีมูลค่าเพิ่มขึ้น หากมีการนำผ้าไทยทรงดำมาสร้างสรรค์ให้เป็นชิ้นงานใหม่ผนวกกับรากฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สั่งสมมา ด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านเช่นกึ่งระตูก สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ได้ ก็จะช่วยสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ลูกหลานไม่ต้องออกไปทำงานไกลบ้าน ครอบครัวได้อยู่กันอย่างอบอุ่น ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์หรือเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องศึกษาและนำมาใช้ในการพัฒนา

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) เป็นแนวคิดที่ John Hawkins (2001) กล่าวว่าเป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์ เพื่อสร้างมูลค่าและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ซึ่งพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ของโลกไม่ได้ขึ้นอยู่กับเครื่องจักร การรักษาต้นทุนให้ต่ำและทรัพยากรที่ร่อยหรอ หากแต่ขึ้นอยู่กับพลังสมองในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ซึ่งมีนวัตกรรมจากเทคโนโลยีและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญ เป็นวิธีการสร้างผลิตภัณฑ์ด้วยการใช้สินทรัพย์ที่เป็นตัวเงิน (capital assets) ในปริมาณที่น้อย แต่ใช้สินทรัพย์ทางความคิด (intellectual assets) ในปริมาณที่มาก ต้นทุนหลักมาจากความคิดที่จะต้องคิดให้ต่าง คิดให้เด่นจากคนอื่น ๆ โดยยังคงเอกลักษณ์และความเป็นตัวของตัวเองไว้ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552) กล่าวว่าเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (knowledge) การศึกษา (education) การสร้างสรรค์งาน (creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม (culture) การสั่งสมความรู้ของสังคม (wisdom) และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ (technology and innovation)

การจะอนุรักษ์ผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำเอาไว้ ต้องมีการสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ให้สูงขึ้น ซึ่งมูลค่าจะสูงขึ้นได้ต้องมีการสร้างคุณค่าให้สูงขึ้นด้วย จึงจำเป็นต้องมีบุคคลหลายกลุ่มหลายฝ่ายเข้ามาช่วยส่งเสริมสนับสนุนต้องใช้กลยุทธ์หรือแนวทางที่เหมาะสมสำหรับมาพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ให้คงอยู่และเป็นที่ยึดกันอย่างแพร่หลายสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนและจังหวัดราชบุรีต่อไป ดังนั้นจำเป็นต้องทำวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ ค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ จากข้อค้นพบที่ได้จะนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์การแข่งขันหรือแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี เป็นลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี
3. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันที่เหมาะสม สำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษาคือกลุ่มสตรีทอผ้าไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) คือ ประธานรองประธาน เภรณิก ประชาสัมพันธ์ เลขานุการ กรรมการกลุ่มสตรีทอผ้าไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน ผู้นำชุมชน พัฒนาการอำเภอ อาจารย์และนักวิชาการด้านผ้าไทยทรงดำ จำนวน 17 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์เชิงลึกที่ อุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้ที่ปรากฏอยู่จริง และจัดสัมมนากลุ่ม (focus group) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 36 คน ลักษณะของข้อมูลเป็นบทถอดเทปจากการสัมภาษณ์ การจัดสัมมนากลุ่ม และภาพถ่าย มีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากการสังเกต (observe) จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (theory) จากวิธีการ (methods) และข้อมูลเชิงประจักษ์ (empirical material) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการรังสรรค์ข้อมูล (constructivism) ครบทุกประเด็นแบบองค์รวม (holistic)

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ปัญหา/อุปสรรค และปัจจัยแห่งความสำเร็จของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552)
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ศึกษาคือกลุ่มสตรีทอผ้าไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโท อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
3. ขอบเขตด้านระยะเวลาวิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน ตุลาคม 2555 – พฤศจิกายน 2556

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552) ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการศึกษา/ความรู้ (education/knowledge) การสร้างสรรค์งาน (creatively) ทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property) เทคโนโลยี/นวัตกรรม (technology/innovation) และวัฒนธรรม (culture) แล้วนำมากำหนดเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ

2. การจัดการเชิงกลยุทธ์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT (SWOT analysis) คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ใช้การวิเคราะห์ตามสายงาน (Functional Analysis) ประกอบด้วย การผลิต การตลาด การเงิน การบริหารบุคลากร การจัดการ การวิจัยและพัฒนา ซึ่งการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในทำให้ได้จุดแข็ง (strengths) และจุดอ่อน (weakness) ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ทำการวิเคราะห์ 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป (general environment) อันจะส่งผลกระทบต่อในภาพรวม ใช้ตัวแบบ PEST analysis 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยี ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (competitive environment) ใช้การวิเคราะห์ The Five Force Model ของ Porter (1985) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ อุปสรรคในการเข้าสู่อุตสาหกรรมของคู่แข่งใหม่ การต่อสู้แข่งขันของคู่แข่งในปัจจุบันที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน ภาวะคุกคามจากสินค้าทดแทน อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ และอำนาจต่อรองของผู้ขายวัตถุดิบ ซึ่งการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกจะทำให้ได้โอกาส (opportunities) และอุปสรรค (threats) จากนั้นจึงนำ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มากำหนดเป็นกลยุทธ์การแข่งขัน โดยใช้จุดแข็งที่องค์กรมีอยู่และอาศัยโอกาสจากภายนอกมาสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขันเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันองค์กรต้องพยายามลดจุดอ่อนของตัวเองและหลีกเลี่ยงอุปสรรคต่างๆ จากภายนอกให้มันน้อยที่สุด

3. ฐิติพันธ์ จันทร์หอม (2555) ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยศิลปะและภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไว้ได้อย่างเหนียวแน่นและแสดงออกอย่างเด่นชัดบนพื้นฐานของความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ มีการรักษาไว้ซึ่งกรรมวิธีและกระบวนการทอผ้าที่มีลักษณะเฉพาะไม่ว่าจะเป็นลวดลาย สีเส้นและรูปร่างที่คล้ายคลึงกัน แต่รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกจำหน่ายอยู่เดิมมีคุณภาพต่ำ ผู้วิจัยจึงได้เข้าไปส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอโดยใช้หลักการของศิลปะจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

4. โสมสกา เพชรานนท์ และศักดิ์สิทธิ์ บุศยพลากร (2553) ศึกษาสถานะและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทย กรณีศึกษาการสืบทอดทางวัฒนธรรมและศิลปะ ผลการวิจัยพบว่า ผลผลิตของอุตสาหกรรมกลุ่มการสืบทอดทางวัฒนธรรมและศิลปะในปี พ.ศ. 2545-2551 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 9.15 มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับวัตถุดิบราคาแพงและการลอกเลียนแบบสินค้า ขาดแคลนแรงงานทั่วไป การแข่งขันกับต่างประเทศและกลุ่มธุรกิจอื่นๆ มีเงินทุนส่วนตัวจำกัด เครื่องจักรมีราคาแพงและขาดแคลนเครื่องจักรมีคุณภาพ

กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ คือ

ทำการศึกษาปัญหา/อุปสรรคของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552) ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการศึกษา/ความรู้ (education/knowledge) การสร้างสรรค์งาน (creatively) ทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property) เทคโนโลยี/นวัตกรรม (technology/innovation) และวัฒนธรรม (culture) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT (SWOT analysis) ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดเป็นกลยุทธ์การแข่งขันหรือแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม สำหรับใช้พัฒนาผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ใช้การวิเคราะห์ตามสายงาน (Functional Analysis) ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นการวิเคราะห์ 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป (general environment) อันจะส่งผลกระทบต่อในภาพรวมใช้ตัวแบบ PEST analysis ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (competitive environment) ใช้การวิเคราะห์ The Five Force Model ของ Porter (1985)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี พบประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี พบว่า 1) ปัญหาด้านการผลิต คือต้นทุนวัตถุดิบ เช่น เส้นด้ายมีราคาแพงขึ้น ผลิตผ้าได้น้อยไม่พอขายเพราะทอด้วยมือและทำเป็นอาชีพเสริมไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตได้ในเวลาอันจำกัด คุณภาพของผ้าไม่ค่อยได้มาตรฐาน เนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอไม่แน่น อีกทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ไม่โดดเด่นและไม่เป็นที่นิยม 2) ปัญหาด้านการตลาดพบว่าแหล่งจำหน่ายสินค้าอยู่ในทำเลที่ไม่ดี การกระจายสินค้าไปยังร้านค้ารายย่อยมีน้อย ลูกค้าหาซื้อสินค้าได้ยาก ไม่มีร้านค้าของกลุ่มอยู่ในทำเลที่ดี ไม่มีฝ่ายการตลาดโดยตรง ขาดคนขายที่มีความเชี่ยวชาญในการขาย และผ้าไทยทรงดำจำหน่ายได้เฉพาะคนไทยทรงดำคนทั่วไปไม่นิยมซื้อ 3) ปัญหาด้านการเงินพบว่ารายได้จากการขายผ้ามีน้อยไม่เพียงพอที่จะนำมาขยายอาคารสถานที่ของกลุ่มให้เพิ่มขึ้นได้ 4) ส่วนปัญหาด้านบุคลากรพบว่าคนทอผ้าไทยทรงดำลดน้อยลง เพราะลูกหลานสนใจทอผ้าไทยทรงดำน้อย ขาดคนที่มีความรู้และมีมือในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า 5) ปัญหาการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีพบว่า ผู้ผลิตไม่มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ ที่ผสมผสานกับเทคโนโลยีพื้นบ้าน การพัฒนาตลาดผ้ามีน้อย เป็นตลาดแบบเดิมซ้ำเดิม อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้ามีน้อย ไม่มีเว็บไซต์เป็นของกลุ่มโดยตรง

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี พบว่า 1) ด้านการศึกษาและความรู้ ช่างทอมีการศึกษาหาความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การไปศึกษาดูงานยังแหล่งเรียนรู้อื่นๆ มีการถ่ายทอดความรู้จากช่างทอรุ่นเก่าสู่ช่างทอรุ่นใหม่ที่สนใจ 2) ด้านการสร้างสรรค์งาน มีการใช้ประโยชน์มาทดแทนโยธธรมชาติที่เริ่มขาดแคลน มีการเปลี่ยนแปลงตลาดและเพิ่มสีสันให้สดใสขึ้นในการทอผ้าขาวม้า 3) ด้านทรัพยากรปัญหา ยังไม่มีความได้เปรียบจากทรัพยากรปัญหาที่จะทำให้เกิดความสำเร็จได้ เพราะตลาดผ้าชิ้นลายแดงโมเป็นของดั้งเดิม เป็นของสาธารณะไม่สามารถจดลิขสิทธิ์ได้ 4) ด้านการใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม มีการใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านคือเครื่องทอที่ทอมือได้เร็วขึ้น และใช้นวัตกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการย้อมผ้าด้วยต้นครามและเปลือกไม้ประดู่ 5) ด้านวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมที่ผูกโยงกับผ้าไทยทรงดำ คือเมื่อมีพิธีกรรมต่างๆ คนไทยทรงดำต้องใส่ชุดไทยทรงดำเข้าร่วมพิธี เช่น พิธีเสนต่างๆ และกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหัวเขาจีนมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี คือสมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคีซื่อสัตย์โปร่งใสเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน อีกทั้งมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี ใช้กระบวนการกลุ่มที่ทุกคนมีส่วนร่วม เคารพกฎกติกาที่ช่วยกันตั้งขึ้นมา

3. ผลการวิเคราะห์ กลยุทธ์การแข่งขันที่เหมาะสมสำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT (SWOT analysis) มาทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการผลิตและจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ดังนี้

จุดแข็ง (strengths) มีการผลิตอย่างต่อเนื่อง มีวัตถุดิบคือเส้นด้ายเพียงพอ ซึ่งมีทั้งเส้นฝ้าย/ไหมธรรมชาติ/ใยประดิษฐ์เป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค เป็นผ้าทอมือ (handmade) มีตลาดแดงโมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยทรงดำ มีเงินทุนหมุนเวียนในการจัดซื้อวัตถุดิบเพียงพอ มีการจัดทำบัญชีทุกเดือนและแจ้งให้สมาชิกทราบ มีผู้นำเข้มแข็ง มีการวางแผนตั้งกฎกติกาและคอยกำกับดูแล สมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคี ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ เคารพกฎกติกาของกลุ่ม เน้นกระบวนการกลุ่มการมีส่วนร่วม มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าช่วยถ่ายทอดเรียนรู้ร่วมกัน และมีการศึกษาเรียนรู้อยู่เสมอ

จุดอ่อน (weakness) คุณภาพของผ้ายังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ คือทอไม่แน่นไม่สม่ำเสมอ ด้ายที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติสียังคงตกอยู่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้ามีน้อยและไม่มีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยทรงดำ ขาดคนที่มีมือในการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (creative product) ยังไม่มีการพัฒนาความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์อย่างจริงจัง แหล่งผลิตและจำหน่ายตั้งอยู่ห่างไกลชุมชนคนภายนอกไม่รู้จัก ไม่มีการประชาสัมพันธ์ขายสินค้าทางเว็บไซต์ที่เป็นของกลุ่มโดยตรง ไม่มีฝ่ายการตลาดโดยตรงที่มีความเชี่ยวชาญในการขาย ไม่มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มช่องทางการกระจายสินค้าไปยังแหล่งจำหน่ายอื่นๆ

โอกาส (opportunities) มีงบประมาณจากส่วนราชการสนับสนุนสร้างก็ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ มีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว ส่วนราชการส่งเสริมการจัดงานขายสินค้า OTOP ทุกปี ด้านสังคมและวัฒนธรรมนับเป็นโอกาสอย่างมาก คือชาวไทยทรงดำต้องสวมใส่ผ้าไทยทรงดำเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ เช่น งานเสน งานศพ และงานแต่ง ส่วนผ้าพื้นเมืองเช่นผ้าขาวม้าก็เป็นที่นิยมใช้ได้หลายเทศกาล เช่น ทำพวงหรีดงานศพ ทำเสาฉัตรงานบวช นำไปแจกงานแข่งวัวลาน

อีกทั้งมีเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการช่วยประชาสัมพันธ์ขายผ้าให้ และช่างทอใหม่ๆ มีโอกาสเข้ามาทอผ้าได้เพิ่มขึ้น เพราะทักษะการทอผ้าไม่ยาก ค่าใช้จ่ายในการลงทุนสร้างก็ไม่แพงมากนัก

อุปสรรค (threats) การทำเป็นอาชีพเสริมทำให้ทอผ้าได้น้อย รายได้จากการทอผ้าอยู่ในระดับต่ำ ไม่จูงใจในการเพิ่มปริมาณการผลิต การแปรรูปผ้าไทยทรงดำหรือการนำผ้าไทยทรงดำไปสวมใส่ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำเป็นอย่างดีจึงจะทำได้ถูกต้อง ผ้าไทยทรงดำใส่เฉพาะคนไทยทรงดำคนภายนอกไม่นิยม มีสินค้าทดแทนคือผ้าที่ทอด้วยเครื่องจักรมาใช้แทนผ้าทอมือซึ่งมีราคาถูกกว่า และยังไม่สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการผลิตและการตลาดได้ เช่น ไม่มีเว็บไซต์ขายสินค้าเป็นของกลุ่มเองโดยตรง

จากการวิเคราะห์ข้างต้น ผู้วิจัยใช้จุดแข็งที่กลุ่มทอผ้ามีอยู่และอาศัยโอกาสจากภายนอกมาสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันต้องพยายามลดจุดอ่อนของตัวเองและหาทางหลีกเลี่ยงอุปสรรคต่างๆ จากภายนอกให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด จึงได้เป็นกลยุทธ์การแข่งขันที่เหมาะสมสำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี ดังนี้

1) สร้างคุณค่า (value) ของผ้าโดยเน้นว่าเป็นผ้าทอมือและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยพัฒนาการทอผ้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน อีกทั้งสนับสนุนจัดหาแหล่งทำเลที่ดีเพื่อจัดตั้งร้านค้าของกลุ่มและสนับสนุนจัดงานแสดงสินค้าผ้าไทยอย่างต่อเนื่องทุกปี 3) สร้างคนกลุ่มใหม่ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าและสร้างสรรค์งานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทยทรงดำ 4) เน้นการสร้างตราสินค้า (brand) ในผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ไทยทรงดำ 5) มุ่งเน้นตลาดเฉพาะ (niche market) คนไทยทรงดำ 6) สถาบันการศึกษาเข้ามาช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ช่วยฝึกอบรมเพิ่มทักษะการตัดเย็บแปรรูปผลิตภัณฑ์และสร้างสรรค์งานผ้าอย่างจริงจัง ช่วยฝึกอบรมความรู้ด้านการตลาดและเทคนิคการขาย 7) สร้างเครือข่ายเพิ่มช่องทางการกระจายสินค้าไปยังแหล่งจำหน่ายอื่น เช่น กลุ่ม OTOP อื่นๆ หรือร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีและจังหวัดใกล้เคียง 8) เพิ่มการประชาสัมพันธ์สินค้าด้วยสื่อต่างๆ เช่น ถ่ายภาพสินค้าลง facebook สร้าง Website ที่เป็นของกลุ่มโดยตรง 9) สร้างช่างทอรุ่นใหม่ ปลูกจิตสำนึกสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าไทยทรงดำ และ 10) โรงเรียนในเขตพื้นที่จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นสอนการทอผ้าไทยทรงดำอย่างต่อเนื่อง

4.การนำกลยุทธ์ไปใช้ปฏิบัติ

เพื่อให้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้น สามารถนำไปใช้พัฒนาผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี ได้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม จึงสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จในแต่ละกลยุทธ์ซึ่งมีรายละเอียด ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำกลยุทธ์ไปใช้ปฏิบัติ

กลยุทธ์	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1. สร้างคุณค่า (value) ของผ้าโดยเน้นว่าเป็นผ้าทอมือและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. ผลิตภัณฑ์ผ้ามีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (value added) ขายได้ราคาแพงขึ้น
2. หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยพัฒนาการทอผ้าให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน อีกทั้งสนับสนุนจัดหาแหล่งทำเลที่ดีเพื่อจัดตั้งร้านค้าของกลุ่ม และสนับสนุนจัดแสดงสินค้าผ้าไทยอย่างต่อเนื่องทุกปี	1. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น 2. มีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น ยอดขายสูงขึ้น
3. สร้างคนกลุ่มใหม่ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าและสร้างสรรค์งานผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทยทรงดำ	1. มีช่างที่มีฝีมือในการตัดเย็บแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าเพิ่มขึ้น 2. มีผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
4. เน้นการสร้างตราสินค้า (brand) ในผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และมุ่งเน้นตลาดเฉพาะ (niche market) คนไทยทรงดำ	1. ลูกค้าจดจำตราสินค้าได้ มีจำนวนลูกค้าคนไทยทรงดำเพิ่มขึ้น
5. สถาบันการศึกษาช่วยออกแบบแปรรูปผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (creative product) ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทยทรงดำ พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ฝึกอบรมเพิ่มทักษะการตัดเย็บแปรรูปผลิตภัณฑ์อย่างจริงจัง และช่วยฝึกอบรมความรู้ด้านการตลาดและเทคนิคการขาย	1. ได้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ต้นแบบ 2. ช่างทอมีความรู้ทักษะในการตัดเย็บแปรรูปผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น 3. ยอดขายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น

6. เพิ่มการประชาสัมพันธ์สินค้าด้วยสื่อต่างๆ เช่น facebook ,Website	1. มีเว็บไซต์ที่ลูกค้าสามารถค้นหาสินค้าและติดต่อซื้อสินค้าได้สะดวกรวดเร็วขึ้น 2. ได้ลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น
7. สร้างเครือข่ายเพิ่มช่องทางการกระจายสินค้าไปยังแหล่งจำหน่ายอื่น เช่น กลุ่ม OTOP อื่นๆ หรือร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีและจังหวัดใกล้เคียง	1. ขยายตลาดได้มากขึ้น ยอดขายเพิ่มขึ้น 2. ช่างทอผ้ามีงานทำและมีรายได้มากขึ้น
8. สร้างช่างทอรุ่นใหม่ ปลูกจิตสำนึกสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าไทยทรงดำ	1. มีช่างทอรุ่นใหม่ที่สามารถทอผ้าไทยทรงดำและช่วยสืบสานอนุรักษ์ผ้าไทยทรงดำไว้ได้
9. โรงเรียนในเขตพื้นที่จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น สอนการทอผ้าไทยทรงดำอย่างต่อเนื่อง	1. มีจำนวนนักเรียนที่สามารถทอผ้าไทยทรงดำได้มากขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การอภิปรายผลปัญหาและอุปสรรคผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ

พบว่า มีปัญหาด้านการผลิตคือต้นทุนวัตถุดิบสูงขึ้น เช่น เส้นด้ายมีราคาแพงขึ้น และผลิตผ้าไทยทรงดำได้น้อย เพราะขาดแคลนคนที่จะมาทอผ้า เพราะลูกหลานรุ่นใหม่ไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญที่จะช่วยกันสืบทอดอนุรักษ์ผ้าพื้นเมืองให้คงอยู่ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขตรัฐ พวงธรรมรงค์ (2553) เสรี เพิ่มชาติ และคณะ (2555) ที่พบว่า มีปัญหาด้านวัตถุดิบคือเส้นไหมและเส้นฝ้ายราคาแพง ขาดแคลนคนทอเพราะคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญในการผลิตผ้าจาก นอกจากนี้ผ้าทอไทยทรงดำมีปัญหาขาดคนมีความรู้และมีฝีมือในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้า ซึ่งสอดคล้องกับ จารุพร มีทรัพย์ทอง (2550) ที่ศึกษาปัญหาของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านก้างปลา จังหวัดเลย พบปัญหาเช่นเดียวกันคือ สมาชิกขาดความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และผู้ผลิตผ้าทอไทยทรงดำ บ้านหัวเขาสิน ไม่มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ ที่ผสมผสานเข้ากับเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อให้สามารถผลิตผ้าได้รวดเร็วขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลอ อัยโยธา (2553) ที่ศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมชุมชนตำบลโคกจาน จังหวัดศรีสะเกษ แล้วพบปัญหาว่าขาดเทคโนโลยีทันสมัยเครื่องจักรอุปกรณ์ทุนแรงในการทอผ้า ทำให้ไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตได้ตามความต้องการของตลาดในเวลาจำกัด กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอไทยทรงดำบ้านหัวเขาสิน พบปัญหาว่าแหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าในปัจจุบันอยู่ในทำเลที่ไม่ดี มีการกระจายสินค้าไปยังร้านค้ารายย่อยน้อย ไม่มีเว็บไซต์เป็นของกลุ่มโดยตรง ทำให้สินค้าไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ลูกค้านอกหมู่บ้านหาซื้อได้ยาก สอดคล้องกับทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด 4 P'S ของ Kotler (1999) ด้านการจัดจำหน่าย (place) ที่ว่าการทำตลาดที่ดีจะต้องมีการกระจายสินค้าไปยังตลาดเป้าหมายได้ทันเวลา ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ตลาดเป้าหมายอาศัยอยู่ การเลือกแหล่งที่ตั้งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมาก หากตั้งในแหล่งที่ไม่ใช่ลูกค้าเป้าหมายจะทำให้ขายสินค้าได้น้อย นอกจากนี้ยังพบปัญหาว่าการใช้เทคโนโลยีเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้านั้นน้อย สอดคล้องกับทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการขาย (promotion) ที่จะต้องมีการชักจูงเรียกร้องให้ลูกค้าเกิดความสนใจในสินค้า เพิ่มพูนการรำลึกจดจำและยอมรับในตัวสินค้าด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

2. การอภิปรายผลปัจจัยแห่งความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำ

พบว่าด้านการศึกษาและความรู้ ช่างทอมีการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและมีการถ่ายทอดความรู้จากช่างทอรุ่นเก่าสู่ช่างทอรุ่นใหม่ที่น่าสนใจ เนื่องจากมีวัฒนธรรมของความเอื้ออาทรแบ่งปันซึ่งกันและกัน และทุกคนสนใจที่จะได้ไปศึกษาหาความรู้ยังแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ด้านการสร้างสรรคงานก็พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากเคยใช้เส้นฝ้ายธรรมชาติมาเป็นใยประดิษฐ์แทน เนื่องจากฝ้ายธรรมชาติหายากเริ่มขาดแคลนและสีไม่สดใส แต่เมื่อนำใยประดิษฐ์มาทอผ้าขาวม้าจะได้ผ้าขาวม้าสีสดใสและมีหลายสีให้เลือก สีไม่ตก ไม่ยับง่าย ใส่สบายและราคาถูก ทำให้เป็นที่นิยมของผู้บริโภค สอดคล้องกับทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาดของ Kotler (1999) ที่กล่าวว่าผู้บริโภคจะได้รับความพึงพอใจมากที่สุดเมื่อผู้ขายนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม (right product) และจำหน่ายในราคาที่เหมาะสม (right price)

ในกระบวนการผลิต มีการใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านคือก่กระตุกที่ทอมือได้เร็วกว่าใช้ก่พื้นบ้านแบบโบราณ ประหยัดต้นทุนการผลิตเพราะไม่ได้ใช้ไฟฟ้า และการลงทุนสร้างก่กระตุกก็ไม่แพงมากนัก สำหรับวัตถุดิบ ที่นำมาทอผ้าลายแตงโม จะใช้เส้นฝ้ายจากธรรมชาตินำมาย้อมด้วยต้นครามและเปลือกไม้ประดูทำให้เกิดสีดำ ด้วยการใช้องค์ภูมิปัญญาของท้องถิ่น วัสดุหาได้เองตามธรรมชาติตามท้องไร่ท้องนาทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ นับเป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน จึงสามารถ

จำหน่ายได้ในราคาถูก และด้วยวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำที่แข็งแกร่ง ในการทำพิธีกรรมต่างๆ เช่น เสนเรื่อน ทำบุญบ้าน งานศพคนตายต้องแต่งชุดไทยทรงดำ งานแต่งงานเจ้าบ่าวเจ้าสาวแต่งชุดไทยทรงดำทำพิธี ลูกหลานผู้เกี่ยวข้องต้องแต่งชุดไทยทรงดำ หรือเมื่อมีงานประเพณีสงกรานต์ คนไทยทรงดำจะแต่งชุดไทยทรงดำมา ฟ้อนแคนกันอย่างสนุกสนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติพันธ์ จันทร์หอม (2555) ที่ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยศิลปะและภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม พบว่าชาวไทยทรงดำยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไว้ได้อย่างเหนียวแน่นและแสดงออกอย่างเด่นชัดบนพื้นฐานของความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ อย่างมีความหมายและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต อีกทั้งคนไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน มีวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็ง มีความสามัคคีกัน ความซื่อสัตย์ เอื้ออาทรต่อกัน มีผู้นำหมู่บ้านผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็ง มีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีความเสียสละใช้กระบวนการกลุ่มที่ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและร่วมแสดงความคิดเห็น ช่วยกันตั้งกฎกติกาและทุกคนปฏิบัติตามกฎกติกาเป็นอย่างดี อีกทั้งภายในกลุ่มมีการติดต่อสื่อสารที่ดี นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ สอดคล้องกับ แนวคิดของ พยอม วงศ์สารศรี (2548) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่ผู้บริหารองค์กรควรตระหนักและให้ความสนใจ เพราะการดำเนินการในองค์กรเป็นการดำเนินการกับกลุ่มคน บุคคลเมื่ออยู่รวมกันย่อมมีพฤติกรรมที่แสดงออกโต้ตอบซึ่งกันและกันอันอาจทำให้เกิดอุปสรรคหรือความสำเร็จในการทำงานก็ได้

สรุปได้ว่า จากข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าสภาพการทอผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ของหมู่บ้านหัวเขาจีนมีปริมาณการผลิตลดลง เพราะลูกหลานที่สนใจในการทอผ้าไทยทรงดำมีน้อย ขาดแคลนคนที่มีความรู้และมีฝีมือในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าไทยทรงดำ ขาดการประชาสัมพันธ์และช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้ามีอยู่ในวงจำกัด ส่วนใหญ่จำหน่ายอยู่ในกลุ่ม/ในหมู่บ้าน หรือนำไปจำหน่ายงาน OTOP เมื่อส่วนราชการเชื้อเชิญให้ไปร่วมงานเท่านั้น ลูกค้าภายนอกหาซื้อได้ยาก เพราะไม่มีแหล่งจำหน่ายอยู่ในเมือง อนึ่ง แม้ว่าผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำจะไม่เติบโตเพิ่มขึ้น แต่ผ้าไทยทรงดำก็จะอยู่กับชาวไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีนต่อไป เพราะมีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ คือวัฒนธรรมไทยทรงดำที่แข็งแกร่งเกาะเกี่ยวผูกพันอยู่กับผ้าไทยทรงดำในพิธีกรรม ประเพณี ความเชื่อและการนับถือผีบรรพบุรุษแห่งต้นตระกูลที่จะต้องมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นต่อไปอีกยาวนาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านหัวเขาจีน ควรนำกลยุทธ์ที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปทดลองใช้ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นฐานความรู้ความสามารถ และศักยภาพของกลุ่ม

2.หน่วยงานราชการในท้องถิ่น พัฒนาชุมชน สถาบันการศึกษา ควรเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณฝึกฝนทักษะความรู้ ในการผลิต/แปรรูปผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ และส่งเสริมการตลาดอย่างจริงจัง

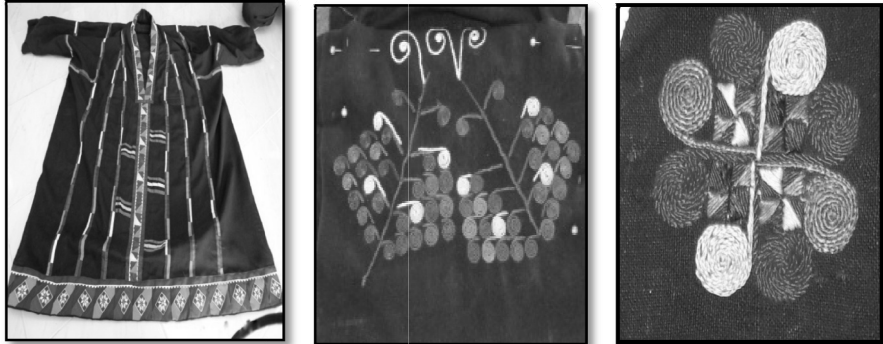
3.สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ร่วมกันจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมให้หมู่บ้านหัวเขาจีนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่องทุกปี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1.เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำหมู่บ้านหัวเขาจีน ซึ่งมีความผูกพันอยู่กับวัฒนธรรมไทยทรงดำเป็นอย่างมาก ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป น่าจะทำการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม พิธีกรรมต่างๆ ความเชื่อและประเพณีของชาวไทยทรงดำอย่างละเอียด

หญิงชายไทยทรงดำมารำแคน งานวันสงกรานต์ หญิงไทยทรงดำใส่เสื้อก้อมและ
 ชายใส่เสื้อไท กับ กางเกงสว่างก้อม ผ้าซิ่นลายแดงโม มีผ้าเปี้ยวพาดบ่า

เสื้อฮีผู้หญิง สวมใส่ในงานพิธีกรรมต่างๆ เช่น งานศพ หรืองานแต่ง
 ผ้าเปี้ยวหรือผ้าสไบผู้หญิง

ภาพที่ 1: ชุดแต่งกายของชาวไทยทรงดำ

หญิงชายชาวไทยทรงดำจะสวมเสื้อผ้าซึ่งมีลักษณะที่โดดเด่น คือเสื้อผ้าจะเป็นสีครามเข้มหรือดำ ซึ่งเป็นที่มาของการเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ไทยทรงดำ” ชายไทยทรงดำจะสวมเสื้อไท เสื้อก้อม เสื้อฮี แล้วใส่กางเกงสว่างฮี หรือสว่างก้อม สำหรับหญิงไทยทรงดำจะใส่เสื้อก้อม นุ่งผ้าซิ่นลายแดงโมและมีผ้าเปี้ยวพาดไว้ที่บ่า ผ้าเปี้ยวจะปกคลุมลายสวยงามด้วยไหมสีเขียวแดง เหลือง และขาว อันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำไปร่วมงาน แต่หากมีงานพิธีกรรมต่างๆ งานเสนเรื่อน งานศพ หรืองานแต่ง จะได้เห็นหญิงชายชาวไทยทรงดำที่เกี่ยวข้องกับการทำพิธี ใส่เสื้อฮีเข้าร่วมพิธีกรรม เช่น เจ้าบ่าวเจ้าสาวต้องสวมเสื้อฮีในการทำพิธีแต่งงาน

สำหรับผ้าซิ่นลายแดงโม ชาวไทยทรงดำนำลายของผลแดงโมมาทอเป็นลายผ้าตามแนวตั้ง สลับระหว่างผ้าฝ้ายสีครามเข้มกับสีขาว ทำให้คนทั่วไปเรียกลายผ้านี้ว่า “ลายแดงโม” ชาวไทยทรงดำจึงยอมรับชื่อนี้จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนกลุ่มนี้สืบมาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- เขตรัฐ พ่วงธรรมรงค์. 2553. รายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าจกกรณีศึกษา จังหวัดราชบุรี
คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- จารุพร มีทรัพย์ทอง. 2550. รายงานการวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้าน
กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้าบ้านก้างปลา เขตตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. คณะวิทยาการจัดการ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ฐิติพันธ์ จันทร์หอม ผดุง พรหมมูล และ กาสัก เตชะชั้นหมาก. 2555. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ด้วยศิลปะและภูมิปัญญา
ของชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม. วารสารสมาคมนักวิจัย. 17 (2), หน้า 17-28.
- พยอม วงศ์สารศรี. 2548. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : สุภา.
- ลออ ไชโยธา. 2553. ศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมชุมชนตำบลโคกจาน อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 4 (1), หน้า 19-28.
- เสรี เพิ่มชาติ, อัญชลี จันทาโก วราภรณ์ ลีมเปรมวัฒนา และพฤกษ์ จิรสัตยาภรณ์. 2555. การจัดการความรู้เพื่อ
สร้างสรรค์คุณค่าผ้าจกราชบุรี. บทความในการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษา
ประจำปี 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552). รายงานการศึกษาเบื้องต้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์
The Creative Economy. กรุงเทพฯ : พี.ซี.เพรส (บุญชิน).
- โสมสกว เพชรานนท์ และศักดิ์สิทธิ์ บุษยพลากร. 2553. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานะและแนวทางการพัฒนา
เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มการสืบทอดทางวัฒนธรรมและศิลปะ. คณะเศรษฐศาสตร์ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- John Hawkins. 2001. The creative economy : how people make money from ideas. London :
Penguin Press.
- Kotler, P.1999. Kotler on Marketing. New York : Simon & Schuster.
- Porter, M.E.1985. Competitive advantage creating and sustaining superior performance. New York
The free press.

รูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม
ของชุมชนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
Agricultural Activities Model and Tourism Routes
with Community Participatory Design: Chombueng Subdistrict Municipality

ทัศนีย์ นาคเสนีย์

สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทรัพยากรที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อประเมินศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม และเพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรม เชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล (In-depth interview) การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Discussion) การสำรวจและนำเสนอข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

ในเขตพื้นที่การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง มีจำนวน 12 หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการเกษตร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ที่มีศักยภาพต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวในชุมชนมีการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ชุมชน สังคม สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับปฏิบัติการจนถึงระดับนโยบายผ่านเวทีชุมชน ทำให้เส้นทางท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีความเป็นดั้งเดิม โดดเด่น ดึงดูดใจ แหล่งเรียนรู้เข้าถึงได้ง่าย มีความหลากหลายของกิจกรรม โดยการยอมรับและยินดีต้อนรับของคนชุมชนในท้องถิ่น

คำสำคัญ : เส้นทางท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมเชิงเกษตร ศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

Abstract

The purposes of this study were to survey the community resources, evaluate the potential of tourism with the community participant and create the Travel route and Agriculture Activities Model. This research was qualitative research using in-depth survey, interview, focus group, and descriptive statistic as tools to collect data. To analyze the data, content analysis technique was brought in to use.

The results found that: there were 12 villages under Chombueng Sub district Municipality; each of them had its own Learning Resources, such as Folk wisdom and Agricultural Culture and Agricultural processed products, which could promote the community tourism. Chombueng Sub district Municipality opened the opportunity for public participation from general public, society, educational institutes, public and private sectors etc. in joining to manage the community. The tourism routes and activities model were original, outstanding, attractive, accessible, and varied by cooperation of the community people who help together in welcoming tourists.

Keywords : Agricultural Activities Model , Tourism Routes

บทนำ

เมื่อครั้งที่มีการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลก หรือ Earth summit ปี 2535 ที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนา การท่องเที่ยว 3 ประการ คือ 1) กระแสความต้องการ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 2) กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยว ในด้านการศึกษาและเรียนรู้ และ 3) กระแสความต้องการพัฒนาคน จากกระแส การพัฒนาทั้ง 3 ประการ จึงส่งผลต่อการปรับตัวของ ระบบการท่องเที่ยวและระบบการจัดการการท่องเที่ยว ในการค้นหา การท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการ และ ทดแทนการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยมแบบเดิมๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา (ลินด์ สโรบล, 2553) ดังนั้น จากการท่องเที่ยวแบบเดิมใน ยุคแรกๆ ที่ให้ความสนใจกับการพักผ่อนหย่อนใจมาสู่การเดินทางท่องเที่ยวในยุคที่สองที่ให้ความสนใจกับวัฒนธรรมและใ้ ใจกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว และยุคที่สาม ในกระแสการท่องเที่ยวที่เรียกว่า **“การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์”** (Tourism Creative) ถือได้ว่าเป็นกระบวนทัศน์ (New Travel Paradigm) และทิศทางใหม่ ของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ดังนั้น การท่องเที่ยวในประเทศ จึงเป็นประเด็นที่รัฐบาลของไทยให้การส่งเสริมและสนับสนุนมาโดยตลอด เพราะเป็นภาคเศรษฐกิจสำคัญที่นำรายได้มาสู่ประเทศและช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับระบบเศรษฐกิจ ในภาพรวม ใน ขณะเดียวกัน **“การท่องเที่ยวเชิงเกษตร”** ที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ถือเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบใหม่ ทั้งของประเทศไทยและนานาชาติ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสัมผัสธรรมชาติ โดยมี กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ กลายเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมก็ดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกทำลาย อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางอ้อมด้วยกล่าวคือ เกษตรกรหรือคนในชุมชนจะเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของตน อันส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์ อาชีพเกษตรกรรม ในระยะยาว เหนืออื่นใด การส่งเสริมการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะนำมาสู่ความเชื่อมโยงและ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการ หน่วยงานและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในพื้นที่มากขึ้น ผลที่ตามมาคือ การพัฒนาอาชีพ ผลผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร ย่อมจะก่อตัวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปในลักษณะ การบูรณาการองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2553)

ด้วยพื้นที่ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอจอมบึง และอยู่ทางทิศ ตะวันตกของจังหวัดราชบุรี ระยะห่างจากจังหวัดราชบุรี ประมาณ 23 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอจอมบึงประมาณ 2 กิโลเมตร อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง และตำบลหนองแกว อำเภอโพธาราม ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหินกอง และตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง และทิศตะวันตกติดต่อกับ ตำบลรางบัว ตำบลเบิกไพร อำเภอจอมบึง มีเนื้อที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ประมาณ 78.72 ตารางกิโลเมตร หรือ 49,202.41 ไร่ มีภูมิประเทศ มีพื้นที่เป็นที่ลุ่ม ตอนกลางของตำบลส่วนบริเวณรอบนอกเป็นที่ราบสูงสลับ เนินเขา ในฤดูฝนน้ำ จะหลากมารวมกันบริเวณทุ่งจอมบึง ซึ่งอยู่ตอนกลางของตำบล ทำให้บริเวณพื้นที่ตอนกลางของตำบลเหมาะแก่การทำนา ส่วนบริเวณรอบนอกเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่ จำนวนหมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลจอมบึงมี 12 หมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก พืชที่ปลูกกันมาก คือ มันสำปะหลัง ข้าว อ้อย น้ำตาล แตงโมและพืชไร่ อื่น ๆ ส่วนอาชีพรองรับจ้างในภาคเกษตรกรรมและค้าขายการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย (องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี, 2555)

ดังนั้นการส่งเสริมท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ของชุมชนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีด้วย **“การท่องเที่ยวเชิง เกษตร”** จึงเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการเกษตรมาสังเคราะห์ด้วยกัน เพื่อให้ตำบลจอมบึง อำเภอ จอมบึง จังหวัดราชบุรี มีเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งในเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีกลุ่ม เครือข่ายเกษตรกร เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้แก่ผู้มา เยือน มีการใช้ทุนปัญญาสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรชุมชน ยกย่องคุณภาพสินค้าและบริการให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิง เกษตรที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างวินัยทางสังคม ตลอดจนการพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเป็นเมืองที่น่าอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน
2. เพื่อประเมินศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

1) **วิจัยเอกสาร (Documentary research)** ซึ่งจะศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากเอกสารของหน่วยงานต่างๆ เอกสารเผยแพร่ของทางราชการ เช่น สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดราชบุรี สำนักงานการเกษตรจังหวัดราชบุรี สำนักงานการเกษตรอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยเอกสารดังกล่าวจะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว/กิจกรรมทางการท่องเที่ยว/ทรัพยากรท้องถิ่น ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน แนวทาง การบริหารจัดการยุทธศาสตร์และนโยบายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบบมีส่วนร่วม

2) **วิจัยภาคสนาม (Field research)** เป็นการศึกษากระบวนการในการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth interviews) จากผู้บริหาร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจาก สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง ประธานและสมาชิกกลุ่ม และการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Discussion) ของเวทีชุมชน ที่ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง ประธานกลุ่มและนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

3) **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1) สมาชิกกลุ่ม จำนวน 14 แหล่งเรียนรู้

3.2) ผู้นำชุมชนและนักวิชาการ จากสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง ประธานกลุ่มและนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน 25 คน

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งพิจารณาจากการเป็นผู้มีบทบาทและความเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลที่สำคัญของชุมชน

4) **แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล**

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยการสำรวจพื้นที่ในสถานการณ์จริงของนักวิจัย สัมภาษณ์เจาะลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Discussion) ของเวทีชุมชน ในประเด็น การมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลาดนักท่องเที่ยว การบริการนักท่องเที่ยว และมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5) **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

5.1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งจะสัมภาษณ์ในประเด็น การมีส่วนร่วมของชุมชน ทรัพยากร การท่องเที่ยว การเกษตร ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ความพร้อมทางกายภาพและชีวภาพ ความมีคุณค่า สิ่งดึงดูดใจ สภาพการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคม ตลาดนักท่องเที่ยว การบริการนักท่องเที่ยว โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากสมาชิกของ แหล่งเรียนรู้ที่ยินดีและพร้อมในการให้ข้อมูล จำนวน 14 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ (2) กลุ่มบ้าน 84 วิถีพอเพียง (3) กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องจับสัตว์น้ำขนาดจิ๋ว (4) กลุ่มการแสดง รำไทน์ ไทยทรงดำ (5) กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อสุขภาพ (6) กลุ่มนวดเพื่อสุขภาพ (7) กลุ่มสถาบันการเงิน (8) กลุ่มห้องเรียนวิถีพอเพียง (โรงเรียนบ้านหนองขนาท) (9) กลุ่มปลูกผักในตะกร้า (10) กลุ่มสืบสานภูมิปัญญาไทยจากไม้ (11) กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปจากธรรมชาติ (12) กลุ่มสารไล่แมลง, การขยายจุลินทรีย์ EM (13) กลุ่มการบริหารจัดการท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วม (14) กลุ่มส่งเสริม ห่วงใย ใส่ใจ ผู้สูงอายุ (ชมรมผู้สูงอายุตำบลจอมบึง)

5.2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากการสำรวจพื้นที่และร่วมวิพากษ์โครงการพัฒนาองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2556 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน ทรัพยากรท้องถิ่น/กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทรัพยากร การท่องเที่ยว แนวทางการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ และนโยบายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม

5.3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จากการเข้าไปร่วมสังเกตการณ์ในการสำรวจพื้นที่ชุมชนตำบลจอมบึง โดยไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 10 แหล่งเรียนรู้ เพื่อศึกษาถึงการจัดเส้นทางท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมเชิงเกษตรและความพร้อม ในการให้บริการนักท่องเที่ยว จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ดังนี้

6) **การวิเคราะห์ข้อมูล**

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลสามเส้า (Triangulation) โดยจับประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้อคำถามที่

เกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Discussion) และข้อมูลที่ได้มาจากการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง เพื่อนำมาสรุปรายงานผล

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการสำรวจทรัพยากรที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี พบว่า ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ดูแลจำนวน 12 หมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้าน จะมีแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน ตำบลจอมบึง จำนวน 8 ระบบ 33 แหล่งเรียนรู้ ที่ต่างได้นำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิถีพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะนโยบายในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง ที่ให้ความสำคัญกับการบริการจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานภายใน ภายนอกทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชนในพื้นที่ผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลจอมบึง พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยว 4 ประเภทหลักๆ ดังนี้

- 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ถ้ำเขาทะลุ ป่าชุมชนเขาล้าน
- 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์
- 3) แหล่งท่องเที่ยวตามเทศกาลงานประเพณีและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวประจำปี ได้แก่ งานวิ่งเพื่อสุขภาพจอมบึง มาราธอน งานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 สืบสานประเพณีของดีจอมบึง เทศกาล ปีนเขาเข้าถ้ำจอมพล งานทุ่งราตรีควายบอย ไนต์ (COWBOY NIGHT) งานสืบสานทางวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ และงานมหกรรมท่องเที่ยวเกษตรแฟร์เมืองจอมบึง

- 4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรจาก จำนวน 8 ระบบ 33 แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) ระบบบริหารจัดการท้องถิ่น มี 6 แหล่งเรียนรู้ (2) ระบบสวัสดิการชุมชน มี 2 แหล่งเรียนรู้ (3) ระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน มี 1 แหล่ง (4) ระบบเศรษฐกิจชุมชน มี 5 แหล่ง (5) ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม มี 3 แหล่ง (6) ระบบส่งเสริมการเกษตรและวิถีพอเพียง มี 8 แหล่ง (7) ระบบภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น มี 3 แหล่ง และ (8) ระบบจิตอาสาดูแลชุมชน มี 5 แหล่ง

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม พบว่า

- 1) ศักยภาพทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรของชุมชน การสร้างรายได้ การรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดการของเสีย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- 2) ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก ปลอดภัย ในการเดินทางเข้าถึง มีความพร้อมของระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำ มีที่พักและการบริการอาหาร

- 3) ศักยภาพในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมในการให้บริการด้านความรู้ และข้อมูลด้านการเกษตร มีความพร้อม ในการอธิบายถ่ายทอดความรู้ สานิตวิธีปฏิบัติและให้บริการฝึกอบรมเป็นหมู่คณะในบางแหล่งเรียนรู้ มีมีคัคเทศก์นำทาง

- 4) ศักยภาพในการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วยการเป็นต้นแบบของเทคนิคองค์ความรู้ต่างๆ อาทิเช่น พบว่า การเกษตรแบบไฮโดรโปนิกส์ เครื่องจับสัตว์น้ำขนาดจิ๋ว การแสดงพื้นถิ่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากเกษตรกร ความหลากหลายในการอบ นวดและประคบ เป็นต้นแบบของการดูแลกันอย่างเอื้ออาทร การช่วยเหลือเกื้อกูลในชุมชน และการน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ ในการทำงานและชีวิตประจำวัน

- 5) ความมีคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า มีการเฝ้าแม่ แบ่งปัน อนุรักษ์และสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรสู่การบูรณาการคิดอย่างสร้างสรรค์

ซึ่งสามารถสรุปผลการประเมินศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ ในแต่ละด้านและควมมีคุณค่าได้ตาม ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสรุปผลการประเมินศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ ในแต่ละด้าน

หมู่ ที่	สถานที่ ท่องเที่ยว / แหล่งเรียนรู้	ศักยภาพ				ควมมีคุณค่า
		การบริหาร จัดการ	การรองรับ	การให้บริการ	การดึงดูดใจ	
หมู่ 4	การปลูกผัก ไฮโดรโปรอนิค และกลุ่มบ้าน 84 วิถี พอเพียง	- การมีส่วน ร่วมกับชุมชน - การเพิ่ม มูลค่าพัฒนา สินค้าเกษตร	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อม ของสาธารณูปโภค	- มีการให้บริการ ด้านความรู้และ ข้อมูลด้าน การเกษตร	- เป็นต้นแบบ ของการทำ เกษตรกรรม ไฮโดรโปรอนิค	- การดำเนิน ชีวิตในวิถี พอเพียง
	ผลิตภัณฑ์ เครื่องจับสัตว์ น้ำขนาดจิ๋ว	- การมีส่วน ร่วมกับชุมชน - รักษาและสืบ ทอดภูมิปัญญา - สร้าง แรงจูงใจในการ ซื้อสำหรับ ลูกค้า	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อมของ สาธารณูปโภค	- มีการบรรยาย อธิบายถ่ายทอด ความรู้ - การสาธิตวิธี ปฏิบัติ - ให้บริการ ฝึกอบรมเป็นหมู่ คณะ	- เป็นต้นแบบ ของการทำ ผลิตภัณฑ์ เครื่องจับสัตว์ น้ำขนาดจิ๋ว	- การเผื่อแผ่ แบ่งปัน อนุรักษ์และ ถ่ายทอด
หมู่ 5	การแสดง รำไท ทรงดำ	- การมีส่วน ร่วมกับชุมชน - รักษาและสืบ ทอดทาง วัฒนธรรม	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อม ของสาธารณูป โภค	- มีการอธิบาย ถ่ายทอดความรู้ - การสาธิตวิธี ปฏิบัติ - ให้บริการฝึก อบรมเป็นหมู่คณะ	- เป็นต้นแบบ ของการการ แสดงพื้นถิ่น - ความ หลากหลาย ของกิจกรรมใน แหล่ง ท่องเที่ยว	- การอนุรักษ์ และสืบสาน ทาง วัฒนธรรม
หมู่ 7	ผลิตภัณฑ์ แปรรูปเพื่อ สุขภาพและ กลุ่มนวดเพื่อ สุขภาพ	- การมีส่วน ร่วมกับชุมชน - การจัดการ ของเสีย - การสร้าง รายได้ - การเพิ่ม มูลค่าพัฒนา สินค้าเกษตร	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อม ของสาธารณูปโภค - มีที่พักพร้อม อาหารบริการ	- มีการอธิบาย ถ่ายทอดความรู้ - มีการสาธิตวิธี ปฏิบัติ - ให้บริการ ฝึกอบรมเป็นหมู่ คณะ	- เป็นต้นแบบ ของการทำแปรร รูปเกษตรกรรม - หลากหลาย ในกิจกรรม เช่น อบ นวด บริการอาหาร เพื่อสุขภาพ	- การสร้าง มูลค่าเพิ่มของ ผลิตภัณฑ์ทาง การเกษตร - การต่อยอด องค์ความรู้สู่ การสร้างสรรค ผลิตภัณฑ์ใหม่

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงสรุปผลการประเมินศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ ในแต่ละด้าน

หมู่ ที่	สถานที่ ท่องเที่ยว / แหล่ง เรียนรู้	ศักยภาพ				ความมีคุณค่า
		การบริหาร จัดการ	การรองรับ	การให้บริการ	การดึงดูดใจ	
หมู่ 9	สถาบัน การเงิน	- การมีส่วนร่วม ร่วมกับชุมชน - รักษาและ สืบทอดทาง วัฒนธรรม	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อม ของสาธารณูปโภค	- มีการอธิบาย ถ่ายทอดความรู้	- เป็นต้นแบบ ของการดูแลกัน อย่างเอื้ออาทร และการ ช่วยเหลือเกื้อกูล กันในชุมชน	- ออมทรัพย์ มั่นคงโดย ชุมชนดูแล ชุมชน
	ห้องเรียน วิถี พอเพียง (โรงเรียน บ้าน หนอง ขนาก)	- การมีส่วนร่วม ร่วมกับชุมชน - การจัดการ ของเสีย - การสร้าง รายได้ - การเพิ่ม มูลค่าพัฒนา สินค้าเกษตร - อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อม ของสาธารณูปโภค	- มีการอธิบาย ถ่ายทอดความรู้ - การสาธิตวิธี ปฏิบัติ - มีมีคคุเทศก์หรือ ผู้นำชม โดยนักเรียน	- ความโดดเด่น ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง - ลดภาระ ค่าใช้จ่าย สร้าง รายได้ จากภูมิ ปัญญา	- ห้องเรียนวิถี พอเพียง
หมู่ 10	กลุ่มปลูก ผักใน ตะกร้า และกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ แปรรูป จาก ธรรมชาติ	- การมีส่วนร่วม ร่วมกับชุมชน - การจัดการ ของเสีย - การเพิ่ม มูลค่าพัฒนา สินค้าเกษตร - อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อม ของสาธารณูปโภค	- มีการอธิบาย ถ่ายทอดความรู้ - การสาธิตวิธี ปฏิบัติ	- ความโดดเด่น ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง - ลดภาระ ค่าใช้จ่าย สร้าง รายได้ จากภูมิ ปัญญา	- สร้างอาชีพ - สร้างรายได้ - สร้างการมี ส่วนร่วมของ ชุมชน
	สืบสาน ภูมิ ปัญญา ไทยจาก ไม้ไผ่	- การมีส่วนร่วม ร่วมกับชุมชน - การเพิ่ม มูลค่าพัฒนา สินค้า - อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อมของ สาธารณูปโภค	- มีการอธิบาย ถ่ายทอดความรู้ - การสาธิตวิธี ปฏิบัติ	- ความโดดเด่น ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง - ลดภาระ ค่าใช้จ่าย สร้าง รายได้	- สร้างอาชีพ - สร้างรายได้ - สร้างการมี ส่วนร่วมของ ชุมชน

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงสรุปผลการประเมินศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ ในแต่ละด้าน

หมู่ ที่	สถานที่ ท่องเที่ยว / แหล่ง เรียนรู้	ศักยภาพ				ความมีคุณค่า
		การบริหาร จัดการ	การรองรับ	การให้บริการ	การดึงดูดใจ	
หมู่ 11	กลุ่มสาร ไล่แมลง, การขยาย จุลินทรีย์ EM	- การมีส่วน ร่วมกับชุมชน - การเพิ่ม มูลค่าพัฒนา สินค้า - อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อม ของสาธารณูปโภค	- มีการอธิบาย ถ่ายทอดความรู้ - การสาธิตวิธี ปฏิบัติ	- ความโดดเด่น ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง - ลดภาระ ค่าใช้จ่าย สร้าง รายได้	- สร้างอาชีพ - สร้างรายได้ - สร้างการมี ส่วนร่วมของ ชุมชน
หมู่ 12	การ บริหาร จัดการ ท้องถิ่น แบบมี ส่วนร่วม และ กลุ่ม ส่งเสริม หัวใจ ใส่ใจ ผู้สูงอายุ (ชมรม ผู้สูงอายุ ตำบล จอมบึง)	- การมีส่วน ร่วมกับชุมชน	- เดินทางสะดวก ปลอดภัย - มีความพร้อม ของสาธารณูปโภค	- มีการอธิบาย ถ่ายทอดความรู้	- ความโดดเด่น ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง	- สร้างอาชีพ - สร้างรายได้ - สร้างการมี ส่วนร่วมของ ชุมชน

ที่มา : นักวิจัย วันที่ 15 กันยายน 2555

ส่วนที่ 3 ผลการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่ามี 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่ ไป-กลับ ในวันเดียว และ 2) รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ตามตัวอย่างเส้นทางและกำหนดการดังต่อไปนี้ ทั้งนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการและความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ตามตารางที่ 2 และแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว ตามแสดงในภาพที่ 1

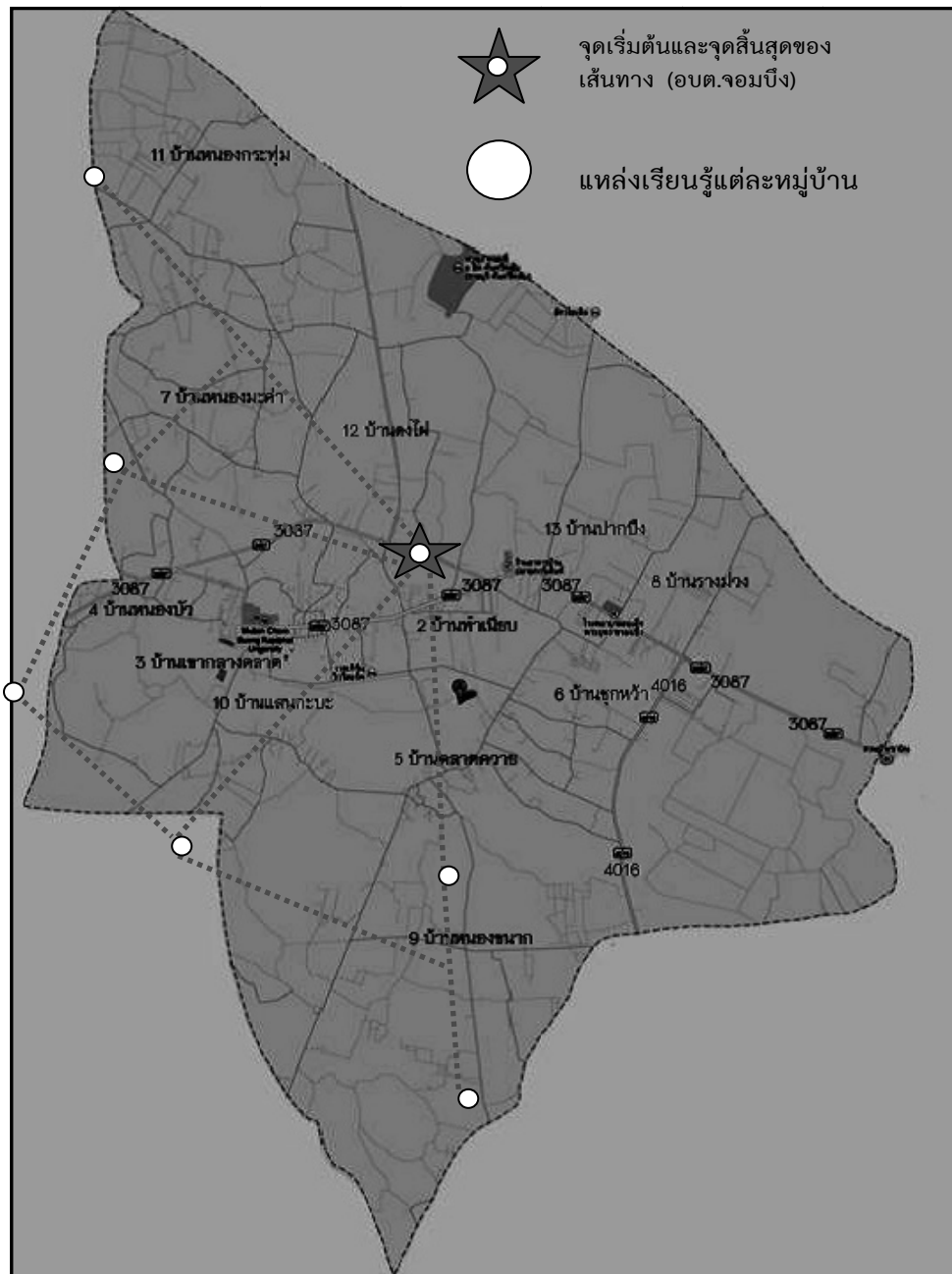

ตารางที่ 2 แสดงรูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

วัน	หมู่ที่	หมู่บ้าน	รูปแบบกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้
วันแรก			
08.30 – 10.30 (2 ชม.)	หมู่ 12	บ้านดงไผ่	ฟังการบรรยายข้อมูลเบื้องต้น ณ สำนักงาน อบต.จอมบึง ในหัวข้อ การบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม
	หมู่ 12	บ้านดงไผ่	กลุ่มส่งเสริม ห่วงใย ใส่ใจ ผู้สูงอายุ (มีเฉพาะวันที่ 5 ของทุกเดือน)
11.00 – 12.00 น. (1 ชม.)	หมู่ 11	บ้านหนองกระทุ่ม	กลุ่มสารไล่แมลง, การขยายจุลินทรีย์ EM
12.00 – 13.00 น. (1 ชม.)	รับประทานอาหารกลางวัน ณ กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อสุขภาพ		
13.00 – 13.30 น. (30 นาที)	หมู่ 7	บ้านหนองมะค่า	ผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อสุขภาพ
13.30 – 14.00 น. (30 นาที)	หมู่ 7	บ้านหนองมะค่า	กลุ่มนวดเพื่อสุขภาพ
14.30 – 15.30 น. (1 ชม.)	หมู่ 4	บ้านหนองบัว	การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ และ กลุ่มบ้าน 84 วิถีพอเพียง
15.30 – 16.30 น. (1 ชม.)	หมู่ 4	บ้านหนองบัว	ผลิตภัณฑ์เครื่องจับสัตว์น้ำขนาดจิ๋ว
17.00 น.	เข้าที่พัก โดยกระจายพักในกลุ่มสมาชิกโฮมสเตย์ตำบลจอมบึง		
วันที่สอง			
08.00 – 09.00 น. (1 ชม.)	หมู่ 10	บ้านแสนกระบะ	กลุ่มปลูกผักในตะกร้าและกลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปจากธรรมชาติ
09.00 – 10.00 น. (1 ชม.)	หมู่ 10	บ้านแสนกระบะ	สืบสานภูมิปัญญาไทยจากไม้ไผ่
10.30 – 11.30 น. (1 ชม.)	หมู่ 9	บ้านหนองขนก	สถาบันการเงิน
12.00 – 13.00 น. (1 ชม.)	รับประทานอาหารกลางวัน ณ กลุ่มห้องเรียนวิถีพอเพียง (โรงเรียนบ้านหนองขนก)		
13.00 – 14.00 น. (1 ชม.)	หมู่ 9	บ้านหนองขนก	ห้องเรียนวิถีพอเพียง (โรงเรียนบ้านหนองขนก)
14.30 – 15.30 น. (1 ชม.)	หมู่ 5	บ้านตลาดควาย	การแสดง รำโทน ไทยทรงดำ
16.00 – 16.30 น. (30 นาที)	หมู่ 12	บ้านดงไผ่	สรุปและกล่าวขอบคุณ ณ สำนักงาน อบต. จอมบึง เพื่อเดินทางกลับ โดยสวัสดิภาพ

ที่มา : นักวิจัย วันที่ 10 กันยายน 2555

ภาพที่ 1 แสดงแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ที่มา : นักวิจัย วันที่ 20 กันยายน 2555

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในเขตพื้นที่การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีมีจำนวน 12 หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการเกษตร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ที่มีศักยภาพต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนมีการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ชุมชน สังคม สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการจนถึงระดับนโยบายผ่านเวทีชุมชน ทำให้เส้นทางท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน มีความเป็นดั้งเดิม โดดเด่น ดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัยและเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งยังมีความหลากหลายของกิจกรรม ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลจอมบึง ได้รับการยอมรับและความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคนใน

ชุมชน ในฐานะของเจ้าของบ้านที่ดี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของนาฏสุดา เชนนะสิริ (2553) วารุณี เกตุสะอาด (2554) และ สมใจ ทรัพย์โคกสูง (2553) ที่พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เน้นการพาชม การประกอบกิจกรรมทางการเกษตรกรรมประเภทต่างๆ ที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในแต่ละภูมิภาค นอกจากนั้นยังมีสิ่งที่น่าสนใจตามธรรมชาติ แต่ยังคงมีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง ที่สำคัญคือ ยังมีการประชาสัมพันธ์น้อย ไม่ทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะทั่วไปจากการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ผู้รู้หลัก และทดลองเที่ยว เห็นควรให้เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางการท่องเที่ยวของตำบลจอมบึงให้เพิ่มมากขึ้น เพราะตำบลจอมบึงมีทรัพยากรทาง การท่องเที่ยว และแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจมากมาย ซึ่งจะมีคุณค่ามากยิ่งขึ้นหากมีการประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชนอย่างทั่วถึง

2) ข้อเสนอแนะเพื่อศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยเรื่องนี้อีกครั้งแต่ศึกษาเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นและความต้องการรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และควรมีการศึกษาถึงผลกระทบรอบด้านและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปสู่การจัดทำแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2553. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี : การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ทัศนีย์ นาคเสนีย์. 2555. รายงานสรุปผลโครงการบริการวิชาการ “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม” งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 จังหวัดราชบุรี : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- นาฏสุดา เชนนะสิริ. 2553. การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดสระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- วารุณี เกตุสะอาด. 2554. การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล
- สมใจ ทรัพย์โคกสูง. 2553. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สินธุ์โรบล. 2553. The Development of Agro-tourism potential by Communities Participation in Saraburi, Lopburi, Singburi and Chainat. บทความปริทัศน์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง. 2556. คู่มือจัดการ โครงการพัฒนาองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ ตำบล จอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี.
- องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง. 2555. แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2556 – 2558 องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี.
- Loumou, A; Giourga, C; Dimitrakopoulos, P; Koukoulas. 2002. Tourism Contribution to Agro Ecosystems Conservation. Greece : Lesbos Island.
- Rafael Boix. 2007. Sources of growth and competitiveness of local tourist production Systems : an application to Italy. Italy : Italy University of Florence.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์
ในจังหวัดอุบลราชธานี
Marketing Mix Factor Affecting Consumer's Decision of Selecting Buffet
in Ubonratchathani Province

ธนาศักดิ์ ข่ายกระโทก¹ สิริมา บุรณกุล² กนิษฐา คุณมี³
^{1,2}สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยราชธานี
³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี
*Kopter_gong@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์ และศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ลูกค้าที่เคยใช้บริการและบริโภคอาหารบุฟเฟต์ในจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 15-25 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพนักเรียนนักศึกษา รายได้ต่อเดือน 10,000-15,000 บาท ประเภทอาหารบุฟเฟต์ที่รับประทานบ่อยที่สุด คือ อาหารปิ้งย่าง เหตุผลในการเลือกรับประทานอาหารบุฟเฟต์ คือ เปรียบเทียบราคาแล้วคุ้มค่า โดยส่วนใหญ่มาใช้บริการกับเพื่อน จำนวนคนที่ใช้บริการต่อครั้งจำนวน 3 – 4 คน วันที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์ – อาทิตย์ ใช้บริการในช่วงค่ำ (17.01-22.00 น.) โดยมีราคาต่อหัวต่อหัว 201 – 400 บาท ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีระดับความสำคัญมากในการตัดสินใจเลือกใช้บริการคือ ปัจจัยด้านราคา รองลงมาคือ ปัจจัยผลิตภัณฑ์และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด โดยปัจจัยรายชื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารบุฟเฟต์ของผู้บริโภคที่สำคัญมากที่สุดคือ ความคุ้มค่าของอาหารเมื่อเทียบราคา

คำสำคัญ: อาหารบุฟเฟต์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ผู้บริโภค

Abstract

The objective of this research was to study the factors of service marketing mix that affected the consumers' decision on making a choice of buffet restaurants, as well as to study the consumers' behaviors when using the service of buffet restaurants. The sample group used in this research was 400 consumers. The researcher used convenience sampling method and questionnaires as a tool to collect data. The data analysis was done by using percentage, mean, and standard deviation.

According to the results, the majority of the consumers was female at aged ranging from 15-25 years old, generally studied or graduated bachelors' degree. They were mostly students with an average income of 10,000 – 15,000 baht per month. The most frequent food choice that they made was a kind of grilled food as they thought it was worth comparing to its price, and they usually came with friends. For the number of their group coming to the buffet restaurants, it was about 3-4 people each time. Weekend was the most favorite for them to come and usually in the evening from 17.01-22.00 hrs. The price was ranged from 201-400 THB per head. The factors of the market mix that had influence to their decision making were the prices, followed by the products, market campaign, respectively. The most important aspect was the worthiness comparing to the price.

Keywords: Buffet, Marketing Mix , Customer

บทนำ

“อาหาร” ถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้เพื่อความอยู่รอดในสังคมที่มนุษย์จะต้องปรับตัว และเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งคนในเมืองหลวงมีการดำรงชีวิตที่เร่งรีบ ทั้งจากการเดินทางและจากการทำงานทำให้มีการปรุงอาหารภายในบ้านน้อยลง ร้านอาหารก็เป็นอีกแหล่งหนึ่งที่ใช้พบปะสังสรรค์ ระหว่างครอบครัวหรือหมู่เพื่อนฝูงผู้ร่วมงาน ฯลฯ ส่งผลให้ร้านอาหารเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเมืองมากขึ้น ตั้งแต่ร้านอาหารข้างทาง ร้านอาหารในห้างสรรพสินค้าไปจนถึงภัตตาคารโรงแรมต่างๆ

ธุรกิจร้านอาหารแบบบุฟเฟ่ต์หรือ “All you can eat” คือเมื่อจ่ายเงินแล้วจะรับประทานเท่าไรก็ได้ตามความพอใจในราคาที่แตกต่างกัน ในแต่ละประเภทร้านอาหารหรือแบรนดเป็นการบริการอาหารและเครื่องดื่มรูปแบบหนึ่งที่ได้รับ ความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากลูกค้าจะบริการตนเองเป็นบริการลูกค้าจำนวนมาก แต่ใช้พนักงานในการบริการจำนวนน้อย โดยมีพนักงานบริการคอยดูแลอำนวยความสะดวกบ้างแต่มีจำนวนไม่มากนัก จุดเด่นของการบริการแบบบุฟเฟ่ต์ คือลูกค้ารู้สึก เป็นอิสระในการเลือกรับประทานอาหาร หากรายการใดไม่ต้องการรับประทานก็จะไม่เลือกตักใส่จานของตน (ปิยพรรณ กลั่นกลิ่น, 2545)

ซึ่งปัจจุบัน คำว่าบุฟเฟ่ต์ในภาษาไทยได้ขยายความหมายถึงแบบการขายอาหารซึ่งผู้ขายจัดอาหารไว้หลายอย่าง และคิดราคาอาหารเหมาเป็นรายบุคคล ผู้ซื้อเลือกหยิบอาหารรับประทานเองและรับประทานได้เต็มที่ตามความพอใจ ทั้งมีการจัดอาหารหลายๆ แบบด้วย เช่น บุฟเฟ่ต์อาหารไทย บุฟเฟ่ต์อาหารญี่ปุ่น บุฟเฟ่ต์อาหารเจ บุฟเฟ่ต์ข้าวต้ม บุฟเฟ่ต์ อาหารปังย่าง ซึ่งเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ทั้งที่เป็นแบรนดของอาหารต่างชาติ เช่น ซาบูชิ โออิชิ หรือแบรนดไทยอย่างฮอทพอพ หรือแม้กระทั่งในโรงแรมห้าดาวก็มีการจัดอาหารบุฟเฟ่ต์ไว้บริการลูกค้าเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในด้านของความคุ้มค่าและความหลากหลายในรูปแบบของผู้บริโภคอาหารชนิดต่างๆ (ศ.ดร.ภาณุจนา นาคสกุล, 2550)

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่และเป็นแหล่งเศรษฐกิจ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งมีร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ที่มีจำนวนมากและมีความหลากหลาย ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะ ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อที่จะนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาไปวางแผนการปรับแผนกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อรองรับต่อความต้องการของ ผู้บริโภคและเป็นแนวทางในการแข่งขันตลาดธุรกิจร้านอาหารได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟ่ต์

นิยามศัพท์

ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ หมายถึง ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสิ่งนำเสนอทางกายภาพ และปัจจัยด้านกระบวนการ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการวิจัยดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) กล่าวว่า ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ ขนาดครอบครัว สถานภาพครอบครัว รายได้ อาชีพ การศึกษา เหล่านี้เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ เป็นลักษณะที่สำคัญและสถิติที่วัดได้ของประชากรที่ช่วยกำหนดตลาดเป้าหมาย ในขณะที่ลักษณะด้านจิตวิทยาและสังคม วัฒนธรรมช่วยอธิบายถึงความคิด และความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ จะสามารถเข้าถึงและมีประสิทธิภาพต่อการกำหนดตลาดเป้าหมายรวมทั้งง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรอื่น

ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการ (7Ps) (Services Marketing Mix) หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่ควบคุมได้และนำมาใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยเครื่องมือต่อไปนี้ (ธีรกิติ นวรัตน์ ณ อยุธยา, 2549)

- 1.ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์จึงประกอบด้วย สินค้า บริการ ความคิด สถานที่องค์กรหรือบุคคล
- 2.ด้านราคา (Price) คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงินราคาเป็นต้นทุนของลูกค้าผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ผลิตภัณฑ์กับราคาผลิตภัณฑ์นั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าเขาก็จะตัดสินใจซื้อ
- 3.ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อเพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมทางการซื้อการติดต่อสื่อสารอาจใช้พนักงานขายทำการขาย (Personal Selling) และการติดต่อสื่อสารโดยไม่ใช้คน (Nonpersonal Selling) เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีหลายประการซึ่งอาจเลือกใช้หนึ่งหรือหลายเครื่องมือต้องใช้หลักการเลือกใช้เครื่องมือสื่อสารแบบประสมประสานกัน (Integrated Marketing Communication) โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับลูกค้าผลิตภัณฑ์คู่แข่งชั้นโดยบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันได้
- 4.ด้านการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง สถานที่ในการนำเสนอหรือสำหรับใช้ในการขายสินค้า และ บริการ ควรเลือกทำเลที่ตั้ง หรือช่องทางในการขายสินค้า ให้ตรงกลุ่มเป้าหมายเรามากที่สุด สามารถเดินทางสัญจรได้อย่างสะดวก รวดเร็ว มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ดีในบริเวณนั้นๆ
- 5.ด้านบุคคล (People) การคัดเลือกการฝึกอบรมและการจูงใจพนักงานเพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจให้กับลูกค้าเป็นอย่างมากและสร้างความแตกต่างให้เหนือคู่แข่งชั้นซึ่งเป็นการสัมพันธ์ระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อองค์กร
- 6.ด้านหลักฐานทางกายภาพ (Physical Evidence) การแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการบริการให้กับลูกค้า โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวมโดยผ่านการใช้หลักฐานที่มองเห็นคุณค่าของการบริการที่ส่งมอบอย่างด้านการเจรจา ต้องสุภาพอ่อนโยน การให้บริการที่รวดเร็ว และประโยชน์ด้านอื่นๆ ที่ลูกค้าควรจะได้รับ
- 7.ด้านกระบวนการ (Process) คือ กระบวนการเพื่อจัดส่งบริการให้กับลูกค้าเพื่อให้เกิดความแตกต่าง สร้างความพึงพอใจ และเกิดความประทับใจเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการในการให้บริการ รวมทั้งวิธีการทำงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างและการนำเสนอบริการให้กับลูกค้า

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) วิธีการดำเนินงานวิจัยนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประชากรสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่เคยใช้บริการและบริโภคอาหารบุฟเฟต์ในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีอายุตั้งแต่ 15 ขึ้นไป เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมากและไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนได้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทางของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในกรณีที่ประชากรมีขนาดใหญ่ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามโดยขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรม ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและพฤติกรรมผู้บริโภค จากนั้นได้สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนประกอบด้วย

- 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และระดับการศึกษา
- 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค เป็นคำถามจำนวน 9 ข้อ เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารแบบบุฟเฟต์
- 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นคำถามจำนวน 34 ข้อ ที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสิ่งนำเสนอทางกายภาพ และปัจจัยด้านกระบวนการ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาแบบสอบถามดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมจากตำราเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคกระบวนการตัดสินใจซื้อและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดจากหนังสือวารสารเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามโดยออกแบบสอบถามและวิธีการตอบคำถาม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิในด้านพฤติกรรมด้านการตลาด และด้านสถิติเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Validity) ของเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 400 ชุด โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวกหรือแบบบังเอิญ (Convenience Sampling Design)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) คือร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการบรรยายลักษณะข้อมูลทั่วไปพฤติกรรม ตลอดจนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคและบริการร้านอาหารบุฟเฟต์ในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้โปรแกรมคำนวณทางสถิติ

สำหรับการวัดระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์ ในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการให้ระดับความสำคัญด้วยคะแนน (Rating Scale) ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548)

- 1) ค่าระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายความว่ามีความสำคัญมากที่สุด
- 2) ค่าระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายความว่ามีความสำคัญมาก
- 3) ค่าระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายความว่ามีความสำคัญปานกลาง
- 4) ค่าระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายความว่ามีความสำคัญน้อยและ
- 5) ค่าระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายความว่ามีความสำคัญน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 62 มีอายุ 15-25 ปี ร้อยละ 51 ประกอบอาชีพพนักงานเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 41 สถานะภาพโสด ร้อยละ 65 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 61.75 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-15,000 บาท ร้อยละ 41.25

2. ข้อมูลด้านพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารบุฟเฟต์

ผู้บริโภคเลือกประเภทอาหารบุฟเฟต์ที่รับประทานบ่อยที่สุดส่วนใหญ่เป็นอาหารปิ้งย่างร้อยละ 58.75 รองลงมาคืออาหารประเภทสุกี้/หม้อไฟ/ชาบูร้อยละ 38.5 และอาหารนานาชาติร้อยละ 2.75 เหตุผลที่เลือกใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์ส่วนใหญ่คือ เปรียบเทียบราคาแล้วคุ้มค่า ร้อยละ 40.25 รองลงมาคือ มีเมนูให้เลือกหลากหลาย ร้อยละ 29.25 และใกล้บ้าน/สถานศึกษา/สถานที่ทำงานร้อยละ 71 ตามลำดับ โดยมาใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์ส่วนใหญ่มากับกลุ่มเพื่อนร้อยละ 48.5 รองลงมา คนรัก/คู่สมรสร้อยละ 24.25 และครอบครัว/ญาติร้อยละ 20.25 บุคคลที่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกร้านอาหารบุฟเฟต์ส่วนใหญ่คือ กลุ่มเพื่อนร้อยละ 58.5 รองลงมาคือ คนรัก/คู่สมรสร้อยละ 22 และตนเอง ร้อยละ 9.25 จำนวนคนที่ร่วมใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์ในแต่ละครั้งส่วนใหญ่จำนวน 3-4 คน ร้อยละ 46.25 รองลงมาจำนวน 1-2 คน ร้อยละ 32.75 และจำนวน 5-6 คน ร้อยละ 17.5 วันที่มาใช้บริการส่วนใหญ่คือวันเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 48 รองลงมาคือ วันหยุดนักขัตฤกษ์ ร้อยละ 32.25 และวันจันทร์-ศุกร์ ร้อยละ 8.5 ความถี่ในการใช้บริการส่วนใหญ่คือ เดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 59 รองลงมาคือ 2 สัปดาห์/ครั้ง ร้อยละ 19.25 และแล้วแต่โอกาส ร้อยละ 11.75 ช่วงเวลาที่ใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์ส่วนใหญ่คือ ช่วงค่ำ เวลา 17:01-22:00 น. ร้อยละ 71 รองลงมาคือ ช่วงเย็นเวลา 14:01-17:00 น. ร้อยละ 20.5 และช่วงเที่ยงเวลา 11:01-14:00 น. ร้อยละ 5 ราคาอาหารบุฟเฟต์ต่อหัวที่ทานเป็นประจำส่วนใหญ่ 201-400 บาท ร้อยละ 87.75 รองลงมาคือ ไม่เกิน 200 บาท ร้อยละ 9.25 และ 401 - 600 บาท ร้อยละ 3 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลพฤติกรรมมารบริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์

พฤติกรรมมารบริโภค		ร้อยละ
ประเภทของอาหารบุฟเฟต์ที่รับประทานบ่อยที่สุด	ปิ้งย่าง	58.75
	สุกี้/หม้อไฟ/ชาบู	38.50
	อาหารนานาชาติ	2.75
เหตุผลที่ท่านเลือกใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์	เปรียบเทียบราคาแล้วคุ้มค่า	40.25
	มีเมนูให้เลือกหลากหลาย	29.25
	ใกล้บ้าน/สถานศึกษา/ที่ทำงาน	17.00
	ตราสินค้าเป็นที่รู้จัก	8.50
	ใช้ความเคยชิน	3.75
	มารยาทของพนักงาน	1.25
บุคคลที่มารับบริการร้านอาหารบุฟเฟต์ด้วย	กลุ่มเพื่อน	48.50
	คนรัก/คู่สมรส	24.25
	ครอบครัว/ญาติ	20.25
	หัวหน้าที่ทำงาน/ลูกค้า	4.50
	คนเดียว	2.50
บุคคลที่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกร้านอาหารบุฟเฟต์	กลุ่มเพื่อน	58.50
	คนรัก/คู่สมรส	22.00
	ตนเอง	9.25
	ครอบครัว/ญาติ	7.75
	หัวหน้าที่ทำงาน/ลูกค้า	2.50
จำนวนคนที่ร่วมใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์ในแต่ละครั้ง	1 – 2 คน	32.75
	3 – 4 คน	46.25
	5 – 6 คน	17.50
	มากกว่า 6 คน	2.50
วันที่มารับบริการร้านอาหารบุฟเฟต์	วันจันทร์ – ศุกร์	8.50
	วันเสาร์ – อาทิตย์	48.00
	วันหยุดนักขัตฤกษ์	32.25
	วันสำคัญต่างๆ	6.25
	แล้วแต่โอกาส	5.00
ความถี่ในการใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์	เกือบทุกวัน	1.25
	สัปดาห์และครั้ง	8.75
	2 สัปดาห์/ครั้ง	19.25
	เดือนละครั้ง	59.00
	แล้วแต่โอกาส	11.75
ช่วงเวลาที่ใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟต์	ช่วงเช้า (08.00 – 11.00 น.)	3.50
	ช่วงเที่ยง (11.01 – 14.00 น.)	5.00
	ช่วงเย็น (14.01 – 17.00 น.)	20.50
	ช่วงค่ำ (17.01 – 22.00 น.)	71.00
ราคาอาหารบุฟเฟต์ต่อหัวที่ท่านเป็นประจำ	ไม่เกิน 200 บาท	9.25
	201 – 400 บาท	87.75
	401 – 600 บาท	3.00

3.ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์

3.1 ลำดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์ ในจังหวัดอุบลราชธานีคือ (1) ด้านราคา (2) ด้านผลิตภัณฑ์ (3) ด้านการส่งเสริมการตลาด (4) ด้านการจัดจำหน่าย (5) ด้านบุคคล (6) ด้านหลักฐานทางกายภาพ และ (7) ด้านกระบวนการ ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการรายปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	SD.	การแปลผล
1	ด้านราคา	4.13	1.07	มาก
2	ด้านผลิตภัณฑ์	4.02	1.27	มาก
3	ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.98	1.43	มาก
4	ด้านการจัดจำหน่าย	3.95	1.03	มาก
5	ด้านบุคคล	3.79	0.86	มาก
6	ด้านหลักฐานทางกายภาพ	3.67	0.94	มาก
7	ด้านกระบวนการ	3.61	1.02	มาก
โดยรวม		3.96	1.32	มาก

3.2 ลำดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์ ในจังหวัดอุบลราชธานีเรียงลำดับจากมากไปน้อย 10 อันดับแรก ในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการรายข้อที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 10 อันดับแรก

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	SD.	การแปลผล
1	ความคุ้มค่าของอาหารเมื่อเทียบกับราคา	4.67	0.91	มากที่สุด
2	มีการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ	4.48	1.01	มาก
3	ราคามีความเหมาะสมกับระยะเวลาที่ให้บริการ	4.42	1.08	มาก
4	ความหลากหลายของอาหาร	4.42	1.05	มาก
5	รสชาติของอาหาร	4.37	1.00	มาก
6	ราคาถูกกว่าร้านอื่น	4.18	1.01	มาก
7	มีการจัดพื้นที่ให้บริการแยกเป็นสัดส่วนสะดวกต่อการเลือกอาหาร	4.12	1.02	มาก
8	สถานที่ตั้งมีความสะดวกต่อการเดินทาง	4.03	1.01	มาก
9	พนักงานมีความเพียงพอในการบริการ	4.03	0.71	มาก
10	ความสะอาดของอาหาร	3.98	0.90	มาก

เมื่อพิจารณาปัจจัยทางการตลาดบริการเป็นรายปัจจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

3.2.1 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุด คือ รสชาติอาหาร รองลงมาคือ ความหลากหลายของอาหาร และความสะอาดของอาหาร

3.2.2 ปัจจัยด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟต์อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุด คือ ความคุ้มค่าของอาหารเมื่อเทียบกับราคา รองลงมาคือ ราคาที่เหมาะสมกับปริมาณของอาหารและราคาถูกกว่าร้านอื่น

3.2.3 ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุดคือ สถานที่ตั้งมีความสะดวกต่อการเดินทาง รองลงมาคือ ความสะอาดและการจัดวางโต๊ะมีความเหมาะสม และบรรยากาศของร้านและการตกแต่งร้านที่สวยงาม

3.2.4 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุดคือ มีการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ รองลงมาคือ การโฆษณาที่ดึงดูดความสนใจ และ มีส่วนลดพิเศษสำหรับสมาชิก

3.2.5 ปัจจัยด้านบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุดคือ พนักงานเพียงพอในการบริการ รองลงมาคือ พนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ดี และพนักงานให้บริการลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน

3.2.6 ปัจจัยด้านกระบวนการมีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.61 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุดคือ มีบริการที่รวดเร็ว รองลงมาคือ มีการคิดเงินอย่างถูกต้อง

3.2.7 ปัจจัยด้านหลักฐานทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคมากที่สุดคือ มีการจัดพื้นที่ให้บริการ แยกเป็นสัดส่วน สะดวกต่อการเลือกอาหาร รองลงมาคือ มีโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ ภาชนะที่สะอาด และมีความสะอาดทั้งภายในร้านและภายนอกร้าน

สรุปและอภิปรายผล

1. การสรุปผลการศึกษา การวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ของผู้บริโภคใน จังหวัดอุบลราชธานีสรุปผล ดังนี้

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 15- 5 ปี ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา

สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-15,000 บาท

1.2 พฤติกรรมการบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ส่วนใหญ่เป็นอาหารปิ้งย่าง เหตุผลที่เลือกใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ คือ เปรียบเทียบราคาแล้วคุ้มค่า มาใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟ่ต์กับกลุ่มเพื่อน บุคคลที่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ คือ กลุ่มเพื่อน จำนวนคนที่ร่วมบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ในแต่ละครั้ง จำนวน 3 - 4 คน วันที่มาใช้บริการ คือ วันเสาร์ - อาทิตย์ ความถี่ในการใช้บริการ เดือนละ 1 ครั้ง ช่วงเวลาที่ใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ คือ ช่วงค่ำ เวลา 17:01 น. - 22:00 น. ราคาอาหารต่อหัวที่ทานเป็นประจำ 201-400 บาท

1.3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกบริโภคบุฟเฟ่ต์ ในจังหวัดอุบลราชธานีมากที่สุดคือ ด้านราคา เมื่อพิจารณาปัจจัยรายข้อพบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ ความคุ้มค่าของอาหารเมื่อเทียบกับราคา รองลงมาคือ มีการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ และราคามีความเหมาะสมกับระยะเวลาที่ให้บริการ

2. การอภิปรายผลผลการศึกษา การวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการบุฟเฟ่ต์ของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานีสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

2.1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง วันที่ใช้บริการคือวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรา ถาวรระ พฤติกรรมการบริโภคอาหารแบบบุฟเฟ่ต์ของผู้บริโภค กรณีศึกษาภัตตาคารอาหารญี่ปุ่นชาบูชิ ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างของลูกค้า ที่มาบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และใช้บริการในช่วงวันเสาร์ - อาทิตย์ ซึ่งวันเสาร์ - อาทิตย์ เป็นวันหยุดที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ทานข้าวนอกบ้าน

2.2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคามีผลต่อการบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์มากที่สุด และเมื่อพิจารณาปัจจัยรายข้อ ปัจจัยด้านราคา คือ ความคุ้มค่าของอาหารเมื่อเทียบกับราคา ก็เป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุด ดังนั้น สถานบริการจะต้องคำนึงถึงปัจจัยในการกำหนดราคา ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสมและมีความยุติธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับสถานบริการอื่น โดยคำนึงถึงคุณภาพของการบริการที่ผู้บริโภคต้องการ สอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ กล่าวว่า ผลประโยชน์หรือความพึงพอใจที่สนองความต้องการแก่ลูกค้า บริษัทจำเป็นต้องทราบถึงคุณลักษณะของการบริการ สิ่งหนึ่งก็คือ การกำหนดราคาการให้บริการ จะต้องมีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการ ชัดเจนและง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่แตกต่างกัน และ สอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะกล่าวว่า จะต้องกำหนดราคาผลิตภัณฑ์

หรือบริการให้เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง ต้นทุนที่เกิดขึ้น และคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ผู้บริโภคต้องการ ซึ่งกลยุทธ์ด้านราคาจะต้องคำนึงถึง คุณค่าที่รับรู้ในสายตาลูกค้า ซึ่งจะต้องพิจารณาการยอมรับของลูกค้าของผลิตภัณฑ์ที่สูงกว่าราคาผลิตภัณฑ์นั้น และต้องคำนึงถึงต้นทุนสินค้าหรือบริการและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องด้วย

2.3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ ด้านผลิตภัณฑ์

ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ความหลากหลายของอาหาร รองลงมาคือ รสชาติของอาหาร เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ หากมีสินค้าหรือบริการหลายประเภทและหลายชนิด จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบริการมากกว่าร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ร้านอื่น สอดคล้องกับ อดุลย์ จาตุรงค์กุล และ ดลยา จาตุรงค์กุล กล่าวว่า คุณสมบัติอย่างหนึ่งของร้านค้าที่เป็นตัวกำหนดกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการร้านค้านั้น คือ การมีสินค้าหลายประเภทและหลายชนิดทำให้มีอิทธิพลต่อการขึ้นชอบร้านค้ามากกว่าสิ่งอื่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเสนอแนวทางในการดำเนินการเพื่อความสัมฤทธิ์ผลในการวิจัยในครั้งนี้ สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยมีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ ในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจในเรื่องความคุ้มค่าของอาหารเมื่อเทียบกับราคา ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องของคุณภาพอาหาร และการบริการเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ถึงความคุ้มค่าที่ได้รับ และก่อให้เกิดการมาใช้บริการซ้ำๆ รวมถึงจะต้องมีการนำเสนอสินค้าและบริการชนิดใหม่ๆ ออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการสร้างความแตกต่างแปลกใหม่และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ร้าน

2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการสำรวจเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่เคยบริโภคอาหารบุฟเฟ่ต์ในจังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น ขอบเขตการศึกษาอาจทำให้ไม่สามารถสะท้อนถึงกลุ่มผู้บริโภคในพื้นที่อื่นๆได้ จึงควรที่จะศึกษาในเรื่องของพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในพื้นที่อื่นๆ หรือการขยายขอบเขตในการวิจัยให้กว้างกว่านี้ทั้งในส่วนระดับภูมิภาคหรือในระดับประเทศ รวมถึงศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่จะสามารถส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ในพื้นที่อื่นๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ธานีรินทร์ ศิลปจารุ. 2548. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ : วี.อินเตอร์พรีนซ์.
ธีรภักดิ์ นวรัตน์ ณ อยุธยา. 2549. การตลาดบริการแนวคิดและกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ปิยพรรณ กลิ่นกลิ่น. 2545. อาหารเครื่องดื่มและบริการในภัตตาคาร. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ศูนย์วิจัยแอมแบค.
รุจิรา ถาวรระ. 2549. พฤติกรรมการบริโภคอาหารแบบบุฟเฟ่ต์ของผู้บริโภค. ปรินญาณิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาการตลาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2541. การบริหารการ ตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
อดุลย์ จาตุรงค์กุล และ ดลยา จาตุรงค์กุล. 2546. พฤติกรรมผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประเพณีสงกรานต์มอญจังหวัดราชบุรีในมุมมองของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Mon's Songkran Festival in Ratchaburi Province from Creative Tourism Perspective

สัจจา ไกรศรรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาประเพณีสงกรานต์มอญ จังหวัดราชบุรีในมุมมองของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มาเป็นกรอบในการพิจารณาการจัดงานประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยเชื้อสายมอญ จังหวัดราชบุรี ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล สัมภาษณ์กลุ่มบุคคล และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การบรรยายจะเน้นเนื้อหาตามที่ปรากฏ ไม่เน้นการตีความหรือการหาความหมายที่ซ่อนไว้เบื้องหลัง

ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยเชื้อสายมอญ มีองค์ประกอบที่สามารถนำไปพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ ทั้งในแง่ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การสร้างประสบการณ์การมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในงานประเพณีสงกรานต์ได้มากกว่าการเป็นผู้ชม และ เป็นการท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง

ประเพณีสงกรานต์ที่บ้านมอญ จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้เป็นส่วนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมได้หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมการแต่งกาย การละเล่น การผลิตงานหัตถกรรมท้องถิ่น การบริโภคและทานอาหารในช่วงเทศกาลสงกรานต์ การทานข้าวแช่มอญ การทำขนมกาละแม ทานอาหารพื้นถิ่นอื่น การเข้าร่วมสืบสานประเพณีสงกรานต์ในรูปแบบดั้งเดิม ที่แตกต่างไปจากสงกรานต์ตามกระแสนิยม และยังสามารถใช้เป็นเครื่องมืออนุรักษ์ พื้นฟูประเพณีท้องถิ่น เช่น การแต่งกาย การละเล่นแบบดั้งเดิมให้สามารถคงอยู่คู่กับชุมชนได้

คำสำคัญ : สงกรานต์มอญ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี

Abstract

The research entitled, 'Mon's Songkran Festival in Ratchaburi Province from Creative Tourism Perspective' was adopted from the creative tourism concept to be as a framework to analyze Songkran festival arrangement of Mon-Thai people in Ratchaburi province. This qualitative research employed in-depth interview, focus group and participatory observation techniques. Content analysis was applied to describe the data from actual phenomena without interpretation or connotation of the contents.

The research result revealed that Mon's Songkran festival had appropriate factors to develop into creative tourism, in terms of establishment relationship between hosts and guests, cross-cultural learning dissemination, opportunity for the tourist to have experience to participate in activities and had more roles, not as just viewers, and the festival was a unique tourism activity.

Mon's Songkran festival, one of local culture, could be developed as kind of creative tourism activity, which would create learning experience among tourists to join various activities in the festival; for example, costume culture, culture of play, local handicrafts, food in the festival, such as Kao Chae

(cooked rice in cold water with condiments), kalamae (Mon's caramel candy) making, other local food, as well as maintaining the traditional Songkran festival which was different from the contemporary one. Furthermore, this festival could be applied as a tool to conserve and restore local culture such as traditional costumes and plays in the community.

Keywords : Mon's Songkran Festival, Creative Tourism Perspective, Ratchaburi Province

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยทั้งในแง่ของระบบเศรษฐกิจในฐานะที่เป็นอุตสาหกรรมที่นำเงินตราเข้าประเทศ เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจห้องพักและโรงแรม ธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจการขนส่ง และธุรกิจการนำเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ความสำคัญในแง่ของเศรษฐกิจแล้ว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีความสำคัญในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคม กล่าวคือ เมื่อเกิดการท่องเที่ยวขึ้นย่อมต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชนในการสร้างสิ่งใหม่ๆ และเป็นปัจจัยที่นำความเจริญมาให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการท่องเที่ยว อีกทั้งการท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ในการศึกษาหาความรู้ เพราะการท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และความสวยงามของจุดหมายปลายทางด้วยประสบการณ์ตรงที่แตกต่างอย่างยิ่งจากการอ่านหนังสือหรือรับทราบข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ

หลายประเทศใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างรายได้ และสร้างงานให้กับประเทศจนส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็วกระจายไปทั่วโลก โดยในแต่ละแห่งต่างมีระบบการบริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น การบริการนำเที่ยว มัคคุเทศก์ สถานที่พักแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร สินค้าของที่ระลึก และระบบการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยเข้ามาเป็นสะพานเชื่อมโยงให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยวตามประสงค์ ในอดีตการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว และนำมาสู่รายได้ของประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น ลักษณะของการจัดการการท่องเที่ยวจึงเป็นรูปแบบการจัดการที่เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่เป็นหลักโดยมุ่งเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด อันจะทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด โดยมีได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาในระยะยาวจากการท่องเที่ยว ทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เกิดความเสื่อมโทรมและไม่สามารถปรับคืนสู่สภาพเดิมด้วยตัวมันเองได้ ประกอบกับกระแสอนุรักษ์และเสียงเรียกร้องให้คืนสภาพความสมบูรณ์แก่ธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงและต่อเนื่องมากขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถูกจับตามองว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทั้งของแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมชุมชนมากกว่าผลตอบแทนที่ได้รับมา

จากมุมมองด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมดังกล่าว ก่อให้เกิดรูปแบบแนวคิดที่หาว่าอย่างไร จึงจะทำให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และรักษาสมดุลของการอนุรักษ์ให้ทรัพยากรการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมยังคงอยู่อย่างยั่งยืน แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับ และก่อให้เกิดกระแสแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (Sustainable Development) มีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ หรือเชิงนิเวศน์ (Eco-Tourism) หรือ Green Tourism อย่างเป็นทางการพัฒนาท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ ขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยหนึ่งในแนวทางนั้นก็คือ แนวทางการพัฒนา “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” คำว่า “ความสร้างสรรค์” หรือ “ความคิดสร้างสรรค์” มีบทบาทในสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถูกจัดเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่จะช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นความสร้างสรรค์สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงการออกแบบบุคลิกสินค้าหรือบริการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพียงเท่านั้น แต่หากกล่าวถึงความสร้างสรรค์ในแบบ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” แล้วนั้น ยังหมายรวมถึงวิธีการเที่ยวของนักท่องเที่ยวอีกด้วย มูทริกา พุกษาพงษ์ (2555) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า “เป็นคำศัพท์บัญญัติใหม่เพื่อใช้เรียกการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งซึ่งมีมานานแล้วแต่กลับไม่มีชื่อเรียก และเริ่มมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวประเภทนี้ในแวดวงการท่องเที่ยวแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้าๆ เป็นเวลาร่วมหนึ่งศตวรรษ จวบจนนักวิชาการและผู้คร่ำหวอดด้านการท่องเที่ยวจากหลายมุมโลกได้รวมตัวกันในงานประชุมนานาชาติเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรก ณ เมืองซานตาเฟ มลรัฐนิวเม็กซิโก ประเทศ

สหรัฐอเมริกา เมื่อปลายปี พ.ศ. 2552 ทำให้เกิดคำนิยามอย่างเป็นทางการสำหรับ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ว่าเป็น “การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของสถานที่ ผ่านประสบการณ์ตรง และการมีส่วนร่วม กับผู้คนเจ้าของวัฒนธรรม”

ประเพณีสงกรานต์ในประเทศไทยจัดเป็นงานประเพณีหลักที่มีการฉลองสงกรานต์กันทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เป็นเทศกาลที่มีวันหยุดยาว จนกลายเป็นวันกลับบ้านของผู้ใช้แรงงานและเป็นวันหยุดของคนไทยบางกลุ่ม หลายหน่วยงานต่างรณรงค์จัดงานเฉลิมฉลองสงกรานต์และใช้เป็นกิจกรรมดึงดูดให้คนเข้ามาในพื้นที่ ประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญนับเป็นอีกประเพณีหนึ่งที่มีความเป็นมาและมีเอกลักษณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว มีการกำหนดวันในการจัดงานที่ค่อนข้างยาวนาน และมีการเตรียมงานหลากหลายขั้นตอน เช่น เตรียมข้าวแช่มอญ เตรียมการกวาดกละแหม การทำขนมจีน การแห่กแห่ปลา การสงน้ำพระ การทำเครื่องสังเวยเทพีสงกรานต์ เป็นต้น จากความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของประเพณีสงกรานต์มอญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาประเพณีการเล่นสงกรานต์ของกลุ่มชาติพันธุ์มอญในจังหวัดราชบุรี ซึ่งในอดีตเคยเป็นคนพลัดถิ่นที่ยังคงสืบสานและสืบทอดประเพณีการเล่นสงกรานต์ดั้งเดิมของตน ให้กลุ่มชาติพันธุ์และท้องถิ่น เพื่อยกระดับสู่การท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ อันจะเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดงานเฉลิมฉลองสงกรานต์ของจังหวัด ให้เห็นถึงคุณค่าและวัฒนธรรมดั้งเดิม อันจะเป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนที่สนใจได้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในวันสงกรานต์ที่ยังคงคุณค่าของประเพณีโบราณ และยังเป็นการเผยแพร่กิจกรรมของจังหวัด รวมถึงร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของงานประเพณีสงกรานต์มอญสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเรื่อง ประเพณีสงกรานต์มอญจังหวัดราชบุรีในมุมมองของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการศึกษา โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์มอญ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม จากหน่วยของข้อมูลซึ่งเป็นผู้รู้ชาวมอญในพื้นที่ จำนวน 35 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดราชบุรี ตลอดจนแนวทางที่จะยกระดับสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยกำหนดพื้นที่ศึกษาในเขตวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายมอญ อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมพื้นถิ่น ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ เป็นชุมชนมอญดั้งเดิมที่มีหลักฐานถึงการก่อตั้งชุมชนมาตั้งแต่ สมัยกรุงศรีอยุธยา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับการปรากฏการณ์ที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ นำมาจัดกลุ่ม สรุปประเด็น นำเสนอด้วยการบรรยาย และพรรณนาประกอบภาพ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการศึกษา

1. สงกรานต์ที่บ้านมอญ จังหวัดราชบุรี อำเภอ ไร่ขิง (2546 หน้า 38-44) ปรากฏชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญได้กล่าวถึงงานประเพณีสงกรานต์บ้านมอญว่าเป็นเทศกาลที่สำคัญและยิ่งใหญ่ของคนไทยเชื้อสายมอญ เพราะเป็นเทศกาลปีใหม่ ดวงอาทิตย์โคจรเข้าสู่ราศีเมษ เป็นปีใหม่ทางสุริยคติ ตรงกับวันที่ 13 14 15 16 17 และ 18 ของทุกปี คนไทยเชื้อสายมอญเชื่อว่า วันที่ 13 เมษายนเป็นวันมหาสงกรานต์ เป็นวันที่เทวดารักษาโลกเสด็จกลับสู่สวรรค์ เป็นวันสิ้นปีเก่า วันที่ 14 เมษายน เป็นวันเนาหรือวันว่าง วันนี้ไม่มีเทวดารักษาโลก อยู่ระหว่างปีเก่ากับปีใหม่ วันที่ 15 เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ หรือวันเถลิงศก เป็นวันที่เทวดาองค์ใหม่ เสด็จลงมารักษาลोकมนุษย์ คนไทยเชื้อสายมอญที่ลุ่มน้ำแม่กลองจึงจัดทำศาลพร้อมเครื่องบูชา อาหาร ต้อนรับเทวดาองค์ใหม่ที่บริเวณหน้าบ้านตนแทบทุกครัวเรือน

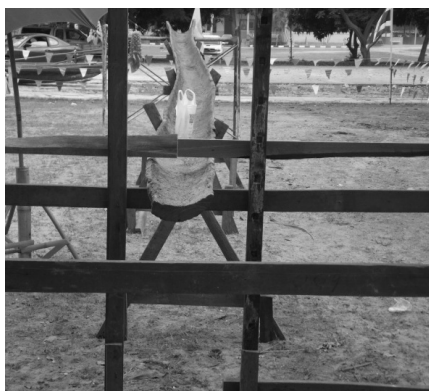
ภาพที่ 1 แสดงกล่องจัดทำศาล พร้อมเครื่องบูชา อาหาร ต้อนรับเทวดาองค์ใหม่ที่บริเวณหน้าบ้าน

ก่อนถึงเทศกาลสงกรานต์ คนไทยเชื้อสายมอญ จะทำความสะอาดบ้านเรือนเตรียมต้อนรับปีใหม่และญาติพี่น้อง วันที่ 12 เมษายน ทุกบ้านเตรียมจัดทำอาหารที่รับประทานกับข้าวแช่ ได้แก่ กะเจีย หรือปลาป่นหวาน ยาขนุนอ่อน ยำมะม่วง ผัดผักกาดหวาน ผัดก้วยเตี๋ยว กะปิตอด กระเทียมดองผัดไข่ อาหารที่ผัด คนมอญจะผัดด้วยหัวกะทิสด ทำให้ได้รสชาติ ที่อร่อยกว่า ส่วนขนม ก็คือ กะละแม

วันที่ 13 14 และ 15 เมษายน ทุกครอบครัวจะตื่นแต่เช้า เตรียมทำข้าวแช่และอาหารที่รับประทานกับข้าวแช่อีก ประมาณ 3-4 อย่าง นำไปส่งที่วัดในชุมชนของตนและวัดในชุมชนใกล้เคียง ผู้ที่ไปส่งข้าวแช่ส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานในวัยหนุ่มสาว ข้าวแช่มักกลิ่นหอมอบอวลด้วยกลิ่นดอกมะลิหรือเทียนอบ ใส่ถาดและถ้วยชามที่สวยงาม บางบ้านประดิษฐ์ กระถางใบตอง สวยงามและเบาสะดวกในการไปส่งข้าวแช่ที่วัด ปัจจุบันการคมนาคมสะดวก มียานพาหนะใช้กันแทบทุกครัวเรือน ชาวบ้านบางคนจึงไปส่งข้าวแช่ให้วัดในชุมชนอื่นที่มีเชื้อสายมอญเป็นการบำเพ็ญบุญในเทศกาลสงกรานต์ที่นุ่งซิ่นชม ยิ่งหลังจากลูกหลานส่งข้าวแช่ตามวัดต่างๆ แล้วรีบรับประทานอาหารเช้า แล้วก็ไปส่งข้าวแช่ หรือขนมให้แก่ ญาติผู้ใหญ่ เป็นการแสดงความกตเวทิตาภาวะ ได้พูดคุย ได้รับทราบลำดับญาติและสายสัมพันธ์ได้รับการอบรม สั่งสอน ทำให้เกิดความรัก ความเคารพ ความอบอุ่น มีความผูกพันแนบแน่นยิ่งขึ้น

วันที่ 16 17 และ 18 เมษายน จะมีการทำบุญตักบาตรที่วัดในตอนเช้า พอถึงตอนบ่ายประมาณ 14.00 น. ชาวบ้านทุกครัวเรือน จะทำพิธีชักบังสุกุลที่วัด อุทิศบุญกุศลให้แก่บรรพชนของตน แล้วสร่งน้ำและประพรมน้ำอบน้ำหอมให้พระพุทธรูป จากนั้นก็ไปประพรมน้ำอบ น้ำหอมให้ให้กระดูกปู ยา ตา ยาย ซึ่งบรรจุไว้ในเจดีย์ของแต่ละตระกูล พร้อมกับบอกกล่าวให้ท่านเหล่านั้นรับทราบว่าคุณหลานได้มาคารวะ และขอพรให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข

เวลาประมาณ 15 .00 น. สร่งน้ำพระสงฆ์ ชาวบ้านได้ร่วมกันจัดที่สร่งน้ำไว้แล้ว เป็นห้องสี่เหลี่ยมมีพื้นที่ประมาณ 9 ตารางเมตร มีรางน้ำ แต่เดิมทำด้วยต้นตาล ปัจจุบันบางวัดใช้สังกะสี ยาวประมาณ 15-20 เมตร เมื่อพระสงฆ์ลงมา ชาวบ้านจะตักน้ำที่ปรุงด้วยน้ำอบ น้ำหอม ใส่ขัน รอกที่รางน้ำ เมื่อได้ยินสัญญาณว่า "จ่อ" ซึ่งแปลว่า เท เขาก็เท น้ำไหลลงไป พระสงฆ์ก็สร่งน้ำด้วยความชุ่มฉ่ำ เมื่อสร่งเสร็จแล้ว บนเส้นทางที่ขึ้น ศาลามีผู้คนรดน้ำอบ น้ำหอม ลงที่ผ้าสบงที่เปียกแล้ว บรรยากาศเต็มไปด้วยความสดชื่นและปลื้มปิติ น้ำที่ใช้สร่งน้ำพระ ชาวบ้านจะนำไปเองจากบ้าน หากใช้น้ำของวัดถือเป็นการรบกวนไม่ได้บุญ

ภาพที่ 2 แสดงมีรางน้ำ สำหรับสร่งน้ำพร

หลังจากเสร็จสิ้นพิธีแล้ว หนุ่มสาวและเด็กๆ จะเล่นกันอย่างสนุกสนาน ทั้งรด ทั้งราด และทั้งสาดก็มี สนุกกันตามวัย ส่วนผู้สูงอายุจะนำน้ำที่เหลือไปรดต้นไม้ที่บริเวณวัด บางคนก็บขะ ไปไม้ กิ่งไม้เล็กๆติดมือไปทิ้งนอกบริเวณ วัด เพื่อให้วัดสะอาดเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ลูกหลานได้ทำตามสืบต่อกันไป

ชาวมอญมิได้สงวนน้ำให้พระสงฆ์เท่านั้น แต่ยังอาบน้ำให้พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ด้วยแต่ละครอบครัวจะรวมลูกหลาน ญาติพี่น้องร่วมกันอาบน้ำให้ญาติผู้ใหญ่ ให้น้ำอบ น้ำหอม บางครอบครัวมอบเครื่องนุ่งห่มใหม่ให้ด้วย ญาติผู้ใหญ่ก็ อวยพรให้ ลูกหลาน มีความเจริญงอกงาม มีความสุข ความร่มเย็น ปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง เป็นพรที่ใครๆ ก็ปรารถนา แต่พร ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ญาติผู้ใหญ่บอกว่าต้องปฏิบัติ

กิจกรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในเทศกาลสงกรานต์ซึ่งคนมอญปฏิบัติกันมาทุกปีก็คือ คำกิ่งโพและโรยทราย ซึ่งเชื่อว่าทำให้อายุยืนยาว การคำกิ่งโพหรือโรยทรายทำเฉพาะผู้ที่เกิดตรงกับวันเนาเท่านั้น คำกิ่งโพทำให้กิ่งนั้น แม่กิ่งก้านได้ต่อไป ไม่หักลงมา ให้ความร่ม รื่นร่มเย็นแก่สิ่งมีชีวิต เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่วนการโรยทรายบน ถนนที่ขรุขระ เพื่อให้สภาพ ถนนดีขึ้น ทำให้การเดินทางสะดวก ปลอดภัย เป็นกิจกรรมที่น่าสรรเสริญ แต่ปัจจุบันถนนแทบทุกสายเป็นถนนคอนกรีตหรือ ถนนลาดยางแอสฟัลท์ การโรยทรายแทบจะไม่มีประโยชน์ กิจกรรมนี้อาจหายไปหรือแปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นไป เช่น ถอนหญ้าที่เลื้อยขึ้นมาบนถนนก็เป็นได้ ส่วนการเล่นพื้นบ้านในเทศกาลสงกรานต์มอญก็น่าเล่าสู่กันฟัง คือ การเล่นลูก ช่วงสะบ้าและเข้าผี ได้แก่ ผีกะลา ผีกระดัง ผีสุ่ม ผีลิง เป็นการละเล่นที่ให้ความสนุกสนาน ครื้นเครง เล่นกันตลอดเทศกาล ส่วนใหญ่จะเล่นกันตอนเย็นเป็นการละเล่นของหนุ่มสาวมากกว่าวัยอื่น การละเล่นดังกล่าวได้หายไปจากหมู่บ้านหลายสิบปี แล้ว เนื่องจากสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไป ปัจจุบันได้มีคนไทยเชื้อสายมอญกลุ่มหนึ่งที่ชุมชนวัดโพธิ์โสภาราม ต.คังพยอม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ได้มีจิตสำนึกที่ฟื้นฟูการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพชนให้คงอยู่ในชุมชนต่อไป

ความแข็งแกร่งทางวัฒนธรรม และการสืบสานต่อยอดให้คงอยู่ของงานประเพณีสงกรานต์ชาติพันธุ์มอญ จังหวัด ราชบุรี ปัจจุบันมีการจัดงานอย่างเป็นทางการมีภาครัฐ และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม มีกำหนดการและพิธีการต่างอย่างเป็นทางการ มีหัวหน้าส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีกิจกรรมอนุรักษ์สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของ ชาวมอญอย่างหลากหลาย เช่น มีการจัดขบวนแห่ข้าวแช่ แห่นก แห่ปลา และสาธิตการละเล่น ต่างๆ ภาพตัวอย่างกิจกรรม วันสงกรานต์ที่บ้านมอญจังหวัดราชบุรี ดังแสดงในภาพที่ 3

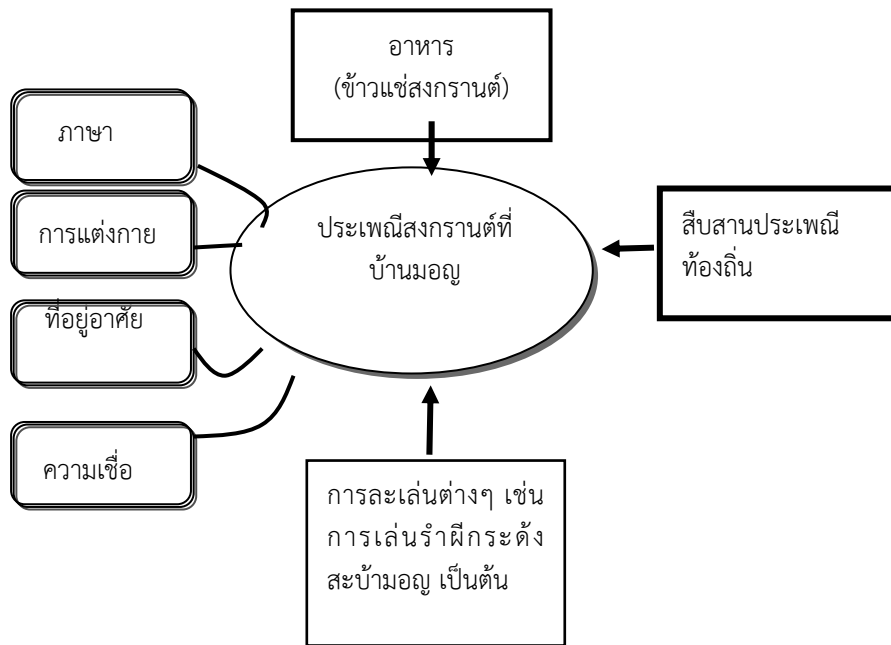

ภาพ 3 ภาพตัวอย่างกิจกรรมการจัดงานประเพณีสงกรานต์ที่บ้านมอญ

จากการร่วมสังเกตรณณ์แบบมีส่วนร่วมในงานประเพณีสงกรานต์ที่บ้านมอญ พบว่า ชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดราชบุรีมี วิถีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ที่สามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนทางการท่องเที่ยว จุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวอาจจะไม่ได้เริ่มจากชุมชนเอง แต่เป็นผลพลอยได้ที่ชุมชนจัดกิจกรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น แตกต่างจากประเพณีสงกรานต์ทั่วไป จึงไปกระตุ้นความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปสู่ชุมชน หรืออาจจะเป็นการตั้งเป้าหมายที่จะเดินทางเข้ามาชมชุมชนโดยตรง เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามากระบวนการท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้นในชุมชนนั้น

งานประเพณีสงกรานต์ที่บ้านมอญ ไม่ได้เป็นเพียงประเพณีท้องถิ่นเท่านั้นแต่ยังเป็นพื้นที่สะท้อนตัวตนและเอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนดังแสดงในภาพ

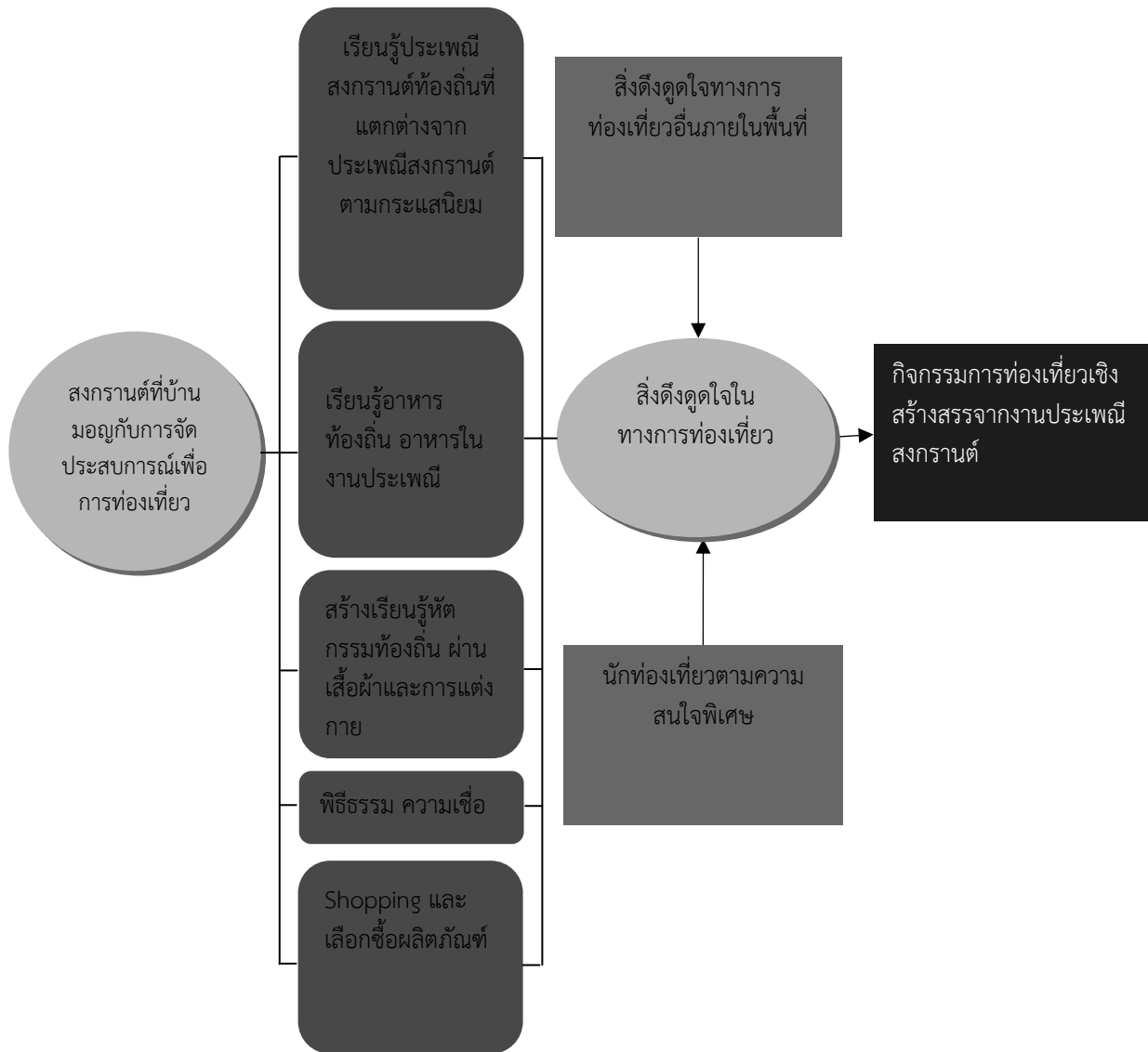
2. แนวทางการปรับใช้ประเพณีสงกรานต์ชาติพันธุ์สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ในทางการท่องเที่ยวองค์ประกอบด้านพื้นที่จะเป็นแหล่งสร้างสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว ชุมชนควรใช้ศักยภาพด้านต่างๆ ที่มีในพื้นที่ สร้างองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ที่เน้นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และความประทับใจ การดำเนินกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถของชุมชน เน้นการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนได้มีโอกาสเรียนรู้สัมผัสผัสธรรมชาติ โดยการนำประเพณีสงกรานต์มาเป็นปัจจัยหนุนทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นส่วนขยายของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของสถานที่ผ่านประสบการณ์ตรงและการมีส่วนร่วมกับผู้คนเจ้าของวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นรูปแบบที่จะสร้างให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้มาเยือนและผู้ถูกเยือน ระหว่างแขกและเจ้าบ้าน ที่สามารถซึมซับความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และมีปฏิสัมพันธ์กับสถานที่ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชนพื้นที่ได้ ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเสมือนว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่นั้นๆ กิจกรรมการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงจากการดูเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ (passive consumption) เป็นการศึกษาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการบริโภคตามวิถีวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่นั้นๆ (active consumption)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทำให้เจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาและนำเสนอทรัพย์สินหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมบนฐานทรัพยากรที่แท้จริงให้มีความน่าสนใจต่อนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนโดยการเชื่อมโยงสู่วัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ และเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนเข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสวัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์ของสถานที่หรือชุมชนที่ไปเยือนที่สามารถตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวได้ทั้งตัว ด้วยจิตใจ หัวใจ และจิตวิญญาณโดยตรง และแม้เมื่อเดินทางกลับไปแล้วยังนำประสบการณ์และความประทับใจติดตัวกลับไปด้วย

ประเพณีสงกรานต์ที่บ้านมอญ จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมได้หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมการแต่งกาย การละเล่น การผลิตงานหัตถกรรมท้องถิ่น การบริโภคและทานอาหารในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ไม่ว่าจะเป็นการทำข้าวแช่มอญ การทำขนมกาละแม หรือการทานอาหารพื้นถิ่นอื่น การเข้าร่วมสืบสานประเพณีสงกรานต์ในแบบดั้งเดิม ที่แตกต่างไปจากสงกรานต์ตามกระแสนิยม กิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้รู้ซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญา หรือ เจ้าของวัฒนธรรมมาเป็นผู้ถ่ายทอด ทำให้นักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน แนวทางการจัดกิจกรรมเหล่านี้สามารถนำเสนอด้งแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากงานประเพณีสงกรานต์ที่บ้านมอญ

อภิปรายผล

ข้อสรุปจากการศึกษาพบว่า ประเพณีสงกรานต์บ้านมอญสามารถนำมาพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ ประเพณีสงกรานต์สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวผ่านรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เจตนาที่สำคัญอย่างหนึ่งในการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์คือ การทำให้สถานที่ท่องเที่ยวจะต้องมีความสร้างสรรค์เพื่อที่จะสามารถพัฒนาทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมที่ไม่อาจจับต้องได้ ซึ่งเป็นหนึ่งในลักษณะพิเศษของที่หมาย เช่น ประเพณีพื้นบ้านหรือความสามารถพิเศษของคนพื้นเมือง ให้กลายเป็นประสบการณ์ที่สร้างสรรค์กับนักท่องเที่ยว กิจกรรมการสร้าง

เสริมประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ยูวดี นิรัตน์ตระกูล (2554 หน้า 3) ซึ่งกล่าวถึงการนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาปรับใช้กับภาคการท่องเที่ยวและบริการผ่านทางแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ว่าควรเป็นการนำปัจจัย 4 ประการ คือ “ทุน” มาบวกกับ “ความคิดสร้างสรรค์” และผสมเข้ากับ “สินทรัพย์ทางวัฒนธรรม” และ “ทักษะเฉพาะตัว” มาสร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวโดยมีขั้นตอน กระบวนการที่ผลักดันแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือการสำรวจสังคมและตัวตน ครอบคลุมเรื่อง ฐานทรัพยากร Natural/Cultural Assets) เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ (Identity) ภูมิปัญญา (Wisdom) เพื่อค้นหาความโดดเด่น ความแตกต่าง ความเฉพาะตัว ลักษณะพิเศษ (Differentiation for Value) แล้วจึงเติมความคิดสร้างสรรค์ (Value Creation) หรือ ตีความใหม่เพื่อให้เข้ากับตลาด (Redefine for Marketing) สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ที่ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า (DASTA, 2554) การท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาให้ชุมชนนั้นๆ เกิดความยั่งยืน โดยมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชน ในเชิงการเรียนรู้และการทดลองให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ที่เป็นอยู่จริงในชุมชน นอกจากนี้ ชุมชนจะต้องสามารถใช้การจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการรักษาคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังสามารถนำไปเป็นเครื่องมืออนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สัจจา ไกรศรีรัตน์ (2555 หน้า 78) ซึ่งได้เสนอในผลการวิจัยว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourism) บนฐานวัฒนธรรม 8 ขาดิพันธ์ เป็นการนำวัฒนธรรมมาอย่างที่ไม่เหมือนใคร หรือบางประเภทมีความคงอยู่แบบหัตถ์ ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการสร้างคุณค่าใหม่ให้กับวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้วัฒนธรรมที่เสื่อมหายเช่น การละเล่น อาหาร ตลาดงานกิจกรรมอื่นได้รับการฟื้นฟู สืบสาน

ผลจากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสังคมเท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในพื้นที่ อนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ได้ เป็นการเชื่อมประสานระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา ให้ดำเนินการไปในลักษณะของคู่ขนาน หากมองย้อนกลับไปแนวคิดของทั้งสองจะพบว่ามีความแตกต่างกัน แนวคิดหลักของการอนุรักษ์ เป็นความพยายามในการรักษา ชุมชนแบบดั้งเดิม เป็นการกลับไปหาความเป็นของแท้ (authenticity) หรือกลับไปหาสภาพดั้งเดิมที่ตัวเองสร้างขึ้นมา โดยมีความเชื่อมั่นว่า ยังสามารถเข้าถึงสภาพดั้งเดิมได้มากเท่าใด ยิ่งเป็นการอนุรักษ์มากขึ้นเพียงนั้น ส่วนการพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญทั้งทางด้านวัตถุ และด้านจิตใจ ความเจริญด้านวัตถุ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เทคโนโลยี โทรคมนาคม การขนส่ง สภาพแวดล้อม เป็นต้น ส่วนการพัฒนาทางด้านจิตใจ หรือสังคม หมายถึงการพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดี ซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิตโดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เช่นการพัฒนาตามหลักทางศาสนา ทางสังคมวิทยา เครื่องมือที่จะสามารถเชื่อมประสานระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาให้สามารถเกิดควบคู่กันไปได้คือ การใช้การท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน กล่าวคือ ชุมชนสามารถนำเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมมาใช้เป็นทุนและใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นทุนในสังคมที่ยิ่งใหญ่ มีความหลากหลายที่สามารถนำมาแปรสภาพเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนได้ โดยเฉพาะในการนำมาเป็นฐานในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวด้วยเหตุที่วัฒนธรรมสามารถดึงดูดให้คนเดินทางมาท่องเที่ยวได้หมายความว่าวัฒนธรรมสามารถแปรสภาพให้เป็นธุรกิจได้และเป็นสินค้าที่ไม่สิ้นเปลืองไม่มีวันหมดสิ้นตราบดีที่สังคมนั้นชุมชนนั้นยังคงดำรงอยู่และสิ่งที่สำคัญที่สุดนั่นก็คือการใช้วัฒนธรรมชุมชนมาเป็นฐานธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นการลงทุนที่น้อยที่สุด เพราะวัฒนธรรมเหล่านั้นมีอยู่แล้วในชุมชนทุกชุมชน ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปค้นหาเพื่อจะได้นำมาต่อยอดพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อไป จากข้อค้นพบดังกล่าวนำไปข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยไปสู่หน่วยงานทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวของจังหวัดควรบูรณาการประเพณี สงกรานต์ต้มอัญเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรมของจังหวัด มีการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรม ตลอดจนโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งมีวันหยุดยาวช่วงสงกรานต์ได้เข้ามาร่วมเฉลิมฉลอง สงกรานต์และสัมผัสเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไซศรี ศรีอรุณ. 2550. สงกรานต์ สืบสานวิถีไทย สีสายใยครอบครัว. Retrived , November 4, 2011. From <http://www.manager.co.th/Qol/ViewNews.aspx?NewsID=9500000039006>.
- มูทริกา พฤกษา. 2011. เทียวอย่างเข้าใจ ไปกับ“การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” Retrieved July 3,2011 from:// <http://www.manager.co.th/travel/viewnews.aspx?NewsID=9540000080464>.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. 2554. การท่องเที่ยวสร้างสรรค์. eTAT tourism journal. ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ 2554
- สัจจา ไกรศรีรัตน์. 2555. แนวทางการนำวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์มาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง : ราชบุรี.
- อำไพ มัชฌมณ 2556. สงกรานต์ที่บ้านมอญ. วารสารศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี ปีที่ 5 ฉบับที่ 5 สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ราชบุรี.
- DASTA. 2554. การท่องเที่ยวสร้างสรรค์. Retrived, June 28, 2011. From http://www.dasta.or.th/th/Sustain/sub_sustain.php?SystemModuleKey=Create
- DASTA. 2555. โครงการต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Retrived , June 28, 2012. from [.http://www.dasta.or.th/th/Sustain/sub_sustain.php?SystemModuleKey=Create](http://www.dasta.or.th/th/Sustain/sub_sustain.php?SystemModuleKey=Create)

ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระ : พ่อค้าเร่ตลาดนัด Success Factors of the Self- Employed Peddlers in Flea Markets

อัจฉริยา โชติกลาง¹ สัจจา ไกรศรีรัตน์²

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระพ่อค้าเร่ตลาดนัดในครั้งนี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการพ่อค้าเร่ตลาดนัดในจังหวัดราชบุรี จำนวนทั้งสิ้น 520 ตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 50 ตัวอย่าง ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการพ่อค้าเร่ตลาดนัดส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป สมรสแล้ว มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นมาก่อน เหตุผลในการเข้าสู่อาชีพของพ่อค้าเร่ในตลาดนัดเนื่องจากต้องการประกอบอาชีพอิสระที่สามารถกำหนดเวลาในการทำงานด้วยตัวเองได้ ทำให้มีเวลาดูแลครอบครัวและบ้าน นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะสืบทอดธุรกิจต่อจากครอบครัวหรือขยายธุรกิจให้มีรายได้มากขึ้น ต้องการหารายได้เสริมจากงานประจำ และต้องการมีรายได้ทุกวัน ตามลำดับ การขายสินค้าที่ก่อให้เกิดรายได้มากที่สุด คือ การขายอาหารแห้ง ประเภท ไข่ไก่ น้ำมันพืช น้ำตาลทราย ส่วนการจำหน่ายสินค้าประเภทเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย พบว่า เสื้อผ้ามือสอง รองเท้ามือสอง มีรายได้จากการขายต่อเดือนสูงกว่าเสื้อผ้าแฟชั่นและเสื้อผ้าเด็ก สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการลงทุนซื้อสินค้า ค่าน้ำมันรถยนต์ที่ขับออกไปซื้อสินค้าหรือวัตถุดิบ และเดินทางไปสถานที่ขายในแต่ละวัน ค่าเช่าที่ ค่าอุปกรณ์ในการขายสินค้า พ่อค้าเร่ส่วนใหญ่เห็นว่ารายได้ที่ขายคุ้มกับค่าใช้จ่าย มีกำไรเพียงพอที่จะนำไปดำรงชีพและซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้าน จึงเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการพ่อค้าเร่ตลาดนัดส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน แต่ถ้าหากมีหนี้สินก็มักจะเป็นหนี้นอกระบบที่กู้มาเพื่อการลงทุนค้าขาย ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จในการประกอบอาชีพพ่อค้าเร่ตลาดนัดทุกปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 ลำดับแรก ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้าน มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้คล่อง สมาชิกในครอบครัวช่วยกันค้าขาย ชื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างโอกาสและตั้งใจที่จะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จ มีความสามารถในการนำความคิดใหม่หรือการใช้ประโยชน์มาปรับเปลี่ยนสินค้าให้เป็นรูปแบบใหม่ มีความรู้เกี่ยวกับการขึ้นลงของราคา มีระเบียบวินัยในการทำงาน โดยไม่เคยหยุดไปขายของ มีระเบียบวินัยในการควบคุมตนเองในทุกด้าน มีความมานะอดทนในการทำงานและรอคอยผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ผู้ประกอบอาชีพอิสระพ่อค้าเร่ตลาดนัดต้องการให้ผู้จัดตลาดนัดจัดระเบียบการค้าภายในตลาดนัด การดูแลความสะอาดของพื้นที่ ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือในเรื่องการกระจายรายได้ การดูแลระบบเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า และต้องการให้สถาบันทางการเงินช่วยเหลือสนับสนุนด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพ การซื้อพาหนะ สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อการลงทุนในตลาดนัด

คำสำคัญ : ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จ พ่อค้าเร่ตลาดนัด

Abstract

The study aimed to study the business success factors of the self-employed peddlers in flea markets. It employed mixed research of the quantitative research, using questionnaire to collect data from 520 samples of the peddlers, in Ratchaburi Province, and the qualitative search, using 50 samples.

The study found that most of the peddlers were married women older than 40 years old. Their educational background was lower than bachelor's degree. Majority of them used to work in other fields before turning into hawking. Reasons for entering this career were due to the self-employed and being able to manage their own time to work, so that they could have spare time to take care of their homes and families. In addition, they also wanted to carry on the family business, expand the business for extra income in which they could earn every day. The highest income was from selling dried food, such as sugar, eggs, vegetable oil. For other goods, such as second hand clothes and shoes, they made better income than selling fashion and children's clothing. In terms of expenditure, most of them were from the investment of the goods, car gasoline cost, travelling cost, rental, and the cost of other equipments for hawking. Most of the respondents agreed that a sale was worthwhile and profitable enough for living and buying household necessary facilities. Apparently seen, most peddlers selling in flea markets had no debt. But if they were in debt, normally it was from loan sharks as for money to make investment. The factors indicated the success of hawking in flea markets, shown at the 'high' level. The first top 10 factors were as follows: 1) family members helped working with household chores. , 2) family members helped selling. , 3) they had fluent literacy. , 4) they were honest to themselves and others. , 5) they had determination to create their own opportunities and to contribute effort towards success. , 6) Having ability to bring new ideas or use it to innovate new product format; 7) having knowledge about the rise and fall of prices.;8 Having discipline in the job by not stopping hawking; 9) they had discipline in self-management in all aspects., and 10) they had perseverance to wait for the future benefits. Moreover, the peddlers in those flea markets wanted the market organizers to set the markets in order, to keep the markets clean and wanted financial institutions to help fund the occupation to buy vehicles and provide low -interest loans for the investment.

Keywords : The Success Factors , Hawkers in Periodic Market

บทนำ

อาชีพอิสระเป็นการประกอบอาชีพของบุคคลโดยมีกิจการเป็นของตนเอง มีการบริหารจัดการ ลงทุน หาผลกำไรโดยไม่ขึ้นตรงต่อใคร เป็นอาชีพที่สามารถดำเนินการเองได้โดยลงทุนน้อย ใช้ความคิดและกำลังกายค่อนข้างมาก เน้นการพึ่งตนเองจะกระทำในลักษณะธุรกิจขนาดย่อมหรือธุรกิจครอบครัว ผู้ประกอบอาชีพอิสระจะเป็นแรงงาน เจ้าของกิจการและผู้บริหารหรืออาจจะมีผู้ช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้ อาชีพอิสระมีความหมายกว้างครอบคลุมทั้งกิจการที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจและอาชีพที่อยู่นอกระบบเศรษฐกิจ อาชีพพ่อค้าเร่ตลาดนัดเป็นการประกอบอาชีพอิสระที่จัดอยู่ในกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพนอกภาครัฐราชการ หรือจัดเป็นกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกระบบที่มีคุณค่าและความสำคัญต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ และเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง กล่าวคือ การประกอบอาชีพพ่อค้าเร่ตลาดนัดมักจะเป็นการประกอบการขนาดเล็ก ใช้แรงงานในครอบครัว ใช้ต้นทุนต่ำ ใช้เทคโนโลยีและทักษะในการผลิตต่ำ ใช้แรงงานเข้มข้น เปิดดำเนินการได้ง่าย การแข่งขันสูง จึงมักเป็นอาชีพที่ถูกเลือกเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาความยากจน ในช่วงที่โอกาสของการจ้างงานในระบบเศรษฐกิจภาครัฐการมีจำนวนจำกัด มีการเลิกจ้าง ว่างาน ดังเช่นกรณีของการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจของไทย พ.ศ.2540 หรือวิกฤติเศรษฐกิจในช่วงของเศรษฐกิจโลกตกต่ำ ประชาชนว่างงาน อาชีพค้าเร่ตลาดนัด จัดเป็นอาชีพ ยามยาก ที่มีบทบาทสูงทางเศรษฐกิจในฐานะของการเป็นแหล่งรายได้ สร้างงาน สร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้แก่ ผู้ว่างงาน และช่วยพยุงค่าครองชีพของประชาชน แต่ผลปรากฏว่าในประเทศไทยมีจำนวนของผู้ประกอบการ 1 คน ต่อประชากร 40 คน ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่ยังต่ำอยู่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีจำนวนของผู้ประกอบการ 1 คน ต่อประชากร 20 คน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการผลักดันให้เกิดการสร้างผู้ประกอบการให้เกิดขึ้นอย่างมาก รวมทั้งการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการเดิมให้อยู่รอดสามารถดำเนินธุรกิจได้ เนื่องจากส่วนใหญ่ชุมชนในต่างจังหวัด ล้วนแต่เต็มไปด้วยผู้ประกอบการระดับรากหญ้า มีความสามารถในการผลิตแต่ไม่มีความสามารถในการนำไปจำหน่ายได้

ในทางสังคม พ่อค้าเร่ตลาดนัดนอกจากจะมีบทบาทในการลดปัญหาสังคมอันเป็นผลจากการลดอัตราการทำงานแล้วยังสร้างทุนทางสังคมให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพอิสระที่ประสบความสำเร็จ นอกจากจะเป็นการเสริมพลัง (Empower) ทางเศรษฐกิจในภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็ง สังคมรวมทั้งการเมืองแก่บุคคลแล้ว ยังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์ของผู้ประกอบการอาชีพ นอกจากนี้การประกอบอาชีพพ่อค้าเร่ตลาดนัดยังได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐบาลที่เริ่มเข้ามาให้ความสำคัญกับวิสาหกิจชุมชนมากขึ้นในฐานะของกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนที่กำหนดไว้ในเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554 ที่ระบุไว้ว่า “การสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและพัฒนาให้เป็นฐานที่ใหญ่ขึ้นของระบบเศรษฐกิจมีผู้ประกอบการใหม่เพิ่มขึ้น (ทักษ์ศิล ฉัตรแก้ว, 2553, หน้า 100)

ในปัจจุบันการประกอบอาชีพอิสระได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น มีแรงผลักดันทั้งจากสภาพเศรษฐกิจ และความต้องการเป็นอิสระส่วนตัว หากพิจารณาถึงองค์ความรู้และแนวทางสำหรับการดำเนินธุรกิจจะพบว่า ในอดีตผู้ประกอบการอาชีพอิสระมักจะไม่มีการชี้แนะแนวทางในการดำเนินธุรกิจ กลวิธีการประกอบธุรกิจของตนเองได้มาจากการลองผิดลองถูก หรือจากการทดลองทำด้วยตนเอง ผู้ประกอบการบางคนอาจจะได้รับประสบการณ์ตรงโดยการเรียนรู้จากครอบครัวที่ได้ปฏิบัติมาโดยตลอด ซึ่งล้วนแต่เป็นประสบการณ์ของแต่ละผู้ประกอบการและแต่ละธุรกิจนั้นๆ ดังนั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ประกอบการรายใหม่ใช้ในการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่ธุรกิจ ตลอดจนเป็นข้อมูลให้หน่วยงานภาคการศึกษาใช้เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานผู้ประกอบการอาชีพอิสระพ่อค้าเร่ตลาดนัด จึงเห็นควรทำการศึกษา ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระ : พ่อค้าเร่ตลาดนัด ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้แนวความคิดของการบริหารธุรกิจขนาดย่อมมาเป็นเกณฑ์ในการสร้างกรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระพ่อค้าเร่ตลาดนัดภายในจังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการอาชีพอิสระพ่อค้าเร่ตลาดนัดภายในจังหวัดราชบุรี ที่ขายในตลาดนัดที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี และมีอายุเก่าแก่ที่สุดในแต่ละอำเภอ มีร้านค้าตั้งแต่ 150 ร้าน และวันที่เปิดดำเนินการแน่นอนอย่างน้อย 1 วัน ในสัปดาห์ โดยเลือกมาทุกอำเภอ ๆ ละ 1 ตลาด จำนวน 10 ตลาด ต่อจากนั้นจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็นด้วยวิธีการแบบบังเอิญ (accidental sampling) ให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 520 ตัวอย่าง รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามปลายปิดแบบเลือกตอบและแบบให้ประมาณค่า โดยนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ก่อนเก็บข้อมูลจริงและนำกลับมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นได้ของแบบสอบถามที่ .941 ซึ่งถือว่ายอมรับได้ เพื่อหาปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระพ่อค้าเร่ที่เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการประกอบอาชีพพ่อค้าเร่ตลาดนัดที่ส่งผลต่อต้นทุน กำไร กระบวนการผลิต และผลตอบแทนทางธุรกิจ ทำให้สามารถดำเนินการค้าได้อย่างยั่งยืน โดยเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของผู้ประกอบการ เงินทุน ส่วนประสมทางการตลาด การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ความเชื่อ ครอบครัว และเครือข่าย โดยทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับวิธีการเชิงคุณภาพจะเลือกบุคคล ได้แก่ พ่อค้าเร่ทั้งชายและหญิงที่เป็นชากรและขาประจำ และทำการขายสินค้าที่ตลาดนัด ภายในจังหวัดราชบุรี โดยไม่เน้นการเลือกบุคคลให้เป็นตัวแทนประชากร โดยจะเน้นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษาได้มากที่สุด จึงเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะจง ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล จำนวน 50 ตัวอย่างแล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่การศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคกลาง ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 100 กิโลเมตร หากแบ่งเขตทางภูมิศาสตร์จะอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย แต่หากแบ่งตามเขตการปกครองของกระทรวงมหาดไทยจะอยู่ในพื้นที่ภาคกลางด้านตะวันตก จากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 จังหวัดราชบุรีเดิมชื่อเรียกว่า “ชยราชบุรี” มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงและเขตแดนของประเทศสหภาพพม่า ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่าม่วง อำเภอท่ามะกา และอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
 ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสามปราน และอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
 อำเภออัมพวา และอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบางยาง อำเภอมะตะตา จังหวัดทวาย ประเทศสหภาพพม่า
 จังหวัดราชบุรี เป็นเมืองชายแดนฝั่งตะวันตกติดกับประเทศสหภาพพม่า ตามแนวชายแดนระยะทาง 73 กิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ เนื่องจากแต่ละอำเภอจะมีตลาดนัดจำนวนมาก การกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลจึงใช้วิธีการเลือกพื้นที่แบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาตลาดที่จะใช้เป็นพื้นที่ศึกษาต้องเป็นตลาดนัดที่เปิดดำเนินการมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีอายุเก่าแก่ที่สุดในแต่ละอำเภอ มีจำนวนร้านค้าตั้งแต่ 150 ร้านขึ้นไป และเปิดดำเนินการแน่นอนอย่างน้อย 1 วันต่อสัปดาห์ สำหรับเชิงคุณภาพจะสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล โดยไม่เน้นการเลือกบุคคลให้เป็นตัวแทนประชากร โดยจะเน้นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษาได้มากที่สุด จึงเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะจง

ผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระพ่อค้าเร่ตลาดนัดมีข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

1. ผู้ประกอบการพ่อค้าเร่ตลาดนัดส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป สมรสแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นคนราชบุรี แต่ก็มีบางรายที่ย้ายถิ่นมาจากที่อื่น เนื่องจากแต่งงานกับคนที่จังหวัดราชบุรีที่มีอาชีพค้าขาย และอาศัยอยู่ที่บ้านของตนเอง มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นมาก่อน แต่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องลาออกและเปลี่ยนอาชีพมาเป็นพ่อค้าเร่ตลาดนัด รายได้จากการประกอบอาชีพพ่อค้าเร่ตลาดนัดแตกต่างกันตามประเภทของสินค้าที่จำหน่าย พบว่าสินค้าที่มีรายได้สูงสุดคือการขายอาหารแห้งประเภท ไข่ไก่ น้ำมันพืช น้ำตาลทราย จะมีรายได้จากการขายต่อวันประมาณ 6,000 บาท ส่วนการจำหน่ายสินค้าประเภทเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายพบว่า เสื้อผ้ามือสอง รองเท้ามือสอง มีรายได้จากการขายต่อเดือนสูงกว่าเสื้อผ้าแฟชั่นและเสื้อผ้าเด็ก สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการลงทุนซื้อสินค้า ค่าน้ำมันรถยนต์ที่ขับรถไปซื้อสินค้าหรือวัตถุดิบ และเดินทางไปสถานที่ขายในแต่ละวัน ค่าเช่าที่ ค่าอุปกรณ์ในการขายสินค้า พ่อค้าเร่ส่วนใหญ่เห็นว่ารายได้ที่ขายคุ้มกับค่าใช้จ่าย มีกำไรเพียงพอที่จะนำไปดำรงชีพและนำไปซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้าน พ่อค้าเร่ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน แต่ถ้าหากมีก็จะเป็นหนี้นอกระบบที่กู้มาเพื่อการลงทุนค้าขาย

2. วิธีการค้า ผู้ประกอบการพ่อค้าเร่ตลาดนัดส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการขายตลาดนัดน้อยกว่า 5 ปี การค้าส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนแบบซื้อมาขายไปในสินค้าที่ใช้เงินลงทุนไม่มาก ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของสินค้า ถ้าเป็นสินค้าที่เก็บได้นานจะลงทุนค่อนข้างสูง แต่ถ้าเป็นสินค้าประเภทรับประทานได้จะลงทุนวันต่อวัน แหล่งที่มาของเงินทุน มาจากเงินส่วนตัว ครอบครัว หรือการกู้ยืมจากเพื่อนคนรู้จัก เหตุผลในการเข้าสู่อาชีพของพ่อค้าเร่ในตลาดนัดเนื่องจากต้องการประกอบอาชีพอิสระที่สามารถกำหนดเวลาในการทำงานด้วยตัวเองได้ ทำให้มีเวลาดูแลครอบครัวและบ้าน นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะสืบทอดธุรกิจต่อจากครอบครัวหรือขยายธุรกิจให้มีรายได้มากขึ้น ต้องการหารายได้เสริมจากงานประจำ และต้องการมีรายได้ทุกวัน ตามลำดับ

3. ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการประกอบอาชีพพ่อค้าเร่ตลาดนัด พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการค้าแร่ตลาดนัด

ลำดับ ที่	ปัจจัยที่	รวม		ระดับที่ส่งผล ต่อความสำเร็จ
		\bar{X}	S.D	
1	สมาชิกในครอบครัวช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้าน	4.27	0.74	มาก
2	มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้คล่อง	4.25	0.72	มาก
2	สมาชิกในครอบครัวช่วยกันค้าขาย	4.25	0.76	มาก
4	ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ	4.21	0.68	มาก
5	ความมุ่งมั่นที่จะสร้างโอกาสและตั้งใจที่จะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จ	4.19	0.62	มาก
5	มีความสามารถในการนำความคิดใหม่หรือการใช้ประโยชน์มา ปรับเปลี่ยนสินค้าให้เป็นรูปแบบใหม่	4.19	0.63	มาก
7	มีความรู้เกี่ยวกับการขึ้นลงของราคา	4.18	0.70	มาก
8	มีระเบียบวินัยในการทำงาน โดยไม่เคยหยุดไปขายของ	4.17	0.69	มาก
8	มีระเบียบวินัยในการควบคุมตนเองในทุกด้าน	4.17	0.64	มาก
10	มีความมานะอดทนในการทำงานและรอคอยผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตได้	4.15	0.66	มาก
11	การมีเหตุผลและความมั่นใจพร้อมก้าวสู่การเป็นนักขายที่ดีได้	4.14	0.65	มาก
11	มีความกล้าที่จะดำเนินกิจการด้วยความสามารถของตัวเอง	4.14	0.65	มาก
13	ความกล้าพบกับปัญหาทุกด้านที่เกิดขึ้นอย่างมีสติ	4.13	0.69	มาก
14	มีการหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่จะซื้อสินค้าได้ในราคาถูก	4.12	0.71	มาก
15	มีความสามารถในการปรับตัวกับสิ่งใหม่ได้ตลอดเวลา	4.10	0.68	มาก
15	มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ชายบริเวณใกล้เคียง	4.10	0.67	มาก
17	ความกล้าเสี่ยงและการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนโดยไม่ลังเล	4.08	0.67	มาก
17	มีการเก็บสะสมเงินเพื่อขยายกิจการ	4.08	0.72	มาก
17	มีพยายามทำงานให้ดีที่สุด โดยใช้ความสามารถและสติปัญญา เพื่อให้ได้ยอดขายตามที่ตั้งไว้	4.08	0.65	มาก
17	มีความรู้ในการคิดคำนวณต้นทุนกำไรเพื่อวางแผนการขาย	4.08	0.70	มาก
17	มีความรู้ในการหาสินค้าตามที่ถูกค้าต้องการอย่างเหมาะสม	4.08	0.70	มาก
22	มีแนวทางการพัฒนาภายในร้านค้าของตนเองให้มีความก้าวหน้า ตลอดเวลา	4.06	0.67	มาก
22	การติดป้ายแสดงราคาอย่างชัดเจน	4.06	0.76	มาก
22	ที่ตั้งของตลาดนัดใกล้บ้านหรือสถานที่ทำงาน ทำให้เดินทางสะดวก	4.06	0.69	มาก
25	สร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการพัฒนากิจการของตนเองอยู่ ตลอดเวลา	4.03	0.64	มาก
25	ภายในร้านมีอากาศถ่ายเทสะดวก	4.03	0.68	มาก
25	ภายในร้านมีแสงสว่างที่เพียงพอ	4.03	0.70	มาก
28	รูปแบบการจัดที่ตั้งของร้านค้าในตลาดนัด สามารถเดินเลือกซื้อของ ได้สะดวก ไม่แออัด	4.02	0.69	มาก
29	มีการวางแผนและควบคุมในการจัดซื้อวัสดุ วัตถุดิบและเครื่องมือ อุปกรณ์ในแต่ละครั้งอย่างรอบคอบ	4.01	0.68	มาก
29	ชอบศึกษาหาประสบการณ์จากสิ่งที่เกิดขึ้นหรือติดตามข้อมูลทางธุรกิจ ตลอดเวลา เพื่อหาช่องทางใหม่ในการดำเนินธุรกิจ	4.01	0.68	มาก

29	ตลาดนัดตั้งอยู่ในย่านธุรกิจหรือชุมชน	4.01	0.70	มาก
32	ทำเลการค้ามีระบบสาธารณูปโภค (น้ำ ไฟฟ้า ท้องน้ำ) ที่เพียงพอ	3.99	0.73	มาก
33	ร้านค้ามีขนาดพื้นที่กว้างขวาง	3.98	0.71	มาก
33	นำประสบการณ์ที่ผ่านมาของการดำเนินงานมาปรับปรุงการทำงาน	3.98	0.67	มาก
35	นำความรู้ในเรื่องกฎหมาย เทศบัญญัติของเทศบาล และระเบียบที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการทำงาน	3.94	0.84	มาก
35	ทำเลการค้ามีที่จอดรถเพียงพอเอื้ออำนวยต่อการค้า	3.94	0.76	มาก
37	การมีเพื่อนหรือญาติที่สามารถพึ่งพาหรือให้ความช่วยเหลือในการค้าขาย	3.89	0.79	มาก
38	การมีญาติหรือเพื่อนคอยให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการค้าขาย	3.85	0.79	มาก
38	การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	3.85	0.83	มาก
40	การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น นโยบายที่ช่วยแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ	3.70	0.98	มาก
41	การได้รับการสนับสนุนจากเอกชน เช่น การให้กู้ยืมเงินในอัตราที่ต่ำ	3.68	0.98	มาก
42	นำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต	3.66	0.98	มาก
43	สามารถหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำได้	3.53	0.96	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ทุกปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ พ่อค้าเร่ตลาดนัดในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่ง คือ สมาชิกในครอบครัวช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) รองลงมา คือ มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้คล่องและสมาชิกในครอบครัวช่วยกันค้าขาย อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25) ชื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.21) ความมุ่งมั่นที่จะสร้างโอกาสและตั้งใจที่จะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.19) มีความรู้เกี่ยวกับการขึ้นลงของราคา อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.18) มีระเบียบวินัยในการควบคุมตนเองในทุกด้านและมีระเบียบวินัยในการทำงาน โดยไม่เคยหยุดไปขายของ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17) มีความมานะอดทนในการทำงานและรอคอยผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15)

4.ความต้องการการช่วยเหลือและสนับสนุน พบว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระพ่อค้าเร่ตลาดนัดต้องการให้ผู้จัดตลาดนัดจัดระเบียบการค้าภายในตลาดนัดเพื่อป้องกันมิให้เกิดการแย่งพื้นที่ตั้งร้านขายของ ความขัดแย้งระหว่างพ่อค้าแม่ค้าด้วยกันเอง รวมถึงการดูแลตลาดนัดให้สะอาดเรียบร้อย นอกจากนี้ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในเรื่องของการกระจายรายได้ เพราะหากประชาชนมีรายได้น้อย หรือไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ จะส่งผลทำให้ขายสินค้าได้น้อยไม่คุ้มต้นทุนและการดูแลระบบเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้มากกว่านี้เพื่อที่ผู้บริโภคจะได้มีกำลังในการซื้อ ตลอดจนมีความต้องการให้สถาบันทางการเงินช่วยเหลือสนับสนุนด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพ การซื้อพาหนะ และสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อการลงทุนในตลาดนัดด้วย

สรุปผลและอภิปรายผล

1.ด้านลักษณะประชากรศาสตร์ เป็นการศึกษาในด้านภูมิสำเนา พ่อค้าเร่ตลาดนัดจะมีภูมิสำเนาอยู่ในจังหวัดราชบุรี และบางรายจะเป็นคนต่างถิ่นที่ย้ายมาประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2550, หน้า 250 - 254) ที่กล่าวว่า การย้ายถิ่นของชาวชนบทได้เริ่มย้ายถิ่นไปทำงานในเมืองมากขึ้น สาเหตุที่ชาวชนบทได้ย้ายถิ่นออกไปทำงานต่างถิ่นก็เนื่องจากการคมนาคมติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับเมืองสะดวกขึ้น และเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพในเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดการย้ายถิ่นชั่วคราวมากกว่าการย้ายถิ่นอย่างถาวร

2.การศึกษาของพ่อค้าเร่ตลาดนัดจะมีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และบางรายมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ตลอดจนมีแนวโน้มที่พ่อค้าเร่ตลาดนัดจะมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2550, หน้า 250 - 254) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของประชากร

เปลี่ยนไป เช่น ประชากรได้เริ่มมีการศึกษาสูงขึ้น ซึ่งเกิดจากการที่หมู่บ้านได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาให้สูงขึ้น การอ่านออกเขียนได้มีมากขึ้น เป็นต้น และผลงานวิจัยของพอเจตร์ เรืองกลัด (2552) ที่พบว่า การศึกษาของพ่อค้าแม่ค้าในอดีตมักจะไม่ค่อยได้รับการศึกษาในระดับสูงมากนัก ส่วนใหญ่แค่อ่านออกเขียนได้ บุคคลที่ได้รับการเรียนหนังสือส่วนใหญ่เป็นลูก ๆ ที่มาช่วยค้าขาย พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่จะมีการศึกษาในภาคบังคับเท่านั้น แต่พ่อค้าแม่ค้าที่ค้าขายในตลาดนัดคลองถมปัจจุบันมีการศึกษาในระดับสูงกว่าในอดีต

3. เหตุผลในการเข้าสู่อาชีพของพ่อค้าเร่ในตลาดนัดมีความแตกต่างกันออกไป อาทิ เนื่องจากต้องการความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพไม่ชอบเป็นลูกจ้าง สามารถกำหนดเวลาในการทำงานด้วยตัวเอง หรือการต้องการสืบทอดกิจการของครอบครัว โดยการเข้ามารับช่วงต่อ หรือทางครอบครัวมอบให้ เนื่องจากครอบครัวดำเนินธุรกิจค้าเร่อยู่ภายในตลาดนัดเมื่อลูกหรือหลานซึ่งอาศัยอยู่ในครอบครัวเคยช่วยกิจการงานดังกล่าว จึงทำให้เกิดความรู้ ประสบการณ์ และความถนัดในการดำเนินกิจการดังกล่าว และไม่ยอมไปทำงานที่อื่น จึงสืบทอดกิจการจากครอบครัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของพอเจตร์ เรืองกลัด (2552) ที่พบว่า เหตุผลในการเข้าสู่อาชีพพ่อค้าแม่ค้าในตลาดนัดคลองถมแหลมบึงของแต่ละคนก็แตกต่างกันไป แต่เมื่อนำมารวมกันในหลาย ๆ เหตุผลก็มองเห็นความคล้ายคลึงกันอยู่เช่นกัน

4. ปัจจัยที่ชี้วัดความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระ พ่อค้าเร่ตลาดนัด บ่งชี้ว่า การมีสมาชิกในครอบครัวช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้าน สมาชิกในครอบครัวช่วยกันค้าขาย การได้รับการสนับสนุน และช่วยเหลือจากครอบครัว เป็นปัจจัยหลักที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการพ่อค้าเร่ตลาดนัด ทั้งนี้เนื่องจากวิถีการเป็นพ่อค้าเร่ตลาดนัด ต้องเร่งรีบแข่งขันกับช่วงเวลาขายที่มีจำกัดเพียงไม่กี่ชั่วโมง การมีสมาชิกภายในครอบครัวช่วยแบ่งเบาภาระทั้งในแง่ของการช่วยเตรียมวัตถุดิบ การจัดร้านและการขาย จะสร้างโอกาสในการขายได้มากกว่า ช่วยลดความเมื่อยล้าที่ต้องแบกรับภาระทำงานเพียงลำพัง ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับ นฤมล นิราทร (2548) ศึกษาหาแพร่แผงลอยอาหาร ความสำเร็จและตัวบ่งชี้พบว่าการสนับสนุนจากครอบครัว ครอบครัวมีเสถียรภาพ เป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการหาแพร่ แผงลอยขายอาหารในกรุงเทพมหานคร ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

5. ผลการศึกษาบ่งชี้ว่า ความสามารถในการนำความคิดใหม่ๆ หรือการใช้ประโยชน์มาปรับเปลี่ยนสินค้าให้เป็นรูปแบบใหม่ ๆ ส่งผลต่อความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการพ่อค้าเร่ตลาดนัด ปัจจัยชี้วัดนี้เป็นความสามารถที่นำมาใช้ในการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ ให้แตกต่างจากคู่แข่งชั้น รวมถึงเป็นความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่สำคัญของการดำเนินธุรกิจ ตามแนวคิดส่วนผสมทางการตลาด (4 Ps) สอดคล้องกับแนวคิดของสุรัชย์ ภัทรบรรเจิด (2551) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs ว่า ผู้ที่ต้องการทำธุรกิจเป็นของตนเองจำเป็นต้องมีสัญชาตญาณของความเป็นผู้ประกอบการ และมีความขวนขวายในการหาช่องทางในการลงทุนทำธุรกิจอยู่เสมอ ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เมื่อผู้ประกอบการต้องการประสบความสำเร็จต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่พอใจที่จะทำในสิ่งซ้ำ ๆ เหมือนแบบดั้งเดิม แต่เป็นผู้ที่ขอบเอาประสบการณ์ที่ผ่านมานำมาประยุกต์ใช้สร้างสรรค์หาวิธีการใหม่ที่ดีกว่าเดิม นำมาใช้ในการบริหารธุรกิจเป็นผู้เข้าใจถึงปัญหาแล้วหาทางแก้ไขหาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา กล้าที่จะผลิตสินค้า กำหนดวิธีการขายที่แตกต่างจากตลาดที่มีอยู่เดิม กล้าประดิษฐ์ค้นคว้าสิ่งแปลกใหม่เข้าสู่ตลาด และเกือบทุกครั้งจะประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

6. ผลการศึกษาบ่งชี้ว่า การมีความรู้เกี่ยวกับการขึ้นลงของราคา ส่งผลต่อความสำเร็จของ การประกอบอาชีพอิสระพ่อค้าเร่ตลาดนัด ข้อบ่งชี้นี้เป็นปัจจัยเชื่อมโยงไปสู่การคิดคำนวณราคาต้นทุน และการตั้งราคาขาย ปัจจัยด้านราคาเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ความล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จผู้ประกอบการ จึงต้องตั้งราคาให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์และกลุ่มเป้าหมาย นักการตลาดจะกำหนดราคาให้ผู้บริโภคยอมรับและคำนวณกลับมาหาต้นทุน หลายครั้งที่จะมีกำไรมากกว่าการตั้งราคาสูง โดยคิดจากต้นทุนเป็นเกณฑ์แล้วขายไม่ได้ เรียกว่า Cost of Appreciation สอดคล้องกับข้อค้นพบ ปัจจัยกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจ ของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2550) ซึ่งกล่าวว่า ปัจจัยกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวมีอยู่มากมายหลายประการ รวมถึงทั้งด้านระบบงาน และระบบเงิน การเงิน เป็นปัญหาใหญ่อีกเรื่องสำหรับผู้เริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการหาเงินทุนเพื่อมาทำธุรกิจ การหมุนเวียนที่เข้าและออกจากบริษัท การคำนวณต้นทุนกำไร การคิดด้านการเงิน

7. ความต้องการการช่วยเหลือและสนับสนุน ผลการศึกษาบ่งชี้ถึง ความต้องการให้ทางผู้จัดการตลาดนัดในแต่ละแห่งดำเนินการจัดการร้านค้าให้เป็นระเบียบ มีความสะอาด และป้องกันมิให้เกิดการแย่งพื้นที่ตั้งร้านขายของ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพอเจตร์ เรืองกลัด (2552, หน้า 100 – 120) ที่พบว่า การดำรงอยู่และโอกาสของตลาดนัด พ่อค้าแม่ค้า

และผู้จัดการตลาดนัดควรร่วมกันดูแลเรื่องความสะอาดของสินค้าประเภทอาหารหรือของกินทุกชนิดให้ถูกสุขลักษณะ ผู้จัดการควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลเรื่องสารปนเปื้อนต่าง ๆ ควรทำโครงการอนามัยให้กระทรวงสาธารณสุข เข้ามาปรับปรุงยกระดับตลาดนัดที่จะพัฒนาให้มีความสะอาด สดใส ปลอดภัย ปลอดภัย และได้มาตรฐาน และต้องการให้ทางรัฐบาลช่วยเหลือในเรื่องของการกระจายรายได้ เพราะหากประชาชนมีรายได้น้อย หรือไม่มีการทำงาน ไม่มีรายได้จะส่งผลทำให้ขายสินค้าได้น้อยไม่คุ้มต้นทุน และการดูแลระบบเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้มากกว่านี้ เพื่อให้ผู้บริโภคจะได้มีกำลังในการซื้อต่อไป เนื่องจากปัจจัยที่กำหนดการบริโภคจะเกี่ยวข้องกับรายได้ของผู้บริโภคที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน คือ ผู้บริโภคที่มีรายได้มากจะบริโภคมาก ถ้ามีรายได้น้อยก็จะบริโภคน้อย (เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์, 2549, หน้า 33 – 43) นอกจากนี้ยังต้องการให้สถาบันการเงินช่วยเหลือเรื่องเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อการลงทุนค้าขายและซื้อพาหนะ เนื่องจากความล้มเหลวของธุรกิจขนาดย่อมจะเกิดจากเงินทุนดำเนินการไม่พอ เพราะเงินทุนดำเนินการของเจ้าของมีอยู่จำกัด การกู้ยืมจากแหล่งภายนอก เช่น กู้จากธนาคารหรือออกหุ้นกู้ทำได้ยากหรือทำไม่ได้เลย ฐานะของธุรกิจขนาดย่อมด้อยกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ในสายตาของเจ้าหนี้ธุรกิจขนาดย่อม จึงถูกปฏิเสธการกู้ยืมได้ง่าย หรือต้องกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ การกู้ยืมจากเพื่อนหรือญาติอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งในภายหลัง (กตัญญู หิรัญญสมบุญ, 2547, หน้า 9 – 10) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพอเจตร์ เรื่องกลัด (2552, หน้า 100 – 120) ที่พบว่า พ่อค้าแม่ค้าในตลาดนัดคลองถมแหลมฉิมมีวิธีการจัดการเรื่องเงินแตกต่างกันไป พ่อค้าแม่ค้ามีฐานะทางการเงินที่ดีก็ไม่ต้องเป็นหนี้เป็นสิน สามารถหาวิธีที่จะหมุนเงินแบบขอความช่วยเหลือจากเพื่อน ญาติพี่น้อง หรือจากเงินเก็บ แต่พ่อค้าแม่ค้าที่มีฐานะทางการเงินไม่ดีนัก และไม่มีเครดิต เพราะเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอน ขอความช่วยเหลือจากใครไม่ได้ มีวิธีการจัดการทางการเงินโดยการหมุนเวียนเงินแบบการกู้เงินนอกระบบ เนื่องจากไม่มีผู้ช่วยเหลือ

8. ผลจากการศึกษาปัจจัยชีวิตความสำเร็จ พบว่า การมีความรู้เกี่ยวกับการขึ้นลงของราคา ความรู้ในการคิดคำนวณต้นทุนกำไรเพื่อวางแผนการขาย และความรู้ในการหาสินค้าตามที่ถูกค่าต้องการ เป็นข้อค้นพบที่สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย เพื่อจัดทำหลักสูตรอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการพ่อค้าเร่ ตลาดนัด และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยปัจจัยชีวิตความสำเร็จของผู้ประกอบการ โดยแยกกลุ่มผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทที่ขายในตลาดนัดและในเขตภาคอื่นๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กตัญญู หิรัญญสมบุญ. 2547. การจัดการธุรกิจขนาดย่อม. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพฯ : เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น. ฌรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2550. ธุรกิจชุมชนเส้นทางที่เป็นไปได้. ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.
- ทักษ์ศิลป์ ฉัตรแก้ว,บรรณนิธิการ. 2553. Entrepreneur ในภาษาฝรั่งเศส – วิจารณ์. นิตยสาร MBA. ฉบับเดือนกันยายน 2553.
- นฤมล นิราทร. 2548. หารเบร่แผงลอยอาหาร ความสำเร็จและตัวบ่งชี้. คุชฎินิพนธ์ สหวิทยาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พอเจตร์ เรื่องกลัด. 2552. การศึกษาวิวัฒนาการของตลาดนัดและวิถีชีวิตของชาวตลาดนัดคลองถมแหลมฉิม
อ.ศรีราชา จ. ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์. 2549. Marketing Management ง่าย...เหมือนจับวาง. กรุงเทพฯ: อิมเมจ เอ็นเตอร์ไพรส์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2550. สังคมวิทยาชนบทแนวคิดทางทฤษฎีและแนวโน้มในสังคม. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สุรัชย์ ภัทรบรรเจิด. 2551. ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs. เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2556. ค้นจาก <http://www.pattanakit.net>.

การวิจัยปฏิบัติการด้านการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็ง
ให้กับตลาดชุมชนเจ็ดเสมียน อ.โพธาราม จ.ราชบุรี
Community Participation in the Development of the Old Market
in Chetsamian, Ratchaburi

ชุตีรัตน์ เจริญสุข¹ อาคม เจริญสุข²

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยปฏิบัติการด้านการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับตลาดชุมชนเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตลาดเก่าชุมชนเจ็ดเสมียน (2) ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนทั้งที่มีอยู่แล้ว และที่ต้องการทำให้เกิดขึ้นใหม่ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาตลาดชุมชนอย่างยั่งยืน (3) ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการตลาดเก่าเจ็ดเสมียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน (4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดเก่าเจ็ดเสมียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน (5) ศึกษาจุดเด่น และเอกลักษณ์ของตลาดเก่าเจ็ดเสมียนที่สามารถนำมาเป็นจุดขายและพัฒนาเพื่อใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลและกลุ่มบุคคล การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่าตลาดชุมชนเจ็ดเสมียน หรือในปัจจุบันใช้ชื่อเรียกว่า “ตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน” เป็นชุมชนเก่าแก่ มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 59 ครัวเรือน มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายทั้งการทำอาชีพค้าขาย การผลิตและการแปรรูปสินค้า อาชีพบริการ อาชีพรับจ้างและอาชีพรับราชการ ปัจจัยเกื้อหนุนที่เอื้อต่อการพัฒนาให้เป็นตลาดชุมชนที่ยั่งยืน ได้แก่ (1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ห้องแถวไม้เก่า ลานโล่งตรงกลางระหว่างห้องแถวสองฝั่ง ลานโพธิ์ซึ่งมีต้นโพธิ์ใหญ่อายุมากกว่า 100 ปี ชายฝั่งริมแม่น้ำแม่กลองที่มีทิวทัศน์ที่สวยงามที่ยังคงมีสภาพตามธรรมชาติ และสถานีรถไฟเจ็ดเสมียน (2) งานประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ งานแห่ดอกไม้ท้ายสงกรานต์และงานศาลเจ้า (3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านการประกอบสัมมาอาชีพของชาวชุมชนเจ็ดเสมียนที่ยังคงมีการสืบทอดถึงลูกหลานในรุ่นปัจจุบัน อาทิ อาชีพช่างไม้ การทำเซรามิค การทำหัวไชโป้ว (4) ศิลปวัฒนธรรมการเล่นดนตรีไทย การรำไท่น การเข้าผี (5) เครื่องข่าของผู้นำชุมชน ผู้นำความคิด ประชาชนที่มีความต้องการจะฟื้นฟูและรักษาสืบสานให้คงอยู่สืบไป และ (6) สื่อให้ความสนใจสูงเนื่องจากปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แนวทางการพัฒนาตลาดเก่าเจ็ดเสมียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ (1) ต้องมีกระบวนการปลูกฝังชาวบ้านในชุมชนให้เข้าใจและซาบซึ้งเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม (2) ไม่นั่นเชิงเศรษฐกิจมากเกินไปจนทำให้สูญเสียความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม หรือการไปทำลายศิลปวัฒนธรรมของชุมชน (3) ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาต่าง ๆ ของท้องถิ่นโดยการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ (4) ใช้แนวคิดช่วยกันคิดช่วยกันทำ การประสานความคิด การสร้างความเข้าใจ (5) ใช้แนวทางการทำงานควบคู่กันระหว่างชุมชนกับผู้นำชุมชน รวมถึงผู้บริหารท้องถิ่นโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (6) ยึดหลักการให้ชุมชนยืนได้ด้วยตนเอง ให้ชุมชนทำเอง ภายใต้การสนับสนุนของผู้นำทุกระดับ

คำสำคัญ : ตลาดชุมชนเจ็ดเสมียน วัฒนธรรมการท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรี

Abstract

The main aim of this community involvement action research was to examine the way how to develop and strengthen the old Chetsamian community market. Specifically, the research aimed to 1) understand social and economic situation of the market, 2) explore what already existed and what needed to be done for sustainable development of the market, 3) investigate how the market was managed, 4) from community participating, find ways to develop the market, and 5) find out distinctive or unique characteristics of the market that could be used to boost tourism. As the qualitative research, it employed participant observation and in-depth individual and group interviews methods for collecting data.

Results revealed that the “Chetsamian Market” or, as being called, “the Old 119 Years Chetsamian Market” was the old community of, currently, 59 households. Most of the population lived their lives with trading, producing goods and products, selling their services, selling their labors, and working as civil servants, respectively. Factors contributing to the sustainable development of the market identified in the research were as follows:

1) impressive physical environment -- old wooden shop houses and open space between the buildings, the Bodhi tree with more than 100 years of age and its lawn, the beautiful natural Maeklong river bank, and Chetsamian railway station; 2) community unique cultural and tradition activities, the flower parade at the end of Songkran festival and the joss house festival, for example; 3) local wisdom in making a living that transcended for generations such as carpenter, ceramic making, and salted radish making; 4) cultural arts such as Thai classical music, Ram-Tone dance, the spirit communion ritual; 5) grouping among community leaders and people with strong intention to preserve and revitalize Chetsamian heritages; 6) social interest in environmental and cultural tourism attracted attention from mass media.

The ways how to develop the market were proposed in the research. 1) Villagers should be instilled to appreciate the value of community cultural arts and ways of living. 2) Emphasis should not be put only on economic return by even destroying natural environment and community culture. 3) Tourists should be stimulated to learn the ways of living by inviting them to join such activities. 4) Willing to work together with idea sharing and mutual understanding among people must be adhered. 5) Community people, community leaders, and local administrative organization leaders should work together under the good governance principle. 6) Self-help and self-reliance of community people with supportive services from all levels of leaders should be the way of working in the community.

Keywords : culture tourism, old market, Chetsamian, Ratchaburi

บทนำ

บทสรุปการประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงและการสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ กล่าวถึงการที่ประเทศไทยกำลังจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลกและภายในประเทศซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ปัจจัยหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ดั่งงามเสื่อมถอยและประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือน สังคมไทยกำลังก้าวสู่สังคมวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรม ลดน้อยลง การดำเนินชีวิตประจำวันที่มีงมงายรายได้เพื่อตอบสนองการบริโภคเป็นหลัก ส่งผลให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยกันลดลง แต่ทว่าความสามัคคีและชาตการียึดถือประโยชน์ของส่วนรวม ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ ไม่เป็นกลุ่มก้อน พึ่งพาตนเองไม่ได้ จึงเป็นที่มาของแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ต้องการให้สังคมไทยมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดั่งงามเพื่อ

ยึดเหนี่ยวให้เป็นปึกแผ่น ลดความเป็นสังคมวัตถุนิยมและความขัดแย้งในสังคมไทย โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ บ่มเพาะความเป็นไทย จิตสำนึกและอัตลักษณ์ให้เยาวชนคนรุ่นหลังไม่ละทิ้งรากเหง้าของตน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เล็งเห็นว่าชุมชนเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยด้านการบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จึงได้ดำเนินโครงการวิจัยปฏิบัติการการวิจัยปฏิบัติการดิงการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับตลาดชุมชนเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาแนวทางแนวในการฟื้นฟู พัฒนาตามความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่นจากรากฐานและทุนทางสังคมที่ชุมชนมีอยู่ ทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐและตามความคาดหวังของสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของตลาดชุมชนเจ็ดเสมียน
2. ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนทั้งที่มีอยู่แล้ว และที่ต้องการทำให้เกิดขึ้นใหม่ในการทำให้เกิดการพัฒนาตลาดชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการตลาดเก่าเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จากการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดเก่าเจ็ดเสมียน จากการมีส่วนร่วมของชุมชน
5. เพื่อศึกษาจุดเด่น และเอกลักษณ์ของตลาดเก่าเจ็ดเสมียนที่สามารถนำมาเป็นจุดขายและพัฒนาเพื่อใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการดังนี้
พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ บริเวณที่เป็นตลาดเก่าเจ็ดเสมียน ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นตลาดเก่าแก่ มีประวัติอันยาวนาน มีเอกลักษณ์และควรค่าต่อการอนุรักษ์ให้คงอยู่
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน ประชาชน และผู้ประกอบการค้าปลีกในบริเวณตลาดเก่าเจ็ดเสมียน
วิธีการและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยผู้วิจัยใช้ วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลและกลุ่มบุคคล ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การจัดระเบียบ/แยกประเภทข้อมูล แล้วนำมาเรียบเรียงเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการศึกษา

การวิจัยปฏิบัติการดิงการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็ง ให้กับตลาดชุมชนเจ็ดเสมียน อ.โพธาราม จ.ราชบุรี มีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

4.1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตลาดเก่าเจ็ดเสมียน หรือในปัจจุบันใช้ชื่อเรียกว่า “ตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน” ตั้งอยู่ ณ ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ตำบลเจ็ดเสมียนเป็นตำบลที่เก่าแก่ ควรค่าแก่การศึกษาเป็นอย่างมาก มีประวัติมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าตากสินมหาราช และตำบลเจ็ดเสมียนแห่งนี้เคยมีพระมหากษัตริย์ถึง 4 พระองค์ ได้แก่ พระเจ้าตากสินมหาราช พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ชื่อเจ็ดเสมียนได้มาจากการที่มีชายไทย 7 คน มาอาสาสมัครเป็นเสมียนช่วยในการรับสมัครคนไปเป็นทหารตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน บริเวณตลาดเก่ามีลักษณะเป็นห้องแถวไม้สองชั้นด้านซ้ายและขวาอายุกว่าร้อยปี ตรงกลางเป็นลานโล่ง อยู่ติดกับริมแม่น้ำแม่กลอง เป็นศูนย์กลางการค้าขายของคนในท้องถิ่นซึ่งยังคงอัตลักษณ์ของวิถีวัฒนธรรมของชุมชนแบบเรียบง่าย ด้วยความที่ด้านทิศตะวันตกของตลาดติด

กับแม่น้ำแม่กลอง จึงทำให้ตลาดเจ็ดเสมียนกลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าขายเนื่องด้วยสมัยก่อนใช้การเดินทางสัญจรโดยทางน้ำและทางรถไฟเป็นหลัก ผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนตลาดเจ็ดเสมียนประกอบไปด้วย 4 ชาติพันธุ์ ได้แก่ คนไทยพื้นถิ่นเดิมที่อยู่มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย คนไทยเชื้อสายเขมร คนไทยเชื้อสายลาว และคนไทยเชื้อสายจีน ในอดีตบริเวณตลาดเก่าเจ็ดเสมียนเคยมีฐานะเป็นอำเภอเจ็ดเสมียนมาก่อน จนกระทั่งเมื่อปีพุทธศักราช 2438 ทางราชการได้ย้ายอำเภอ ไปตั้งที่ตำบลโพธาราม มีการตัดถนนเพชรเกษมสายใหม่ (สายนอก) ตลาดเจ็ดเสมียนจึงกลายเป็นเมืองปิดไปโดยปริยาย การค้าเริ่มซบเซาเจียบเหงาลง ร้านค้าต่าง ๆ ที่อยู่ประจำก็เริ่มปิดตัวลง จนมาสมัยเมื่อประมาณ 5-6 ปีที่แล้ว ทางผู้บริหารท้องถิ่นสมัยนั้น ผู้นำชุมชน และเจ้าอาวาสวัดเจ็ดเสมียนก็ได้ริเริ่มแนวความคิดว่าจะทำอย่างไรให้ตลาดเจ็ดเสมียนได้ฟื้นคืนชีวิตกลับมาประกอบกับช่วงเวลานั้น คุณมานพ มีจำรัส หรือ “ครูนาย” (ศิลปินศิลปาธรสาขาศิลปะการแสดงของกระทรวงวัฒนธรรม ปี 2548) ซึ่งเป็นลูกหลานของคนเจ็ดเสมียนเป็นลูกศิษย์ของ “ครูเล็ก” คุณภทราวดี มีชูทน ได้ร่วมกันกับผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชนในสมัยนั้นได้ร่วมกันฟื้นฟูเพื่อให้ตลาดเจ็ดเสมียนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยร่วมกันจัดกิจกรรมและเปิดตลาดเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 โดยนำที่เสด็จประพาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มาลบกกับปี พ.ศ.2550 ในตอนนั้น จึงเป็นที่มาของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สถานที่ตั้งและอาณาเขต ตลาดเก่าเจ็ดเสมียนตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ หมู่ที่ 3 ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ใกล้กับสถานีรถไฟเจ็ดเสมียน มีชื่อเรียกกันในท้องถิ่นว่า “บ้านเจ็ดเสมียนใน” มีทำเลที่ตั้งด้านทิศเหนือติดกับโรงเรียนชุมชนวัดเจ็ดเสมียน และวัดเจ็ดเสมียน ทิศใต้ติดกับวัดใหม่ช้านานู ทิศตะวันออกติดสถานีรถไฟเจ็ดเสมียน และทิศตะวันตกติดแม่น้ำแม่กลอง สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชนเดิมชุมชนเจ็ดเสมียนเป็นชุมชนเกษตรกรรมแม่น้ำแม่กลอง บ้านเรือนส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมน้ำและอาศัยการเดินทางสัญจรจากทางน้ำเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันมีการตัดถนนที่ใช้เป็นเส้นทางเชื่อมต่อไปยังชุมชนต่าง ๆ ซึ่งแยกออกมาจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เดิม (ถนนเพชรเกษม) ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนกระจายตัวออกมาอยู่ตามแนวถนนเพิ่มขึ้น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าว อ้อย มะขามเทศมัน พืชอื่น ๆ ผลผลิตที่สำคัญในเขตเทศบาล ได้แก่ ข้าว อ้อย มะขาม มันเทศ การคมนาคมขนส่ง ปัจจุบันการคมนาคมขนส่งภายในชุมชนเจ็ดเสมียน ทางรถยนต์ใช้โครงข่ายของระบบทางหลวง ซึ่งประกอบด้วยทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด หลายสายเชื่อมโยงพื้นที่ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งสามารถเดินทางได้โดยทางรถไฟ การคมนาคมขนส่งทางรถไฟไปชุมชนเจ็ดเสมียนและตลาดเก่าเจ็ดเสมียน มีสถานีรถไฟบริเวณตลาดเจ็ดเสมียน เป็นเส้นทางรถไฟสายใต้ ที่ใช้ติดต่อระหว่างจังหวัดในภาคกลางกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้และภาคตะวันตก สถานที่สำคัญในอาณาบริเวณชุมชนเจ็ดเสมียน ประกอบไปด้วยวัดเจ็ดเสมียน โรงเรียนชุมชนเจ็ดเสมียน สถานีรถไฟเจ็ดเสมียนโรงพยาบาลเจ็ดเสมียน เทศบาลตำบลเจ็ดเสมียน ไปรษณีย์ชุมชนเจ็ดเสมียน นิคมอุตสาหกรรม เจ็ดเสมียน โรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม สหกรณ์การประปาเจ็ดเสมียน และชุมชนสายโทรศัพท์เจ็ดเสมียน สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเจ็ดเสมียน สภาพสังคมของชุมชนเจ็ดเสมียนในอดีต เป็นสังคมแบบเครือญาติ เคารพผู้อาวุโส พึ่งพาอาศัยกัน มีความรัก ผูกพัน สามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความรักในถิ่นฐานบ้านเกิด แต่ในปัจจุบันเนื่องจากสภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปบ้างจากการได้รับการศึกษา การได้รับอิทธิพลของสังคมเมือง แต่สภาพโดยพื้นฐานยังคงมีอยู่เป็นรากฐาน การประกอบอาชีพของคนในตลาดเก่าเจ็ดเสมียนในปัจจุบัน ประกอบไปด้วย อาชีพค้าขาย การผลิตและการแปรรูปสินค้า อาชีพบริการ อาชีพรับจ้างและอาชีพรับราชการ ลักษณะเด่นของตลาดเก่าเจ็ดเสมียน ปัจจุบันตลาดเก่าเจ็ดเสมียนยังมีลักษณะเป็นห้องแถวไม้อายุนับร้อยปี มีสถานีรถไฟ วัดเจ็ดเสมียน ศาลคุณตาผ้าขาว ศาลเจ้าเก่ากง-อมาลานโพธิ์ซึ่งจัดแสดงศิลปะพื้นบ้านของเด็กและผู้สูงอายุในชุมชน วิหารหลวงพ่อดำ ชายฝั่งแม่น้ำแม่กลองที่มีทิวทัศน์ที่สวยงามร่มรื่น สินค้าที่ขึ้นชื่อของเจ็ดเสมียนคือหัวไชโป้ว งานประเพณีและวัฒนธรรมที่ถือว่าเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เจ็ดเสมียนที่สำคัญ ๆ ได้แก่ งานแห่ดอกไม้ท่ายสงกรานต์และงานศาลเจ้า การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในบริเวณตลาดเก่าเจ็ดเสมียน ในวันธรรมดาทุก ๆ วันก็จะมีการจำหน่ายสินค้าตามร้านค้าที่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในห้องแถวไม้และห้องแถวฝั่งตรงข้ามเป็นปกติ ตอนเช้าตรู่ของทุกวันจะมีตลาดเช้าที่เป็นตลาดสดบริเวณอาคารมณเตรตรงข้ามสถานีรถไฟเพื่อให้คนในชุมชนได้จับจ่ายเป็นอาหารเช้าของทุกวัน และในทุกวันพุธ ศุกร์ เสาร์ อาทิตย์จะมีการจัดตลาดนัดบริเวณลานหน้าห้องแถว และบริเวณถนนที่เชื่อมต่อไปยังบริเวณวัดเจ็ดเสมียน และในวันเสาร์-อาทิตย์สิ้นเดือนจะมีกิจกรรมการแสดงดนตรี การละเล่นของกลุ่มผู้สูงอายุและเด็ก ๆ ของชุมชน

4.2 ปัจจัยเกื้อหนุนทั้งที่มีอยู่แล้ว และที่ต้องการทำให้เกิดขึ้นใหม่เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาตลาดชุมชนอย่างยั่งยืน ตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน มีปัจจัยเกื้อหนุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเป็นตลาดชุมชนที่มีความยั่งยืน ประกอบไปด้วย

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ห้องแถวไม้เก่า ลานโล่งตรงกลางระหว่างห้องแถวสองฝั่ง ลานโพธิ์ซึ่งมีต้นโพธิ์ใหญ่อายุมากกว่า 100 ปีที่ร่มรื่นใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและทำกิจกรรมต่าง ๆ ชายฝั่งริมแม่น้ำแม่กลองที่มีทิวทัศน์ที่สวยงามที่ยังคงมีสภาพตามธรรมชาติ และสถานีรถไฟเจ็ดเสมียน สิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจของคนในชุมชน ได้แก่ ศาลเก่ากง-อามา ศาลหลวงตาผ้าขาว วัดเจ็ดเสมียนเป็นสถาปัตยกรรมที่มีความสวยงาม และวิหารหลวงพ่อดำที่ชาวชุมชนให้ความเลื่อมใสศรัทธา งานประเพณีและวัฒนธรรม ที่ถือว่าเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเจ็ดเสมียนที่สำคัญ ๆ ได้แก่ งานแห่ดอกไม้ท่ายสงกรานต์และงานศาลเจ้า งานแห่ดอกไม้ท่ายสงกรานต์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านการประกอบสัมมาอาชีพของชาวชุมชนเจ็ดเสมียนที่มีมาแต่สมัยดั้งเดิมและยังคงมีการสืบทอดถึงลูกหลานในรุ่นปัจจุบัน อาทิ อาชีพช่างไม้ การทำเซรามิก การทำหัวโซ่ปิว ด้านศิลปวัฒนธรรมการละเล่นดนตรีไทย การรำโทน การเข้าผี เครื่องขายของผู้นำชุมชน ผู้นำความคิด ประชาชน ที่มีความต้องการจะฟื้นฟูและรักษาสิ่งดีงามให้คงอยู่สืบไป ชาวชุมชนเจ็ดเสมียนได้ชื่อว่าเป็นคนที่ซื่อสัตย์ จิตใจดี มีอัธยาศัยต่อผู้มาเยือน ชาวชุมชนที่ประกอบอาชีพพ่อค้าแม่ค้าในบริเวณตลาดเก่า มีความรู้สึกผูกพันแน่นแฟ้นกับความเป็นตลาดนัดแบบดั้งเดิม เรียบง่าย สื่อให้ความสนใจสูง เนื่องจากปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ สื่อต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนเผยแพร่ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของชุมชนให้แพร่กระจายออกไป ปัจจัยที่ต้องการให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอันจะนำไปสู่ความยั่งยืน ประการแรกได้แก่ การสร้างความเข้าใจและตระหนัก การปลูกฝัง การให้ความรู้ความเข้าใจกับชาวบ้านในชุมชน การสร้างค่านิยมร่วมกันระหว่างประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนและผู้บริหารของท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ประการที่สอง ได้แก่ การสร้างองค์การภายในชุมชน เพื่อประสานความคิด สร้างความร่วมมือและขับเคลื่อนวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของชุมชนและสังคม ประการที่สาม คือ การสร้างเครือข่ายทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเสริมความเข้มแข็งและเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงาน

4.3 รูปแบบการบริหารจัดการตลาดเก่าเจ็ดเสมียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน อาณาบริเวณที่เป็นตลาดเก่านี้เป็นเขตธรรมดิสตริคต์ของวัดเจ็ดเสมียน ดังนั้นการใช้พื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด เช่น การจัดตลาดนัดตอนช่วงเช้าตรู่ของทุกวัน การจัดตลาดนัดตอนเย็นวันพุธ ศุภร์ เสาร์และอาทิตย์ จะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของวัด มีตัวแทนของวัดทำหน้าที่กำกับดูแลให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย ด้านกิจกรรมอื่น ๆ เมื่อปี พ.ศ. 2550 ได้มีแนวคิดร่วมกันระหว่างผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวชุมชนเจ็ดเสมียนในการฟื้นฟูตลาดเจ็ดเสมียนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงได้มีการจัดตั้งคณะทำงานขึ้นมาเพื่อจัดกิจกรรมฟื้นฟูตลาด ระยะเวลาการพัฒนาตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน ในส่วนของงานประเพณีสำคัญของท้องถิ่น เช่น งานแห่ดอกไม้ท่ายสงกรานต์ งานศาลเจ้า จะจัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างวัดเจ็ดเสมียนกับชาวชุมชนเจ็ดเสมียนเป็นหลัก

4.4 แนวทางการพัฒนาตลาดเก่าเจ็ดเสมียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ต้องมีกระบวนการปลูกฝังชาวบ้านในชุมชนให้เข้าใจและซาบซึ้งเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เพื่อให้เกิดค่านิยมร่วมกันในการที่จะรักษาไว้ด้วยความยินยอมพร้อมใจ ไม่นั่นเชิงเศรษฐกิจมากเกินไปจนทำให้สูญเสียความเป็นธรรมชาติ ดั้งเดิม หรือการไปทำลายศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ต้องการให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาเยี่ยมเยียนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาต่าง ๆ ของท้องถิ่น โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวมาร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม โดยมีรากฐานมาจากความร่วมมือ ช่วยกันคิดช่วยกันทำ การประสานความคิด การสร้างความเข้าใจ ใช้แนวทางการทำงานควบคู่กันระหว่างชุมชนกับผู้นำชุมชนรวมถึงผู้บริหารท้องถิ่น โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และยึดหลักการให้ชุมชนยืนได้ด้วยตนเอง ให้ชุมชนทำเอง ภายใต้การสนับสนุนของผู้นำทุกระดับ

4.5 จุดเด่นและเอกลักษณ์ของตลาดเก่าเจ็ดเสมียนที่สามารถนำมาเป็นจุดขายและพัฒนาเพื่อใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ การที่เป็นชุมชนเก่าแก่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจซึ่งเป็นริมแม่น้ำแม่กลองที่ให้บริการอากาศ ทิวทัศน์ที่สวยงาม มีสถาปัตยกรรมเป็นห้องแถวไม้เก่าแบบโบราณอยู่ติดกับวัดเจ็ดเสมียนที่สวยงาม มีต้นโพธิ์อายุกว่า 100 ปี และสถานีรถไฟที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 การมีวิถีชีวิตเรียบง่ายแบบดั้งเดิม มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองและมีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลและอภิปรายผล

5.1 จากการศึกษาสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน พบว่า ตลาดเก่าเจ็ดเสมียนมีปัจจัยเกื้อหนุนในการจะพัฒนาเป็นตลาดชุมชนที่มีความยั่งยืนได้หลายประการ เริ่มตั้งแต่การเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่ชวนให้ศึกษาค้นคว้า การมีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งดึงดูดใจของผู้คน นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549) กล่าวว่า สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมี 6 ประการ ประการแรก คือ ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพอันสวยงามตามธรรมชาติ กรณีตลาดเก่าเจ็ดเสมียนมีทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติของริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองที่ยังคงสภาพตามธรรมชาติ ประการที่สองคือความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ ตลาดเก่าเจ็ดเสมียนเป็นบริเวณที่มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น ปลอดภัยเนื่องจากอยู่ใกล้กับแม่น้ำ ประการที่สามคือคุณค่าทางวัฒนธรรม สิ่งน่าสนใจด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตลาดเก่าเจ็ดเสมียนที่มีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีห้องแถวไม้เก่าแก่ที่เป็นแบบดั้งเดิมควรค่าแก่การอนุรักษ์ มีสถานีรถไฟที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ประกอบกับการมีเรื่องเล่าที่เป็นตำนานถึงอดีตความเก่าแก่ของชุมชน ประการที่สี่คือวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน ตลาดเก่าเจ็ดเสมียนมีขนบธรรมเนียมประเพณีงานแห่ดอกไม้ทำยาสงกรานต์ งานศาลเจ้า ที่เป็นงานประเพณีเก่าแก่ของชุมชนที่ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน มีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น การรำโทน การเข้าผี ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพช่างไม้ การทำน้ำปลา ทำหัวไชโป้ว ตลาดนัดตอนเช้าตอนเย็นที่ยังคงรูปแบบความเรียบง่าย ประการที่ห้า ได้แก่ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ กรณีตลาดเก่าเจ็ดเสมียนมีลานโพธิ์ที่ร่มรื่นสำหรับพักผ่อน ออกกำลังกาย มีอุทยานปลา เรือนแพอยู่ชายฝั่งริมแม่น้ำแม่กลองเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ และประการที่หก ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยว ตลาดเก่าเจ็ดเสมียนมีกิจกรรม “สืบสานงานศิลป์ ภูมิปัญญาของแผ่นดิน” ที่ได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับภาคเอกชนและชาวชุมชน จัดขึ้นเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้นักท่องเที่ยวสามารถมาเยี่ยมชมและร่วมกิจกรรมเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมสม่ำเสมอ มีตลาดนัดยามเย็นที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้อย่างเพลิดเพลิน ปัจจัยเกื้อหนุนอีกประการของตลาดเก่าเจ็ดเสมียนคือ เครือข่ายของผู้นำชุมชน ผู้นำความคิด และประชาชน ที่มีความต้องการจะฟื้นฟูและรักษาสิ่งดีงามให้คงอยู่สืบไป ชาวชุมชนเจ็ดเสมียนได้ชื่อว่าเป็นคนที่ซื่อสัตย์ จิตใจดี มีอัธยาศัยต่อผู้มาเยือน ชาวชุมชนที่ประกอบอาชีพพ่อค้าแม่ค้าในบริเวณตลาดเก่า มีความรู้สึกผูกพันกับความเป็นตลาดนัดแบบดั้งเดิม เรียบง่าย ปัจจัย เหล่านี้เป็นรากฐานที่เอื้อต่อการสร้างพลังของชุมชน ทั้งนี้เพราะคนเป็นรากฐานของการพัฒนาพลังของชุมชนจะช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ ของชุมชนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ ดังที่ คณะทำงานโครงการนำร่องพัฒนาระบบงานยุติธรรมของชุมชน (2550) กล่าวว่า การสร้างพลังของชุมชน เป็นการระดมศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคลแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มในชุมชน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความคิดเห็นให้เป็นไปในทางเดียวกัน หาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจดำเนินการตามวิถีประชาธิปไตย ทำให้ชุมชนมีพลังต่อรองเพื่อให้ได้รับผลจากการพัฒนา เพียงแต่เราเปิดโอกาสสร้างเงื่อนไขที่เหมาะสมและเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชน ชุมชนก็จะแสดงศักยภาพของตนที่มีอยู่แล้วออกมา การสร้างพลังชุมชนให้เกิดได้จริงนั้นต้องเริ่มต้นจากการมองเห็นคุณค่าในตัวมนุษย์ ศรัทธาความดีงามอันเป็นธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ เมื่อบุคคลแต่ละคนรวมกันเป็นชุมชนจึงแฝงไปด้วยพลังความคิด ความสามารถที่แตกต่างหลากหลาย หากสามารถนำพลังต่าง ๆ มาผสมผสานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและแสดงออกทางพฤติกรรมร่วมกัน ก็จะเกิดเป็นพลังชุมชน ทั้งนี้เพราะลักษณะของชุมชนที่มีพลังจะแสดงออกพฤติกรรมร่วมกัน ได้แก่ มีการปรึกษาหารือ ประชุมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา หรือกำหนดความต้องการทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนา แสดงออกถึงความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติภารกิจที่ร่วมกันคิดนั้นให้เกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย แสดงออกถึงการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามัคคี มีระเบียบวินัย ไม่มีความขัดแย้งในชุมชน และรู้เท่าทันต่อการสถานการณ์ทางสังคม สามารถเลือก รับ ปรับใช้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมและยังสามารถรักษาเอกลักษณ์อันดีงามของตนไว้ได้ เช่นนั้นหากชุมชนเจ็ดเสมียนสามารถนำพื้นฐานด้านความรู้สึกนึกคิดและจิตใจที่มุ่งมั่นต่อการรักษาเอกลักษณ์ทางสังคม สามารถเลือก รับ ปรับใช้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมและยังสามารถรักษาเอกลักษณ์อันดีงามของตนไว้ได้ เช่นนั้นหากชุมชนเจ็ดเสมียนสามารถนำพื้นฐานด้านความรู้สึกนึกคิดและจิตใจที่มุ่งมั่นต่อการรักษาเอกลักษณ์ทางสังคม สามารถเลือก รับ ปรับใช้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมและยังสามารถรักษาเอกลักษณ์อันดีงามของตนไว้ได้

5.2 ปัจจัยต้องการทำให้เกิดขึ้นใหม่เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาตลาดชุมชนอย่างยั่งยืน ประการแรก ได้แก่ การสร้างความเข้าใจและตระหนัก การปลูกฝัง การให้ความรู้ความเข้าใจกับชาวบ้านในชุมชน การสร้างค่านิยมร่วมกันระหว่างประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนและผู้บริหารของท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในชุมชนถือเป็นหลักของการป้องกันความเสื่อมสลาย

ของชุมชนได้ สอดคล้องกับแนวคิดของคณะทำงานโครงการนำร่องพัฒนาระบบงานยุติธรรมของชุมชน (2550) ที่สรุปว่า หลักการของพุทธปรัชญาเป็นหลักการสำคัญในการสร้างพลังของชุมชน เนื่องจากเป็นกระบวนการฝึกอบรม และพัฒนา มนุษย์ให้รู้ เข้าใจ มีท่าทีที่ถูกต้องต่อสิ่งต่าง ๆ และสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง รวมทั้งรู้และเข้าใจในผลของการปฏิบัติ นั้น ด้วย ซึ่งจะมีผลต่อขั้นตอนการสร้างพลังชุมชนคือ (1) การสร้างพลังความคิดหรือสัมมาทิฐิร่วมกัน เป็นการสร้างให้ชุมชนมี พลังความคิด รู้ เข้าใจว่าสิ่งที่ชุมชนประสบอยู่นั้นคืออะไร อยู่ในสภาวะอย่างไร มีอะไรเป็นเหตุปัจจัยจะเข้าไปเกี่ยวข้องหรือ มีท่าทีต่อสิ่งนั้นอย่างไร และเมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องแล้วต้องรู้และเข้าใจว่าจะได้รับผลประโยชน์อย่างไร (2) การสร้างพลังการทำงาน เป็นการนำพลังความคิด หรือสัมมาทิฐิร่วมสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ไม่ใช่แต่เพียงคิดเท่านั้นแต่ต้องลง มือกระทำด้วยตัวของชุมชนเอง และต้องทำด้วยความรัก สามัคคี มีความพร้อมเพรียงจึงจะถือเป็นพลังชุมชนที่สมบูรณ์ และ (3) การสร้างควมมีระเบียบและการป้องกันความเสื่อมสลายของชุมชน เป็นการสร้างให้ชุมชนมีความเคารพกฎกติกาของ ชุมชน สร้างให้ชุมชนมีความสามัคคีปรองดอง พร้อมเพรียง เป็นเอกภาพ รวมทั้งสร้างให้ชุมชนสามารถป้องกันความล่มสลาย ของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากกระแสวิกฤตภายนอก ประการที่สองได้แก่ การสร้างองค์กรภายในชุมชน เพื่อประสาน ความคิด สร้างความร่วมมือและขับเคลื่อน วางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน ให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์ของชุมชนและสังคม การสร้างกลุ่มหรือองค์กรภายในชุมชนขึ้นมานับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนา ที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ นันทิยา หุตานวัตร และณรงค์ หุตานวัตร (2549) ที่กล่าวถึงความสำคัญและความ จำเป็นของกลุ่มหรือองค์กรชุมชนถึงสาเหตุที่ชุมชนต้องรวมตัวกันโดยสรุปได้ว่า (1) คนจนยังคงจน การพัฒนาประเทศของ ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่จะมุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยคาดว่าผลที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจจะแก้ไขปัญหา ความยากจนและการว่างงานได้ แต่ปรากฏว่าคนยากจนก็ยังไม่สามารถเลี้ยงชีวิตและตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตน ได้ (2) การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม การพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนฐานจากการพัฒนาเกษตรมาสู่การพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ในขณะที่มีความเจริญเติบโตอย่างมากในเขตเมือง สังคมชนบทกลับอ่อนแอ และตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบจากภาวะความยากจนและล้าหลัง จึงทำให้ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดด้วยวิธีการต่อสู้ตาม ลำพัง หรือไม่ก็ต้องรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน (3) การรวมกลุ่มเพื่อความอยู่รอด เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทให้ดีขึ้น ภาครัฐให้การสนับสนุนเน้นการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มในลักษณะต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (4) การรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มพลังปัญญา ก่อให้เกิด กระบวนการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม มีการพบปะ ศึกษาดูงาน ปรึกษาหารือ อันเป็นการเพิ่มพลัง ปัญญาให้แก่องค์กรชุมชน (5) การรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ความเป็นกลุ่มจะช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับ ฐานะทางเศรษฐกิจที่อ่อนแอที่มักตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการเจรจาต่อรองเรื่อง ต่าง ๆ การรวมกลุ่มจะเพิ่มอำนาจต่อการ เรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพังทั้งด้านเศรษฐกิจ การเงิน การเมือง และ (6) การรวมกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน การรวมกลุ่มเป็นสื่อที่เอื้อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง สามารถกำหนดชีวิตความเป็น อยู่ของตนเอง สามารถรักชาติวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งยังทำให้มีความเชื่อมั่น ภาคภูมิใจในความเป็นชุมชนของตนเอง การรวมกลุ่มทำให้เกิดกระบวนการปะทะสังสรรค์ การโต้เถียงขัดแย้ง การประนีประนอมและการตัดสินใจเลือกทางออกที่ดี เช่นเดียวกับ โกวิท วัฒนกุล (2551) กล่าวว่า กลุ่มหรือองค์กรมีความจำเป็นต่อผู้คนในสังคมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ กลุ่มนำพาผู้คนและชุมชนไปสู่จุดหมายที่วางไว้ ถ้ากลุ่มมีความเข้มแข็ง พลังของกลุ่มจะช่วยบรรเทาความทุกข์หรือสภาพ ปัญหาที่แต่ละบุคคลมีอยู่ ซึ่งบางครั้งไม่อาจแก้ไขได้ด้วยตัวเอง ก็จะสามารถแก้ไขได้ด้วยพลังของกลุ่ม ดังนั้นจึงเห็นว่าชุมชน ตลาดเก่าเจ็ดเสมียนควรมีการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชนขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อขับเคลื่อนและสานต่อตามเจตนารมณ์ ของชุมชน ประการที่สาม คือ การสร้างเครือข่ายทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชนเพื่อเสริมความเข้มแข็งและเพิ่มศักยภาพในการ ดำเนินงาน สอดคล้องกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2555) ที่กล่าวว่า ความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายเนื่องจาก สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อมเกิดปัญหาซ้ำซ้อน หลากหลายและขยายตัวเกินความสามารถของกลุ่มที่จะแก้ไขปัญหา ได้โดยลำพัง เป็นการสร้างโอกาสและให้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของฝ่ายต่าง ๆ ที่เป็นเครือข่าย และเป็นการประสาน ผลประโยชน์ของสมาชิกเครือข่ายอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวจะทำให้เกิด (1) เกิดกระบวนการ เรียนรู้ร่วมกัน การมีเครือข่ายท่องเที่ยวทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มย่อยที่เป็นเครือข่าย ทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ ระหว่างกัน (2) เพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา สมาชิกเครือข่ายแต่ละกลุ่ม มีปัญหาและประสบการณ์ทั้งที่เหมือนกันและต่างกัน เมื่อมาเป็นเครือข่ายกันจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาที่ตนเองเคย

ประสบให้กับสมาชิกกลุ่มอื่นได้ เป็นการเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหาที่สมาชิกคนใดคนหนึ่งทำไม่ได้ (3) เกิดการพึ่งพาตนเองในกลุ่มสมาชิกเครือข่าย เครือข่ายที่มีการทำงานที่เข้มแข็ง จะส่งผลให้กับสมาชิกและเครือข่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้และการจัดการ และ (4) เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การรวมกันเป็นเครือข่ายก่อให้เกิดการจัดการทรัพยากรร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองทรัพยากร โดยอาจมีการแลกเปลี่ยนหรือเสริมหนุนกันทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน (ระพีพรรณทอง ท่อ และคณะ, 2551) กล่าวโดยสรุปได้ว่าควรมีเครือข่ายเพื่อให้มีการประสานผลประโยชน์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดการปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนร่วมกัน

5.3 รูปแบบการบริหารจัดการตลาดเก่าเจ็ดเสมียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน อาณาบริเวณที่เป็นตลาดเก่าเป็นเขตธรรมิสังส์ของวัดเจ็ดเสมียน ปัจจุบันการใช้พื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด มีตัวแทนของวัดทำหน้าที่กำกับดูแลให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย ด้านกิจกรรมอื่น ๆ เมื่อปี พ.ศ. 2550 ได้มีแนวคิดร่วมกันระหว่างผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวชุมชนเจ็ดเสมียนในการฟื้นฟูตลาดเจ็ดเสมียนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อจัดกิจกรรมฟื้นฟูตลาด เรียกว่าคณะกรรมการพัฒนาตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน ในส่วนของงานประเพณีสำคัญของท้องถิ่น จะจัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างวัดเจ็ดเสมียนกับชาวชุมชนเจ็ดเสมียนเป็นหลัก จะเห็นว่าชุมชนตลาดเก่าเจ็ดเสมียนมีกลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ โดยการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนอยู่อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการดำเนินการต่าง ๆ เหล่านั้นยังเป็นการดำเนินการแบบแยกส่วน ไม่ได้มีการหล่อหลอม ร้อยเรียง หรือมีการบูรณาการเพื่อไปสู่จุดหมายเดียวกัน เช่นการทำให้ภารกิจหรือกิจกรรมย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน ร่วมกันทำหน้าที่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว หรืออีกนัยหนึ่งคือการบูรณาการเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางเดียวกัน เจื่อนไขสำคัญได้แก่การดึงการมีส่วนร่วมในชุมชนตามแนวทางการพึ่งพาตนเอง ทั้งนี้ชุมชนตลาดเก่าเจ็ดเสมียนมีทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ รวมถึงภูมิปัญญาองค์ความรู้เป็นรากฐานและยังคงต้องอาศัยระบบการจัดการที่ดีเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการท่านหนึ่งที่ได้นำเสนอไว้ในงานของทัศนีย์ ลักขณา ภิกขณฺข (2548) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพึ่งพาตนเององค์ประกอบหนึ่งคือระบบการจัดการ ซึ่งต้องประกอบไปด้วยปรัชญา คุณค่าและวัฒนธรรมของชุมชน มีองค์กรชุมชนและการจัดการที่จะช่วยให้การประสานความร่วมมือ ชุมชนเปรียบเสมือนองค์กรที่มีชีวิตประกอบไปด้วยระบบคุณค่าที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีปรัชญา คุณค่า ที่สมาชิกยึดถือเป็นบรรทัดฐานและใช้ปฏิบัติร่วมกัน และถ้าเราพิจารณาถึงแนวคิดเรื่องผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชนเป็นที่รวมของวิถีชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติที่หลากหลายทั้งในแง่ปัจเจกบุคคลและสถาบัน การมีระบบการจัดการจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ชุมชนตลาดเก่าเจ็ดเสมียนอาจมีการสร้างกลไกในการจัดการตนเอง ตามแนวทางที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ โกวิท พงวงาม (2553) ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองจากชุมชนตัวอย่างที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ 10 ชุมชน ได้ถอดบทเรียนรู้ถึงกลไกในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นที่เหมาะสมว่าประกอบไปด้วย 3 กลไกได้แก่ กลุ่มแกนนำและอาสาสมัคร ที่มีคุณสมบัติดังนี้ (1) มีความเสียสละโดยไม่หวังผลประโยชน์อื่นใดตอบแทน (2) มีการเรียนรู้ที่สั่งสมจากประสบการณ์ซึ่งจะก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ (3) เป็นผู้นำทางความคิด (4) มีความคิดเป็นระบบ (5) มีความกล้าที่จะรับผิดชอบ (6) มีความมั่นใจสูง (7) มีความสามารถด้านการเรียนรู้ และ (8) เป็นผู้มีคุณธรรมหรือมีหลักศาสนาควบคุมจิตใจ กลไกที่สองคือสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีคุณสมบัติ (1) มีอาชีพที่มั่นคง และ (2) เป็นผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น กลไกสุดท้ายได้แก่สภาผู้นำชุมชน โดยมีคุณลักษณะ (1) เปิดพื้นที่ให้กับคน กลุ่มคน องค์กรชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น (2) มีกิจกรรมหรือกระบวนการหลักเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน และ (3) มีเวทีการเรียนรู้โดยมีศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน

5.4 แนวทางการพัฒนาตลาดเก่าเจ็ดเสมียนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ต้องมีกระบวนการปลูกฝังชาวบ้านในชุมชนให้เข้าใจและซาบซึ้งเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เพื่อให้เกิดค่านิยมร่วมกันในการที่จะรักษาไว้ด้วยความยินยอมพร้อมใจ ชุมชนต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีฉันทามติ ชนิษฐา จงพิพัฒน์วิเศษ (2547) กล่าวว่า ทฤษฎีฉันทามติเป็นลักษณะสำคัญของสังคมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเสถียรภาพและความเห็นพ้องกัน การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันส่วนย่อยทำงานร่วมกัน ประสานงานกัน พึ่งพาพันและกัน มีเสถียรภาพสังคมไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงเสมอจากเหตุการณ์ภายนอกมีส่วนผลักดันให้สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ให้ความสำคัญต่อเสถียรภาพของสถาบันครอบครัว เห็นพ้องต้องกันในความเห็น ความรู้สึก ค่านิยมและความเชื่อ สังคมและสังคมจะแตกต่างกันในธรรมชาติและขอบข่าย ลักษณะร่วมเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดโดยการขัดเกลาทางสังคม การพัฒนาไม่เน้นเชิงเศรษฐกิจมากเกินไปจนทำให้สูญเสียความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม หรือการไปทำลายศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับ เกื้อ วงศ์บุญสิน (2545) ได้นำเสนอแนวคิดว่าด้วยการพัฒนาแบบยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนหมายถึงการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็น โดยสามารถรองรับความต้องการและหรือความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชุมชนรุ่นหลัง ๆ ด้วย ทั้งนี้มาตรฐานการครองชีพที่เลยขีดจำกัดขั้นพื้นฐานต่ำสุด จะยั่งยืนต่อเมื่อมาตรฐานการบริโภคในทุกคนทุกแห่งคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนาแบบยั่งยืนจะครอบคลุมมาตรการของการรักษามรดกทางทรัพยากรที่จะตกกับคนรุ่นหลัง โดยอย่างน้อยให้ได้มากพอ ๆ กับที่คนรุ่นปัจจุบันได้รับมา เป็นการพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก โดยรวมเพื่อคนรุ่นหลัง และเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการทำให้คุณภาพชีวิตมนุษย์ดีขึ้นภายในระบบนิเวศวิทยาที่สามารถจะรองรับการดำเนินชีวิตได้ต่อไปในลักษณะเศรษฐกิจแบบยั่งยืน คงต้องเป็นเศรษฐกิจที่ธำรงรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของตนไว้ได้ โดยเศรษฐกิจแบบนี้จะยังคงสามารถพัฒนาควบคู่ไปกับการรักษาแหล่งทรัพยากรได้ต่อไปด้วย การปรับตัวและอาศัยการยกระดับความรู้ ปรับปรุงองค์กรตลอดจนปรับปรุงประสิทธิภาพทางเทคนิคและเซา์ปัญญา ประการสุดท้าย คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนจากการมีส่วนร่วมของชุมชนควรมีรากฐานมาจากความร่วมมือ ช่วยกันคิดช่วยกันทำ การประสานความคิด การสร้างความเข้าใจ ใช้แนวทางการทำงานควบคู่กันระหว่างชุมชนกับผู้นำชุมชนรวมถึงผู้บริหารท้องถิ่น โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และยึดหลักการให้ชุมชนยืนได้ด้วยตนเองให้ชุมชนทำเอง ภายใต้การสนับสนุนของผู้นำทุกระดับ สอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2551) ที่นำเสนอว่า ชุมชนเข้มแข็งที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้จะต้องมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ (1) เป็นชุมชนที่พร้อมที่จะเรียนรู้ ไม่รอสูตรสำเร็จในการแก้ปัญหา ไม่นั่งรอความช่วยเหลือจากรัฐหรือภายนอก แต่ร่วมกันค้นหาทางออกจากปัญหาและพัฒนาศักยภาพของตนเอง (2) เป็นชุมชนที่ตัดสินใจได้อย่างอิสระ เป็นอิสระจากการครอบงำของคนอื่น สถาบันอื่น องค์กรอื่นไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง พ่อค้า ข้าราชการ อาจารย์ เอ็นจีโอ เป็นอิสระเพราะตัดสินใจด้วยข้อมูลและความรู้ที่ค้นหามาไม่ใช่เพราะคนอื่นบอกหรือแนะนำ (3) เป็นชุมชนที่จัดการตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทุนซึ่งหมายถึงทุนทรัพยากร ความรู้ภูมิปัญญา ทุนโภคทรัพย์และทุนทางสังคม ทำให้มีรากฐานที่มั่นคง มีหลักประกันชีวิตที่ไม่ได้ฝากชีวิตไว้กับธุรกิจการค้าที่ชุมชนมักไม่มีความรู้ความชำนาญ แต่ฝากไว้กับระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงและพอเพียง และ (4) เป็นชุมชนที่มีธรรมาภิบาล โปร่งใสตรวจสอบได้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงานเพื่อประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยสันติวิธีและวิถีแห่งภูมิปัญญา ดังนั้นชุมชนตลาดเก่าเจ็ดเสมียนที่เข้มแข็งและยั่งยืนจะต้องยืนได้ด้วยตนเองภายใต้การทำงานแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกระดับ

5.5 จุดเด่นและเอกลักษณ์ของตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน ที่สามารถนำมาเป็นจุดขายและพัฒนาเพื่อใช้ในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การที่เป็นชุมชนเก่าแก่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจซึ่งเป็นริมแม่น้ำแม่กลองที่ให้บรรยากาศ ทิวทัศน์ที่สวยงาม มีสถาปัตยกรรมเป็นห้องแถวไม้เก่าแบบโบราณ อยู่ติดกับวัดเจ็ดเสมียนที่สวยงาม มีต้นโพธิ์อายุกว่า 100 ปี และสถานีรถไฟที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 การมีวิถีชีวิตเรียบง่ายแบบดั้งเดิม มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองและมีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เมื่อชาวชุมชนเจ็ดเสมียนมีความเห็นพ้องต้องกันว่าต้องการจะฟื้นฟูและพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยว ควรให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาเยี่ยมเยียนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาต่าง ๆ ของท้องถิ่น โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวมาร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระบวนการสืบทอด เผยแพร่ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม

ประเพณีและกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา(2549) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวประเภท ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม เป็นสิ่งที่มีค่าเฉพาะท้องถิ่น ควรทำการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ให้ประชาชนเข้าใจและปลูกฝังให้เห็นคุณค่าเพื่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน และพร้อมที่จะช่วยกันสืบทอดกันต่อไปไม่ให้อุญหาย การจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมเป็นสิ่งมีคุณค่าเฉพาะท้องถิ่น จึงควรจัดงานเทศกาลเพื่อส่งเสริมประเพณีและกิจกรรมเหล่านั้นให้คนต่างถิ่นได้รู้จัก โดยจัดในช่วงเวลาที่เหมาะสมและถูกต้องกับประเพณีและกิจกรรมนั้น แล้วเรียกเก็บเงินค่าเข้าชมจากนักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการและเป็นธรรมและชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมกับการงานเทศกาลประเพณีหรือกิจกรรมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- เกื้อ วงศ์บุญสิน. 2545. **ประชากรกับการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกวิทย์ พวงงาม. 2553. **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ขนิษฐา จงพิพัฒน์วินิชย์ 2547. **ทฤษฎีฉันทามติ**. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- คณะทำงานโครงการนำร่องพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชน กระทรวงยุติธรรม. 2550. **กระบวนการทำงานชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทัศนีย์ ลักขณาภินชัช. 2548. **การบริหารสังคมกับโครงสร้างสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร:มิสเตอร์ ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. 2542. **SWOT การวางแผนธุรกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- _____. 2549. **การพัฒนาองค์กรชุมชน**. กรุงเทพมหานคร :เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2549. **การพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. **ความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว**. http://www.mots.go.th/ewt_news.php?nid=425&filename=index เข้าเมื่อ 10 สิงหาคม 2555
- เสรี พงศ์พิศ. 2551. **ยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.